

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

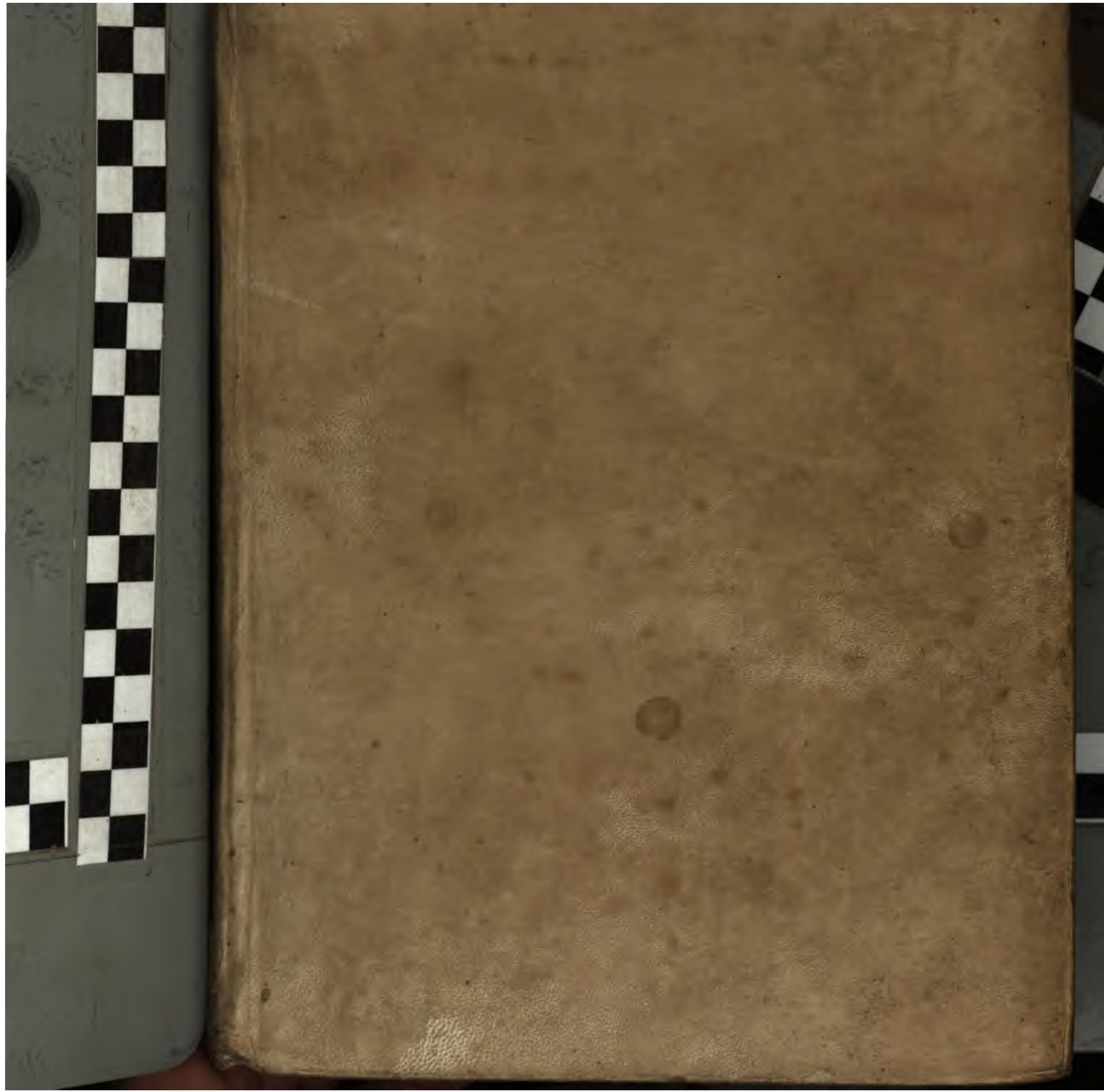
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

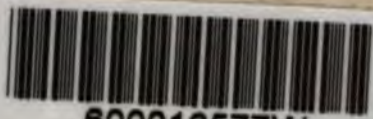
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600016577W

1382 d. 12

THESAURUS SACRORUM RITUUM

AUCTORE REV. PATRE

D. BARTHOLOMÆO GAVANTO

CONGR. CLER. REG. S. PAULI, S. R. C. CONSULTORE &c.

CUM NOVIS OBSERVATIONIBUS, ET ADDITIONIBUS

R. P. D. CAJETANI-MARIÆ MERATI

*Clerici Regularis, ejusdem Sacra Rituum Congregationis
Consultoris.*

EDITIO NOVISSIMA,

CETERIS OMNIBUS CORRECTIOR, ET LOCUPLETIOR;

Cui, præter quadringenta circiter alia Decreta, quæ sive ante, sive post editam
a MERATO seriem usque in præsens ab eadem S. R. Congregatione
emanarunt, addita sunt ex ipsomet GAVANTO

PRAXIS DIOECESANÆ SYNODI, ET VISITATIONIS EPISCOPALIS:

ET MANUALE EPISCOPORUM, brevibus notis illustrata.

TOMUS SECUNDUS

Completens omnia GAVANTI Commentaria
IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

VENETIS MDCXCXI.

AD HÆC BALLEONIANA.

PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

THE AIR LINE

MAINTENANCE

SECTION

REPORT

NO. 1

DATE

1947

100-118R
10-11-47
10-11-47

100-118R
10-11-47

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS TERTIA.

De Defectibus in Celebratione. Missarum
occurrentibus I.

RUBRICA.

SACERDOS celebraturus omnem adhibeat diligentiam, ne desit aliquid ex requisitis ad Sacramentum Eucharistiae conficiendum. Potest autem defectus contingere ex parte materiae consecrandae, & ex parte formae adhibendae, & ex parte Ministri conficientis. Quidquid enim horum deficit, scilicet materia debita, forma cum intentione, & Ordo Sacerdotalis in conficiente, non conficitur Sacramentum: & his existentibus, quibuscumque aliis deficientibus, veritas adest Sacramenti. Alii vero sunt defectus, qui in Missae celebratione occurrentes, etsi veritatem Sacramenti non impediunt, possunt tamen aut cum peccato, aut cum scandalo contingere.

GAVANTUS.

Optima est divisio in defectus substantiales, & in accidentales. Substantiales in tribus contingunt, vel in materia, vel in forma, vel in intentione Ministri; quae tria sunt necessaria ad substantiam Sacramenti. Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum. Accidentales multi esse possunt, neque ad certum numerum reduci possunt.

Collegit hos defectus in Missa ex Sacris Theologis, & in Missalem librum transtulit nescio quis, anno 1557. Venetiis impressum; Pii vero Quinti, & Clementis Octavi auctoritate recognitum

opus, quis ambigat, non prodiisse tandem numeris omnibus absolutum? adiecimus nonnulla ex modernis Theologis non contemnenda.

Novae Observationes, & Additiones, &c.

I. Gavantus. *Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum.* Quae verba ferre decerpta sunt ex D. Augustino Tract. in Joannem cap. seu num. 80.

II. Gavant. *Collegit hos defectus in Missa, &c.* Nonnullas perbreves Annotationes in eam, quae habetur in Romano Missali, Rubricam de occurrentibus in Missarum celebratione defectibus, optime collegit ad commodiorem usum, districtamque adhibendam diligentiam in ejusdem Rubricae regulis rite, ac recte servandis Petrus Matthaeus de Rubels Florentinus, quae Florentiae editae sunt apud Zenobium Pignonium 1626. Fuit etiam egeront de hac materia, nimirum de defectibus in celebratione Missae occurrentibus S. Thom. 3. par. 9. 74. & seq. Sylvius ibidem in Comment. ad textum D. Thomae, praesertim vero ad q. 83. art. 6. & seqq. Nec non Paulus Maria Quarti par. 3. tit. 1. & seqq. Laymann in Theol. Morali lib. 5. tract. 4. Card. de Lugo de Sacram. Euchar. disp. 4. & seqq. Claudius la Croix lib. 6. par. 2. tract. 3. in variis qu. Wiggers de Sacram. qu. 14. & seqq. Pasqualigus de Sacrifi. nova legis qu. 297. & seqq. & Bissius tom. 1. V. Defectus.

De defectibus materiz. II.

RUBRICA.

1. **D**efectus ex parte materiz possunt contingere, si aliquid desit ex iis, quæ ad ipsam requiruntur. Requiritur enim, ut sit panis triticeus, & vinum de vite, & ut huiusmodi materia consecranda in actu Consecrationis (a) sit coram Sacerdote.

GAVANTUS.

(a) *Sic coram Sacerdote.* Certus terminus huius presentiz a solo Christo designari potest ex Durand. in 4. distict. 11. qu. 6. num. 6. & Palud. qu. 1. art. 3. a nobis patet esse moraliter disjunctandus, ex humano more, quod dicitur respræsens & ex usu Ecclesiz.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Rubr. & Gav. lit. a. -- *Sic coram Sacerdote, &c.* Materia consecranda juxta dispositionem superioris Rubricæ, & mentem omnium Doctorum, debet esse Sacrificanti moraliter præsens, ita ut consecrata non censeatur, si non sit coram Sacerdote, sed attergo, aut post interjectum parietem, aut sub mappa, vel Corporali latens, aut magno intervallo distans, quia in his casibus non verificarentur illa pronomina demonstrativa, quæ habentur in formulis utriusque Consecrationis: *Hoc est Corpus meum; Hic est Calix, &c.* Hinc tamen non fit, ut materia consecranda præ manibus teneri debeat, nec est necesse, ut sonus verborum ad eam perveniat, neque ut actu videatur, quia Hostia consecrata in Pyxide clausa super Corporali existente valide sunt consecratæ, quamvis juxta Rubricas debeat Sacerdos aperire Pyxidem, in qua Particulæ consecrandæ positæ sunt, & dum sit oblatio, & dum verba Consecrationis proferuntur. S. Thom. in 4. dist. 1. q. 8. art. 1. Bonac. disp. 4. q. 8. punct. 6. Layman lib. 5. tit. 4. c. 2. sect. 7. Wiggers de Sacram. qu. 74. art. 2. dub. 1.

De defectu panis. III.

RUBRICA.

- 1 (b) **S**i panis non sit triticeus, vel si triticeus, (c) admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non magis panis triticeus, vel sit alioquin corruptus non conficitur Sacramentum.

GAVANTUS.

(b) *Si panis non sit triticeus.* Vult esse triticeum Conc. Florent. in Decreto Eugen. ubi definitur necessaria materia Sacramenti; quidquid dicat

Cajet. ibi loquit de necessitate præcepti; vide Suar. disp. 44. sect. 1. par. 3. qu. 5. tum quia figura veteres sub tritico data sunt; tum quia hic est panis communiter ad usum hominum; tum quia ita decet ob excellentiam tanti Sacramenti: ubi vero dubitatur esse triticeus, ne adhibeatur, ex Alano lib. 1. de Eucharist. c. 11. Selica, seu scala, probabilius negatur esse triticum in Lombardia, Bonac. disp. 4. qu. 2. punct. 1. n. 2.

(c) *Admixtus sit granis alterius generis, &c.* Hæc doctrina est S. Thom. 3. par. qu. 74. art. 3. ad 3. Sed quid, si panis confectus sit ex amylo? S. Thom. ibid. negat, quia amyllum fit ex tritico corrupto; vide Silius Suar. disp. 44. sect. 2.

Novæ Observationes, & Additiones &c.

I. Gav. lit. b. -- *Vult esse triticeum, &c.* Certissimum est, panem, qui est materia consecranda in Sacrificio Eucharistico, debere esse triticeum, non solum ex necessitate præcepti, sed etiam ex necessitate Sacramenti, ita ut in alia materia facta Consecratio irrita sit; ideoque panis, qui conficitur ex leguminibus, ut pis, fabis, lentibus, & aliis similibus, non est materia idonea ad consecrandum Corpus Christi; sic etiam panis, qui conficitur ex fructibus arborum, ut ex amigdalibus castaneis, glandibus, neque etiam ille, qui fit ex hordeo, oriza, millo, &c. est materia apta huius Sacramenti, sed is solus est idoneus ad consecrandum, qui conficitur ex tritico: constat enim, Christum Dominum in pane triticeo Sacrificium celebrasse, & Sacramentum Eucharisticum instituisse. Panis autem iste triticeus debet esse coctus per modum assationis, ut in furno, aut intra calidifera laminas, sicut modo coquantur Hostiæ, quæ consecrantur, aut alio simili modo; unde cruda pasta, vel etiam seixa, aut elixa in aquis non est materia apta Sacramenti: rursus pasta butyro, lacte, oleo, aqua rosacea, vel simili non elementari liquore subacta, & cocta, non est pariter materia idonea huius Sacramenti, quia tales pastæ non sunt vere, & proprie panis usualis, sed aliud quoddam obsonii genus, quocumque nomine illud appellatur. Wiggers supra loc. cit. Layman supra loc. cit. c. 2. assert. 3. Bonac. disp. 41. q. 2. punct. 1. n. 3. Hostia rubea, qua epistolas solemus signare, admixta scilicet cinnabrio, est materia dubia, & multorum iudicio invalida, quia per illam mixturem alteratur notabiliter, & extrahitur a ratione panis usualis; quando autem materia est vere dubia, sicut est panis admixtus cum granis alterius generis in magna quantitate, ita ut dubietur utrum possit censeri panis vere triticeus, tunc non licet ea uti, sed potius a Sacrificio est abstinendum, undecumque illud dubium oriatur sive ex permixtione eorum quibus conficitur, sive ex corruptione, quia panis corruptus substantia- liter non est apta materia ad validam Consecrationem.

II. Gav. lit. c. -- *Sed quid si panis confectus sit ex amylo?*

ex amylo, &c.) Licet amyllum ex tritico fiat, tamen triticum illud arte, & longa in aquis maceratione solvitur in lacteum quemdam humorem, & postea vehementi calore Solis, aut ignis exsiccat; ita ut perdat propriam rationem farinae triticeae, ut ex sapore, odore, & aliis accidentibus facile colligitur, & consequenter perdit aptitudinem, ut ex illo panis triticeus conficiatur, unde talis panis ex amylo confectus non est materia apta ad consecrandum. *D. Thom. 3. pars. quæst. 24. art. 3. ad 4. & alii communiter.*

RUBRICA.

2. Si sit confectus de aqua rosacea, vel alterius distillationis, dubium est, an conficiatur?

GAVANTUS.

Negat *S. Thom. art. 7. ad 7. supra*: affirmat *Cajetanus ibidem*.

RUBRICA.

3. Si cæperit 1. corrumpi, sed non sit corruptus: similiter 2. si non sit azymus, secundum morem Ecclesie Latinae, conficitur: sed 3. conficiens graviter peccat.

GAVANTUS.

Prima pars propositionis. *S. Thom. sup. art. 3. ad 3.* Altera est *Concil. Flor. & communis*. Tertia pars est item communis de *Celebr. Miss. c. Litteras*. An vero detur casus, quod possit Latinus in Ecclesia Græca consecrare in fermentato licite, vide *Suar. ubi sup. sess. 3.* in fermentato nunquam licet apud Latinos, etiam si urgeat necessitas aliquis in periculo mortis. *Suar. sess. 3. in fine, Unum vero.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. lit. c. — In fermentato nunquam licet apud Latinos, &c.) Certum est de fide, utrumque panem tum azymum, tum fermentatum sufficere ad valorem Consecrationis, quia uterque est vere panis triticeus, consequenter mixtio fermenti nec per se est necessaria, neque contraria validitati Consecrationis panis. Illa igitur fide, & materia Sacramenti, Latini azymum, Græci fermentatum usurpant; suus igitur utriusque usus permitti debet, quod quidem An. 1439. in Concilio Flor. cui tam ipsi Græci, quam Latini subscripserunt, statutum fuit his verbis: *Definimus insuper in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici; Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suam Ecclesiam Occidentalem, seu Orientalis consuetudinem*. Constat etiam hoc ex *Conc. Trid. sess. 14. & ex cap. Ad abolendum, de Hæresibus*; item ex *Epist. Leonis IX. ad Michaellem Curialium*, in qua declarat Summus Pontifex, controversiam de pane azymo, vel fermentato

Gavant. Tom. II.

fidem non spectare, sed meram disciplinam, quam varia esse potest pro varietate locorum, & personarum, integra semper, & illa remanente Fide.

Ritus consecrandi in pane azymo, ut diximus, viget apud Latinos, qui quidem est magis conveniens, ut docet *D. Thomas in 3. pars. q. 7. art. 4.* & omnes Doctores Latini insistentes factis Christi, qui vere consecravit in pane azymo, insistent enim, & confecit Sacramentum prima die azymorum; quod tamen negant Græci, opinantes, Christum anticipasse esum agni Paschalis una die ante tempus in lege præscriptum, & idcirco putant adhibuisse panem fermentatum. Cæterum juxta communioem, & probabiliorem sententiam Christi non anticipavit esum agni, voluit enim etiam in esu agni legem perfecte implere, unde verisimile non est, contra legem anticipasse tempus, & esto anticipasset, probabilius est, manducasse agnum cum pane azymo juxta legis præceptum. Sed quidquid sit de diversis opinionibus, quas sequuntur Latini, & Græci circa prædictum Christi factum, certum est, omnes nedum licite posse, sed etiam teneri sub præcepto suæ propriæ Ecclesie ritum respective servare, consequenter Græci in fermentato, & Latini tenentur consecrare in azymo sub poena peccati mortalis, tum quia hoc expresse præcipitur a *Concil. Flor. in Litteris unanims*, & a *Pio V. Const. 82.* tum quia unusquisque tenetur sub gravi obligatione suæ propriæ Ecclesie servare consuetudinem in re gravi: hæc autem consuetudo in utraque Ecclesia ceu gravissima nunc habetur, quamvis antiquitus non fuerit talis obligatio, sed ut alibi diximus, liber fuerit usus apud utramque Nationem sive azymi, sive fermentati.

Utrum autem Latini peregrinantes, & transeuntes per Regionem, & loca Græcorum, eorundem Ritus servare debeant, & e contra Græci transeuntes per loca Latinorum debeant horum Ritus se accommodare consecrando in azymo, est dubium, quod disceptatur a *DD. Ledesma in 4. pars. 1. q. 15. art. 4. dub. 2.* sustinet, debere singulos servare Ritus loci, per quem transeunt, atque ideo, Latinos transeuntes per loca Græcorum teneri celebrare in fermentato, e contra Græcos in azymo in locis Latinorum, & peccare si aliter faciant, quia multi putant, generaliter advenas, & peregrinos obligari ad servandas leges illius loci, per quem transeunt.

Suar. vero disp. 44. sess. 3. *Fagundez in præceptis Ecclesie præc. 3. l. 2. c. 2.* *Sylvius, Coninch, & alii*, quos citat, & sequitur noster *Diana par. 3. tract. 6. ref. 99.* docent, liberum cuique esse unum, vel alterum Ritus servare, & se conformare Ritibus, & consuetudinibus locorum, per quos transeunt.

Vasquez vero in 3. pars. disp. 174. c. 3. & *Aversa q. 2. sess. 4.* in ea versantur sententia, quod tam Græci, quam Latini peregrinantes semper, & ubique servare tenentur morem suæ Patriæ, & Ecclesie, non vero locorum, per quos transeunt, & id colligunt ex dispositione *Leonis IX. in Epistola cit.* quia Ritus novitas, & mutatio possent esse

esse causa committendi defectus in Missa, quid-
quid sit de aliis legibus, & consuetudinibus.
Quarti denique supracitatus cum distinctione pro-
cedit, dicendo, quod Sacerdos Latinus, quando
peregrinando tranſit per loca, & Regiones Græ-
corum, ubi sunt Tempia Latini Ritus, tenetur in
azymo; si illigat celebrare in prædictis Latinorum
Templis, & idem e contra docet de Sacerdote
Græco, qui peregrinatur in Regionibus Latino-
rum, in quibus sunt Tempia Græcis concessi, ut
possit morem patrium sequi, tunc enim tenentur
singuli suum Ritum servare, nec est licitum varia-
re; hanc sententiam tradunt etiam *Snarez*, *Coninch*,
Aversa, & *Diana* locis citatis monentes, non li-
tere Sacerdoti Latino in propria Regione moranti
consecrare in fermentato, etiamsi celebrare velit
in aliqua Ecclesia Græcorum, quæ ibi existat: si-
militer Græcis in propria Regione existentibus li-
citur esse celebrare in azymo, etiamsi celebrare
vellint in aliquo Templo Latinorum ibi existente,
quia non licet recedere a consuetudine universali
propriæ Patriæ. Ita præsertim *Coninch*, quamvis
oppositum doceat *Nugus* in 3. *part. quest. 74. art. 4. concl. 6.* & quidem, ait *Quarti*, facilius excusa-
tè potest Græcus recedens a more suæ Ecclesiæ,
quæ est pars quam Latinus a more Ecclesiæ La-
tine, quæ est caput. Nihilominus Sacerdotes Græci
rigorose adeo suum Ritum servant, ut non so-
lum peregrini, sed etiam incolæ in alma Urbe,
quando accedunt ad celebrandum in Romanis Ba-
silicis, aliisque Ecclesiis, semper utantur fermentato,
nunquam vero azymo; unde si Sacerdos La-
tinus se transferat in Græciam animo perpetuo ibi
manendi, ubi non haberet proprias Ecclesias, &
accederet ad celebrandum in Ecclesiis Græcorum,
illi suaderem ad servandum Ritum Latinorum ce-
lebrando in azymo; quapropter sententiæ *Quarti*
non adhæreo docenti, tunc Sacerdotem Latinum
generi celebrare juxta Ritum Ecclesiæ Græcæ, &
Regionis, in qua sedem, & domicilium fixit, quia
jam est factum membrum illius novæ Ecclesiæ;
ob hanc enim rationem teneretur etiam servare
solum Ritum Græcum in Missæ celebratione.

R U B R I C A.

4. Si celebrans ante consecrationem adverte-
rit, Hostiam esse corruptam, aut non esse
triticeam, remota illa Hostia, aliam ponat;
& facta oblatione, (d) saltem mente conce-
pta, prosequatur ab eo loco, ubi desivit.

G A V A N T U S.

(d) Saltem mente concepta. Ex quo non est
necesse eam elevare ante oculos super Patenam,
neque facere cum ea, vel super ea signum Cru-
cis, ut fecit in oblatione Hostiæ: sed eam sim-
pliciter deponat supra Corporale, si id advertit
inter oblationem Calicis, & consecrationem.

R U B R I C A.

5. Si advertit post consecrationem, etiam post
illius Hostiæ summptionem, posita alia, faciat
(e) oblationem, ut supra, & (f) a conse-
cratione incipiat, scilicet ab illis verbis:
Qui pridie quam pateretur, & illam prio-
rem, si non sumpsit, (g) sumat post sumptio-
nem Corporis, & Sanguinis, vel aliis su-
mendæ tradat, vel alicubi reverenter con-
servet. (h) Si autem sumpserat, nihilomi-
nus sumat eam, quam consecravit: quia præ-
ceptum de perfectione Sacramenti majoris est
ponderis, quam quod a jejuniis sumatur.

G A V A N T U S.

(e) Oblationem ut supra. idest saltem mente
conceptam.

(f) A consecratione incipiat. Est communis sen-
tentia.

(g) Sumat, post summptionem, &c. Ad cautelam
sumat, aut ob reverentiam conservat.

(h) Si autem sumpserat, Ratio addita commu-
nis est apud Theologos, Lege *Snarez* 3. *part. disp.*
75. *sect. 7. ex S. Thom. ibid. q. 83. art. 7. ad 4.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

IV. Gav. lit. f -- A consecratione incipiat, &c.)
Est communis sententia — Si Celebrans facta con-
secratione advertat, Hostiam esse corruptam, aut
non esse triticeam, remota illa Hostia, & posita
alia, præscribit Rubrica superior, quod faciat obla-
tionem, saltem mente conceptam, & postea inci-
piat a consecratione, scilicet ab illis verbis: Qui
pridie quam pateretur, &c.) Quam quidem sen-
tentiam communem esse adstruit Gavant. Ex quo
autem Rubrica præscribit, in tali casu incipi de-
bere ab illis verbis, qui pridie quam pateretur,
non vero ab aliis præcedentibus, nimirum — Quam
oblationem tu Deus &c. quibus subnectuntur illa
verba deprecatoria -- Ut nobis Corpus, & Sanguis
sine dilectissimi Filii tui, &c. Ex quo, inquam,
non jubet Rubrica, reassumenda esse hæc ultima
verba in his casibus; optime inferunt Auctores
infra allegandi, Ecclesiam Latinam judicare, vali-
de consecrari Eucharistiam sine illa Oratione, si-
ve absque illis verbis deprecatoriis, quibus peti-
tur, ut panis oblatus fiat Corpus, & vinum San-
guis Christi Domini. Neque dici potest: Oratio
illa, quæ a Sacerdote pronunciata jam fuerat,
moraliter perseverat; in casu siquidem proposito
non aderat super aram, & multo minus super
Corporale materia idonea, & apta ad validam Sa-
cramenti consecrationem: non enim aderat, ut
supponimus, Panis, seu Hostia triticea, ad quam
verba illa deprecatoria, ut Panis iste fiat Corpus
Christi tanquam forma consecrationis referri pos-
sent; atque ideo evincitur illa verba nullo modo
esse

esse formam necessariam ad Eucharisticum Sacramentum cōficiendum. Auctores, qui ita ratiocinantur, sunt, si non omnes, saltem plures ex illis, qui sustinent, verba, quæ requiruntur tanquam essentialia, & necessaria ad formam consecrationis, esse illa, quæ in consecratione Eucharistiæ pronuntiavit Christus Dominus, nimirum, *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus; vel Calix Sanguinis mei*; non vero preces, siue quæ præcedunt apud Latinos, siue quæ sequuntur apud Græcos, aliasque Orientales Nationes, quæ quamvis vim suam habeant ad divinam opem, & Spiritus Sancti virtutem impetrandam, supra proposita dona, atque religiose sint retinenda, non tamen sunt necessaria necessitate Sacramenti, ac validæ consecrationis, sed necessitate præcepti, utpote verba in Canone contenta.

Hanc controversiam jam diu fere sopitam his diebus excitavit Antonius Augustinus Touthé recens illustrator operum S. Cyrilli Hierosolymitani in tertia ex suis eruditissimis Dissertationibus, quas præmisit suæ editioni operum prædicti S. Patris Cyrilli. Rursus hanc eandem questionem novissime tractavit Petrus Le Brun *tom. 3. suarum explicationum pag. 212.* ubi præfati Touthé opinionem sectatus, acerrime, & fusiori calamo propugnat, formam Eucharistiæ perfici non tantum verbis Christi, sed etiam precibus ab Ecclesia institutis, ita ut ex duplici illa forma partiali, & inadæquata, verbis scilicet Christi, & precibus Ecclesiæ moraliter junctis, coalescat forma totalis, & essentialis Eucharistiæ. Omnem lapidem movit, nihilque omisit laudatus Le Brun, ut veri speciem suæ opinioni appingeret. Contra hunc ultimum Auctorem insurrexit P. Bugeant e Soc. Jesu qui duo opuscula in lucem emisit, & in postremo præsertim sui Adversarii opinionem validis rationum momentis, necnon SS. Patrum auctoritatibus evertit, & profligavit. Contra primum vero ex præfatis Auctoribus doctam exaravit, non minus quam eruditam, evulgavitque Dissertationem clarissimus vir Josephus Augustinus Ordinis Prædicator. Cæterum communem Latinorum sententiam tuentur Card. Bellarm. *lib. 4. de Euchar. c. 14.* necnon Card. Bona *lib. 2. de reb. Liturgic. c. 13.* & Card. Petronius in *tract. de Euchar. Sacram.* Quibus adherent ad Liturgiam Chrysost. *n. 139.* Sixtus Senensis *lib. 6. Biblioth. Sanctæ Annotatione 3.* Gaspar Juven. *diff. 4. de Sacram. Euchar. q. 3. c. 2.* Et recentissime Honoratus Tournely in suis prælectionibus Theologicis de Sacr. Euchar. *art. 8.* Græci quoque ipsi acerrime propugnant hanc Latinorum sententiam, inter quos recensentur doctissimi. Card. Bessarion *lib. de Euchar. Allatius lib. 3. de perpetua æverisque Ecclesiæ consensione c. 25. & exerc. 27. ad hist. Conc. Florentini.* Petrus Arcudius *lib. 3. sua concordia c. 27.* necnon Nicolaus Comnenus Pápadopolí in *suis prænotionibus mystagogicis respons. 5. sess. 5.*

Apud Latinos omnes hæc sententia ita communis fuit, ut tempore Concil. Florent. cum Græci.

Lapis suspecti forent circa formam consecrationis Eucharistiæ, quasi verbis Christi tam non persisterent, a Summo Pontifice Eugenio IV. ea de re non semel interrogati, ita catholice satisfecerunt, ut Pontifex eos tanquam fratres in Fide secum conjunctos compellaverit. Ita narratur in Concil. Flor. *sess. 25.* Porro, inquiunt Græci, hoc ita dissolutum est (dubium scilicet, quod propositum ipsis fuerat) fateri nos diximus per hæc verba transsubstantiari Sacrum Panem; & fieri Corpus Christi: sed postea quemadmodum, & nisi (Latini) dicatis: jube hæc perferri per manus S. Angeli sui in sublimi Altare tuum, ita nos quoque oramus dicentes: ut Spiritus Sanctus descendat super nos, & efficiat in nobis Panem hunc preciosum Corpus Christi sui, & quod in Calice isto est, preciosum Sanguinem Christi sui, transmutetque ipsa Spiritu Sancto suo, ut fiant Communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum, non fiant in judicium, aut condemnationem nostram. Quibus quidem verbis diserte declararunt Græci per preces, quas post Christi verba proferunt in divinis mysteriis peragendis, se non postulare, ut simpliciter Panis fiat Corpus Christi, sed ut vobis fiat, hoc est fructum ejus spiritualem percipiamus ad purgationem Animæ, & peccatorum remissionem. Paulo enim post ajunt: De Mysteriis autem faciemur, et consecrari per Domini voces, licet nos postea invocando dicamus: fiat Corpus, & Sanguis Christi, ut legere est apud Labbæum, & Collartium *tom. 13. edit. Parisiensis pag. 491. & 498.*

Hæc omnia confirmantur ex iis, quæ supra allegatus Card. Bessarion expressit in Concil. Flor. & quæ referuntur a clarissimo Mabillon Musæi Italici *tom. 1. pag. 243.* qui post relata illam Græcorum confessionem addit: Confessio hæc non levis est momenti ad persuadendum Græcorum de Eucharistiæ Fidem, de qua res, & tanta controversia a Calvinistis nuper excitata sunt. Confessio hæc duas habet partes, nempe, Consecrationem verbis Christi Domini confici, non precibus illis, quæ post verba sacra fiunt a Græcis; atque his verbis, panem, & vinum in Christi Corpus, & Sanguinem mutari, & transsubstantiari. Ex quibus Mabillonii verbis liquet ipsum quoque accedere communi Latino- rum sententiæ in hac celebri controversia, cum quidem sententiæ maximum præsidium additur ex Decreto Eugenii IV. Summi Pontificis, seu Instructione Armenorum, in qua hæc leguntur: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum. Sacerdos enim in personam Christi loquens, hoc conficit Sacramentum, nam ipsorum verborum virtute substantia panis in Corpus Christi, & substantia vini in Sanguinem convertuntur.* Hæc laudatus S. P. ut videre est apud Labbæum citatum *tom. 13. Conciliorum pag. 347. & 348.*

Quod si interpretatio Cardinalis Bessarionis, Arcudii, & aliorum Græcorum non placeat, dicendum erit, invocationem prædicti Spiritus Sancti non respicere tempus, quo profertur, sed quod consecrationem antecedit: Ac si Sacerdos tamen mysteriis,

sublimitate extra se raptus, suæque memor fragilitatis, id quod jam factum ex fide credit, quasi efficiendum consideret, ac propterea oret, fac panem hunc pretiosum Corpus Christi tui: Neque enim absurdum videtur, quod jam concessum est, ac si nondum concessum foret, iteratis precibus postulare. Interpretationem hanc pluribus exemplis illustrat doctissimus Renaudotius in Comment. ad Liturgiam Copticam S. Basilii pag. 250. In baptismalibus enim Officiis præter orationes prævias, tam ad fontis benedictionem, quam ad exorcismos, reliquasque caeremonias, dicuntur aliquæ etiam prolatis verbis: *Ego baptizo*, vel secundum Ritus Orientalem: *baptizatur servus Christi*, &c. & postulatur a Deo, ut illis, qui Baptismum suscipiunt, gratiam Spiritus Sancti concedat. Id habetur in Rituali Severi pag. 98. *tu Domine hos servos tuos, qui nunc baptizati sunt, regenerationis lavacro sanctifica in veritate tua, imple eos gratia Spiritus Sancti tui*. Neque id observatur solummodo in Ritualibus Græcis, Syris, Copticis, aliisque Orientalium, sed in Latinis etiam antiquis. Nemo tamen dubitat, quin remissio peccatorum, plenitudo gratiæ, & Spiritus Sancti in baptismo collata fuerit. Ita in Officio Chrismatis, etiam post orationem, quæ formæ rationem habet, oratur ad obtinendum Spiritum Sanctum: In Ordinatione similiter ad finem usque officii preces ad Deum fiunt, ut ordinato, non modo gratiam Sanctitatis mysterio suo convenientis, sed potestatem auctoritatemque tribuas, quam per impositionem manuum, & verba Sacramentalia, jam consecutus est. Id etiam patet ex reliquis Sacramentorum Officiis. Non omittendæ hic videntur preces, quæ ab Ecclesia fiunt in Agenda Defunctorum, in quibus perspicuum est, Ecclesiam respicere tempus, quod obitum defuncti immediate præcedit. Nemo tamen adeo desipuit, ut crederet, ecclesiam existimare nondum factum esse iudicium, cum illas fundit preces, *non intres in iudicium*, &c. Aut posse defunctum ab Inferni suppliciis liberari, eum addit, ne poenas inferni sustineat. Ratio horum est, quia orationes huiusmodi non rigide accipiendæ sunt, quasi vel dubitetur de certitudine promissionum Christi, vel de virtute verborum Sacramentalium &c. Unica enim, & quasi indivisa animo concipitur tota actio, quæ celebrandum Sacramentorum formam, orationesque complectitur, verbis tamen, & ritibus exprimi non nisi successive potest. Qui argumentorum contra sententiam hanc a Toutée, & Le Brun aliorum solutionem videre desiderat, adeat citat. PP. Bougeant, & Orsini in dissert. ab illis editis.

Ceterum cum in pluribus Orientalium Liturgiis, prolatis Christi verbis populus immediate fateatur, se credere vere esse Corpus Christi, quod a Presbytero consecratum est, ut videri potest apud Renaudotium variis in locis; præsertim rom. 1. pag. 517. perspicuum est, Orientales non credere, invocationem Spiritus Sancti, quæ in illorum Li-

turgiis subsequitur, necessariam esse ad valorẽ Consecrationis.

RUBRICA.

6 Quod si hoc contingat post sumptionem sanguinis, apponi debet rursus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione, ut supra, Sacerdos consecret, incipiendo ab illis verbis: *Qui pridie*, (i) ac statim sumat utrumque, & prosequatur Missam: ne Sacramentum remaneat imperfectum, & ut (1) debitus servetur ordo, &c.

GAVANTUS.

(i) Ac statim sumat utrumque. Sine elevatione, ut ostendat Populo, omittis, quæ sequuntur in Canone usque ad sumptionem inclusive, ne populus, si fieri potest, cognoscat, erratum esse.

(1) Debitus servetur ordo, juxta Conc. Tolos. 7. cap. 1. vel 2. secundum alios, ordo vero est, ut corpus prius præexistat antequam ex eo fundatur sanguis in Calice, namque representatur effusio sanguinis; ergo Hostia, in qua corpus Christi est ex vi verborum, debet consecrari prius.

Suarez tamen loc. cit. tenet, non esse ita necessarium hunc ordinem necessitate Sacramenti, sed tantummodo necessitate præcepti; nam, consecrata Hostia, post Calicem statim representatur sanguis distincte a corpore Christi, quod sufficere videtur ad integritatem Sacrificii.

RUBRICA.

7 Si Hostia consecrata dispareat, vel casu aliquo, ut vento, (m) aut miraculo, vel ab aliquo animali accepta, & nequeat reperiri, tunc altera consecratur, ab eo loco incipiendo, *Qui pridie*, quam pateretur, facta ejus oblatione, ut supra.

GAVANTUS.

(m) Aut Miraculo. Miraculum est a Deo solum qui videtur tunc acceptare sacrificium eo modo oculis nostris imperfectum; ideo non est in rigore necesse, ut alia Hostia consecratur: ita S. Th. 3. par. qu. 82. art. 4. ad 3. ubi tamen consultit, ut iterato consecratur, & hoc habet Rubrica, ut tutius, & securius in reliquis casibus hujus Rubricæ: præceptum est, non consilium, ad integritatem sacrificii. Suarez 3. part. dist. 85. sect. 1.

De Defectu Vini. IV.

RUBRICA.

1. Si Vinum sit factum penitus (n) acetum, vel penitus putridum, vel (o) de uvis acerbis, seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aqua, ut vinum sit corruptum, non conficitur Sacramentum.

GAVANTUS.

(n) Acetum. Non sit Sacramentum. S. Th. 3. par. qu. 74. art. 5. ad 1.

(o) De

De Defectu Panis

(o) *De uvis acerbis, &c. Habet S. Thom. ibid. ad 3. vinum ex aqua mixtum est apta materia, Henriquez lib. 8. c. 12. & vinum etiam congelatum. Suar. disp. 45. sect. 1.*

Novæ Observationes & Additiones, ad Gavanti Commentarium,

I. Rubricæ & Gavanti. litera. q. — *Acetum non fit Sacramentum.*) Materia Sacramenti Sanguinis, sine qua confici non potest, est vinum naturale de vite, idque constat ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ Dominum Salvatorem in hujus Sacramenti institutione, vino naturali, nempe ex vite, usum fuisse semper docuit, & credidit; Hinc sequitur, liquores ex granis, facibus vini, aut cervisiz vi ignis elicti, aut ex piris, pomis, vel fructibus aliis, quamvis expressi; Item ex aqua, & melle decocti non esse materiam aptam, aut sufficientem consecrationis Domini Nostri Jesu Christi. Sequitur pariter, acetum, etsi ex vino factum fuerit, non esse materiam Sanguinis, quia non est vinum, sed vini corruptela. Ita pariter vinum igne distillatum vulgo Aqua vitæ, non potest valide consecrari, quia probabilius videtur non retinere formam vini, sed transmutari in mixtum nobilius. Quarti pars. 3. tit. 4. dub. 9.

II. Rubricæ, & Gavanti. lit. o. — *De uvis acerbis, &c.*) Liquor sive succum ex uvis immaturis expressum, non est materia apta ad hoc Sacramentum, quia nondum est vinum, sed omphacium, Italice *agresto*. Item vinum ex uvis corruptis, seu decoctis, aut siccatis, non est sufficiens materia Consecrationis Calicis propter eandem rationem. Rursus vinum illud, seu potius liquor ex uvis secundo, aut tertio compressis, magna aquæ copia super infusa, & vocari solet *lora*, non est materia apta ad hanc consecrationem, quia tamen aliquem præferat saporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est habere speciem vini, sed esse vel naturæ aquæ, aut alicujus ventis substantiæ. Vinum quoque melle, & aromatibus in magna quantitate conditum, & decoctum, non est materia sufficiens Calicis, quia cum tali permixtione, & decoctione deperditur vini substantia. Modica tamen permixtio non officeret validitati Consecrationis, sed nullo modo facienda esset propter Sacramenti reverentiam. D. Thomas 3. pars. quæst. 74. art. 5. ad 3. Wiggers 3. pars. quæst. 74. art. 9. n. 42. & Gerlacus Vinitor pars. 3. tit. 4. in adnotat. §. 2. & 3. Uva denique non est materia valida Consecrationis Sanguinis, neque liquor in uvis adhuc contentus, quia non est simpliciter vinum.

III. Gavanti. lit. o. — *Et vinum etiam congelatum, &c.*) Utsum vinum congelatum sit materia sufficiens ad hanc Consecrationem, non conveniunt Theologi, sententiam negativam amplectun-

tur Alanus, Armilla, Henriquez, Ledesma, Nungus apud Dianam pars. 3. tract. 7. resol. 100. verum probabilior nobis videtur sententia, quam ex Suarez sequitur Gavantus supra, quam etiam tuetur, communemque vocat noster P. Quartus supra pars. 3. tit. 4. dub. 8. nimirum tale vinum esse materiam validam, dummodo congelatio tanta non sit, ut speciem vini solvat. Ratio hujus sententiæ est, quia vinum congelatum retinet naturam, & proprietates vini, adeo ut species consecrata post Consecrationem congelescant, sub eisdem remaneat procul dubio Sanguis Christi Domini, ut plane supponunt hæ Rubricæ de defectibus tit. 10. n. 11. ubi dicitur: *involvatur Calix panis calefactis, ne assumatur.*

Neque urget contra hanc sententiam, si dicatur, aquam congelatam non esse materiam sufficientem Baptismi; nam ablutio, quæ non potest esse, nisi aqua actu fluat, est materia essentialis, & proxima Baptismi; potatio vero actualis nulloatenus pertinet ad essentiam Eucharistiæ, & revera in speciebus, ut mox diximus, post Consecrationem congelatis; remanet vera ratio Sacramenti, quamvis sic congelatæ potabiles non sunt. In praxi tamen observandum est, quod ubi contingit, vinum esse congelatum ante Consecrationem, liquefcat antequam verba Consecrationis proferantur, alias conferendum vinum ita congelatum, quamvis valida esset Consecratio, ut diximus, non esset tamen licita, & graviter peccaret, qui vinum congelatum consecrare attentaret, priusquam esset liquefactum.

R U B R I C A.

2 Si vinum caperit (p) acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel (q) mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit (r) admixta aqua, vel fuerit admixta (s) aqua rosacea, seu alterius distillationis, conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.

G A V A N T I U S.

(p) *Acescere.* Fit Sacramentum, cum peccato tamen. S. Thomas supra ad 2.

(q) *Mustum de uvis tunc expressum.* Est Julii Papæ de Consec. dist. 1. c. cum omne crimen, & ex necessitate conceditur, sed abstinendum est omnino ob irreverentiam, & indecentiam, ait Suar. loc. cit. disp. 45. sect. 1.

(r) *Admixta aqua.* Misceri aqua vinum est de præcepto Ecclesiæ tantum. Trid. sess. 22. cum quo præcepto stat quoque præceptum Christi, qui neque voluit aquam de necessitate Sacramenti. Suarez. loc. cit.

(s) *Aqua rosacea.* Conficitur Sacramentum, quia aqua non est de necessitate Sacramenti: sed peccaret contra præceptum negativum, de non miscendo aliquid in materia Sacramentorum, præter Christi institutionem, & consuetudinem Ecclesiæ. Sanctus Thomas quæst. 74. art. 2. ad tertium.

Nova

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

IV. Gavant. lit. p. — *Fit Sacramentum cum poculo solum, &c.* Si vinum coeperit acere, vel fuerit aliquantulum acre, conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat. Nihilominus si urgeat necessitas celebrandi, seu non possit Sacerdos aliunde nota omittere Sacrum, ut inter Regulares contingit, qui secundum regulam celebrare tenentur, non est in eorum potestate aliud vinum habere, non peccant subditi eo vino utentes ad usum Sacrificii. Ita tenet laudatus Pater Quarti *loc. cit. dubi. 12.* hac ratione motus, quia cum defectus sit levis, non obstat valori Sacrificii, cum certum sit tale vinum esse verum vinum, licet aliquantulum acidum, vel acre, non tenetur Sacerdos cum notabili incommodo Sacrificium illud omittere; & quamvis tali vino uti, sit contra reverentiam Sacrificii, ea tamen irreverentia non imputatur Celebranti, sed Superiori, vel Ministro, qui est causa voluntaria illius.

V. Rubric. & Gavant. littera q. — *Mustum de uvis tunc expressum, &c.* Mustum de uvis recte expressum, adeoque valde impurum, valde quidem consecratur, quia veram substantiam vini habet, sed non decenter, ac licite; quia quamvis sit verum vinum, est tamen imperfectum, & non satis decoctum, ac defocatum, quæ accidentaliter imperfectio, ac foecis admixtio dedecet tanti Sacramenti dignitatem, & idcirco graviter delinqueret, qui extra necessitatem in multo consecraret.

VI. Gavant. littera r. — *Misceri aqua vinum est de precepto Ecclesia, &c.* Sanctus Bernardus *epistola 69. ad Guiderium* innuit, sua ætate quosdam asseruisse, aquam ita necessario in Calice miscendam, ut sine illa mixtione nulla esset consecratio. Alexander Aletius vero *quarta parte quest. 12.* scripsit, aquam necessariam esse necessitate, non quidem Sacramenti, sed præcepti divini; hunc secuti sunt Hosius *cap. 14.* Confessionis, & Alphonsus a Castro *Hæres. 7.* Verior tamen sententia est illa, quam tenet Gavantus *supra*, mixtionem scilicet aquæ cum vino necessariam esse ex præcepto Ecclesiæ tantum. Ita Concilium Tridentinum *sess. 22. c. 7.* his verbis: *Manet deinde Sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent.* Huiusque Ritus triplicem subdit rationem. Primo, quia Christum Dominum ita observasse creditur. Creditur, inquam, pia quadam credulitate, non fide divina: id enim revelatum fuisse non constat, ut advertit Durandus in *4. sententia, distict. 9. quest. 5.* Secundo, quia e latere Domini aqua simul cum sanguine fluxit, quod Sacramentum hæc mixtione recolitur. Tertio, quia sic Populi Fidelis cum capite Christo unio representatur. Deinde Canone 9. ejusdem sessionis, quid credendum sit circa hunc Ritus mixtionis aquæ cum vino in Calice, definit his verbis: *Si quis dixerit, Ecclesia Romana Ritus, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecra-*

tionis proferuntur, damnandum esse, aut linguarum vulgari Missam celebrari debere, aut aquam non miscendam esse vino in Calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem, anathema sit. Ubi Sacrosancta Synodus non attingit diversas Theologorum sententias circa exemplum Christi, & aquæ miscendæ necessitatem, sive Sacramenti, sive præcepti divini, aut Ecclesiastici, sed solum definit præcise contra Novatorum errores, & calumnias, non esse; contra Christi institutionem, quod in Missa nonnulla secrete proferantur, quod alia lingua, quam vulgari Sacrificium celebretur, & quod aqua vino admisceatur. Ex quo tamen Canone non inferitur: ergo de fide est, aquam vino esse miscendam; sed solummodo inferitur: ergo de fide est, admixtionem aquæ cum vino in Calice non esse contra Christi institutionem.

Prædictum Ritus miscendi aquam in vino consecrando antiquissimum esse ex præscriptione Ecclesiæ, & juxta Christi institutionem, colligitur ex S. Justino, qui floruit secundo Ecclesiæ sæculo *Apol. 2.* ubi ait: *Ei qui fratribus præst, offertur panis, & poculum aqua, & vini.* Item ex S. Irenæo, qui initio tertii sæculi sic scripsit *lib. 4. c. 37.* *Accipiens Dominus panem, suum Corpus esse consecratur, & temperamentum Calicis, suum Sanguinem confirmavit.* Ex S. Cypriano pariter, qui eodem mediante sæculo vixit, in *epist. 63.* totus est, ut probet contra Aquarios, nec vinum purum, nec aquam puram, sed utrumque mixtum, esse offerendum in Missæ Sacrificio: *Dominica traditio, inquit, servetur, neque aliud fiet a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit, ut Calix... mixtus vino offeratur...* Eadem veritas eruitur pariter ex Conciliis, nam Carthaginense tertium Anno 397. *cap. 24.* sic habet: *In Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quam ipse Christus obtulit, hoc est panis, & vinum aqua mixtum.* Trullanum quoque, seu Quinisextum Anno 692. *Can. 32.* *Si quis, inquit contra Armenos, Episcopus, vel Presbyter, non secundum ordinem ab Apostolis traditum, facit, & aquam vino non miscens, sic immaculatum offert Sacrificium, deponatur, ut imperfectum Mysterium enuntians, & qua tradita sunt innovans.* Concilium quoque Antisiodorense *Can. 8.* Vornatiense *Can. 4.* Tyburienſe *Can. 19.* vinum aqua mixtum offerri decreverunt. Dicitur etiam quod Alexander I. idem constituerit, non quod auctor hujus mixtionis fuerit, ut nonnulli perperam asseruerunt, sed quia adversus hæreticorum errores, quod ex Apostolica traditione acceperat, scripto confirmavit. Circa hoc argumentum longam scripsit epistolam ad Cæciliū Cyprianus, quam laudat Augustinus *lib. 4. de Doctrina Christiana cap. 21.* & hoc Domini præceptum esse affirmat, cujus transgressio gravissimum peccatum sit, de hujus ineffabilis Sacramenti mutilatio.

Prædictis Sacrorum Conciliorum functionibus, & SS. Patrum doctrinis consultantur Hydroparastæ, sive Aquarii, & Encratitæ, qui sola aqua utuntur in Mysteriis, itemque Armeni, qui aquam vinum adhib.

adhibent, quosque semper damnavit Ecclesia. Aquariorum mentionem faciunt Clemens Alexandrinus lib. 1. *Stromatum*, Irenaeus lib. 3. c. 1. Augustinus de haeresibus cap. 64. Epiphanius *heresi* 46. adversus Encraticas, Theodoretus lib. 1. *haereticarum fabularum* c. 20. Armenos damnavit Concilium Trullanum supra allatum, eosque doctissime convellit noster Pater Clemens Galanus tom. 3. *secunda partes conciliatorum Ecclesia Armena cum Romana, tract. de nova lege; quæst. 4. §. 3. sect. 2.* Hi enim dum Aquariorum errorem declinant, in alium errorem lapsi sunt, solum nempe vinum offerentes: sive ut per solum vinum unam dumtaxat in Christo naturam designent, a Jacobo Syro Eutichianæ blasphemiae propagatore seducti, ut Nicephorus indicabit lib. 18. *Ecclesiast. Historia* c. 53. sive aquam non miscentes cum vino, ut a Græcis separarentur, sicut ex quadam illorum Historia colligitur, de qua mentionem facit Card. Bona lib. 1. c. 23.

Modicum tamen aquæ vino a Sacerdote in Altari misceri debet, non, ut supra diximus, ob necessitatem Sacramenti, neque præcepti Divini, ut volunt Alenis, Castro, & alii, quos citat, & sequitur Valentia de Euchar. disp. 6. quæst. 2. punct. 1. & Granado in 3. part. controu. 6. tract. 2. disp. 4. sect. 1. sed præcepti tantum Ecclesiastici sub mortali peccato obligantis, ut tenet Quarti part. 2. tit. 7. dub. 3. cum aliis, ob rationes supra adductas, modicum, inquam, aquæ admiscendum est in vino consecrando, quia si major pars aquæ, quam vini admisceatur, si non invalida, saltem valde dubia esset Consecratio; si æqualis pars sit aquæ, & vini, erit pariter periculum, ne aqua vinum extenuet, & speciem amittat, unde semper erit etiam in hoc casu saltem valde dubia Consecratio: apponenda ergo aqua est in minima quantitate, præsertim in his partibus, ubi vina sunt debiliora, & plus est periculi corruptionis vini, quod maxime vitandum est. Aqua autem etiam in quacumque parva quantitate adhibita, sufficiens est ad præceptum præfatum Ecclesiasticum adimplendum.

Confirmantur hæc omnia ex Sacris Ecclesiæ Traditionibus, capite enim Perniciosus tit. 14. de celebr. Missarum, Honorius III. perstringit eos, qui majorem quantitatem de aqua ponebant in Sacrificio, quam de vino, cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum. In Concilio pariter Triburiensi habito Anno 895. Can. 19. statuitur, ut dua sint partes vini, tertia aqua. In Constitutionibus vero Salisburiensibus Anno 1217. in Angliâ, præscriptum fuit, quod in Sacramento Dominici Sanguinis, major pars vini, & modicum aqua ponatur. In Synodo vero Coloniensi habita Anno 1280. sancitum fuit, quod in Calice dua guttula, vel tres de aqua apponantur, & Eugenio IV. in suo Decreto pro Armenis, Anno 1438. statuit, ut ipsi etiam Armeni universo Christiano Orbi se conforment, eorumque Sacerdotes in Calicis oblatione paululum aqua admisceant. Hinc Ordinarium Monachorum Bursteldensium relatum ab Edmundo

Martene in lib. 2. cap. 4. §. 27. de Antiq. Monach. Ritibus, præscribit, ut cum parvo cocleari fiat aquæ mixtura in omni Missa; Monachi etiam Cartusienfes, & Ecclesiæ fere omnes in Germaniâ optime utuntur parvo cocleari, ut tutius immitant nonnisi parvam aquæ quantitatem in Calicem.

Vinum autem consecrandum, cui modica aqua admisceri debet, potest esse albi, vel rubei coloris, ad arbitrium Sacerdotis. In Concilio Provinciali quarto Ecclesiæ Beneventanæ habito Anno 1374. tit. 7. cap. 4. sancitum fuit, quod nullo, cum vino multum albo celebret, si posses in loco rubrum reperiri, & commodè inveniri; cum magis vinum rubrum, quam album sanguini conformetur. Qui Canon desumptus est ex Statutis Synodalibus Ecclesiarum Carducensis, Ruthenenfis, Sæculo 13. nuper 13. nuper editis ab Edmundo Martene tom. 4. *Thef. Anec.* pag. 706. & aliam hujus Ritus rationem assignant Statuta Synodalia Ecclesiæ Meldensis ab eodem Martene vulgata. Vinum, inquiunt, potius rubrum ministratur in Calice propter similitudinem vini albi cum aqua.

Vesum in Concilio Provinciali primo Ecclesiæ Mediolanensis, quod habetur in Actis ejusdem Ecclesiæ, a S. Carolo conditis, præscribitur, quod ornamenta, & instrumenta Altarium pro celebratione Missæ pura, ac munda sint, præsertim Corporalia, ac purificatoria, quoniam etiam vino albo, ubi possint tantummodo ad Missæ Sacrificium Sacerdotes utantur. Idem etiam præscribitur in aliquibus aliis Conciliis Provincialibus, & Diocesanis. Hæc eadem dispositio reperitur in Constitutione Synodali Didaci Escolani Episcopi Majoricensis edita Anno 1659. & relata a Stephano Baluzio in suis eruditis notis ad epistolam 63. S. Cypriani, in qua Constitutione leguntur hæc præcisa verba, Cum Sacrosanctum Altaris Sacrificium, in quo fons omnis sanctitatis, & nitoris retinetur, minus decenter peragatur, dum vinum rubrum consecratur, cum sic mundities Altaris vix conservari possit; ideo hortamur omnes hujus Diocesis Presbyteros, ne post hæc vino albo in celebratione Missarum utantur. Hæc autem est communis praxis fere omnium Ecclesiarum, uti, nimirum, vino albo, quia sic mundities mapparum, corporalium, & purificatorium facilius servatur. Diligenter tamen advertere debent Sacristæ, ne præparent in urceolis vinum ita album, ut confundi possit cum aqua; contingere enim posset, sicut aliquando accidit, ut refertur in vita B. Coletæ, quæ habetur in Actis SS. apud Bollandum die 6. Martii c. 12. fol. 564. n. 109. quod consecratur aqua loco vini.

R U B R I C A.

3 Si Celebrans ante Consecrationem Sanguinis, quamvis post Consecrationem Corporis, advertat, aut vinum, aut aquam, aut utrumque non esse in Calice, debet statim apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut supra, consecrare, incipiendo ab illis verbis: Simili modo, &c.

G A V A N T U S.

- 4 Si post verba Consecrationis advertat, vinum non fuisse positum, sed aquam, deposita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in Calice, & consecret, resumendo a verbis pradiſtis: Simili modo, &c.

R U B R I C A.

- 5 Si hoc advertat post sumpſionem Corporis, vel huiusmodi aqua, apponat aliam Hostiam iterum consecrandam, & vinum cum aqua in Calice, offerat utrumque, & consecret, & sumat, (t) quamvis non sit jejunos. Vel si Missa celebretur in loco publico, ubi plures adsint, ad evitandum scandalum, poterit apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut supra, consecrare, & statim sumere, & prosequi cetera.

G A V A N T U S.

Prima pars Rubricæ posterioris est S. Thom. 3. pars. q. 83. art. 6. ad 2. altera vero pars est Sac. 4. distict. 13. quest. 2. art. 6. ad 4. cuius eadem fere sunt verba Rubricæ; item Navarri cap. 25. n. 21. & est magis practica.

(t) *Quamvis non sit jejunos.* Ita S. Thom. loc. cit. art. 6. ad 2. addit *Angelus cum Sylva*. Si Sacerdos dum in ore habet potum, priusquam deglutiat, sentiat, non esse vinum, non debet consumere, sed in Calicem emittere, & post sanguinis sumpſionem illud sumere; sed moraliter est difficillimum; & ideo sine scrupulo potest deglutire primum, & consecrare, & sumere secundum, ita Suar. loc. cit. distict. 81. sect. 1. ad primam confirmationem, non peccaret tamen mortaliter, qui inopinato casu turbatus, aqua provino sumpta, non consecraret vinum, Diana tract. 24. de celebrat. Miss. rescript. 70.

R U B R I C A.

- 6 Si quis percipiat ante Consecrationem, vel post Consecrationem, totum vinum esse acinum, vel alias corruptum, idem servetur quod supra, ac si deprehenderet, non esse positum vinum, vel solam aquam fuisse appositam in Calice.

G A V A N T U S.

Eadem est ratio, deficientis materiæ ad Sacrificium integrum, si tamen Sacerdos pergat in Missa, & ex ignorantia, vel inopinati casus perturbatione non observet, non per hoc mortaliter peccat, ex Navarri. cap. 25. Man. n. 91. & Sæ verb. Miss. n. 91.

R U B R I C A.

- 7 Si autem Celebrans ante Consecrationem Calicis advertat, non fuisse appositam aquam,

statim ponat eam, & proferat verba Consecrationis. Si id advertat post Consecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.

G A V A N T U S.

Prima pars est manifesta: adde tantum, esse benedicendam aquam de more. Secunda pars est S. Thom. loc. cit. art. 6. ad 4. ne, inquit, sequatur corruptio Sacramenti pro aliqua parte, quod docuerunt q. 77. art. 8.

Novæ Observationes & Additiones, &c.

V. VII. Gavant. lit. t. — In Rubric. 5. No, inquit, sequatur corruptio Sacramenti, &c.) Sanctus Thomas 3. pars. q. 83. art. 6. ad 4. intendit convellere Græcorum morem, qui bis aquam in Calice infundunt, semel frigidam ante Consecrationem cum in prothesi sancta dona præparant, pungente Sacerdote panem Sanctæ Lanceæ, & dicente: *Unus Milium lancea latus ejus aperuit, statimque exiit sanguis, & aqua;* & Diacono infundente vinum, & aquam; deinde calidam post Consecrationem, immediate ante Communionem, petente Diacono a Sacerdote, ut aquam fervidam benedicat, illo vero benedicente his verbis: *Benedictus fervor Sanctorum suorum, jugiter, unus, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.* Tum Diaconus infundit aquam calidam in Calicem, dicens: *Fervor fidei plenus Spiritu Sancto, Amen.* Scriptores Græci apud Goar in notis ad Missam Chrysostomi n. 167. & apud Arcudium lib. 3. sua concordia cap. 39. reddunt rationem hujus secundæ mixtionis aquæ, dicentes, fieri hanc mixtionem, tum quia aqua calida a latere Christi exiit, tum quia per eam fervorem Sancti Spiritus intelligi volunt. Hunc Græcorum Ritus nonnulli e nostris Theologis ignorantes, vel utramque mixtionem confundunt, ut Estius *Oratione Theologica* 16. vel putant eos aquam non apponere, ut Innocentius III. lib. 4. de Sacrific. Missæ c. 33. & Guido Carmelita in catal. hæresum, vel aquæ calidæ infusionem impugnant, ut Umbertus Sylvæ Candidæ Episcopus, in invectiva adversus Nicetam Pectoratum. Sed immerito, ut ait Cardinalis Bona lib. 2. c. 9. §. 4. hac de causa Græci vexantur, hunc enim Ritus præscribunt in suis Liturgiis SS. Patres, Basiliius, & Chrysostomus, usuque perpetuo Orientalis Ecclesiæ Sacerdotes doctrina, & sanctitate conspicui comprobant. Ex ignorance itaque hujus approbati Ritus, ait præfatus doctissimus Bona, procedit sententia, quæ convellit præfatam mixtionem aquæ cum vino jam consecrato; quasi exinde sequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua sui parte, quæ ratio corrui etiam ex antiqua consuetudine, quæ olim in Ecclesiis Latinis vigeat, miscendi vinum non consecratum cum sanguine pro Communionis Populi, ut colligitur ex primo, secundo, & tertio Ordinibus Romanis, quin ullum timeatur periculum corruptionis Sacramenti.

R U-

R U B R I C A.

¶ Si materia, qua esset apponenda ratione defectus vel panis, vel vini, non posset nullo modo haberi, si id sit ante Consecrationem Corporis, ulterius procedi non debet: si post Consecrationem Corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc (u) si nullo modo haberi possit, procedendum eris, & Missa absolvenda, ita tamen, ut prætermittantur verba & signa, qua pertinent ad speciem deficientem. Quod si expectando aliquamdiu haberi possit, expectandum erit, ne Sacrificium remaneat imperfectum.

G A V A N T U S.

(u) Si nullo modo haberi possit. Imo, si difficillimo modo haberi possit, & notabilis inde oriretur offensio Populi, Missa absolvenda erit absque materia deficiente; sive Hostiæ, sive vini, quia majori est vinculi jus naturale, evitandi scandalum proximi, quam divinum scriptum, aut positivum absolventi Missam. *Azor. lib. 10. cap. 35. quæst. 6.*

An vero Summus Pontifex possit relaxare jus divinum effectum, ut Sacerdos ob ingentem necessitatem in solo pane sine vino sacrificet? *Azor. lib. 10. c. 10. q. 3. v. r. secundum est*: putat probabilem affirmativam sententiam ob publicam necessitatem, & gravem. Probabiliorem negativam docet *Suarez disp. 43. sect. 4.*

1. Quæri potest in prædictis casibus de aqua, quæ ob brevissimum tempus ab infusione ejusdem in Calicem usque ad Calicis Consecrationem non potest converti in vinum, ut aliis dicitur: arremaneat aqua mixta speciebus vini: an verò, & ipsa statim immediate transubstantietur in Sanguinem Christi? sed quidquid sit de conversione aquæ in vinum, de qua disputant Philosophi, quam tamen affirmant SS. Patres, & Theologi Scholastici: si ob angustiam temporis non sit conversio, non putamus absurdum, quod remaneat aqua substantialiter aqua, cum non sit neque materia, neque commateria immediata Sacramenti, sed ea solum infunditur ad mysterium unionis Populi cum Christo, ut suo loco diximus. Neque ideo adoramus aquam, sed Christum sub specie vini aqua permixti: sicut neque si cadit in Calicem musca, eam dicimus adorare. Scripsere de hac re fufius Paulus Aresius Episcopus Derthonensis, presententia affirmativa, & in oppositam sententiam Hiacinthus Petronius Magister Sacri Palatii, nunc Episcopus.

De defectibus Formæ. V.

R U B R I C A.

¶ Defectus ex parte Formæ possunt contingere, si aliquid desit ex iis, qua ad integritatem verborum in ipsa Consecratione requiruntur.

Verba autem Consecrationis, qua sunt forma hujus Sacramenti sunt, hæc: *Hoc est enim Corpus meum. Et: Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma Consecrationis Corporis, & Sanguinis, & in ipsa verborum immutatione, verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si vero aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissime peccaret.

G A V A N T U S.

Notanda est hoc loco singularis doctrina *Suar. 3o disp. 89. sect. 1o*, quod si contingat defectus essentialis in forma, vel in altera, vel in utraque, nempe cum mutatione sensus verborum Consecrationis, iteranda est Consecratio, ut perficiatur Sacrificium, & si contingat id cognosci post summptionem Corporis, vel speciei non rite consecrata, iteranda est item talis Consecratio appolita materia, quæ non fuit consecrata, *juxta Rubr. sup. tit. 4. n. 5. & tit. 3. n. 6.* quia eadem est ratio ineptæ materiæ, & materiæ sine forma. Imo etiam si id contingat fieri ex malitia Ministris mutantis formam, vel non habentis intentionem, nihilominus debet post summptionem supplere defectum, poenitendo de priori culpa, quam commisit, reverenter supplendo, ut dictum est: quod si defectus accidat in utraque specie, & jam utramque sumpsit, non est quod suppleat, quia Sacrificium nullum fuit, sed totum fictum, & eo casu nullum est præceptum de faciendo vero Sacrificio, neque de supplendo, quod non est inceptum, neque ex parte: & obligat tunc aliud præceptum de non sacrificando fracto jejunio.

Porro *S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 3.* vult, excepto, enim, omnia verba formarum prædictarum esse de essentia Sacramenti: communior autem antiquorum sententia est, ea non esse. Vide *Suar. disp. 60. sect. 1.*

Novæ Observationes & Additiones, ad Gavanti Commentarium,

I. Gavanti. Porro *S. Thom. 3. 2. q. 78. art. 3.* vult excepto, enim, &c.) Quamvis particula enim in utraque Consecrationis forma essentialis non sit, neque necessaria necessitate Sacramenti, est tamen de præcepto proferenda, ideoque si quis eam omitteret, graviter peccaret. Ita etiam in forma Consecrationis Calicis, seu vini, omnia verba, quæ exprimuntur in superiori Rubrica, sunt de integritate, & necessitate præcepti, & quamvis etiam ad essentiam Sacramenti pertinere asserat *D. Thom. loco suprac.* nihilominus alii Theologi quamplurimi censent, ad validitatem talis formæ sufficere prima illa verba: *Hic est Calix Sanguinis*

GAVANTUS.

- 4 Si post verba Consecrationis advertat, vinum non fuisse positum, sed aquam, deposita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in Calice, & consecret, resumendo a verbis prædictis: Simili modo, &c.

RUBRICA.

- 5 Si hoc advertat post sumptionem Corporis, vel hujusmodi aqua, apponat aliam Hostiam iterum consecrandam, & vinum cum aqua in Calice, offerat utrumque, & consecret, & sumat, (t) quamvis non sit jejunos. Vel si Missa celebretur in loco publico, ubi plures adsint, ad evitandum scandalum, poterit apponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut supra, consecrare, ad statim sumere, & prosequi cetera.

GAVANTUS.

Prima pars Rubricæ posterioris est S. Thom. 3. part. 9. 83. art. 6. ad 2. altera vero pars est Sor. 4. distinct. 13. quæst. 2. art. 6. ad 4. cujus eadem fere sunt verba Rubricæ; item Navarri cap. 25. n. 21. & est magis practica.

(t) Quamvis non sit jejunos. Ita S. Thom. loc. cit. art. 6. ad 2. addit Angelus cum Sylv. Si Sacerdos dum in ore habet potum, priusquam deglutiat, sentiat, non esse vinum, non debet consumere, sed in Calicem emittere, & post sanguinis sumptionem illum sumere; sed moraliter est difficillimum; & ideo sine scrupulo potest deglutire primum, & consecrare, & sumere secundum, ita Suar. loc. cit. distinct. 81. sect. 1. ad primum confirmationem, non peccaret tamen mortaliter, qui inopinato casu turbatus, aqua provino sumpta, non consecraret vinum, Diana tract. 14. de celebrat. Miss. resol. 70.

RUBRICA.

- 6 Si quis percipiat ante Consecrationem, vel post Consecrationem, totum vinum esse acutum, vel alias corruptum, idem servetur quod supra, ac si deprehenderet, non esse positum vinum, vel solam aquam fuisse appositam in Calice.

GAVANTUS.

Eidem est ratio, deficientis materiæ ad Sacrificium integrum, si tamen Sacerdos pergat in Missa, & ex ignorantia, vel inopinati casus perturbatione non observet, non per hoc mortaliter peccat, ex Navarri cap. 25. Man. n. 91. & Sæverb. Miss. n. 91.

RUBRICA.

- 7 Si autem Celebrans ante Consecrationem Calicis advertat, non fuisse appositam aquam,

statim ponat eam, & proferat verba Consecrationis. Si id advertat post Consecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.

GAVANTUS.

Prima pars est manifesta: adde tantum, esse benedicendam aquam de more. Secunda pars est S. Thom. loc. cit. art. 6. ad 4. ne, inquit, sequatur corruptio Sacramenti pro aliqua parte, quod docuerunt q. 77. art. 8.

Novæ Observationes & Additiones, &c.

V. VII. Gavant. lit. t — In Rubric. 5. Ne, inquit, sequatur corruptio Sacramenti, &c.) Sanctus Thomas 3. part. 9. 83. art. 6. ad 4. intendit convellere Græcorum morem, qui bis aquam in Calice infundunt, semel frigidam ante Consecrationem cum in prothesi sancta dona præparant, pungente Sacerdote patem Sancta Lancea, & dicente: Unus Milirum lancea latus ejus aperuit, statimque exivit sanguis, & aqua; & Diacono infundente vinum, & aquam; deinde calidam post Consecrationem, immediate ante Communionem, petente Diacono a Sacerdote, ut aquam fervidam benedicat, illo vero benedicente his verbis: Benedicite fervor Sanctorum tuorum, jugiter, nunc, & semper, & in Sacula Saculorum, Amen. Tum Diaconus infundit aquam calidam in Calicem, dicens: Fervor fidei plenus Spiritu Sancto, Amen. Scriptores Græci apud Goar in notis ad Missam Chrysostomi n. 167. & apud Arcudium lib. 3. sua concordia cap. 39. reddunt rationem hujus secundæ mixtionis aquæ, dicentes, fieri hanc mixtionem, tum quia aqua calida a latere Christi exivit, tum quia per eam fervorem Sancti Spiritus intelligi volunt. Hunc Græcorum Ritus nonnulli e nostris Theologis ignorantes, vel utramque mixtionem confundunt, ut Estius Orations Theologica 16. vel putant eos aquam non apponere, ut Innocentius III. lib. 4. de Sacrific. Missæ c. 33. & Guido Carmelita in catal. hæresum, vel aquæ calidæ infusionem impugnant, ut Umbertus Sylva Candidæ Episcopus, in invektiva adversus Nicetam Pectoratum. Sed immerito, ut ait Cardinalis Bona lib. 2. c. 9. §. 4. hac de causa Græci vexantur, hunc enim Ritus præscribunt in suis Liturgiis SS. Patres, Basiliius, & Chrysostomus, usuque perpetuo Orientalis Ecclesiæ Sacerdotes doctrina, & sanctitate conspicui comprobant. Ex ignorance itaque hujus approbati Ritus, ait præfatus doctissimus Bona, procedit sententia, quæ convellit præfatam mixtionem aquæ cum vino jam consecrato; quasi exinde sequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua sui parte, quæ ratio corrumpit etiam ex antiqua consuetudine, quæ olim in Ecclesiis Latinis vigeat, miscendi vinum non consecratum cum sanguine pro Communione Populi, ut colligitur ex primo, secundo, & tertio Ordinibus Romanis, quin ullum timeatur periculum corruptionis Sacramenti.

R U-

R U B R I C A.

2 Si materia, qua esset apponenda ratione defectus vel panis, vel vini, non posset nullo modo haberi, si id sit ante Consecrationem Corporis, ulterius procedi non debet: si post Consecrationem Corporis, aus etiam vini deprehenditur defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc (u) si nullo modo haberi possit, procedendum eris, & Missa absolvenda, isa tamen, ut praetermittantur verba & signa, qua pertinent ad speciem deficientem. Quod si expectando aliquamdiu haberi possit, expectandum eris, ne Sacrificium remaneas imperfectum.

G A V A N T U S.

(u) Si nullo modo haberi possit. Imo, si dissimilimo modo haberi possit, & notabilis inde oriatur offensio Populi, Missa absolvenda erit absque materia deficiente; sive Hostiae, sive vini, quia majori est vinculi jus naturale, evitandi scandalum proximi, quam divinum scriptum, aut positivum absolvendi Missam. *Azor. lib. 10. cap. 35. quest. 6.*

An vero Summus Pontifex possit relaxare jus divinum effectum, ut Sacerdos ob ingentem necessitatem in solo pane sine vino sacrificet? *Azor. lib. 10. c. 10. q. 3. v. s. secundum est*: putat probabilem affirmativam sententiam ob publicam necessitatem, & gravem. Probabiliorum negativam docet *Suarez disp. 43. sect. 4.*

1. Queri potest in praedictis casibus de aqua, quae ob brevissimum tempus ab infusione ejusdem in Calicem usque ad Calicis Consecrationem non potest converti in vinum, ut alias dicitur: arremaneat aqua mixta speciebus vini: an vero, & ipsa statim immediate transubstantietur in Sanguinem Christi? sed quidquid sit de conversione aquae in vinum, de qua disputant Philosophi, quam tamen affirmant SS. Patres, & Theologi Scholastici: si ob angustiam temporis non sit conversio, non putamus absurdum, quod remaneat aqua substantialiter aqua, cum non sit neque materia, neque commateria immedita Sacramenti, sed ea solum infunditur ad mysterium unionis Populi cum Christo, ut suo loco diximus. Neque ideo adoramus aquam, sed Christum sub specie vini aqua permixti: sicut neque si cadat in Calicem musca, eam dicimus adorare. Scripsere de hac re fufius Paulus Aresius Episcopus Derthonensis, proferentia affirmativa, & in oppositam sententiam Hiacinthus Petronius Magister Sacri Palatii, nunc Episcopus.

De defectibus Formae. V.

R U B R I C A.

1 Defectus ex parte Formae possunt contingere, si aliquid desit ex iis, qua ad integritatem verborum in ipsa Consecratione requiruntur.

Verba autem Consecrationis, qua sunt forma hujus Sacramenti sunt, haec: *Hoc est enim Corpus meum. Et: Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & aeterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma Consecrationis Corporis, & Sanguinis, & in ipsa verborum immutatione, verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si vero aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissime peccaret.

G A V A N T U S.

Notanda est hoc loco singularis doctrina *Suar. 3. disp. 89. sect. 1.* quod si contingat defectus essentialis in forma, vel in altera, vel in utraque, nempe cum mutatione sensus verborum Consecrationis, iteranda est Consecratio, ut perficiatur Sacrificium, & si contingat id cognosci post summptionem Corporis, vel speciei non rite consecratae, iteranda est item talis Consecratio appolita materia, quae non fuit consecrata, *juxta Rubr. sup. tit. 4. n. 5. & tit. 3. n. 6.* quia eadem est ratio ineptiae materiae, & materiae sine forma. Imo etiam si id contingat fieri ex malitia Ministri mutantis formam, vel non habentis intentionem, nihilominus debet post summptionem supplere defectum, poenitendo de priori culpa, quam commisit, reverenter supplendo, ut dictum est: quod si defectus accidat in utraque specie, & jam utramque sumpsit, non est quod suppleat, quia Sacrificium nullum fuit, sed totum licitum, & eo casu nullum est praeceptum de faciendo vero Sacrificio, neque de supplendo, quod non est inceptum, neque ex parte: & obligat tunc aliud praeceptum de non sacrificando fracto jejunio.

Porro *S. Thom. q. 78. art. 3.* vult, excepto, enim, omnia verba formarum praedictarum esse de essentia Sacramenti: communior autem antiquorum sententia est, ea non esse. Vide *Suar. disp. 60. sect. 1.*

Novae Observationes & Additiones, ad Gavantii Commentarium,

I. Gavana. Porro *S. Thom. 3. part. q. 78. art. 3. vult excepto, enim, &c.* Quamvis particula enim in utraque Consecrationis forma essentialis non sit, neque necessaria necessitate Sacramenti, est tamen de praecepto proferenda, ideoque si quis eam omitteret, graviter peccaret. Ita etiam in forma Consecrationis Calicis, seu vini, omnia verba, quae exprimuntur in superiori Rubrica, sunt de integritate, & necessitate praecepti, & quamvis etiam ad essentiam Sacramenti pertinere asserat *D. Thom. loco suprac.* nihilominus alii Theologi quamplurimi censent, ad validitatem talis formae sufficere prima illa verba: *Hic est Calix Sanguinis*

Intentio Sacerdotis ad alia rapiatur. En igitur intentionem habitualement confundi cum virtuali.

Intentio interpretativa multo minus sufficit, quam habitualis ad conficiendum quodcumque Sacramentum, quia non est intentio, sed pura dispositio ad intentionem concipiendam, & quamvis sufficiat ad recipiendum Sacramentum, ut supra innuimus, tamen non est sufficiens ad Sacramentum ministrandum, & conficiendum, quia suscipiens Sacramenta passive se habet, conferens autem active: major autem requiritur perfectio in agente, quam in patiente, & sic requiritur perfectior intentio in ministrante, quam in suscipiente Sacramentum; Et revera Christus voluit quidem, Sacramenta dispensari etiam pueris, & eis, qui non sunt sui compotes, noluit tamen dispensari a pueris, & ratione non utentibus, sed a solis Ministris rationali modo agentibus; Sapientem enim decet de suis bonis ita disponere, ut etiam in auxilium amentium conferantur, & distribuuntur, non tamen per ministros, seu distributore fatuos vel non agente rationali modo, ut optime ponderat Quarti *part. 3. cir. 7. dub. 3. in fine.*

Intentione conditionata uti non debet Sacerdos, nisi quando facto diligenti examine dubitat, an Hostia, vel Vinum fuerit consecratum, v. g. quando ob mentis evagationem, aut alias causas Sacerdos certus non est, se Verba consecrationis protulisse; in tali casu potest iterum sub conditione consecrari Hostia; vel Calix; verum tamen est, quod non semper est ratio dubitandi, an forma omissa fuerit, ex hoc præcise, quod Sacerdos non meminerit, se eam protulisse; quare quando Sacerdos recitat orationes Consecrationis formam consequentes non debet adhuc sub conditione consecrationis verba repetere, quamvis tunc non meminerit, sed ea protulisse; sed potius ut suæ consulat quieti, quærere debet a Ministro, an Hostiam, & Calicem elevaverit, ut inde arguat se vere protulisse formam consecrationis, si talis elevatio secuta fuerit. Admittat vero rationem dubitandi, si non elevaverit dictam Hostiam, &c. præcise igitur a dicto dubio, non debet Sacerdos uti intentione conditionata, sed semper regulariter loquendo debet uti intentione absoluta in Sacramento conficiendo, & Sacrificio peragendo, & quando uti potest intentione conditionata, conditio debet esse vel de præsentis, vel de præterito, ut possit statim habere suum effectum, & transire in absolutam. Nunquam eum potest uti intentione conditionata de futuro, & maxime ea conditione, quæ humano modo cognosci non potest, nam huiusmodi intentiones conditionales de futuro suspendunt consensum, seu voluntatem consecrandi, donec impleta sit talis conditio, quod nullo modo potest fieri.

II. Gravis agitur questio inter Theologos, utrum ad valorem Sacramenti sufficiat intentio faciendi quidem exterius quod facit Ecclesiis adhibendo materiam, & formam a Christo institutam & in Ecclesia consuetam, sed absque animo interno, & absque intentione conficiendi Sacramentum imo animo, & intentione interna jocandi, & il-

ludendi, modo hic animus non manifestetur exterius; controversitur, inquam, an hæc interna intentio non conficiendi Sacramentum, mente solum concepta, & exterius non manifestata, obsteat valori Sacramenti, si alias Minister exterius exhibeat serio Ritus omnes Ecclesiæ, & exequatur ea quæ facit Ecclesia. Ratio dubitandi est, quia talis Minister habet suo modo intentionem faciendi quod facit Ecclesia, id est quoad actiones externas & materiales. Hoc autem videtur sufficere ad salvandas definitiones Conciliorum circa intentionem, quæ requiritur in Ministro Sacramentorum.

Prima sententia sustinet, non viciari Sacramentum ex defectu intentionis mere internæ Ministri nolentis conficere Sacramentum, sed ad validitatem Sacramenti sufficere solas actiones externas modo explicato. Hanc acerrime tuetur Ambrosius Catharinus asserens, stare omnino, atque valere Sacramentum, si Minister dumtaxat intendat celebrare Ritus illum externum, quem Ecclesia celebrat, illumque re ipsa libere, serio, omnique semoto joco exterius administret, materiam adhibens, formamque pronuncians in iis maxime circumstantiis, ex quibus determinatur ad agendum tamquam Ecclesiæ Minister; Nihilque obesse valori Sacramenti, si intus occulta mente contrariam intentionem animo gerat; Nolitque clam, atque secreto actionem illam Sacramentalem esse, qualem illam Christus instituit. Ita ille sententiam suam exposuit in Opusculo de *intentione Ministri*, quod pendente Concilio Tridentino elucubravimus, & ita his præcise verbis refert, ac vindicat præfati Auctoris mentem Jacobus Hiacythus Serry Ordinis Prædicatorum Doctor Sorbonicus, & in Academia Patavina Primarius Sacre Theologiæ Professor, in suo Opusculo, cui Titulus; *Ambrosii Catharini Vindicta*, & in alio simili Opusculo inscripto: *Vindicta Vindictarum &c.* Catharini sententiæ subscripserunt Alphonsus Salmeron *tom. 13. in Epistolæ Pauli lib. 1. part. 3. disp. 2.* Vignerius, Marius Scribonus, Zacharias Pasqualigus, Vincentius Contensonius, & alii relati a Serry *cap. 5. n. 3.* sui primi Opusculi.

Secunda sententia communior inter Theologos docet, requiri necessario in Ministro Sacramenti intentionem internam conficiendi Sacramentum, saltem implicitam, quæ habetur in intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & non sufficiente solum, & nudam actionem externam, etiam si serio peractam sine ulla intentione interna, & multo magis cum intentione interna directe opposita, nempe cum intentione non faciendi rem sacram, & non ministrandi Sacramentum. Hanc Sententiam tuentur fere communiter Theologi, præsertim vero Suarez *Disput. 13. sect. 2. Coninch. q. 64. art. 8. n. 58. Diana part. 10. q. 11. Resolut. 67.* & recentissime non solum dignitate, sed etiam sapientia, & pietate Eminentissimus Cardin. Gotti Ordinis Prædicatorum, *tom. 13. sua Theologia quest. 7. dub. 4.* Hæc autem secunda sententia est omnino tenenda, saltem in praxi, ut fatetur etiam ipsemet Serry *cap.*

ay cap. 14. §. 7. & alii suæ sententiæ sectatores; cum in Sacramentis conficiendis, licitum non sit sequi opinionem probabilem, relicta tutiore; Atqui hæc secunda sententia est tutior, imo sola tuta est, & secuta, ergo hæc est omnino amplectenda; major propositio negari profecto non potest, cum ab Innocentio XI. an. 1679. proscripta fuerit hæc propositio: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore*: minor etiam constat, cum tutior sit sententia, quæ asserit præter externam, requiri etiam aliquam intentionem internam virtuales saltem, & implicitam; quam illa, quæ asserit etiam sine tali intentione interna, imo cum intentione, etiam contraria confici Sacramentum, dummodo serio Minister exterius operetur, & appareat circumstantibus ob Ritus, quos ponit, vel le Sacramentum conficere.

Probatur etiam hæc secunda sententia, ex eo quod Alexand. VIII. die 7. Septemb. 1690. damnavit hanc propositionem: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem Ritus externum, formamque Baptismi observat, intus vero in corde suo resolvit, non intendendo facere quod facit Ecclesia*. Hæc autem Pontificia condemnatio, non solum comprehendit illum, qui jocosè, ac mimice ponit totum Ritus externum Baptismi sine intentione interna, sed etiam illum, qui Ritus externum serio peragit in collatione Baptismi, sed intra se habet intentionem non faciendi rem sacram, non conferendi Sacramentum, non faciendi quod facit Ecclesia, sed jocosè omnia peragere; licet talis intentio ab eo exterius non manifestetur; Quapropter si Baptismus ita collatus cum solis Ritibus externis serio positus, sed sine ulla intentione interna, est juxta mentem præfati Pontificis omnino irritus, idem sentiendum est de omnibus aliis Sacramentis, nimirum ea esse omnino irrita, & nulla, si in Ministro non habeatur interna voluntas virtualis saltem, & implicita faciendi quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Et revera ad validitatem Sacramenti requiri talem intentionem in Ministro, faciendi nimirum quod facit Ecclesia, docuit Martinus V. an. 1418. in fine Concilii Constantiensis, Eugenius IV. an. 1439. In Concilio Florentino Decret. de unione Armenorum; & Concil. Trid. sess. 7. de sacram. in gen. can. 11. quæ quidem Concilia intelligenda sunt non de sola intentione materiali faciendi quod exterius facit Ecclesia, sed etiam de intentione formali, seu interna faciendi quod facit Ecclesia, seu quod Christus instituit, sive faciendi actionem illam, ut Sacramentalem & in illa se gerendi, ut Christi, & Ecclesiæ Ministri.

Denique aperte colligitur veritas hujus nostræ sententiæ ex superiori Rubrica, in qua statuitur n. 1. validum non esse consecrationem: *si quis non intendit conficere, sed deusorie aliquid agere*, quæ verba loquuntur profecto de intentione interna delusorie aliquid agendi. Rursus in eadem Rubrica n. 3. legitur: *Si quis habeat coram se undecim Hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, in his casibus non consecrat*, *Gavant. Tom. II.*

quia requiritur intentio; nempe requiritur intentio determinata consecrandi talem, vel talem Hostiam; quia autem in prædicto casu non est major ratio, cur illa, vel ista sit consecrata, ideo nulla intelligitur consecrata, ex solo defectu talis intentionis internæ determinate consecrandi hanc, vel illam Hostiam: quod si sufficeret ad illas consecrandas solus Ritus externus serio peractus, nempe materia consecranda præsens super Corporali, & verba Consecrationis prolata a Sacerdote vestibus sacris induto &c. hæc omnia habentur etiam in hoc Sacerdote habente hanc internam intentionem consecrandi non omnes undecim Hostias, sed solum decem ex illis, sed non determinando, quas decem velit consecrare, & exterius apparet, omnes illas undecim consecrare velle, & nihilominus certissimum est, quod ex solo defectu talis internæ intentionis, vel consecrandi omnes illas Hostias, quas habet præsentem, vel ex illis undecim consecrandi solum decem, non determinando tamen, quas decem intendat consecrare; ex solo, inquam, defectu talis internæ intentionis, & talis internæ determinationis, omnes illæ undecim Hostiæ inconsecratæ remanent, quamvis habeatur totus Ritus externus serio peractus, qui requiritur ad talium Hostiarum consecrationem; quæ omnia magis confirmantur, ex eo quod, quando ex illis undecim Hostiis, decem determinate quis vult consecrare, & unam determinate non intendit consecrare; iidem omnino Ritus externi adhibentur super illas decem, quas prædictus Sacerdos intendit determinate consecrare, ac super illam unam, quam determinate non intendit consecrare, & nihilominus, ex defectu solius intentionis internæ, super prædictam illam unam, hæc juxta sensum, & doctrinam Rubricæ, non censetur consecrari. Semper igitur firmum remanet, etiam ex textu litterali, & sensu prædictæ superioris Rubricæ a Summis Pontificibus editæ, & a S. R. E. approbatæ, imo ab universali Ecclesia acceptatæ, firmum, inquam, remanet, ad validam Consecrationem prædictarum Hostiarum requiri, præter Ritus externum serio peractum, etiam internam intentionem eas consecrandi.

Alia argumenta, quibus prædicta communis, probabilior, & tutissima sententia comprobatur, legi poterunt apud laudatum Eminentiss. Gotti, sicut etiam solutiones difficultatum, quas contra eandem asserunt Auctores primæ sententiæ.

RUBRICA.

2. Si Sacerdos putans, se tenere unam Hostiam, post Consecrationem invenerit fuisse duas simul junctas, in sumptione sumat simul utramque. 3. Quod si deprehendat post sumptionem Corporis, & Sanguinis, aut etiam post ablutionem, reliquias aliquas relictas consecratas, eas sumat sine parva sint, sive magna, quia ad idem Sacrificium spectant.

G A V A N T U S.

In prima parte, quæ est *Auctorum paulo supra cit.* Ratio ea est, quia ambæ sunt consecratæ: cum illud, *putant*, dicat tantum privatam deceptionem, quæ non tollit intentionem debitam, quæ esse debet, & moraliter est circa hanc præsentem materiam. *Suar. disp. 43. sect. 6.* Secunda pars est *Socii disp. 12. quest. 1. art. 8.* qui tamen distinguit Particulas in parvas, & magnas, atque has vult in Pyxide asservari: contra quem *Azor. lib. 10. c. 30. qu. 1.* qui cum Rubrica concordat, sublata omni distinctione; ea nimirum ratione, quia ex omnes reliquæ sunt Sacrificii; unde & addit, sumendas esse statim, alioquin post notabile temporis intervallum elapsum, censetur Sacrificium absolutum, & proinde Particulæ non sumerentur, ut reliquæ, sed per se, quod facere non licet.

* *Taberna* concedit absolute *in Missa num. 42.* eas posse sumi, & sumendas esse, nulla habita distinctione reliquiarum, neque temporis, dummodo pertineant ad eandem Missam.

R U B R I C A.

3. Si vero relicta sit Hostia integra consecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat: si hoc fieri nequit, sequenti Sacerdoti ibi celebranturo, in Altari supra Corporale decenter opertam, sumendam una cum altera, quam est consecraturus, relinquat; vel si neutrum horum fieri possit, in ipso Calice, seu Patena decenter conservet, quousque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero sumatur: quod si non habeat quomodo honeste conservetur, potest eam ipsemet sumere.

G A V A N T U S.

Est casus eventus difficilis: si tamen accidit, optime Rubrica docet, sequuta Sotum de Particulis magnis reservandis, ut supra.

R U B R I C A.

4. Si intentio non sit actualis in ipsa Consecratione propter evagationem mentis, sed virtualis, cum accedens ad Altare intendat facere quod facit Ecclesia, conficitur Sacramentum, etsi curare debet Sacerdos, ut etiam actuali intentionem adhibeat.

G A V A N T U S.

Quod hic dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam, quando plures Particulæ ponantur a Celebrante supra Altare, ut consecrentur, & in actuali Consecratione non recordatur filiarum Sacerdos, sed ejus tantum, quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ, *Angel. ibi verb. Euchar. n. 24. Navar. c. 25. n. 91.* Debent tamen esse præsentibus intra aram, non extra eam, inquit *Suar. disp. 43. sect. 6.* alias non

æstimaret illas consecratas esse: sicut etiam existimat, id totum in Calice consecratum esse, quod per modum continui in eo continetur: guttæ vero, quæ sunt extra Calicem, aut intra, sed separatæ a toto, verisimilius putat, quod non sint consecratæ, neque intentione virtuali intentæ, & eo magis in casu, quo ponantur Particulæ non consecratæ in Pyxide, ubi aliz sunt consecratæ, erunt item eadem consecratæ post verba Consecrationis, juxta placitum *Possevini de offic. Curat. c. 2. n. 20.* quod tamen prohibet fieri: certe si fiat, genuflexiones plures addendæ erunt ab Offertorio ad Communionem: neque circulus perficiendus erit, ad *Orate fratres*, propter consecratas Particulas in illa Pyxide.

Item, si Pyxis non aperitur, tempore Consecrationis, ex oblivione, sit tamen Consecratio, *ex Suar. disp. 34. sect. 5.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. In *Commentar. ad Rubr. n. 4. Guttæ vero, quæ sunt extra Calicem, aut intra, &c.*) Optime hic resolvit Gavantus adhærens sententiæ Suarez, quod si in Calicis pede, vel extra cuppam, aliqua guttæ vini hæreant, non censentur consecratæ, nisi tamen Sacerdos expresse, sed non sine sacrilegio prædictas quoque guttas consecrare absolute intendat. Rursus non censentur pariter consecratæ guttulæ illæ vini, quæ intra Calicem sive in interiori Calicis superficie a reliquo vino separatæ hærent; nam hæc videtur esse communis, & optima Ecclesiæ intentio, consecrandi nimirum omnem liquorem consecrabilem, qui per modum unius continui in Calice continetur. Hanc sententiam tuetur etiam *Ægidius Coninch qu. 74. art. 2. dub. 3. n. 43. Busembau lib. 6. tract. 3. c. 1. dub. 3. Claudius La Croix in suis Additionibus ibidem. Bissus lit. S n. 18. §. 39.* ubi advertit, quod si Sacerdos post vini infusionem in Calicem, videat aliquas guttas dispersas intra eundem Calicem, ne oriatur de his dubium, utrum sint consecratæ, eas uniat cum toto vino; vel quod facilius, & decentius est, eas purificatorio extergat; & si non extergantur, neque uniantur cum reliquo vino, non censentur consecratæ, cum Sacerdos habere debeat prædictam intentionem, ut dixi, consecrandi, non hujusmodi guttas separatas, sed tantum vinum illud, quod est in Calice per modum unius.

De defectibus dispositionis animæ. VIII.

R U B R I C A.

1. Si quis suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel alias canonice impeditus celebret, conficit quidem Sacramentum, sed gravissime peccat tam propter Communionem, quam indigne sumis, quam propter executionem Ordinum, quæ sibi erat interdita.

G A

G A V A N T U S.

Nota, quod valor illæ Missæ, qui est ex parte precum Ecclesiæ, omnino perditur, ex S. Th. qu. 82. art. 7. ad 3. quia Ecclesia non intendit orare nomine suo ore præcisorum ab ea per excommunicationem notoriam. Fufius Suar. disp. 77. sect. 2. quod si imminet mortis, infamæ, aut scandalum periculum, poterunt prædicti cum contritione celebrare. Azor. lib. 10. c. 31. qu. 6.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Rubric. *Sed gravissime peccat, &c.* Præfata Rubrica non solum intelligenda est de notorie excommunicato, & aliis censuris, vel irregularitate impedito, quod nimirum gravissime peccat, si in tali statu celebret, sed etiam de occulto irretito ejusmodi poenis Ecclesiasticis, puta qui occulte Clericum percussit, vel aliquem occidit. Si quis tamen scienter audit Missam ejusmodi Sacerdotis occulte irretiti, graviter non peccat juxta sententiam Navarr. conf. 59. tit. de censuris excommunicati, tom. 2. sicut peccaret ille qui audiret Missam Sacerdotis notorie excommunicati, &c.

R U B R I C A.

2. Si quis habens copiam Confessoris celebrat in peccato mortali, graviter peccat.
3. Si quis autem in casu necessitatis non habens copiam Confessoris, in peccato mortali absque contritione celebret, graviter peccat. Secus si conteratur: debet tamen cum primum poterit, confiteri.
4. Si in ipsa celebratione Missæ Sacerdos recordetur se esse in peccato mortali, conteratur cum proposito confitendi, & satisfaciendi.
5. Si recordetur se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum, similiter conteratur cum proposito petendi absolutionem. Ante Consecrationem autem in supradictis casibus, si non timeatur scandalum, debet Missam inceptam deferere.

G A V A N T U S.

Supradicta fundantur in verbis S. Pauli 1. Corinth. 11. Propter autem seipsum homo &c. & in Decretis Concil. Trid. sess. 13. c. 4. & Can. 11. lege Suar. 3. par. disp. 63. sect. 3. nam Concil. Trid. ponit duas circumstantias, quæ debent concurrere, ut liceat celebrare sine Confessione. Necessitas, inquit, urgente, & modo desit copia Confessoris.

Necessitas urgens in his casibus erit; primo absolvendi inchoatum jam Sacrificium, ut perficiatur. Item necessitas alterius in periculo mortis existentis, pro quo communicando facienda est Missa. Item, si omittere Missam scandalum oriretur: hoc scandalum, non autem quidam admiratio po-

puli, quæ ex Corduba qu. 142. citantur alios, non sufficit. Item, quando tenetur ex officio facere sacrum, quam causam præfertim indicat Tridentinum. Necessitas igitur attendatur, non commoditas, ex Suar. ibid. sect. 4.

Inopia vero Confessoris dicitur esse, quando verè non adest, qui absolvere a peccato mortali possit, quo reus est, Sacerdos celebraturus, vel longius abest, quam adiri commode queat. Item, quando etiamsi adsit Confessor, timetur vere de eo, quod ob non servatum sigillatim, aut aliam ob causam grave damnum sequeretur celebraturo, ita Sylv. verbo Confessio §. 2. tamen confiteatur alia peccata, tacito tantum eo, in quo est periculum: ita Major. 4. diff. 17. q. 5. & Navarr. c. 7, n. 6. Sicut etiam idem facere debet, si reservatum casum habeat, neque adire potest Episcopum, neque obtinere absolutionem, porro contritionem esse necessariam omnes sententur ex Trid. sup. cit. ibi: Sibi contritus videtur.

Quid autem agendum erit ante Consecrationem? si ante inchoatam Missam recordetur se esse in peccato, confiteatur, etiam si oporteat exui sacris vestibus, Sor. diff. 9. qu. 1. quia sacra actio non est inchoata citra scandalum; intellige, ut etiam insequentibus, si Missa est inchoata, & facile potest Confessor accedere ad Altare, fiat, Bonav. 4. diff. 3. Sylvest. verb. Euchar. 2. qu. 6. quia illa pars Missæ est extrinseca Sacrificio, & potest interrumpi, sicut per Contionem, oblationem Populi, &c.

At S. Thom. qu. 83. art. 6. ad 2. dicit, tutius esse relinquere Missam, maxime in casu excommunicationis (quem sequitur Rubrica) ubi tamen indicat, non esse præceptum, sed consilium, deferere inchoatam Missam, dum dicit: Tutius esse, & Sancti Bonaventura supra negit, deferendam esse Missam, negatque teneri Sacerdotem discedere ab Altari, ut confiteatur. Debet autem cum primum poterit, confiteri, ex Concil. Trid. loc. cit.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

II. Rubric. *Graviter peccat, &c.* Non solum Sacerdos, sed alius quicumque, qui sibi conscius est peccati mortalis, tenetur ex præcepto Ecclesiæ præmittere Confessionem Sacramentalem, antequam ad Communionem Sacram accedat, ut patet ex Concilio Tridentino sess. 13. de SS. Euchar. Sacram. cap. 7, & Can. 11. ubi ait: Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Et deinde addit: Quod a Christianis omnibus, etiam ab ipsis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbit celebrare, hac Sancta Synodus perpetuo servandum decrevit, modo non desit illi copia Confessoris: quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Ex quibus verbis colligitur, Sacer-

docem consciunt sibi peccati mortalis, nunquam posse celebrare sine praviâ Confessione, nisi concurrentibus duabus his circumstantiis, nempe cum urget necessitas celebrandi; & cum deest copia Confessarii; & quamvis gravis difficultas sit, quando censeatur deesse copia Confessarii, & quanta debeat esse necessitas celebrandi; Gavantus tamen supra sufficienter explicat quoniam sit necessitas urgens, & quoniam dici possit inopia Confessarii.

III. Gavant. *Debet autem quamprimum poterit, confiteri, &c.* Ne Sacrificaturi habentes conscientiam peccati mortalis pretextu necessitatis, & inopie Confessarii, non instituta Sacra Confessione, sed elicta tantum contritione celebrent, præcipit, ut diximus supra, Tridentina Synodus, ut Sacerdos quamprimum postea confiteatur, nempe post Missam celebratam. Sed intra quod tempus confiteri oporteat, ut quis dicatur quamprimum confiteri, variz sunt Doctorum sententiæ, aliqui putant, quod Sacerdos statim post Missam debeat confiteri, si habeat copiam Confessarii; alii vero putant, sufficere si saltem intra triduum Confessario se præsentet, eique conscientiam suam aperiat. Videri possunt Layman lib. 5. tract. 4. c. 6. n. 7. Coninch. qu. 8. art. 5. dub. 2. Wiggers. qu. 8. art. 5. dub. 5. & alii, qui agitant hanc questionem; certum tamen est apud omnes, Confessionem necessario requiri, antequam dictus Sacerdos, etiam si vere contritus, iterum celebret. Et hoc purum non esse consilium, ut aliqui opinati sunt, sed præceptum, idque constat ex Propositione ab Alexandro VII. damnata n. 38. in qua habetur: Mandatum Tridentini factum Sacerdoti, sacrificandi ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum. Ad hoc etiam facit altera Propositio ab eodem Alexandro proscripta n. 39. in qua damnatur, quod illa particula *quamprimum*, a Tridentino usurpata intelligi debeat, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

De defectibus dispositionis corporis. IX.

R U B R I C A.

1. *Si quis non est jejunus post mediam noctem, etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicina: & in quantumcumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.*

G A V A N T U S.

Est doctrina S. Th. 3. part. quæst. 80. art. 8. ad 4. ex Concilio Africano cap. 8. Carth. 3. cap. 29. & cap. 48. ubi asseritur, in Concilio Nicæno fuisse hanc eandem consuetudinem, sumendi Eucharistiam ante omnem cibum, confirmatam: non, ajunt, institutam: quia manat ab Apostolis. Clemen. epist. 2.

dicat se a Sancto Petro hoc accepisse, neque vero etiam, ut detur viaticum ægroto, poterit non jejunus celebrare: contra Majorem, Azor. c. 30. & Suar. sect. 5. lege Suar. disp. 68. sect. 3. & 4. De quavis minima quantitate cibi, aut potus expresse loquitur Concil. Toler. 7. c. 2. imo & de pyro trajecta, & rejecta, docet idem Suar. ibid.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Aute omnem cibum, &c.* Est præceptum Ecclesiæ ab Apostolis derivatum, ut quicumque velit celebrare, aut communicare, jejunus sit jejunio naturali, hoc est sine omni cibo, & potu, etiam in minima quantitate, a media nocte, usque ad Communionem, ita ut ne per modum quidem medicinæ quidquam sumi possit. Prædictum autem jejunium naturale, servandum est ab initio diei naturalis, in qua celebrandum, vel communicandum est, quæ dies naturalis computatur, & incipit a media nocte, terminat vero in mediam noctem sequentem. Dubium oritur, quid agendum sit, ubi ejusmodi dies naturalis non potest distingui a media nocte, in mediam noctem, uti contingit in Regionibus Septentrionalibus prope Polum, in quibus per sex menses est perpetuus dies, & per alios sex, est perpetua nox, nempe ab uno Æquinoctio ad alterum; ad quod dubium respondendum esse crediderim, quod sicut initium diei artificialis in his Regionibus, in quibus non est Aurora physice, juxta Decretum editum die 18. Septembris 1634. & datum in nostro Indice sub n. 276. pro licita Missarum celebratione, debet attendi Aurora moraliter, & politice, quando scilicet ibi terminare solet hominum quies, & inchoari labor juxta probatam Regionum consuetudinem, ita moraliter, & politice attendi debet media nox in illis, nempe desumi debet media nox a momento illo medio, inter initium cessationis laboris, & inchoationis ejusdem laboris; juxta probatam dictarum Regionum consuetudinem.

Rursus quoniam dictum naturale jejunium debet incipere a puncto mediz noctis præcedentis diem, in qua sumenda est Eucharistia, dubium aliud oritur, quæ regula sit servanda, dum ob discrepantiam horologiorum, non potest bene colligi, an transierit media nox; sunt enim varia horologia in eadem Civitate, quorum unum indicat mediam noctem fuisse jam transactam, alia vero non. Sed in hoc casu respondetur, servandam esse regulam illam, quæ servari solet quando, circa resolutionem alicujus rei dubiz, duæ extant opiniones æque probabiles, quo casu arbitrium est, utram illarum amplecti, & propterea potest quilibet audito primo signo, seu horologio indicante mediam noctem esse transactam, solvere jejunium naturale, & die sequenti celebrare, & communicare, si postmodum alia horologia discrepent, & indicent noctis medietatem. Ita colligitur ex Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 41. n. 40 & ex Quarti part. 3. tit. 9.

lib. 9. dub. 3. ubi addit, posse sequi prædictam sententiam (dummodo non constet de alicujus horologii errore) tunc enim possumus conformari etiam ultimo horologio; quare si ex ultimo quis dignoscat, se non comedisse ante illius signum, mediam noctem indicans, poterit mane sequenti communicare. Ita etiam *Diana par. 3. tract. 4. res. sol. 37. & par. 4. tract. 3. res. sol. 19.* ubi citat varios alios Doctores pro hac sententia.

RUBRICA.

2. Si autem ante mediam noctem cibum, aut potum sumpserit, etiamsi postmodum non dormierit, nec sit digestus, non peccat: sed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, consultatur aliquando abstinendum.

GAVANTVS.

Hæc S. Thom. ibidem ad 5.

RUBRICA.

3. Si reliquie cibi remanentes in ore traſglutiantur, non impediunt Communionem, cum non traſglutiantur per modum cibi, sed per modum saliva. Idem dicendum, si lavando os, deglutiat stilla aquæ præter intentionem.

GAVANTVS.

Ita S. Th. ibid. ad 4. qui vult, quantitatem vini, vel aquæ esse valde parvam, ut permisceatur saliva inseparabiliter, unde in Rubrica, *stilla aqua* nominatur, notat *Suar. sess. 4.* necessarium esse, ut manducatio præcesserit mediam noctem; nam si advertat Sacerdos post mediam noctem habere in ore reliquias cibi, & eas ex certa scientia deglutiat, violat jejuniū naturæ necessarium ad Communionem, ex *Palud. 4. dist. 8. art. 2. n. 21.* expuatur igitur potius, quam traſciantur.

Duo tamen non jejuno Sacerdoti conceduntur. Primum, ut possit sumere Particulas, sive a se, sive ab alio consecratas, si nequeant conservari sine majori irreverentia: quia jejuniū est ad reverentiam, sine præjudicio majoris irreverentiæ, & præsertim, si timeatur incurſus hostium. *Bonac. cum aliis disp. 4. qu. 6. punct. 21.* * Qui etiam addit, quod licet multo tempore se detinuerit Sacerdos in distribuenda Eucharistia, potest adhuc tamen reliquias sumere, & vasa purificare, si distribuatur conjunctim cum Missa: alterum est ad supplendum Sacrificium, de quo mox dicemus *sicul. 10. n. 3.* * Concedit *Tolerus lib. 2. c. 1. n. 2.* celebrationem illi, qui omnino immemor cibi sumpti, aut potus, recordatur deinde post Consecrationem, se non esse jejunum, ac etiam ante Consecrationem, si scandalum imminet.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

II. Gavant. Qui vult quantitatem vini, vel aquæ esse valde parvam, &c.) Si contingat in ablutione *Gavanti. Tom. II.*

oris, modicum aliquid aquæ commisceri salivæ: & per modum salivæ deglutiri, juxta sententiam D. Thomæ, a Gavanto allatam, & juxta mentem Rubricæ, non violatur jejuniū naturale, etiamsi stilla illa aquæ in salivam non sit conversa; non enim de conversione illa potest facile constare: satis igitur est, ut non violetur jejuniū naturale, quod modica illa aqua ita salivæ permixta sit, ut non possit separari, & per modum unius traſciantur. Ita pariter, qui gustat aliquid jurulenti, sive liquidi, solum ut percipiat saporem, & expuit, non frangit jejuniū naturale, etiamsi censeatur aliquid relinqui in palato, quod per modum salivæ deglutiat. Ita Layman *lib. 5. tract. 4. c. 6.* & Gerlacus Vinitor *par. 3. tit. 9. in adnot. 5. 3.*

III. Gav. Si advertat Sacerdos post mediam noctem, &c.) Si reliquie cibi præcedentis diei remanentes inter dentes, vel in gingivis, traſciantur casu post mediam noctem, est communis sententia, quod non impediunt Communionem præsequenti die, cum per ipsas non frangatur jejuniū naturale, quia non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Vult tamen Suarez citatus a Gav. supra, necnon Paludanus, quem sequuntur pariter Vasquez, Filiucius, Layman, Card. de Lugo, vult, inquam, Suarez per tales reliquias, si deglutiantur post mediam noctem ex industria, violari jejuniū, & consequenter Communionem impediri, unde juxta hanc sententiam, antequam deglutiantur, debent tales reliquie expui. Verum cum prædictæ reliquie cibi, præcedenti die sumpti, non ab extrinseco recipiantur hodie, sed receptæ fuerint heri, reputantur tamquam partes hesternæ comestionis jam sumptæ, & ideo semper retinent moralem comestionem cum illa. Quapropter quamvis sensibiliter habeantur in gingivis, & ex industria deglutiantur, non constituunt novam comestionem moraliter, sed hesternam perficiunt, & complent; ideoque per ipsas ita deglutitas non violatur jejuniū naturale, & consequenter non impeditur Communionem. Hanc sententiam, quam probabiliorē censet, tenet *Quarti par. 3. tit. 9. sess. 1. difficult. 1.* citans *Dianam par. 3. tract. 4. res. sol. 37.* qui ibidem citat alios Auctores.

Si quis tamen aromata, aut saccarum in ore ponit ante mediam noctem, ut paulatim emolliatur, & traſciantur, idque duret post noctis medium, censetur violasse jejuniū naturæ, unde iste impeditur a Communionem. Ratio est, quia id, quod post mediam noctem traſcitur talis saccari, vel præter intentionem, vel ex industria, non est reliquia coenæ præcedentis, sed pars ejus cibi, cujus comestio sit per continuam liquefactionem, & trajectionem, unde est comestio, quæ vere, & per se durat post mediam noctem, & consequenter violat jejuniū naturale: *Quarti supra diff. 2.* & alii communiter, quapropter si quis indormiret cum saccaro in ore, de quo dubitat, an ante mediam noctem totum deglutierit, non poterit sequenti die celebrare, aut communicare.

Si quis deglutiat sanguinem, aut aliquem alium humorem.

humorem a capite in os descendentem, non frangit jejunium naturæ, quia quidquid ab intrinseco provenit, nec ore ab extrinseco sumitur, vere non comeditur, & ideo non solvit jejunium naturale, neque proinde impedit per se sumptionem Eucharistiæ. Wiggers *de Sacramento Eucharist. quæst. 80. art. 8. num. 37.* Henriquez *num. 8. c. 50.* & Gerlacus Vinitor *sup. tit. 9. in adnotat. §. 6.*

Censetur pariter jejunus etiam ille, qui post mediam noctem deglutivit aliquid non comestibile, scilicet ossiculum, frustulum metalli, cretam, papyrus, unguis, vel aliquid simile. Ita tenet Quarti *supra difficult. 3.* citans pro hac sententia nonnullos Auctores, quamvis contrariam teneant Henriquez *lib. 8. c. 40.* Bonacina, Reginaldus, & alii allegati ab eodem Quarti *supra*, quos tamen non sequitur, sed refellit.

Item Quarti *difficult. 4.* quæstionem proponit, an sumptio tabacci Communionem impediatur: & sustinet, quod si tabaccum sumatur in pulvere per nares, ut communiter fieri solet, non solvit jejunium naturæ, etiamsi aliquid descendat in stomachum, quia ista sumptio non est comestio, cum non fiat per os; sicut de aqua attracta per nares, dictum debet, licet aliqua pars ejus trajicitur in stomachum, ut fatentur communiter DD. sic etiam si tabaccum sumatur in fumo, non frangitur jejunium naturæ, quia fumus non est cibus, nec potus, & tractio ejus in stomachum fit per modum respirationis, non per modum comestionis. Major difficultas est de tabacco sumpto in folio, & retento in ore; sed etiam hoc ita sumptum, quia non retinetur in ore ad comedendum, nec ipsum folium deglutitur, jejunium naturale non violatur, quamvis causare possit tractionem alicujus humoris ex capite defluentis in stomachum, qui non violat jejunium, sicut non violat saliva. Et quamvis aliquis tabacci succus deglutiretur, quia trajicitur cum saliva, & per modum salivæ, non solvit jejunium naturale juxta communem Doctorum sententiam, ut docet Quarti *supra*. Verum si folium in os admissum trajicitur integrum in stomachum, vel aliqua ejus particula ex industria, certum est, violare jejunium, & impedire Communionem, quod idem dicendum est, si pulvis tabacci ore sumeretur, & per actionem vitalem trajiceretur in stomachum. Ita docent Alphonsus de Leone, Marchantius, Escobar, Averfa, Pasqualigus, & alii, quos asserit, & sequitur noster Diana *part. 5. tract. 13. resol. 1. & part. 8. tract. 7. resol. 3.* ubi late discutit hanc quæstionem.

IV. Gavanti. *Duo tamen, &c.*) Præter casus adductos a Gavanto *supra*, in quibus non jejunus Sacerdos potest Eucharistiæ sumere, adest etiam alius casus, in quo a quocumque non jejunato Eucharistia sumi potest, nempe necessitas ipsius sumentis, ut si quis periculose ægrotet, & sit mortis periculum, si sequens dies expectetur ad ei præbendam Communionem, ex quo tamen inferri non potest, quod liceat non jejunato Sacerdoti consecrare Eucharistiæ ad eum infirmo ministran-

dam: quamvis enim receptio vaticini supponatur de jure divino, nihilominus ægrotus non tenetur ad illud recipiendum, nisi cum adest copia Eucharistiæ, non autem quando deficit ex causa alterius.

R U B R I C A.

4. Si plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantum percipiat purificationem.

G A V A N T U S.

Prohibemur de celebr. Missar. in cap. ex parte, ab Innocentio III. in priori Missa sumere Calicis abluitionem: quamvis non sumi soleat ob nutritionem, sed ob reverentiam Sacramenti; quare, si in prima Missa sumitur ablutio, imo aqua per errorem pro vino consecrata, frangitur jejunium, & alia Missa celebrari non potest.

* Nota ea verba, *in aliquo vase mundo*, non in Calice Missæ, ne vinum abluitionis sit deinde materia Consecrationis. Cæterum ipsamet ablutio digitorum, si non sumatur a Celebrante in tertia Missa, sumi debet ab alio, qui sit jejunus ob reverentiam fragmentorum, quæ fortasse ibi sunt corruptæ; vel in Sacrarium fundenda erit, quod etiam nota pro abluitione digitorum, quæ fit in ordinaria Communionem Populi extra Missam.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium.

V. Nonnulla alia, quæ spectant ad Ritus servandos pro tribus Missis, quæ juxta Sacros Canones celebrari possunt in Nativitate Domini, mox trademus in nostris Observationibus, & additionibus ad *tit. 3. part. 4.*

R U B R I C A.

5. Si præcesserit pollutio nocturna, quæ causata fuerit ex precedenti cogitatione, quæ sit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam crapulam, abstinendum est a Communionem, & celebrationem, nisi aliud Confessario videatur. Si dubium est, an in precedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consilium abstinendum, extra tamen casum necessitatis. Si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali causa, aut ex diabolica illusionem, potest communicare, & celebrare, nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.

G A V A N T U S.

Est S. Thom. 3. part. quæst. 80. art. 7. qui fere totum hausit ex S. Gregorio in epist. ad August. Anglorum Episc. Sed pollutio etiam voluntaria, per

per Confessionem purgata, non impedit, nisi ob congruentiam.

De Defectibus in ministerio ipso
occurrentibus. X.

R U B R I C A.

1. **P**ossunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit: ut si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo, vel in Altari non consecrato, vel tribus mappis non cooperto, si non adsint luminaria cerea; si non sit tempus debitum celebrandi, quod est ab Aurora usque ad meridiem, communiter: si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit: si omittat aliquid ex vestibus Sacerdotalibus: vestes Sacerdotales, & mappa non sint ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem, benedicta: si non adsit Olearius, vel alius deserviens in Missa: vel adsit, qui deservire non debet, ut mulier: si non adsit Calix cum Patena conveniens, cujus cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea, non erea, vel vitrea: si Corporalia non sint munda, qua debent esse ex lino, nec serico in medio ornata, & ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedicta, ut etiam superius dictum est: si celebret capite cooperto sine dispensatione: si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.

G A V A N T U S.

Numerantur hic quatuordecim casus graviore, in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, si fiat contra regulis hoc loco significatis; de quibus non egimus supra in prima parte Rubricarum lib. 10. & sec. pars. tit. 1. & 2. nisi excuset ignorantia, vel oblivio. &c. Azor lib. 10. c. 29. qu. 6. & ratio est, quia Concilium Tridentinum sess. 22. & Pius V. initio Missalis hoc tradit, ut secundum Ritum, normam, & modum a se traditum Missam decantent omnes, ac legant. Unde non licet mutare hunc ordinem Missae; non dico mutare Missam, & eam dicere alterius dei, quam in Missali prescribitur, ut notat Suarez 3. pars. disp. 23. sect. 3. sed mutare omittendo aliquid, quod pertineat ad integrum Missae Ritum: multo vero minus addere licet quidquam, quod expressius cautum est in Tridenti: & praedicta Bulla Pii V. Pro Missali adhiberi potest alius liber, si Celebrans scit optime memoriter Missam. Diana tract. 14. de celebrat. Missae resolut. 46.

De rebus autem, an sint benedictae, necne, non tenetur semper interrogare Sacerdos. Azor. lib. 10. c. 16. qu. 11. quae vero non sunt usui amplius, comprobantur, ex Clem. epist. 2. & Summis.

R U B R I C A.

2. Si Sacerdos celebrante violatur Ecclesia

ante Canonem, dimittatur Missa; si post Canonem, non dimittatur; si timeatur incursus hostium, vel alluviones, vel ruina loci, ubi celebratur, ante Consecrationem vero Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omissis omnibus aliis.

G A V A N T U S.

Ratio est manifesta, quia ante Canonem nondum est inchoatum Sacrificium, post Canonem vero est perficiendum, post inchoatum scilicet Canonem, qui definit in fine seu principio Orationis Dominicae, qua de re vide supra pars. 2. tit. 10. num. 1. incipit autem Canon a Te igitur.

R U B R I C A.

3. Si Sacerdos ante Consecrationem graviter infirmetur, vel in syncope inciderit, aut moriatur, praetermittitur Missa; si post Consecrationem Corporis tantum, ante Consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato id accidit, Missa (x) per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, (y) ubi ille desit, & in casu necessitatis (z) etiam per non jejunum. Si autem non obierit, sed fuerit infirmus, adeo tamen ut possit communicare, & non adsit alia Hostia consecrata, Sacerdos, qui Missam suppleat (a) dividat Hostiam, & unam partem prebeat infirmo, aliam ipse sumat. Si autem semiprolata forma Corporis obierit Sacerdos, quia non est facta Consecratio, non est necesse, ut Missa per alium suppleatur. Si vero obierit semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam, & super eundem Calicem repetat integram formam, ab eo loco; Simili modo postquam coenatum est, vel posset super alium Calicem preparatum integram formam proferre, & Hostiam primi Sacerdotis, & Sanguinem a se consecratum sumere, ac deinde Calicem relictum (b) semiconsecratum.

G A V A N T U S.

(x) Per alium Sacerdotem expleatur. Ita Concil. Tolet. 7. in cap. Nihil 7. quast. 1. & S. Thom. 3. pars. quast. 83. art. 6. ad videtur indicare juris esse divini, ut tunc Sacrificium expleatur; & est probabilior sententia, quam eorum, qui id tantum concedunt, ubi adest Populus. Vide Azor. lib. 10. c. p. 33. quast. 1.

(y) Ubi ille desit. Si prior inchoaverit tantummodo formam Sanguinis, alter eandem integram proferat, Azor. ubi sup., si vero nesciatur, ubi desierit, incipiatur a Simili modo, &c. vel si consecravit utramque speciem, incipiatur ab Unda & memorat; si dubitatur de Consecratione Hostiae incipiatur a Canone. Suarez disp. 85. sect. 11. &c.

sub conditione mente retenta consecret, vel aliam (quod melius est) consecret Hostiam, & priorem sumat post sumptionem Sanguinis.

(2) *Etiā per non jejunium.* Ex eodem Concilio *Talano*: quia inquit, ex utraque persona unus Minister Christi componitur. Vide *Suar. 3. part. disp. 66. sect. 6. cum Soto 4. dist. 13. qn. 2. ad 6.* qui concedit *ibid.*, Sacrificium expleri posse a Sacerdote excommunicato, irregularique, si cesset scandalum; quem sequitur *Suar. loca cit.*

(a) *Dividas Hostiam.* Ita convenit, quia partem habuit ille prior in Consecratione, ergo etiam in sumptione. *Suar. 3. part. disp. 85. sect. 2.* ex causa rationabili concedit cum *Palud. 4. dist. 12. q. 2. art. 5. conc. 2.* & *Sylvest. Euch. 2. q. 10. §. 7.* posse dari partem Hostiæ ad communicandum laicum; quia & antiqui reservabant tertiam Hostiæ partem pro infirmis, c. *Triforme*, de consecr. disp. 2. *Sargit*, ergo & multo magis infirmo huic Sacerdoti.

(b) *Semiconsecratum.* Sumat hunc Calicem ante ablutioem: qui ideo dicitur semiconsecratus, quia de primis verbis Consecrationis Calicis, dubium est, an sufficiant pro forma; unde etiam adorandus erit sub conditione. *Sot. 3. dist. qn. 2.*

At dato nostro casu, quod ille obierit post sumptionem tantum Hostiæ, tunc alter sumat tantum Sanguinem, qui remansit, *Honriq. lib. 9. cap. 42.* & utrique sit satis.

RUBRICA.

¶ Si quis, extra huiusmodi casus necessitatis, integra Sacramenta non sumpserit, gravissimo peccat.

GAVANTUS.

Da *Concil. Trid. sess. 21. c. 1.* & *clarius sess. 22.* fuit *Suar. 3. part. disp. 43. sect. 3.* Integra vero Sacramenta sunt utraque species: non autem quæcumque consecravit Sacerdos, ut patet.

RUBRICA.

3. Si musca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Calicem ante Consecrationem, proiciat vinum in locum decentem, & aliud ponat in Calice, misceat parum aquæ, (c) offerat ut supra, & prosequatur Missam: (d) si post Consecrationem ceciderit musca, aut aliquid ejusmodi, & fiat nausea Sacerdoti, extrahat eam, & lavet cum vino: finita Missa comburat, & combustio, ac lotio huiusmodi in Sacramentum proficiatur. Si autem non fuerit ei nausea, nec ullum periculum timeat, sumat cum Sanguine.

GAVANTUS.

¶ (c) Offerat, ut supra. Id est mente concepta ablutioem.

(d) Si post Consecrationem, &c. *Ex S. Thom. 3. part. 9. 83. art. 6. m. 3.*

Id est,

RUBRICA.

Si aliquid venenosum ceciderit in Calicem, vel quod provocaret vomitum, vinum consecratum reponendum est in alio Calice, & aliud vinum cum aqua apponendum denuo consecrandum: & 2. finita Missa Sanguis repositus in panno lineo, vel stappa tamdiu serventur; donec species vini fuerint desiccata, & tunc stappa comburatur, & combustio in Sacramentum proficiatur.

GAVANTUS.

Prima pars est *S. Thom. qn. 83. art. 6. ad 3.* ne Calix vitæ, inquit, sit in mortem, ex quo patet, sufficere, si vinum tunc consecratur ad sumptionem, non autem ad integritatem Consecrationis, quæ vere facta fuit in utraque vera specie. Altera pars, usque ad combustionem stappæ, est contra *Palud. dist. 9. qn. 1.* & *Sylv. Euch. 2. qn. 9. §. 3.* & alios, qui sacrilegium putant, species comburere, quod verum esset, si sub illis Christus esset, sed exsiccatis speciebus, desinit ibi esse Christus.

RUBRICA.

7. Si aliquid venenatum contigerit Hostiam consecratam, tunc alteram consecret, & sumat eodem modo, quo dictum est, & illa servetur in tabernaculo loco separato, donec species corrumpatur, & corrupta deinde mittantur in Sacramentum.

GAVANTUS.

Adde hoc loco, quod ea, quæ sunt a fulmine tacta, venenata censentur; ex *Gennem. in synop. Neapoli c. 49.* qui casus accidit Anno 1601. in Calice a fulmine tacto post Consecrationem; & ita fuit a DD. decisum.

RUBRICA.

8. Si sumendo Sanguinem, particula remanserit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat vinum, & sumat.

GAVANTUS.

Duobus ergo modis sumi potest, & primus est *Sot. 3. dist. 8.* alter est *Sylvestri*, verbo *Eucharistia* 2. qn. 2. & aliorum, & patet in Parasceve, quando Particula sumitur cum vino puro, uterque a Rubrica conceditur; at secundus magis placet.

RUBRICA.

9. Si Hostia ante Consecrationem inveniat fracta, nisi Populo evidenter appareat, talis Hostia consecratur: si autem scandalum Populo

Populo esse possit, alia accipiat, & offeratur: quod si illius Hostie jam erat facta oblatio, eam post ablutionem sumat. Quod si ante oblationem Hostie appareat confracta, accipiat altera integra, si citra scandalum, aut longam moram fieri poterit.

G A V A N T U S.

Continet Rubrica opportuna remedia, quorum ratio est manifestissima.

R U B R I C A.

10. Si propter frigus, vel negligentiam Hostia consecrata dilabatur in Calicem; propterea (e) nihil est reiterandum, sed Sacerdos Missam prosequatur, faciendo caeremonias, & signa consueta cum residua parte Hostie, qua non est madefacta Sanguine, si commode potest. Si vero tota fuerit madefacta, non extrahat eam, sed omnia dicat omittendo signa, ac sumat pariter Corpus, & Sanguinem signans se cum Calice, dicens: Corpus, & Sanguis Domini nostri, &c.

G A V A N T U S.

(e) Nihil est reiterandum. Docet S. Thom. sup. art. 6. ad 6. reliqua in Rub. addicta actioni consona sunt casui, ut verba respondeant.

R U B R I C A.

11. Si in hyeme Sanguis congeletur in Calice, involuatur Calix pannis calefactis: si id non perficeret, ponatur in ferventi aqua prope Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liqueat.

G A V A N T U S.

Si fingatur casus, non posse liquefieri, tunc poterit digitis comminui, & in particulas redigi, ut sumi possit. Suarez disp. 85. sect. 1.

R U B R I C A.

12. Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ceciderit, si quidem super terram, seu super tabulam, lingua lambatur, & locus ipse radatur, quantum satis est, & abraso comburatur, cinis vero in sacrarium recondatur. Si vero super lapidem Altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, & locus bene abluatur, & in sacrarium projiciatur ablutio. Si super linteam Altaris, & ad aliud linteam stilla pervenerit, si usque ad tertium, lintamina ter abluantur, ubi stilla ceciderit, Calice supposito, & aqua ablutionis in sacrarium projiciatur. Quod si in ipso solum Corporali, aut si in vestibus ipsius sacerdotalibus ceciderit,

debet similiter abluī, & ablutio in sacrarium projici. Si in substrato pedibus panno, vel tapeto, bene abluatur, ut supra.

G A V A N T U S.

Est Decretum Pii Papæ I. cap. Si per negligentiam de consecr. dist. 2. & explicatur a S. Thoma supra art. 6. ad 7. sed adde primo, a Sacerdote tantum ea fieri debere, quæ Rubrica hæc jubet, Suarez disp. 85. sect. 1. Secundo, multa esse antiquata per hanc Rubricam ex iis, quæ Pius hæc de re statuerat, cujusmodi sunt abscissio vestium, & combustio, intra Altare combustorum repositio, sumptio lotionis. Poenæ quoque non sunt in usu, & ideo in Missali omittuntur, ut notat Suarez ibid. quæ erunt deinceps imponendæ arbitrio Superioris, nec ullam tenetur Sacerdos subire, nisi impositam; Deo tamen satisfaciatur. Tercio, aliqua adduntur in Rub. satis similia prædictis, de quibus non meminit Pius, ut quando cadit super vestes Sacerdotis, pannum, & tapete substratum.

Quid si cadat sanguis super barbam? Barib. ab Ang. dialog. 5. §. 713. vult eam abluī, & comburi, sed videtur sufficere, si barba pluries lavetur, cui parcendum est magis, quam tapetibus, de quibus supra.

R U B R I C A.

13. At si contingat totum Sanguinem post consecrationem effundi, si quidem aliquid (f) vel parum remansit, illud sumatur, & de effuso reliquo Sanguine fiat, ut dictum est; (g) Si vero nihil omnino remansit, ponas iterum vinum, & aquam, & consecres ab eo loco: Simili modo postquam cernatum est, facta prius tamen Calicis oblatione, ut supra.

G A V A N T U S.

(f) Vel parum. Sufficit ad integritatem Sacrificii.
(g) Si vero nihil. Suppletur, ut dictum est supra ex S. Thoma ibid. ad 3.

R U B R I C A.

14. Si Sacerdos evomat Eucharistiam, si species integra appareant, reverenter sumantur, nisi nausea fiat; tunc enim species consecrata cause separentur, & in aliquo loco sacro reponantur, donec corrumpantur, & postea in sacrarium projiciantur. Quod si species non appareant, comburantur vomitus, & cineres in sacrarium mittantur.

G A V A N T U S.

Regula generalis est, si species Sacramentales integre, vel in aliqua particula haberi possunt, reponantur, si corruptæ sint, vel sumantur, si integre sint.

nec Christus, & similiter fiat, ut in hac Rubrica dicitur si a mure sumantur, aut ex Eucharistia vermes generentur; ea vero, quæ tales species contigerunt, vel purificanda sunt, juxta prædicta. *Suar. loc. cit. sess. 1.*

Vomitum etiam potest esse, & licite voluntarius, quando monitus est Sacerdos de speciebus a se sumptis, quod venenatæ sint. *ex Tabiena verb. Missa num. 32.* eadem ratione, quæ supra num. 6. allata fuit.

R U B R I C A.

15. Si Hostia consecrata, vel aliqua ejus particula dilabatur in terram, reverenter accipiat, & locus, ubi cecidit, mundetur, & aliquantum abradatur, & pulvis, seu abrasio hujusmodi in sacrarium immittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, seu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum hujusmodi diligenter lavetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.

G A F A N T U S.

Patet ob reverentiam Sacramenti hæc fieri, quod si fragmentum nequeat discerni, pluries linteum lavetur, non autem comburatur. *Henr. c. 28. cum Sor. dist. 20. qu. 2. art. 8.*

In casu dubio consecratæ Hostiæ, quæ reperitur apud veneficum, seu sacrilegum, aut circa Altare, ubi proxime fuit celebratum, aut quando particula Patenæ parti posteriori hæreat ita fixa (quod mihi accidit) ut subeat suspicio de consecratis in præcedenti Missa particulis, eam unam esse posse, quid erit agendum? In hisce casibus nulla solemnitas est adhibenda luminarium, & ejusmodi, sed adoranda erit sub conditione, reservanda in Tabernaculo, seu intra Corporale, & sumenda a Sacerdote ante Calicis ablutionem in proxima Missa; quod si forte sit deturpata, ut inausam moveat, fiat, ut dictum est supra n. 7.

Quod attinet ad sacrarium, de quo sæpe in his Rubricis, rem, & vocabulum habemus apud S. Clementem epist. 2. de cons. dist. 1. cap. Altare, est autem Pisciña sacra, ut loquuntur alii.

R U B R I C A.

16. Possunt etiam defectus in ministerio ipso occurrere, si Sacerdos ignoret Ritus, & ceremonias ipsas in eo servandas: de quibus omnibus in superioribus Rubricis dictum est.

G A F A N T U S.

Hoc loco distinctione est opus, nam si omittit aliquid de rubricis primi ordinis, ut Gloria in Excelsis, Commemoratio de Sancto, & ejusmodi, & recordetur in progressu Missæ; non debet repetere, nec retrahi, *Silvest. Miss. 1. qu. 5. §. 4. & 5.* distinctionem autem officii, & scandalum parat. *Dicitur.*

na negat, peccare mortaliter eum, qui voluntarie omittit, Gloria, vel Credo, *loc. sup. cit. ref. 59.* ex levitate materiæ: * commemorationem autem de Sancto debet addere inter orationes secretas, & post Communionem, licet inter Collectas eam omiserit, si opportune recordetur: inter ultimas non dicerem, si neque inter secretas dixissem, sed in Sacristia post depositas vestes supplerem, omissa: si vero loquamur de Ritibus, & Ceremoniis, quæ consistunt in actione Missæ, de suo genere mortale est omittere, quia *Conc. Trid. sess. 22.* & Pius V. in Bulla Missalis expresse præcipiunt, observari etiam Ritus secundi ordinis; ex levitate tamen materiæ, vel inadvertentia, vel oblivione, posset esse veniale, si quid omittatur: gravius autem est, si quid committatur, addendo Rubricis, quod item est prohibitum: lege *Suar. disp. 74. sess. 2.*

Non tamen addit ille contra Rubricas, qui officium recitans aliud, Missam deinde celebrat more Ecclesiæ, in qua celebrat, ubi forte dicitur, Credo vel Gloria, quæ nam dicuntur extra eam; imo tenetur celebrare ibidem pro ratione Festi juxta Regulam, *Cum fueris Roma, &c.* alioquin esset aliis admirationi, si Festo non inserviret in propria Ecclesia, pro qualitate Festi.

Intellige, quæ dicimus, de Missa pro omnibus approbata, nam Missæ certis Regularibus concessæ: tantum, puta de Sanctis Ordinis eorum, aut aliis, quæ non habentur in Missali Romano, non possunt ab aliis dici, nec etiam in ipsorummet Regularum Ecclesiis, ex Decr. S. R. C. 19. Novemb. 1622: * neque a Cappellanis secularibus propriis in Ecclesiis Monialium, quæ Rom. non utuntur Breviario, quo casu consulitur S. C. R. de cujus licentia Missam quidem Cappellani proprii recitabunt de Sancto, de quo Moniales Officium, sed cum Missali Romano, ut in propr. de Sanctis, vel de communi, eadem S. C. R. ita decrevit die 20. Novemb. 1628: si nulla est Missa in Missali Romano, quæ concordet cum officio Monialium, puta de nomine JESU, de spine Coronæ, & similibus, eo casu Missam de circumcissione Domini, seu Missam de Cruce, vel Passione recitare poterunt: vel certe pro debita licentia adeant Sacr. eandem Congr.

Quod si quis adderet, vel detraheret ex Ceremoniis, etiam devotionis causa, præsumens, id esse melius, tunc peccaret mortaliter: quia in Bulla Pii V. dicitur: *Ne presumant*: ita *Aron. Mol. in instr. Sacerdotum tract. 3. cap. 12. §. ult.*

17. Ac si inchoata Missa, veniat Episcopus, aut eo major, aut princeps, neque alii Missa celebrari possit, quid agendum? ante Consecrationem, & post Epistolam, si illi veniant, poterit repeti Missa a capite. *Navarr. de orat. notab. 16. num. 55. & Aron. lib. 10. cap. 32. quest. 3.* Addit *Possuin. de offic. Cur. cap. 2. num. 11.* posse hoc idem fieri etiam ultra primam vicem, si major causa superveniat; sed meo judicio, tunc esset æquale aliis iudicio.

18. Queritur adhuc, an possit interrumpi, & discontinuari Missa ob aliquam causam? Respondetur posse, ob concionem, & publicationes Edictorum, quæ sunt a Parochis, præterea ad confessionem audiendam moribundi; custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia, vel ad unguendum infirmum, cui nullum aliud Sacramentum ministrari potest, ex Navarr. de Har. Canon. c. 26. n. 69. Henriquez lib. 9. cap. 30. n. 4. Non autem interrumpi debet paulo ante laicorum Communionem, ut Sacerdos audiat apud Altare, etiam brevem Confessionem alicujus, quod perturbat, & merito, instantium animos. DD. apud Bonac. disp. 4. qu. 6. punct. 1. n. 20.

19. Accedit denique in Missæ Ministerio, offerri Sacerdoti particulam pro communicando laico. oblatione Hostiæ jam facta; poterit ne illa consecrari? Bonac. de Euch. disp. 4. qu. ult. punct. 2. n. 6. videtur negare, sed puto probabiliter posse consecrari, oblatione ejusdem mente concepta, ut sæpius in defectibus dictum est: non tamen remotius ab oblatione Hostiæ, puta, jam coepta Praefatione: vel eo casu, si necessitas adsit, arbitrio boni viri dari laico poterit pars Hostiæ consecrata, quæ olim reservabatur pro infirmis, ut paulo supra diximus, num. 3. præsentis tituli.

De Rubricis præceptivis, & directivis. XL

G A V A N T U S.

Reliquum est, ut in ordine ad Missam examinemus duo; alterum est circa Rubricas omnes, de quibus hactenus: quæ cum dividantur communiter a Summis, & Theologis, in præceptivas, & directivas, nondum quis veluti digito demonstravit, quænam ex dictis sint præceptivæ, quænam directivæ, nam illæ obligant sub mortali, hæ non item, nisi ex contemptu omittantur. Alterum est circa onera Missarum, quæ subire solent Sacerdotes, de quibus Theologi multa sparsim docuere, quæ hoc loco collecta brevi compendio, lectori, spero fore, ut valde profint. Nunc de primo. Seclusa igitur oblivione, ignorantia inculpabili, & inadvertentia, quæ culpam diminuunt, ut supra monuimus. * Omissa item ea Recentioris Auctoris. distinctione in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, diversas a Directivis: quæ distinctio nulla est, aut est quæstio de nomine, nam præceptum importat proprie in sua significatione materiam gravem, & lethalem culpam.

1. Dico primo, quando in Rubricis habetur hæc vox *gravissimo*, seu *graviter peccat*, certissimum est significari peccatum mortale. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur.

Si non in azymo conficiatur Sacramentum in Ecclesia Latina, sit. 3. n. 3.

Si vinum coeperit aclescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel mustum de uvis tunc expressum: vel sine aqua fiat Sacrificium, vel cum aqua non naturali, sit. 4. num. 2.

Si formæ adderet aliquid Celebrans, quod significationem non mutaret, sit. 5. num. 1.

Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel canonice impeditus, sit. 8. n. 1.

Si celebret in peccato mortali habens copiam Confessoris, ibid. num. 2.

Si non habens copiam Confessoris, sine contritione in peccato mortali celebret, ibid. n. 3.

Si integra Sacramenta extra quosdam casus non sumplerit, sit. 10. n. 4.

2. Dico secundo. Quando materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificii, ea ita gravis censenda est, ut omissio sit peccatum mortale: ejusmodi sunt, quæ de pane, vino, aqua, intentione, forma, sumptione utriusque speciei sunt præscripta: quæ omnia sub mortali sunt juxta Rubricas observanda.

In forma quoque illud, enim, additum ab Ecclesia non potest sine peccato mortali voluntarie omitti.

3. Dico tertio. Eas Rubricas esse præceptivas, in quibus concordant Doctores, esse de re gravi, & sub mortali observandas esse, videlicet.

De loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione animæ, & corporis, jejuniis scilicet a peccato mortali, & a cibo, de Ministro, de Missali libro, de Calice, Patena, Corporali, & palla, de Canone integre, & secrete recitando, de prima purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & benedictione vestium Sacerdotalium, eo modo, quo probavimus supra suis locis.

4. Dico quarto. Rubricas aliquas esse strictioris juris in Missis Conventualibus, seu principalibus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum: quod cum Suarez & aliis docet Bonac. disp. 4. de Euchar. qu. ult. punct. 7. §. 3. n. 3. Quia æquiparantur hæ Missæ Horis Canonicis, quæ dicitur in Choro: immo vero sunt Horarum quasi finis, ad quem diriguntur Horæ, ut egregie probat Francol. de temp. Horar. Canon. p. 1. c. 16. n. 18. ejusmodi est Rubrica de concordia Missæ Conventualis cum officio: quæ expresse præcipitur in cap. cum creata, de celebr. Miss. per verbum *mandamus*, Honorii III. Docent enim DD. a Bonacina citati de lege disp. 1. qu. 1. punct. 7. §. 4. num. 7. quod verbum *mandamus*, importat obligationem ad mortale. Inter Collegiatas autem adhuc esse disparitatem dico: nam Collegiatarum Regulares * (quæ tamen minus proprie Collegiatarum dicuntur, ut paulo intra probabo) tenentur ad Horas Canonicas, & Missam in Choro, ex vi Regulæ tantum, & consuetudinis interpretantis Regulam, sicuti etiam ad Officium Divinum extra Chorum consuetudo tantum obligat Regulares, ut sic. Cajetan. verbo Hora: ut seculares Canonici tenentur ex stipendio ad leges Pontificias in Choro servandas.

Dico quinto. Prope præceptivas eas esse Rubricas, de quibus disputant DD. & tamen Pius V. & Clemens VIII. inclinât expresse in alteram partem, præcipiendo in Bulla, ut juxta formam in novo Missali traditam celebrentur Missæ: ejusmodi

di sunt de Matutino, & Laudibus ante Missam: de mappis tribus: de luminaribus cereis, quæ licet sint controversa inter Doctores, ii tamen Pontifices summi prædicta potius in suis Rubricis approbavere, tamquam tutiora.

6. Dico sexto. Dubias esse reliquas de principio auroræ, & fine meridiei: de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste talari, de pileoli usu, a quo concedatur, extra Canonem: de orationibus ad vestes, & post Missam, de Missa privata ad arbitrium sine causâ, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis: de votiva, vel de Requiem, in Festo duplici, & diebus prohibitis: de orationibus additis secreto dicendis ex devotione Celebrantis, in quibus omnibus Doctoribus utrinque disputantibus. Rubricis tamen magis adhærendum esse censeo.

7. Dico septimo. Inter has dubias Rubricas illa est apud me valde certa, quod sit de re gravissima, quæ habetur *p. 1. tit. 3. n. 1.* nimirum: *In feriis Quadrag. Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, etiamsi Duplex, vel Semiduplex Festum, vel Octav. occurrat in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis duas Missas, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam.* Cantari ergo debent, ubi nimirum cantari quotidie Missa consuevit a Canonicis: tum quia præcepit Pius V. in virtute sanctæ obedientiæ in Bulla, ut decantetur Missa juxta normam, ritum, & modum a se præscriptum, hoc est quandoque duæ, tum quia altera earum sine commemoratione alterius dici debet *ex tit. 7. n. 2.* & hoc modo, altera non respondet integre Officio divino, in quo fit de Festo, & Feria simul (Missa enim Conventualis debet respondere integre Horis Canonicis) tum quia est ritus Ecclesiæ perantiquus, teste Microlog. cap. 48. & 58. ut diximus: tum quia circumstantia illa temporis (post Tertiam altera, altera post Nonam) indicat, esse notabilem ritum: quia Clementis VIII. auctoritate Missale recognitum, suis locis, octies ad minus, monet lectorem hac de re, ut oblivioni non tradatur: scilicet, ante Missam de vigilia Ascensionis, in Festo S. Marci, in vigilia Apostolorum Petri, & Pauli, in vigilia S. Laurentii, in Festo Sanctorum Cornelii, &c. SS. Januarii. &c. In vigilia S. Matthæi; & in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum; * tum quia S. Carolus cum suis Provincialibus Episcopis in Concil. IV. Provinciali Roma approbato, in hæc verba decrevit: *Quibus diebus ex Missalis Romani Rubricarum præscripto in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis duas Missas Conventuales celebrari oportet, et amba cantantur; quod si Capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum etiam alterius diei distributionibus multatur.* Hæc ibi.

8. Dices: sufficere (quod recentior scripsit, consuetudini nimium favens, quæ potius est abusus) fieri satis, si altera dicatur privatim, puta, quæ est de Feria, & Choro absente. Addunt alii: eo quia *tit. 7. n. 2.* habentur verba, *dicun-*

tur duæ: ergo satis est, si dicatur altera privatim: sed verbum, *dicuntur*, explicandum est, *cantantur*, ne pugnent invicem duæ Rubricæ; altera enim alteram explicat, & posterior a prior pendet: deinde non est major ratio, ex vi verbi *dicuntur*, ut altera sit privata, altera solemnis: item, quæ dicitur, Choro absente, non potest respondere Horis Canonicis, neque dici potest Conventualis. Præterea illa Horæ definitio, Tertiar, & Nonar, indicat, debere utramque celebrari, prout Hora Tertia, & Nona dicuntur in Choro, hoc est cum cantu, & Choro præsentem. Atque hæc est Romana praxis in Patriarchalibus Romæ Ecclesiis, adeoque in iis existimata fuerunt hæc duæ Missæ gravissimæ, ut *Franciscus Samaritanus Beneficiatus Ecclesiæ Lateranensis, & Doctor in suo Thesouro Sacerdotali, 3. p. tit. Missæ plures, &c.* concedat, posse has duas Missas ab eodem celebrari, si forte unus tantum Sacerdos eodie in Ecclesia Collegiata celebrare queat, quod deinde sublatum est in Rubricis *p. 1. tit. 7. num. 2.* quando scilicet quotidie plures non celebrant Sacerdos. Denique die 1. Novembr. ait Rubrica: *Missa dicitur principalis pro Defunctis post Nonam.* Explicant omnes: cantari debet, Choro præsentem: eademque est ratio de aliis Missis. Aliqui, ex præfato verbo, *dicuntur*, inferunt, quod ubi plures Sacerdotes celebrant, debent dici duæ Missæ prædictæ privatim; laudo usum, sed nego esse Rubricæ hunc sensum, quod patebit magis infra.

9. Dices adhuc: verba, *cantantur*, & *dicuntur*, non sunt interpretativa. Respondeo in *tit. 9. de Missis Defunctorum, num. 1.* habes *dicuntur duæ Missæ, & tit. 15. n. 2.* *Missa de tempore, quamvis dies sint solemnes, in quibus fit Officium cum Missa de Festo, debet cantari post Nonam.* Item in Rubricis enunciativum verbum habet vim imperativi, v. g. in die 1. Novemb. in Breviario. *Dicuntur Vespera Defunctorum, post Laudes incipit Matutinum Defunctorum.* Ecce verba enunciativa tantum, & Doctores tamen ex his verbis volunt, teneri nos sub mortali ad recitandas Vesperas, & Matutinum Defunctorum, ut *Suarez expresse docet lib. 4. de Hor. Canon. c. 25. n. 8.* Item in cap. cum creatura, citato supra, & explicato num. 5. mandat Honorius, cantari Missam respondentem Horis Canonicis, sub mortali: non autem responderet, si altera non cantaretur, ut dictum est n. 8. & Pius V. ut integre respondeat Horis Canonicis, duas præscribit, ergo tenentur Collegiatæ ad duas. Valet enim hic Regula illa: *Paria sunt non facere, & facere male contra Rubr. cap. inter Corporalia, de translatione Episcop. cap. Veniens de Presbyter. non bapt.*

10. Cui nostræ sententiæ subscribere aliquando, cum in dubium a nonnullis revocaretur, doctissimi viri, & notissimi, *Paulus Fraxinellus Ordinis Eremitæ S. Augustini, Petrus Thomas Saracenus Ordinis Carmelitarum, Joann. Petrus Moneta, & Homobonus de Rois, Theologi Ordinis nostri, & primarii, quæ omnes præclara multa prælo prægrunt.*

11. Sacra Rituum Romana Congregatio die 16. Maji 1626. decrevit, non posse omitti alteram ex his duabus Missis cantandis ob celebrationem Capituli Canonici, & iterum hoc idem die 26. Januarii 1627. asseruit; ne duæ Missæ etiam ex necessaria negotiorum causa, & Capitulari omittantur. Si est consuetudo immemorabilis; sufficit loco Missæ Conventualis Missa lecta de die celebrata in Aurora, & Votiva cantata post Nonam, exceptis diebus, quibus ex Rub. 3. Missalis sunt omnino cantandæ duæ Missæ Conventuales de Festo, & de Feria. Cong. Rit. 13. Martii 1602. 28. Januarii 1611. Urb. 4. Julii 1615. Idem, quando cantatur Missa pro Defunctis, sed tandem eadem Sac. Cong. abrogavit omnem consuetudinem non cantandi Missam de die, ultra Votivam 18. Julii, & 28. Aug. 1628.

12. * Dices: An Regulares comprehendantur in hæc Rubrica? negat Rodericus de q. Regular. tom. 1. qu. 43. art. 12. quia, inquit, non veniunt Regulares nomine Ecclesiarum Collegiarum in odiosis, quæ ratio mihi non placet: sed quia Ecclesiarum Regularium appellantur proprie Conventuales ab Innoc. IV. in Bulla ejusdem 7. Bullarii, ubi Flavins Cherubinus in Compend. Bull. schol. 1. notat eo titulo appellari, ad differentiam Collegiarum, quæ propriæ Canonici, item in Clem. 6. de Celebr. Missæ ex Concil. Viennensi. distinguuntur Ecclesiarum Regulares a Cathedralibus, & Collegiatis, quibus postremis dumtaxat imponitur onus de duabus his Missis, adde rationem allatam supra num. 4.

13. Dico ultimo, reliquas Rubricas esse directivas tantum; non tamen esse negligendas, sapienter enim contemptum, si quæ earum perpetuo omitteretur, aut sæpius, & ut plurimum, * & multo magis, si timeatur scandalum, contemptum vero, seu scandalum judicabis gravia, vel levia ex materia, & intentione Sacerdotis, unde, quod alii dicunt, quatuor cum litteris celebrandam esse Missam, A. B. C. D. his addo ego litteram Christum E. in honorem quinque vulnorum Christi.

Hoc est: Alte, Breviter, Clare, Devote, Exacte, seu Exquisite.

Alte, ut audiat. Breviter, non ultra mediam horam, ait Scorsia lib. 2. cap. 19. vel paulo ultra. Clare, ut omnia verba integre proferantur. Devote, ut attendatur ad ea, quæ dicuntur. Exacte, ut fiant omnia, quæ præscribuntur in Rubricis.

14. * Ut autem Rubricarum obligatio magis innotescat, præterquam quod in Bulla Pii V. pro Missali edita, omnis mutatio, additio, & detractio prohibetur. Decrevit Concil. Trid. sess. 7. Can. 13. in hæc verba: Si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicae Ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut consensu, aut sine peccato a Ministris pro libito omissi, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Prelatum mutari posse, anathema sit.

Hæc ibi. Solemnis certe Sacramenti Eucharistiæ administratio in Missa fit, sive sit solemnis, sive privata, & Ritus, qui habentur in Missali Romano, sunt Ecclesiæ Catholicæ, recepti, & approbati, ut patet. Ex quibus non video, qua ratione doceant moderni Theologi, opinionem esse probabilem, quod sine peccato possint omitti Rubricæ, & sine causa scienter, etiam in materia levi, sed de his satis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

1. Gavanti. §. Reliquum est, &c. Omissa item distinctione in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, &c.) Non solum reperitur Auctor, qui distinguit Rubricas, in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, sed etiam legitur sententia Fagundez, in præceptis Ecclesiæ, præcept. 1. lib. 3. cap. 1. part. 21. num. 7. qui sustinet, Rubricas Missalis communiter non obligare sub peccato mortali, immo addit num. 9. Rubricas Missalis non præcipere, sed consulere, & instruere, quibus verbis, ut notat Quarti in quæst. præmial. sess. 2. punct. 1. jam excludit etiam peccatum veniale in transgressionibus Rubricarum, quia consilia nullam obligationem inducunt, sed hæc sententia, ut optime ostendit idem Quarti, est procul dubio falsa, & plusquam falsa, & contra communem Doctorum sententiam — Victorianus vero Premuli in memor. Cler. 3. part. cap. 9. asserit, prædictam opinionem Fagundez se refutasse, ut damnatam; ex Bulla enim Pii V. initio Missalis apposita, & ex Concilio Tridentino sess. 7. Can. 13. & sess. 22. aperte constat, adesse præceptum, & non mere consilium servandi Rubricas, & Sacros Ritus ab Ecclesiâ præscriptos; hæc secunda sententia ex Diametro opposita docet, omnes Rubricas habere vim obligandi sub peccato mortali ex genere suo, sed ratione parvitatæ materiæ posse transgressionem talium Rubricarum esse tantum peccatum veniale. Ita Suarez tom. 3. in 3. partem: dispne. 83. sess. 3. Molfesius tract. 1. cap. 7. n. 22. Aversa de Sacrific. quæst. 11. sess. 12. Coninch Puteobonellus de Sacrificio Missæ quæst. 5. art. 9. num. 8. pag. 419. edit. Mediolanens. 1710. ejusdem Congregationis cum Gavanto, Lezana, Bonacina, & alii, quorum sententia, ait Quarti, si recte intelligatur de Ritibus adhibendis in ipsa Missæ recitatione, est absolute vera.

Tertia sententia media, distinguit, cum Gavanto supra Rubricas, in præceptivas, & directivas, docetque Rubricas præceptivas obligare sub peccato mortali ad servandos Ritus in eis præscriptos. Rubricas vero directivas nullam imponere obligationem, sed esse consilia, & instructiones. Ita Gavantus supr. Marchinus de Sacram. Ordinibus tract. 3. part. 3. cap. 6. Tamburinus in Opusc. de Sacrific. Missæ l. 2. c. 5. §. 1. Premulus loco supra p. 3. c. 1. Auctores, qui adhærent huic sententiæ, censent præceptum contentum in Bulla Pii V. ser-

Servandi Rubricas, non extendi indifferenter ad omnia, quæ in Rubricis continentur, cum plura sint minutissima, nec materia apta præcepti. Hinc Card. de Lugo *Diff. 20. de Euch. sess. 2. n. 7.* ait, *verum est, non omnia, quæ in Rubricis Missalis exiguntur, afferre obligationem gravem, & sess. 4. num. 105.* docet cum aliis, nonnulla esse materiam instructionis, & directionis, non vero præcepti, quapropter communiter Rubricæ sunt præceptivæ, sed multæ etiam sunt directivæ.

Noster tamen Quarti supra in *questionibus præmialibus sess. 2. punct. 2.* sustinet, omnes Rubricas, seu Regulas Missalis præscribenkes Ritus servandos a Sacerdote in ipso actu celebrationis Missæ, esse præceptivas, & in materia gravi obligare sub mortali: solumque ratione parvitatis materiz, vel inadvertentiæ earum transgressionem, esse culpam venialem, & hanc astruit esse mentem DD. qui secundum ex allatis sententiis: tventur, & præter Auctores ibi allegatos, addit etiam Henrich *lib. 9. c. 26. n. 3.* Nugnum *3. p. q. 83. art. 4. dub. 2.* Reginaldum *l. 33. n. 170.* Pevrinum in *formul. lit. M. c. 1. n. 1.* probatque hanc sententiam, ex eoquod præceptum contentum in Bulla Pii V. expresse loquitur de Ritibus servandis in ipso actu legendi, vel decantandi Missam, absque ulla exceptione; ergo extenditur ad omnia verba, & actiones, ex quibus Missa componitur, unde sequitur, Sacerdotem sub peccato mortali ex genere suo nihil omittere posse eorum, quæ recitanda præscribuntur in Missa, ita ut cujuslibet partis omissione sit peccatum, vel mortale, si materia gravis sit, & notabilis, vel veniale, si materia sit levis, & modica, & ita etiam docet noster Diana *p. 5. tract. 5. res. 63.* ubi alios citat Auctores, quos ipse sequitur. Nihil pariter est addendum præcibus, quæ in Missali præscribuntur, quia etiam id expresse cavetur præcepto Pii V. in Bulla sæpius citata. Idem omnino dicendum est de Ritibus, & Cæremoniis, quæ in actione consistunt, nempe tenesi Sacerdotes sub peccato mortali ex genere suo, nihil eorum omittere, & nihil eis addere ob eandem rationem. Monet autem cit. Quarti, non esse hanc obligationem accipiendam in rigore Metaphysico, cum simus in moralibus, sed morali, & humano modo, ita ut satis sit, eam diligentiam adhibere, quam timorati Sacerdotes, & sui muneris studiosi adhibere solent.

Idem Quarti tenet, Rubricas continentes ea, quæ recitari, vel fieri debent a Sacerdote, ante Missæ celebrationem, vel immediate post Missam, esse non præceptivas, sed directivas secundum se, & sub consilio: quare nisi aliunde constet de præcepto, tales Rubricæ non imponunt obligationem, in quo sensu fatetur se adherere tertiæ sententiæ supra relatæ. Docet præterea regulas Missalis de Ritibus servandis, non ab ipso Sacerdote, sed a Ministris, & ab aliis circumstantibus, & Choro assistentibus, communiter esse directivas, quia præceptum sæpius replicatum Pii V. ad illas minime extenditur, unde non obligant ad

culpam, nisi aliunde, vel ex consuetudine, vel ex vi juris naturalis vitandi scandali ex obligatio nascatur. Turrinus tamen *p. 1. sess. 1. c. 1.* refragatur prædictæ Quarti sententiæ, quoad hanc ultimam partem, & contendit, prædictum præceptum Pii V. æque obligare Sacerdotem, & Sacerdos Ministros, cum & illi, & isti requirantur ad celebrandam Missam juxta præscriptum prædicti S. Pii V. & aliorum Pontificum, qui Sacras Rubricas considerunt, & approbaverunt.

II. Gav. n. 1. *Quando in Rubricis habetur vox gravissima, &c.* Querit Gavantus, quænam ex Rubricis sint præceptivæ, & quænam directivæ tantum, & statuit, tunc Rubricas censendas esse præceptivas, quando habetur hæc vox, *gravissimo, seu graviter peccare eum*, qui tales regulas transgreditur, sic etiam num. 2. docet, Rubricas esse præceptivas, quando earundem materia pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificii. Quarti tamen *sup. sess. 2. §. Primæ regula*, adstruit, hanc Gavanti regulam esse valde diminutam, ex eo quod Rubricæ, quibus præscribuntur ea, quæ legenda sunt in Missa, ex gr. Epistola, Evangelium, aliæ Orationes, & partes notabiles Canonis, non exprimunt, omittentem peccare mortaliter, nec spectant ad integritatem Sacrificii, & similiter Ritus, qui in actione consistunt, ut oblatio Hostiæ, & Calice post Offertorium, & tamen revocari non potest in dubium, tales Ritus, alios quidem in verbis, alios vero in actiones consistentes, esse præceptivos, eorumdem transgressores peccare mortaliter: hinc infert, prædictam regulam a Gavanto traditam, esse insufficientem, quam ipsemet Gavantus videtur destruere *sup. n. 14. in fine*, ubi docet indefinite, Rubricas esse præceptivas, neque oppositum esse probabile. Quapropter sententiâ Suarez, Quarti, Puteobonelli, & aliorum supra, aliis sententiis est præferenda.

III. Præter Rubricas Missalis, quæ considerantur tamquam regula proxima, & immediata S. R. Missæ, tum Privatæ, tum Solemnis, adfunt etiam S. R. C. Decreta, quæ censeri debent pariter tamquam regula proxima eorumdem Rituum, quia hæc S. C. facultatem habet interpretandi, & declarandi quæcumque dubia, quæ insurgunt circa Ritus Ecclesiasticos, ut colligi potest ex Const. 74. Sixti V. quæ incipit: *Immensa bonitas &c.* & revera ad prædictam Congregationem consueunt omnes Ecclesiæ, & Ordines Regularium, ex toto Orbe pro negotiis Rituum, & ejus resolutiones, atque Decreta habentur tamquam Pontificis oracula. Oritur autem questio utrum prædicta Decreta S. R. C. debeant reputari tamquam regulæ præceptivæ, vel solum tamquam regulæ directivæ; sed antequam hoc dubium resolvatur, prænotare debemus, quod non omnes memoratæ S. C. declarationes sunt, aut dici debent Decreta rigoro sumpta, etiam de illis authentice constet. Hæc igitur resolutiones duntaxat Decreta rigoro censenda sunt, quæ a dicta Congregatione emanant in forma rigoroſi Decreti, vel saltem in fine.

fine habent aliquam Decreti clausulam. Ita Decretum rigorosum, & præceptivum certe censeri debet illud editum die 11. Januarii 1681. in quo sequentia ad Rubricas Breviarii leguntur — *Sacra Rituum Congregatio ad Relationem Emin. & Reverend. D. Cardinalis Columna, instantibus Cæremoniarum Magistris Basilica Principis Apostolorum, declaravit, & decrevit, occurrente Festo Purificationis B. M. V. in Dominicis Septuagesima, vel similibus aliis privilegiatis, itaut illius Officium, ex hoc contingat transferri, non esse ob id protrahendam etiam recitationem Antiph. Alma Redemptoris, &c. sed die secunda Februarii post Completorium, illa dimissa, juxta dispositionem Rubricæ, & ejusdem laudabilem observantiam in Basilica Vaticana, sumendam esse Antiph. Ave Regina Cælorum, &c. sublatoque quolibet alio asserto disformi quancumque Ecclesiarum usu, sive consuetudine, ita ab omnibus, qui Breviario Romano utuntur, pariformiter servari mandavit. Hac die 11. Januarii 1681.*

Pro Em. Domino Cardin. Fachinetto Prefecto.

N. Cardinalis Ludovici.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Casalini S. R. C. Secr.

Rursus ejusdem generis est aliud Decretum editum die 24. Januarii 1682. de non transferendis Officiis Sanctorum ad libitum, in quo sequentia verba leguntur — *Cum alias Sacrarum Rituum Congregatio decreverit, Officia Sanctorum ad libitum non esse transferenda, quando dies eorum festivitatum sunt impediti die Dominico, aut aliquo alio die Festorum mobilium, quæritum fuit declarari, quæ regula servanda sit, quando occurrunt eodem die cum Officiis Sanctorum Calendarii proprii, vel translatis, vel demum semel per hebdomadam, vel per mensem recitari concessis. Et Sacra eadem Congregatio respondit, prædicta Officia Sanctorum ad libitum, etiam duplicia, occurrentia in diebus Dominicis, Octavis, & Natalitiis Sanctorum alicujus Religionis, vel Diocesis, ex vi Calendarii proprii a Sede Apostolica approbati, quamvis sub Ritu semiduplici de præcepto celebrandis, non esse transferenda, sed omitti debere. Si autem occurrant eodem die, in quo alias aliquod Festum translatum poni deberet, tunc liberum fore declaravit eadem Officia ad libitum recitare, & Officium translatum ulterius ad aliam diem non impeditam transferre. Prout etiam omisso Officio, quod semel per hebdomadam, aut per mensem ex Apostolico Indulto recitari concessum est, Officium ad libitum eodem die occurrentis recitari posse decrevit. Et ita ab omnibus, qui ad horas Canonicas tenentur, servari mandavit. Die 24. Januarii 1682.*

Cæsar Cardinalis Fachinetus.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Casalini S. R. C. Secr.

Præfatæ duæ Sac. Congr. resolutiones, & aliæ illis similes habent conditiones profecto requisitæ ad rigorosum Decretum; hujusmodi autem resolutiones, & declarationes vere obligant in utroque foro, si alias authentice de ipsis constet; aliasque habeant conditiones requisitæ a Theologis, & Canonistis, ad vim obligandi inducendam.

Si vero declarationes S. R. C. sunt solum resolutiones, seu resolutiones dubiorum eidem propositorum ab aliquo Ecclesiastico, vel ab aliquibus Cæremoniarum Magistris, sive ab aliquo Regularium Ordine, vel ab aliquibus Episcopis, ut frequenter contingit, & tales responsiones ab ipsa Congregatione emanent, nulla adjecta clausula rigorosi Decreti, aliquid prohibentis, vel præcipientis, tunc juxta nonnullorum opinionem prædictæ declarationes censentur regulæ tantum directivæ, non vero præceptivæ Sac. Rituum observandorum; reputantur siquidem tamquam sapientissimorum virorum responsa, quæ oppositæ sententiæ probabilitatem non tollunt.

Verum quando adsunt hujusmodi resolutiones, & habentur Auctores contrarium firmantes, in tali conflictu debent præferri S. C. decisiones aliis quibuscumque Doctoribus contrarium asserentibus, ut pluribus relatis tradit Ursaya hujus æmæ Urbis celebris Advocatus, *Discept. Eccles. tom. 1. part. 1. discept. 1. sub num. 7.*

Hujus secundi generis Decretorum, seu Declarationum exempla plurima habemus in nostro Indice Decretorum, in quibus non contingitur clausula rigorosa Decreti habentis vim legis præceptivæ, sed solum continentur simplices Sac. Congr. responsiones, seu declarationes ad dubia sibi proposita, quæ nihilominus, uti dixi, debent debito respectu ab omnibus servari, si de eis authentice constet, & præferri cuicumque contrariæ opinionioni, ab aliis DD. assertæ. Vel de hujusmodi Sac. Congr. Decretis, seu declarationibus sentiendum est cum Tridentino *part. 1. sess. 1. cap. 2. §. Quares secundo*, inducere eandem obligationem, quam induxit Rubrica, vel materia, cujus est Decretum, vel interpretatio; & ratio est, ut dicit Ipse, tum quia sunt accessoria illi Rubricæ, & habent eandem naturam, tum quia, qui declarat, nihil novi inducere dicitur, *l. heredes patrum, ff. si quis post testamentum*. Ergo habent eandem vim obligandi (Infert Turrinus) nisi nova obligatio addatur. Idem Turrinus *§. Quares primo*, questionem movet, utrum interpretationes, & declarationes Sac. Congr. sequi debeant Viri Ecclesiastici, non tantum in eo peculiari casu, pro quo feruntur, verum etiam in aliis similibus? & resolvit affirmative, quia prædictæ responsiones maximam habent auctoritatem, & in omnibus similibus casibus vim habent interpretationis generalis, ibique præbet exemplum, v. gr. S. C. declaravit signum, quod sit cum Patena post Orationem Dominicam, debere esse signum Crucis, ut habetur in Decreto dato in nostro Indice *sub n. 105. Ex hac declaratione, ait Turrinus, infer-*

inferri potest, quod quotiescumque Rubrica dixerit, *signat* vel *signat se*, semper de signo Crucis, talem Rubricam intelligendam esse, quod est in multis locis, verb. gr. post oblationem Calicis, quando Sacerdos dicit: *Veni sanctificator*, &c. ait Rubrica: *signa manu dextera*; idem legitur initio Canonis, & Consecratione Calicis, ubi Rubrica dicit: *dextera signat super eum*, &c.

Ceterum quando hujusmodi declarationes referuntur ab aliquo Auctore, non censentur sufficienter propositæ, neque habentur pro canonice publicatis, sed tunc semiphenam tantum habent fidem, nec major eis adhibenda fides est, quam illis Doctoribus, qui eas referunt, ut de iis, quæ a Gratiano referuntur in suo Decreto, docet Bonacina de leg. disp. 1. q. 1. punct. 3. in fine. Igitur ut præfatæ declarationes, & resolutiones S. R. C. obligandi vim habeant, & plenam fidem mereantur, & contrariæ opinionis probabilitatem destruant, debent esse sufficienter propositæ, & publicatæ, quia sicuti lex nullam vim habet, nisi publicetur, ut est communis omnium DD. sententia, ita etiam legis interpretatio, cum sit ejusdem naturæ cum lege, nullam habet vim obligandi, tamquam legis decisiva declaratio, nisi sit sufficienter proposita, & publicata.

IV. Gav. n. 4. -- *Rubricas aliquas esse juris strictioris in Missis Convent.* &c.) Docet Gavantus, Rubricas præscribentes Missas Conventuales in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse strictioris juris, adeoque præceptivas, & quidem sub gravi, & n. 7. confirmat hanc sententiam, quia addit -- in Festis Quadrag. Quatuor Temp. &c. etiam si Duplex, vel Semiduplex Festum, &c. duas esse cantandas Missas in Colleg. & Cathedr. unam de Festo post Tertiam, alteram de Feria post Nonam, quando igitur omittitur Missa Convent. in prædictis Ecclesiis, & rursus quando omittitur Missa Vigiliæ, vel Feriæ, in illis diebus, in quibus cantanda præscribitur post Missam Conventualem alicujus Festi occurrentis, omnes illi peccant, qui sunt in causa, ut non celebrentur tales Missæ, quia quando omissio est peccaminosa, qui est causa omissionis, est causa peccati, ut pluribus relatis tenet, & probat Pasqualigus de Sacrif. nova legis tom. 2. qu. 894. sub n. 3. & 4. qu. 898. sub n. 1. & seqq. Solum Missa Solemnis de die omitti potest in casu, de quo Cæremoniale Episcoporum loquitur l. 2. c. 33. n. 31. ubi habetur, quod si Episcopus voluerit ex sua particulari devotione in Festo SS. Corporis Christi celebrare, & SS. Sacramentum pro Processione facienda conficere, poterit summo mane Missam planam sine cantu legere, omissa pro hac die Missa Solemni, &c. propter Processionem, ad celeriore actus expeditionem, & ad evitandum calorem.

Quoniam vero cum Gavanto sermonem habemus hic de Missis Conventualibus, congruum, & valde perutile nobis videtur exhibere hoc loco omnia Decreta a S. R. C. edita, quæ pertinent ad præfatæ Missas Conventuales.

1. Si Processio Litaniarum majorum terminetur ad Ecclesiam Sancti Marci, cantetur ibi Missa de S. Marco, non vero de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. in Hispalens. & in nostro Indice dat r sub num. 16.

2. Si Ecclesiæ Dedicatio occurrat in Festo Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, fiat de ea (nempe de Dedicatione) Missæ duæ cantentur, & infra Octavam fiat de digniori. S. R. C. 26. Octobris 1604.

Hoc Decretum refertur a Gavanto in Thesaurio Sacrorum Rituum tom. 2. sect. 8. cap. 5. sub n. 8. & refertur pariter a nobis in Indice Decretorum spectantium ad Breviarii Rubricas, in calce ejusdem tom. 2. hujus Thesauri collecto. Refert etiam Fajoli hoc Decretum in suo Calendario perpetuo rationali, in Adnotationibus ad Mensem Septembris lit. B n. 1. pag. 247.

In prædicto casu Decreti allegati patet ratio, ob quam Festum Dedicationis præferri debet Festo Nativitatis B. M. V. nam Festa, quæ sunt classis superioris, sicut est Dedicatio Ecclesiæ, quæ est primæ classis, præferri debent semper aliis, quæ sunt inferioris, sicut est Nativitas B. M. V. quæ celebratur sub Ritu secundæ classis, in pari autem classe pro Festi prolatione attenditur dignitas personæ, cujus Festum celebratur, de qua re fusius discurremus in Commentariis ad Rubricas Breviarii Romanæ. Quod autem in prædicto eventu occurrentiæ Dedicationis Ecclesiæ cum Festo Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis cantari debeant duæ Missæ, hoc statutum consonat Rubricæ Generali VI. de Translat. Fest. in qua habetur, quod in Ecclesiis, ubi titulus est Ecclesiæ, vel concursus Populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet, possunt cantari duæ Missæ, una de die, alia de Festo, &c.

3. Missæ Conv. infra Oct. Corporis Christi, possunt cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Festo, Dom. ac die Oct. Sacr. Rit. Congr. 15. Mart. 1608. in Alexandr. & in datur in nostro Indice sub num. 80.

4. Missa Conventualis de Festo, seu de Feria currenti, omnino cantanda est, non obstante quacumque contraria consuetudine. S. R. C. 28. Jan. 1612. in Osen. & in nostro Indice sub num. 120.

5. Missa Conventualis pertinet ad Canonem, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, non autem ad Vicarium, qui debet tantum curam Animarum Parochianorum habere. S. R. C. 7. Julii 1612. in Uliabonens. & in nostro Indice sub num. 127.

6. Missæ Votivæ non possunt suffragari pro Missa Conventuali, quæ non potest omitti, etiam si cantetur Missa Votiva. S. R. C. 16. Maji 1626. in Burgenf. & in nostro Indice sub num. 198.

7. Non potest omitti altera ex duabus Missis cantandis de Festo, & de Feria, S. R. C. 16. Maji 1626. & 28. Augusti 1628. in Burgenf. & Tarantina, & in nostro Indice sub num. 199.

8. Missa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis, omnino est dicenda ultra Missam

Missam Festi, & abusus sunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. in *Januam*. & datur in nostro Indice *sub num.* 203.

9. Ob Missam Vocivam, seu pro Defunctis, non est omittenda Missa Conventualis, neque potest introduci consuetudo in contrarium. S. R. C. 16. Januarii 1627. & datur in nostro Indice *sub n.* 204.

Hoc Decretum refertur etiam a Gav. *supr.* p. 1. *tit.* 4. *sub n.* 3. *lit.* q, & iterum in Manuali Episcoporum v. Missa Conventualis *sub n.* 5. Item a Pasqualigo de Sacrif. novæ legis *tom.* 2. *qu.* 892. *sub n.* 1. & Clericato de Sacrif. Missæ *sub n.* 16.

Advertendum tamen est, quod hoc Decretum intelligendum est, salva semper Rubrica de Vocivis assignatis singulis diebus in fine Missalis, de quibus nos quoque sermonem habuimus præfata *par.* 1. *tit.* 4. hujus Thesauri in nostris Observationibus, & Additionibus *ibid.*

10. Potest Episcopus cogere Canonicos, ut a Cappellanis in Quadragesima cantare faciant Missam cum Diacono, & Subdiacono. S. R. C. 17. Julii 1627. in *Nicien.* & datur in nostro Indice *sub num.* 212.

11. Consuetudo contraria induci non potest, non cantandi Missam Conventualem de die. S. R. C. 16. Januarii 1627. & in nostro Indice datur *sub num.* 204.

12. Missa Conventualis non potest celebrari pro Anniversario, sed cantandæ sunt duæ Missæ. In die vero Depositionis dicenda est Missa pro Defunctis, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. in *Januam*. & datur in nostro Indice *sub num.* 233.

13. Missæ duæ non debent cantari die ejusdem Sancti in Ecclesia, in qua celebratur Festivitas dicti Sancti. S. R. C. 3. Augusti 1652. in *Mediolan.* & datur in nostro Indice *sub num.* 307.

Crederem tamen, quod in aliquo casu possit cantari duplex Missa ejusdem Sancti, seu Solemnitatis, præsertim quando celebrantur exequiæ aliqujus Defuncti, cujus cadaver est præsens in Ecclesia eo die, quo non potest cantari Missa Defunctorum, etiam si cadaver sit præsens: in tali, inquam, casu crederem, posse celebrari, seu cantari duplicem Missam solemnem ejus Festivitatis, primam solitam Conventualem, quæ applicatur pro Benefactoribus, secundam vero pro Defunctis, de quo fiunt exequiæ præsentis ejus cadavere.

14. Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, in diebus infra Octavam occurrentibus, debent dicere Missam Conventualem de Feria currenti, cum commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octavam. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. ad tertium dubium, & datur in nostro Indice *sub numer.* 460.

Hoc Decretum est omnino conforme iis, quæ præscribit generalis Rubrica III. Missalis de Feria & Vigilia n. 2. ubi post Gavanti Commentarium nonnulla etiam nos addidimus, & observavimus, spectantia ad hoc Decretum, unde ne eadem hic Gavanti. Tom. II.

repetantur, iterum legi possunt, quæ ibi tradita sunt de Missis dicendis, & cantandis in Vigiliis infra aliquam Octavam occurrentibus.

Adverte tamen, quod in die Octava Missa principalis non est de Feria; nam Rubrica Missalis loquitur de diebus infra Octavam, non vero de die Octavæ, in qua in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, & Regularibus, ubi adest consuetudo, cantari debent duæ Missæ Conventuales, prima de Octava post Tertiam, & secunda de Feria illa Quadragesimali post Nonam, in qua secunda Missa nulla sit commemoratio Octavæ, sicuti in prima non sit commemoratio Feriæ, & in hac secunda Missa Præfatio debet esse de Quadragesima, etiam si Octavam haberet propriam juxta ea, quæ diximus in nostris Observationibus, & Additionibus ad Titulum XII. primæ Partis, & sic etiam docet Guyetus in *Hierologia lib.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 1. At in illa Missa Conventuali Feriæ, quæ deberet dici in diebus infra Octavam, cum in hac debeat fieri commemoratio Octavæ (quia nulla debet cantari Missa Conventualis de Octava) si talis Octava præfationem haberet propriam, hæc deberet dici, non vero Præfatio de tempore, inhærendo iis, quæ a nobis tradita sunt dicto Titulo XII. primæ Partis; nimirum ob eandem rationem, ob quam die 14. Decembris si in ea occurrat Feria Temporum, debet cantari unica Missa Conventualis de tali Feria, sed cum commemoratione Octavæ Conceptionis, ejusdemque Præfatione. Jo: Baptista Pittonus contrariam tenet sententiam in *sua collectione Decisionum ad Sacros Ritus spectantium pag.* 302. & citat pro se Guyetum, sed Auctor iste non loquitur, nisi de Missa illa Conventuali Feriæ, in qua nulla sit commemoratio Octavæ, & quæ dicitur post aliam Conventualem prædictæ Octavæ, non vero de illa Missa Conventuali Feriæ, quæ sola cantatur, & in qua sit commemoratio Octavæ, cum dicatur non in die Octavæ, sed in una ex diebus infra Octavam, de qua Missa nunc loquimur, adeoque bene ponderari debet discrimen, quod intervenit inter hanc Missam, & aliam secundam Conventualem Feriæ, quæ cantatur in die altius Octavæ.

15. Sacerdos, qui celebrat Missam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare symbolum, non potest illam proficui, eo tempore, quo a choro cantatur symbolum prædictum. S. R. C. 17. Decembris 1695. & datum in nostro Indice *sub num.* 510.

16. In Ecclesia Cathedrali, quæ habet privilegium recitandi Officium S. Crucis qualibet Feria VI. non impedita, non potest cantari unica Missa Feriæ cum commemoratione Sanctæ Crucis quando in dicta Feria VI. occurrat Feria, quæ habet Missam propriam. Sac. Rit. Congreg. 5. Julii 1698. in *Collen. ad vigesimum primum dubium*, & in nostro Indice *sub num.* 533.

17. In Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus sit de duplici primæ classis, non sunt

cantandæ duæ Missæ. Sacra Rituum Cong. 5. Julii 1698. in collon. ad 14. dubium, & datur in nostro Indice sub n. 528.

Hæc resolutio non supponit recitationem Officii duplicis primæ classis in Dominica prima utriusque temporis, neque in Dominica Passionis, neque in Dominica Palmarum, quæ cum sint pariter primæ classis, excludunt aliud duplex primæ classis. Est igitur intelligenda resolutio præfata de aliis Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus potest fieri Officium duplex primæ classis, in quo casu esset cantanda unica Missa Conventualis de Festo, non vero alia de Dominica, quia Dominica non reputatur FERIA, cum in ea recitetur Officium novem Lectionum. Si enim reputaretur FERIA, tunc essent cantandæ duæ Missæ in Cathedralibus, & Collegiatis, ut fit in omnibus Feriis Quadragesimæ, Quatuor Temporum Rogationum, & Vigiliarum, nempe prima de Festo post Tertiam, alia de FERIA post Nonam, ut tradit etiam Gavantus *sup. tit. 7. primæ Partis num. 2.* & in comprobationem sui asserti, quod Dominica non venit nomine FERIÆ, adducit Decretum S. R. C. datum in Indice Tom. II. hujus thesauri, in quo agitur de Rubricis Breviarii.

Rursus in sequelam hujus resolutionis optime advertunt Monachi Cassinenses in suo Calendario Anni 1734. die 21. Martii, in qua occurrit Dominica secunda Quadragesimæ cum Festo Sancti Benedicti Monachorum Occidentalium Patriarchæ quod ipsi celebrant sub Ritu duplici primæ classis cum Octava, ex privilegio Clementis Papæ X. optime, inquam, advertunt, quod in prædicta Dominica non debet ab ipsis cantari, nisi unica Missa de Festo, non vero etiam alia de dicta Dominica. Quare autem omitti debeat Missa Conventualis de Dominica in tali casu, & non esset omittenda Missa de FERIA, quando Dominica est nobilior; optimam assignat rationem Gavantus in suo Commentario ad supradictam Rubricam Generalem Tit. VII. primæ Partis, & ex eo Bissus *his. F. num. 18. §. 8.*

18. Si in FERIA III. Rogationum occurrat Festum simplex, in Cathedralibus, & collegiatis non sunt cantandæ duæ Missæ. S. R. C. 5. Julii 1698. & datur in nostro Indice sub n. 521.

19. In Missa Conventuali dierum solemnium, quæ absque cantu, & ministris celebratur, non est facienda thurificatio. S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice sub n. 556.

20. Missa, quæ a quibusdam Regularibus post horas Canonicas dicitur sine cantu, potest dici Conventualis S. R. C. 14. Februarii 1705. & in nostro Indice datur sub n. 592.

21. In Missa Conventuali, quæ non cantatur solemniter in Festis secundæ classis, debet fieri commemoratio de Festo simplici, quando de eo in Officio facta est commemoratio ad Laudes; aliter tamen dicendum est, si talis Missa reputetur tanquam sollemnis, S. R. C. 24. Februarii 1705. & datur in nostro Indice sub n. 592.

Apud Scarfantonium ad Ceccoperium *par. 2. l. 3. in Animadvers. ad tit. 4. sub n. 14. pag. 34.* juxta Impressionem Lucanam de Anno 1723. legitur sequens Decretum, quod tamen in Regestis S. Congreg. reperiri non potui, saltem sub his terminis, quæ ex his, quæ assert Scarfantonus ibidem, videtur de hoc Decreto non esse dubitandum.

24. Missa Conventualis cantanda est post Tertiam, non autem absolutis omnibus Horis Canonicis, non obstante contraria consuetudine. Ita resolvit S. R. C. 18. Junii 18. Junii 1589. *In Chasacm.*

Cum talis resolutio sit consona sacris Rubricis, & consuetudini omnium Ecclesiarum, est profecto servanda, etiam si de ipsa authentice non constet, utrum vere a S. R. C. edita fuerit.

Verissimum est, quod Missa Conventualis, & sollemnis in Festis duplicibus, & semiduplicibus, in Dominicis, & infra Octavas, dicta a Choro hora Tertia, celebratur. In Festis vero simplicibus, & Feriis per Annum, dicta Hora Sexta; sed in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temp. etiam infra Octavam Pentecostes, & Vigiliis, quæ jejunantur, quamvis sit dies sollemnis, Missa de tempore debet cantari post Nonam.

In Missis Feriarum Quadragesimæ, Quatuor Temp. Rogat. & Vigil. etiam si dupl. & semidupl. Festum, vel Octava occurrat, in Eccles. Cathedr. & Colleg. cantantur duæ Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de FERIA post Nonam, sed in Feriis Rogat. & in Vigil. in quibus habentur Missæ propriæ, cantantur duæ Missæ, una de Festo, alia de FERIA Rogat. & Vigil. absque ulla utrorum commemoratione; in Missa enim de Festo omittitur commemoratio illius FERIÆ, seu Vigiliæ, & e contrario in Missa Conventuali Vigiliæ nulla fit Festi currentis commemoratio: In Festis tamen majoribus primæ classis nihil fit de Vigilia occurrente, ut videre est in Rubr. Gener. 3. de FERIA, & Vigilia.

In Manuali Episcoporum Gavanti, in Additionibus v. *Missa Conventualis* subnectuntur etiam sequentia Decreta.

23. Planetis plicatis in Missa uti possunt Regulares in Ecclesiis propriis insignioribus. S. C. *apud Alconer in suo Ceremoniali.*

24. Si ob Terræ frigiditatem Populus veniat tarde pro sollemni Missa, tardius etiam recitetur Hora Tertia, potius quam decantetur post Tertiam. *Eadem apud eundem, ibidem.*

25. Celebrans, & Ministri sedere possunt, dum cantatur Ep. & Grad. *Eadem apud eundem, ibid.*

Verum, cum de his tribus Decretis non constet, utrum vere sint edita a S. R. C. idcirco non merentur nisi eam fidem, quæ adhiberi potest Auditoribus, qui ea referunt.

26. Constat quidem ex Decreto authentico, emanato 31. Julii 1665. quod tam Celebrans quam Assistentes in Vesperis, & Missa sedere debent in scamno, & non in sede coriacea. Quod Decretum exhibetur in nostro Indice n. 428. Decretorum.

Alia ex dicto Manuali Episcoporum ibidem referuntur

sunt Decreta sub Titulo Missæ Conventualis, quæ tamen spectant ad Ritus cujuscunque Missæ Solemnis, præsertim vero ad thurificationem, quæ Decreta nos jam collegimus, & dedimus suo loco, in quo de talibus Ritibus sermonem habuimus, & ideo hic ea prætermittimus.

Alia Decreta pertinentia ad Missam Conventualem lubet hic tradere, quæ ab aliis Congregationibus, nempe Episcoporum, vel Concilii Tridentini edita fuerunt, quia juvare possunt ad varia dubia resolvenda circa prædictas Missas Conventuales.

17. Missa Conventualis in Festis dicenda est tempore æstivo hora decima quarta, tempore vero hyemali hora decima septima. Ita resolvit S. C. Episcop. die 27. Julii 1602. in *Castellanea* 75. §. 11.

18. In Festis autem potest dici paulo citius, modo non valde diluculo; eadem Sac. Congreg. 20. Februarii 1701. *Alisif*. 86. §. 2. & *Castellanea* 17. *Septembris Anno* 1702.

19. Conventualis Missa cantari debet quotidie in Collegiatis, quarum Clerus est numerosus, & redditus non tenues. Ita Congr. Episcoporum die 24. Januarii 1603.

Hæc tria Decreta leguntur apud Nicolium v. *Missæ sub n. 6.* & eadem refert pariter Clericat. de Sacrif. Missæ initio operis, Veneris editi Anno 1727.

30. Canonici Cathedralium, & Collegiatarum accipiunt fructus suorum Canonicatum sub onere inserviendi Ecclesiæ in celebratione Divinorum Officiorum; quæ celebratio non importat solum horas canonicas, sed etiam Missam Conventualem, tanquam præcipuam partem, & proinde ad applicationem ejusdem Missæ Conventualis tenentur pro illis, ex quorum dispositionibus distributiones, & emolumenta percipiunt. Ita resolvit Sac. Congreg. Concilii sub die 17. Martii 1714. in *Squillatæ*. & etiam sub die 9. Junii ejusdem Anni 1714.

Hæc Decreta reperiuntur apud Urfayam *Discept. Eccl. tom. 2. part. 1. discept. 32.*

Verum Pignatellus *Consult. 91. tom. 4. propositio* sibi dubio, utrum in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, in quibus paucus est numerus Canonico- rum, & Presbyterorum, tolerari possit consuetudo cantandi Missam Conventualem Festis diebus dumtaxat? Resolvit, seu melius censet, esse tolerandam talem consuetudinem, ea ratione motus, quia ad inducendam obligationem Missæ Conventualis, non sufficit, quod Ecclesia sit Cathedralis, vel Collegiata, sed insuper requiritur, quod habeat sufficientem numerum ministrorum. Consentit etiam huic opinioni Scarfantonius ad Ceccoperium *part. 2. lib. 3. tituli 4. in animadvers. n. 5.* & uterque convenit etiam pro eadem Missa Conventuali canenda, quod requiratur saltem undecim Personæ: nimirum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus, duo Ceroferarii, Thuriferarius, & Acolythus, & pro Choro saltem quatuor; quia Missa debet esse cum cantu. Advertit tamen Pignatellus, quod unus, & idem Clericus possit obire munus Thuriferarii, & Acolythi. Et ego etiam adderem, quod in defectu antedicti numeri posset cani Missa, sed

sine Ministris sacris, & sine Ceroferariis, prout talis consuetudo introducta est in multis Ecclesiis etiam Cathedralibus, canendi eo modo in diebus festalibus Missam semisolemne, seu mediam, ut vocant inter solemne, & planam, de cujus Ritibus nos fusc locuti sumus *sup. in Observ. & Addit. ad Titulos secundæ Partis.*

Kursus prædicti Auctores adstruunt, quod etiam ratione exiguitatis reddituum permitti potest, quod Missa Conventualis cantetur tantummodo diebus Festis, ut recedendo a decisâ die 22. Maji 1706. resolvit S. R. C. in *Camerinæ*. ut videbimus etiam infra *tit. seq.*

IV. Gavanti eodem num. 4. *Nam Collegiata Regularis, &c.* Cum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis certum sit, debere quotidie cantari Missam Conventualem, ut colligitur ex *cap. cum creantur de Celebrat. Missarum*, & ex aliis superius a nobis dictis, nunc in dubium vertitur, utrum etiam Regularium Ecclesiæ censeantur debeant Ecclesiæ Collegiata, in quibus occurrente Vigilia cum Festo duplici, vel semiduplici celebrari, & cantari debeant duæ Missæ.

Gavantus supra tenet, quod Ecclesiæ Regularium minus proprie Collegiata dicantur; ita etiam optinantur nonnulli, quos suppresso nomine allegat Solarius in *Cærem. PP. Minorum part. 1. Proamiali n. 10.* cum quibus ipse quoque sentit, Ecclesias Regularium non esse Collegiatas, ex quo sequitur, non teneri ad multa, ad quæ ex Rubricis, & Decretis S. C. tenentur Collegiata Canonici, qui habent stipendia pro Divinis Officiis celebrandis.

E contra vero Scarfantonius ad Ceccoperium *l. 1. tit. 5. in Animadv. n. 11.* asseverat, omnem Ecclesiam Regularem de jure dici posse Collegiatam. Hinc sustinent nonnulli, nimirum Donatus in *sua Praxi resol. rerum Regularium tom. 3. tract. 7. quasi. 102.* Nec non Rotarius in *sua Theologia Regularium tom. 3. lib. 1. c. 2. n. 4.* & alii apud eosdem, sustinent, inquam, Prælatos Regulares singulis diebus in suis Ecclesiis curare debere, ut Missa Conventualis celebretur, dummodo adsit sufficiens numerus Religiosorum. Sed cum tres saltem requirantur ad faciendum Collegium, sibi sit minor Sacerdotum numerus, etiam juxta eosdem non urget hoc præceptum.

Oppositam vero omnino sententiam tuetur Diana *3. part. 2. tract. de dubiis Regul. resolut. 8.* ea ratione ductus, quia ut plurimum constitutiones Regularium non obligant sub mortali, neque ergo hæc consuetudo cantandi Missam Conventualem, quæ accessorii est constitutionibus aliquorum Regularium; minus etiam de hac obligatione cantandi, seu celebrandi Missam Conventualem sentiunt alii citi a Rotario *supra*, ultra quos addi potest Castaldus, qui *lib. 2. sess. 2. c. 3. n. 20.* asserit, quod utique Ecclesiæ Regularium censendæ sunt Collegiata, quia satis se explicat Rubrica, appellando Collegiata illas Ecclesias, in quibus plures Sacerdotes quotidie celebrant. Verum, ait ipse, quæ dicantur a Rubrica de hora, & can-

tu Missæ Conventualis, relate ad Ecclesias Regulares, standum esse consuetudini, ac possibilitati locorum, & ideo occurrente Vigilia cum Festo, ubi quotidie non cantatur Missa, ait ipse, neque duæ cantari debent; & ubi diebus Festis Missa de Sancto cantari consuevit, non necessario altera de Vigilia cantabitur, sed si dicatur private, satisfit Rubricæ.

Ubi tamen utraque cantari commode poterit, prout in Cathedralibus, ac majoribus Ecclesiis consuevit, laudabiliter in suo rigore servabitur Rubrica, & quoad horam, & quoad locum; de Sancto quidem post Tertiam, de Vigilia vero post Nonam, & quidem in Altari majori, ubi regulariter celebrari debent Missæ Conventuales: Quod si opportunitas temporis, ac loci commoditas aliquando aliud forte requirat, non improbat (quod etiam in Urbe observant Sacrorum Rituum Periti) si in aliquo Sacello private Missa de Vigilia, seu Feria celebretur, nullo tamen modo omittatur. Hæc ex Castaldo *sup.*

Quoad applicationem vero prædictæ Missæ Conventualis relate ad Regulares, optime advenit Bonartius *supra*, quod licet Bonacina, & Fraxinellus cit. a Pellizzario *tratt. 5. c. 12. n. 45.* sustineant, Missam Conventualem celebrari debere, & applicari pro Benefactoribus; nihilominus ubi non est talis consuetudo, neque aliunde contracta sit hæc onerosa obligatio, secundum se Regulares Missam Conventualem libere applicare posse, & ita tenet ibid. Pellizzarius ex Diana *par. 1. r. 13. res. 52.* Peyrino, Corduba, Trimarcho, Nigro, Leone ab eodem cit. Et revera, ait Rotarius, rigorosa obligatio quotidiana, & perpetua non sine gravi fundamento admitti debet; atqui neque ex ulla lege divina, aut humana expresse hæc obligatio habetur, neque ex alia implicita conventionione cum Benefactoribus, qui & Manuales eleemosynas panis, vini, &c. faciunt Religiosis, censentur eas libere facere; & quando pinguem aliquam, & extraordinariam eleemosynam elargiuntur, explicare solent onus, quod intendunt imponere; ubi ergo nullum fuerit onus expressum, censentur libere elargiri eleemosynas pro solo merito acquirendo, & pro participatione communium precum, quæ a Religiosis pro Benefactoribus fiunt, nec ulterius exigunt satisfieri per applicationem Missarum.

Alia doctrina, & alia Decreta spectantia ad obligationem applicandi dictam Missam Conventualem relate ad Canonicos Sæculares, traduntur in nostris Observationibus, & Addition. in Tit. seq.

VI. Gavant. eodem num. 4. *Sicut etiam ad Officium Divinum extra Chorum, &c.*) Adstruit noster Auctor *sup.* Regulares obligari tantum ex consuetudine ad recitandum Officium Divinum extra chorum, sed advertendum est, quod si loquatur Gavant. de Regularibus Sacris Ordinibus non initiatis, sed professione ad chorum deputatis, dubium est, quo jure obligentur extra chorum ad recitandum Divinum Officium, laborant enim in

hoc DD. quia difficile est radicem hujus obligationis invenire, quia ut per se patet, non tenetur ratione ipsius Religionis in genere, ut bene probat Bonartius *de Horis Canonici lib. 2. cap. 3.* neque ratione professionis, aut votorum, quia in votis substantialibus hoc debitum persolvendi horas canonicas non exprimitur. Rursus non tenentur prædicti Religiosi ad horarias preces aliquo jure Pontificio, quia nullus pro hac obligatione Canon profertur: quapropter dicendum est cum communiori sententia Doctorum, eos teneri consuetudine vim Legis habente ad recitandas horas canonicas extra chorum; ita expresse Sotus *l. 10. de iustitia qu. 5. art. 3.* licet autem de ea consuetudine dubitet Cajetanus, & Fumus, qui ei adhæsit 3. *Hora n. 4.* videtur tamen postea Cajetanus eam agnoscere, dum ait, de professis Clericis standum esse consuetudini. Hanc sententiam tenet etiam Bonartius *sup. n. 4.* certius tamen est, & commune apud omnes DD. Clericos omnes, sive Regulares, sive etiam Sæculares sacris Ordinibus initiatos, Presbyteros nempe, Diaconos, & Hypodiaconos strictè teneri hac Lege recitandi Divinum Officium, & solum superest dubium, an obligentur Rege humana scripta, an solum consuetudine vim Legis habente? Bonartius *cit. lib. 2. c. 2.* sustinet, Diaconum, & Hypodiaconum nullo jure scripto, sed solum consuetudine vim præcepti habente teneri ad recitandum horas canonicas, & idem censet etiam, aliquibus contradicentibus, de Presbytero nullum habente beneficium, videlicet etiam illum obligare ad pensum horarum canonicarum persolvendum consuetudine moribus recepta, & vim Legis habente, nullo autem jure scripto, quia nusquam extat. Licet in quibusdam Canonibus obligatio ipsius, undecumque proveniat, supponatur.

VII. Gav. num. 5. *Ejusmodi sunt de Matutino, & Laudibus ante Missam, &c.*) Inter Rubricas prope præceptivas, Gavantus recenset illam, quæ præscribit in Sacerdote recitationem Matutini, & Laudes ante Missam. De hac eadem obligatione fusc locutus est præfatus Gav. in suo Commentario ad Tit. I. secundæ Partis, ubi adhæret sententiæ rigorosæ de prædicta recitatione Matutini, & Laudum ante Missam. Verum, ut optime ponderat Pius Cassetta, ejusdem Congregationis cum Gavanto *in suo Speculo Eccl. r. par. dist. 3. §. 10.* ne sit equivocatio in verbis hujus questionis, debent secerni certa ab incertis. Apud omnes igitur certum est, esse gravem obligationem facere sacrum solemne post Matutinas preces in choro decantatas; immo juxta aliquos etiam post Tertiam, quia hæc est inveterata consuetudo omnium Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiarum. Sed redeundo ad Missam Privatam pro certo habetur communiter inter DD. quod, urgente aliqua legitima causa, licitum est celebrare ante Matutinum verb. gr. Si in Ecclesiam ingrederetur Princeps, Prelatus, &c. causa audiendi Sacrum, vel si Celebrans valde mane aggressus esset

esset iter, vel habiturus aliquam concionem, citra ullam noxam, etiam venialem, posset eum peragere ante recitationem Matutini.

Denique conveniunt DD. communiter, quod nulla interveniente rationabili causa, saltem culpa venialis celebrare ante Matutinum. Utrum autem Matutinum sit recitandum a Celebrante ante Sacrum sub mortali, hoc vere est in questione, & decisioni affirmativæ adhæret, ut dixi, Gavantus in suis supradictis Commentariis ad Tit. I. secundæ Partis. In hoc vero loco talem Rubricam præscribentem recitationem Matutini ante Missam, non vocat absolute præceptivam; sed prope præceptivam, unde videtur temperare suam primam sententiam; utraque opinio DD. quos affert Gavantus, ubi sequitur rigorem sententiam propter eorumdem auctoritatem, est vere probabilis; affirmativa tamen est nimis rigida, negativa autem mitior, & magis recepta; sed sententia media, quæ asserit esse tantum culpam venialem, non recitato Matutino nulla urgente causa Sacrificium peragere, est probabilior, & communior, ut mox innui, & huic libenter adhæreo. Hanc etiam tenet Scarfantonius ad Ceo-perium pars. I. lib. 3. tit. 2. n. 25. ubi plures affert Auctores.

VIII. Gavant. num. 11. Si est consuetudo immemorabilis, &c.) Hæc, & sequentia verba, quæ habentur in Gavanto sub hoc numero, usque ad num. 12. non repetuntur neque in prima, neque in secunda editione hujus thesauri a Gavanto editi, quamvis in secunda editione ultra trecentas notas ipsemet addiderit. Me igitur latet, a quo prædicta verba inserta fuerint. Adverto etiam, quod primum ex allatis ibi decretis, nempe *si est consuetudo immemorabilis, &c.* in Regestis Sac. Congregationis profecto non reperitur. Neque pariter reperitur illud aliud Decretum, quod refertur sub data 28. Augusti 1628. nempe S. Congr. abrogavit omnem consuetudinem, &c. sed reperitur tale Decretum saltem verbis æquivalentibus sub alia data, ut constat ex Decretis datis in nostro Indice, & supra pariter a nobis collectis.

Supereff tamen advertere, quod Missa Defunctorum, & Missæ Votivæ, aliquando sufficiunt pro Missa Conventuali, nimirum juxta id, quod præscribitur in Rubricis generalibus, Rubr. IV. de Missis Votivis n. 3. ubi habetur, quod aliis diebus infra hebdomadam, quando Officium fit de Feria, & non est resumenda Missa Dominica præcedens, quæ fuerit impedita (exceptis Feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum) dici potest aliqua ex Missis Votivis, etiam in principali Missa, quæ vocatur Conventualis, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatarum, & Commemoratione Feriæ, de qua fit Officium.

De aliis obligationibus Sacerdotum circa Missam. XII.

GAVANTUS.

1. **A**Iterum erat circa onera Sacerdotum in ordine ad Missam, quæ ad capita quinque revocari possunt, vel ratione Loci, vel ratione Temporis, vel ratione Ritus: vel ratione Officii, seu Beneficii, vel ratione Stipendii: & hoc eodem ordine procedendum erit in hoc titulo.

2. Ratione Loci tenetur Sacerdos sacrum facere in certo Altari, non impeditus legitime, si Testator, aut alius locum celebrandæ Missæ præscripserit: alias peccat mortaliter: quia non implet voluntatem testatoris, quam neque hæredes mutare possunt, non tamen tenetur ad restitutionem, si alibi pro eo celebret, citat Doctores Bonac. de Euchar. dispus. 5. quæst. ult. punct. 7. §. 4. n. 2. ad finem, & ratio patet; quia violat privatam legem Testatoris.

3. Potest autem Episcopus aliquando ex justa causa, si nequeat in eo Altari, concedere, ut alibi celebret. Idem ibidem.

4. Qui tenetur celebrare in Altari privilegiato pro Defunctis, & alibi celebrat cum numismate, v. gr. S. Caroli, quo anima liberari potest a Purgatorio, videtur satisfacere: quod innuit Alphons. de Leon. de off. & pot. Conf. temp. Jubilæi pars. 3. n. 29. quem sequitur Franzinell. de oblig. Sacerdot. sect. 4. conclus. 5. §. 9. n. 1. in 6. edit. qui tamen num. 3. limitat nisi ille (ait) qui petit Missam, eam velit celebrari in hoc, vel illo Altari privilegiato, tunc enim alibi non debet celebrari.

5. Qui tenetur alicubi celebrare, absque applicatione Sacrificii, ad divinum cultum tantum, ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, ut illi applicet sacrificium sibi liberum, quod expresse vetuit Sac. Congr. Trident. in declaratione Decreti de celebr. Missar. sub SS. D. N. Urbani VII. emanati, de quo infra, in responsione ad quartum dubium. Quod etiam notent Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, seu Parochialem in propriis Ecclesiis ratione Canonatus, seu Rectoriæ, quia ad eam tenentur ratione beneficii, secus, quando ex mera consuetudine, seu statuto canonicali ad majorem Ecclesiæ decorem Missas privatas in propria Ecclesia Collegiata, seu Parochiali celebrant non ratione beneficii, neque Cappellæ, neque legati, neque salarii: qui soli quatuor Tituli in prædicta responsione prohibentur: & de Parochis, quod iis diebus, quibus tenentur Missam celebrare, non possent manuales eleemosynas recipere, decrevit Sac. Congr. Concil. Trident. die 1. Septemb. 1529. quid si teneantur ter in hebdomada celebrare, ex Decreto Synodali, ut in Provincia Mediol. ex Conc. Prov. I. Possunt hi recipere, quia Sac. Congr. Conc. loquitur de Festis, in quibus de jure communi tenentur celebrare, & annuos ideo redditus percipiunt; eadem Sac. Congr. Concil. 13. Julii 1630. declaravit adhuc,

quod quando in fundatione beneficii, seu Cappellæ, expresse cautum est (nota verbum *expresse*) non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii; eo casu poterit Celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere obligationi beneficii, seu Cappellæ, & item danti novum stipendium. Hæc illa. Parique ratione Cappellani Monialium, & alii; qui incongruo præsertim stipendio subeunt onus titulo mercedis, quotidianæ Missæ, ea conditione expressa, quod non teneantur ad applicationem Sacrificii, poterunt accipere nova stipendia a Monialibus particularibus, aut aliis pro applicatione Sacrificii.

6. Ratione *Temporis*: quia vel nunquam, vel sæpius, vel tardius, vel citius, vel rarius celebrat, quam debetur, nam, qui *nunquam* celebrat, graviter peccat: & in anno saltem ter, aut quater quilibet celebrare tenetur, ex *Trid. sess. 23. de ref. cap. 14.* Parochi sæpius, ut audiant populi Missam, lege *Bonac. quæst. ult. punct. 7. n. 1.*

7. Qui *sæpius* in die celebrat, peccat, excipe sequentes casus: alii vero a Doctoribus allati non sunt amplius in usu. Primo in die Nativitatis, secundo in casu supplendi Sacrificii, de quo supra *tit. 10. n. 3.* Tertio; quando Sacerdos præstet duabus Ecclesiis, in quibus uterque populus solet audire Missam: & non habet Vicarium, qui suppleat in altero loco. *Suar. disp. 80. sess. 3. cum aliis.* Quarto, quando pauci sunt Sacerdotes, & multi sunt Catholici in locis Infidelium, & Hæreticorum. *Navarr. & alii apud Scorsiam lib. 2. cap. 16. n. 2.* in his enim casibus postremis licet bis, & ter celebrare, si opus est ex *Suar. omissa ablutione Calicis, ut in Nativ. Domini.*

8. Contingit *Tardius* celebrare cum peccato mortali, quando notabiliter differtur Sacrificium, puta, ad impetrandum aliquid a Deo, & Missa dicitur elapso necessitatis tempore quo casu tenetur etiam ad restitutionem. *Petr. Navarr. lib. 2. de restit. c. 2. n. 366.*

9. Et item, quando ita multæ Missæ acceptantur pro Defunctis celebrandæ, ut longissimo tempore sit opus, qui malo provisum est nuperrime cum *Decr. de celebr. Miss. a Sac. Cong. Concil. Trid. edito 21. Junii 1625.* in quo prohibetur singulis, ne eleemosynas manuales quotidianas pro Missis accipiant, nisi oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova suscipere valeant.

10. Qua tamen in re eadem Congregatio declaravit. Primo posse nova Missarum onera suscipi, etiamsi oneribus jam susceptis non satisfecerint, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere, in *declar. cit. ad decimum.*

11. Si tamen tribuens eleemosynam pro novis oneribus sciat impedimentum, & consentiat, eo casu poterunt nova suscipi post alia quamprimum persolvenda, *ibid. ad undecimum.*

12. Comprehenduntur etiam in hoc Decreto privati quique Sacerdotes, *ib. ad decimumquingentum.*

13. Transgressores hujus specialis Decreti non tenentur tamen de poenas appositæ in prædicto

Decreto, quæ relationem tantum habent ad onera perpetua, de quibus in eodem Decreto agitur, & nos paulo infra, *ibid. ad duodecimum.*

14. Cellantque omnia privilegia, quibus indulgentur, ut certarum Missarum celebratione, vel anniversariorum, vel quibuscumque collectis, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat; ita ut si tempore hujus Decreti superfuissent multæ Missæ celebrandæ, hæ celebrari distincte debeant, ut in *declar. cit. ad sextum.*

15. Qui vero obligatur ad celebrandum in Festis de præcepto de voluntate testatoris non potest differre Missam in sequentem Feriam; quia Feria non est Festum; neque intelligendus est testator de Festis duplicibus, vel semiduplicibus, quando simpliciter dicit, in *Festis*, sed de Festis de præcepto, aut consuetudine pro servitio populi, ut censuit *Congreg. Penitentiaria Mediolan. re bene agitata, teste Bonac. loco cit. n. 6.*

16. Citius quoque celebrando peccatur, anticipata scilicet applicatione Sacrificii, nempe incerta, pro eo, qui postea eleemosynam dederit, cum suspensione effectus Sacrificii, quæ anticipata applicatio prohibita fuit a Paulo V. velut avaritiæ fomes, *die 5. Novembris 1605. ut scribit Fraxinell. sess. 3. prænol. §. 5. n. 4. & 5. edit. 6.* potest tamen Cappellanus prævenire tempus celebrationis & anticipare celebrare Missas antecedente hebdomada, quas ex obligatione celebraturus erit sequenti pro certa intentione. *DD. citati a Barbos. de potest. Episc. pars. 2. allegat. 24. n. 14.*

17. Rarius denique celebrando peccatur, quando quotidiano quis obligatur Sacrificio, per se, vel per alium faciendo; & uno die per hebdomadam omittit celebrare, neque celebrari per alium curat, secus, si uni tantum impositum est quotidianum onus, ut per se ipsum impleat, nam hoc intelligi debet, salva honestate, & decencia, ratione cujus vacare potest a Missa celebranda semel in hebdomada, hoc est potest semel non celebrare fuisse *Bonac. loc. cit. §. 2. n. 16.* non autem potest semel pro alio applicare Sacrificium; quæ duo sunt valde diversa, ut patet.

18. Qui vero impeditus inirmitate non facit quotidianam Missam, ad quam tenetur, excusatur: neque tenetur ad supplementum, nisi ultra Mensem ægrotet, & item si reliquo Anni tempore diligens ille fuit in suo munere obeundo: & nisi in fundatione beneficii aliud expresse statuatur, quæ singula omnia sunt rationi consona, ex *Bonac. ibi punct. 8. n. 16. cum aliis citatis, Petr. Navarr. de re rest. lib. 2. c. 2. n. 210. & Nald. v. Missa n. 11.* docent non teneri per alium satisfacere, quæ ægrotat per duos menses. *Dianna tract. de celebr. Miss. resol. 27.* per quindecim dies. *Barb. de potest. Episc. alleg. 24. n. 32.* per octo, vel decem dies.

19. Ratione *Ritus*, accidunt peccata in oneribus Missarum, quando promisit Sacerdos Missam Votivam, vel de Requiem, & dicit aliam de Officio currenti: quia virtus fidelitatis periret: & multo magis

magis si cum juramento per instrumentum promississet: *Fraxinellus in opere edito sub hoc titulo: An Sacerdos teneatur dicere Miss. pro Defunctis, vel ejus vice possit dicere de Sancto, vel Feriali occurrentibus*, edidit Bononi me urgente 1625.

20. Ceterum *ibidem*, citatis quam plurimis Doctoribus classicis, docet ille idem, posse loco Missæ de Requiem dici Missam de Sancto, vel de Feria currente: quando majori devotione afficitur in Missa de Sancto, vel de Feria privilegiata, unde oritur major valor accidentalis Missæ ex opere operantis, quo compensari potest etiam cum lucro Missa de Requiem, brevior, & quæ in multis minuit potius devotionem, nam alioquin ex opere operato idem est valor in omnibus Missis.

21. Si vero non afficitur Sacerdos majori devotione in Missa de Sancto, vel de Feria: tunc dicere debet de Requiem, excepto Festo Duplicitis, & aliis diebus, in quibus prohibetur Missa de Requiem ab Ecclesiasticis Rubricis, ut supra *par. 1. tit. 5. n. 2*.

22. Sensus etiam Ecclesiæ est, ut Missa concordet cum Officio, quod ejus fieri potest: cui censui fideles omnes conformari debent; ex quo sequi videtur, non esse verba petentis Missam votivam, seu de Requiem, ita amare intelligenda, ut eo modo rigoro celebrare teneatur Sacerdos, sed civili modo & morali, cum causa rationabili, ait Ecclesia in *Rubr. tit. 15. n. 3*. lex etiam Ecclesiæ prævalere debet super laicorum legem privatam, & sæpe irrationabilem.

23. Monet idem Auctor sapienter Sacerdotes, ut promittant, se dicturos Missas eo modo, quo magis prodesse possunt juxta majorem sui dispositionem, & devotionem.

24. Populus etiam, qui simul offert cum Sacerdote, potest affici majori devotione audiendo Missam de Sancto, quam de Requiem, & consequenter prodesse magis eisdem iis, pro quibus Missa celebratur, & hæc *Fraxinell. probat. fusius ib.*

25. *Azorius l. b. 10. c. 31. qu. 5.* docet fere prædicta de Missis Votivis, quarum vice potest dici Missa cum Officio concordans, cum intentione secreta, quam haberet Sacerdos in Votiva.

26. Nec erit deesse dicere in prædictis casibus Collectam de Votiva, seu de Requiem, maxime si per Ecclesiasticos Ritus non liceret, applicatio namque Sacrificii non fit in Collectis, sed potius in *Memento*, seu, ut Theologi loquuntur, in Oblatione, quæ tacite fit in ipsa Consecratione.

27. Ratione *Officii*, seu *Beneficii*, quod erat quartum caput, contingit in oneribus Missarum peccari, nam Episcopi, & Parochi tenentur aliquando applicare Sacrificium pro suis ovibus, ex *Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. initio*, arbitrio boni viri, nempe in præcipuis solemn. Domini, & Dominicis diebus, aut saltem semel in hebdomada, ex *Bonac. qu. ult. punct. 7. in fine*, qua ratione conciliari possunt Doctores, qui negant, cum Concilio Trid. affirmante *sess. 23.* est enim Populo-

rum curator Episcopus, seu Parochus, & ab iisdem sustentantur.

28. Regularis etiam graviter peccat applicando Sacrificium contra rationabilem voluntatem sui prælati, vel Sacrificii ab eodem deputati, *Fraxin. sect. 7. §. 7.* ubi addit, posse Prælatos irritare intentionem subditorum in Missæ celebratione, si secus applicent, ita ut Deus acceptet Sacrificium, & valeat illi, cui a Prælato per Ministrum infidelem applicatur, & licet *Snar.* doceat, pendere effectus Sacrificii ab intentione Celebrantis, etiam injusta, eum tamen explicat *Fraxinell.* loqui de Sacerdote Sæculari libero, non de Regulari, cujus voluntas a Prælato pendet, alias onera Monasteriorum subjacerent periculo, & dubitationi, an persolverentur.

29. Quilibet etiam Sacerdos, ex probabiliori sententia, non potest applicare portionem Sacrificii, quam diximus supra *cum de Canone*, esse propriam Sacerdotis, accepto ob eam stipendio tantumquam pro integra Missa, quia cum sit saltem dubia hæc doctrina, posset lædi justitia in hoc casu, & proximum, qui stipendium pro Missa dedit, suo fructu defraudari; si vero fiat hæc applicatio Sacrificii ex mera charitate, est satis probabilis opinio, & nullum damnum inde sequi potest proximo, pro quo celebratur.

30. Convenit adhuc ratione *Officii*, ut ille, qui supplet inchoatum ab alio Sacrificium, conformet se cum primo Sacerdote in applicatione ejusdem Sacrificii: quia accessorium sequitur naturam principalis, & quia (cum supplementum supponat, alteram saltem speciem consecratam esse) probabile est, jam factam esse Deo oblacionem pro eo, pro quo primum Sacerdos coepit Missam facere; *Cord. lib. 1. qu. 3. in princ. opin. 5. post conc. 4. §. 2. & Vasq. dis. 231. n. 40. & 41.*

31. Demum ratione *Stipendii* multis modis peccatur, qui enim accipit plura stipendia, juxta taxata, scilicet, vel lege, vel consuetudine, a pluribus, petentibus singulis unam Missam pro se distincte, & unam facit Missam pro iis omnibus, peccat ex communi sententia. *Frax. sect. 4. conc. 1. fusius.*

32. Qui ab uno accipit plura stipendia pro pluribus Missis, & unam tantum celebrat, eodem modo, quo supra, peccat, ex *eodem ibidem*.

33. Qui procurat stipendium justo pinguius pro una Missa (nisi celebrandum sit in loco distant, vel incommodo) peccat, ex *Bonac. & aliis, quos cit. qu. ult. punct. 8. n. 13.* & tenetur invite danti restituere, *ibid. n. 11.* neque sufficit titulus paupertatis, quia facta est ordinatio in Sacerdotem titulo beneficii, seu patrimonii sufficientis ad victum, *ibid. num. 14.*

34. Qui stipendium justo pinguius accipit pro Missa, quam deinde minori stipendio, quam sit justum, facit ab alio celebrari, peccat: neque item, si det illi stipendium justum, facit ab alio celebrari, peccat: neque item, si det illi stipendium justum, retinens sibi quod est ultra justum, tutus est in conscientia, nisi sit Dominus, & non

merus dispensator; aut curator Missarum celebrandarum. *Fraxinell. sess. 3. praxat. 5. §. 4. n. 1. & Congr. Pœnit. Mediol. apud Bonac. loc. cit. n. 18.*

35. Sed eam limitationem, nisi sit Dominus, &c. sustulit Sac. Conc. Trid. Congr. in Decreto supra citato, in quo absolute prohibetur Sacerdoti, qui Missam accepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat, & intelligi debet etiam si detur illi stipendium justum; quia paulo infra in eodem Decreto jubentur dici Missæ pro eleemosyna tenui, & pingui æqualiter: *omne*, inquit, *damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens*, ecce causam Decreti, & *Fraxinell. in 6. edit. loc. cit. n. 7.* conformat se Decreto.

36. Imo eadem Sac. Cong. declaravit; etiam eleemosynam majorem solita dari tribuendam esse integram absolute Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ab aliquo retineri posse, *in cit. declarat. ad nonum, & in responsione ad septimum*, permittendum non esse, ait, ut Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant, ratione expensarum, quas subeunt in celebratione Missarum, nisi cum Ecclesiæ, & loca ipsa alios non habent redditus, quos in usum earundem expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio sunt necessario subeundæ, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas. Hæc ibi. Eadem tamen Sac. Cong. 7. Septemb. 1630. referente *Barbof. de jure Eccles. lib. 2. c. 5. n. 39.* decrevit, quod, qui habuerit obligationem unius Missæ in hebdomada cum stipendio legato, & confirmato de octo in octo Annos, potest demandare alteri celebrationem prædictæ Missæ cum eleemosyna consueta, juxta morem Regionis, retenta sibi reliqua parte dicti stipendii.

37. Qui vero acceptis duobus stipendiis justis pro duabus Missis, unam celebrat, applicando uni Sacrificium, ut propitiatorium, alteri, ut impenitentium, peccat tamen: quia uterque totum Missæ fructum præterdit. *Suar. cum aliis apud Bonac. qu. ult. punct. 8. n. 15.* & Sac. Congr. Conc. Trid. in Decreto citato, damnat hanc distinctionem.

38. Qui a pluribus stipendia minora justo recipit, ut ex iis constituto stipendio justo, unam Missam celebret, peccat: tum quia promittens cuique Missam, tenetur dare illi totam; tum quia *in Decr. cit. Sac. Congr.* tot Missæ dici debent, quot sunt eleemosynæ datæ, etiam incongruæ, & exiguæ sive ab uno, sive a pluribus dentur, quod præcipitur ibi sub obtestatione divini judicii, sub peccato mortali, & cum obligatione restitutionis, revocatis quibuscumque privilegiis.

39. Rector beneficii, qui potest per alium celebrare Missam, tenetur tribuere Sacerdoti celebranti pro se congruam eleemosynam, secundum morem Civitatis, vel Provinciæ, nisi in fundatione ipsius beneficii aliud fuerit cautum, *eandem Congr. in cit. declar. ad octavum.*

40. Ubi nullum statutum est dispendium a testatore, vel alio, pro certo numero Missarum, eo casu statuere debet Ordinarius, non autem hæres, aut alius, & juxta morem Civitatis, *ibid. in respons. ad secundum, & quintum.*

41. Caveat autem unusquisque ab onere perpetuo Missarum suscipiendo sine licentia Episcopi sui, vel Generalis Vicarii, seu Generalis, aut Provincialis, si Regularis est, danda in scriptis, & gratis: alioquin Sæcularis ab ingressu Ecclesiæ erit eo ipso interdictus. Regularis autem poenam privationis officii, & perpetuæ inhabilitatis ad officia, vocisque activæ, ac passivæ, absque alia declaratione incurret: *Eadem Congregatio in citato Decreto.*

42. Ad hæc, ut ibidem dicitur, amoveantur capsulæ ab Ecclesiis cum inscriptionibus: *Eleemosyna pro Missis*, ne fideles hac ratione frustrentur: neque exponantur in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum pro eorundem Missis solitæ apponi, *ut in cit. declarat. ad decimum tertium*, nulla tamen poena est in hoc casu imposita, *ex responsione ad duodecimum*, quæ in Decreto videbatur apponi.

43. Neque acceptorum multorum onerum reductionio, moderatio, & commutatio ab alio nunc fieri potest, nisi a Sede Apostolica: & aliter factæ sunt nullæ, *ut in cit. Decreto Sac. Congr. Conc. Trid.* Verumtamen, si in ipsa beneficii erectione cautum fuerit expresse, ut liceat Episcopo junctum onus reducere, ac moderari; declaravit *eandem Sac. Congr.* licere adhuc Episcopo id præstare, *in respons. ad primum dubium.* Quare neque in Synodis Dioecesanis, neque in Capitulis Generalibus fieri possunt amplius reductiones Missarum olim concessæ a Concilio Tridentino.

44. Et ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, seu desuetudinem habeant, Superiores locales cujusque Monasterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, atque efficere tenentur sub poena privationis officii, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum sexto quoque Mense, idest, Feria secunda post primam Dominicam Adventus, & Feria sexta post Octavam Corporis Christi prædictæ ordinationes in publica mensa perlegantur, quam poenam subiere jam nonnulli, apud eandem Sacram Congregationem Conc. Trid. ab eorum subditis accusati.

Et hic esto finis Tertiæ Partis Rubr. Missalis.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gav. num. 5. *Ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, &c.* Lege infra aliquam moderationem circa hanc sententiam, quæ

quæ tamen moderatio, & additio, cum non reperitur in prima, & secunda editione Gavanti, ignoramus, utrum ipsi, vel alteri, qui eam inferre potuit, tribuenda sit.

II. Gavant. ibid. *Quod etiam norant Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, &c.* Canonici tam Cathedralium, quam Collegiarum, præsertim insignium, tenentur quotidie Missam Conventualem applicare pro Benefactoribus; quia talis Missa est pars Divini Officii, & non possunt stipendium aliquod aliunde pro tali Sacrificio percipere, consuetudine quæcumque in contrarium minime refragante, ut sæpe declaravit, & decrevit S. C. Concilii, & primo quidem in una *Elmen.* cum quæreretur: an Canonico celebranti Missam Conventualem ultra distributiones illius diei, debeantur eleemosynæ, quæ a Christi-fidelibus erogantur pro Missis celebrandis? Sac. Concilii Congreg. 5. Martii 1646. respondit -- Canonicos, & Beneficiatos pro Missa Conventuali, non posse aliam eleemosynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare -- Idem constat ex aliis ejusdem S. C. decisionibus, nimirum in una *Tusculana* 16. Novembris, deinde 24. Maji 1661. in *Cesariensi*. 24. Maji 1661. in *Alexandrina* 26. Aprilis 1663. in una *Civitatis Castellana* 4. Martii 1690. in *Hidruuntina* 1. Martii 1692. in *Feretrana* 23. Septembris 1694. in *Lanceanensi*. 13. Novembris 1674. in *Catacen.* 29. Novembris 1698. in *Camerinen.* 2. Julii 1704. & 6. Julii 1705. in *Ripana* 2. Julii 1707. & in *Fulginate.* 24. Januarii 1620. 17. Decembris 1718. & 24. Januarii 1720. & in *epistol. Episcop. Volserran.* 14. Martii 1722. §. 3. confirmat etiam Pitconus de *Canonicis* n. 1058. Monacellus tom. 1. titul. 2. formul. 4. n. 27. & in *Appendice ad dictum tom. 1. p. 501. num. 10.* & tom. 4. in *supplem. ad tom. 1. pag. 344. editionis Romanae* & idem Crispin. Vist. Pastor. part. 2. §. 20. num. 36. & 37. ubi exhibetur etiam Decretum S. C. in terminis Canoniciatum, quorum præbendæ sunt adeo tenues, ut aliqui decem, aliqui triginta, aliqui quadraginta scuta annuatim non excedant; atque in eas ubi cura Animarum residet in habitu tantum pene capitulum, & ea exercetur per unum aut plures Sacerdotes, sive Vicarios perpetuos, sive amovibiles, hæc obligatio applicandi Sacrificium diebus festivis pro Populo spectat ad ipsos, quia cum hæc sit obligatio omnium Parochorum, ut videbimus infra, eorum amovibilitas non tollit, quin habeant vere curam Animarum, quapropter eo tempore, quo tale munus exercent, obligantur profecto ad dictam applicationem Sacrificii, & hæc est praxis hujus almæ urbis, ubi a S. C. Visitationis Apostolicæ est specialiter provisum, ut dicta applicatio fiat ab illis, qui actu curam exercent. Et ut certo constare possit, quod talis applicatio fideliter adimpleatur, eadem Congregatio præscripsit, ut in libris Missarum talis Missa adnotetur, tamquam applicata pro populo, & quotannis de ea rationem reddi mandat. Mona-

cellus tom. 2. tit. 16. formul. 2. numer. 20. & Aloysius Gherardi Episcopus Cortonensis in *summa diffinitione*, quæ habetur in calce Compendii Defectuum, quæ accidunt Sacerdoti in Missæ celebratione.

Contingit aliquando, quod in Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesiis cura actualis Animarum annexa sit, & a Canonicis per hebdomadam, seu per turnum exercentur, in quo casu Capitulum tenetur ad utramque Missam applicandam, nempe Conventualem pro Benefactoribus, & Parochialem pro populo, de qua infra aliqua dicemus. Quando vero cura est annexa alicui Dignitati, vel Canonico, seu Dignitas, cui dicta cura est annexa, si celebrat Missam Conventualem, applicare eam debet pro Benefactoribus; Missa vero Parochialis pro Populo erit celebranda per alium, sed sumptibus dicti Canonici curam Animarum habentis; vel Missa Parochialis transferri poterit in diem feriale, applicando nempe Missam illius diei pro Populo, nullam sumendo eleemosynam manualet pro tali Missa, nec aliis obligationibus Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiæ ejusdem Missæ celebratione satisfacere tunc poterit, & hoc eruitur ex decisionibus Sac. Congregationis Concilii in *Forssempronien.* 7. Augusti 1683. in *Feretrana* 25. Septembris 1694. in *Camerinen.* 28. Junii 1704. & in alia *Camerinen.* 6. ejusdem 1705. & in eadem 22. Maji 1706. & in *Visorben.* 31. Martii 1718. in qua Congregatione propositis dubiis.

Primo. An Parochi Cathedralium, & Collegiarum, qui sunt primæ dignitates, vel membra eorumdem, excusentur ab applicatione Sacrificii diebus Dominicis, & Festis per Missam Conventualem, quæ in Choro quotidie canitur, aut ultra prædictam Conventualem Parochi prædicti teneantur celebrare, & applicare superscriptis diebus pro Parochianis?

Secundo. An quando per turnum ad prædictos Parochos spectat Missam Conventualem canere diebus Dominicis, & festis, teneantur iidem celebrare facere pro Parochianis aliam Missam propriis sumptibus? S. C. Concilii respondit:

Ad primum dubium, *negative quoad primam Partem; affirmative quoad secundam Partem.*

Ad secundum dubium, eadem Sac. Congregatio respondit *affirmative.*

Hoc Decretum reperitur apud Scarfantonum *loc. supracitas. lib. 3. in animad. ad tit. 1. n. 13.* & apud Gherardum *differt. cit. in fine.*

Ita pariter declaravit, & decrevit eadem Sac. Congregatio Concilii in *Sutrina: Missa Parochialis* 12. Januarii 1709. in *Tusculana Missa Conventualis* 13. Aprilis 1709. in *Balnearogien. Missa Parochialis* 19. Augusti 1713. ad 6. & in *Amalphitana: Onus Missarum* 13. Aprilis 1715.

Ratio autem, cur unica Missa Conventuali non possit satisfieri Parochiali, ea est, quia ut consideranti patebit, duplex illa obligatio habet duplicem respectum, Parochialem nempe, & Conventualem. Parochialis igitur Missa est applicanda pro Parochianis; Conventualis vero pro Benefa-

tori-

Coribus, ut liquet ex Decretis allegatis, ideoque Canonicus, & Parochus simul, qui canit Missam Conventualem diebus festivis, pro qua distributiones percipit, non potest unica Missa Conventuali duplici prædictæ obligationi satisfacere, sed debet supplere, vel per alium pro Missa Parochiali, vel per se, applicando suam Missam die festali sequenti pro suis Parochianis, ut supra diximus.

Ad nonnullas alias dirimendas quæstiones, & resolvenda dubia, quæ insurgere possunt circa obligationem, & applicationem supradictæ Missæ Conventualis, lubet dare hic Decretum per extensum, a Sac. Conc. Congregatione editum, & supra a nobis allegatum in *Forosempronien.* 7. Augusti 1683. quod est sequentis tenoris, & refertur a Scarfantonio in suis animadversionibus ad Ceccoperium *part. 2. lib. 3. tit. 4. num. 11.*

FOROSEMPRONIEN.

Celebrationis Missarum.

*Archidiaconus Cathedralis supplicat declarari. Primo. An illis diebus, quibus juxta tabellam Missæ Conventualis non habet onus certa, & particularis applicationis, Canonicus, vel Capitularis, qui jure turni illam celebrat, possit pro illius celebratione, vel applicatione elemosynam manualet recipere, vel omisso stipendio, satisfacere aliis oneribus sibi inhaerentibus ratione alicujus Beneficii, vel Capellanis? Secundo. An præfatis diebus, quibus juxta tabellam Missæ Conventualis non habet onus certa, & particularis applicationis, & ulterius occurrat casus celebrandi aliam Missam cantatam ratione Officii, Anniversarii, vel ex alia causa hujusmodi, possit dumtaxat cantari Missa hac extraordinaria, & oneri Missæ Conventualis satisfieri, mediante celebratione Missæ pluri? Et quotiens negative. Tercio. An in casibus, & ad effectus, de quibus supra, suffragetur consuetudo immemorabilis? Quarto. An suffragetur tenuitas præbendarum, & distributionum Capitularium? Die, &c. Et S. C. respondit in omnibus negative, idemque declaravit, atque confirmavit in *Lavellen.* 22. Martii 1689. non obstante quacunque consuetudine in contrarium, & non attenta tenuitate reddituum.*

Quod in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis Missa Conventualis applicari debeat quotidie pro Benefactoribus, non obstante tenuitate reddituum, & contraria consuetudine, etiam immemorabili, iterum declaravit eadem Sac. Congr. in Camerinen. 28. Junii 1704. & postea in alia Camerinen. pro Collegiata S. Maria de Terra S. Genesii: verum eadem Sac. Congreg. Concilii iterum in Camerinen. die 22. Maji 1706. in responsione ad secundum dubium, resolvit, quod: Quandoque ratione exiguitatis reddituum Canonicatum, permitti potest in Ecclesia Collegiata, ut Missa Conventualis celebretur tantummodo diebus Festis, ita recedendo a præfatis, die 6. Junii 1705. respondit S. C. in Camerinen. Missa Conventualis ad

secundum dubium 22. Maji 1706. & datur, ut dixi, copia hujus Decreti Apud Scarfantonum ad Ceccoperium *part. 2. tit. 4.*

III. Givant. *ibid.* Et Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, sive Parochialem, &c.) Sicut Canonici, ut diximus, tenentur Missam Conventualem celebrare quotidie pro Benefactoribus, ratione Canoniciatus, &c. ita Parochi, seu Curati ratione Rectoriæ tenentur applicare pro Populo omnibus diebus festivis de præcepto Sacrosanctum Missæ Sacrificium; idque probatur auctoritate Concilii Tridentini *sess. 23. cap. 1. de Reform.* ubi ait: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus cura Animarum commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini predicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, &c.*

Eadem autem *sess. 23. de Reform. cap. 14.* idem Concilium hæc habet: *Curet Episcopus, ut ii (nempe simplices Sacerdotes) saltem diebus Dominicis, & Festis solemnibus, si autem curam habuerint Animarum tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missam celebrent, &c.* Ex quibus evincitur, munus Parochi non solum esse celebrare, verum etiam aliquando Sacrificium offerre pro ovibus illius curæ commissis, & hæc est sententia fere communis inter Canonicos, & Theologos, hancque præsertim propugnat Fagnanus, in *cap. Fraternitatem* n. 92. & seqq. de sepulturis, Barbof. de officio, & potestate Episcopi, allegat. 14. n. 23. de Parochis *cap. 11. num. 10.* Ad Concilium Tridentinum *sess. 23. de Reform. cap. 1. n. 4.* & de jure universali Ecclesia *lib. 1. cap. 4. Clericat. de benef. discord. 29. n. 1.* & seqq. Crispinus *visir. pastor. part. 3. §. 9. num. 11.* Leurenus in suo *foro Ecclesiast. lib. 3. tit. 41.* de celebr. Missarum *quæst. 976. per totam.* Reiffenstuel eodem titulo n. 22. Navarrus in *Manuali cap. 25. num. 114.* Suarez in 3. *par. tom. 3. disput. 86. sess. 1. prope finem.* Sotus de *just. & jure lib. 1. quæst. 3. art. 1.* & *lib. 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2.* Bonac. de *Sacram. disp. 4. quæst. ult. punct. 7. n. 4. in fine.* Pasqualigus de *Sacris. nova legis quæst. 851. n. 7.* & recentissime Zegherus Bernardus Van Espen *Juris Eccles. univ. p. 2. tit. 5. c. 2. n. 16.*

Dissent tamen allegati Auctores circa quantitatem dierum, quibus per hebdomadas singulas tenentur Parochi Missam celebrare, eamque pro suo Populo applicare; sed omnes conveniunt in hoc, quod iisdem Parochis inest hæc obligatio, pro qua adimplenda, offerre, & applicare debent Sacrificium suum Dominicis saltem diebus, aliisque Festis de præcepto, quæ quidem communis sententia proculdubio tenenda est, & contraria, a paucis propugnata, omni caret probabilitate, quia præfata prima sententia plurimis Sac. C. Concilii Decretis remanet fulcita, & confirmata. Habentur autem talia Decreta in *una Civitatis Castellana* 26. Augusti 1628. & 8. Augusti 1648. in *Hidrunensis* 13. Februarii 1639. in *Vercellen.* 21. Martii 1643. in *Romana* 17. Julii 1649. in *Meliten.* 7. Junii 1692. in *Cromonen.* 20. Decembris 1692. in *Nonantula* 31.

ma 31. Augusti 1698. in Pistorien. 14. Februarii 1699. in Thenen. 5. Junii 1700. in Pampelon. 18. Novemb. 1702. & 31. Martii 1704. in Camerin. 28. Junii 1704. in Viterbien. 21. Martii 1708. in Forosempronien. 8. Februarii 1716. ubi constanter firmatur, quod Parochus sive habeat congruam, sive non, in Festis tamen de præcepto, ac diebus Dominicis, teneatur omnino pro ovibus suæ curæ commissis Missam applicare, quia Parochus, non ratione sustentationis, sed ratione officii tenetur Sacrificium pro Populo offerre, & excusatio tenuitatis congruæ Parochorum nunquam a S. C. admissa fuit.

Præfata autem S. C. Decreta maximæ profecto sunt auctoritatis, ita ut destruant omnem probabilitatem contrariæ sententiæ, & tamquam decisivæ declarationes, & interpretationes Sacri Tridentini Concilii sunt observandæ, adeoque vim legis habent, & ut leges recipiendæ sunt, utpote latæ ex commissione Summorum Pontificum, & a Personis, vigore Constitutionum Apostolicarum habentibus a Summis Pontificibus plenam facultatem interpretandi præfati Concilii mentem; & ideo prædictæ definitivæ declarationes, ac decisiones sunt sanctiones, quæ obligant in utroque foro, ut fuscæ, & doctæ ostendunt; Fagnan. in c. Quoniam de Constit. a n. 6. ad 21. tom. 1. Garzias de Benefic. diff. discord. 29. n. 27. 34. 38. Monacell. tom. 3. parte 3. tit. 2. in adnot. ad formul. 8. n. 9. & 11. Idque probari etiam potest ex iis, quæ supra diximus agentes de Decretis, & declarationibus S. R. C. quando sunt decisivæ interpretationes Sacrarum Rubricarum.

Præfatis DD. & allegatarum Decisionum auctoritatibus, maximum præsidium accedit ex Decreto memoratæ Sac. Congregationis Concilii ab Innocentio XII. confirmato per Apostolicum suum Diploma, datum sub die 24. Aprilis 1699. cujus copiam hic per extensum exhibemus.

INNOCENTIUS XII.

Ad futuram rei memoriam.

Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emanavit super quodam dubio, pro parte Venerabilis Fratris Moderni Episcopi Pistoriensis, & Prasensis Congregationi huiusmodi præposito, decretum tenoris, qui sequitur, videlicet: Pistorien. & Prasens. Cum Parochi Ecclesiarum Pistoriensium, & Prasensium inter varias opiniones Doctorum involuti negligant in dies celebrationem, & respectivè applicationem Sacrificii pro Populo juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini; Episcopus ad consulendum nedum propria, verum etiam districtum Parochorum conscientia, supplicat declarari an dicti Parochi teneantur omnibus diebus Festis applicare Sacrificium pro Populo, sive habeant congruam, sive non? die 14. Februarii 1699. S. C. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini In-

terpretum censuit, dandas esse resolutiones alias hæc de re editas, & signanter in nullis Nonantulana Eminentiſſimo Abbati 30. Augusti 1698. tenoris, ut infra. Cum præcepto divino iis, quibus Animarum cura commissæ est, mandatum sit pro ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, & præcipue in dubio applicationis Sacrificii proposito, & respectivè resoluto sub die 10. Maji 1692. his præcisè verbis concepto. An Parochus Missam celebrare teneatur, & Sacrificium applicare pro Parochianis in diebus Dominicis, & Festis, sive habeat congruam, sive non? Sacra, &c. juxta alias declarationes censuit teneri, nec posse eisdem diebus aliam elemosynam recipere, ac proinde idem nunc respondendum esse censuerunt Eminentiſſimi Patres, quoad Parochos Nonantulana Diocesis; addentes insuper quod Eminentiæ vestra pro suo pastoralis zelo detestantes Parochos compellere non gravetur.

J. Card. Sacripantes Præfatus.

Loco & Sigilli.

Cum autem, sicut dilectus Episcopus nobis subinde exponi fecit, Decretum ejusmodi, quod firmitus subsistat, & servetur exactius, Apostolica confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimum desideret. Nos specialem ipsi Episcopo gratiam facere volentes, eumque a quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequens harum serie absolventes, & absolurum fore censentes, supplicationibus ejus nomina nobis super hoc humiliter porrectis inclinari, Decretum præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium, approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolica firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memorata Congregationis Cardinalium. Decernentes easdem præsentis litteras firmas, validas, & efficaces, existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad quos spectat, & præ tempore quâncumque spectabit, in omnibus, & per omnia plenissime suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, & delegatos etiam causarum Palatii Auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, si secus fiat, his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Roma apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 24. Aprilis 1699. Pontificatus nostri Anno Octavo.

J. F. Card. Albanus.

Liquido igitur constat certitudo primæ sententiæ tot Decretis Sacre Congregationis, & S. Sedis auctori-

toritate comprobatur, unde in dubium verti non potest Parochorum obligatio applicandi Dominici, ac Festis diebus Missæ Sacrificium pro ovibus suæ curæ concreditis.

Eandem obligationem subeunt etiam illi, qui regunt Ecclesias tanquam Vicarii perpetui, ut declaravit Sacra Concilii Congregatio. *In Camerinen. Missa Conventualis* 6. Junii 1705. ad primum dubium, ut refert Scarfanton. *Tom. cit. lib. 3. tit. 3. in adnot. ad Ceccoper. n. 6.* Eandem pariter obligationem contrahunt etiam Parochi Regulares, necnon Curati amovibiles, nam obligatio offerendi Missam Parochialem pro Populis diebus Festis pertinet ad eosdem ratione talis officii, idque comprobatur etiam auctoritate S. C. Visitationis Apostolicæ, ut ostendit Monacellus *tom. 2. tit. 16. formul. 2. n. 20.* & hæc est praxis hujus Romanæ Urbis Ecclesiarum, ubi omnes Vicarii perpetui Basilicarum, aliarumque Ecclesiarum Parochialium, etiam si amovibiles sint, sive Sæculares, sive Regulares, Sacrificium pro ovibus suis singulis diebus Festis offerunt, & de hac applicatione singulis annis docere tenentur prædictam Congregationem Visitationis Apostolicæ, ut supra etiam adnotavimus.

Quoniam vero hæc obligatio oritur ex præcepto divino, ut colligitur ex Concilio Tridentino, & a Sacra Congregatione Concilii declaratum est, hinc contra talem legem, & contra prædicti Concilii expressam declarationem, nullius ponderis esse potest quæcumque contraria consuetudo, etiam si longæva, quæ potius corruptela appellari debet, ut firmat late Fagnanus *in cap. Quod a Prædecessore: num. 61. de Schismate; & in cap. Cum Ecclesia de Simonia*, necnon *in cap. Cum causam n. 4. de Electione, &c.*

Addo his omnibus auctoritatem nostri P. Antonii Naldi, qui in Summa V. *Parochus n. 19.* extendit hanc obligationem Parochorum, etiam ad Prælatos Regulares, Episcopos, & etiam ad ipsum Summum Pontificem. Ait enim præfatus Auctor: *Revera non magis debet de jure divino obligari Parochus in hoc pro suis ovibus, quam Prælatus Regularis pro suis Subditis, Episcopus pro sua Diocesi, atque etiam Summus Pontifex pro universali Ecclesia, in quibus proportionaliter esset dicendum, quod de Parocho.* Hanc eandem tenet Suarez *in tertiam Partem D. Thoma tom. 3. disp. 86. sect. 1. & tom. 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap. 3. num. 7.* ubi ait: *Hæc autem jura generaliter loquuntur de omnibus Dignitatibus Ecclesiasticis habentibus curam Animarum annexam, sub quibus sine dubio comprehenduntur etiam Prælationes Regulares, magnam enim sine dubio habent curam Animarum ordinariam, & ex officio vere Prælationes, & dignitates Ecclesiasticæ sunt.* Ita etiam tenent Pasqualigus *de Sacrific. nova legis q. 847. n. 8. & q. 851. n. 9.* Tamburinus *de Jure Abbatum t. 2. disp. 5. q. 5. n. 5.* Thomas Hurthadus *Resol. 4. n. 46.* & recentissime Bernardus Van-Espen *Juris Ecclesiast. univers. &c. t. 1. p. 1. c. 31. cit. 10. n. 11.* & Rotarius *in sua Theologia Regularium, &c.*

Ad Episcopos quod attinet, extendunt suam obligationem applicandi Missam pro ovibus suis, non solum diebus Festis, quin immo singulis diebus, dum quotidie celebrant, ut refert laudatus Gherardi *in cit. sua Dissert. ubi tamen subdit*, quod Collegium Salmanticensium in suo Cursu Theologico morali *tom. 1. tract. 5. c. 5. de Sacram.* aliique Theologi, quos ipse congerit, mitius loquuntur circa obligationem quotidianam relate ad Episcopos, licet habeant redditus pingues, & licet sint Parochi Parochorum.

IV. Gavanti. eodem num. 5. *Et de Parochis, quod in diebus, &c.* Hæc, & alia sequentia verba, usque ad num. 6. non leguntur neque in prima, neque in secunda editione Gavanti, quapropter incertum est, a quo sint adjecta in hac additione. Legitur, quod S. Concilii Congregatio 13. Junii 1630. declaravit, quod quando in fundatione Beneficii, seu Capellæ expresse cautum est, non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit Celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere tum obligationi beneficii, seu Capellæ, tum danti novum stipendium. Hoc liquet etiam ex alia decisione ejusdem Sac. Congr. edita die 13. Februarii 1638. *In Nucerna*, in qua declaratur, quod sex Capellani amovibiles ad nutum Abbatis S. Benedicti, a quo quolibet mense accipiebant aliquam portionem frumenti citra obligationem applicandi Sacrificium, possent de consensu ejusdem Abbatis applicare Sacrificium pro iis, a quibus ipsi recipiebant stipendium.

E contra vero *in una Elnen.* de qua etiam supra sermonem fecimus cum quaereretur, an Canonico Celebranti Missam Conventualem, ultra distributiones illius diei, debeantur eleemosynæ, quæ a Christifidelibus erogantur? Eadem Sacra Congregatio Concilii die 5. Martii 1646. respondit: *Canonicos, & Beneficiarios, non posse pro Missa Conventuali aliam eleemosynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare, & hanc decisionem refert Pignatellus tom. 3. Conf. 64. n. 20.*

Iterum eadem Sac. Congregatio *in Alexandrina* die 27. Aprilis 1653. & 7. Februarii 1664. ad petitionem Sac. Congr. Episc. declaravit, Canonicos non obstante contraria consuetudine, & quamvis in fundatione non habeant onus celebrandi, & applicandi Sacrificium, non posse diebus, quibus per Turnum juxta Tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare Sacrificium pro sibi elargientibus eleemosynas; hanc pariter decisionem refert laudatus Pignatellus *in eadem Consult. 61. num. 18.*

Id ipsum decrevit S. Congr. Episc. *in eadem Alexandrina* die 9. Maji 1653. ut videre est apud Pignatellum ibidem; in una vero *Civitatibus Castellana* sub die 9. Julii 1694. censuit: *Canonicos Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Castellana Anniversaria celebrationi non satisfacere celebratione Missæ Conventualis. In Missa vero, quam iidem Canonici celebrant in Aurora; si non habent onus illam celebrandi ratione Canoniciatus, Legati, Cappellania, & Sa-*

De alijs obligationibus Sacerdotum circa Missam:

47

¶ *Sacerdos, postea in annualem elemosynam recipere, & pro ea sacrificium Missæ applicare.*

¶ V. Gavant. num. 16. *Circa quoque celebrando peccatur, anticipata scilicet celebratione Sacrificii, &c.*) Fit questio inter Theologos, an Sacrificium possit anticipare applicari pro eo, qui primus daturus est stipendium? Sententiam affirmativam tuentur Bonacina *disp. 4. de Sacram. quest. ult. punct. 7. §. 5. n. 3.* Reginaldus *lib. 23. num. 237.* & alii, quos allegant Pasqualigus *de Sacrific. novæ legis quest. 168. num. 1.* & Diana *Coordinatus tom. 2. tract. 1. resol. 49.* Negativam tamen sententiam amplectuntur triginta DD. quos congruit laudatus Pasqualigus *d. 9. 168. n. 2.* inter quos recenseri etiam debet Gavantus *supra*. Neque ab hac opinione recedendum est, quia opinio damnata fuit a S. Congregatione Concilii Tridentini jussu Clementis Papæ VIII. sub quo a S. C. id consultum fuit, & decusum, quamvis postea declaratio emanaverit sub Paulo V. die 15. Novembris 1605. & hinc nonnulli eidem Pontifici tribuunt talem declarationem, ut notat Pasqualigus *d. 9. 168. n. 3.* & Marchinus *de Omnino tract. 3. part. 2. cap. 31. n. 9.* qui per extensum exhibet Decretum ipsum, quapropter ab hac anticipata applicatione Sacrificii, pro persona incerta, quæ primo dabit stipendium, est prorsus abstinendum.

¶ VI. Gavant. eodem num. 16. *Potest tamen Cappellanus prævenire tempus, &c.*) Hæc alia sententia de Cappellano, quod possit prævenire tempus

celebrationis; & anticipare celebrare Missas, ut satisfaciat oneribus suæ Cappellaniæ, ab ejusdem Institutore impositis, esse commutis inter DD. unde toto potest unusquisque adherere opinioni Gavanti supra expositæ.

¶ VII. Gavant. n. 38. *Revocatis quibuscunque privilegiis, &c.*) Ad magis comprobanda nonnulla, quæ afferuntur supra a Gavanto, lubet hic adnectere sequentes propositiones ab Alexandro VII. damnatas die 4. Septembris 1665.

8. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.*

9. *Post Decretum Urbani, potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.*

10. *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam promissione, etiam juramento firmata, dandi stipendia, quod pro nullo alio offeram.*

Deinde ultra Decreta a Sac. Congreg. Concilii Tridentini edita, & auctoritate æl. rec. Urbani Papæ VIII. confirmata, legenda est etiam Constitutio Innocentii XII. edita sub die 23. Novembris 1697. quæ incipit — *Nuper*, & quæ præter nonnulla continet spectantia ad hanc materiam celebrationis Missarum.

COM

sola, quia reliqua comedunt excepto uno die; alii unum pari modo abstinens diebus duodecim tantum, alii sex, alii quatuor. Prædictus tamen Anastasius refutat eos, qui asserunt, Græcos in observando hoc jejunio fuisse prædicto modo remissiones, ut legere est apud ipsum, vel apud Martene ejus verba referentem cap. 10. de Antiq. Eccles. discipl. n. 7.

Prætereundum non est Ecclesiam Occidentalem duplicem nunc Christi Adventum celebrare his diebus, primum jam secutum, quando formam servi accipiens idem Dei Filius, in similitudinem hominum factus, habitu inventus ut homo, hoc suo Adventu consecravit universum Mundum, quem visibili carne indutus ingressus est, ut Homines Divino Patri pretiosissimo Sanguine suo reconciliaret, eosdemque omnes a peccati servitute redimeret. Secundus, quem Ecclesia commemorat, Christi Adventus est in extremo Judicio ad hoc futurus, cum jam idem Filius Dei non hominum a se redemptorum, sed sui Divini Patris causam acturus, in sua veri hominis forma gloriosa apparebit, in qua Deo similior sit, cujus formæ exhibitione simul & bonis securitatem, & malis terrorem afferat, ut docte ponderat Eftius in 4. sententiar. dist. 48. §. 8. Ex duplici hujus Adventus Christi Domini commemoratione colligit doctissimus Cardinalis Lambertinus in sua Instructione XI. Pastoralis, Ecclesiam idcirco aliis lætitiæ, aliis mœstitiæ signis integrum hoc tempus celebrare, ut nos quoque cum Gavanto mox explicabimus.

III. Gavant. n. 4. *Partim lætitia est, & dicitur Alleluja &c.* Optime adstruit Gavantus hoc tempus partim esse lætus, partim vero lætitiæ. Hinc Icones, & Altaria ex more quarundam Ecclesiarum partim velantur, partim vero detecta relinquuntur hoc tempore. Ita pariter eadem de causa Alleluja in quibusdam Officiis de tempore omittitur, in quibusdam vero additur. Omittitur siquidem post Graduale in Missis, quæ dicuntur in Feriis de Adventu: additur vero Graduali Missæ Dominicæ, & multis Antiphonis, quæ eodem tempore dicuntur. Non dicitur Hymnus Angelicus in Missis de ipso Adventu, dicitur tamen in Missis festivis hoc tempore occurrentibus. Propterea toto tempore Adventus, quando Officium de eo fit, adhibetur in Missis color violaceus, etiam in illis Dominicis, quæ infra Octavam aliqujus Festi occurrunt; adeoque omnia Altaria, etiam Tabernaculum SS. Sacramenti in diebus debent ex præscripto S. R. C. esse parata colore violaceo, teste Bauldry pars. 4. c. 1. n. 1. & 2. & Castaldo in Cæremoniali nostræ Congregationis lib. 3. c. 3. qui addit, quod super Altare, & inter candelabra vascula cum flosculis, ac similia ornamenta solemnia, Dominicis, & Feriis Adventus adhiberi minime debent, excepta tamen tertia Dominica, quæ lætorem ornatum requirit, & Festis Sanctorum, quibus occurrentibus, etiam in Adventu, Altaria sunt ornanda.

IV. Eodem num. 4. *Neque adhibentur Dalmati-*

ca, &c.) Toto tempore Adventus Diaconus, & Subdiaconus non utuntur Dalmatica, & Tunicella in quibuscumque Ecclesiis in Missis de Adventu, sed Planetis plicatis ante pectus, & iis quidem in majoribus Ecclesiis tantum, scilicet, Cathedralibus, Collegiatis, & Ecclesiis Regularium insignioribus, ut colligitur ex Missali, & ex Decreto Congreg. Rit. dato in nostro Indice sub n. 247. Excipitur tamen Dominica tertia, quæ appellatur *Gaudete*, in qua prædicti Sacri Ministri utuntur Dalmaticis, sicuti & in Feriis hebdomadæ sequentis, quia in iis dicitur Missa de eadem Dominica. Planetæ autem plicatæ Ministrorum sunt ejusdem formæ, & coloris, ac illa Celebrantis, sed tamen sic plicatæ, ut pars anterior replicetur interius usque ad medium, vel revolvatur etiam ante pectus, & tantum aciculis, aut quibusdam vittis, sive ligaculis firmantur, ne pars eorum anterior decidat. Finita autem Missa, possunt eadem aciculæ auferri, vel breviora ligacula, sive cordulæ in suis extremitatibus insutæ possunt relinqui, & sic prædictæ Casulæ, etiam Sacerdotibus aliis pro celebratione Missarum inservire, ut post Bauldryum pars. 4. c. 1. observavit Gerlacus Vinitor in *Compendio Sacrorum Rituum* pars. 6. tit. 1. n. 3. qui etiam ibidem n. 4. declarat ordinem, ac tempus deponendi, ac resumendi ejusmodi Planetas plicatas, uti & Stolum latiore sumendi, & deponendi a Subdiacono, & Diacono respective; dicendo quod Subdiaconus cantaturus jam Epistolam, paulo ante quam accipiat librum, Planetam plicatam deponit in alio loco congruo, & convenienti ad id deputato, puta super credentiam, adjuvante eum aliquo Acolyto in cornu Epistolæ. Cantata vero Epistola, stola indutus Alba cum manipulo, & osculata manu Celebrantis, post Epistolam cantatam, priusquam deferat Missale ad cornu Evangelii, resumet suam Casulam plicatam. Diaconus similiter deponet Planetam eodem loco priusquam librum Evangeliorum deferat ad Altare, & loco Planetæ ponet super Stolum communem aliud genus Stolæ latioris, sed brevioris, & violaceæ, quam ligabit cordulis, seu ligaculis sub brachio dextero, juvante eum Acolyto; sicque ministrabit Celebranti usque ad factam Communionem; & hac peracta, postquam detulerit Missale ad cornu Epistolæ, perget ad credentiam, seu locum assignatum, ubi deposita latiori Stola, resumet suam Planetam plicatam, nec eam deponet amplius nisi in Sacristia.

In minoribus autem Ecclesiis, in quibus Ministri Sacri uti non debent Planetis plicatis, ministrabunt in albis; & Diaconus quidem suam solum Stolum tantum, & manipulum, Subdiaconus vero manipulum solum adhibebit. Sed prædicta Dominica tertia Adventus etiam in iis Ecclesiis utentur Dalmatica, & Tunicella, & quoties Missa ejusdem Dominicæ resumetur per illam hebdomadam, adeoque hujusmodi indumentis uti non possunt in Missis Quatuor Temporum, sed in his ministrabunt in albis, ut supra innuimus.

Cæterum supradictis Planetis plicatis Diaconus,

& Sub-

& Subdiaconus uti debent in majoribus Ecclesiis non solum Dominicis, & feriis Adventus, sed etiam Dominicis, & feriis Quadragesimæ, necnon diebus jejuniorum, item in Benedictione Candelarum, & earum Processione, quæ fit in die Purificationis B. M. V. & in Benedictione Cinerum, ac in Benedictione Palmarum, & earum Processione. Rursus in Sabbato Sancto Ministri Sacri utuntur Planeta plicata, sed ante Missam tantum, sicut etiam in Vigilia Pentecostes; nam ad Benedictionem Cerei Diaconus utitur Dalmatica alba.

A supradicta regula excipiendæ sunt Vigiliæ Sanctorum, licet in his observatur jejunium, nam Vigiliæ sunt principium Festi. Excipitur etiam, ut diximus, Dominica tertia Adventus, quæ dicitur *Gaudere*, &c. excipitur pariter Dominica quarta Quadragesimæ, quæ dicitur *Lazare*, sed non excipiuntur Feriæ intra eandem hebdomadam, quia Rubrica Generalis Missalis XIX. has Feras non excipit, sicut excipit Feras tertiæ hebdomadæ Adventus, cujus discriminis ratio est, quia in Feriis hujus tertiæ hebdomadæ resumitur, & cantatur eadem Missa de tertia Dominica, quæ dicitur *Gaudere*, in Feriis vero quartæ hebdomadæ Quadragesimæ non dicitur eadem Missa *Lazare*, quæ dici solet in prædicta quarta Dominica. Denique excipiuntur a prædicta regula Vigilia Nativit. Domini, ac Feriæ Quatuor Temporum Pentecostes ob solemnitatem Spiritus S. ut statutum est in Concil. *Sedungstadiensi* c. 2. in quibus omnibus diebus Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella. Excipitur etiam Feria quinta in Cæna Domini, in qua adhibetur color albus, Planetæ autem plicatæ non sunt in usu, nisi in colore violaceo, & nigro. Si quæras rationem, quare in diebus Dominicis, & jejuniorum suprapositis prohibetur usus Dalmaticæ, & Tunicellæ? eam reddit Honorius in *Gemma Anima* l. 3. c. 45. ubi ait: Dalmatica significat lætitiā, quæ dictis diebus non convenit.

Ab expensi Ritus praxi sermonem vertendo ad ejusdem originem, nimirum tum Planetarum plicatarum, tum Stola latioris; sciendum est, quod antiquitus Planeta, seu Casula erat vestis communis tam Presbytero, quam aliis Ministris, ea omnes utebantur in sacris functionibus, cumque Casula totum ambirent, & involverent hominem a collo usque ad pedes, unicam in medio aperturam habentes, per quam caput immittebatur: hinc necessarium erat, ut Sacerdos ea super brachia revolveret, & complicaret, alias libere operari, & manibus uti non potuisset; ob eandem rationem prædictæ Casulae magno pariter erant impedimento Ministris, præsertim Diacono, cujus præcipue partes sunt Presbytero inservire in Missæ Sacrificio; hinc factum est, ut Planetæ Ministrorum a parte anteriori complicarentur, ut expeditiores essent ad ministrandum. Cessavit deinde usus Planetarum pro Ministris, qui loco Casularum adhibuerunt Dalmaticas; nihilominus etiam post introductum usum Dalmaticæ, & Tunicellæ pro Diacono, & Subdiacono in Dominicis, & Feriis Adventus, & Qua-

dragesimæ, aliisque diebus jejuniorum Planetarum usus præfatis Ministris conceditur etiam nunc, quæ quidem Planetæ adhuc complicantur a parte anteriori, quamvis non amplius videatur necessaria talis complicatio ob declarationem, & scissionem Planetarum a lateribus apud Latinos introductam. Sed quia non sine aliqua difficultate, & notabili temporis spatio Ministrorum Planetæ complicari poterant, congruum existimarunt tam Diaconus, quam Subdiaconus Planetas exuere, primus quando legere debebat Epistolam, alter vero, ut cantaret Evangelium; sed ne sine habitu Diaconus hoc munus obiret, & deinde Sacerdoti ministraret, quoddam indumenti genus, quod nunc Stola latiore appellatur, induere coepit. Hanc esse hujus Stola latioris originem, quidem recentem, & locum Planetæ tenere, unusquisque facile concedet, cum animadvertit antiquitus Diaconum, cum legeret Evangelium, suam Planetam ad modum stolæ plicasse, id autem manifeste colligimus ex Ordine Romano XIV. inter evulgatos a Mabillonio, in quo n. 54. statuitur, ut Diaconus quando pergere debet ad legendum Evangelium, deponat Planetam, & Acolythi decenter eam compliceant, & imponant super sinistrum humerum ejus, ac sub dextero brachio ligent eam, ut melius poterunt, ita quod ab humero sinistro descendat ad latus dexterum, sicut Diaconalis Stola descendit, & hoc modo Diaconus Planetam eeneat dum legit Evangelium, & usquequo dicatur ultima Oratio post Communionem. Hæc etiam præscribuntur in Ordine XV. ab eodem Mabillonio vulgato; ex quibus manifestum fit, Diaconum non adhibuisse in principio Missæ Planetam plicatam, sed tunc tantum plicari solitam fuisse, & super humerum sinistrum revolvit, cum lecturus erat Evangelium, ac propterea Stola, quam latiore appellamus, Planetæ sic plicatæ locum occupasse. Cæterum hujus Stola latioris usus recentissimus est, nec enim Sæculo XIV. & XV. quibus scripti sunt Ordines isti Romani, in usu erat apud Romanam Ecclesiam: imo Sæculo ipso XVI. nondum hanc Stola receperat Cappella Pontificia; Marcellus enim Corcyrensis l. 2. *Sacrarum Cæremoniarum* cap. 1. testatur, Planetam plicatam imponi solitam Diacono, cum lecturus est Evangelium. Ubi primum incoeperit usus hujusmodi Stola, ignoratur, & de hac re nullus omnino Auctor, quem legerim, sermonem facit. Solus Cardinalis Bona l. 1. c. 24. n. 8. in fin. breviter innuit usum hujus Stola latioris esse recentioris ævi. Nolim tamen hoc ornamentum genus Stola rigoroſe appellari, nam cum propriam Stola Diaconus non exuat, si hoc etiam indumentum veram Stola esse concedimus, refragamur profecto Canonibus Concilii Toletani IV. quibus cautum est, ne Episcopus, Presbyter, ac multo minus Diaconus duplici utantur Stola. Porro Subdiaconus lecturus Epistolam exuit ipse quoque Planetam, nullum aliud indumentum substituendo, quia antiquitus Lectores, ac Subdiaconi in suis ministeriis obeundis sola Alba uti poterant. Deinde apud Albinum Flaccum de *Divin. Offic. c. Quid si-*

significans vestimenta, lego hæc: Diaconus, qui non est indutus Dalmatica, Casula circumcinctus legis, ut expedire possit ministrare, & idem lego apud Amalarium lib. 2. de Eccles. Offic. cap. 21. de Dalmatica; sed de Subdiacono nihil præscribitur.

Ex iis quæ diximus, liquet usum Stolz latioris supra Stolam ordinariam a Diaconibus nunc adhiberi recentem profecto esse, sed usus Planetarum plicatarum antiquiorem redolere ætatem; de his enim mentionem facit Rupertus lib. 3. cap. 2. qui floruit Sæculo XII. ubi ait: *Ex tunc etiam, scilicet a Dominica prima Adventus ad Sacram Domini Natalis noctem Diaconus, & Subdiaconus immixti procedunt. Nam nec Diaconus Dalmaticam, nec Subdiaconus induit Tunicam.* Sed hæc consuetudo haud videtur primum fuisse universalis, idque innuit Amalarius lib. 3. cap. 40. his verbis: *Vidi præso tempore Gloria in excelsis Deo prætermitti in diabus Adventus Domini, & in aliquibus locis Dalmaticas.* Micrologus vero, seu Micrologi Auctor, qui Sæculo XI. vixit æ. 30. hæc habet: *Quidam infra Adventum Domini Casulis pro Dalmaticis utuntur; quidam more solito vestiuntur, eo quod Missam ad Tertiam, & Alleluja, sicut tota astare dicunt.* Ruperto tamen suffragatur communis usus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Quod autem Casulas pro Dalmaticis & Tunicas Diaconis, & Subdiaconis concedi dicit: *Iis sane non sit utantur*, inquit Rupertus idem, *ut in ipsis legant, vel ministrent, sed lecturi, aut ministraturi illas exuant, & manifeste professentes, illam suam non esse vestem, nec propter suum ordinem sibi debitam, sed propter Dominicam, vel alicujus Festi reverentiam; sic accipere accommodatam, ut inopem, atque indocentem consensur expoliationem.* Et hic quidem est universalis usus Ecclesiarum, sed Diaconus in cantando Evangelio, & ministrando Celebranti, Planetam quidem plicatam exuit, sed vel eandem super humerum sinistrum revolvit, vel loco illius, ut mox diximus, Stolam latiore, & Stola sua solita brevior (quam ad modum Fasciæ crispatæ nonnulli describunt, præsertim Claudius de Vert s. 2. p. 340. cujus uterque limbus sub latere dextero vitæ serica ligatur) induit, & hæc sint satis de origine usus Planetarum plicatarum, tum Stolz latioris.

V. Dominica prima Adventus, est Dominica major primæ classis, & ex illis ita privilegiatis, ut quodcumque Festum in illis occurrens, illi cedere, ac transferri debeat in diem aliam non impeditam, imo si etiam alicubi Titulus, aut Festum Patroni, v. gr. Sancti Andreæ Apostoli in hanc Dominicam incidat, & quidem non sine ingenti ad celebrandum tale Festum, Populi concursu: non ideo tamen in tali Ecclesia cantari possunt duæ Missæ, una de Dominica sine Gloria in excelsis in paramentis violaceis, & paramentis plicatis post Tertiam; altera de Festo dicti Sancti Andreæ in paramentis coloris rubri cum Gloria, & Credo post Sextam, ut asserit noster Castaldus lib. 3. fasc. 1. cap. 2. num. 4. Constat enim ex recentiori Missæ in Rubrica de Translatione Festorum s. 6. quod

in tali casu unica tantum Missa de Dominica primæ Adventus cantari potest, & de quocumque etiam primæ classis in illam incidente Solemnitate omittitur Missa; quæ Rubr. dispositio circa 1. Dominicam Adventus facta fuit in novissima recognitione Rubricarum, post quam Castald. edidit suam præxim Cæremôn. & ideo tenebat præfatam suam sententiam, quam modo amplecti non possumus.

Si Vigilia Sancti Andreæ venerit in Adventu, Missa erit de Vigilia, de qua tamen nulla sit in Laudibus commemoratio; quod si occurrat aliquod Festum 9. Lectionum, duplex, vel semiduplex in dicta Vigilia, in Missa de Sancto secunda Oratio erit de Adventu, tertia de Vigilia, quamvis aliquando Missa Vigiliæ præferatur Missæ Adventus; in fine vero dicitur Evangelium Sancti Joannis, atque idem fiet in Vigilia Sancti Thomæ, nisi tamen occurrat in Quatuor Temporibus, nam tunc dicitur Missa de Quatuor Temporibus cum commemoratione Vigiliæ, sed sine Evangelio ejusdem in fine. Si vero in dicta Vigilia Sancti Andreæ occurrat Festum aliquod primæ classis, puta Patroni, seu Titularis Ecclesiæ, vide infra quid agendum.

In Sabbatis hujus temporis non impeditis Officio, aut Festo 9. Lectionum, licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato, dicitur tamen Missa principalis de ea (scilicet *Votiva de S. Maria ab Adventu usque ad Nativitatem Domini*, quæ incipit *Rorate*) in paramentis albis, cum commemoratione de Adventu, & cum tertia Oratione de Spiritu Sancto, aut de Festo simplici, si tale occurrat. Si vero in prædictis Sabbatis occurrant *Quatuor Tempora, vel Vigilia aliqua*, tunc Missa principalis erit de Sabbato Quatuor Temporum, vel de Vigilia. Cæterum in prædicta Missa S. Mariæ in Sabbato hujus temporis dicitur Gloria sine Credo, Oratio secunda, & tertia, ut supra; Præfatio de S. Maria, & *Te in veneratione*, & in fine *Te Missa est*; & Evangelium S. Joannis. Quamvis autem in prædictis Sabbatis, in quibus Officium, & Missa discordant, color Paramentorum Sacerdotalium debeat esse conformis Missæ *Votiva* de S. Mariæ, atque adeo albus, color tamen Altaris, nempe: *Ansipendit*, &c. sequitur Officium, atque adeo est violaceus, excepta Missa Solemni, in qua est albus. Ita etiam sentit Gavantus *supra part. 1. tit. 8. in fine*.

Diximus supra Missam principalem, seu Conventionalem debere esse de S. Maria, nam ad Missas privatas, quod attinet, ut notat Halden *part. 1. tit. 64. pag. mibi 299.* resumit debet (per se loquendo) etiam in Sabbatis Adventus, in quæ nec Festum 9. Lectionem, nec Feria Quatuor Temporum, nec Vigilia aliqua incidit, Missa Dominicæ præcedentis sine Gloria, & Credo, ac sine Alleluja, & Y. sequenti post Graduale: & in ea secunda Oratio erit *Deus, qui de Beata Maria Virginis*; tertia vero *Ecclesia*, vel pro *Papa*, nisi faciendæ sit commemoratio simplicis; tunc enim secunda Ora.

Oratio est de simplici; tertia *Dens, qui de B. Maria Virginis*, Praefatio communis, in fine *Benedicamus, & Evangelium S. Joannis*, &c.

Dictum est, quod *per se loquendo* resumitur debet Missa de Dominica, &c. quia licet Rubricæ non præscribant, ut Missæ etiam privatæ in hujusmodi Sabbatis dicantur de B. M. V. sed tantum loquantur de Missa principali, ut patet ex Tit. IV. primæ Partis Rubric. 2. non tamen prohibent eas Missas privatas de eadem B. M. V. Immo etiam convenienter dicuntur de ipsa in eo casu, cum Missa *Votiva privata* dici possint quocumque die non occurrat Officium duplex, aut Dominica, aut talis Feria, in qua etiam de Festo duplici facere Missam est prohibitum, de quibus egimus supra.

Si quis in Feriis Adventus Sacrificium celebrat de Festo aliquo simplici, v. gr. de S. Sabba Abbatæ; vel de S. Melchiade Papæ, & Martyre, vel etiam de Sancto, cujus Festum eo die occurrit, præsertim si ad ejus Altare sacrum fiat, licet tale Festum non sit in Calendario notatum, debet in eo sacro dicere *Gloria in excelsis*, atque eadem est ratio in Feriis Quadragesimæ, Quatuor Temporum, & Vigiliarum: & in istis quidem Feriis dicitur Evangelium earum in fine Missæ, quia ista Missa non est Votiva.

Toto Adventus tempore in Missa semper fit commemoratio de Feria, quocumque Festo adveniente, non tamen dicitur ultimum Evangelium de Dominica infra hebdomadam in fine; dixi quocumque Festo adveniente, etiam primæ classis, quia istæ sunt Fer. major. Si quæ Vigilia occurrat in hujusmodi Feriis, quando in eis occurrit Festum primæ classis, tunc quamvis fieri debet commemoratio Feriæ, omitti tamen debet commemoratio Vigiliæ, ut statuunt Rubricæ, quæ habentur Tit. III. primæ Partis n. 2. in fine, & in Tit. VII. n. 2. in fine, & hoc etiam deducitur ex his, quæ tradit Castaldus lib. 2. sess. 6. n. 18. & ex his, quæ tradit Buldry part. 4. c. 1. n. 11. dicens, quod si in Vigilia S. Andree occurrat Festum Patroni, ut Tolosæ Festum S. Saturnini, non dicitur Missa de Vigilia, nec fit commemoratio. Halden. tamen part. 3. titul. 6. §. 13. pag. 200. advertit, quod in prædicta Rubrica generali tertia, in qua dicitur, quod si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus primæ classis, in Missa non fit commemoratio de eo, neque in Officio; advertit, inquam, quod ibi est sermo de Vigilia minori; unde excipit ab hac regula Vigiliam Epiphaniæ, de qua, quocumque Festo occurrente, debet fieri commemoratio in Vesperis, Laudibus & Missa. Idem pariter docet ibidem infra pag. 209. in fine asserendo, quod de Vigilia minore, quæ jejunatur, si in eam incidat Festum primæ classis, tunc de hujusmodi Vigilia nihil omnino faciendum est tam in Officio, quam in Missa ejusmodi Festi primæ classis.

Dominica secunda Adventus, nec non tertia, & quarta sunt secundæ classis, quapropter si Festum primæ classis, puta Patroni, aut Titularis in-

cas incidat, sit de tali Festo cum commemoratione Dominicæ, tam in Officio, quam in Missa; ac illius Evangelium legetur in fine Missæ. Verum si in quarta Dominica occurrat Vigilia Nativitatis Domini, tunc de prædicto Festo primæ classis nihil fit, sed transfertur in primam diem non impeditam. In hebdomadibus sequentibus ad dictas Dominicas Officium, & Missæ ordinantur respective ad nomina Dominicæ, & hebdomadæ primæ Adventus.

Dominica tertia Adventus dicta *Dominica Gaudere* ab Introitu suæ Missæ) cum sua hebdomada habet aliquid diversum ab aliis Dominicis, & quo ad Officium, & quo ad Missam, & hebdomadis Adventus. Circa ea, quæ ad Officium spectant, sermonem habebimus in secundo Tomo hujus Thesauri, in quo tractabimus cum nostro Auctore de Rubricis ad Breviarium spectantibus; ad Missam vero, quod attinet præfatæ Dominicæ tertiæ, jam diximus supra, quod Diaconus, & Subdiaconus in tali Dominica, & infra hebdomadam sequentem, quando tamen repetitur Missa Dominicæ, utuntur Dalmatica, ac Tunicella; item quod Altare aliquantulum solemnius parari debet, & inter candelabra apponenda sunt vascula cum floribus, si ve etiam, ubi habentur, Sanctorum Imagines, vel Reliquiæ. Castald. lib. 3. sess. 1. n. 3. Denique in eadem Dominica pulsantur Organa in signum lætitiæ. Olim hæc Dominica adeo celebris habebatur, ut in Palatio Apostolico ipsemet Pontifex Missam solemniter celebrare consueverit præcedentibus Vesperis Pipilibus, prout in solemnioribus, sicut ait Mircellus Corcyrensis in Ceremoniali Romano lib. 2. c. 6. & ex eo Castald. supra cit.

Post hanc Dominicam, & infra suam hebdomadam sequentem, occurrunt Quatuor Tempora in Hyeme, de quibus in Titulo sequenti.

De Quatuor Temporibus Adventu II.

G A U D I U M.

1. **A**. Callistus statutum est, celebrari Quatuor Tempora per annum, quæ tantum ter ante celebrantur. Mich. c. 28. sed ante ab Apostolis tradita fuisse, S. Leo docet serm. 9. de jejuniis 10. mensibus; quare Callistus Decreto tantum firmavit usum, & quatuor distinxit; cum eis, quæ in Vere habentur coincidunt cum Quadragesima, 76. jejuniis: ut sicuti quatuor sunt anni partes, ita in eisdem fiat per jejunium purgatio, Hyeme, Vere, Æstate, Autumno; & sicut tres menses quæque anni pars habet: ita tres dies jejuniis sint ad ratam trium mensium. Ordo Romanus, & Berno de quibusdam ad Missam spectantibus. cap. 7. & bene Feria 4. in qua factum est Concilium contra Christum. Idem ibid. vel quia traditus eo die fuit Christus, Rup. lib. 3. cap. 5. Feria vero 6. quia crucifixus: Sabbato deinde propter tristitiam Apostolorum mortuo Christo, ex Innoc. in Decretal. Sed ante docuerat hæc S. Clemens lib. 5. Constit. c. 14. & 16. ubi Sabbatum memorat etiam ob Christi sepulturam.

2. Missa feriæ quartæ duas habet lectiones ante Evangelium. *Ord. Rom.* ut admoneantur ordinandi, quod teneant noticiam legis, & Prophet. quæ notitia in quarta ætate mundi maxime vigeat, *Alcuin.* item habet Orationes duas, quarum altera dicitur sine salutatione cum genuflexione, hoc est sine *Dominus vobiscum*, cum, *Flectamus genua*; quia totus est Sacerdos in Deum orando pro Ordinandis, & examinandis, eo namque die fiebat examen Ordinandorum, ex *Durand. lib. 6. cap. 8.* Altera Oratio salutationem habet, non genuflexionem, ut in aliis Missis. *Microl. c. 28.* hoc est, dicitur, *Dominus vobiscum*, non autem *Flectamus genua*.

3. In feriâ sextâ unica est lectio, *Ord. Roman.* quia lex, & Prophetæ in Evangelio ununtur, quando in 6. ætate prædicatur, *Alcuinus.*

4. In Sabbato vero septem sunt lectiones cum Evangel. ratione septem Ordinum, qui eo die conferuntur, ex *Durand. loc. cit. c. 10.* sed proprie sunt sex, in *Ordine Romano*; quia sicut in Feriâ quartâ duæ, ita tres in Feriâ 6. & quatuor in Sabbato legendæ erant; sed, relicta una Feriæ sextæ, translatae sunt alix duæ in Sabbatum, in quo ideo sex leguntur: *Rup. lib. 3. c. 8.* quarum ultima semper est de tribus pueris in fornace, quia per fornacem illæ transire debent Ordinandi, inquit *Alcuin.* cui lectioni additur in fine Hymnus trium Puerorum ex *VValse. c. 22.* Orationes autem Sabbato, sine salutatione cum genuflexione dicuntur, excepta ultima de camino ignis, *Ordine Roman.* ad indicandum, quod tres pueri noluerunt adorare statuum Regis, ex *Alcuin.*

5. His in communi de Quatuor Temporibus prælatis, jejunium Hyemale sit in 3. Hebdomada Adventus, secundum Rom. Eccles. *Microl. cap. 27.* & dicitur ejusdem Auctor Leo I. 76. *dist. hujus*, atque in hoc Sabbato tantum ordinationes habitæ sunt a S. Petro usque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinavit: ut nimirum cum Christo nascente ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib. 2. c. 1.* tum in Sabbato tantum, quia a Deo est sanctificatum ex *Aug. ad Januar. citat.* ab *Alcuino* in hanc causam, tum nonnisi cum jejunio, & orationibus multis in Missa ex *Act. Apost. 13.* ubi segregati sunt Paulus, & Barnabas ministrantibus illis (hoc est, Missam facientibus, ut ex Græco patet) & jejunantibus, *jejunantes*, inquit Lucas, & *orantes*, *imponentesque eis manus*, idest consecrantes, *dimiserunt illos*, ut Leo I. explicat, *scribens ad Dioscor. Alexandr. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus, qui extendit ordinationes ad alia tempora in eorum Sabbatis. *Microl. cap. 24.*

6. Dominica post Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans ex *Microl. c. 24.* quia putabatur ejusdem Officii cum Sabbato, & inde Evangelium hujus Dominicæ quartæ est idem, ac præcedentis Sabbati; quod in temporibus etiam, quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ, observabis. Sabbato enim, & Dominica sequenti legitur ibidem Evangelium Transfigurationis Domi-

ni: in aliis autem Quatuor Temporibus Dominicæ sequentes alia ratione se habent: nam in Pentecoste variatur Evangelium propter Octavam illius: in Autumno item ob instabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, ut suo loco videbimus.

7. Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ 4. Adventus sumpta sunt de Feriâ quartâ præcedenti, ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Nativitatis Domini in Dominica quartâ occurrit, inde Vacans Dominica, idest, sine Officio proprio fuit olim appellata.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. *A Callisto statutum est celebrari Quatuor Tempora, &c.* Callisto Romano Pontifici, qui Anno 217. in Throno Apostolico collocatus fuit, refert Gavantus Decretum, quo statuitur, ut Quatuor Temporum jejunium ubique servandum sit. Verum cum Eminentiss. Baronius Anno 865. Epistolarum Decretalium, quæ sub nomine Isidori (quicumque illo fuerit) circumferuntur, & quæ Siricio Papam præcesserunt, falsitatem agnoscat, & aperte fateatur; & quoniam (ut alibi diximus) ab aliis eruditiss. fere omnibus præfatæ epistolæ tamquam supposititiæ rejiciuntur, utpote quæ sub finem septimi sæculi pia fraude confictæ, ut ait Card. Bona lib. 1. *Rerum Liturg. c. 3.* & ex sententiis veterum Canonum, Legum, etiam civilium, & Sanctorum PP. qui quarto, & quinto sæculo floruerunt, magna ex parte contextæ fuerint, hinc certæ fides ejusmodi epistolis non est adhibenda, quapropter tuto non possumus cum Gavanto tribuere Callisto præfatum Decretum institutionis Quatuor Temporum; & revera S. Leo, qui de memoratis Quatuor Temporibus jejunii differit *serm. 8. 9. & 11.* numquam prodit talium jejuniorum institutorem, quem profecto non omisisset, si Callistus fuisset illius Decreti Auctor.

II. Gav. eodem num. 1. *Sed antea ab Apostolis traditum fuisse, Sanctus Leo docet, &c.* Hic Gavantus adhæret S. Leonis sententiæ, qui præsertim Sermone I. V. & VIII. ut infra videbimus, jejunia ista ab Apostolica institutione emanare adstruit; & hinc concludit, Callistum Decreto suo (de quo satis supra) tantum firmasse talem usum, & Quatuor jejuniorum Tempora distinxisse. Etiam S. Isidorus Hispalensis in *lib. de Offic. c. 37. & 38.* nec non Rabanus lib. 2. *Institut. c. 18.* alique opinati sunt, jejunia ista Apostolicæ Institutionis esse, atque post eos prædictarum ante Siricium Decretalium confarcinator asserit, in allegato Decreto, ab Apostolica traditione acceptum esse Quatuor Temporum jejunium.

In eadem pariter versatur sententia eruditissimus Thomassinus in suo Tractatu historico, & dogmatico de jejunio Gallice elucubrato *cap. 27. n. 7.* quam sententiam ego quoque lubenter amplector.

Et innixus testimoniis, & auctoritati S. Leonis Magni, qui sermone primo de jejuniis decimi Mensis ait: *Trin sunt, quae maxime ad Religiosas pertinent actiones, oratio scilicet, jejunium, & elemosyna, quibus exorandis omne quidem tempus acceptum, sed illud est studiosius observandum, quod Apostolicis accepimus traditionibus consecratum; sicut etiam docimus hic mensis morem refert veteris instituti, ut tria illa, de quibus locutus sum, diligentius excutiamur.* Sermone vero quinto haec tradit: *hinc autem aperi cum omnia opportuna sint tempora, hoc nunc precipue aptum est, atque conveniens, in quo SS. PP. nostri divinitus inspirati decimi mensis sanxerunt jejunium.* Et tandem sermone octavo vocat jejunia haec Ecclesiastica utens his verbis: *Hujus observantia utilitas in Ecclesiastico principia est constituta jejunii, quae ea doctrina S. Spiritus ita per totius anni circulum distributa sunt, ut lex abstinentiae omnibus sit adscripta temporibus. Si quidem jejunium Vernalium in Quadragesima, Aestivum in Pentecoste, Autumnale in mense septimo, Hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus.* Acquiescere igitur non possum assertionibus Gracolasii, qui Comment. Histor. in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 9. (ex quo Tertullianus, Eusebius, Hieronymus, & Augustinus, qui de jejunio pluribus in locis sermonem habuerunt, ne verbum quidem de Quatuor Temporum jejunii fecerint) insert nullum Quatuor Temporum vestigium in tota antiquitate extare. Verum magno destinetur errore Vir alioquin doctus, cum ex silentio praefatorum PP. deducere nemo possit, jejunia Quatuor Temporum antiquis illis Ecclesiae Temporibus incognita fuisse. Ad confutandam siquidem hanc Gracolasii illationem satis superque sunt supra a nobis adducta testimonia sapientissimi Leonis Magni, qui decimo tantum a S. Augustini obitu anno Romanam suscepit regendam Ecclesiam. Praedictus Pontifex hujusmodi jejunia, ut liquet, ex supra allegatis, & ex aliis suis sermonibus pluries ad instituta veterum PP. & ad Apostolicam traditionem refert, quod profecto non docuisset maximus ille Pontifex, si nullum hujus rei vestigium temporibus SS. Hieronymi, & Augustini, quorum ipse synchronus fuit, extitisset. Igitur praefato Gracolasio assentiri nequaquam possumus, nec Silentium PP. apertissime Leonis Magni auctoritati praepone, quamquam immerito Augustini silentium nobis opponat; etenim hic S. Doctor *epist. 86.* quae est ad Casulanum, postquam dixerat peculiarem esse Romanae Ecclesiae morem Feria quarta, sexta, & Sabbato per annum jejunandi — *Christianus*, quia quarta, & sexta Feria, & ipso Sabbato jejunare consuevit, quod frequenter Romana plebs facit. Quod quartae, sextaeque Feriae jejunium arbitrarium fuisse toto temporis anno putat Thomassinus *loc. cit. n. 25.* subdit idem S. Doctor: *Videas qua afficit contumelia ipsam Romanam Ecclesiam, ubi his hebdomadibus, in quibus quarta, & sexta, & Sabbato jejunatur, verbis tantum diutius continuis, Dominico scilicet, & deinde secunda, & tertia praedantur.* Quibus

Garant. Tom. 11.

verbis Sancti Augustini indicantur profecto jejunia Quatuor Temporum: nam quoniam erunt aliae hebdomadae, in quibus quarta, & sexta Feria, nec non sabbato jejunari debebat a tota Romana Ecclesia, nisi hebdomadae illae per Quatuor Anni Tempora solite jejunio celebrari? Praefata Augustini verba, ut notat Thomassinus *loc. cit. n. 2.* omnem removere difficultatem, quae ex illis verbis S. Leonis, ad calcem omnium sermonum de isto jejunio appositis, suboriebatur; nimirum: *Igitur* (haec sunt verba Leonis) *Feria quarta, & Feria sexta jejunamus, Sabbato autem Vigiliis apud S. Petrum facimus,* quae Leonis verba aliqui ita acceperunt, ut opinarentur in Sabbatis Quatuor Temporum Romanae jejunium servatum non fuisse, ita ut aliam Feriarum illarum observantiam, aliam Sabbati fuisse, intellexerint, cum huic solas Vigiliis deputet, illius vero jejunandi necessitatem assignat S. Leo.

Verum ea profecto non fuit Leonis mens; sed hoc potius intendit, & indicare voluit, ut in Sabbato ultra jejunium, Vigiliis superadderentur. Sicut enim necesse erat ut aliarum Feriarum jejunium in illis hebdomadibus indicaretur Christianae plebi, cui non erat aliis hebdomadibus praecipuum, sed tantum arbitrarium, ita omnino fuisset supervacaneum de jejunio Sabbati mentionem facere, cum jam peculiari lege a consuetudine ad Sabbaticum jejunium per omnes anni hebdomadas, ut supra diximus, Romani adstringerentur.

Opponi fortasse posset formula, qua utitur Sanctus Gelasius in suo Sacramentario pagina 113. — *Horamur Sanctam fidem vestram, ut quarta, sexta, vel septima Feria jejunemus:* ex quibus jejunium Sabbati Quatuor Temporum videtur uniuscujusque arbitrio fuisse relictum — Affirmare tamen necessario debemus particulam *vel* hoc loco vim conjunctionis habere. Etenim in Ordine Romano ab Hytorpio vulgato, quamvis pag. 22. adhibeatur etiam particula *vel*, ut in Sacramentario Gelasiano; nihilominus pag. 60. trium Feriarum jejunium distincte praecipitur per particulam *&* — Jejunium faciant quarta, & sexta Feria, & in Sabbato — ex quo palam fit *Ly vel* copulative esse sumendum, neque hujus rei desunt exempla tam apud Ecclesiasticos, quam apud Prophanos Scriptores. Insignis est Sancti Maximi locus homil. 1. de Epiphania, quae legitur 5. die infra Octavam Epiphaniae in Hieronimo. verbo *vel*, a Dominico Macrio relatus — *Foras hodie Christum Dominum nostrum, vel scilicet duce a Regibus adoratum, vel invitatum ad Nuptias, vel suscepto a Joanne baptizatum, &c.* ubi *vel* stat loco *&*; nam in die Epiphaniae de illis tribus miraculis copulative Ecclesia mentionem facit. Egrege ista adfirmantur ex Epistola S. Leonis ad Dioscorum pag. 436. edit. recentioris Parisiensis, ubi loquens de Ordinationibus die Dominico celebrandis, Sabbati jejunium expresse commemorat. *Ejusdem observantia erit, si mane, ipso Dominico die continuato Sabbati jejunio celebretur ordinatio.* Ge-

lesi etiam Epistola nona perspicue nos docet, Sibatium Quatuor Temporum fuisse jejuniis consecratum. Quapropter dubitare nullus potest, quin magno in errore versentur contrarie opinionis Auctores.

Predicta Romana consuetudo jejunandi Quatuor Temporibus, etiam in Hispania servabatur; D. enim Isidorus *l. b. 1. de Divinis Officiis c. 36.* mentionem facit de jejuniis Quadragesimæ, *cap. 37.* de jejuniis Decembris, *cap. 48.* de jejuniis septimi mensis, *et cap. 39.* de jejuniis Kalendarum Novembris, ex quibus liquet, quod Isidorus aliter ac Roma consueverat, collocat hoc postremum jejuniis, & præter quatuor illa jam descripta, aliud etiam assignat jejuniis *cap. 40.* quod est Kalendarum Januar. quia die jejuniis ab Ecclesia mandatum erat, ut obex poneretur infans, atque inhonestis ludis, jocisque, qui Kalendaris Januariis fieri antiquitus solebant. Hinc aliquod inter Ecclesias discrimen fuit circa Quatuor Temporum jejunia, neque Romanus mos firmiter per totum Occidentem stabilitus fuit, nisi Pape Victoris II. tempore an. 1054. vel Gregor. VII. an. 1073. ut fatetur etiam Thomassinus *par. 2. c. 18. n. 8.* vel etiam sub Urbano II. in Synodo Claramontana habita an. 1095. post predictos Pontifices in omnibus Ecclesiis Occidentalibus firmata fuit talium jejuniorum.

Predicta quatuor jejunia octavo sæculo in Gallia pariter observata reperiuntur, & sæculo IX. in Concilio Moguntino celebrato an. 813. *Can. 34.* & in Capitularibus Caroli Magni *lib. 6. c. 86.* accepta fuere an. 769. *Constituimus*, ait Concilium Moguntinum, *ut Quatuor Anni Tempora ab omnibus cum jejuniis observentur, ut est in mense Martii hebdom. 1. in mense Jun. hebdom. 2. in mense Septembris hebdom. 3. & in mense Decembris hebdomada, qua fuerit plena ante Vigiliam Nativitatis Domini, sicut est in Romana Ecclesia traditum.* In predictis vero Capitularibus editis a Baluz. *tom. 1. pag. 192.* hæc leguntur: *Ut jejuniis Quatuor Temporum & ipsi sacerdotes observent, & populi denunciarent observandum.* *pag. vero 954. Docemus Presbyteri Populum quatuor legitima Temporum jejunia observare, hoc est mense Martio, Julio, Septembrio, & Decembrio, quando Sacri Ordines juxta statuta Canonum distribuuntur.*

Ex his Conciliorum sanctionibus, Grancolas, alique Scriptores collegerunt, hanc disciplinam sæculo tantum octavo in Gallias inventam fuisse. Verum Natalis Alexander Dissertat. quarta in Historiam Ecclesiasticam sæculi secundi Artic. 4. ex ipso Leone erudite demonstrat, Quatuor Temporum jejunia sæculo V. ab universa saltem Occidentali Ecclesia fuisse religiose observata. Nos unum hic Leonis textum afferemus ad huius veritatis comprobationem, ex sermone quarto de jejuniis septimi mensis desumptum: *Quamvis*, inquit Pontifex, *unicuique nostrum liberum sit voluntariis castigationibus proprium corpus afficere, & nunc modernius, nunc vero distillans repugnantes Spiritui carnaliter concupiscentias edomare: quibusdam tamen diebus ab omnibus sponte pariter celebrari generale jejuniis,*

& tunc est efficacior, sacratioque devotio, quando in operibus pietatis totius Ecclesia unus animus, & unus est sensus. Quapropter dicendum predictis Conciliorum Decretis statutam quidem fuisse uniformitatem temporis in observantia hujusmodi jejuniorum cum Ecclesia Romani, non autem ipsa jejunia, quæ jam antiquitus etiam in Galliis observabantur.

Ad Ecclesiam vero Mediolanensem quod attinet, Grancolas, loco *supra cit.* asserit, quod ante S. Carolum præfata Quatuor Temporum jejunia nusquam servata fuerint, & quod idem S. Antistes primus omnium ea servari curaverit in sua Provincia. Verum ex Decreto sui quarti Concilii Provincialis, quod est *jejuniiis Quatuor Temporum*, colligi quidem potest in Ecclesia Mediolanensi S. Carolum instaurasse collapsam jam disciplinam predictorum jejuniorum, non vero ab initio instituisse. *Sacra Quatuor jejuniorum Tempora* (hæc sunt præcisa verba Decreti) *ex S. Spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim, & frequentiori Fidelium conventu, & solemnibus celebrantur, & religioso supplicationum officio celebrantur, & ita ad illorum cultum, Pastoralis cura eruditissimis Fidelium mensibus, in usum antiquæ pietatis revocanda sunt. Quare in omni Provincia nostra Ecclesia, &c. solemnibus his Feriis, quarta scilicet, sexta, & Sabato pro antiqua devotionis consuetudine, frequentiores Missæ sacro, divinisque Officiis. in Moguntino Concilio I. cantum est, intersint: Oraciones, jejunia, Eleemosynas, ceteraque pietatis opera præstent.*

III. Gavant. eodem num. 1. *Cum ea, quæ Vera habentur, coincidunt in Quadragesima, &c.* Romæ etiam per longum tempus tria tantum tempora numerabantur; ex eo quod jejuniis mensis Martii cum Quadragesima confunderetur. Hinc in Sacramentar. Gelasiano, seu lib. 1. Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ a Cardinal. Thomassino edito num. 82. pag. 113. habetur denuntiatio jejuniorum quarti, septimi, & decimi mensis, & in eodem Sacramentario nulla fit mentio jejunii primi mensis, non alia profecto ratione, nisi quia hoc confundebatur cum jejuniis Quadragesimali. Rursus Concilium pariter Cloveshoviense secundum celebratum an. 447. *Can. 18.* recenset solummodo jejuniis trium Temporum dicendo: *Octavo, decimo statutum est mandato, ut jejuniorum Tempora, id est quarti, septimi, & decimi mensis nullus negligere præsumat.* Denique Atto Vercellensis Episcopus, qui decimo sæculo floruit, trium Temporum morem, qui in Italia adhuc vigeat, in alium Quatuor Temporum, qui ubique fere alibi exprimebatur, mutavit. Decretum igitur illud Callisti a Gavanto allegatum semper magis dubium mihi est, utrum sit vere authenticum, cum in eo expresse statutum reperiatur, jejuniis per Quatuor Tempora fieri debere, de qua distinctione Quatuor Temporum nulla fit mentio, ne in Sacramentario quidem Gelasiano, cum in eo solum habeatur sermo de jejuniis quarti, septimi, & decimi mensis, non vero primi mensis ob rationem supra allegatam.

De præ-

De præfatis Quatuor Temporibus & de jejuniis in eis servandis erudite differt citatus Thomassinus in suo tract. *Historico de jejunio part. 1. c. 21. & part. 2. c. 18.* Ita priter de prædictis jejuniis eruditas instituit Dissertationes Baillet, & denique memoratis Grancolas *loc. cit.* & recentissime editi Tractum de pertinentibus ad celebrationem jejunii Ecclesiastici Quatuor Anni Temporum religiosissimus Vir Eusebius de SS. Sacramento Ordinis Discalceatorum SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, referendo etiam omnia ea quæ tradita sunt a Baillet, & Durando spectantia ad dictam materiam.

IV. Gavanti. num. 2. *Missæ Feria IV. &c.*) Præter ea, quæ tradit Gavantus supra pertinentia ad Missam, quæ celebratur in Feria IV. & illis Quatuor Temporibus, advertere etiam occurrit, quod si in dictas Ferias Quatuor Temporum incidat Festum duplex, vel semiduplex, aut dies Octava alicujus Festi v. gr. Conceptionis B. M. V. tunc Missa dicitur de Festo, aut de Octava cum commemoratione de Feria, uti & de Vigilia, ac Festo simplici, si una incidat in Feriam aliquam dictorum Quatuor Temporum, nec non legetur ultimum Evangelium de eadem Feria quatuor Temporum; in Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ Conventuales in ejusmodi casu, una scilicet de Festo, aut de Octava post Tertiam, sine commemoratione de Feria currente; altera vero de feria currente Quatuor Temporum post Nonam sine commemoratione de Festo, & in fine utriusque dicitur Evangelium Sancti Joannis; in priore sit commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat, non autem de Vigilia, si quæ priter occurrat; in posteriore vero sit commemoratio de Vigilia, non item de Festo simplici si idem incidat: si quæ autem tertio loco in utraque Missa Conventuali dicenda Oratio esset, tunc sit ea, quæ item secundo, & tertio loco ponitur, si nec Vigilia, nec Festum simplex simul occurrat, ut jam diximus suo loco.

Si vero non ipsa dies Octava alicujus Festi, sed tantum dies aliqua infra Octavam incidat in Feriam aliquam Quatuor Temporum (uti an. 1729. dies septima infra Octavam Conceptionis B. M. V. nempe 14. Decembris incidit in Feriam quartam Quatuor Temporum in Hyeme) tunc quamvis Officium dicatur de die infra Octavam, Missæ tamen, non solum Conventuales, sed etiam Missæ planæ, non exclusis Missis Votivis, & Defunctorum, debent dici de Feria IV. Temporum, ut alibi diximus, præsertim in Tit. de Feria, & Vigilia in prima Parte hujus Thesauri; in quo casu color Altaris extra Missam principalem concordat cum Officio; color vero paramentorum Celebrantis concordat cum ipsa Missa, ut supra etiam innuimus: dicitur, inquam, in dicto casu Missa de Feria sine Gloria, & Credo cum commemoratione de Octava, ac tertia Oratio de Spiritu Sancto, non autem *Deus qui de Beata, &c.* ut male contra Rubricam generalem nonam Missalis n. 9. & contra Di-

rectorium Romanum nonnemo posuit. Præfatio autem in tali occurrentia non dicitur communis, ut supra *part. 1. tit. 12. lit. C* tradit noster Gav., quem secutus est Pittonus a nobis alibi allegatus, nec non Hilden *part. 1. tit. 66. de Dominica, & Hebdomada, tertius Adventus pag. mibi 307.* sed debet dici Præfatio de Conceptione B. M. V. ut fusc demonstravimus in nostris Observationibus, & Additionibus ad dictum Tit. XII. n. 7. & ut docet etiam prædictum Directorium Romanum ad dictum an. 1729: Rursus in dicta occurrentia, ut *loco cit.* diximus in Tit. de Feria, & Vigilia, & alibi etiam agentes de Missa Conventuali: in Collegiatis, & Cathedralibus, non debent cantari duæ Missæ Conventuales, una de Octava, altera de Feria, sed unica tantum, & ea de dicta Feria cum commemoratione Octavæ.

Hæc omnia confirmantur per decretum recentissime emanatum, dum hæc folia prælo subjicerentur, quod Decr. datum in nostro Indice *ibid. n. 687.*

V. Gavanti. eodem num. 2. *Habet duas Lectiones, &c.*) In prædictis Feriis Quatuor Temporum, uti & in aliis, in quibus dicendæ sunt plures Orationes cum prophetiis, dictæ Kyrie *elison* in medio Altaris, revertitur statim Celebrans ad cornu Epistolæ non vertendo se ad populum, nec dicendo *Dominus vobiscum*; sed ibi stans ante librum, extensis, & mox junctis manibus ante pectus, caputque Cruci inclinans, dicit: *Oremus, &c.* & (nisi currat tempus Paschale, ut in Quatuor Temporibus Pentecostes) subnectit *Flexamus genua, &c.* & illico genuflectit unico genu, & statim sine mora surgens, Ministro respondente: *Levate*; manibus extensis dicit ante primam Prophetiam, seu Lectionem, illam solummodo Orationem, quæ cum Officio illius Feriæ concordat, cæteras vero Orationes Missæ illi Feriæ convenientes, dicit ante Epistolam, hoc est ultimam Lectionem ejus Missæ, ut videtur est in Missali suo loco.

VI. Gavanti. num. 3. *In Feria IV. &c.*) Si in Feria VI. vel in Sabbato ante Dominicam quartam Adventus occurrat Festum Sancti Thomæ Apostoli, tunc Officium, & Missæ sunt de Festo; de Feria vero Quatuor Temporum sit commemoratio in Laudibus, ac Missis privatis, & in quibus dicetur ultimum Evangelium de eadem Feria Quatuor Temporum. In Missa vero solemnè nulla fiet commemoratio dictæ Feriæ, quia de ea post Nonam cantatur alia Missa absque ulla Festi S. Thomæ commemoratione.

VI. Gav. num. 6. *In Sabbato vero ratione septem Orationum &c.*) Primis Ecclesiæ sæculis, quibus non opus erat multiplicandi sacros Ministros, quæ hodie urget necessitas, non solum alibi, sed etiam Romæ unica celebrabatur ordinatio per annum, & hæc quidem mense Decembri ob Natalis Festum, ideoque ad anni finem, ut in proximo esset ad Ecclesiam sub proxime sequentis anni initium deservendam; & hinc toties in fine historiz Pontificum hæc clausula subjicitur: *fecit ordinationes mense Decembri, &c.* Urgente deinde, ut dixi, necessitate multiplicandi Ministros sacros, &c.

sine Gloria, quia tamen etiam post hanc Dominicam quartam Adventus aliquando occurrit una, vel altera, aut etiam plures, quandoque Feria, in qua vel in quibus, quando Officium sit feriale, Missa quoque prædictæ Dominicæ dicitur in talibus Feriis sine Gloria, & Credo, omisso quoque post Graduale Alleluja, ac V. sequenti cum eisdem tamen Orationibus, excepta feria 2. in qua secunda Oratio est *Fidelium*, tertia autem *Deus qui de B. M. V. &c.*

Si in eadem II. aut aliam Feriam hujus hebdomadæ incidat Vigilia S. Thomæ, tunc nihil fit de Vigilia in Officio, ne commemoratio quidem, sed totum dicitur de feria currente, sine commemoratione, ac ultima lectione de Vigilia, ut supra innuimus. Missa tamen tunc dicitur (etiam principalis) de Vigiliis de Feria autem Adventus sit tantum commemoratio, nec legitur de ista ultimum Missæ Evangelium: de reliquo dicitur illa sine Gloria, & Credo, &c. Ad Orationes, quod attinet, si prædicta Vigilia S. Thomæ incidat in Feriam II. hujus hebdomadæ, secunda Oratio erit *Fidelium*, tertia autem de Feria Adventus, ex Dominica præcedente: si vero incidat in aliam Feriam, tunc secunda Oratio erit de Feria Adventus, tertia autem *Deus, qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam hujus hebdomadæ incidat ipsum Festum S. Thomæ, tunc sicut Officium, ita & Missa (etiam Conventualis in Ecclesiis Cathedralibus, ac collegiatis) sunt de Festo cum commemoratione de currenti Feria illa. Adventus tam in Officio, quam in Missa sumendo pro commemoratione Feriæ Adventus, Orationem ex Dominica præcedente.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

G A V A N T U S.

Vigilia Nativitatis habetur in Ordine Romano, non habet Alleluja, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat commemoratio Dominicæ, non tamen ejus Evangelium legitur in fine, quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, ut dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2.*

* Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantanda erit post Horam Tertiam, & post aspersionem aquæ benedictæ, quia eo die non jejunatur, & licet aliud videatur præscribi in *Rubr. gener. part. 1. tit. 15. n. 2.* ibi: *quavis dies sint solemnes*: de iis tamen intelligitur, in quibus & jejunatur, & duæ cantantur Missæ de Festo & de Feria, quæ huic Dominicæ non conveniunt. Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica: quod alias docuimus, ratione Dominicæ.

2. Natalis Domini, de quo *Clem. 1. 5. c. 13. Const.* ita dictus est in Ordine Rom. quia in eo natus est Christus. *Isid. 1. 1. de div. Offr. c. 25.* habet certum diem, non mobilem, ut Pascha, quia ex August.

nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, ut Pascha, sed tantum ad memoriam, quod natus sit: in Pascha alia sunt mysteria Azymorum, feriæ sextæ, Sabbatæ, &c. Ita *Alcuinus Flaccus*. Natus autem est die Dominico, ex *Synod. 6. cap. 8.*

3. Tres Missæ celebrantur ex Decreto Theophyl. duas autem tribuit eidem *Rup. l. 3. c. 17.* ob duas generationes Christi ex Patre, & ex Matre: sed forte *Rup.* loquitur eo sensu, quod ille decrevit eas celebrari de nocte, ante Horam Tertiam, significat autem, quod Christus natus est in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio extiterunt: *Gemma lib. 3. tit. 3. c. 104.*

7. Ante Laudes Prima Missa est dicenda. *Micro. c. 34.* qui & ideo addit, quod omitebatur tunc, *Ue Missa est*, ne discederet Populus. *Te Deum*, dicitur ante Missam, *Gemma lib. 4. c. 117.* contra quosdam apud *Dur. l. 6. c. 13.* De Præfatione, & Communicantes, diximus supra *1. part. tit. 2. n. 2. & 5.* De ultimo item Evangelio tertiæ Missæ, *ibid. tit. 13. n. 2.* Jubetur autem omitti purificationem in prima, & secunda Missa, ex *lanoc. III. cap. ex parte, de celeb. Miss.* Vide *sup. 3. p. de defectibus tit. 9. n. 6.* & adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; neque omitendas esse eas preces, quæ in purificatione Calicis, & digitorum ablutione recitari solent: Memento quoque, ut in Vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex dictis *tit. 9. num. 4.*

Verum in prima Missa solemni, hausto diligentius sanguine de Calice, Subdiaconus illum deferret sine Purificatorio ad credentiam de more; ubi supposita saltem palla decenter servabitur usque ad secundam Missam; vel certe relinquet cum Corporali extenso super Altare prope Tabellam secret. ne impediatur incensationem Altaris facientem in Laudibus: & hoc postremum mihi magis placet.

5. *Francol. de temp. Hr. Canon. c. 40. n. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, ut sit ille jejunus per horas circiter sex ex quadam congruentia; quod si celebraturus sit ante mediam noctem, ex privilegio, vel legitima consuetudine, vere non dispensatur in jejunio necessario ad Missam: ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Missa Vigiliæ sumat Purificationem, & eo casu si in prima Missa noctis sumeret purificationem, immo & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam, & tertiam Missam Nativitatis Domini. Favet communis doctrina Theologorum.

6. Caterum probabilem sententiam, & securam putat *Suar. 3. p. disp. 80. sect. 4.* posse in nocte hac celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, quia nullo jure prohibetur: nec abnuo, si causa adit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & ejusmodi; si minus omnes celebrare commode possunt, oppositum docet *Francol. 1. p. c. 39. n. 20.* ubi multos citat Doctores, quorum est communior sententia, lege *Bonar.*

Bonar. disp. 4. qu. ult. p. 108. 9. n. 5. ubi etiam docet *p. 108. 11. n. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum, certe, qui nam tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet, & tertiam potius, cujus Orat. cum Offic. concordat.

7. In Festo S. Stephani, quo ille obiit, ex *Bar. in Martyr. contra Durand. l. 7. c. 21.* legitur Evangelium de Abele Procomartyre totius mundi, *Gemma l. 3. c. 107.* & quia dicitur, *lapidas eos, & relinquitur vobis domus deserta, &c.* quod in ore Stephani fuit causa martyrii *Act. 6.* meminit *Clemens in Constitut.* hujus, & sequentium Festorum cum Natali Domini, *lib. 8. cap. 39.* & *Roman. Ordo:* in quibus habuere sermones antiquissimi Patres.

8. Festum S. Joannis, ut filii Virginis sequentis ventrem, quæ his diebus genuit Christum: vel quia de Pathmo hac die rediit: vel quia Ecclesia ejus nomine dedicata fuit *Gem. lib. 3. cap. 13.* cum obiit ille, ex *S. Hieron. in Brov. & die 24. Junii*, ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Nativitate, quia majoris est dignitatis: & ita habetur in antiquioribus Missalibus.

9. Festum Innoc. antiquius est Origene, qui de eodem *hom. 3. in Matih.* non admittit cantica lætitie, quia descenderunt in Limbum *Microlog. c. 36.* In Dominica vero, & Octava dicuntur, ob causas allatas supra *part. 1. tit. 10. & tit. 18.*

10. Officia Missarum, a Vigilia Nativitatis usque ad Dominicam infra Octavam ejusdem inclusive, habentur in *Ans. & Sacrament. Greg.* Orationes tamen secundæ, & tertiæ Missæ Nativitatis sunt Ambrosianæ, ex *Pamelio.*

11. Dominicæ infra octavam Nativitatis reperitur vestigium apud *Microlog. cap. 37.* etiam si dies ipsa non sit Dominica, & citat Introitum, *Dum medium silentium.* Oratio prima Dominicæ hujus est Ambrosiana ex *Pamelio.*

12. Octavæ Nativitatis, & Circumcisionis meminit *Maximus Thaurin. in hemil. & Ordo Roman.* Oratio *Dens, qui salvis æterna,* est apud *Microlog. cap. 39.* *Pamelius* docet Missæ Officium, licet legatur in *Ansiph. & Gregor.* esse tamen eo posterius. Aliqui faciunt Auctorem Festi Circumcisionis Ivonem, qui de eo sermonem habuit.

13. Octavarum etiam S. Stephani, & S. Joannis, *Amal. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia.

14. Vigilia Epiph. habetur in *Ord. Rom.* in qua non jejunatur ex *Conc. Taron. n. 2. c. 13.* ob Nativitatem Domini Evangelium legitur anticipare, quod accedit postridie Epiph. ex *Martyr. 7. Jan.* si venerit in Dominica dicitur *Credo* ratione Dominicæ.

15. Epiphania, seu Theophania, idest, Apparitio Christi ex *Ord. Rom.* continet Miracula, Stelæ Magorum, Baptismi Christi, aquæ in vinum mutata, & quinque millium satiatorum *ibid.* meminit *S. Clemens l. 3. Const. c. 15.* Post Evangelium publicatur Pascha, ex *Concil. Aurelian. IV. Can. 1.* ut proxime determinetur Dominica Septuagesimæ; quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum Anno primo Christi contigit Feria sexta, & offic. Missæ habetur in *Ansiph. & Sacram. Greg.*

16. Dominicæ infra Octavam cum Introitu, ex *excolso throno* meminit *Amal. lib. 4. cap. 33.* quæ, si contingat, ut in Rubricis Breviarii, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantum in Missa Orationes admittit, more Dominicarum infra Octavas, quod idem sit in Dominica infra Octavam Nativitatis, in qua sunt tantum commemorationes de Octava. Offic. Missæ habetur in *Ansiph. & Sacramentario S. Gregorii*, sed Oratio est Ambrosiana ex *Pamelio.*

17. In Octava celebrari Baptismum Christi in Missa, docuit *Amalar. cap. 34.* Baptizatus autem fuit feria 6. ex *Cinconio in vita Christi*, sed *Duo. lib. 6. cap. 28.* Feria 3. baptizatum probatur. Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano.*

18. De Festis duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra Octavam Epiphaniæ, pendet a Rubrica Breviarii, ubi nos etiam reddemus causam desumptam ex Officio, non ex Missa.

Novæ Observationes, & Additiones pro Gavanti Commentarium.

1. Gav. n. 1. *Vig. Nativ. habetur, &c.* Hæc Vigilia celebratur cum jejunio, quod remotioribus antiquitatis testimoniis comprobari potest D. enim Augustinus prædictum jejunium tamquam universale totius Ecclesiæ proponit, & inter crimina, propter quæ Presbyterum quemdam suæ Diocesis depositione dignum judicavit, illud recenser, quod in Vigilia Natalis Domini non jejunasset: *Confessus est die jejunii Natalis Domini, quo etiam Ecclesia Cippiana sicut castra, jejunabat, prandisse, & coenasse... ego... removendum ab Officio Presbyteri arbitrans sum.* Ita S. Pater *epist. 65.* ad Xantipum Numidicæ Primatem. Nonnulla alia spectantia ad jejunium hujus Vigiliæ tradit *Grancolas lib. 2. c. 13. in comment. ad Breviarium Romanum.*

De Ritu celebrandi Officium hujus diei, & legendi ad Primam Martyrologium cum majori, quam alias solemnitate, sermonem habebimus cum nostro Auctore in *tom. 2. hujus sui thesauri scilicet 6. c. 4.*

Ad Missam vero hujus Vigiliæ, quod attinet, hæc eo magis peculiaris censer debet, quod in nulla ex tribus Festis Nativitatis Missis minimo comprehenditur, estque ab Officio, & Missa notis Natalis sejuncta: atque in omnibus Sacramentariis etiam Gelasii statutum est, eam ad Nonam celebrandam esse: in *Vigiliis Nativitatis Domini ad Nonam*, veluti minorum jejunorum diebus. *Lanfrancus statut. c. 1. sect. 2.* præscribit, ut Missa hæc solemnitate post Sextam celebretur Diacono Dalmaticam, Subdiacono Tunicam, Cantoribus cappam gestantibus. Graduale vero in albis cantatur, atque propterea lumina, & incensum ad Altare adhibeantur, & majores Campanæ pulsantur. In quibusdam Ecclesiis generalis absolutio ante Missam dabatur, quemadmodum fieri contingit Feria 5. majoris hebdomadæ in Cathedralibus, cum poenitentes reconciliantur. In aliis vero Ecclesiis plures Prophetiæ, & quinque aliquando legebantur,

ut

uti fit Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbatho Sancto, & Vigilia Pentecostes ante Fontium Benedictionem. In Ecclesia Mediolanensi adhuc perseverat consuetudo legendi in hac Missa quatuor Lectiones ex veteri Testamento: & canendi totidem Graduales, quos Psalmellos vocant, & Collectas ante Epistolam, & Evangelium, atque prior ex istis quatuor primis Lectionibus, est illa ex Genesi cap. 15. qua Messias Abrahamo promissus est; altera ex libro Judicum cap. 13. Mane scilicet Oratio, tertia ex libro 1. Regum cap. 1. quarta ex Isaia cap. 7. *Adjecit Dominus loqui ad Achaz.* Prædictæ autem Lectiones per extensum habentur in Missali Ambrosiano, impresso Mediolani Typis Vincentii Sabbii Anno 1594.

In nostris autem Ecclesiis, & hisce temporibus, Missa (si Vigilia Nativitatis Domini veniat extra Dominicam) dicitur hac die, uti describitur in Missali, & uti notatur in proprio de tempore, sine Gloria, & Credo, & tunc omittitur post Graduale *Alleluja*, cum sequenti *Ps.* Dicitur quoque tunc non nisi unica Oratio. Præfatio communis; in fine *Benedicamus Domino*, & Evangelium Sancti Joannis: color violaceus. Missa Conventualis vero hujus diei cantari debet, ut innui, post Nonam. Duplex quodcumque etiam Patroni, & Titularis Ecclesiæ, vel Dedicationis ejusdem in hac Vigilia occurrens, transferendum est juxta Rubricam Generalem decimam Breviarii num. 1. Prohibentur quoque hodie Missæ Votivæ privatæ etiam de Requiem, quantumvis præsens sit corpus, juxta Decretum die 28. Augusti 1627. datum in nostro Indice sub num. 217.

Cantata Nona terminatur tempus Adventus, & cessat *Ps. Angelus Domini*, cum collecta: *Gratiam tuam quesumus, &c.* & illi alia: *Deus, qui de B. M. V. &c.* respective in Officio, & Missa substituitur.

Noster Castaldus in *praxi Cæremoniarum lib. 3. sect. 1. cap. 5.* accurate describit, quæ in Palatio Apostolico, tum alibi observanda, ac præparanda sunt hac die, omnesque ejus cæremonias, præsertim vero in decantanda Prima, & cæteris Horis minoribus.

II. Gavant. * *Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, &c.* Si hæc Vigilia venerit in Dominicam quartam Adventus, Missa dicitur de Vigilia, & quidem eadem, quæ alias, nempe *Hodie scietis, &c.* at cum Commemoratione *Dominica quarta Adventus*; ob quam tunc in tali Missa Vigiliæ dicitur quoque Credo, uti disertè tradit Gavantus supra, cui adstipulantur omnes Disectores in suis Kalendaris, non dicitur tamen Gloria in Excelsis, &c. Post Graduale dicitur *Alleluja* cum *Ps.* seq. sed non dicitur tertia Oratio: dicitur Præfatio communis, & in fine *Benedicamus Domino*, ac Evangelium S. Joannis, &c. non vero de Dominica occurrente, quia, ut ait Gavantus supra, lectum jam fuit Sabbato præcedente, nec hodie fuit lectum ad Matutinum, ut addit Bauldry, Dominicæ commemorationem, ex

quo hac die occurrit Vigilia Nativitatis, disertè præscribit Rubrica Missalis, unde satis mirari non possumus doctissimum Grancolas *cit. loc. cap. 13.* affirmare potuisse, nullam in eo casu Dominicæ debere fieri commemorationem, quod profecto inconsiderate scriptum est.

III. Gav. * *Missæ cantanda erit post Tertiam, &c.* Missa Solemnis, seu Conventualis in prædicto casu, ut optime notat Gavantus, cantandi erit post Tertiam, & post aspersionem aquæ benedictæ, & Ministri ad prædictam Missam Solemnem, in casu quo Vigilia Nativitatis Domini occurrat in Dominica, utentur Dalmatica, & Tunicella, ut tradit Castaldus *loc. cit. num. 2.* & post eum Bauldry *part. 4. cap. 2.* Missa siquidem non est de Dominica, sed de Vigilia Nativitatis, in qua non adhibentur Planetæ plicatæ, ut supra nos quoque innuimus.

IV. Gav. num. 2. *Habet certum diem non mobilem, &c.* Cur Christi Natalis dies immobilis, certusque sit, non vero Paschæ, &c. tradit Augustinus *epist. 55. alias 119. cap. 1. & 2.* ubi ait: *Diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, sed tantum in memoriam revocari, quod natus sit, ac per hoc nihil opus erat, nisi revolutum Anni diem, quo ipsa res acta est, Festa devotione signari. Sacramentum est autem in aliqua celebratione, cum rei gesta commemoratio ita sit, ut aliquid etiam significari intelligatur, eoque modo agimus Pascha, ut non solum in memoriam, quod gestum est, revocemus, id est, quod mortuus est Christus, & resurrexit, sed etiam cætera, quæ circa ea adtestantur ad Sacramenti significationem, non omittamus; hæc autem innuuntur supra Gavanto.*

Cæterum, quamvis inter majores Ecclesiæ solemnitates primum ante cæteras locum sibi vindicet Natalis Domini, si Pascha. & Pentecostes excipias, difficile tamen est affirmare, quo præcipue tempore Festum istud tam solemne institutum fuerit. S. Augustinus de Festis agens *epist. 54. alias 118. cap. 1.* recenset ea Festa, quæ ætate sua per universum Orbem servabantur, & quæ ab Apostolis instituta credebantur, & inter ea nominat Passionem, Resurrectionem, Ascensionemque Domini, necnon Descensum Spiritus Sancti, quæ sunt Mysteria, quorum Apostoli testes fuerunt, nihil vero habet de hoc Festo Natalis Domini hoc loco; non quia ea tempestate non coleretur ab omnibus, sed fortasse, quia cæteris aliis solemnitatibus quo ad vetustatem cedebat, vel quia non ab omnibus Ecclesiis eodem die peragebatur; nam de tali Festivitate idem S. Pater mentionem facit, ut mox vidimus in alia supracitata epistola.

Sed quo præcipue tempore Festum Natalis Christi celebrari cœperit, iterum dico, incertum omnino est. Clementis Alexandrini ætate, ideoque sæculo secundo labente, vel nondum colebatur tale Festum, vel saltem peculiari diei affixum non fuisse, saltem in Ægypto, ubi vivebat, & in Provinciis vicinis; deducit eruditissimus Franciscus Fagius in Vita S. Julii Pontificis circa medium

Sæculi IV. Certum tamen est, priscis Ecclesiæ temporibus, & post Clementem Alexandrinum Festum Epiphaniæ idem fuisse, ac Festum Natalis Christi, & Epiphaniam non solum Adventum Magorum, quibus sese conspiciendum præbuit, sed etiam Christi Natalem, & Christi Baptismum signasse, ut demonstrat Dionysius Gothofredus ex SS. PP. in *Commentario legis v. Theodosi junioris de spectaculis* Anno 425. datæ. Festum autem Epiphaniæ celebrabatur tam in Oriente, quam in Occidente die VI. Januarii. De Occidente testatur Ammianus Marcellinus Scriptor Gentilis l. 27. cap. 2. De Oriente vero testatur Epiphanius lib. 3. & Cassianus Collas. lib. 10. cap. 2.

Ex D. autem Joanne Chrysostomo in *serm. 39. de Christi Nativitate*, qui extat tom. 5. ejus operum pag. mibi 466. diserte colligitur, ante decem Annos jam idem Festum Natalis Domini seorsum ab Epiphania, die XXV. Decembris celebrari coeptum fuisse. Prædictum Sermonem pronuntiavit S. Jo: Chrysostomus quando nondum erat Episcopus, sed tunc Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ, ut ostendit Combefisius in notis ad Joannis Nicæni epistolam de die Natali, sed sive Orationem dixerit Antiochiæ, sive Constantinopoli, vix decennium præterisse docet, ex quo Natalis Domini dies Festus cognosceretur: *Et quidem*, inquit, *nondum decimus Annus est ex quo hic ipse dies manifeste nobis innouit*. Pergit deinde narrare ex Ecclesiâ Occidentis, in qua Natalitii diei antiqua traditio erat, in Orientem ita ejus celebritatem rediisse, ut non omnibus statim arderet, Dominum Mense Decembri natum esse: *Hic dies cum ab exordio iis qui in Occidente habitant cognitus fuerit, nunc ad nos domum non ante multos Annos transmissus*. Subnectit postea inter Doctos dissensionem fuisse circa hanc rem; aliis eam tamquam rem novam improbantibus, aliis vero eamquam antiquitati etiam Orientalium consonam, sed jam diu antiquatam accipiendam, & restituendam contendentibus. Non me latet Cretserum ad cap. 8. Codicis negare hunc sermonem esse S. Chrysostomi, verum eidem validis rationum momentis eum adjudicare Casaubonus Exerc. 2. in Baronium, & Combefisius loc. supradicti. Videri potest Zaccagnius in præfat. tom. 1. ad Collectionem Monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ, ac Latine n. 33. ubi existimat, verba S. Chrysostomi mox relata intelligenda esse de Antiocheni Patriarchatus Ecclesiæ, in quibus Ægyptiorum more una, eademque die Epiphaniæ, & Nativitatis Festum antiquitus agebatur. Hinc etiam optime inferri potest, quod Ecclesiâ Antiochena prima fuerit inter Orientales, quæ duo Festa ista distinxerit, & Natalis Festum die XXV. Decembris celebrare coepit, qui mos etiam Constantinopoli inductus fuit, ut infra patebit, operam dante eodem Sancto Joanne Chrysostomo, præsertim Sermone primo in Pentecosten, quem ibidem habuit, & qui tom. 5. ejus operum extat sub num. 33. in quo ait, Festum Nativitatis Domini a longo tempo-

re, atque ex valde antiqua traditione in Occidentali XXV. Decembris celebratum esse.

Talem autem variationem circa Festi Natalis celebritatem in Oriente contigisse opinor, quia, ut Joannes Archiepiscopus Nicænus in *epist. de die Natali*, quæ extat tom. 2. Actuarii Bibliothecæ PP. pag. 311. & quam Combefisius ex Græco transtulit, & adnotationibus illustravit, narrat, quod Cyrillus Jero solymitanus Episcopus ad Julium Pontificem litteras dedit, quibus monebat impossibile esse, ut in Epiphaniæ solemnitate triplicis sollemnitis memoria in sacris, ac inter se distantibus locis perageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini esset ex Jacobi fratris Domini sive traditione, sive permissione, accidit ut Romæ optime re discussa, & diligenti supputatione adhibita, Natalis Domini verum diem XXV. Decemb. incidere constaret: *Inque hunc modum*, inquit, *Julius Romanus Patriarcha Menses Hebraeorum, atque Romanorum composuit, a quo tempore capit Romana Ecclesia laetis gaudiis celebrare Natalem Salvatoris diem 25. Decembris, tradiditque celebrandam universis Ecclesiis*. Hinc addit, D. Basilium in suis moralibus signasse Salvatoris Natalem diem XXV. Decembris, & Gregorio Nazianzeno in mandatis dedisse in Synodo Constantinopolitana, promulgari, ac celebrari XXV. Decembris, quamquam quidam non assenserint. Tandem sub Arcadio, & Honorio, dum hic Bizantium aliquando accederet, cooperante S. Joanne Chrysostomo, & ex Cypro accersito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente esse, ut eadem die XXV. Decembris Natalis Domini celebraretur, quibus assensum & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Verum prædicta institutio de divisione utriusque præfatæ celebritatis ab omnibus Orientalibus profecto tunc recepta non fuit, nam Abulpharagus in Historia Dynastiarum pag. 94. mentionem facit Epistolæ Anno 551. a Justiniano Imperatore ad Episcopos scriptæ, in qua hæc habetur: *Anno 25. Imperii sui ad omnes ubique Episcopos scripsit, ut Festum Natalis celebrarent 25. Januarii (Decembris scilicet nostri) & Epiphaniam sexto Januarii posterioris (videlicet Mense Januarii) distoque ejus paruerunt, exceptis Armenis, illi siquidem morem priorem restituerunt, quo utrumque Festum eadem die celebrant*; Armeni tamen (ut notat Franciscus Pagius ad calcem Vitæ S. Julii Papæ) qui Justiniani Imperatoris Decreto parere renuerunt, jam inde tempore Gregorii Illuminatoris circa Constantini Magni tempora Fidem Christianam receperant, sed Anno 536. se ab Ecclesiâ abstraxerant, & Hæresim Eutichianam profitebantur.

Superius autem dicta omnia, ut adnotat mox citat. Franciscus Pagius in eadem Vita S. Julii Romani Pontificis, consona sunt cum his, quæ habet Gregorius Nyssenus Episcopus initio Orationis funebri in S. Basilium fratrem; ex iis enim quæ ibidem offerit, deducitur discretio Festivitatæ Epiphaniæ a Festo Natalis Domini, etiam in Cappadocia, eundemque morem de celebratione Natalis & Epiphaniæ

phaniz in Ecclesia sua obtinuisse asseruit D. Gregorius Nazianzenus in Oratione 39. quæ est in Epiphaniam, in qua Nativitatis Domini & Magorum adorationis Festivitatem ab Epiphaniæ Festo diversam fuisse diserte affirmat.

Ex supra adnotatis inferitur, Julio Papæ adscribi non posse hujus solemnitatis institutionem, cum eo antiquior fuerit, sed tantum dicto Pontifici tribui posse, quod in Ecclesia Occidentali, & etiam Orientali talis Festivitas die XXV. Decembris inciperet celebrari, ut Florentinus in notis ad Martyrologium Hieronymianum diffuse ostendit *Exercit. 2.* Romana autem Ecclesia certius Natale JESU Christi diem rescire potuit, eaque de re cæteras Ecclesias docere, ex eo quod Natalis Domini dies ineunte censu ab Augusto per Quirinum in Judæa Instituto eveniret, atque ista, magna cura Romæ servata fuerint: atque hinc est, cur Romæ, quis fuerit Natalis JESU Christi dies, melius quam alibi resciri potuerit, atque cur primum ibi Festum istud fuerit celebratum, quæ, & alia nonnulla innuuntur pariter a S. Jo: Chrysostomo *serm. 35. supracit.*

Lubet subnectere id, quod tradit Pagius *loc. cit.* nimirum quod quamvis Combefsius laudatus, scribat, Jo: Episcopi Nicæni Epistolam de die Natali novam esse, & fabulis plenam, quidquid tamen de hac re sit, nihilominus, quæ ex ea superius relata sunt, fabulis profecto non sunt accensenda, cum reperiantur confirmata auctoritatibus SS. PP. Gregorii Nysseni, & Nazianzeni, necnon S. Chrysostomi: Alia, quæ spectant ad originem, & Institutionem hujus Festi, videri possunt apud Thomassinum de Festis *lib. 2. cap. 6.* Baillet *tom. 3. in hunc diem.* Grancolas Commentario Historico in Breviario Romanum *lib. 2. c. 14.* Franciscum Pagium, & Florentinum *loc. supracit.* & Tillemontium *num. 1.*

V. Gav. n. 3. *Tres Missæ celebrantur ex Decreto, &c.* S. Thelesphoro, qui Anno 126: Thronum Apostolicum conscendit, tribuitur institutio Missæ, quæ in nocte Nativitatis Domini ubique celebratur, ejusque Decretum refert Gratianus in *cap. Noctæ sanctæ de Consecr. dist. 1.* Verum Epistola Decretalis Thelesphori, ex qua Gratianus Canonem excerptit, supposititia profecto est, cum sit ex numero illarum, quæ a Pseudo Isidoro confarctatæ fuerunt, de quibus superius jam disseruimus; præterea talem Epistolam supposititiam esse evincitur, etiam ex eo quod privilegium, & pernoctatio, & ipsa Festivitas multis Annis post Thelesphorum statim die coli coeperunt, nimirum sub Julio I. ut supra ostendimus. Deinde Epistola ista, quæ dicitur scripta ad omnes Episcopos, incipit cum verbis Damasi Papæ: *Epistolam ad Illyricos: Credimus S. Fidem vestram in Apostolorum orationibus laudamus.* Denique habet plura alia testimonia ex Damasi Epistolis, item ex Psalmis 25. 36. & 51. versionis S. Hieronymi. Trium autem Missarum usum in hac die a Romana Ecclesia ortum duxisse testatur D. Gregorius, qui ait, se abbre-

viare sermonem suum in hoc Festo propter hæc tres Missas, quæ multum temporis infumebant. *Quia hodie per Missarum solemniam celebraturi sumus.* Ad primam Missam, quæ nocte celebrabatur, sermo habitus videtur, fortasse etiam in aliis Missis habebatur concio. Sunt qui opinantur, forsitan duas Missas plerumque celebratas fuisse in cunctis solemnioribus Festis, primam nocturno tempore post Matutinum, secundam vero diurno post Terciam. Tertiam vero Missam hac die Romæ extra ordinem ob id tantummodo celebratam esse, quod in Urbe haberetur Ecclesia S. Anastasie, cujus Festum in eundem diem Natalis incidit, & ne intermitteretur Stationes ordinariæ in solemnitatibus in Ecclesia D. Petri; præsertim in hac solemnitate ibant ad unam celebrandam Missam in Ecclesia S. Anastasie inter Nocturnam, & diurnam Missam circa tempus Auroræ. Hanc esse trium istarum Missarum originem censent nonnulli, inter quos recentissime Grancolas *loc. suprac. c. 14. de Natalis festo*; qui insuper refert ibidem usum iterandi Sacrificium in solemnioribus Festis, & adstruit, quod duæ in Gallia Missæ in Natali, æque ac in omnibus aliis solemnitatibus, celebrarentur, probari ex Gregorio Turon. *de Gloria Martyrum c. 52.* quarum una erat nocturna, altera vero diurna. Consuetudinem autem Romanam tres Missas celebrandi in Festo Natalis, in Galliam, & cæteras Regiones adstruit invecitæ esse, quo tempore Carolus Magnus Ordinem Romanum recipi jussit, ac tandem migravit ad Presbyteros etiam, qui Missis privatas celebrant. Trium Missarum privatarum mos hac die habetur apud Petrum Ven. Abbatem Cluniacensem, qui eas celebrari præcipit in Sacello Infirmorum pro infirmis *Statut. 72.*

In Ordinibus Romanis adnotatum reperitur, quod Papa tres prædictas Missas celebraret ad tres diversas Stationes, primam ad S. Mariam Majorem, secundam ad S. Anastasiam, tertiam ad S. Petrum. In Ordine Romani Canonici Benedicti, Papa in hac die tribus Missis oneratur: *tres Missæ per Papam dicuntur, sive debent dici.* Alibi plerumque a diversis Sacerdotibus celebrabantur, ab Episcopo una tantum, nimirum ultra, scilicet diurna, quæ cæteris solemnior est. Joannes Abricensis præscribit, ut prima Missa, nempe nocturna ab Ecclesiæ Thesaurario, secunda, nempe summo mane, a Cantore, tertia vero ab Episcopo dicatur. In pluribus Ecclesiis secunda Missa, ne ad Altare quidem majus dicebatur, idque observatur, ad tradita per Grancolas supra, in Ecclesia Rhemeni, Turonensi, Viennensi, Longionensi, & aliis.

VI. Gav. n. 4. *Ante Laudes prima Missa est dicenda, &c.* Cantato solemiter Matutino, ut dicemus in *tom. 2. hujus Thesauri sect. 6. c. 5.* antequam cantentur Laudes, celebrari debet prima ex dictis tribus Missis solemnibus cujus hora in Sacramentar. Sancti Gregorii per Pameliū edito, præcise signatur, quod sit media nox: *Media nocte Statio ad S. M. Majorem*; ita etiam signata est apud Rupertum, Durandum, aliosque Aucto-

Auctores hora mediz noctis, unde nomen retinuit, medizque noctis Missa appellata est. Non debet autem inchoari, sicut Romæ fit, nisi dato mediz noctis signo, & nisi æquum mediz noctis tempus advenerit. In hac prima Missa ab antiquo tempore cantatur *Gloria in excelsis* solemniter, & interim omnes campanæ tam majores, quam minores pulsari debent in signum lætitiæ. In libro inscripto: *Speculum Ecclesiæ* (cujus Auctor quidam Thuronenſis asseritur a Grancolas l. 2. *sui Comment. Historici in Breu. Rom. c. 14.* sed talis liber reperitur inter opera Hugonis Victorini tom. 3.) pro certo affirmatur inceptum fuisse cani *Gloria in excelsis* pro Missa diei Natalis, & Romæ dictum fuisse Græce ad primam Missam, & ad secundam Latine, & a die Natalis invaluisse morem dicendi prædictum Hymnum in Missis solemnibus.

Ad Symbolum, si Celebrans sit ad Altare (quod certe convenit, & velit sedere post *Et incarnatus est*) descendit de Altari ad infimum gradum illius eo tempore, quo in Choro cantantur ea verba; *Descendit de Calis*, vel paulo ante, ita ut possit reperiri genuflexus, & quidam utroque genu ibidem, dum dicitur *Et incarnatus est*, &c. quo dicto, vadit ad scamnum, ubi sedere possit. Si vero nolit sedere, satis erit, ut descendat ad secundum gradum, & ibi genuflectat, & deinde redeat iterum ad medium Altaris. Si vero repariatur sedens ante prædictum *Et* in hac Missa, & duabus aliis solemnibus, ut etiam alibi diximus, semper genuflectere debet super infimo gradu in cornu Epistolæ, facie ad cornu Evangelii conversa, & quando canitur: *Et Homo factus est*, caput inclinat, id quod facere debet etiam quando flectit genua, ut mox diximus, vel super infimo, vel in secundo gradu Altaris. Scitis est. de Missis privatis, in his enim ad verba *Incarnatus est*, etiam hac die Celebrans non flectit utroque genu, sed uno tantum, more alias consueto, ut sic sit expeditior ad surgendum. Gavantus part. 1. tit. 19. Halden. part. 2. tit. 22. §. *Ex Decreto Theophori*.

Quoniam hoc loco mentio facta est de scamno, in quo sedere potest, si velit Celebrans cum suis Ministris, dum cantantur in Choro Hymnus Angelicus, & Symbolum, lubet asserere sequentia Decreta, quæ in superioribus Titulis primæ Partis exhibere non potuimus, quia nondum ad nostram notitiam pervenerant, & idcirco alterum eorum in Appendice Decretorum collocavimus.

Tam Celebrans, quam Assistentes in Festivitatibus Sanctorum Titularium in Vesperis, & Missa solemnī sedere debent in scamno, & non in sede coriacea. S. R. C. die 31. Julii 1685. in *Reginensem*. in *Calabria* sub num. 428.

Celebrans in Missa solemnī quando sedere debet, procedit ad præparatam sedem apertæ capite, & ita regreditur ad Altare, &c. S. R. C. die 21. Martii 1676. in *Collem*.

VII. Gav. eodem n. 4. *Verum in prima Missa fœdenti hausto diligentiſſime Sanguine*, &c.) Celebrans

in prima Missa totum diligentius sumet Sanguinem post unum, alterumve haustum, parum inclinando Calicem super Patenam, & fere usque ad labium Calicis deducendo remanentes guttas, eas deinde sumendo. Curabit quoque, ut nihil maneat hærens extremitati labii Calicis, ubi sumpsit, unde labio superiori oris totum exacte absorbere studeat, tum Patenam Calicem, & palla Patenam tegens, ac super Corporale relinquens, dicat: *Quod tibi sumpsimus*, &c. Deinde ministrante Diacono, vel Subdiacono ampullas, & infundente vinum, prout suo loco diximus, postea aquam, abluit digitos, quibus SS. Sacramentum tetigit, talisque ablutio fit non in Calice (saltem Celebrantis) sed in alio vase vitreo, vel argenteo, mittendo tamen, ad hoc in Altari præparato, & a Sacrīsta collocato, & intem dicit: *Corpus tantum Domini*, &c. absterſisque purificatorio digitis, prædictum vas palla coopertum poni debet in posteriori parte Altaris prope Corporale, juxta quod collocari poterit & purificatorium. Ulterius advertat Sacerdos, quod non solum in prima, sed etiam in secunda Missa, quæ celebrantur in hoc Festo Natalis Domini, non debet fieri purificatio Calicis, ut statuit S. R. C. 16. Septembris 1702. in una Regni Portugalliæ, quod Decretum extat in nostro Indice sub n. 569. & hæc debent servari tam in Missis solemnibus, quam in Privatis.

VIII. Gav. n. 4. *Subdiaconus illum deferat*, &c.) Subdiaconus post lotionem manuum Celebrantis, non extergat purificatorio Calicem, sed illum ad credentiam sine purificatorio, indeque alius Sacerdos initiatus eundem Calicem in Sacrīstiam deferat, ubi supposito Corporali in loco aliquo decenti, & clauso servabitur usque ad secundam Missam solemniter (seu privatam) celebrandam, in ejus initio, ut alias e Sacrīstia deferri, & super prædicta credentia collocari poterit, siccata jam ut creditur quacumque vini consecrati specie, sed tamen quia moraliter certum est, non potest sic assumi Sacrum Sanguinem, quin aliquæ remaneant species, seu guttulæ, quæ post aliquam moram ad fundum conveniunt, ut omnis cautela adhibeatur, & reverentia prædicto Calici præstetur, adhuc eidem Corporale, seu palla supponi debet, decenterque tractari, & a Ministro Sacro semper deferri. Idem servetur in secunda Missa, & hæc est praxi Urbis communior, & congruentior.

Post 1^{am} Missa est, convenit, ut Fideles non discedant, sed assistant laudibus mox dicendis. Bauldry part. 4. cap. 2. num. 25. & 26.

Finita Missa, Celebrans cum Ministris Sacris descendit, & juxta morem cujuscumque Ecclesiæ, vel ad cornu Epistolæ, vel in Choro, si retro Altare collocatus sit, depositis Planeta, & Manipulo, accipit Pluviale album, adjutus ab iisdem Ministris, pergitque ad locum consuetum, ubi incipit absolute, non præmissa Oratione Dominica: *Deus in adjutorium*, &c. & prosequitur Laudes de more, ut fusius explicabimus cum Gavanto tom. 2. sess. 4. cap. 2. num. 4.

IX. Secunda solemnitas Missa hujus diei inscribitur: *secunda Missa in Aurora*, nec dici debet, nisi sub lucis ortum, post Primam in Choro cantatam, quæ ita tempestive est decantanda, ut Missa hæc secunda solemnitas competenti tempore, hoc est in ipsa Aurora, queat decantari. In Statutis Carthusianorum legitur, quod Auroræ ortus expectandus esset, ideoque dicenda erit ante Primam, non vero postquam dictum est: *Jam lucis orto spere*; in hac secunda Missa habetur commemoratio S. Anastasie, quæ tantum propria erat Urbis Romæ, & ad ceteras omnes Ecclesias non transit, nisi postquam Missale Romanum in omnibus inventum est. Amalarius lib. 1. scribit, quod ævo suo pariter Romæ tantum, & in Ecclesia illius Sanctæ, ubi asservabantur Reliquiæ, dicebantur duæ Orationes in secunda Missa, sed extra Ecclesiam propriam nulla fiebat illius Sanctæ commemoratio. Rupertus Abbas Tuitiensis de Divin. Offic. lib. 3. cap. 21. ubi agit de hac secunda Missa, ait: *Utraque Missa Statio ad S. Mariam esse debuit, sed causa intercurrit, ut ad S. Anastasiam ageretur: videlicet passio ejus, quæ Romanorum nobilissima Martirorum... circumposita igne, cremata ipso die Natalis Domini nata est, &c.* quibus quidem verbis innuit rationem, cur fiat in hac secunda Missa præfata commemoratio, nimirum quia habebatur Statio in Ecclesia eidem S. Anastasie Sacra. Sed disertius reddit rationem Micrologus cap. 4. de numero Orationum in Missa, talis commemorationis, quæ Romæ tantum fiebat, dicendo: *In Nativitate Domini ad Missam in mane Romani Oratione de S. Anastasia adjiciunt, quia Stationem in Ecclesia ejusdem Martyris ad eandem Missam agunt, & nos quoque in illa adjunctione incitamus, licet non eandem adjunctionis occasionem habere videamur.* Extant Missalia MSS. ut refert Græcolas loco cit. in quibus secunda hæc Missa tota est de S. Anastasia, cum commemoratione Nativitatis, quod scilicet cursu temporis statutum sit in hujus Sanctæ Ecclesiæ Missam propriam in ejus honorem celebrari; Præfatio est de Comuni Virginum, quamvis Sancta non sit Virgo, fueritque Vidua, quando martyrium subiit. Codex Ratol. in Missalibus tamen excusis non reperitur talis Missa propria, sed loco illius in omnibus legitur Missa de Nativitate Domini, cum commemoratione solum prædictæ Sanctæ, de qua commemoratione sermonem etiam habuimus in Parte I. hujus Thesauri in Titulo de commemorationibus.

In prædicta secunda Missa hujus diei, tam solemniter, quam privata, ad Offertorium, velo de Calice deposito, hic parumper versus cornu Epistolæ collocetur, sed non extra Corporale, ob rationem supra datam, sicque accepta Patena Hostiam Sacerdos offerat, quæ super illam reperitur. Facta oblatione, caveat Diaconus in Missa solemniter, & Sacerdos in Missa privata, ne purificatorio extergat Calicem, sed eum intra Corporale relinquens, leviter elevet, ac proinde vinum eidem caute imponat, ne guttæ aliquæ ab labiis ip-

sius Calicis resiliant, quem deinde, nullatenus ab intus abstersum, more solito offert. Ad consecrationem porro hanc habere poterit intentionem, quod scilicet velit consecrare totum, & solum illud, quod consecrabile reperitur in Calice. Quod etiam pro prima, & tertia Missa servare debet. Pro sumptione autem Sanguinis, & ablutione digitorum observentur ea, quæ supra dicta sunt de prima Missa, hoc Insuper addito, quod præstet per eandem viam sumere in secunda, & tertia Missa, per quam sumptio facta est in prima.

X. Tertia Missa omnium solemnissime, in ipsa die Nativitatis Domini post Tertiam in choro decantatam, celebrari debet. In hac tertia Missa prædicta omnia observentur usque ad sumptionem Sacramenti inclusive, quæ peracta sumat Sacerdos purificationem ordinariam, deinde ablutionem digitorum e vase argenteo, vel vitreo immittat in Calicem, & sumat, ac deinde faciat solitam in Calice digitorum ablutionem, & postquam exterit Calicem, etiam vas, in quo fuit ablutio, purificatorio extergat. Omnes prædictæ tres Missæ dicuntur cum Gloria, & Credo, nec non cum Præfatione, & Communicantes prop. de Nativ. per totam Octavam. In prima Missa hujus Festi in Canone infra actionem dicitur: *communicantes, & nossem sacratissimam Celebrantes, &c.* etiam si die celebretur; deinceps vero tam die, quam per Octavam, esto forsitan de nocte celebretur, dicitur: *Et diem sanctissimum, &c.*

XI. Huc usque de tribus Missis solemnibus hujus diei sermonem habuimus: progredimur nunc ad aliqua adnotanda, quæ pertinent ad Missas Privatas, quæ si successive dicantur, nempe tres, una post aliam, finita prima, & ita pariter secunda Missa, Minister se confert pro more ad sinistram plani partem, ac in ea genuflectit juxta solitum, ut respondeat Celebranti, ipse vero Celebrans ablutis (ut supra diximus de Missa solemniter) post Communionem digitis, ponit Hostiam super Patenam pro subsequendo alio sacro, non extergendo Calicem, quem tamen adaptat, ut initio Missæ illum velo cooperiens, velatumque ponat super Corporale extensum; dixi debere ponere Hostiam super Patenam, unde Sacrista præparare debet in credentiis Altarium non solum aliquod Vas mundum vacuum pro ablutione digitorum Celebrantis in eo facienda, de qua supra, sed etiam super easdem Altaris credentias præparare duo alia vasa, unum pro vino, alterum pro aqua, ex quibus Minister possit in ampullas vinum, & aquam pro Missis privatis infundere, denique ad quolibet Altare hostiarum cum Hostiis, quæ usitatis Altaris sint satis, eo quod inconveniens esse videatur pro singulis Missis ad Sacristiam recurrere, nisi forte alio modo utrique dictæ inconvenientiæ consulatur.

Redeundo nunc ad Celebrantem, finito ultimo Evangelio J. Joannis post primam, & secundam Missam, statim se recipit ad medium Altaris, & facta reverentia Crucis, accedit ad aperiendum librum,

brum, si non antea reliquerit apertum, eoque aperto, redit ad medium Altaris, ubi rursus, ut antea, facit Cruci reverentiam, eaque facta, descendit in planum, & ibi secundam, aut tertiam Missam incipit, circa quas præter superius dicta nihil aliud hic venit observandum. Dubium tamen aliquod discutiendum sese offert, cum enim fieri non possit, ut totus e Calice sanguis sumatur, sed aliquæ remaneant semper species consecratæ Calici adherentes ut supra innuimus, quæ post aliquantulam moram ad fundum conveniunt: hinc dubium, inquam, oritur, utrum Celebrans debeat genuflectere, quando transit ante Calicem continentem dictas stillas. Proponit hanc questionem Franciscus Magius in suo libro de div. Offic. & Clero disquis. 31. pag. mihi 298. & fatetur se observasse, sicut revera est, hic genuflexionem omitti fere ab omnibus, ipse vero omittendi causam non videt. Halden tamen loco suprac. opinatur, in prædicto casu Celebrantem non debere genuflectere, sequens sententiam Gerlaci Vinitoris, quem prædicto loco citat, quam sententiam pariter tradit Bauldry part. 4. c. 2. n. 5. & hæc quidem est praxis Urbis communior. Non me latet, hoc dubium propositum fuisse S. C. die 20. Julii 1686. in Angelopolitana ad nonum dubium, nimirum, utrum in tribus Missis Natalis Domini post sumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris sit facienda genuflexio, & vertendo se Celebrans ad Dominum vobiscum, vel ad dandam benedictionem, num debeat renes vertere ad Altare, cum (ut creditur) species Vini non sint exsiccata in Calice? & Sac. Congr. respondit: *Serventur Rubricæ Missalis de Ritibus servandis in celeb. Missæ*; & datur hoc Decretum in nostro Indice sub n. 487. Similiter resolutum fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice sub n. 537. cum autem Rubricæ non præscribunt genuflexionem faciendam in hoc casu, sicut præscribunt faciendam esse genuflexionem Feria 5. in Coena Domini, quando Sacerdos transit ante Sacramentum in Calice reservatum, & velo coopertum, hinc credendum in nostro prædicto casu, cum Rubricæ nihil præscribant, inhaerendo Decretis Sacræ Congregationis, non esse faciendam genuflexionem.

XII. Gavant. n. 5. *Ut sit ille jejunus per horas circiter sex.* Optime monet Gavantus ex Francolino celebraturum primam Missam in sacra nocte, debere antecedenter esse jejunum per horas circiter sex, non quidem de necessitate præcepti, sed ex quadam congruentia tantum, cum absolute loquendo in nocte Nativitatis celebrare possit Sacerdos, qui paulo ante medium noctis comedit. Illi autem, qui ex privilegio celebraturi sunt ante mediam noctem, observent omnia ea, quoad jejunium servandum ante, & post Missam illam, quæ tradit Gavant. supra. Resumendo tamen sermonem de prima Missa celebrata post mediam noctem, cum C. ex parte, de Celebr. Missæ ab Innocentio III. graviter prohibeatur in Missa priori, quando plures dicuntur, sumere Calicis ablutio-

GAVANT. Tom. II.

nem, & hoc ob reverentiam Sacramenti, nimirum ut aliæ duæ Missæ sequentes a jejuno Sacerdote celebrentur; hinc fit, quod si in prima Missa sumatur etiam inadvertenter ablutio, aut per errorem aqua pro vino fuerit consecrata, & sumpta, quia frangitur jejunium naturale, alia Missa post hanc per se loquendo celebrari non potest: id docet etiam noster Gavantus sup. part. 3. tit. 9. ad numerum IV. ejus Rubricæ.

XIII. Gavant. num. 6. *Posse in hac nocte celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, &c.* Insinuat Gavantus sententiam, quam Franciscus Suarez probabilem, ac securam judicat, & quæ docet, posse in nocte hac celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, eo quod nullo jure id prohibeatur, cui quidem sententiæ non abnuat Gavantus, si causa adsit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & ejusmodi si minus omnes commode celebrare possint. Eandem sententiam plurimi Doctores tradunt, quos refert Diana part. 2. tract. 14. resol. 35. & part. 10. tract. 12. resol. 57. docentes, posse quemvis Sacerdotem tres Missas celebrare ante Auroram in sacra nocte Nativitatis Domini, imo Gerlacus Vinitor tract. 6. part. 2. n. 28. non dubitat ita scribere post Bauldry part. 4. c. 2. num. 32. *communi omnium sententia qualibet hora post mediam noctem possunt celebrari tres Missæ supradictæ (nempe de Nativitate Domini) privatim: hoc enim singulariter hac nocte tam gloriosa, Nativitate Christi illuminata, Sacerdotibus fidelibus concessum est, ob rationem a Bauldry loc. cit. additam.* Verum Gavantus supra, oppositam Francolini, & aliorum sententiam appellat communior: unde mirum est, prædictos Bauldry, & Vinitorum recessisse ab hac sententia, quæ communior a Gavanto appellabatur, quæ quidem sententia ob iterata S. C. Decreta omnino certa reddita est; unde piaculum est ab ea recedere.

Prædicta autem Decreta dictæ Congregationis, in quibus prohibetur in Nocte Nativitatis Domini post primam Missam decantatam, & ante Auroram successive celebrare alias duas Missas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus, rursus, & quod Sacerdotes non possint celebrare tres Missas in eadem nocte, emanarunt a S. R. C. 20. Aprilis 1643. in Pisaur. & 7. Decemb. 1641. Trium Missarum denique 22. Novembr. 1681. in Lucana, & dantur in nostro Indice sub n. 282. & 458. &c. Et cum abusus iterum tam in Urbe, quam extra irrepererent contra alia Decreta, iterum exacta observantia dd. Decretorum a S. C. Visit. Apost. 7. Decemb. 1702. inculcata fuit, & edicto Eminentissimi Card. Vicarii 18. Decemb. ejusdem Anni 1702. Iterum stricte præscripta fuit in Urbe de mandato Clementis XI. observantia talium Decretorum, cujus exemplar habetur in Bullario ejusdem Clem. XI. part. 2. const. 5. quæ incipit italice: *Essendosi introdotta, &c.* & modo reperitur etiam in Bullario Romano editionis Luxemburgensis

E

tom. 8.

rom. 8. par. 2. confis. 5. pag. 245. cui dispositioni inhaerendo singulis annis in pervigilio Nativ. Domini ab Eminentiss. Card. Vicario transmittuntur Schedæ ad omnes Urbis Ecclesias, prohibentes cultumque Sacerdoti celebrationem Missæ ante Auroram.

XIV. Gav. eodem num. 6. *Non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, &c.*) Neque Parochum, neque Cappellannum teneri in hac die ad tres Missas celebrandas, tenent cum Gav. *supra*, Bonacina *Disp. 4. quæst. ult. par. 11. n. 10.* Gobat *2283. 3. n. 186.* modo tamen absit scandalum, eo quod dicere tres Missas eo die, sit privilegii, non præcepti. Recte tamen cum Gobat monet Sporer, Parochum debere observare morem suo loco receptum. Ita etiam nullum extat Ecclesiæ præceptum plures, quam unam eodem die Nativitatis audiendi Missam.

Hoc loco adnotare occurrit, quod quamvis Parochus, qui plurium Ecclesiarum Rector est, possit secundum Gobat *11. 3. n. 188.* probabiliter in hac die Natalis Domini in unaquaque ex illis Ecclesiis celebrare tres Missas, nihilominus satius est, quod talis Parochus unam tantum Missam in singulis Ecclesiis, quibus præest, celebret, si tres habeat Ecclesias regendas. Si vero duas habeat Ecclesias, unam Missam dicere valeat in una, & duas in altera, ita ut trium Missarum numerum nunquam excedat, & hoc ex eo deducitur, quia facere plura sacra, quam regulariter sit permittum, nisi in casu urgentis necessitatis, non licet; nulla autem in tali casu est necessitas, quod in unaquaque Ecclesia Parochus tres Missas celebret, cum una, ut mox diximus, sufficiat, ergo, &c. *rom. 2. lit. P. Biss. num. 38. §. 6.*

Est etiam notandum, quod Sacerdos, dum private celebrat tres Missas in hac die, potest eas celebrare simul successive, idest unam immediate post aliam, vel etiam pro libitu interpollare, spatium aliquod temporis interponendo inter primam, & secundam, inter secundam, & tertiam, dummodo tamen non celebret primam ante Auroram, nec post meridiem, Bauldry *sup. num. 34.* Quando autem celebrat tres Missas hoc secundo modo, debet ipse Celebrans Calicem, in quo celebravit, post Communionem relinquere super Corporale, quod non plicat de more; & absoluta Missa in Sacristiam prædictum Calicem deferre, & ibi collocare super Corporale, per pallam aliquam, in aliquo loco honesto; qui si Calix non fuerit omnino dissecatus, ut ordinarie loquendo hoc evenit, eodem ad sequentem Missam debet uti prædictus Sacerdos, vel alius, eum deferendo ad Altare, & tunc ante vini, & aquæ infusionem pro consecratione facienda talis Calix non est abstergendus.

Quod si nulla in Ecclesia sit Sacristia, & Celebrans spatium temporis interponere velit inter celebrationem secundæ, & tertię Missæ, ut mox dictum est, in tali casu si cogatur relinquere Calicem super Altare, semper eidem Calici supponen-

dum est Corporale, & honeste ac decenter tractari debet, tam ibi, quam alibi. Bauldry *sup. n. 38.* & Biss. *rom. 2. lit. T. n. 75.*

XV. Gav. eodem num. 6. *Qui unam tantum, scilicet primam, vel tertiam facere debet, & potius tertiam, &c.*) Quænam dicenda sit Missa a Sacerdote, qui ex rationabili causa non nisi unam in hoc Festo resolvit celebrare? Respondet Gav. in dicto casu vel primam, vel tertiam celebrari debere; & potius tertiam, quam primam; utpote quæ maxime est de die, habetque orationem dei propriam ac cum ipso officio Divino convenientem. Alii autem apud La Croix *rom. 6. lib. 6. par. 2. n. 527.* censent, dicendam esse illam Missam ex tribus huius Festi propriis, quæ tempori, quo celebratur, est accommodata; adeoque si Sacerdos præfatus celebret in nocte, debet accipere primam Missam, si in Aurora, secundam, in pleno autem die tertiam. Quamcumque autem legat, debet in ea inquit citatus Auctor, facere commemorationem de S. Anastasia; verum hanc crediderim non esse faciendam, nisi celebretur in Aurora, & legatur secunda Missa. Rursus advertit idem Auctor, & quidem optime, licitum non esse Sacerdoti celebranti duas tantum Missas, loco tertię Sacram Communionem sumere, quia datur tantum potestas, seu privilegium triplicandi in hoc Festo Sacramentum: quo significatur Christum natum esse in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio, seu post legem existunt, ut notat Honorius Augustodunensis Auctor Gemmæ Animæ citatus a Gav. *sup. num. 3.*

Pro corollari nostrarum novarum Additionum, & observationum super hoc Festo, nihil aliud advertendum superest, nisi quod infra octavam huius Festi Nativitatis Domini, non possunt dici Missæ Votivæ, neque Defunctorum, juxta recentissimum S.R.C. Decretum editum 25. Septemb. 1706. & datum in nostro Indice sub n. 603. & 618. In quo præterea additur, quod in Missis Votivis solemnibus pro re gravi, infra eandem octavam celebrandis, dicenda est Præfatio juxta Rubricam Generalem tit. 12. n. 4. de qua re sermonem pariter habuimus in par. 1. sub tit. de Missis Votivis §. 10. de Præfationibus, & reliquis Missæ Votivæ partibus, ubi resolvimus cum Jo. Baptista Pittono in *Collect. Decis. ad Sacros Ritus* pag. 427. contra Pifart; quod in Missis Votivis solemnibus propriam Præfationem habentibus, & infra eandem octavam occurrentibus, debeat dici Præfatio propria earumdem Missarum; quæ tamen non excludant, imo admittunt *Communicantes* de Nativit.

XIV. Gav. num. 7. *In Festo S. Stephani, quo si lo obit, &c.*) De hoc Festo S. Stephani pererrantè tractant Baillet *rom. 3. in hunc diem.* Thomassinus de *dierum Festorum celebratione lib. 2. cap. 9.* Baronius in *Notis Martyrologii ad hunc diem*, & Grancolas in *suo Compendio. Historico in Pontificatus Roman. lib. 2. cap. 17.* qui optime notat, & eruit ex aliis Scriptoribus, S. Stephanum fuisse primum e Sanctis, cui Festum in Ecclesia consecratum fuit, quo-

quoniam hic cultus incepit a Martyribus, inter quos hic primum locum sibi vindicat; & paulo post Ascensionem Domini Martyrii palmam esse adeptus. Sed quoniam ignorabatur præcisa dies mortis ejus etiam Hierosolymæ ubi martyrium subiit, prius in Ecclesiis Orientalibus, & deinde in Occidentalibus ejus Festum celebrari coepit: post diem Natal. J. C. Quoniam vero, ut supra diximus, Festum Nativ. J. C. celebrabatur in aliquibus Orientalibus Ecclesiis sexta die Januarii, una cum Festo Epiphaniæ, septima die ejusdem mensis occurrebat apud easdem Ecclesias celebratio S. Stephani Protomartyris, quod quidem Festum postea die 26. Dec. celebratum est, quando nimirum Nativ. J. C. dies 25. Dec. assignata fuit in Oriente, ad Ecclesiam Occidentalem exemplum, ut supra innuimus; & hæc dies 26. Dec. remansit, quia etiam dies hæc erat illa, qua Reliquiæ ejus inventæ die 19. Dec. a Caphagarmal, ubi inventæ fuerant, Hierosolymam translatae fuerunt solemniter in Ecclesiam Sion, quæ antiquior erat in prædicta Urbe. Caphagarmal autem erat locus, ubi Gimaliel Corpus S. Stephani sepeliri jussérat, ibique jacerat usque ad Ann. 415. Narratio Reliquiarum S. Stephani, a Presbytero Luciano conscripta, signat expresse diem 26. Dec. qua Hierosolymam fuere translatae, non vero 3. Augusti, qua die celebratur Romæ Festum eorundem Reliquiarum Inventionis, sed forsan, ut ait Græcolas, translatio aliquarum Reliquiarum S. Stephani ea die facta Romæ, inventionis nomine insignita est. Utrum autem S. Stephani cultus in Occidente ante suarum Reliquiarum translationem invaluerit, inter ignorata reponit laudatus Græcolas, cum nulli in scriptis PP. reperitur mentio; nisi forte apud S. August. *serm. 322.* qui antiquissimam in Anconæ Urbe Ecclesiam memorat S. Stephani titulo dedicatam, quæ ipso Apostolorum tempore ædificata credebatur, occasione artus ex illis lapidibus, quibus S. Protomartyr obrutus fuit; & quem Fidelis quidam, qui ad ejus martyrium aderat, Anconam detulit juxta publicam illius Urbis traditionem. Allegantur etiam alii sermones D. Augustini, e quibus cultus S. Stephano tributus eruitur, sed de sermonibus ejusmodi D. August. attributis, legantur ea, quæ tradit Thomassinus *loc. suprac. num. 5.* qui tamen n. 10. non inficiatur cultum D. Stephano præstitum a Palæstina in Africam primum migrasse, & deinde in reliquas Occidentis Provincias, cum Stephani Misanis penetrasse, & idcirco tot Sacras Stephanæ Edes constructas fuisse.

XVII. Giv. num. 8. *Festum S. Joannis, &c.* S. Joannem Evangelistam colit Ecclesia; ait Thomassinus *loc. cit. num. 11.* eo fortasse die, quo mortem oppetit, eum vita functum fuisse & quidem Ephesi, ubi Ecclesiam administraverat; & Africam omnem Minorem, dubitandi locus non relinquitur. De tali obitu Pölycrates Ephesinus Episcopus certioræ fecit Victorem Romanum Pontificem literis ad ipsum datis, ut tradit Eusebius *lib. 3. cap. 25.* necnon Tertullianus, qui *lib. de Adv.*

ma ait: *Obiit & Joannes, quem in Adventum Domini remansurum frustra speras.* Mentionem pariter facit Chrysost. *homil. 26. in ep. ad Hebræos* Sepulcri, & Reliquiarum S. Joannis. Hieronymi quoque *lib. de Script. Eccles.* adstruit, præfatum Apostolum Ephesi occubuisse, & in tumulum prope Civitatem illatum fuisse. Plura Oecumenicæ Synodi Ephesinæ loco hæc confirmant, & cultum illi tributum asseverant. Non ergo audiendi sunt, qui Joannem vel nondum obisse, vel statim post mortem resurrexisse contendunt.

Solum igitur superest dubium super tempore, & præciso die, quo Joannes evivis excessit. Græci ejus obitum colunt die 26. Septemb. & historia Passionis ejusdem S. Joannis relata a Florentinio, quam nihili facit Tillemontius, asserit, ipsum obisse in Dom. Pâschæ, ut colligit idem Tillemontius, quamquam Florentinus per Dom. Resurrectionis, quæ in illa historia legitur, non velit intelligi ipsum Pâschæ diem, sed aliquam ex cæteris Dominicis, dies enim Dom. ab antiquis Scriptoribus dies Resurrectionis appellari consueverat. Vereor tamen ne Florentinii observatio locum habeat in historia illa, nam quamvis Dom. quælibet dici possit Resurrectionis dies, nescio tamen, an usquam ab antiquis dicta fuerit *Dom. ipsa Resurrectionis*, quemadmodum in historia prædicta appellatur Dom. qua Joannes e vivis excessit; dicitur enim: *Dom. Resurrectionis mea venies ad me.* In Fastis Comneni Joannis celebratio octavo Miji die assignatur; Ecclesia tandem Ephesina sollemnitate S. Joannis celebrasse videtur postremis Junii diebus, duæ enim leguntur in Conc. Ephesino panegyricæ orationes, quarum titulus refert, dictas fuisse in die Festo S. Joannis. Porro Synodus Ephesina desinente Junio mense celebrata est; ex hoc autem nonnulli inferunt, tunc temporis Festum S. Joannis Evangelistæ una cum Festo Sancti Joannis Baptiste die 24. Junii fuisse celebratum quod tamen mera est conjectura, quæ rejici potius, quam probari meretur. Venio nunc ad Ecclesiam Latinam, quæ cum S. Joannis sollemnitate suis Fastis adscripsit, eam diei vigesimæ septimæ Decembris alligavit, notatur enim ea in Martyrologiis S. Hieronymi, ac Bedæ; Adonis, & Usuardi (quamquam in antiquissimis codicibus MSS. non Natalis Sancti Joannis, sed ejus assumptionis memoretur, quod eorum opinioni favere potest, qui Joannem resurrexisse contendunt.) In Kalendario etiam Frontonis, & vetustiori Romano a Martene edito *rom. 4. Anecd.* & in Regula Chrodogandi Mérensis Episcopi Anno 783. Festum S. Joannis eidem diei assignatur. Ecclesia etiam Græca olim hujusmodi Festum celebrasse videtur post Natalem Domini cum Ecclesia Latina, siquidem Greg. Nyssenus in oratione funebri S. Basilii asserit, in Ecclesia sua post Festum Natalis Festa SS. Stephani, Petri, Jacobi, Joannis, & Pauli, & Basilii celebrata fuisse. Isti sex dies festi Natalem Domini subsequabantur, & idcirco hæc hebdomada feriata erat. Ad imitationem igitur Orientalium.

lium Latini quoque Festo Natalis tot alia Sancto-
rum Festa addidere. Quod ait Greg. Nyssenus Fe-
stum S. Jacobi celebratum fuisse post Natalem Do-
mini, id pariter observatum legimus apud quas-
dam Occidentis Ecclesias, præsertim Gallicanas,
in quarum veteri Sacramentario tam a Thomasio,
quam a Mabillonio evulgato, ambo Fratres Joan-
nes, ac Jacobus uno, eodemque die coluntur,
nempe 27. Decemb. illud porro observatione di-
gnum existimo, quod in Officio Missæ, quæ in
prædicto Sacramentario legitur, uterque frater tam-
quam Martyr celebratur, certissimum tamen est,
Joannem siccam mortem obiisse. Circa autem Fe-
stum S. Jacobi fratris Joannis, puto ab Auctore
filius Sacramentarii erratum esse, cum illud Festo
S. Joannis adjunxit: In vetustissimis enim MSS. co-
dicibus non fit mentio Natalis S. Jacobi fratris Jo-
annis Evangelistæ, sed ordinationis S. Jacobi fra-
tris Domini. Martyrologium Florentini, omnium
quotquot edita sunt vetustissimum hæc habet -- Sex-
to Kalendas Januarias assumptio S. Joannis Evan-
gelistæ apud Ephesum, & ordinatio S. Jacobi Aposto-
li fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Ju-
dæis Hierosolymis est Episc. ordinatus. In Marty-
rologio Corbejensi apud Daeherum in Spicileg.
habetur: *Ordinatio Episcopatus S. Jacobi Apost. fra-
tris Domini*. Consonat vetustissimum Antverpien-
se, quod iisdem verbis memorat ordinationem S.
Jacobi. Ex quibus manifestissimum est, non bene
conjuncta fuisse Festa amborum fratrum Joannis,
& Jacobi in Sacramentario Gallicano, cum alte-
rius Jacobi non quidem Natale, sed ordinatio,
seu Cathedra, qua primum Hierosolymorum Episc.
constitutus est, antiquitus celebraretur. Fortasse et-
iam de Jacobo fratre Domini intelligendum est,
quod adstruit Nyssenus in oratione laudata. In Ka-
lendario vetustissimo Bucheriano sæculi IV. quod
denuo typis edidit Theodoricus Ruinart ad calcem
Actorum Sanctorum Martyrum, nondum fit men-
tio S. Joannis. Habetur tamen in Carthaginensi
paululum recentiori a Mabillonio, & eodem Rui-
narto edito, nisi quod manifestissimo scribæ erro-
re legatur *S. Joannis Baptista*, cum legi debeat *E-
vangelista*; Joannis enim Baptistæ Festum in eodem
Kalendario octavo Kal. Julii reperitur. Ex his om-
nibus quamquam probabiliter affirmare possumus,
S. Joannem Evangelistam obiisse in aliquo ex his
diebus, quibus tum ab Ecclesia Græca, tum La-
tina coli consuevit, nil tamen certi statui posse
credimus. Propterea nil mirum, si doctissimus
Card. Baronius quamvis plura de Joannis obitu,
& de cultu ejus Reliquis præstito habeat in no-
tis ad Martyrol. Romanum, nullum tamen ver-
bum de die ejus obitus faciat.

Cæterum in Missa hujus Festi juxta regulas com-
munes deberet dici Præfatio propria Apostolorum;
verum ob rationes a Gav. adductas, & præsertim
quia ita reperitur in antiquioribus Missalibus, di-
citur *Præfatio de Nativ. Domini*.

XVIII. Gav. num. 9. *Festum Innocentium antiquius
est Origene, &c.* Gav. asserit antiquissimum esse

Festum SS. Innocentium, idque eruit ex quibusdam
Homiliis Origeni tributis, præsertim vero ex ter-
tia, ubi loquitur de martyrio Innoc. eorumque
Festo, tamquam antiquissimo, cum in Homilia il-
la legatur: *Bene SS. PP. eorum memoriam celebrari
mandaverunt sempiternam*. Verum prædictas Ho-
milias omnibus legentibus, non solum patet eas
non esse Origenis, sed non posse esse, nisi so-
lus Auctoris alicujus Latini; sciant enim vani-
loquitis, antithetis, verborum lusibus, synonymis
& allusionibus, quæ omnia aperse indicant Lati-
nam linguam, quæ ab initio compositæ fuisse, ut
tenet Græcolas *loc. cit. cap. 20*. necnon Thomasi-
nus tamquam supposititias reputans tales Homi-
lias *loc. suprac. n. 14*. Minus quoque probari po-
test, Infantes istos non solum habuisse Festum,
sed etiam octavam tempore Sancti Augustini, ex
quo in catalogo suorum Sermonum per Possidium
albano aliqui legantur hoc titulo inscripti: *De O-
ctavis Infantium Tractatus duo*. Nomine enim In-
fantium ibi non alii veniunt, nisi recens regene-
rati per Baptismum, de quibus dicitur; *quasi mo-
do geniti Infantes, &c.* qui vestem candidam per
octo dies deferebant, & die octavo, nempe Do-
minica post Pascha talem vestem deponebant, &
ideo præfata Dom. ob dimissionem talium indu-
mentorum candidorum, *Dom. in Albis* usque mo-
do appellatur. Octava igitur illa non erat nisi octa-
va Paschæ, in qua vestes illæ albæ a novis Ba-
ptizatis (in Paschæ Pervigilio ob signum lætitiæ
deferri inceptæ) dimittebantur: rursus nullus pro
Festo prolatus fuit sermo a S. Aug. super Festo SS.
Martyrum Innocentium; qui ejusdem Sancti Doct.
nomine circumferuntur sermones de tali Festo
sunt procul dubio supposititii. Sanctus quippe Aug-
nullum verbum fecit de prædictis Infantibus, ni-
si in instructione ad Catechumenos *lib. 3.* & quod
de iisdem dixit, nullam habet relationem ad Fe-
stum SS. Innocentium, sed occasione expositionis
in Evangelium Sancti Matthæi, eorum tantum mar-
tyrium commemorat; Festum nullo modo indicat.

In Kalendario Carthaginensi alias memorato de
Innocentium Festo sermo brevis habetur his præ-
cis verbis: *V. Kal. Jan. Sanctorum Infantium, quos
Herodes occidit*: ex quo inferri potest, hoc Festum
non secus, ac illud S. Stephani prius in Africa
celebratum fuisse, unde Romam, & deinde in Gal-
liam transferit. Habentur enim quatuor Festa Nat.
in Regula Chrodogangi supra memorati *cap. 74.*
*in solemnitatibus præcipuis, idest Natalis . . . in
Sanctorum Festivitatibus, idest S. Stephani, S. Joann.
Evangel. & in Festivitate Infantium*. Nonnullas &
quidem validas subnectit rationes Græcolas *loc.
cit.* quibus suadere conatur, hoc Festum in Afri-
ca inceptisse, sicut Festum Sancti Stephani & duo
hæc Festa celebrari consuevisse post Natalem. Præ-
sertim vero quia apud S. Fulgentium, qui circa
Ann. 530. mortuus est, reperitur post sermonem
Nativ. J. C. sermo S. Stephani primi Martyris,
& deinde sermo de Epiphania, seu de morte
te Innocentium, & adoratione Magorum; sicut
etiam

etiam quia Prudentius parit Hymnum de Innocentibus post Hymnum de Epiphania, perinde ac si coepta esset fieri commemoratio de his Infantibus in Officio Epiphaniae, a qua postea separari, ac Festo Nativitatis J. C. conjuncti fuerint. Hæc Grancolas; sed cum Prudentius, qui floruit Anno 390. præfatum Hymnum composuerit in honorem SS. Innocentium, conjici potest ab illo usque tempore Ecclesiam prædictis Martyribus cultum præstitisse, & si non peculiare Festum, memoriam saltem aliquam in Festis diebus de iisdem Infantibus pro Christo occisis exhibuisse.

XIX. Gav. dicto n. 9. *Non admittit canonicam laetitia. quia descenderunt in Limbum, &c.*) Hic Gavantus prædictam rationem ex Micrologio assignat, cur hoc Festum non admittat canonicam lætitiæ, ejusque Officium lugubre sit. Sed *rem. 2. hujus thesauri sect. 6. c. 5. n. 3.* meliorem affert rationem, quam etiam assignat Durandus in *Rationali. Div. Offic. lib. 7. cap. 41. n. 11.* & ante eum Amalarius *lib. 1. de Div. Offic. c. 41.* nimirum, quia compositor hujus Officii conjungi nos vult animis devotarum mulierum, quæ in morte Innocentium doluerunt, & planxerunt. Laudatus Amalarius *cod. lib. 4. de Div. Offic. apud Grancolas cit. cap. 20.* adstruit Officium Innocentium ab origine sua nihil habuisse lugubre; sed hoc postea inventum fuisse in aliquibus tantum secularium Ecclesiis; in Monasteriis vero semper dictum fuisse *Gloria in excelsis* ad Missam, & *Te Deum* ad Matutinum. Uldaricus Abbas in consuetudinibus Cluniacensibus, docet apud prædictos suos Monachos servatum fuisse antiquum usum Monasteriorum, de quo loquitur Amalar. In *Natali Innocentium*, quod alia Ecclesia non cantant *Gloria in excelsis*, nec *Alleluja*, hoc minime curatur a nobis; sed ut sit de præfatorum Monachorum Ritu, in præsentiarum hoc certum est, quod juxta Rubricas Missalis Romani, & apud universam Ecclesiam, in Festo SS. Innocentium, quamvis in Missa dicatur *Credo*, (ratione octavæ Nativitatis Domini, & S. Joannis Apostoli) attamen non dicitur *Gloria in excelsis*, nisi venerit in Dominica, aut nisi SS. Innocentes Martyres sint Titulus, seu Patroni Ecclesiæ (non autem præcise alicujus Altaris etiam majoris) cum enim ibi sint duplex primæ classis, tunc etiam juxta nostrum Gavantum *rem. 2. hujus thesauri sect. 6. c. 6. n. 7.* & Bauldry *part. 4. c. 2. n. 37.* necnon Hilden. *part. 2. tit. 12. n. 28.* tunc, inquam, in Officio hujus Festi, sicut dicitur *Te Deum*; ita in Missa dici debet, non tantum *Credo*, sed etiam *Gloria in excelsis*, item *Graduale* cum *Alleluja* ante, & post Vers. omisso Tractu, ac denique *Ite Missa est* in fine Missæ, & tam ad Officium, quam ad Missam adhiberi color rubens; perinde ac sit in Ecclesia universali, quando hoc Festum venerit in Dominica, quæ (ut bene ratiocinatur noster Gavantus supra) si hæc omnia signa lætitiæ conceduntur ratione Dominica, in qua non est dolendum, debent pariter concedi in Festo Titularis, seu Patroni Ecclesiæ, Gavant. *Tom. II.*

in quo etiam non est dolendum, & si SS. Joannis Baptistæ, ac Laurentio conceditur *Credo*, tam quando celebratur eorum Festum in propria Ecclesia, quam quando idem Festum incidit in Dominicum, recte exinde arguitur, æqualia esse quoad prædicta, celebrari aliquod Festum in Dominica, & celebrari in propria Ecclesia, quapropter in utroque casu, æqualiter sunt celebranda. An autem simili modo liceat ordinare Missam hujus Festi, necnon Officium, quando hoc non quidem est Titulare Ecclesiæ, sed in ea asservantur insignes SS. Innocentium Reliquiæ; laudatus Hilden, qui proponit *cit. loc.* hoc dubium, assertive resolvere non audet; verum subnectit, quod sicut teste Gav. *loc. suprac. tit. Solius Altaris SS. Innocentium majoris.* non est ratio sufficiens ad difformandum se in modo dicendi Missam, & Officium de hoc Festo, & ad recedendum a Ritu Ecclesiæ universalis; ita etiam particularis Ecclesiæ alicujus dictarum Reliquiarum cultus, etiam si sollemnis, & publicus sufficere non videtur ad difformandum se in modo celebrandi Missam hujus Festi ab Ecclesia universali. Bauldry tamen *part. 4. cap. 6. n. 38.* censet, quod si in Ecclesia aliqua fuerit aliquod Corpus eorundem Innocentium, vel insignis Reliquia, possit celebrari Missa, & recitari Officium eorundem cum canticis, & signis lætitiæ eodem modo, quo fit quando tale Festum occurrit in Dominica.

In die autem octava hujus Festi, ubicumque aut quocumque die celebretur, in Officio dicitur pariter *Te Deum*, ut suo loco etiam adnotavimus; & in Missa *Gloria in excelsis*, itemque *Graduale*, cum *Alleluja*, & Vers. sequente, necnon in fine Missæ *Ite Missa est*, & adhibetur tam ad Officium, quam ad Missam color rubens, ut præscribitur in Rubricis. Ratio autem hujus Ritus est, ut notat Gavantus *supra n. 3.* & in Præfatione ad octavarium Romanum, quia dies octava Beatitudinem Coelestis Patris significat, a qua omnis abest luctus, ac lacrymæ. Non dicitur tamen *Credo* in die hujus octavæ, nisi hæc venerit in Dominica.

XX. Gav. n. 11. *Dominica infra Octavam, &c.*) Hæc Dominica appellatur: *Dominica vacat prima post Nativitatem Domini.* In aliquibus ordinibus Romanis dicitur prima Dominica post Nativitatem. Hæc Dominica a Micrologo *c. 27.* a Gavanto *supracit.* vocatur Officium *Domini medium silentium, &c.* quia hæc est Antiphona a *cap. 18. Sapientia* desumpta, qua incipitur Introitus Missæ hujus diei, & per quam nos docet Ecclesia, quod sicut medietate noctis tempore Deus Populum suum ab Ægypti captivitate liberaverat; ita etiam media nocte Verbum suum Incarnatum Mundo apparuit, ut a peccati servitute eum liberaret.

Advertere debemus, quod si post Festum Sancti Thomæ Cantuariensis occurrat Sabbatum, ipsa die Sabbati dicitur Missa de octava Nativitatis, cujus Introitus incipit: *Puer natus, &c.* cum commemorationibus ibi positis, ut dicitur in Rubrica posita post Festum prædictum S. Thomæ.

XXI. Gavant. n. 12. *Octava Nativitatis, & Circumcisionis, &c.*) Ordinarium Nannetenſe relatum ab Edmundo Martene in *tract. de ant. Eccles. diſc.* c. 13. n. 15. ait: *Quidam dicunt, quod in die Circumcisionis tria Feſta concurrunt, B. M. V. Circumcisionis, & Octava Domini, quia ſc. Chriſtus circumciſus non fuiſſet, nihilominus fieret Octava. Et alii dicunt, quod duo Feſta tantum concurrunt B. M. V. & Circumcisionis; unde in multis Eccleſiis dicitur prima Miſſa de B. M. V. Vultum tuum, &c. alia vero de Circumciſione: Puer natus &c. & Evangelium Luca legitur; Poſtquam impleti ſunt. Hæc præſatum Ordinarium; & quidem in plerisque antiquis Miſſalibus duæ Miſſæ reperiuntur, ut adnotat idem Martene *cit. loc.* In antiquioribus Sacramentorum libris, alia etiam legitur Miſſa ad præhibendum ab Idolis inſcripta, ut in codice Gelonensi, in Rhemenſi, Regio, Gallicano, n. 3865. præſertim vero in Sacramentario Gelasiano, & aliis quibuſdam, quæ Miſſa potiſſimum inſtituta erat ad reprimendas Paganorum hæc die ſuperſtitiones, quas ſuſe deſcribit S. Auguſtinus, ſeu alius *ſerm.* 129. in Appendice novæ editionis, quaſque etiam refert Martene *loc. ſuprac.* Poſtea vero ex duabus Miſſis una tantum facta eſt ſub titulo circumciſionis. *Ordo Miſſæ in Circumciſione Domini*, in qua duplex habetur Benediſtio, una ante Communionem, altera poſt. Quale autem Officium Romæ olim fieret hæc die, utrum de Octava Nativitatis, vel de Circumciſione, vel de Virgine, difficile dictu eſſe ait Grancolas *Comment. Hiſtor. in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 24.* In Sacramentario Gelasiano, ſicut etiam in Gregoriano Miſſa hujus diei inſcribitur: *In Octava Domini, in Octavis Domini.* Durandus vero *lib. 6. cap. 15. n. 13.* ait, quod cum Eccleſia non faciat Feſtum de Paſſione Domini, videtur quod in Circumciſione, in qua incipit Paſſio Domini, tunc etenim primum Sanguinem ſuum ſudit, non ſit faciendum feſtum, ſed potius lamentum, ſicut & in Paſſione; adeoque dicitur, quod Feſtum non ſit de Circumciſione, ſed de Octava Natalis Domini.*

In Hispania quartum Concil. Toletan. habitum Anno 633. præſcribit abſtinentiam hæc die ſervandam, & cantari vetat *Alleluja* in Officiis Eccleſiæ, ſed nequaquam loquitur de Officio Circumciſionis; ita pariter D. Iſidorus *lib. 2. de Divin. Offic. c. 40.* ait, Eccleſiam Kalendis Januarii inſtituiſſe jejunium propter errorem Ethicorum; ſed de Feſto, & Officio Circumciſionis ne verbum quidem facit. E contra vero in Gallia Feſtum hoc Circumciſionis nomine vocatur, & Concil. Turonenſe ſecundum *Can. 17.* habitum Anno 567. præcipit ea die jejunari, ſicut aliæ Eccleſiæ hoc præſcribebant ad proſinas conſuetudines Ethnicorum, quæ Kalendæ Januarii vocabantur, expiandas, ut ſuperius innuimus, & Miſſam Circumciſionis præſcribit; ita etiam in Capitularibus Caroli Magni *lib. 6. c. 186.* appellatur hæc dies Circumciſio: *In Circumciſione Domini Kalendis Januarii.* Ordo pariter Quiniaceniſis de Circumciſione

tantum loquitur. In antiquis Martyrologiis Gallicæ appellatur Circumciſio Jeſu Chriſti ſecundum carnem, & quidem, ut bene ponderat Grancolas *loc. cit.* Octava Natalis celebrari non poteſt abſque celebritate Feſti Circumciſionis, quoniam octava die Jeſus Chriſtus circumciſus fuit. Et quamvis in ſuprac. Sacramentariis Gelasiano, & Gregoriano intituletur Miſſa hujus diei *in Octavis Domini*, ut ſupra etiam innuimus, nihilominus in Præſationibus utriuſque Sacramentarii mentio ſit non ſolum Octavæ Nativitatis, ſed etiam Circumciſionis, & Puerperii B. M. V. *Cujus hodie Circumciſionis diem, & Nativitatis octavum celebrantes tua Domine mirabilia veneramur, quia qua peperit, & Mater, & Virgo eſt;* hæc habentur in Præſatione codicis Gregoriani, ſimiliter etiam recenſentur in codice Helasiano; in Miſſali vero Gothico, Miſſa hujus diei, quæ unica eſt, inſcribitur: *Ordo Miſſæ in Circumciſ. D. N. J. C.* ſed in præſenti Miſſali Romano recognito omnia prædicta tria Feſta in unum conflata videntur in Ordine Miſſæ; nam Oratio eſt *de S. Maria;* Evangelium vero *De Circumciſione,* reliqua *de Octava Nativitatis, & Miſſa inſcribitur: in Circumciſione Domini. & Octava Nativ.* Si hoc Feſtum Circumciſionis incidat in Dominicam, Anno illo Dominica vacat, id eſt nihil eo Anno, die illo ſit de Dominica, nec in Miſſa, nec in Officio; reliqua ſerventur prout diſponunt Rubricæ Miſſalis in tali die. Prædicta innuiſſe ſufficiat pro ſacræ eruditione hujus Feſtivitatis, & qui plura ſcire deſiderat, adire poterit citatos Auctores, nimirum Martene, Grancolas, necnon Baillet, Thomaffini. *l. 2. c. 8.*

XXII. Gav. n. 14. *Vigilia Epiphaniæ &c.*) Nonnulla ſpectantia ad ſacræ eruditionem hujus Vigiliæ tradit Grancolas *Comment. Hiſt. in Breviar. Romanum c. 29.* Quoad praxim ſervandam in Ritibus hujus Vigiliæ multa etiam congerit noſter Gavantus *tom. 2. feſt. 6. c. 6. n. 1.* unde nihil aliud ſuper eſt obſervandum hoc loco, niſi hanc Vigiliam ita eſſe privilegiatam, ut ſi in illa occurrat alicubi Feſtum etiam primæ claſſis, de ea debeat fieri commemoratio ad Laudes in Miſſa cum ultimo de eadem Vigilia Evangelio. Ita Halden. *part. 2. rit. 1. §. Hæc eſt Vigilia,* & Guyetus *l. 4. c. 6. g. 5.* ubi addit hanc Vigiliam ita eſſe privilegiatam, ut æquiparetur Dominicis & ideo in Feſto primæ claſſis in eam occurrente, faciendam eſſe de ea commemorationem, quæ in aliis Vigiliis omittitur in prædicto caſu, ut alibi diximus. An vero in hoc caſu cantandæ ſint duæ Miſſæ in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, ſi vera eſſet ratio Francolini apud Gavantum *1. part. rit. 7. de Commemor. n. 2.* duas Miſſas numquam eſſe cantandas poſt Horam, non deberet cantari niſi unica Miſſa, qua utraque harum Miſſarum in prædicto caſu cantanda eſſet poſt Tertiam; ſed cum ratio illa parum valeat apud Guyetum *citat. l. 4. cap. 2. quaſt. 5.* Hinc exiſtimat Rubricæ de Vigiliis futurum conformius, ſi duæ Miſſæ Conventuales in dicto caſu cantentur in prædictis Eccleſiis, ni ni-

nimirum una de Festo primæ classis, altera de Vigilia Epiphaniæ; neque obstat, ait ipse, quod in hac Vigilia non sit jejunium; Vigilia enim Ascensionis perinde sine jejunio est, & tamen duas, imo aliquando tres in ea dicendas esse Missas. Conventuales declarat propria Rubrica. Ulterius idem Auctor l. 4. c. 5. q. 5. subnectit, quod si vera Dominica est Vigilia ista Epiphaniæ, ut infra ipse probat, talem Vigiliam reputari tanquam diem Dominicam, tunc dicendam esse nihilominus ejus Missam adstruit, & quidem post Primam, si incommodum videretur duas Missas, nulla mediante hora cantare. Si hæc Vigilia incidat infra aliquam Octavam concessam aliquibus ex speciali privilegio, quia de jure communi hoc accidere non potest, cum novo jure Urbani VIII. interdictæ sint omnes Octavæ a die 17. Decembris usque ad Epiphaniam; si, inquam, incidat infra aliquam Octavam, tunc quidem non duæ Missæ, sed unica Conventualis, & hæc de Vigilia dicenda erit cum commemoratione illius Octavæ, & Credo etiam extra Dominicam, si talis Octava illud habeat, non enim hæc est Vigilia simplex, seu ferialis, ut sunt aliæ Vigiliæ communes, sed festiva, & Dominicalis, adeoque capax symboli, aliunde debiti; Missæ pariter privatæ deberent dici de Vigilia in prædicto casu cum commemor. Octavæ; cæterum in hac Vigilia prohibentur Missæ Votivæ, & Defunctorum, ut liquet ex Decreto edito die 27. Aprilis 1697. & dato in nostro Indice sub n. 514. & alio emanato die 16. Junii 1708. dato in nostro Indice sub n. 607. & denique ex alio edito die 10. Decembris 1718. dato in nostro Indice sub n. 635.

XXIII. Gav. n. 15. Epiphania, seu Theophania, &c.) Jam superius diximus Festum hoc primitus, in Oriente præsertim, fuisse unitum cum Festo Nativitatis Jesu Christi, & deinde se junctum ad imitationem Ecclesiæ Occidentalis. Hoc Festum appellatur Epiphania, nimirum manifestatio, seu apparitio, sive quia hoc die celebratur etiam Christi Baptismus, & divina manifestatio suæ Gloriæ, illis verbis sui Æterni Patris facta: *Hic est Filius meus dilectus, &c.* sive quia in hac die adoratus fuit a Magis, & Gentibus manifestatus est. Appellatur etiam hoc Festum Theophania ab aliquibus, quæ vox Dei præsentiam significat, propterea quod Pater divinus præsentiam suam in Filii Baptismo manifestaverat. Tria objecta in hoc festum coaluere, nimirum Christi Baptismus miraculum in Nuptiis ab eo factum, quo aqua in vinum conversa est, & adoratio Magorum: unde S. Maximus Taurinensis hom. 6. de Epiphania agit de tribus hisce Festis in unum conflatis, sed nequaquam dici potest quodnam eorum in 6. Januarii diem inciderit. S. Isidorus Hispal. Offic. lib. 10. c. 6. id ipsum advertit dicendo: *Tribus causis hæc dies Epiphania dicitur, quia Christus in Baptismo.... & quod eo de syderis ortu magis est proditus, sive quod primo signo per aquam vinum factum....* Hæc omnia patent etiam ex Hymno Prudentii, quem

ad divina Officia adhibet Ecclesia, & ex S. Paulino *carm.* 9. de S. Felice. Quidam autem opinati sunt, ab Ecclesia triplicem hanc Gloriam manifestationis J. C. fuisse conjunctum, & die 6. Januarii celebratam, ut oblivione deleteret triplicem Imperatoris Augusti triumphum, quem Romæ 6. Januarii Ethnici celebrabant; postquam per hunc Imperatorem Pax toto Orbe Terrarum conciliata est, clausumque Janni Templum. Quapropter, ut Populus a prophana illa celebritate revocaretur, triplicem memoratum Christi triumphum, aut manifestationem Ecclesiam in unum idemque Festum confluxisse, & eidem diei 6. Januarii affixisse nonnulli arbitrati sunt, ut refert Orosius lib. 6. c. 18. Festum hoc antiquissimum tum in Oriente, tum in Occidente, & est unum ex illis, quæ ab Ecclesia Latina vocantur *Sacratissima, Sacrosancta* in Canone Missæ, propterea quod circa ea totus Divini Officii Ordo versatur. Ritus, qui spectant ad recitationem Officii hujus diei, examinabimus in tom. 2. hujus *Thesauri*, ubi agemus cum Gavanto de eadem solemnitate. Ea vero quæ spectant ad sacram eruditionem Missæ hujus diei, & alias caeremonias, quæ antiquitus in hac die exercebantur in Ecclesia Orientali, necnon in Ambrosiana, & in aliis Occidentalibus, fuscè describuntur a Grancolas *loc. cit.* c. 30. necnon ab Edmundo Martene *cap. 14.* sicut etiam a Thomassino *de dierum Festorum celebritate, lib. 2. cap. 6.*

Infra Octavam hujus Festivitatis non possunt dici Missæ Votivæ privatæ, neque Defunctorum, ut patet ex supra allegato Decreto dato in nostro Indice sub n. 217. edito die Augusti 1627. unde infra Octavam, etiam præsentem corpore, ut bene Halden. *cit. loc.* dicæ Missæ privatæ Defunctorum celebrari non possunt. Quod si ex gravi causa diebus infra hanc Octavam dicatur Missa Votiva solemnisi, eaque habeat Præfationem propriam, debet hæc in ea dici, ut supra adnotavimus in Missis Votivis solemnibus, quæ celebrari possunt infra Octavam Nativitatis. Si autem prædicta Missa Votiva solemnisi non habet Præfationem propriam, tunc dicenda est *Præfatio Epiphania*, ut & hujus *Communicantes*, sive non habeat Præfationem propriam. Si autem Votiva illa solemnisi sit Missa de Requiem, quæ præsertim coram corpore dici potest, tunc *Præfatio, & Communicantes* erit commune, nam in Missis quibuscumque Defunctorum hæc nunquam variantur, quocumque tempore legantur.

Infra Oct. Epiphaniæ dicitur eadem Missa, quæ in Festo, & post Orationem diei dicuntur Orationes: *Deus qui salutis æterna, &c.* & *Ecclesia*, vel *pro Papa*, nisi occurrat Festum simplex; tunc enim tertia est: *Deus, qui salutis, &c.*

De diebus infra Oct. Epiphaniæ occurrentibus, agit etiam Grancolas l. c. c. 31. ubi varia congerit, quæ spectant ad sacram eruditionem, præsertim Officii, Antiphonarum, Lectionum, &c. quæ olim dicebantur, & hodie adhuc dicuntur in prædictis diebus, & in Octava ejusdem Festi Epiphaniæ.

De Festis autem duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra dictam Octavam Epiphaniæ, pendet, ut ait Gav. num. 18. a Rubrica Breviarii, ubi cum ipso nos quoque de prædictis Festis, & aliis sermonem habebimus.

De Dominicis post Epiphaniam usque ad Septuagesimam. IV.

GAVANTUS.

1. **I**N Rubricis Breviarii proprius locus est querendus: Cur sex tantum Dominice intercurrent ab Epiphania usque ad Septuagesimam? Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missa tantum, quæ hoc loco notata digna sunt, indicemus.

2. Post Epiphaniam variatus Introitus cum suis accessoriis, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis: & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres Annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. c. 110.* ut recte post Octavam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, represententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphon. & Sacramentario Gregoriano*.

3. Hinc est, quod secundæ Dominicæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, ut congruo tempore legatur Evangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi, sicut in tertia quoque Dominica legitur Evangelium de leproso, qui ex *S. Hieron.* fuit primo curatus a Christo. *Durand. lib. 6. c. 19.* notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, & *pacem suam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregorius conciliavit pacem in Urbe, & Orbe; est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamellio*, translata in hunc locum a S. Gregorio.

4. In ultimis vero tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, ut in *Antiphon. Gregoriano*; & ratio est, quia sæpius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem a Dominica 23. post Pentecosten, ut cum ea ejusdem fere rationis tunc esse videantur: quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epistolis, & Evangelii. Orationes autem Dominicæ tertiæ, & quartæ sunt Ambrosianæ, ex *Pamell.*

5. Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit usque ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano*.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gavant. num. 1. *Cur sex tantum Dominice intercurrent, &c.* Dominicæ post Epiphaniam, us-

que ad Septuagesimam possunt esse, vel ad summam sex, vel ad minimum una; quo enim prior Epiphaniæ, vel ab ea remotior est Septuagesima (quæ quidem major, aut minor distantia a Paschatis mobili Festo dependet) eo plures, vel pauciores sunt Dominicæ infra hoc tempus; & hinc positum est in Brev. Rom. Officium sex Dominicarum post Epiphaniam, & in Missali describuntur sex Missæ dicendæ in sex Dominicis, quæ ad summum occurrere possunt post Epiphaniam. Quod si aliter, vel aliquibus illarum post Epiphaniam celebrandis locus ordinarius non sit; tunc vel celebrantur Sabbato Septuagesimam præcedente, vel transferuntur post Dominicam 23. post Pentecosten, ut patet ex Rubrica Missalis, quæ habetur post Missam, quæ dicitur in Octava Epiphaniæ.

Ab Octava Epiphaniæ usque ad Purificationem, nisi fuerit duplex, post Orationem diei, in Missa dicuntur istæ Orationes: *Deus, qui salutaris aeterna, &c.* nisi ratione *Menfis*, aut Feriæ II. dicendum sit *Fidelium, &c.* (tunc enim hoc dicitur secundo, seu penultimo loco, tertio autem *Deus, qui salutaris, &c.*) tertia *Ecclesia tua, &c.* vel *Deus omnium Fidelium, &c.* tertia *Ecclesia tua, &c.* vel *Deus omnium Fidelium, &c.* pro Papa: post Purificationem vero Oratio secunda est *A cunctis*, tertia ad libitum, nisi rursus ratione *menfis*, aut Feriæ 2. dicenda sit loco secundo Oratio *Fidelium*, & tertio *A cunctis*. Denique eadem secunda Oratio *A cunctis*, & tertia ad libitum in Missa dicetur pariter post diem 2. Februarii in casu, quo occurrat transferri Festum, seu potius Officium Purificationis B. M. V. ut liquet ex Decreto emanato die 14. Februarii 1705. dato in nostro Indice sub n. 588.

II. Gav. num. 3. *Secunda Dominica Missa dicitur semper, &c.* Si Dominica Septuagesimæ fuerit Dominica 2. post Epiphaniam; tunc in præcedenti Sabbato, si non fuerit impeditum Festo semiduplici, dicitur Missa de Dominica secunda post Epiphaniam cum supradictis Orationibus. Si vero Festum simplex in eo occurrat, de eo faciendum est commemoratio in Missa Dominicæ; si vero Sabbatum illud fuerit impeditum Festo aliquo semiduplici, tunc prima die post Octavam Epiphaniæ, in qua non sit Festum duplex, dicitur Missa de secunda Dominica, & Festum semiduplex in eo occurrens transfertur in primum diem similiter non impeditam. Ita colligitur ex Rubrica Missalis, quæ habetur ante Dominicam secundam post Epiphaniam.

Nunc vero in recenti Decreto edito a S. R. C. die 29. Novembris 1751. ita habetur — Officium proprium SS. Nominis JESU, quod aliis plerisque Christiani Orbis Provinciis, & Regnis, variisque particulis Ecclesiis, & Ordinibus Regularibus fuerat concessum, imposterum ab omnibus Christianis fidelibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu duplici secundæ classis, Domin. 2. post Epiphaniam recitari, & Missam respective celebrari debere induxit S. R. C. die 29. Novembris 1751. annuente Innocentio XIII. sub die 20. Decembris

bris ejusdem anni — Ex vi igitur prædicti Decreti in prædicta Dominica secunda post Epiphaniam, celebranda est Missa de SS. Nomine JESU cum commemoratione præfate Dominicæ, & Evangelio in fine. Quando autem prædicta Dominica secunda post Epiphaniam non habuerit proprium sedem Dominicalem, ob Dominicam Septuagesimæ occurrentem die 18. vel 19. vel etiam 20. Januarii (in quibus casibus agendum est de prædicta Dominica secunda, ut superius exposuimus) tunc enim prævaleat Dominica prædicta Septuagesimæ, sicut prævalet occurrente in ea Festo Purificationis B. V. M. Officium SS. Nominis JESU erit transferendum ad primam diem non impeditam, & sic etiam Missa correspondens dicto Officio. In prædicta Missa SS. Nominis JESU, quamvis in pluribus Missalibus impressa servetur sequentia, quæ incipit: *Lauda Sion Salvatorem JESU nomen, & amoris*, hæc tamen non est dicenda nisi a Fratribus Minoribus S. Francisci, tum quia in concessione antea facta Societatis Jesu Anno 1701. 1. Octobris, dicitur expresse: *Exclusa tamen sequentia*; tum quia post hanc universalem concessionem, Missa Romæ impressa non continet dictam sequentiam. Rursus dicta sequentia omitti pariter debet a Capellanis, seu Confessariis non-Franciscanis in Ecclesiis Monialium Ordinis S. Francisci, nam præfati Capellani possunt quidem in dictis Sanctimonialium Ecclesiis dicere Missam de Festo, de quo ipsa Moniales recitant Officium, ut alibi diximus, & sequet præsertim ex Decreto edito die 20. Novembris 1717. & dato in nostro Indice sub n. 634. Sed prout talis Missa descripta jacet in Missali Romanis, in quo non habetur dicta sequentia.

III. Gavanti. num. 51. *Dominica VI. post Epiphaniam desiderata fuit, &c.* De Dominica VI. post Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Missa, quia raro accidit, ut sex occurrant Dominicæ ab Epiphania usque ad Septuagesimam, & si quando accidisset in VI. Dominica repetebatur Officium & Missa quintæ Dominicæ. Pius autem VI. ut notat Gavantius supra, insereri jussit Officium proprium, necnon Missam pro VI. Dominica.

De Dominicis a Septuagesima usque ad Feriam IV. Cinerum. V.

— G A K A N T U S

1. Quadragesima Ritus antiquior est, quam præcedentium Dominicarum, nam ab Apostolis tradita est, ex *Ignatio epist. 8.* & a Sancto Petro Romæ instituta fuit, ex *Radulphi proposit. 16.* & ideo a Quadragesima ordinatur in hoc titulo, a quæ reliquæ Dominicæ pendent.

2. Quinquagesima tribuitur Telesphoro, ab eodem *Radulph. ibid. dist. 4. cap. 8. Burnimus*, cui etiam Quadragesimam tribuit *Ruperti lib. 4. cap. 9.* forte ille Decreto firmavit, ut ait *Baron. Ann. 136. & 154.* Sexagesima, & Septuagesima erant in usu tempore *Gelasii L. ap. Anon. lib. 20. cap. 16.*

3. Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo dies baptizatus Christus secessit, in desertum ad jejunium quadraginta dierum. Unde *Tertull. adv. Psephicos cap. 13.* nominat jejunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baronius Anno 57. num. 194.* Tres autem causas assert *Honorius in Gemma lib. 3. cap. 45.* ut proxima passione Christi compatiamur eidem; ut item in Verno tempore libido facilius concitata reprimatur, & ut sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intraverunt, & de captivitate Babylonis reversi sunt, celebraverunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus, addit quartam *Durand. lib. 6. cap. 28.* ut lascivis aggressibus jejunii Quadragesimalis comedamus Agnum Pasch. idest Eucharistiam in Pasch. Quinta fuit *S. Isidor. lib. 2. cap. 36.* ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passionem pro tolerantia exemplo, & ope; ideo conjunctum utrumque celebrandum est.

4. A numero dierum, vel a numero hebdomadarum sumitur apud Auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, *Ord. Rom.* Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum usque ad Sabbatum in Albis, cujus Missa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captivitatis Babylonicæ, & nostræ, quæ in septennio hujus vitæ transigitur, & finitur in Sabbato, idest, requie, unde infra Octavam Paschæ unum *Alleluja* cum Graduali usque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum significare) adhuc cantatur antequam Evangelium, *Gemma lib. 3. cap. 38.*

5. Sexagesima continet dies sexaginta usque ad Feriam 4. Pasch. cujus Missa incipit, *Venite Benedicite*, *Ordo Romanus*, ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcuin.* juxta decem præcepta legis, usquequo nobis dicatur: Venite benedicite, & præsertim nos monet *Honor. in Gemma cap. 59.* ut operemur sex opera misericordiarum; de quibus *Matth. 25.* simul cum Decalogo; sex enim decies componunt sexaginta.

6. Quinquagesima constat diebus quinquaginta, usque ad diem Paschæ. *Ord. Rom.* ut per quinque sensus, Decalogo observato Jubilæum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Jubilæi est. Hæc *Alcuin.*

7. Quadragesima currit usque ad cornam Domini, & Pascha mysticum per quadraginta dies; *Ord. Rom.* ut virtus Decalogi per quatuor Evangelia impleatur, *Alcuin.*

8. Alii, & melius, a numero dierum jejunii sumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentiæ a carnibus, sed usque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum, cum *Matthæo cap. 1.* ut ait *Hieron. cit. a Durand. h. 6. c. 32.* quod si velis adnumerare tantum verum & pro-

De Festis autem duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra dictam Octavam Epiphaniæ, pendet, ut ait Gav. num. 18. a Rubrica Breviarii, ubi cum ipso nos quoque de prædictis Festis, & aliis sermonem habebimus.

De Dominicis post Epiphaniam usque ad Septuagesimam. IV.

G A V A N T U S.

1. **I**N Rubricis Breviarii proprius locus est querendus: Cur sex tantum Dominice intercurrent ab Epiphania usque ad Septuagesimam? Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missa tantum, quæ hoc loco notari digna sunt, indicemus.

2. Post Epiphaniam variatus Introitus cum suis accessoriis, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis: & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui). Dominicalis Missa significat tres Annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. c. 110.* ut recte post Octavam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur in *Antiphon. & Sacramentario Gregoriano.*

3. Hinc est, quod secunda Dominice Missa dicitur semper ante Septuagesimam, sive in Sabbato, vel alio die præcedenti, ut congruo tempore legatur Evangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi, sicut in tertia quoque Dominica legitur Evangelium de thesauro, qui ex *S. Hieron.* fuit primo curatus a Christo. *Duraud. lib. 6. c. 19.* notat in Oratione Dominice 2. fieri mentionem de pace, & *pacem suam nostris concede temporibus*, quæ in eadem Dominica S. Gregorius conciliavit pacem in Urbe, & Orbe; est tamen Oratio Ambrosiana, ex *Pamello*, translata in hunc locum a S. Gregorio.

4. In ultimis vero tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, ut in *Antiphon. Gregoriano*; & ratio est, quia sæpius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem a Dominica 23. post Pentecosten, ut cum ea ejusdem fere rationis tunc esse videantur: quia ergo sunt Dominice vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epistolis, & Evangeliiis. Orationes autem Dominice tertiæ, & quartæ sunt Ambrosianæ, ex *Pamello*.

5. Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit usque ad Pium V. sed Oratio tamen habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gav. num. 1. *Cur sex tantum Dominice intercurrent, &c.* Dominice post Epiphaniam, us-

que ad Septuagesimam possunt esse, vel ad summum sex, vel ad minimum una; quo enim prior Epiphaniæ, vel ab ea remotior est Septuagesima (quæ quidem major, aut minor distantia a Paschatis mobili Festo dependet) eo plures, vel pauciores sunt Dominice infra hoc tempus; & hinc positum est in Brev. Rom. Officium sex Dominicarum post Epiphaniam, & in Missali describuntur sex Missæ dicendæ in sex Dominicis, quæ ad summum occurrere possunt post Epiphaniam. Quod si aliæ, vel aliquibus illarum post Epiphaniam celebrandis locus ordinarius non sit; tunc vel celebrantur Sabbato Septuagesimam præcedente, vel transferuntur post Dominicam 23. post Pentecosten, ut patet ex Rubrica Missalis, quæ habetur post Missam, quæ dicitur in Octava Epiphaniæ.

Ab Octava Epiphaniæ usque ad Purificationem, nisi fuerit duplex, post Orationem diei, in Missa dicuntur istæ Orationes: *Deus, qui salutes æternas*, &c. nisi ratione *Mensis*, aut Feriæ II. dicendum sit *Bidelium*, &c. (tunc enim hoc dicitur secundo, seu penultimo loco, tertio autem *Deus, qui salutes*, &c.) tertia *Ecclesia tua*, &c. vel *Deus omnium Bidelium*, &c. tertia *Ecclesia tua*, &c. vel *Deus omnium Bidelium*, &c. pro Papa: post Purificationem vero Oratio secunda est *A cunctis*, tertia ad libitum, nisi rursus ratione mensis, aut Feriæ 2. dicenda sit loco secundo Oratio *Bidelium*, & tertio *A cunctis*. Denique eadem secunda Oratio *A cunctis*, & tertia ad libitum in Missa dicitur pariter post diem 2. Februarii in casu, quo occurrat transferri Festum, seu potius Officium Purificationis B. M. V. ut liquet ex Decreto emanato die 14. Februarii 1705. dato in nostro Indice *sub m. 188.*

II. Gav. num. 3. *Secunda Dominica Missa dicitur semper, &c.* Si Dominica Septuagesimæ fuerit Dominica 2. post Epiphaniam; tunc in præcedenti Sabbato, si non fuerit impeditum Festo semiduplici, dicitur Missa de Dominica secunda post Epiphaniam cum supradictis Orationibus. Si vero Festum simplex in eo occurrat, de eo faciendi est commemoratio in Missa Dominice; si vero Sabbatum illud fuerit impeditum Festo aliquo semiduplici, tunc prima die post Octavam Epiphaniæ, in qua non sit Festum duplex, dicitur Missa de secunda Dominica, & Festum semiduplex in eo occurrens transfertur in primam diem similiter non impeditam. Ita colligitur ex Rubrica Missalis, quæ habetur ante Dominicam secundam post Epiphaniam.

Nunc vero in recenti Decreto edito a S. R. C. die 29. Novembris 1751. ita habetur — Officium proprium SS. Nominis JESU, quod alias plerique Christiani Orbis Provinciis, & Regnis, variisque particularibus Ecclesiis, & Ordinibus Regularibus fuerat concessum, imposterum ab omnibus Christianis fidelibus, tam Secularibus, quam Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu duplici secundæ classis, Domin. 2. post Epiphaniam recitari, & Missam respective celebrari debere induxit S. R. C. die 29. Novembris 1751. annuante Innocentio XIII. sub die 10. Decembris

bris ejusdem anni — Ex vi igitur prædicti Decreti in prædicta Dominica secunda post Epiphaniam, celebranda est Missa de SS. Nomine JESU cum commemoratione præfate Dominicæ, & Evangelio in fine. Quando autem prædicta Dominica secunda post Epiphaniam non habuerit propriam sedem Dominicalem, ob Dominicam Septuagesimæ occurrentem die 18. vel 19. vel etiam 20. Januarii (in quibus casibus agendum est de prædicta Dominica secunda, ut superius exposuimus) tunc enim prævaleat Dominica prædicta Septuagesimæ, sicut prævalet occurrente in ea Festo Purificationis B. V. M. Officium SS. Nominis JESU erit transferendum ad primam diem non impeditam, & sic etiam Missa correspondens dicto Officio. In prædicta Missa SS. Nominis JESU, quamvis in pluribus Missalibus impressa servetur sequentia, quæ incipit: *Lauda Sion Salvatorem JESU nomen, & amoris*, hæc tamen non est dicenda nisi a Fratribus Minoribus S. Francisci, tum quia in concessione antea facta Societatis Jesu Anno 1701. 1. Octobris, dicitur expresse: *Exclusa tamen sequentia*; tum quia post hanc universalem concessionem, Missa Romæ impressa non continet dictam sequentiam. Rursus dicta sequentia omitti pariter debet a Capellanis, seu Confessariis non Franciscanis in Ecclesiis Monachialium Ordinis S. Francisci, nam præfati Capellani possunt quidem in dictis Sanctimonialium Ecclesiis dicere Missam de Festo, de quo ipsa Moniales recitant Officium, ut alibi diximus, & requæ præsertim ex Decreto edito die 20. Novembris 1717. & dato in nostro Indice sub n. 634. Sed prout talis Missa descripta jacet in Missali Romano, in quo non habetur dicta sequentia.

III. Gavanti. num. 51. Dominica VI. post Epiphaniam desiderata fuit, &c.) De Dominica VI. post Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Missa, quia raro accidit, ut sex occurrant Dominicæ ab Epiphania usque ad Septuagesimam, & si quando accidisset in VI. Dominica repetebatur Officium & Missa quintæ Dominicæ. Pius autem V. ut notat Gavanti supra, insereri jussit Officium proprium, necnon Missam pro VI. Dominica.

De Dominicis a Septuagesima usque ad Feriam IV. Cinerum. V.

— G A V A N T I —

2. Quadragesimæ Ritus antiquior est, quem præcedentem Dominicasum, nam ab Apostolis tradita est, ex Ignatio epist. 8. & a Sancto Petro Romæ instituta fuit, ex Radulphi proposit. 16. & ideo a Quadragesima ordinatur in hoc titulo, a quæ reliquæ Dominicæ pendent.

3. Quinquagesima tribuitur Telephoro, ab eodem Radulpho ibid. dist. 4. cap. 8. nuncupatur, cui etiam Quadragesimam tribuit Rupertus lib. 4. cap. 9. forte ille Decreto firmavit, ut ait Baron. Ann. 136. & 154. Sexagesima, & Septuagesima erant in usu tempore Gelasii I. ap. Baron. lib. 20. cap. 16.

3. Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphaniæ, quo dies baptizatus Christus secessit in desertum ad jejuniū quadraginta dierum. Unde Tertull. adv. Psychicos cap. 13. nominat jejuniū Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat Baronius Anno 57. num. 194. Tres autem causas assertit Honorius in Gemma lib. 3. cap. 45. ut proxima passione Christi compatiamur eidem; ut item in Verno tempore libido facilius concitata reprimatur, & ut sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intraverunt, & de captivitate Babylonis reversi sunt, celebraverunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus, addit quartam Durand. lib. 6. cap. 28. ut lactucis agrestibus jejuniū Quadragesimalis comedamus Agnum Pasch. idest Eucharistiam in Pasch. Quinta fuit S. Isidor. lib. 2. cap. 36. ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passionis pro tolerantia exemplo, & ope; ideo conjunctim utrumque celebrandum est.

4. A numero dierum, vel a numero hebdomadarum sumitur apud Auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, Ord. Rom. Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum usque ad Sabbatum in Albis, cujus Missa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus, inquit Alcuin. septuaginta annos captivitatis Babylonicæ, & nostræ, quæ in septennio hujus vitæ transigitur, & finitur in Sabbato, idest requie, unde infra Octavam Paschæ unum Alleluja cum Graduali usque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum significare) adhuc cantatur antequam Evangelium, Gemma lib. 3. cap. 38.

5. Sexagesima continet dies sexaginta usque ad Feriam 4. Pasch. cujus Missa incipit, *Venite Benedicti, Ordo Romanus*, ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait Alcuin. juxta decem præcepta legis, usquequo nobis dicatur: Venite benedicti, & præsertim nos monet Honor. in Gemma cap. 59. ut operemur sex opera misericordie; de quibus Matth. 25. simul cum Decalogo; sex enim decies componunt sexaginta.

6. Quinquagesima constat diebus quinquaginta, usque ad diem Paschæ. Ord. Rom. ut per quinque sensus, Decalogo observato Jubilæum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Jubilæi est. Hæc Alcuin.

7. Quadragesima currit usque ad coronam Domini, & Pascha mysticum per quadraginta dies; Ord. Rom. ut virtus Decalogi per quatuor Evangelia impleatur, Alcuin.

8. Alii, & melius, a numero dierum jejuniis sumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentiæ a carnibus, &c. usque ad Pascham, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum, cum Matthæo cap. 1. ut ait Hieron. cit. a Durand. h. 6. c. 32. quod si velis adnumerare tantum vers & pro-

de propriis jejunii dies, demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars; constat enim annus diebus 365. *Alcin.* Eisdem autem triginta sex dies ante Pascha ut jejunarent alii, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Feriis quintis (quæ Decreto Melchisedis *Epist. ad Episcop. Hispal. cap. 3. & habetur de Consecr. dist. 3. jejunium*, ob coenam Domini, & Ascensionem Feria 5. celebratas, exceptæ fuerant a jejuniis) indixerunt jejunii caput a Quinquagesima, eosdem etiam ut jejunarent alii; demptis præterea Sabbatis, ex *Constitutione 6. can. 55*; in signum futuræ nobis quietis, anticipaverunt jejunium a Sexagesima.

9. Additi ergo sunt post S. Gregorium quatuor dies jejuni, ut ait *Baronius Anno 57*; a Feria 4. Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Stephani Papæ, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior, quam antea; quod opinatur *Carolus Norviciensis Episcopus in Commentis suis. Canon.* ut non modo decima anni solveretur Deo: sed ut jejunium quadraginta dierum Christi integre imitaremur, quod secuti alii, qui in coena Domini, & Sabbato Sancto non jejunabant, a Quinquagesima coepere jejunium. Alii idem observare volentes (demptis ut diximus, Dominicis, & Feriis 5.) a Sexagesima jejuniis initium dederunt. Alii denique (sublati a jejuniis etiam Sabbatis, ut supra) a Septuagesima jejunium sunt exorsi. Hæc fere omnia ex epistola Caroli Magni ad *Alcin.* nimirum: ut quadragenarius jejuni numerus a Christo, Moyse, & Elia comprobatus consummationem nostram apte significet, quæ consistit, tum in denarii perfectione nobis promissa, tum in laboribus hujus mundi a quatuor ventis delineati, & in corporis nostri ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora, exercitatione. *S. Isidor. l. 12. cap. 36.*

10. *Gratianus de cons. dist. 5. Quadragesima* facit autem S. Gregorium additionis 4. dierum a Feria 4. Cinerum usque ad Dominicam; qui conciliari fortasse posset cum *Baronio* negante supra; quod nimirum Sanctus Gregorius nondum addiderat quatuor hos dies, quando Homiliam habuit ad populum, ex qua *Baronius* negat, ab eodem additos eos fuisse: deinde vero, antequam oblerit, eos addidit ille, ut essent quadraginta jejuni dies, quod affirmat *Gratianus*, & indicant *Micr. c. 49. & Pamelius*, qui volunt, Officia quatuor dierum additorum esse Gregoriana, & vere habentur in *Antiph. & Sacramentario S. Gregorii*, nisi & hæc a posterioribus addita fuisse dicamus.

11. Sed jam Quadragesima nostra constat diebus quadraginta sex; quid ergo habet mysterii? *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 41.* docet, quadraginta sex annis ædificatum fuisse templum, Jo. 2. idest, Corpus Christi, *ibidem*, & hoc modo explicat; nam duodecim annorum erat Beata Virgo, quando Christum peperit; vixit autem Christus annis 34. & mortuus resurrexit; ergo Corpus Christi, cujus mater fundamentum fuit, ædificatum fuit quadraginta sex annis, dirutum fuit in morte, & reedificatum in Resurrectione; nos quoque, ait ille, redi-

ficemus nosmetipsos templum Domino quadraginta sex diebus jejuniis Quadragesimalis: *ibidem* docet nomen *Adam*, consistere litteris Græcis, quæ faciant numerum, more Græcorum quadraginta sex; quod *Augustini est tractatus in Joann. lib. 10.* reformemus itaque his diebus quadraginta sex veterem hominem in bonis. Hæc ille argute.

12. Maxime vero omnium mihi placet: *Ruper. Abbas lib. 4. cap. 2.* qui has Dominicas ordinatione hebdomadarum usque ad quartam Dominicam Quadragesimæ, quæ dicitur *Lætare*, & est Paradisi propria quædam imago; Septuagesimæ, inquit ille, dicenda est; quia per septem hebdomadas ad illam, *Lætare*, pervenitur; Sexagesimæ, quia per sex; Quinquagesimæ, quia per quinque; Quadragesimæ, quia per quatuor; hoc est per septem ætates mundi ad coelestem gloriam, per sex ætates ad gratiam Redemptionis nostræ: fatus ille. Dominica vero, *Lætare*, est lætitiæ: unde eod. die convivium legitur a Christo celebratum. In 6. quod est imago Paradisi, semel & iterum dicitur, *Lætare sum in his*, &c. ad Missam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt lætitiæ: *1. p. 1. 19. n. 6.* & præterea (quod tamen ad communem Missam non spectat) in argumentum lætitiæ, Papa eo die desert in manibus auream Rosam, de qua loquitur *Durand. lib. 6. cap. 452.*

13. Omittuntur a Septuagesima cantus lætitiæ, *Gloria in Excelsis*, & *Alleluja*, dicitur *Tractus*, *Psalmus*, luctus; ut docuimus in *Rubric. general. 1. p. 121. suis causis* motus; ex *Ord. Roman.* Officio vero trium hârum Dominicarum habentur in *Antiphonario*, & *Sacramentario Gregoriano*: quod si Septuagesima venerit ante purificationem, secunda, & tertia Oratio non mutantur; sicut secunda fit de Beata Virgine, cujus partus adhuc celebratur. Idemque fiat in Sexagesima, & Quinquagesima.

14. In Feriis autem omittitur *Tractus*, quia luctus solemnis est in concursu populi tantum faciendus, ut mox dicemus.

15. In collecta Sexagesimæ occurrunt duo præter regulas ordinarias. Alterum est, quod dicitur collecta de S. Paulo sine collecta de S. Petro, qui in Festis eorum, & commemoratione per annum nunquam dividuntur, ut patet. Alterum est, quod licet in prima collecta fiat mentio de Sancto Paulo, tamen in oratione, *A cunctis*, adhuc fiat de eodem commemoratio, contra illud, quod habetur supra de Missa Votiva Apostolorum, quæ excludit Orationem *A cunctis*. Sed nota novum titulum Stationis, quæ, ut in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum: & item nota, quod nominat Ecclesia Sanctum Paulum occultiori nomine *Dionisii Geminii*. Titulus autem Stationis non est festum, neque commemoratio, neque quid votivum: at regula illa, *de eodem his non fit in eodem Officio*: valet in Festis commemorationibus, & votivis; non in titulo Stationis, & oculis præsertim nomine, vel tacito, v. g. Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicut in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque

que in Missa Orationem *A cunctis*; quæ, ut alias diximus, correspondent suffragiis communibus Officii Divini. Simile quid habemus in Feria 5. Dominicæ tertiæ Quadragesimæ, in cujus collecta nominantur quidem SS. Cosmas, & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine *Martyrum*, quia de iisdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis, *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideo debet consueta commemoratio eorumdem tamquam Martyrum inter suffragia communia, & tamquam Titularium Ecclesiæ propriæ.

Novæ Observationes, & additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. num. 1. *Quadragesima Ritus antiquior est nam ab Apostolis tradita est, &c.* Non desunt, qui institutionem jejunii Quadragesimalis Telesphoro Summo Pontifici adscribunt apud Eusebium in Chronico ad annum Christi 336. ubi ita legitur: *Quadragesimalis jejunium a Telesphoro per hoc tempus institutum, ac præceptum quidam scribunt.* Verum hæc verba in MSS. Codicibus desiderari, ideoque Chronico Eusebii inserta esse jam animadverterunt Arnaldus Pontacus, & Josephus Scaliger in Notis ad illud Chronic. Rabanus quidem Maurus lib. 2. de institut. Cleric. cap. 34. & Rupertus Tuitiensis Abbas lib. 4. de divinis officiis cap. 9. idem scribunt ac Eusebius, sed dicendum cum Francisco Pagio in historia Telesphori Papæ, Rabanum, & Rupertum facile deceptos fuisse, sive testimonio libri Pontificalis Anastasio Biblioth. tributi, sive interpolati jam Eusebii Chronici, & præstantiores esse Auctores illos, quos referunt Thomassinus in Tract. de jejunio cap. 4. 5. & 6. & Natalis Alexander sæculo II. dissert. 4. art. 3. quorum auctoritate probatur, Quadragesimale, seu antepaschale jejunium ex Apostolica traditione acceptum, & derivatum fuisse, præsertim vero auctoritate Divi Hieronymi epist. 54. ad Marcellam, ubi ait: *Nos novam Quadragesimam secundum traditionem Apostolicam jejunamus, &c.* & Sancti Leonis serm. 43. de Quadragesima 6. cap. 2. in quo hæc leguntur: *Apostolica institutio quadraginta dierum jejunii implensur non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxima vitiorum, &c.* Aliæ antiquorum PP. nec non Conciliorum auctoritates, & alia spectantia ad hoc Quadragesimale jejunium legi poterunt apud mox laudatos Auctores, necnon apud Baillet tom. 4. pag. 36. & seqq. ediditque Parisiensis Anno 1716. Grancolas Comment. hist. in Breviarium Romanum cap. 37. & recentissime apud Card. Lambertinum in sua instr. seu notificatione 15. in qua inter alia optime notat hunc Ritus ab Hæreticis imperitum, fuisse a quatuor sapientissimis S. Romanæ Ecclesiæ Cardin. validissime propugnatum, nimirum Baronio ad annum Christi 57. num. 140. Bellarmino tom. 4. suar. controvers. lib. 2. Corzza in sua tract. Dogmat. & Morali de jejunio; & Gottd. in

suo commendatissimo opere contra Jacobum Plesonium tom. 2. par. 1. art. 6. §. 4. & seqq.

II. Gav. *Quinquagesima tribuitur Telesphoro, &c.* Insistendo Gavanti vestigiis hunc ordinem tenemus in his nostris Additionibus, & Observationibus, procedendo nimirum a Ritibus, & jejunio Quadragesimali ad Dominicam Quinquagesimæ, de qua dicimus, quod non solum Radulphus tribuit Quinquagesimam Telesphoro, sed etiam Petrus Blesensis serm. 13. qui pariter Quadragesimæ institutionem eidem Pontifici adjudicavit; quæ quidem falsa opinio ab ante Siricianis decretalibus, de quibus supra sermonem habuimus in pluribus locis, originem trahit; deinde cit. serm. 13. Petri Blesensis dubitatur a nonnullis utrum sit genuinus, vel suppositicius, ut notat etiam Card. Lambertinus in sua notificatione 14. Prædictum autem Quinquagesimæ nomen plusquam quadringentis annis post Telesphorum inventum fuisse censet Grancolas l. cit. c. 35. & plusquam centum post S. Ambrosium, ideoque non admittit tamquam verum, & genuinum serm. 19. qui sub ejus nomine circumfertur, & qui de Quinquagesima inscribitur. Concilium Aurelianense l. anno 511. Can. 24. Quinquagesimam vetuit, hoc est jejunare una hebdomada ante Quadragesimam: *Ut ante Pascha solemnitate, non Quinquagesima, sed Quadragesima tenetur*; idque prohibuit, ut Ritus uniformis ab omnibus servaretur. Quartum vero Concilium Aurelianense anno 542. Can. 2. tamquam novum quiddam, & insuetum considerans Quadragesimam anticipare duabus hebdomadis, ut supplerentur sex Dominicæ, in quibus jejunare non licet, & sex Sabbata, quibus multi jejunare solebant ad exemplum Orientalium, jejunari jussit Sabbatis Quadragesimæ, & idcirco non solum Quinquagesimam, sed etiam Sexagesimam vetuit. *Hoc utiam decernimus observandum, ut Quadragesima ab omnibus Ecclesiis equaliter teneatur, neque Quinquagesimam, aut Sexagesimam ante Pascha quilibet Sacerdos audeat indicere, sed neque per Sabbatum quisque solvat Quadragesimam jejunium.* Hujusmodi autem constitutiones Populis tantum, & Laicis inservierunt; vetustissima enim est apud Clerum abstinentiæ inchoatio in Quinquagesima, ut legitur in vita Sancti Uldarici Augustani Episcopi circa decimum sæculum, in qua legitur, quod Clerici carnes manducare desinerent a Dominica ante Quadragesimam: *Mos est Clericorum Dominica ante Quadragesimam carnes manducare, deinceps usque ad Pascha de vitare.* Petrus Blesensis cit. serm. 13. de Quadragesima ait; *Jejunium Quadragesimale, Regulares Canobites incipiunt a Sopsuagesima: Græci a Sexagesima, Clerici vero nostri Antiochie Telesphoro Papa a Quinquagesima, Universus exercitus Christiana militiæ, Juvenes, & Virgines, Senes cum junioribus ab hac Quadragesima.* Concilium Clavomontanum Anno 1095. sub Urthano II. ita statuit: *Nemo Clericorum a Quadragesima carnes comedat.* Concilium Andegavense Anno 1270. Suspensionem minatur Presbyteris, qui jejunium Quadragesimale non inciperent Feria ad Quin-

Quinquagesimæ, & Concilium Salisburgense Anno 1281. ad id Religiosos omnes adstringit, & quidem multi Religiosorum Ordines, inter quos etiam nostra Clericorum Regularium Congregatio, hoc observat institutum jejunandi nimirum 2. & 3. Feria ante Cineres, & ita præscribitur in nostris constitutionibus lib. 2. c. 3. Porro his duobus diebus jejunio Quadragesimali adjectis id mysterium observare erit, ait noster Antonius Garaciolus in Synopsi veterum Religiosorum Rituum 2. part. c. 3. n. 6. quod Beatus Ambrosius memorat, videlicet, sicut post 42. mansiones ad Terram promissionis a Judæis perventum est, ita nos 42. dierum jejuniis Beatam Resurrectionis Regionem Christi resurgentis meritis consequamur. Non desinam advertere, quod in Liturgia Mozarabica hæc Dominica Quinquagesimæ appellatur *Dominica ad vases tollendas*, & in historia Matthæi Paris, vocatur *Carnisprivium*, ob insinuatam rationem, quia nimirum ab hac Dominica incipiebat abstinencia a carnibus, & Antepaschale jejunium.

De Quinquagesima fuse disserit Amalarus lib. 1. de Ecclesiast. Officiis c. 3. Baillet tom. 4. pag. 15. Grancolas supracit. c. 35. Et Card. Lambertinus in sua eruditissima Instructione Pastorali xlv.

III. Gavant. n. 4. *A numero dierum Ordo Romanus Septuagesimam definit, &c.*) Dominica 3. quæ præcedit Quadragesimam, hoc est primam Dominicam Quadragesimæ, vocatur Septuagesima. Et enim sicut ab Ecclesia illa Dominica semper appellata fuit Quadragesima, idest quadraginta dierum spatium, ita juxta eandem dicendi formulam retrogrado gradu appellata est Quinquagesima, prima illarum trium Dominicarum, quæ præcedunt Quadragesimam, secunda vero appellatur Sexagesima, & tertia Septuagesima: hoc nomen sortitæ sunt præfate Dominicæ ob rationes, quas insinuat Gavantus supra, & quas etiam tradit Pisart. in diss. Canon. c. 5. necnon Halden. par. 1. tit. 40. §. 1. præsertim vero Durandus in Rationali lib. 6. cap. 24. Baillet loc. suprac. §. 2. n. 4. pag. 4. editionis Parisiensis 1716.

Græci primi fuerunt, qui a Septuagesimæ Quadragesimæ exordium duxerunt, quia non jejunabant Feria 5. neque Sabbato, neque Dominica, ideoque ut tres prædictos dies restituerent, anticipabant Quadragesimam tribus hebdomadis, ut refert Ratramnus lib. 4. contra Græcos cap. 4. *Tribus enim ablatis de septem, Dominica videlicet, Sabbato, & quinta Sabbati, supersunt quatuor dies per singulas hebdomadas jejunari.* Ad imitationem facile Græcorum, ut opinatur Grancolas supracit. c. 33. Invecta est Romæ Septuagesima, saltem in officio, & Missa, & idcirco tribus hebdomadis anticipatus est Quadragesimæ Ritus, sublati quibuscumque lætitiæ signis in Officio publico, eo tempore, quod in Oriente jejunio Quadragesimali confectum erat, ne scilicet Romani Græcis laxiores viderentur; qui Ritum cum Roma in Galliam transtulisset Caroli Magni ævo, quæritum fuit, qua auctoritate talis Ritum firmari posset. Extat epistola Alcuini ad Carolum Magnum scripta, qua

Princeps ille consulitur, de Quinquagesimæ; & Sexagesimæ origine, & quia suppositæ Decretales a Pseudo Isidoro compilatæ, & interpolatæ, pervagari cœperant, Telesphoro Papæ attribuebatur Decretum de Quinquagesima, ut Sabbati jejunia supplerent, & Papæ Melchiadi Decretum de Sabbatis non jejunandis; dicebaturque primus Quinquagesimam, secundus Sexagesimam instituisse. Ita porro Carolus Magnus Alcuino respondit, Cum tales supposititiæ Epistolæ Decretales sub Carolo Magno in Galliam invectæ fuissent, nil mirum si Princeps ille deceptus fuerit. Sed Ratramnus videtur non ignorasse talium Decretorum falsitatem, cum ea silentio præterierit. Concludimus igitur, quod ex anticipatione jejuniorum Quadragesimalium, tres istæ hebdomadæ, nempe Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ sunt introductæ.

Duo Septuagesimæ termini sunt: dies 18. Januarii, Festum Cathedræ Sancti Petri Romæ, quando Pascha incidit in diem 22. aut 23. Martii, & dies 21. Februar. quo colitur Cathedra S. Petri Antiochiæ quando Pascha tardius occurrit, videlicet 25. Aprilis ut contigit anno 1734. quo hæc scribebam.

IV. Gavant. n. 13. *Omittuntur a Septuagesima Cantica lætitiæ, &c.*) In præfatis tribus Dominicis, quæ præcedunt Quadragesimam, dicitur Missa propria cum *Credo*, sine *Gloria in Excelsis*, & *Alleluja*: in eadem Missa si Dominica Septuagesimæ (idem est de Dominica Sexagesimæ ac Quinquagesimæ venerit ante Festum Purificationis, vel in ipsa die Purificationis, Oratio secunda est *Deus, qui salusis æterna, &c.*) correspondens autem huic secreta, juxta Rubricas Missalis; tunc non est *Mentibus nostris*, &c. utpote quæ incidens cum Oratione currentis Dominicæ; sed: (*Tua Domine, &c.*) Ex Missa Votiva de Sancta Maria post Purificationem tertia Oratio erit *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut notatur in Dominica secunda post Epiphaniam. Si vero venerit hæc Dominica post Festum Purificationis, Oratio erit *A cunctis*; tertia ad libitum. In iisdem Dominicis (uti & in Festis) post Graduale (omisso in Festis *Alleluja*, ac *Y. seq.*) dicitur Tractus ut ibi, non item in Feriis, in quibus resumitur Missa præcedentis Dominicæ; nam in iis tantum dicitur Graduale omisso Tractu. Præfatio Communis a Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum in Missa Dominicali, ac Feriali, & in fine *Benedicamus*; quod si in hac, aut alia Dominica privilegiata occurrat dies Octava alicujus Festi (v. g. Patroni, aut Dedicacionis Ecclesiæ) sic de tali Octava tantum commemoratio in Missa, sicut & in Officio, non tamen dicitur in Missa tunc talis Dominicæ tertia Oratio. Cum enim in Dominicis infra Octavam dicantur tantum duæ Orationes (nisi forte faciendæ sit commemoratio Festi simplicis currentis) a fortiori non nisi duæ erunt dicendæ Orationes in casu, quo dies ipsamet Octava occurrat in Dominica, utpote nobilior tam die infra Octavam, quam eadem Dominica infra Octavam, uti discutit Bauldry par. 3. c. 7.

de *sir. de Orat.* sectando doctrinam nostri Gavanti in eodem Titulo de *Orat.* &c.

Caterum de prædictis Dominicis Septuagesimæ, & Sexagesimæ erudite tractant iidem, quos allegavimus supra de Quinquagesima, nec non Durandus in *Ration.* lib. 6. cap. 24. & Martene in *trakt. de antiqua Ecclesiæ disciplina* cap. 16. Alios earumdem Dominicarum Ritus nos cum Gavanto trademus in secundo Tomo hujus sui Thesauri, in quo commemoratur Rubricæ Breviarii Romani,

De Feria quarta Cinerum usque ad Dominicam de Passione. VI.

GAVANTUS.

Feria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, ut *Maximus Talvin.* ait in *homil.* non est caput Quadragesimæ, & ideo adhuc Vesperæ non cantantur mane, sed initium poenitentiae est; unde & Cineres capiti imponuntur benedicti, ex *Ordine Romano*, ut recordemur originis, & finis nostri, ex *Rupert.* lib. 4. c. 10. Porro in hac ipsa Feria 4. coepit Christus jejunare, qui Feria 3. baptizatus est, ut recte probat *Durand.* lib. 6. c. 28. & die 16. Februarii Feria 2. jejunium perfecit, ut docet *Tornellus noster*, tom. 1. *Annal. sacrorum Anno 4081.* n. 7. cum sine dubio illud incepit die septima Januarii post baptismum, qui accidit die 6. Januarii. Rubricæ Cinerum sunt.

RUBRICA.

1. *Ante Missam benedicuntur Cineres facti de ramis Olivarum, sive aliarum arborum præcedenti anno benedictis, hoc modo: (b) Finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel (c) sine Casula Ministris (d) similiter indutis (e) procedit ad benedicendum Cineres in vase aliquo, (f) super Altari posito, & primo cantatur a Choro Antiphona, Exaudi, &c.*

GAVANTUS.

(a) *Facti de ramis Olivarum.* Ut sicut Cineres ad humilationem distribuuntur, ita & per humilitatem spem habeamus futuræ gloriæ, quam designavit processio Palmarum. Cineres itaque sunt reliquæ gloriæ Christi, & quasi semen gloriæ nostræ, debent autem esse aridi, non in modum lusi, ut declaravit S. R. C. 23. *Maji 1603.*

(b) *Finita Nona.* Quia Missa in diebus jejuniorum cantanda est post Nonam in p. 2. *Rubr. sir.* 15. n. 2. præparantur Thuribulum, Navicula, & vas aquæ in angulo Altaris. *Carem. Episc.* lib. 2. cap. 19.

(c) *Sine Casula.* Ut habetur 1. par. *sir.* 19. n. 4. assumit autem Pluviale, ut *ibid.* n. 3.

(d) *Similiter indutis.* Et quidem sine Dalmaticis; in Ecclesiis autem præcipuis cum Planetis plicatis; in aliis minoribus Alba amicti ministrant,

ut *par.* 1. *sir.* 19. n. 6. & 7. sine Manipulis, *Carem. Episc.* lib. 2. c. 17.

(e) *Procedit ad benedicendum.* De Sacristia ad Altare, Acolythique tantum præcedunt cum candelabris accensis. Ministri parces Celebranti procedunt, quia Pluviale habet, ex *Carem. Episc.* lib. 2. c. 15. in *fine.*

(f) *Super Altari.* Hoc est, in cornu epistolæ, *Carem. Episc.* lib. 2. c. 19. Ita ut sit Vas inter Missale, & cornu; Celebrans osculato Altari in medio, accedit ad librum, ubi stans inter utrumque Ministrum, *Carem. Pap.* lib. 2. *sess.* 1. c. 29. & 41. quia Pluviale habet, legitur Antiphona, *Exaudi, &c.* quæ cum sequentibus habetur in *Antiphonario Gregoriano.*

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

1. *Gavanti. n. 1. Feria IV. seu dies Cinerum non est caput Quadragesimæ, &c.* Supra innuimus Concillium Aurelianense anno 541. ut Quadragesima ab omnibus servaretur, vetuisse Quinquagesimæ, aut Sexagesimæ Antepaschale jejunium, & ejusmodi constitutiones Populis, & Laicis infervisse, quia Clerici adhuc ex peculiari disciplina inchoabant jejunium Antepaschale a Dominica Quinquagesimæ; nunc vero iterum dicimus, quod antiquitus vigeat usus non inchoandi præscriptum Quadragesimale jejunium, nisi Feria 2. post primum Dominicam Quadragesimæ; unde verissimum est, quod Feria 4. quam diem Cinerum appellamus, non erat caput Quadragesimæ, & revera tres aliz Ferie sequentes titulo carent Quadragesimæ, sed inscribantur *Feria VI. Sabbato infra Quinquagesimam*, & prædicta Feria 4. inscripta fuit hoc titulo: *Feria IV. in capite jejunii* in *Sacramentario Gregoriano.* Ideo autem institutum fuit post aliqua sæcula initium jejunii antepaschalis in hac Feria, quia plerique vexabantur scrupulo non jejunandi quadraginta dies, sicut fecit Christus Dominus, & idcirco isti quatuor alii dies ante prædictam Dominicam adjecti sunt ad complendum Quadragesimale jejunium, cum in Dominicis Quadragesimæ non servaretur. Præfati tamen quatuor dies non erant præscripti in Hispaniæ tempore S. Isidori Hispalensis, neque tempore quarti Concilii Tolentani, imo neque Romæ tempore S. Gregorii, qui *Homil.* 16. in Evangelia expresse dicit, quod non jejunabitur nisi 36. dierum spatio, propterea quod e quadraginta duorum dierum numero sex Dominice subtrahendæ erant. *A præfati enim die* (hæc sunt præfata verba S. Pontificis) *usque ad Paschalis sollemnitatis gaudia sex hebdomada veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo sunt: Ex quibus dum sex dies Dominici abstinentie subtrahuntur, non plus in abstinentia, quam triginta & sex dies remanent, dum vero per trecentos, & sexaginta quinque dies Annus dicitur; nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi Anni nostri decimas decemimus; unde probabile est, ut censet eruditissimus*

tissimus Menardus in *notis*, & *obseru. in librum Sacram. S. Gregorii* pag. 55. necnon Grancolas *supra cit.* cap. 36. Missam, quæ reperitur in tali Sacramentario, &c. quæ inscribitur: *Feria IV. cap. jejunii*, adjectam esse post obitum S. Gregorii, cum illius tempore, quatuor illos ante primam Dominicam Quadragesimæ dies nulla jejuni lex invaluerit. Reperitur etiam in Codice Gelasiano a Card. Thomasio evulgato, de quo jam mentionem pluries fecimus, reperitur, inquam, in dicta Feria IV. post Dominicam, Quinquagesimæ Missa sic inscripta: *In jejuniis prima Statio: Feria IV. Oratio*, autem prædictæ Missæ sic incipit: *Inchoata jejuniis quasumus Domine benigno favore persolvere*, &c. Quamvis autem Gelasius D. Gregorium præcesserit, & quamvis dictus Codex Sacramentarium Gelasio attribuitur, non inde tamen inferendum est, quod ante Div. Gregorium fuerit instituta hæc Missa, & quatuor illorum dierum ante Quadragesimam institutum jejuniis; nam sicuti in Codice Gregoriano, ita etiam in hoc Gelasiano, de quo loquimur, adjectam fuisse talem Missam censendum est, quamvis enim iste Codex Gelasio attribuitur, tamen ejus autographum, ad cuius exemplar Typis traditus fuit, cura prædicti Venerabilis Thomasi, qui & idcirco nunc Thomasinus appellatur, non est exaratum nisi paulo ante Annum septingentesimum, ut opinatur doctissimus Morinus *l. 7. de Penitentia c. 1. n. 15.* adeoque post Sanctum Gregorium, ut Idem Morinus fatetur, & cum eo Thomasio. Itaque mirum non esse debet, si huic Codici aliqua reperiantur inserta, quæ ævum Gregorianum subsequuta sunt; & revera in sua eruditissima Præfatione mox laudatus Card. Thomasio, ait se libenter admittere, huic Codici nonnulla esse apposita sequenti seculo, quæ Conditores Codicum Sacramentarium a se supra nominatos, nimirum Leonem, Gelasium non sapiunt. Igitur valido innixi fundamento adstruere possumus, prædictam Missam in Feria IV. post Quinquagesimam Codici priter Gelasiano adjectam fuisse.

Ex hucusque dictis liquet, Micrologum hallucinatum fuisse, cum capite 46. asseverat ante S. Gregorium additos fuisse quatuor jejunii dies, qui Quadragesimam præcedunt. Aneas Episcopus Pirisensis in suo libro contra Græcos *quæst. 3.* affirmat S. Gregorium triginta sex tantum dies, sive sex hebdomadas computasse. Rursus etiam ex regula Magistri, quæ habetur *part. 2. Codicis Regularum Monasticarum* evulgati a celeberrimo viro Luca Holstenio *cap. 28.* colligitur aperte quatuor hosce dies septimo seculo nondum fuisse adjectos. Verum in prædicta regula eodem capite præscribitur, ut quod Dominicæ Quadragesimæ, de quadraginta jejuniis Monachi subtrahunt, quarta (nempe Feria) sexta, & Sabbato a Sexagesima in jejuniis, usque ad Vesperam continuatis, restituant, ut ita quadraginta in numero jejunia compleantur. Nicolaus I. in epist. ad Bulgaros, his non præscribit, nisi Anni decimas pro jejuniis Quadragesimæ, nimirum triginta sex dies, fortasse quia nondum in omnibus Eccle-

siis Occidentalibus accepta erat: additio quatuor prædictorum dierum, vel quia Populis recentius conversis eam non proponere Pontifex sanius iudicabit. In Ecclesia Mediolanensi usque ad tempora Sancti Caroli non incipiebatur abstinētia, & jejuniis, nisi Feria II. post Dominicam primam Quadragesimæ, quæ dies erat lætitiæ, & majorum Bicchinalium. Et liquido apparet ex ejus vita exarata, ejusque Conciliis quinopere sudaverit in suppressendis prædictis Bicchinalium solariis, quæ ætate sua nondum desierant in prædicta Dominica, illque abstinētia curavit substituere, non immutatis tamen quatuor diebus dictam Dominicam primam Quadragesimæ præcedentibus. *Edictum præterea* (en Dæcretum Sancti Caroli, quod legitur in Actis Eccles. Mediol. pag. 12.) *ut in Provincia nostra proxima quarta Feria post Quinquagesimam omnes quadragesimali observantia initium faciant. Præter Civitatem Mediolanensem, easque Diocesis partes, ubi ex Divi Ambrosii instituto Divina Officia celebrantur.* Aliud vero Dæcretum: Quod in Quadragesimæ diebus, prima Dominica etiam in Ecclesia Mediolanensi numerari debeat, ac proinde a cibis, qui Quadragesimali tempore lege jejunii vetiti sunt, eo die esse abstinendum, sicut aliis Dominicis Quadragesimæ, habetur in quinta Synodo Diocesana, & inter Acta dictæ Ecclesie pag. 384. Verum quamvis nunc in Ecclesia Mediolanensi prædicti quatuor dies primam Dominicam Quadragesimæ præcedentes, non sint obnoxii legi jejunii Quadragesimalis, & quamvis olim omnes hoc modo quadraginta completis diebus, exemplo Christi, Moysis, & Eliæ non jejunarent, tamen dicebantur quadraginta dies, & Quadragesimam jejunare, ut notat Socrates *lib. 5. Historia Eccles. cap. 21.*

Cæterum non unam fuisse olim jejunii Quadragesimalis observandi rationem, sive apud Catholicos, sive apud Hæreticos, sive apud Græcos, sive apud Latinos, liquet ex citato Socrate eodem loco, nec non ex Sozomeno *lib. 7. Histor. Eccles. cap. 10.* Idem etiam pilam est ex S. Leone Papa *serm. 4.* in Quadragesimæ, & fusius ex Auctore *differt. 6.* de jejuniis, seu *Notarum* ad eundem Sermonem quartum de Quadragesima. Item ex Cassiano *collat. 21. cap. 25. 27.* ex S. Dorotheo doctrina 15. ex Büllet. *rom. 4. de Institut. Quadragesimæ num. 4. pag. 38.* & *seqq. supradicta editionis*, & denique ex Thomasio in *tract. de jejuniis part. 2. c. 1. & 2.* in quibus ex professo agit de additione prædictorum quatuor dierum ad jejuniis Quadragesimale ante primam Quadragesimæ Dominicam.

Pto Ritu solemnī Benedictionis Cinerum.

II. Rubr. n. 2. *Ante Missam benedicuntur Cineres*, &c.) Antequam differamus de presenti Ritu benedicendi Cineres hac Feria IV. in capite jejunii operæ pretium duco aliqua tradere circa originem, & antiquitatem ejusdem ceremoniæ, & Ritus. Regino (editus a Baluzio p. 135.) Auctor IX. Sæcu-

Sæculi a nonnullis antiquis Conciliis desumptis publicæ poenitentiz, & sacri Cineris Ritus. Aderant poenitentes præ foribus sacrarum ædium cilicio, & sacco induti, nudis pedibus, & omnia præferentes demissionis argumenta; aderat quoque Episcopus, & Presbyteri, quibus poenitentium flagitia, ac mores perspecti erant, debitasque poenas eis imponebant, deinde aspergebant eos aqua lustrali, & sacro Cinere, aliæque præstabantur, ut videre est apud eundem Auctorem, & apud Thomassinum, qui ejusdem verba refert *l. 2. de Festorum celebratione c. 13. n. 13.* similia legi possunt apud Martene de antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 17. ubi variarum Ecclesiarum ordines collegit, quibus omnes IV. hujus Feriæ Ritus exhibentur. Eadem pariter colliguntur ex S. Isidoro Hispalensi *lib. 2. de Officiis cap. 16.* & ex Græcologis *lib. 2. cap. 43. sui Commentarii in Breviarium Romanum*, ex quorum Auctorum placitis, & traditis duo palam sunt, primum sacros Cineres, quibus hæc die omnes aspergi solemus, ad solos publicos poenitentes olim pertinuisse, sed succedentibus temporibus aliquos pietate insignes voluisse participes esse harum publicarum humillationum, & Cinere sacro etiam conspergi cum publicis poenitentibus, quod postea tam multi imitati sunt, ut in communem jam transierit consuetudinem Sæculis XII & XIII. Secundum, quod ex prædictis Auctoribus deducitur, est, olim prædictis caeremoniis, & Ritibus consecrata fuisse jejuniorum primordia ineunte Quadragesima, adeoque post primam Dominicam Quadragesimæ. Ex quo autem hæc Feria IV. post Quadragesimam incipit jejunium, & appellari coepit Feria IV. in capite jejunii, eidem Feriæ inrixi fuerunt etiam caeremoniæ illæ sacræ, quæ pro publicis poenitentibus Ecclesiæ reconciliandis, ineunte Quadragesima, exercebantur.

Postquam cessavit in Ecclesia disciplina publicæ poenitentiz, nulla alia remansit in Ecclesia saltem Occidentali reliquia ejusdem poenitentiz, nisi hæc sacrorum Cinerum asperio, & jejunii Quadragesimali observantia.

Transitum igitur faciendo nunc ab antiquo ad recentem Ritus aspergendi Cineres super hominum capita; dicimus, quod antequam incipiant recitari Horæ Canonice, per Sacristam, vel per aliquem Acolythum, hora competenti parari debet Altare majus simpliciter cum sex candelabris de more, & sine aliis ornamentis, quæ solemnitatem sapiunt. Color autem antependii, sicut & omnium paramentorum debet esse violaceus. Item super Altare præparabitur Missale in cornu Epistolæ super Pulvino violaceo, aut Legili, inter dictum Missale vero, & cornu Epistolæ collocabitur Vas argenteum, seu ex alia decenti materia confectum cum cineribus de combustis ramis palmarum, sive aliarum arborum præcedenti Anno in Dominica Palmarum benedictis. Dictum autem Vas debet esse coopertum, vel operculo simili, vel Velo violaceo usque ad Benedictionem Cinerum. Ex Bissio *lit. B. num. 41. §. 1.* & Castaldo *lib. 3. sess. 4. cap. 2. num. 4.*

A prædicto Altari tamen non est amovendum SS. Sacramentum (si adesset) pro hac functione, est Sacramentum ipsi Altari terga vertere debeat in Cinerum distributione. Bauldry *part. 4. cap. 4. no. 2. num. 4.* & Bissus *lit. B. num. 86. §. 2.* contra Castaldum *loco supradictato cap. 3. num. 3.*

In Abaco vero, seu Credentia Altaris majoris præter consueta, preparari debet Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, Pelvis cum medulla panis, & Vas aquæ, ac Manutergium pro lotionibus, & extersione manuum Celebrantis post Cinerum distributionem. Præterea Thuribulum cum Navicula, & thure. Quia autem post Cinerum Benedictionem, & distributionem debet cantari Missa Conventualis, super eandem Credentiam possunt etiam preparari Calix cum Velo, & Bursa coloris violacei, & pelvula cum Ampullis vini, & aquæ, & mappa ad manus tergendas, Velum humerale, & Stola latior, quæ inservire debet Diacono, & quæcumque alia, quæ solent adhiberi in Missa solemnibus.

Denique in Sacristia debent preparari tria, vel quatuor Superpellicea pro Clericis juxta morem Ecclesiarum. Deinde Pluviale violaceum pro Celebrante, item Planeta plicata pro Ministris Sacris, & duæ Stolæ pro Celebrante, & Diacono cum aliis consuetis paramentis pro Missa solemnibus. Thuriferarius item parabit ignem in loco congruo juxta morem.

III. Gavant. lit. a — *Debent autem esse aridi, &c.* Cineres, qui debent preparari a Sacrista, ut diximus, debent esse aridi, non in modum luti, ut declaravit Sacra Congregatio in Decreto allato a Gavanto supra, & dato in nostro Indice sub n. 17.

IV. Gavant. lit. b — *Finita Nona, &c.* Incipit Hora Nona in Choro Celebrans præcedentibus Ministris, & Clericis ex more perget ad Sacristiam, ubi sumet paramenta supradicta cum hisdem, & accensis sex cereis in Altari per aliquem Acolythum, finitaque Hora Nona in Choro, ut præscribunt Rubricæ Missalis in proprio de temporibus, numquam vero post Tertiam, ut declaravit S. R. C. in Decreto edito die 22. Januarii 1701. & dato in nostro Indice sub n. 550. Celebrans Stola, & Pluviali cum Alba (vel Alba, & Stola tantum in Minoribus Ecclesiis) paratus, & Ministri cum Planetis plicatis in majoribus Ecclesiis, sed sine Manipulis; vel in Ecclesiis minoribus, ut supra, in Alba cum Stola a Diacono, sine Manipulis procedunt, &c.

V. Gav. lit. c — *De Sacristia ad Altare, &c.* Parati ut supra Sacerdos, Ministri, & Clerici in Sacristia discedentes more solito procedunt ad Altare majus, præcedentibus Thuriferario sine thuribulo, & navicula, sed manibus junctis, habentibus ad sinistram alium Acolythum ministraturum Vas aquæ benedictæ (secundum numerum Clericorum, alioquin sufficit unus ex Ceroferariis ad ministrandum postea Vas prædictum) etiam manibus junctis, deinde sequuntur Ceroferarii cum candelis accensis, quos sequitur Cæremoniararius; denique Ministri Sacri hinc inde a lateribus Celebrantis

tis manu proximiori (altera infra pectus admo-
ta) fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis ele-
vantes, unusquisque a parte sua, & ii tres testo
capite procedunt, Celebrans vero manus junctas
tenet ante pectus. Si tamen Celebrans non habet
Pluviale, tunc Ministri Sacri procedunt ad Altare
unus post alium manibus junctis ante pectus, &
capite testo. Bauld. *part. 4. cap. 3. art. 5. n. 4.*
Bissus *lit. B n. 84. §. 2.*

VI. Gavant. *lit. f -- Celebrans osculato Altari in
medio.*) Cum ad Altare pervenerint, illud reve-
renter salutant cum debitis reverentiis nudo capi-
te, deinde Clero sit ab iisdem solita reverentia,
ut sit in Missa solemni, postea ascendunt ad Al-
tare, quod Celebrans osculatur in medio, Mini-
stris Sacris unico genu flectentibus, Ceroferarii
interim deponunt candelabra super credentiam,
& apud illam stant.

VII. Rubric. & Gavant. *lit. f -- Accedit ad li-
brum.*) Mox Celebrans, & Ministri Sacri ad li-
brum positum in cornu Epistolæ accedunt, ubi ipse
Celebrans stat inter utrumque Ministerium, ut do-
cet Gavantus *supra* ita tamen, ut prædicti Sacri
Ministri aliquantisper ab Altari distent. Bissus *lit.*
B. n. 86. §. 3. & Celebrans legit submissa voce, &
manibus junctis Antiphonam: *Exaudi Domine*, quæ
interim in Choro cantatur ad modum Introitus Missæ.
Bauldry *part. 4. c. 4. art. 1. num. 5.* & Bissus *sup.*

RUBRICA.

3 Deinde Sacerdos in Cornu Epistolæ non ver-
tens se ad Populum, dicit, &c.

GAVANTUS

Adde manibus junctis, & dum benedicit manu
dextera Cineres, Diaconus elevat a dextris fim-
briam anteriorem Pluvialis, & ideo stare debet
illi a dextris, non post eum, ut diximus.

Novæ Observationes, & Additiones, pro eodem
Ritu Solemni Benedictionis Cinerum.

VIII. Rubric. *Non vertens se ad Populum, &c.*)
Cantata in Choro supradicta Antiphona, Sacerdos
adhuc stans in cornu Epistolæ, non vertens se ad
Populum dicit manibus junctis: *Dominus vobiscum*,
& Choro ad omnia respondente, subdit statim,
manibus item junctis, quatuor Orationes sequen-
tes, prout in Missali describuntur (junctæ enim
manus, debent teneri ad Orationes in omnibus
Benedictionibus ex Missali) & etiam *Oremus* di-
cit manibus junctis, caput Cruci inclinando de
more. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 5. n. 4.*
in Choro autem hoc tempore omnes stant facie
ad Altare versa. Bauldry, & Bissus *sup.*

Dum Celebrans dextera format signum Crucis
super Cineres, sinistram ponit super Altare, &
Diaconus a dextris Celebrantis elevat anteriorem

fimbriam Pluvialis, ne eum impediat. Gavant. *su-
pra* Bauld. & Castald. *cir. v. 6.*

RUBRICA.

4 Postea Celebrans, (g) imposito incenso in
Thuribulo, ter (h) aspergit Cineres aqua
benedicta, dicendo Antiphonam, (i) Asper-
ges sine cantu, & sine Psalmo, & (l) ter
adolet incenso, Deinde (m) dignior Sacer-
dos ex Clero accedens ad Altare imponit Ci-
nerem Celebranti (n) non genu flexo. Si ve-
ro non adsit alius Sacerdos, (o) ipsemet Ce-
lebrans genibus flexis coram Altari, sibi ipse
Cineres imponit in capite, nihil dicens, &
cantatur statim a Choro Antiphona.

GAVANTUS.

(g) Imposito incenso in Thuribulo. De more,
& cum benedictione ministrantibus Diacono, &
Thuriferario.

(h) Aspergit. In medio, a dextris, & a fini-
stris Cinerum, delato Vase aquæ ab altero ex
Acolythis, & aspergillo sine osculis dato Diacono,
qui deinde cum osculis tradit Celebranti.

(i) Asperges. Totum versum dicit, & nihil præ-
pterea.

(l) Ter adolet. Eodem modo, quo aspergit.

(m) Dignior Sacerdos. In suo habitu, sine Stola
cum habitu choralis: *Carem. Episc. cir.* stans impo-
nit Cinerem dicens: *Memento homo quia pulvis
es, &c. Ord. Roman. At, si Cinis est, cur dicitur
pulvis? Gen. 18. Dicebat Abraham, cum sim pul-
vis, & cinis, cinis enim mixtus pulvere inutilis
est, ex Chrysost. homil. 23. Epistol. 2. ad Corinth.*
divisim vero utilia sunt.

(n) Non genu flexo. Stanti quidem, facie ver-
sa ad populum, sed capite inclinato, imponit au-
tem in formam Crucis. *Carem. Pap. lib. 2. c. 31.*

(o) Ipsemet Celebrans. Non debet Diaconus
imponere Sacerdoti Cineres. Convenit autem, ut
genibus flexis coram Altari sibi ipsi eo casu im-
ponat, quasi a Christo illo recipiat, cui flectitur
omne genu, & ad exemplum humilitatis.

Novæ Observationes, & Additiones, pro Ritu
Solemni Benedictionis Cinerum.

IX. Rubric. & Gavant. *lit. g Imposito Incenso in
Thuribulo de more, &c.*) Dum Celebrans legit Ora-
tiones prædictas in Tono Feriali, Thuriferarius
parat thuribulum cum igne tempestivo, & alius
Acolythus Vas aquæ benedictæ, firmantque se
ambo prope Diaconum. Tum finitis Orationibus
Sacerdos ibidem ponit incensum in Thuribulo,
more solito illud benedicens per illa verba: *Ab
illo benedicaris, &c.* Ministrante Thuriferario thu-
ribulum, & Diacono Naviculam, ut mos est. Bissus
lit. B n. 86. §. 5. Bauldry *part. 4. c. 4. art. 1. n. 6.* quo
facto Thuriferarius aliquantulum recedit (Naviculam
vero

vero super Credentiam reponit solo thuribulo re-
tento) ut eodem locum Acolytho habenti Vas
aquæ benedictæ.

X. Rubr. & Gav. lit. h — *Aspergit in medio, &c.*) Dicitus Acolythus tenens Vas aquæ benedi-
ctæ accedit ad Diaconum, eique sine osculis por-
rigit aspersorium, quod postea Diaconus cum os-
culis aspersorii, & manus, porrigit Celebranti,
ut notat Givant. *supra*, qui eo accepto dicens
remissiori voce *Asperges me &c.* sine cantu, &
sine Psalmo, ter aspergit Cineres, in medio sci-
licet, a dexteris, idest in parte suæ sinistræ op-
positæ, & a sinistris.

XI. Rubr. & Gavant. lit. i — *Ter adulet eodem
modo, &c.*) Deinde reddito aspersorio Diacono,
ab eodem accipit thuribulum cum osculis (por-
rectum ipsi Diacono a Thuriferario sine osculis)
& ter incensat Cineres eodem modo, quo asper-
sit, nihil tamen dicens; incensatis Cineribus red-
dit thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui
thuribulum, dempto tamen prius igne, reponit
super Credentiam, sicut etiam alius Acolythus
debet reponere Vas aquæ benedictæ super eam-
dem Credentiam, vel in alio loco congruo. Bis-
sus *supra* §. 5. & Bauld. *supra* n. 7.

XII. Rubr. & Gav. lit. m — *In suo habitu Cho-
rali dignior Sacerdos &c.*) Celebrans postquam in-
censatis Cineribus reddiderit Diacono thuribulum,
se recipit ad medium Altaris, ibique nudo capi-
te (ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. In nostro
Indice *sub* n. 200. In quo præscribitur, quod Ci-
neres, Candelæ, & Palmæ distribuuntur a Cele-
brante detecto capite) stat conversus ad Popu-
lum, medius inter Diaconum a dexteres tenentem
Vas Cinerum, & Subdiaconum a sinistris, omnes
aliquantulum ab ejusdem Altaris fronte distantes;
Interim Cæremoniarius accedit ad digniorem Sa-
cerdotem de choro, & facta ei reverentia, cum
suo habitu choralis, sed sine Stola, ut notat Gav.
sup. & ut declaravit S. R. C. per Decr. editum
die 14. Februarii 1705. & datum in nostro Indi-
ce *sub* num. 490. eum ducit ad Altare, quo cum
pervenerit ille dignior de choro habens præfatum
Cæremoniarius a sinistris, vel alium Ministrum
præcedentem, accedit, facta choro debita inclina-
tione, ad Altare cum genuflexione si non sit Ca-
nonicus, & si sit Tabernaculum SS. Sacramenti,
semper etiam a Canonicis facienda est genuflexio.

XIII. Gav. lit. n. *Stans quidem, &c.* Et postea
facta Celebranti profunda reverentia ascendit ad
proximiorum gradum suppedaneo Altaris, ubi stans,
imponit cineres super caput Celebrantis, stans
quidem, & non genuflexi, sed capite inclinato,
& manibus junctis; Bisus *sup.* lit. B n. 86. §. 6.
& Bauld. *part.* 4. *art.* 2. n. 2.

In ponendo Cineres format Sacerdos dignior
de Clero super caput ipsius Celebrantis signum
Crucis, dicendo interim; *Memento homo quia pul-
vis es, & in pulverem reverteris.*

XIV. Rubr. lit. o — *Ipsomet Celebrans, &c.*) Si
non adsit alius Sacerdos præter Celebrantem, tunc
GAVANT. Tom. II.

ipsomet Celebrans genuflexus utroque genu super
suppedaneum Altaris facie ad illud versa, sibi ipsi
imponit Cineres in capite, nihil dicendo, sed
solum formando signum Crucis super suum caput,
quasi Cineres a Christo immediate accipiat. Diaconus
autem etiam si esset Sacerdos, non deberet Ci-
neres Celebranti imponere, cum in eo officio sit
Minister Celebrantis, & consequenter illo infe-
rior. Bisus *sup.* §. 8. Bauld. *sup.* n. 3. Corlett. *tratt.*
1. *part.* 2. c. 3. n. 8.

Huc spectat exhibere sequens Decretum: Cineres
Episcopo ministrare Feria 4. Cinerum, non ad
primam dignitatem, sed ad Canonicum eo die
Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. &
datur in nostro Indice *sub* n. 155.

Sic etiam habetur in Cærem. Episc. lib. 2. c. 18.
n. 8. Tunc autem sedet Episcopus officium faciens
sine Mitra, & sine Bireto, & Canonicus celebra-
tur Missam solus accedit ad eum, facta Altari,
& Episcopo reverentia, & imponit cineres in
caput ipsius sedentis, dicens: *Memento homo, &c.*
quo facto Episcopus accipit Mitram, & extensa
super ejus gremio mappa munda per duos Aco-
lythos, imponit Cineres idem Canonico Cele-
branti, ante se inclinato dicens; *Memento homo, &c.*
Hoc loco etiam adnotandum occurrit, quod Sa-
cra Episcoporum, & Regularium Congreg. in una
Lucana, ut habetur apud Nicolium in *Florentis* 7.
Mitra *sub* n. 2. Declaravit, quod Candelæ, Cineres,
& Palmæ distribuuntur stando cum Mitra in
capite ab eo, qui habet privilegium eam gestan-
di, & huc *sub* die 18. Februarii 1650.

Romæ vero in Capella Pontificia cum Papæ a
Migno Pœnitentiario distribuuntur Cineres, nul-
lum profertur verbum, ut advertitur ex Ordine
Romano Petri Amelii Galti Urbani V. Sacristæ
an. 1378. quamvis olim etiam, dum Pontifici im-
ponebantur Cineres, dicerentur communia ver-
ba: *Memento homo, &c.*

RUBRICA.

3. (p) Sacerdos vero, dum cantatur Antiphona,
& Responsorium, primo imponit Cineres di-
gniori Sacerdoti, a quo ipse accipit: deinde Mi-
nistris paratis, genibus flexis coram Altari
dicens.

GAVANTUS.

(p) Sacerdos. Stans, aperto capite, & Diacono
tenente a dextris ejus Vas Cinerum. Cærem.
Episc. ubi *sup.* Aperto, inquam, capite distribuit
Cineres, candelas, & ramos, ex Decreto S. R. C.
18. Julii 1626.

Novæ Observationes, & Additiones, pro
eodem Ritu Solemni Distributionis Cinerum.

XV. Rubr. lit. p. — *Dum cantatur Antiphona,
&c.*) Dum incipitur distributio cinerum, in cho-
ro GAVANT. ro GAVANT.

ro cantatur Antiphona: *Immutemur habitem* &c. & alia, quæ chorus profequitur, & si sit magnus Populi Concurfus, repetitur usque ad finem distributionis. Videant autem cantores, ne desint Clerici, qui continuo cantent, ideo post reditum priorum, si cantent, & alii procedant ad cineres capiendos, vel si sint pauci, unus post illum procedat. Biss. *sup. §. 9. Bauld. sup. n. 9.*

XVI. Rubr. & Gav. eadem lit p — *Sacerdos stans aperto capite* &c.) Postquam Celebrans a digniori cineres acceperit, stans in medio suppedanei aperto capite (ut statuit S. C. 18. Julii 1626. & habetur in nostro Indice *sub n. 200.*) & habens Diaconum a dexteris tenentem Vas Cinerum, prius imponit Cineres Sacerdoti digniori, a quo ipse Cineres accepit, genuflexo supra suppedaneum Altaris. Bauld. *cir. loc. art. 2. n. 4.* & Cereemoniale Monasticum *lib. 4. c. 5. §. 3.* & id colligitur etiam ex Decreto edito die 14. Februarii 1705. & dato in nostro Indice *sub num. 590.* In quo declaratur, quod dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum accepit candelam, Cineres, &c. debet accedere sine Stola, & recipere genuflexus, sicut alii candelam, Cineres, &c. & osculando manum Celebrantis porrigentis candelam, Palmam, &c. neque huic Decreto refragatur aliud simile Decretum prius editum die 30. Augusti 1664. & datum in nostro Indice *sub n. 421.* in quo e contra declaratum fuit, quod dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in Feria 4. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debeat ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. Non, inquam, hoc Decretum adversatur alteri supra exposito, nam hoc Decretum ultimo loco datum, est conforme dispositioni, quæ habetur in Cereemoniali Episc. *lib. 2. c. 19. n. 5.* ibi enim legitur, quod eadem digniori, stanti capite inclinato Celebrans Cineres imponit. Dicendum est igitur, quod hoc secundum Decretum loquitur de Sacerdotibus in dignitate constitutis, ut multi solent esse in Cathedralibus, ad quorum unum spectat ministrare Cineres Celebranti, & ideo ab eodem Celebrante accipit Cineres stans, non vero genuflexus. Primum vero ex supradictis Decretis loquitur de aliis Sacerdotibus, non in dignitate constitutis, qui recipere debent prædictos Cineres, non stantes, sed genuflexi, & revera tale Decretum est resolutio, & responsio data PP. Capuccinis proponentibus tale dubium.

Resumendo sermonem de Sacerdote digniori, qui primus omnium accipit Cineres a Celebrante, debet, inquam, eos recipere genuflexus super suppedaneum Altaris, manibus junctis, capite inclinato, quod & alii observabunt in accipiendis Cineribus. Immediate post præfatum digniorem Sacerdotem accedunt Ministri Sacri, facta prius Altari genuflexione, & Celebranti reverentia, genuflexi super Altaris suppedaneum ambo simul ac-

ciunt a Celebrante Cineres. Diaconus autem non osculatur Celebrantis manum, sicut nec præfatus Sacerdos in hac functione, quia id commode fieri non potest. Aliter autem discurrendum est in distributione Palmarum, & Candelarum, ut liquet ex primo Decr. superius dato. Diaconus vero in hac functione accepturus Cineres, tradit Vas cinerum Cereemon. vel alteri; juxta Rituale tamen Monast. Reformationis Monachorum S. Bernardi *lib. 3. c. 5. n. 3.* illud deponit super Altare, & accipit Cineribus illud recipit denuo, & tunc iterum se locat ad Celebrantis dexteram, & Subdiaconus similiter ad sinistram, ubi erat prius. Bissus *sup. §. 10. Bauld. sup. n. 4. Corfet. sup. n. 9. Castald. lib. 3. f. 4. c. 3. n. 8. Gerlacus Vinitor part. 6. tit. 4. n. 9. Turrinus part. 3. sect. 1. c. 2. §. stans.*

Hæc autem dicta sint de illis Ecclesiis, quæ non sunt Cathedralis, nam si in prædictis Ecclesiis Cathedralibus aliqua dignitas, vel Canonicus aliquis celebret, & Beneficiati seu Mansionarii ministrent, tunc post digniorem de clero prius exciunt Cineres Canonici omnes, quamvis non sint parati, & quidem stantes, non vero genuflexi, & post eos succedunt supralaudati ministri Sacri Beneficiati, ut supra, sicut sint parati Cereemon. Episc. *lib. 2. c. 19. §. 5. Bauld. part. 1. c. 9. n. 18.* Attamen Diaconus, & Subdiaconus semper quantum fieri potest debent esse ejusdem ordinis eum Celebrante, & non inferioris, contraria consuetudine non obstante, juxta Decretum editum die 8. & 12. Martii 1631. a S. R. C. & datum in nostro Indice *sub n. 255.* in quo statuitur, quod dignitate, vel Canonico solemniter celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inservire debent, non obstante contraria consuetudine &c. — Igitur si Prædicti Sacri Ministri fuerint Canonici, tunc post præfatum digniorem de Clero stantes capite tamen inclinato, ante omnes alios, sacros Cineres recipiunt.

R U B R I C A.

6 *Postea (q) veniunt alii: primo Clerus per ordinem, (r) Populus, & genibus flexis ante Altare singulatim recipiunt Cineres a Sacerdote, ut dictum est de Ministris. Completa Cinerum impositione Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.*

G A V A N T U S

(q) *Veniunt alii.* Cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, ante & post, & manibus junctis.

(r) *Populus.* Extra gradus Altaris ad cancellos populus congruentibus recipit Cineres: foeminis etiam non supra velum, sed supra capillos dantur Cineres, si fieri potest commode; ne benedictu Cinis supra velum deperdatur.

In fine distributionis ante Orationem *Concede*, tergat digitos Celebrans in angulo Altaris, *Car. Episc. loc. cir.* cum aqua, & mica panis. Deinde dicitur Missa, in qua hæc sunt propria.

7. Graduale dicitur cum Tractu, *Domine, non secundum peccata nostra*, &c. non ex Ord. Rom. sed ex nostra devotione inquit *Microlog.* c. 50. quod repetitur in Feriis secundis, quartis, & sextis. *Idem ibid.* cur non in aliis Feriis? quia in praedictis tantum erat populi concursus ad luctum solemnem, quem significat *Tractus*, & est in *Antiph. Gregor.* eadem ratione, qua in iisdem Festis dicuntur Officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Poenitentiales: quia nimirum laetitia Domini-
ga minui debet statim in feria 2, tum in 4. venditus fuit Christus, & in sexta fuit Cruci affixus. Praefatio Quadragesimalis ex Pelagii Decreto quotidie dicitur *Microlog.* loc. cit. etiam in Dominicis. *Gemma lib. 4. c. 117.* quamvis non jejunemus, contra quosdam, quos consultat *Duraud.* loc. cit.

8. Duplex Oratio in fine Missae additur cum humilitatione: *Humiliare capita*, &c. *Amalar. lib. 2. c. 37.* Vide supra 2. part. Rubr. rit. 11. num. 2. sed non in Dominicis. In quibus communicatio fiebat populi, cuius loco successit in Feriis Oratio illa duplex: unde & in iisdem humiliatio est omittenda. *Microlog.* c. 51. Orationes autem Missae sunt eadem, quae in *Sacram. Greg.*

9. Feriae 5. festivae habitae sunt a S. Silvestro successore S. Melchiadis; & ideo non habuere officia a S. Gregorio I. Gregorius deinde dictus Junior, idest II. & Officia propria, & Missas (quae addita sunt Antiphonario, & Sacramentario Greg.) iisdem distribuit *Valasr. c. 20.* imo ex *Chronio An. 371.* jejunium iisdem instituit in Ecclesiis illis, in quibus adhuc non agebatur, & ideo Evangelia fere omnia, quintis Feriis assignata, communia sunt aliis diebus extra Quadragesimam.

10. In Sabbato Cinerum idem est Officium Missae, quod in praecedenti Feria 6. quia posterius est S. Gregorio, ex *Microlog.* c. 49. cum Oratione tamen diversa in *Sacrament. S. Greg.*

11. * In Dominica prima Quadragesimae nihil occurrit notandum, nisi quod ea contingit aliquando die 16. Februarii, ut in *Tabula IX. Calendarii nostri perpetui*, & ea ipsa dies ex *Augustino Tornello in Annal.* qua Christus tentatus fuit, ut in Evangelio Dominicae.

12. Feriae Quatuor temporum ex decreto Greg. VII. tamquam a maioribus eo tempore institutae, habent Officia in *Sacrament. S. Greg. & Lectionar. S. Hieron.* de quarum Ritibus vide, quae diximus supra de Adventus Quatuor Temporibus, ubi cur Evangelium 2. Domini. Quadragesimae sit idem; ac Sabbati praecedentis, indicavimus.

13. Dominica secunda habet Missae offic. non Gregorianum, ex *Microlog.* c. 24. & 29. & ex *Pamel.* * Dicta est vacans, hoc est, sine Officio proprio, nam Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio sumpta sunt de Feria 4. praecedenti. Reliquarum Feriarum, & Dominicarum sequentium Officia partim in *Antiph.* partim in *Sacrament. Greg.* habentur, paucis Orationibus mutatis in aptiores.

14. In Feria 5. Domini. 3. habetur collecta de SS.

Cosma, & Damiano; de qua vide supra rit. praeced. num. 15.

16. Feriae 4. Dominicae 4. variatur Missa, cui datae sunt duae lectiones, ut in Feria Quatuor Temporum putant aliqui, ad indicium futurarum in Sabbato ordinationum: sed hac die fiebat scrutinium baptizandorum in Paschate, & inter septem scrutinia hoc erat maximum. *Ordo Rom.* quod scrutinium non est in usu hodie, sed tamen Missa est eadem, in qua Cathecumenis dicitur in Introitu: *Effundam super vos aquam mundam*, & idem repetitur in prima Epistola, tum dicitur *Invocamini* in secunda: & in Evangelio coetus natus nondum lotus Cathecumenum repraesentat: ex *Aug. in homil. illius Feria*, a qua Feria usque ad Parasceven jejunabant quindecim diebus, demptis Dominicis, ex *Rup. lib. 4. c. 18.* Causas autem scrutinii in hac Feria 4. vide apud *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 54.*

16. In reliquis diebus nihil novi occurrit declarandum usque ad Dominicam de Passione, exceptis Ordinationibus, quae in Sabbato, *Sistimus*, ita dicto, quia Introitus Missae incipit a verbo, *Sistimus*, concessae sunt ex decreto Gelasi I. *distin. 75. ordinationis Presbyterorum*, de quibus eadem est ratio cum aliis Sabbatis Quatuor Temporum, ut supra nos diximus.

Novae Observationes, & Additiones, pro Ritu. Solemni Distributionis Cinerum.

XVII. Rubric. & Gav. lit. q. — *Veniunt alii cum debitis reverentis*, &c. Postea accedunt alii de Clero ad Altare (sed primo majores, deinde inferiores bini simul, vel unus post alium pro numero Clericorum, ne deficiant in choro, qui cantent) ubi facta debita reverentia tam ipsi Altari, quam Celebranti, genuflexi super suppedaneum, manibus junctis, & capite inclinato Cineres a Celebrante accipiunt, manus tamen Celebrantis non osculando, quia commodè fieri non potest. Verum si sint Canonici Ecclesiae Cathedralis, non genuflexi, sed stantes capite tamen inclinato a Celebrante Cineres accipiunt. *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 19. §. 5.* ut nos supra innuimus; Canonici vero Collegatarum genuflexi Cineres accipiunt, nisi immemorabilis consuetudo obest, ut docet Bauldry ex S. R. C. *part. 5. lib. 2. c. 9. art. 2. n. 20.* necnon Turrinus *part. 2. c. 2. §. Cum Episcopus*. Ita etiam genuflectere non debet superior Ecclesiae, quando ab alio accipiat Cineres, si ipse met functionem tunc non faciat, quod id dicendum est de Candelis, & de Palmis; quilibet vero postquam accepit Cineres, redit ad Chorum, idest ad locum suum, facta prius Altari, & Celebranti debita reverentia. *Bissus sup. §. 11.* Datis Cineribus Clero ad Altare, ibi etiam dantur Magistratui, Principibus, & Nobilioribus genuflexis, manibus junctis, ut supra; qui seculares Principes hac die cedere solent locum, sicut etiam Feria VI. in Parasceve, omnibus de Clero, & praesertim Canonici parvis, etiam si essent maximi, & valde potentes,

potentes, idque quia in acceptione Cinerum ostendere debent humilitatem actus; Magistratus vero, Officialesque omnino capiant Cineres post omnes de Clero. Cæremionale Episcoporum *supra* §. 11. Bissus *supra* §. 12.

Huc spectat Decretum editum a S. R. C. die 23. Maji 1603. & datur in nostro Indice *sub* n. 21. in quo declaratum fuit — Quod assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis.

Pertinet etiam subsequens aliud Decretum ad supradictam materiam a S. R. C. editum die 15. Martii 1603. & datur in nostro Indice *sub* n. 85. in quo habetur — Quod in accipiendis Cineribus, Candelis, Palmis, &c. attendatur consuetudo in Vicario, & Canonicis. Et item in thurificatione, & aliis, nisi Canonici sint parati.

Vide etiam aliud Decretum datum in nostro Indice *sub* n. 489. in quo agitur de præcedentia Vicarii Generalis.

XVIII. Rubr. & Gav. *Populus extra gradus Altaris, &c.*) Quia non convenit ut communiter laici Cineres accipiant ad Altare; idcirco distributis Cineribus Clero, Principibus, &c. Celebrans descendit ad cancellos; ubi laicis utriusque sexus genuflexis (& advertat ne mulieribus imponat Cineres super velum, sed omnino super capillos, ut notat Gav. hoc loco. Rauld. *part. 4. c. 4. art. 2. n. 7.* Bissus *sup.* §. 13.) imponit Cineres super caput singulis verba supradicta repetens semper in masculino genere, licet foeminis distribuat; Intermittit Diacono tenente Vas Cinerum, & in hac Cinerum distributione Diaconus a parte sua manu sinistra; Subdiaconus vero manu dextera, sinistra infra pectus posita, elevat fimbrias anteriores Pluvialis, ne Celebrantem impedian. Bissus *sup.* Gerlacus Vinitor *sup.* n. 11.

XIX. Gav. ead. lit. r — *In fine distributionis, &c.*) Completa totaliter Cinerum distributione Celebrans procedit ad latus Epistolæ per planum, & ibi lavat manus private in angulo Altaris Cærem. Episc. *lib. 2. c. 19. §. 6.* Bauld. *sup.* n. 9. Vinitor *sup.* n. 12. Bissus *sup.* §. 14. vel prope credentiam in plano; Bissus *supra*, cum aqua, & mica panis (si tamen distributio Cinerum terminatur ad Altare, quamvis non deceat, tunc Sacerdos manus lavat, stans non in plano, sed super suppedaneum in cornu Epistolæ: Bissus. *supra*) fundente aquam aliquo Acolyto, & Ministris Sacris ministrantibus manutergium. Locis manibus, & exteris Celebrans ascendit per laterales gradus ad cornu Epistolæ super suppedaneum, ibique stans versus Altare manibus junctis medius inter Ministros Sacros cantat in tono seriali *Dominus vobiscum*, & Orationem *Concede nobis Domine*, ut in Missali.

Supereff nunc, ut hoc loco exhibeamur sequentiâ Decreta, quæ ultra alia superius tradita, spectant pariter ad hanc functionem Benedictionis, & distributionis Cinerum.

Benedictiones Palmarum, Candelarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito, ad primam dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinet. S. Rom. Cong. 21. Martii 1609. & in nostro Indice *sub* n. 96.

Refertur etiam hoc Decretum ab Ursula Diasept. *Ecclesiast. rom. 4. part. 2. diasept. 2.* pro Capitulo Cathedralis Cremenensis, cum Præposito ejusdem Ecclesiæ *sub* n. 76. pag. mibi 290.

Cineres Episcopo ministrare *Veria* IV. Cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum eæ die Celebrantem pertinet. Sacra Rom. Congreg. 28. Maji 1616. & in nostro Indice *sub* n. 155.

Missarum solemnium celebratio, delatio Sanctiss. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum Benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere, & debet juxta formam libri Cæremialis Episcoporum, absente, vel impedito Episcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad secundam, & sic successive pertinet. S. R. C. 25. Junii 1611. in *Civitate. seu S. Severi*, & in nostro Indice datur *sub* n. 116.

Absente Episcopo, Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice *sub* n. 207.

Absente Episcopo spectat ad primam dignitatem distributio Cinerum, Palmarum, &c. 3. Decembris 1627. & in nostro Indice *sub* n. 449.

Quod quidem Decretum conciliatur cum antecedente, quia supponitur, quod prima dignitas celebret loco Episcopi.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de juribus more Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. & in nostro Indice *sub* n. 565.

Denique lubet etiam addere Decr. editum a S. Cong. Episcoporum, & Regularium die 3. Julii 1615. in *Firmana*, & habetur apud Nicolium in Flosculis v. *Benedictio*, in quo Decr. sic statuitur.

In Ecclesiis Regularium, in quibus exerceri consuevit cura Animarum, Benedictio Cinerum, eorumque distributio, pertinet ad Regulares, non ad Parochum.

VV. Gav. ead. lit. r — *Deinde dicitur Missa, &c.*) Terminata supradicta Oratione, Sacerdos descendit in planum Altaris, ubi deposito Pluviali, capit in plano ad cornu Epistolæ ante Altare, non in medio (quod tantum Episcopis conceditur) Manipulum, & Planetam violaceam, sicut & Ministri Sacri suos Manipulos sumunt; deinde cum debitis reverentiis Choro, si ante ipsum transeunt, accedunt ad medium ante infimum Altaris gradum, ibique facta debita reverentia Altari, Celebrans incipit Missam more solito. Quando vero Ministri Sacri debeant deponere, & resumere Planetas plicatas, vide ea, quæ tradit Gav. noster *supra* *part. 1.*

Part. 1. tit. 19. Rubr. 6. & ex; quæ tradita sunt a nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad tit. 1. hujus quartæ partis de Rubricis Missarum de Adventu n. 4.

Sacerdos autem, qui celebrare debet hanc Missam, debet esse ille idem, qui benedixit Cineres, & hoc eruitur ex Decr. edito die 12. Junii 1627. a S. R. C. & dato in nostro Indice *sub n. 209.* de quo Decreto mox mentionem fecimus. Ab aliis nempe a Fagioli in Calendario perpetuo Rationali, in adorationibus ad Februar. *lit. A sub n. 6.* allegatur Decretum editum a S. R. C. sub die 26. Februarii 1628. & a Pittono aliud pariter simile Decretum editum die 12. Aprilis 1640. in quibus declaratur, quod ille idem, qui benedixit Candelas in Festo Purificationis B. M. V. vel Cineres in Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. Sed non obstante omni diligentia, quam adhibui, in Regestis S. R. C. reperire non potui hæc duo Decreta, nihilominus ex a nobis allegato primo Decreto sub die 12. Junii 1627. & ex Bauldry *part. 4. c. 4. art. 2. n. 10.* diserte colligitur, ad eundem Sacerdotem spectare Missam solemnem celebrare, qui Cineres benedixit. Si autem ex aliqua rationabili causa Sacerdos, qui benedixit Cineres, non celebret Missam, tunc finita Cinerum distributione, lotis, exteriusque manibus, finitaque ultima Oratione Sacerdos cum cæteris Ministris ad Sacristiam recedit, facta Altari debita reverentia respectiva, & Choro, & alius Sacerdos cum suis Ministris de Sacristia accedit ad Altare pro Missa celebranda more solito, in qua Missa ad Confessionem, ad Orationes omnes in Choro genuflectunt ante Epistolam, & etiam Acolythi idem facere debent ad Altare, qui in his Choro se conformare debent. Bauldry *sup. n. 11. Bissus rom. 2. lit. M n. 249. §. 2.*

Dum Celebrans private legit vers. *Adjova nos; &c.* genuflectere debet unico tantum genu ad prima verba, ut commodius possit legere vers. in libro, & statim surgere. Sed dum cantatur iste vers. a Choro, genuflectunt omnes, exceptis duobus Cantoribus, & antequam inchoetur, Celebrans, & Ministri Sacri descendunt ad secundum gradum Altaris, ut dum cantatur: *Adjova nos Deus a Choro*, statim genuflectant in suppedaneo Altaris utroque genu, quod est omnino servandum, & ideo debet Celebrans se expedire a legendo Evangelio submissa voce, quod supponimus potuisse legere ante initium *¶¶.* præsertim si cantatur a Choro Graduale, vel alii *¶¶.* Tractum antecedentes ita lente, ut præfatus Celebrans, dum cantatur, commodè legat Evangelium, ne intra Tractum, & ultimum *¶.* *Adjova nos* silentium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry *sup. n. 13. Bissus lit. G n. 29. Vintor sup. n. 15.*

Præfatio Missæ hujus diei, est propria Quadragesimæ, *qui corporali jejuniis, &c.* quæ quotidie dicitur etiam diebus Festis, atque in Missis Votis, quæ propriam non habent Præfationem, ad *Gervani. Tom. 12.*

hac die inclusive, usque ad Domini. Passionis exclusive. Ad *Sauens*, omnes genuflectunt, usque ad *Pax Domini &c.* exclusive. Bissus *lit. C num. 25. §. 9. Castaldus, Bauldry, & alii Rubricistæ communiter.*

Recitatis consuetis orationibus post Communionem, & dicto a Celebrante more alias usitato *Oremus*; Diaconus adhuc stans in cornu Epistolæ post Celebrantem vertit se ad Populum per latus suum dexterum, nulla facta prius genuflexione, quia non est in medio Altaris, & ita ad Populum conversus, cantat manibus junctis, *Humilitate capitis vestra Deo*; quo dicto, omnibus genuflexis manentibus, & capite inclinato, præter Celebrantem, per eandem viam vertit se ad Altare, & ibi stat a tergo Celebrantis inclinatus ad Orationem manibus junctis. Bissus *rom. 2. lit. D n. 213. §. 46.* Si autem non sit Diaconus assistens in hac Missa, ipse Sacerdos Celebrans persistens in eodem loco ante librum, id ipsum junctis manibus dicit, caput inclinans Cruci, ac postea extensis manibus eadem voce subjungit Orationem super populum in fine Missæ adnotatam, qui modus dicendi Orationem super populum servatur etiam deinceps in omni, ac sola Missa festali de tempore quadragesimali, usque ad Feriam 4. majoris hebdomadæ inclusive, non autem in Missis Festivis, ac Votis, etiam illis, quæ dicuntur in colore violaceo.

Huc usque locuti sumus in suppositione, quod post Benedictionem Cinerum cantetur Missa cum Ministris sacris; si vero dicatur Missa tantum privata in eo casu, dicta Oratione *Concede, &c.* Celebrans, & Ministri sacri descendunt in planum, ubi deposito Pluviali, si eo utatur, capit in eodem plano ad cornu Epistolæ, & non in medio, Manipulum, & Planetam, & hinc pergit ad medium ante infimum gradum Altaris, ibique facta debita reverentia incipit Missam de more: Ministri vero Sacri factis debitis reverentiis respectiva discedunt, ac redeunt ad Sacristiam, ubi paramenta deponunt, Bauldry *sup. n. 16. & Bissus rom. 2. lit. M n. 249. §. 5.*

Si vero non adsint Ministri Sacri, tunc Celebrans solus cum uno, aut pluribus Acolythis ministrantibus Thuribulam, Naviculam, & Aquam benedictam benedicit Cineres, ut infra, & unus ex illis a dexteris elevat partem anteriorem Pluvialis, eo utatur, manu sinistra, dum Cineres distribuit. Bauldry *sup. art. 3. n. 1.*

Quod si Cinerum benedictio fiat sine Clericis, & non sint in choro, qui cantent, tunc Antiphona *Immemor habito, &c.* cum *supp.* dicitur a Celebrante, antequam Cineres distribuat, & finita distributione lavat manus, ac eas fricat cum melle dulla panis, ministrante Acolycho, vel Acolythis, si plures sint, vel si nullus adsit Acolythus, Ministri Missæ privatæ, deinde dicit Orationem *Concede, &c.* in cornu Epistolæ, & deposito Pluviali, si eo utatur, sumit Manipulum, & Planetam, & Missam celebrat de more. Bauldry *sup. n. 1. & n.*

Quæ deinde aliquando in aliquibus locis Popu-

lus expectare non potest post Horam Nonam ad accipiendos cineres; ideo possunt summo mane ab aliquo Sacerdote aliqui cineres benedici, qui deinde suis in Vasibus per Altare distribuuntur, ut pro temporis opportunitate Populo satisfieri possit; hæc autem privata benedictio fiet eo modo, quo supra diximus, semptis iis, quæ ad maiorem solennitatem spectant, & in fine Sacerdos lavat manus non in pelvicula consueta, quantum fieri potest, sed in aliquo Vase ad id preparato, & manuum lotiones, & cineres, qui non erunt amplius usui, in Sacrum immittuntur, *Baldry tom. 1. lib. 2. c. 86. §. 17. Baldry sup. art. 3. n. 2. & 3.*

Subnectere lubet aliqua Decreta, quæ pertinent ad Ritus servandos in Missæ celebratione hujus Feriæ quartæ Cinerum. Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, non ideo debent facere commemorationem de Octava in Feria 4. Cinerum, neque in Officio, neque in Missa. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. & dabitur hoc Decretum in Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii.

In feria 4. Cinerum non potest cantari ad Altare, ubi exponitur SS. Sacramentum, Missa Votiva de Sacramento, sed debet cantari Missa de dicta Feria cum Oratione SS. Sacramenti sub unica conclusione. Ita Clemens XI. in sua constitutione, seu instructione pro expositione Sanctiss. Sacramenti sub die 20. Januarii 1705. quæ instructio datur per extensum in his nostris Additionibus, & Observationibus *part. 2. tit. 14. pag. 280.*

In hac Feria 4. Cinerum non possunt dici Missæ Votivæ, neque Missæ Defunctorum, ut liquet ex Rubricis, & ex Decreto S. R. C. edito die 28. Augusti 1627. & dato in nostro Indice *sub n. 217.*

Quintimo hæc dies juxta Breviarii, & Missalis Rubricas, tali privilegio gaudet, ut quodlibet Festum etiam ex majoribus occurrens transferri debet in primam sequentem diem non impeditam, ita ut hac die omnino de ipsa Feria celebretur.

Rursus si in Feriis Quadragesimæ occurrat Festum duplex, vel semiduplex, sit de eo cum commemoratione Feriæ, & præterea dicitur tertia Oratio in Missa, prout describitur in Missali cum Evangelio Feriæ in fine. In Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiatis dicuntur duæ Missæ Conventuales; prima de Sancto, cujus celebratur Officium post Tertiam, cum paramentis coloris tali Officio convententis absque commemoratione Feriæ, & cum Evangelio S. Joannis in fine; altera Missa Conventualis post Nonam de Feria absque commemoratione Sancti cum Orationibus assignatis.

XVI. Gav. num. 9. *Feria V. &c.* Si in Feriam V. post Cineres incidit Festum SS. quadraginta Martyrum, seu dies decimus mensis Martii, tunc Oratio secreta pro feria currente accipienda est ex Feria 6. subsequente, quia Secreta Festi, & Feriæ currentis, tunc coincidunt; ut optime adnotavit noster Gav. *sup. part. 1. tit. 7. n. 7. lib. 2. & Baldry part. 4. c. 5. n. 2.*

XXII. Gav. n. 21. *Dominica prima Quadragesimæ,*

&c.) Hæc prima Dominica Quadragesimæ celebris semper fuit; in ipsa namque ex antiqua PP. traditione olim Inchoabatur quadragesimalis observatio, & Ritus, ut supra innuimus, prout etiam adhuc in Ecclesia Mediolanensi juxta Ambrosianos Ritus servatur, & in Romani Ecclesia ab hac die, a Vesperis videlicet Sabbati præcedentis, incipit Officium proprium temporis quadragesimalis, unde in omnibus Feriis, quibus jejunatur, usque ad Sabbatum Sanctum inclusive, Vesperæ celebrantur ante comestionem, etiam in diebus Festis, non vero in Dominicis, quia in eis non jejunatur. Hæc prima Dominica juxta Rubricas Missalis, & Breviarii Romani est primæ classis, unde quodcumque Festum in ea occurrens etiam Patroni, vel Titularis, seu Dedicationis propriæ Ecclesiæ, transfertur in primam sequentem diem non impeditam.

Altare floribus non ornatur, neque apponantur Imagines, seu Reliquiæ inter candelabra. Ministri Sacri non utantur Dalmatica, ac Tunicella, sed Planetis plicatis in Ecclesiis majoribus, sicut etiam in omnibus aliis Dominicis, & Feriis Quadragesimæ, excepta Dominica 4. prout dicemus, & prout alibi diximus agentes de usu talium Planetarum.

XXIII. Gav. num. 12. *Feria Quatuor Temporum, &c.* In hac prima hebdomada juxta ea, quæ diximus supra, agentes de Quatuor Temporibus, una cum jejunio quadragesimali, celebratur etiam solemne jejunium Quatuor Temporum primi mensis in Vere, & quidem juxta ea, quæ tradit Gav. etiam supra, ex Decreto S. Gregorii VII. prout etiam scripsit Micrologus, in libro de ecclesiasticis Observ. c. 24. & cap. 25. necnon celeberrimus Vir Ludovicus Antonius Muratori in *differt. de jejuniiis Quatuor Temporum, quæ habetur tom. 2. suorum Anecdotorum*, recolantur tamen ea, quæ diximus supra in tertia Adventus hebdomada de talibus jejuniiis Quatuor Temporum, ne iterum repetamus eadem, quæ ibi exarata sunt; nam & ex a nobis ibi traditis constabit Gregorium VII. non ab initio instituisse, sed potius confirmasse jejunia Quatuor Temporum.

VXIV. Gav. num. 13. *Dominica secunda habet, &c.* Dominica Quadragesimæ est secundæ Classis, sicut pariter Dominica tertia, & quarta, & ideo juxta Rubricas, Officium duplex in eis occurrens, etiam secundæ classis transfertur, & tantum sit de Patrono Titulari, vel Dedicatione Ecclesiæ, sed sine Octava, ut melius videbimus in secundo Tomo, in quo tractabimus de Rubricis Breviarii Romani.

XXV. Gav. n. 13. *Dominica quarta &c.* Dominica 4. Quadragesimæ pulsanter Organa, & in Missa solemni Ministri Sacri utuntur Dalmatica, & Tunicella coloris violacei; Altare vero paratur festivius, quam in aliis Dominicis, nam adhiberi possunt flores, Imagines, aut Reliquiæ, quæ non possunt adhiberi in aliis Dominicis. *Baldry supra num. 4. Vinctor part. 6. tit. 4. n. 2.* Hæc Dominica dicitur *Leone* ab introitu Missæ: nomi-

notanda etiam fuit Dominica Panis, quia legitur Evangelium multiplicationis Panis, significaturque in ea Populi Christianis liberatio a tyrannica Idolorum servitute. Durandus *lib. 5. c. 53.* Unde in signum laci diel, Cardinales induuntur vestibus rosaceis, & Summus Pontifex, eundo, ac redeundo a Cappella, in signum laci fert Rosam auream in manu ab eo benedictam, quam deinde alicui magno Principi mittere solet. Ver enim denuntiat, quod post Hyemis turbines succedens mundum laci faciat. Antiquitus hac ceremonia fieri solebat in Ecclesia S. Crucis in Jerusalem, ita colligitur ex sermone Innocentii III. hac die habito. Solebant enim Romani Pontifices hac die tractatum ad populum habere, & hinc Pius II. sermonem pariter hac Dominica habuit, & Rosam ab eo benedictam, ad suam Senensem Patriam misit. Sixtus vero IV. in signum sui gentilitii stemmatis anno 1471. quercus auream ramum Cathedrali Savonae ejus Patriae dono misit. Quae sollemnitas quamvis non consistat, a quo Pontifice primo fuerit instituta, est tamen antiqua, & ante Leonis IX. tempora, qui Romanam Cathedralam moderabatur Anno 1050. de qua Cencius Camerarius ait: quod hic Pontifex pensionem annuam pro expensa hujus Rosae super redditus Monasterii Sanctae Crucis Lotaringiae imposuerat. Alexander III. Venetiis Anno 1177. ceremoniam hanc celebravit in Ecclesia Sancti Marci, ut testatur Petrus Blesensis *fest. 15.* qui eodem saeculo scribebat. Baron. Anno 1117. num. 18. & idem ex Cird. Bessirone ibidem, & Benedicto Ziani Venetiarum Duci dono dedit in signum gratiae Sedis Apostolicae: Flav. Biondus *decad. 2. lib. 6.* Clemens Papa VI. Ludovico Regi Neapolis miserat; Odoricus Raynaldi ad Ann. 1348. n. 11. Marcus Hierolexicon V. Dominica Latare pag. mihi 218. De eadem Rosa aurea, quae continet Muscum, & Balsamum, mentionem faciunt Ordines Romani 11. 13. 14. & 15. evulgati a Mabilonio, necnon Innocentius Papa III. *sermone in Dominica Latare, seu de Rosa.* Reginald. Card. Polus de *Jose, & Rosa aurea ad Philippum Regem, & Mariam Angliae Reginam*; Angelus Rocca in *opusculo*, in quo quaerit, cur aurea Rosa quarta jejunii quadragesimalis Dominica a Summo Pontifice benedici soleat, & cur hac sollemnitas in Basilica Sanctae Crucis in Jerusalem fieri solebat. Gulielmus Durandus in *Racion. lib. 6. cap. 53.* Joannes Baptista Casalius de *veteribus sacris Christianorum Ritibus cap. 81.* Noster Paulus Miria Quarti de *Benedictionibus in Particulari fest. 2.* Claudius Dufresne in *suo Glossario*; Carolus Cartari in suo libro *Isalice exarato, & Romae impresso Anno 1681.* cui titulus. *La Rosa d'Oro Pontificia, Racconto Storico*; quibus omnibus addi possunt Edmundus Martene de *antiqua Ecclesia disciplina c. 19.* Franciscus Pagi in *vita Urbani II. n. 57.* Denique Theophylus Raynaudus in *tractu qui continetur in tom. 10. suorum Operum.*

XXVI. Gay. eodem num. 13. *Hac die* (nempe

Feria 4. Dominicae 4.) *habet scrutinium Baptizandorum, &c.* De hoc scrutinio Baptizandorum fuse differimus in nostris Additionibus, & Observationibus praesliminibus, agentes ex professo de Missa scrutinii, unde legi potuerunt ea, quae ibidem a nobis tradita sunt.

De Dominica de Passione, & Hebdomada majori VII.

G A V A N T U S.

1. IN primis Vesperis Dominicae de Passione velantur Cruces, & Imagines, ex *Carem. Episc. lib. 2. c. 20.* hoc est ante Vesperas: Velum autem non debet habere secum aliam Imaginem; & illud Velum, quo teguntur Cruces, sit potius violaceum, quam nigrum (album nequaquam) nisi aliud statuatur infra: quo Ritu significatur, jam Christum non in palam ambulasse apud Judaeos hoc tempore, & abscondisse se, ut in Evangelio Dominicae dicitur.

2. *Rupert. lib. 5. c. 1.* probat verisimiliter in Vesperis Sabbati ante Dominicam de Passione coactum fuisse Concilium adversus JESUM; ideoque moestitia major convenit ecclesiasticis Officiis: & hinc in Introitu tacetur *Gloria Patri*, apud quosdam, inquit ille; sed *Ordo Rom.* expresse omittit, ut & nos humilitati studentes omittamus excelsa nostra, ait *Alemin.*

3. Omittitur etiam *Judica me Deus*, ita *Gemma lib. 4. c. 117.* & quia Officia hujus Dominicae sunt media inter dies Quadragesimae sequentes de Passione, ideo forte dicta est ab *Ord. Rom.* Dominica mediana, uti etiam a Gelasiano *diff. tit. praec. n. 15. citat.*

4. De duabus Orationibus, non tribus, & de Praefatione de Cruce diximus in 1. part. *Rubric. tit. 9. & 12.* testatur autem *Microt. c. 50.* Praefationem de Cruce non dici solitam ante Palmas, qui mos duravit usque ad Pium V. a quo instituta est Praefatio de Cruce ab ipsa Dominica de Passione.

5. In Sabbato ante Palmis Offic. non est Gregorianum, ex *Amalar. lib. 1. c. 9.* tamen congruum legitur Evangelium, in quo habetur, quod in crastinum turbae obliwere Christo: ergo quae narrantur initio, contigerunt hac die. Officium, Missa, hoc est Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio sunt de Feria 6. praecedenti, quia olim Sabbatum vacans dicebatur, in quo Papa eleemosynas dabat.

6. Dominica Palmarum, dicta est in *Ordine Romano* Palmarum, sive Florum, sive Ramorum, Hofanna, Pascha petium, sive competentium, idest simul petentium Symbolum ante Baptismum, ex *Alemino, & Capitolavium*, quia in hac die lavabantur capita ungendorum in Sabbato Sancto, ex *Isidor. lib. 1. c. 27.* Item Hebdomada Major, apud *Chrysost. homil. 30. in cap. 10. Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Clem. lib. 8. const. 39.* vel quia in ea maxima parsimonia, vel quia in ea Officium

cam *num. 8.* leguntur, nempe — si in prædictis occurrat commemoratio de Sancto, non dicitur tertia oratio ad sensum Rubricæ — quæ verba in prima, & secunda editione sui operis revera non leguntur, & ideo dubitandi locus est, utrum ipse, vel alius ea addiderit in posterioribus editionibus.

Gavanti sententiam omnes complexi sunt, præsertim Bauld. *p. 4. c. 12. n. 6.* Bissus *lit. P. n. 52. S. 3.* Turrinus *p. 2. sect. 2.* Corfett. *p. 2. c. 4. n. 3.* & alii communiter, Inter quos recensentur PP. Benedictini Congregationis S. Mauri, qui in suo Cærimoniali Monastico *lib. 3. c. 13. n. 20.* ita loquuntur — Si tempore Passionis dicatur Missa. Votiva, tres orationes dicuntur, sicut fit in semiduplicibus: at si eodem Passionis tempore, infra octavam Paschæ, & Pentecostes, fiat commemoratio de Festo simplici, ea fiet secundo loco, & non dicetur alia oratio assignata, scilicet *Ecclesia*, vel *pro Papa* — Animadvertere debemus prælaudatos Monachos edidisse Cærimoniale Lutetiæ Parisiorum Anno 1680. scilicet postquam Carolus Guyetus suam evulgaverat sententiam, ingentique conatu eam propugnauerat contra Gavantum *lib. 4. c. 18. qu. 18.* quapropter ob rationes ab eodem Auctore adductas nihil permoti fuerunt, neque suaderi potuerunt ad recedendum a Gavanti sententia, quam licet ipse nullo argumento comprobaverit, tamen ceu certissimam habuerunt prædicti Monachi S. Mauri ea ducti ratione, quam ipsimet innuunt *cit. loc. n. 18.* nimirum, quia orationes communes, seu quæ de tempore appellantur, secundo loco, & tertio positæ non debent omitti, nisi ratione alicujus octavæ, vel alicujus Festi occurrentis debeat fieri commemoratio aliqua: tunc etenim si occurrant duo, vel plures commemorationes faciendæ, omittitur utraq; illarum de tempore, si tantum una occurrat commemoratio faciendæ, omittitur tunc tertia oratio, quæ est secunda de tempore, & tertio loco dicitur illa, quæ est prima de tempore, & quæ secundo loco dicenda erat. Sit exemplum quando in Missa præscribuntur tres orationes dicendæ, una de Officio, seu de die, aliæ vero duæ de tempore, secunda *A cunctis*, & tertia eligenda ad libitum Sacerdotis; tunc si occurrant duo Festa simplicia, omittitur utraq; oratio de tempore, & substituitur commemoratio utriusque Festi simplicis. Exemplum habes hoc An. 1736. die 21. Octobris, in qua incidit Dominica 21. post Pentecosten. Hac enim die occurrit Festum simplex S. Hilarionis, & SS. Ursulæ, ac sociarum Virg. & Mart. quorum duæ commemorationes eripuerunt locum orationum duarum de tempore.

Firmata igitur hac regula, quod orationes, quæ correspondent commemorationibus factis in Officio post Laudes, substituantur in Missa Collectis, seu orationibus pro tempore assignatis, & quæ de tempore appellantur, debet pariter firmari hæc alia regula, quod sicut duæ commemorationes de duobus simplicibus Festis occurrentibus in eadem die, substituantur in Missa duabus orationibus de tempore, quando duæ assignantur dicendæ, post ora-

tionem diei, ita unica commemoratio de simplici faciendæ, substituitur unicæ orationi de tempore, quando unica tantum est assignata in Missa dicenda. Ex quo igitur in memoratis Feriis a Dominica Passionis usque ad Feriâ V. in Coena Domini, & infra octavas Paschæ, & Pentecostes, unica assignatur oratio de tempore dicenda, nempe, vel *Ecclesia*, vel *pro Papa*: post orationem diei, hinc fit quod si occurrat Festum simplex in prædictis diebus, omittenda sit oratio illa unica de tempore assignata, & loco illius dici debeat oratio de dicto Festo, quæ correspondet commemorationi ejusdem simplicis factæ in Officio.

Ex hucusque dictis sequitur, quod particula tantum, quæ habetur in Rubrica Feriæ 4. post Pascha, in qua legitur — Ab hac die usque ad Sabbatum in Albis inclusive post orationem diei dicitur una ex sequentibus orationibus tantum, nisi faciendæ sit commemoratio Festi simplicis. — Sequitur, inquam, quod illa particula tantum adversatur numero ternario orationum, itaut occurrente Festo nulla simplici ex illis orationibus dicatur, quæ sunt communes, seu de tempore, sed loco unius ex illis recitari debeat oratio de simplici occurrente. Neque officit, quod eadem particula tantum, & nisi habeantur etiam in Rubrica sub n. 10. p. 1. tit. 9. in qua dicitur: Et die Octava dicitur una tantum Oratio, nisi faciendæ sit aliqua commemoratio; quin aliqua ex dictis particulis adversetur numero binario orationum, nam in hac Rubrica agitur de orationibus, quæ ambæ sunt Officii, & diei, adeoque de orationibus, quæ in Missa numquam omittuntur, nisi in aliquo casu particulari habeatur exceptio in Rubricis, sicut contingit in Dominica Palmarum, & in Vigilia Pentecostes, in quibus si occurrat Festum simplex, declaratur in Rubricis, quod de eo quavis fieri debeat commemoratio in Officio, non tamen debet pariter ejusdem fieri commemoratio in Missa. Ex quo igitur in præfata Rubrica de Octava præscribatur unica tantum oratio, nempe diei, & subdatur, nisi faciendæ sit aliqua commemoratio, nimirum nisi sit addenda alia oratio Officii, ideo illa particula tantum ibi adjecta non adversatur numero binario orationum, nullus enim sanæ mentis intelligere potest, quod commemoratio faciendæ substitui debeat orationi illius diei, seu octavæ, itaut loco istius, debeat dici oratio commemorationis. At particula tantum, quæ habetur in Rubrica Feriæ 4. post Pascha versatur, non circa orationem Officii, & diei, sed circa orationem de tempore, cujus indoles est, ut omittatur in concursu alterius orationis de Officio, sicut supra clarissime explicavimus.

Rursus neque dici potest, quod illa particula tantum adversari nequeat numero ternario orationum, quia si is esset sensus Rubricæ, servandus æque foret non solum in occurrentia Festi simplicis, sed insuper in occurrentia Festi semiduplicis, quo incidente dicitur oratio secunda de Feriâ, & Tertia *Ecclesia*, vel *pro Papa*. Nihil in-

Inquam, urget hæc difficultas contra ea, quæ diximus, quia in Rubricis, ut supra exposuimus, est specialis dispositio de Missa Feriali hujus temporis, in qua excluditur tertia oratio, sed in Missa Festi semiduplicis diversa est dispositio Rubricæ, in dicta etenim Missa posita, & expresse præscribuntur tres orationes dicenda: prima de Sancto, secunda de feria, tertia communis, seu de tempore, nempe *Ecclesia*, vel *pro Papa*. Non debemus autem auctacter insurgere contra Rubricarum Auctorem, & dicere, quare sic ordinasti, nimirum duas tantum orationes in Missa Feriæ, & tres in Missa Festi semiduplicis, quod est nobilius Feriæ?

In Missa de duplici dicenda aliquando in Feriis hujus hebdomadæ, oratio secunda est de Feria currenti, cui addenda est commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat. At vero in Missa de Festo semiduplici, secunda oratio est de Feria, tertia *Ecclesia*, vel *pro Papa*, nisi facienda sit commemoratio de Festo simplici occurrente; tunc enim erit de illo (omissa oratione pro *Ecclesia*, vel *pro Papa*) in Missis privatis.

Dixi in Missis privatis, nam ubi infra hebdomadam Passionis in ejusmodi Festo semiduplici cantandæ erunt duæ Missæ Conventuales (uti in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis) una de Festo, altera de Feria, in Missa de Festo semiduplici, secunda oratio erit *Ecclesia*, vel *pro Papa*; aut si occurrat Festum simplex, secunda oratio esset de Festo simplici. In Missa vero de Feria oratio secunda erit *Ecclesia*, vel *pro Papa*, non autem de simplici, etiam si tale simul occurrat, & tunc non diceretur tertia oratio, tam in Missa Conventuali de Festo, quam in Missa Conventuali de Feria juxta sententiam P. Halden, de qua mentionem fecimus in nostris Observationibus ad Tit. IX. Partis I. num. 6. Non desunt tamen, qui in Missa Conventuali de Festo semiduplici præter orationem de Festo simplici occurrente dicant etiam tertiam orationem *Ecclesia*, vel *pro Papa*.

Advertere tamen est cum Halden in suis addendis, & corrigendis pag. mihi 20. quod hoc tempore Passionis, nec non infra octavam Paschæ, & Pentecostes, & omnibus illis diebus, quibus ex præscripto Missalis dicuntur tantum duæ orationes; *Oratio supernumeraria* a Superiore Indicta (seu una, seu plures) supradicta est duobus illis aliis a Missali pro Feria currente præscriptis, & post utramque a Missali præscriptam: hoc autem est etiam conforme decreto a S. R. C. emanato die 17. Augusti 1709. n. 747. quod reperitur in nostra Appendice. Adnotare etiam debemus, quod juxta Decretum emanatum die 21. Julii 1643. & datum in nostro Indice sub n. 286. quod si in Fer. 2. post hanc Dominicam dicitur Officium Defunctorum, neque oratio Fidelium in Missa occurrente: Vide etiam Decretum editum die decima Januarii 1693. in una Galliarum, & datum in nostro Indice sub n. 506. in quo confirmantur aliqua

jam a Rubricis præscripta, & a nobis superius tradita, præsertim circa Missas Conventuales alicujus Festi in hac hebdomada occurrentis, & Feriæ præter occurrentis, necnon circa orationem de Festo simplici.

V. Gav. eodem n. 4. *De Præfatione, de Cruce, &c.*) Præfatio Missæ dicitur de Cruce in hodierna die, ac reliquis quoque deinceps Missis, usque ad Feriam 5. in Coena Domini inclusive, etiam in Festis, ac Missis Votivis, nisi propriam habeant, aut nisi dicatur *Missæ de Requiem*, in hac enim semper dicitur *Præfatio Communis*, & *Communicans Communis* quocumque tempore præter dicitur, &c.

VI. Gav. n. 6. *Dominica Palmarum, &c.*) Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus, varia sortita est nomina, quorum fusiores explicationes videri possunt apud Grancolas lib. 2. *Comment. Historici in Breviarium Romanum* c. 53. & apud Edmundum Martene *de disciplina Eccles.* cap. 20.

Antiquitas Ritus Benedictionis Palmarum.

VII. Gav. eodem num. 6. *In Benedictione Ramorum, &c.*) Benedictionis Palmarum, seu Olivæ, quæ fieri præscribitur in hac Dominica, nulla apparet mentio, ait Martene cap. 20. *de antiqua Eccles. disciplina* apud Auctores ante sæculum octavum, aut nonum, nullum apparet illius vestigium in pervetustis Missalibus Francorum, & Gothorum a Thomasio vulgatis, nullum in antiqua Liturgia Gallicana ex MS. Boblensi a Mabillonio eruta, & edita rom. 1. *Missal Italici*, nullum in Ordine Gelasiano, nullum in S. Gregorii Sacramentorum libro Menardi notis illustrato, aliisque nonnullis ante annos nongentos exaratis, &c. Hæc Martene cit. loc. qui subdit, se nullum Amalario antiquiorem, qui prædictæ Benedictionis mentionem fecerit, Auctorem vidisse. Verum fallitur sapientissimus Vir, etenim in Sacramentario S. Gregorii Magni a clarissimo Menandro edito, hujus Benedictionis mentionem fieri apertissime liquet in oratione, quæ Communionem præcedit, in qua Deo dicitur quemadmodum Fideles se illi offerebant eo die cum frondibus Palmarum, & Ramorum, velle eos post mortem recipere a Palmis victoriæ præcinctos, & bonorum operum fructibus exornatos, &c. quapropter mirari subit eruditissimum Martene affirmare potuisse nullum Solemnitatis Palmarum, & Ramorum vestigium extare in Sacramentario Gregoriano a Menardo vulgato, dubitat tamen doctissimus Grancolas, an prædicta oratio Sacramentario Gregoriano fuerit adjecta, sed vana omnino est hæc dubitatio, etenim in Codice Membranaceo Sacramentarii Gregoriani, qui reperiebatur in Bibliotheca Reginae Sveziz supra octingentis annos exarato, hæc leguntur a doctissimo nostro Thomasio observata -- Die Dominico in Palmis ad S. Joannem in Lateranensi Benedictio in Palmis: *Deus cujus Filium, &c.* -- Observavit hæc Thomasius in Notis MSS. ad Sacramen-

mentarium Pamelii; quas penes me habeo, ex quo manifestum est in antiquissimo omnium Codice Gregoriano Benedictionem Palmarum extare, ac preinde jam Gregorii ævo hujusmodi ceremoniam in Ecclesiæ Romanæ disciplinam transiisse. Et sane uno tantum post Gregorium sæculo hic Ritus in Anglia vigeat teste Aldhelmo Orientalium Saxonum Episcopo *lib. de Laudibus Virginis cap. 15.* En Aldhelmi testimonium — Aut frustra vocabuli privilegium participavit cum Advocato, & Redemptore nostro, de quo lactentes Evangelici consona vocis harmonia psallentes concorditer cecinerunt; *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, cujus rei regulam nostra quoque mediocritas (authenticam Veterum auctoritatem subnixi) in sacrosancta Palmarum Solemnitate, binis classibus canora voce concrepans, & geminis concentibus Hosanna postulans, cum jucundæ jubilationis melodia concelebrant. In quo testimonio illud sedulo animadvertendum, Scriptorem hunc affirmare, quod hujusmodi-ceremonia erat authentica veterum auctoritate subnixa, & revera Grancolas *Comment. Hist. in Brv. Rom. c. 53.* ubi agit de hac cerimonia, censet eam Roma fuisse in Angliam invectam; Itaque necessario fatendum est, Anglos hanc disciplinam ex Augustino ipsorum Apostolo, illuc a Gregorio Pontifice misso accepisse, nisi Adhelmo mendacii notam velimus inurere, qui recentem Ritus nobis tamquam veterem vendicaret. Quod si rem alius repetere placet, eundem Ritus etiam Gregorio antiquiorem in Ecclesia Occidentali fortasse inveniemus. Nam in Sacramentario Gelasii (quidquid Martene dixerit nullam in eo reperi mentionem, nullumque vestigium præfate Benedictionis) Dominica 6. Quadragesimæ habet hunc titulum — Domin. in Palmas de Passione Domini — Quo titulo sane docemur jam tunc in Romanam Ecclesiam Palmarum Ritus invectum fuisse; Adrianus Baillet *tom. 4.* in historiam hujus diei, putat, id etiam Gelasiano Codici fuisse adjectum, sed ab ea opinione sicut etiam a sua Grancolas, & Martene profecto recessissent, si antequam eam amplecterentur pro oculis habuissent vetustissimum Kalendarium Ecclesiæ Romanæ (quod ipsemet Martene postea evulgavit *tom. 4. Thesauri Anecdott.* quodque ipse eruditissimus Vir labente quarto, vel ineunte sæculo V. scriptum existimavit, in quo quidem Kalendario leguntur — Dominica in Palmas ad S. Joann. in Lateranis — Nulli itaque dubium esse debet, quin hic Ritus antiquissimus sit in Ecclesia Romana. At inquirunt adversarii, cur igitur nulla hujus Cæremoniæ mentio apud Isidorum, nulla in Gallicana Liturgia a Mabillonio edita, ex Codice Bobiensi, nulla in Missali Francorum, atque Gorhorum a Thomasio vulgato, nulla in Pontificali Egberti Ebroicensis Episcopi? Nimis, quia non omnes Ritus, quos suscipiebat Ecclesiæ Romana, non omnes, inquam in Gallia, & Hispania vigeant, quod Viri illi peritissimi profecto non ignorant, quamvis ergo hæc Cæremonia apud Gallos ante Carolum Magnum in usu

non fuisset, ex hoc tamen non licet Inferre in Ecclesia Romana, & in aliis Occidentis Ecclesiis non fuisse receptum, posset id exemplis quamplurimis demonstrari, nisi res Lippis, & Tonforibus nota esset. Præterire denique non debeo, quod in Codice Rataldi extat Benedictio Palmarum.

Antiquum quoque fuisse in Oriente Palmarum, seu Ramorum Festum, quinimo antiquius quam in Occidente, deducitur ex Vita S. Euthimii a Cyrillo Scythopolitano scripta, in qua legitur, quod Solitarii, qui in desertum secedebant post Epiphaniam, ut ad Festum Paschatis se pararent, ad Monasterium suum revertebantur ad Festum Palmarum celebrandum, quod erat in capite hebdomadæ, qua Dominicæ Passionis Mysteria celebrantur, & a Clero procul dubio, ut bene ponderat Grancolas supra *loc. cit.* Monachi isti didicerant hoc Festum celebrare V. sæculo in Oriente. Meminit pariter Solemnitatis Palmarum S. Cyrillus Jerosolymitanus in *Catechesi* 10. ut refert Menardus, in *notis, & Observ. in librum Sacramentorum S. Gregorii Papa pag. 56.* & in *pag. seq.* alia congerit pertinentia ad antiquitatem hujus Solemnitatis, Verum ex ultima auctoritate S. Cyrilli Baillet *tom. 4. suprac.* agens de historia Festi Ramorum *pag. 194. §. 2.* minime vult inferri Solemnitatem, de qua loquimur, sicut etiam ex sermonibus, qui S. Epiphanio, & S. Jo: Chrysostomo tribuuntur, in quibus Solemnitas ista de Palæstina in Cyprum, & Syriam transiisse dicitur, nihil certi deduci posse adstruit, quia sermones prædictos Auctoribus multo recentioribus adjudicandos esse opinatur, cui sententiæ accedit etiam Grancolas *loc. cit.*

Praxis Ritus solemnitis Benedictionis Palmarum. De his, quæ præparanda sunt pro tali Ritu.

VIII. Rub. n. 7. *Completa Tertia, &c.*) Altare hac die parce paretur, non cum Floribus, vel Imaginibus solemnitate indicantibus, sed intra Candelabra interponi poterunt Rami Palmarum, sive Olivarum, auro, vel argento decenter ornati. Pallium Altaris debet esse coloris violacei. In loco apto ad cornu Epistolæ prope Credentiam collocetur Crux processionalis Velo violaceo tecta, & vitæ violacea pro liganda Palma in summitate Crucis. Si ad Altare sit Sacramentum in Tabernaculum, non debet pro facienda hac functione amoveri. Bauldry *part. 4. art. 2. n. 5.* Bissus *lit. B, num. 225. §. 4.*

Super Credentiam ponatur Thuribulum cum Navicula, & præter alia requisita pro Solemni, Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, & Bacile cum Manutergio, necnon Vas aliud, seu Urceus aquæ pro lotionem, & extersionem manuum Celebrantis, faciendis post Palmarum distributionem. Item paratur alia Credentia in cornu Epistolæ prope Altare, versus cornu posterius, linteo pulchro undequaque contexta, super quam ponantur Palmæ, & Rami Olivarum, seu illis deficientibus aliarum arbo-

arborum, in quibus Ramis inferantur, si fieri potest, Cruces ex Palma. Palmæ, sive Olivarum Rami pro Celebrante, Canonicis, & Ministris Sacris sint alii pulchiores, item pro Magistratu, sive Nobilioribus convenit Ramos prædictos decenter ornari pro consuetudine loci, & personarum qualitate, & omnes supradicti Rami tegantur super Credentiam Mappa, vel alio Velo decenti, usque dum fiat eorum Benedictio Bauldry *supra num. 2.* Bissus *supra §. 5.*

Paretur etiam in aliquo loco remoto Vas cum carbonibus ardentibus, & forcipe ad eos ponendos in Thuribulo. Parentur quoque Missalia, tam pro Celebrante, quam pro Ministris Sacris, & Ritualia pro processione, item ponatur super Credentiam ordinariam Stola latior coloris violacei pro Diacono, si Ministri Sacri utantur Planetis plicatis; nam si iis non utantur, sed ministrent in albis, neque Diaconus utitur Stola latiori, cum hæc adhibeatur loco Planetæ plicatæ.

Parentur etiam tria legilia, super quæ Passio cantatur, sicut & tria Missalia, aut tres Codices, in quibus Passio diligenter notata sit. Præterea in Sacristia, vel alio loco ab Altari remoto præparari debent pro Cantoribus Passionis tres Amictus, tria Cingula, tres Stolæ, & totidem Manipuli, quibus indui debent tres Ministri, qui Passionem debent cantare. Bissus *supra §. 7.* & Bauldry *supra*. Ad Manipulos vero, quod attinet pro Cantoribus Passionis, usus illorum non præscribitur a nostro Castaldo in *Præci Cærem. l. 3. sect. 4. cap. 5.* ubi nullam facit mentionem de prædictis Manipulis. Verum, cum in Cæremionali Episcop. *lib. 2. cap. 21. n. 4.* expressa sit de eisdem mentio pro illis, qui Passionem sunt cantaturi; hinc de illorum usu non videtur dubitandum.

Deputentur præterea per Cæremoniarium duo, aut quatuor Cantores, qui in reversione processionis decantent in Ecclesia *Ps. Gloria, Eams, &c.* Item per eundem Cæremoniarium deputentur, & in tabula describantur ii omnes, qui hæc de ministrare debent, qui sunt Diaconi, Cantores Passionis, & alii Ministri, & quid illis agendum sit, præscribatur, Bauldry *supra num. 6.*

Pro initio Ritus Benedictionis Palmarum.

IX. Rub. eodem num. 7. *Asperiones aqua more solito, &c. sed sine Gloria Patri.*) Acolythus ponit Vas ejusdem aquæ cum Asperforio super Credentiam prope Ramos, & dicta a Celebrante solita oratione *Exaudi*, statim ponatur Missale super Altare in cornu Epistolæ a Cæremoniarario, vel ab alio, nisi antea positum fuerit, itemque discooperiantur Palmæ, sive Rami.

X. Rub. eodem n. 7. *Sacerdos indutus Pluviali violaceo, &c.*) Dum prædicta peraguntur a Cæremoniarario, vel ab alio, Celebrans indutus Pluviali violaceo, ascendit ad Altare medius inter Sacros Ministros Planetis plicatis indutos, hinc inde Pluviale elevantes, & cum ad suppedaneum

pervenit, Altare in medio osculatur, deinde & ipsi Ministri cætera præstent, prout diximus in FERIA 4. Cinerum.

XI. Rub. eodem n. 7. *Vel sine Casula, &c.*) Ex defectu Pluvialis, aliquando Celebrans peragat hanc functionem indutus Stola tantum violacea super Albam sine Casula, & sine Manipulo, etiam quando deficiente Diacono ipse deberet cantare Evangelium Benedictionis Palmarum, ut docet Bissus *lit. num. 220.* Quamvis vero nonnulli opinati fuerint, quod etiam Manipulum induere debeat ob Evangelium, quod (deficiente Diacono) ipse Celebrans cantare deberet in Benedictione Palmarum, nihilominus, stante illa regula universali, quæ habetur in Rubrica generali *part. 1. tit. 19. num. 4.* Nimirum: *Ubi Pluviale haberi non potest in Benedictionibus, quæ sunt in Altari, Celebrans stans sine Planeta cum Alba, & Stola:* Nequaquam Manipulus adhibendus est, testante etiam Gavanto *ibidem*, quod nullus est extra Missam usus Manipuli Sacerdotalis; in hujusmodi autem Palmarum Benedictione Sacerdos est extra Missam juxta eundem Gavantus *supra hoc tit. 7. num. 8.* Præterea si Sacerdos in hujusmodi Benedictione Pluviali uteretur, procul dubio deberet (deficiente Diacono) cantare ipse Evangelium supradictum, & per consequens sine Manipulo, qui ex Rubrica generali *supra cit.* & Gavanto *ibidem* cum Pluviali stare non potest; ergo nec quando sola præscribitur in defectu Pluvialis, Manipulus assumi debet ob idem Evangelium canendum.

XII. Gavant. *lit. a -- Et deinde in cornu Epistolæ, &c.*) Postquam Celebrans osculatus fuerit Altare in medio, accedit ad cornu Epistolæ, ubi stans medius inter Ministros Sacros (ita tamen, ut prædicti Sacri Ministri aliquantisper distent ab Altari) legit, non se signans, Antiphonam *Hanna filio David*, ut in Missali, quam interim Cantores inchoant, & Chorus prosequitur. Bissus *lit. B num. 87. §. 4.* Bauldry *part. 4. cap. 6. art. 2. num. 3.*

RUBRICA.

8. Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ non vertens se ad Populum, dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.

GAVANTUS.

Non deducit manus, sed junctis eas tenet, etiam ad *Oremus*; & ad Orationes: quia sunt extra Missam, & Ministri pares sint Celebranti, & hinc inde, ut quando erit opus, commodius Diaconus elevet simbriam Pluvialis a dextris.

Novæ Observationes, & Additiones pro eodem Ritu Solemni Benedictionis Palmarum.

XIII. Rub. n. 8. *Drindo Sacerdos stans in cornu Epistolæ, &c.*) Cantata a Choro prædicta Antiphona, Cele-

Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ inter Ministros, Sacros, non conversus, ad populum, sed versus Altare manibus junctis, etiam ad Orationem, & ad Orationes, ut diximus, agentes de Benedictione Cinerum, quia sumus extra Missam, cantat *Dominus vobiscum*, &c. & Orationem in Trono Feriali. Bauldry *supra* num. 4.

R U B R I C A.

9. *Postea Subdiaconus in loco solito cantat sequentem lectionem in cornu Epistolæ, & in fine osculatur manum Sacerdotis.*

G A V A N T U S.

Eadem prorsus facit, quæ pro Epistolæ Missæ, in cuius fine non tamen defert librum Celebrantis ad cornu Evangelii, quod legit Celebrans, si velit, in cornu Epistolæ, & refumit, si ea utitur, Planetam plicatam Subdiaconus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XIV. Rub. n. 9. *Postea Subdiaconus, &c.* Dum Celebrans cantat orationem, Subdiaconus vadit ad Credentiam, ubi deposita Planeta plicata, si ea utatur, sumit ambabus manibus Missale, & comitatus a Cæremoniario, vel ab alio, facta de more debita reverentia Altari, & Choro, accedit prout de more ad locum solitum pro cantanda Epistolâ, ibique in Tono consueto Epistolâ cantat lectionem de libro Exodi, ut in Missali, quam interim Celebrans legit submissa voce, si velit, assistente sibi Diacono, ut in Missa Solemni ad Introitum, qui in fine lectionis respondet: *Deo gratias*. Subdiaconus autem, cantata Epistolâ, seu lectione, accedit cum socio a sinistris suis ad medium Altaris, ubi genuflectit cum eo in infimo gradu, unico genu, & mox surgens pergit in cornu Epistolæ ad Celebrantem, ubi super altiorum gradum de more solito genuflectens, manum Celebrantis osculatur, & reddito Missali clauso Cæremoniario, & factis iterum debitis reverentiis Altari, & Choro, ad Credentiam accedit, ubi Planetam refumit, si ea utitur. Deinde redit ad Celebrantem, ibique eidem assistit, non tamen defert Missale Celebranti ad cornu Evangelii, quia Celebrans legit illud in cornu Epistolæ (præmissis Graduali, *Munda cor meum*, & *Jube Domine benedicere*, &c. ibidem, & non in medio Altaris, profunde inclinatus de more versus Crucem.) Liberum tamen est Celebranti recitare tam Epistolam, quam ea, quæ sequuntur, usque ad Evangelium inclusive. Bauldry *supra* n. 5. Bissus *supra*, & Gavantus in *Cæremoniali sua Congregationis Cler. Reg. S. Pauli lib. 2. cap. 2.*

R U B R I C A.

10. *Interim dum cantatur &c. Diaconus ponit librum Evangelii super Altare, & Sacerdos,*

ministrans Diacono Naviculam, ponit incensum in Thuribulo: deinde dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem a Sacerdote, postea Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, signat librum, incensat, & cantat Evangelium, ut infra more consueto, quo finito, Subdiaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui & incensatur a Diacono.

G A V A N T U S.

Non discedit Celebrans a cornu Epistolæ: omnia sunt etiam a Thuriferario, prout ad Evangelium Missæ diximus 2. p. tit. 6. n. 5. hic addit tamen, quod si Diaconus Casula plicata utitur, incensato Celebrante, priorem refumit, eo modo, quo diximus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XV. Rub. n. 10. *Interim, dum cantatur &c.* Vel quando opus est, Diaconus deposita prius Planeta plicata (si ea utatur) & sumpta Stola latiori loco Planetæ, vel deficiente hac latiori Stola, convoluta eadem Planeta super humerum sinistrum ad modum Stolæ, defert de more librum Evangeliorum, siue Missale ante pectus super medium Altaris, interim Thuriferarius tempestive accedit ad cornu Epistolæ cum Thuribulo, & Navicula, ibique Celebrans, Diacono ministrante, accedente a dextris ejus, ponit Thus in Thuribulo de more cum Benedictione, ut ad Evangelium, quo facto Diaconus genuflectus in medio Altaris super suppedaneum, ut mos est, & inclinatus versus prædictum Altare manibus junctis dicit: *Munda cor meum* &c. Deinde stante semper Celebrante a cornu Epistolæ, omnia peraguntur a Diacono, Thuriferario, & aliis, sicut in Missa Solemni, dum cantatur Evangelium, quo terminato, & incensato Celebrante, Diaconus iterum Planetam plicatam refumit, si ea utatur, alioquin stat in albis cum Stola, & Manipulo, deinde ad Altare accedit, ut infra. Bissus *supra* §. 6. Bauldry *supra* n. 6. Vinitor *part. 6. tit. 6. num. 10.*

Si autem Celebrans perageret hanc Benedictionem sine Ministris Sacris, ipsemet stans in cornu Epistolæ, post lectam ab aliquo Clero lectionem, & post cantatum in Choro Graduale, seu Responsorium; adhibito incenso, ipsemet, inquam, Sacerdos cantare debet Evangelium Benedictionis in cornu Epistolæ, juxta Decr. S. R. C. editum die 27. Aprilis 1697. & datum in nostro Indice sub n. 512. Idque antea etiam docuerant Biss. *lit. B. n. 87. §. 20. Bauldry part. 4. cap. 6. art. 4. num. 2.*

R U B R I C A.

Post hac benedicuntur Rami, Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ dicit in Tono Orationis Ferialis, Dominus vobiscum.

G A

G A V A N T U S.

Eodem modo cantat Praefationem manibus junctis, assistentibus hinc inde Ministris, cum quibus dicit: *Sanctus, &c.* cum autem manu benedicturus est Ramos, Diaconus elevat a dextris fimbriam pluvialis anteriorem; Celebrans vero, dum dextra signum Crucis facit, ponit sinistram super Altare: *Rubr. gener. p. 2. tit. 3. n. 5. & tit. 7. n. 5.* In Orationibus nihil est detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur Rami arborum, non Palmæ, nec Olivarum Rami: quia ii Rami arborum succedunt Palmarum loco, & a populo eo die vocantur Palmæ, neque Romæ, ubi solum Olivæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores, tacentur hæc verba in quarta oratione: *Cæsarumque arborum*, neque est mendacium, sicut non est mendacium dicere in Parasceve: *Ecco lignum Crucis*: adhibita tunc Cruce argentea.

22. Circa finem quintæ orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia Vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

Novæ Observationes & Additiones, &c.

XVI. Rub. n. 11. *Post hæc benedicuntur Rami &c.* His omnibus peractis Celebrans manibus junctis benedicit prædictos Ramos, stans in cornu Epistolæ, aliquantulum ad Ramos conversus (Ministris Sacris hinc inde stantibus junctis manibus) dicit *Dominus vobiscum* in Tono feriali, deinde orationem: *Auge fidem, &c.* præmissa *Gremus*, qua finita prosequitur Celebrans Praefationem, ut in Missali manibus tamen junctis, assistentibus hinc inde Ministris Sacris, ut supra, qui in fine se inclinant, & cum Celebrante dicunt *Sanctus, &c.* (quod etiam cantatur a Choro in Tono feriali) & ad *Benedictus qui venit*, erecti de more se signant. Bauldry *supra* art. 2. num. 8. Vinitor *supra* num. 12. Cum Celebrans Ramos dextera benedicit, signo Crucis ad illam notam ✙ sinistra super Altare posita, Diaconus elevat fimbriam vel Pluvialis; interim qui sunt in Choro, stant versus Altare detecto capite, & inclinant se cum nomine JESU profertur. Bauldry *supra*; Vinitor *supra* num. 14. Bissus *supra* §. 7.

R U B R I C A.

13. Celebrans ponit Incensum in Thuribulum, deinde ter (d) aspergit Ramos aqua benedicta, dicendo Antiphonam (e) *Asperges me*, sine Cantu, sine Psalmo, & ter, (f) *adolet Incenso*.

G A V A N T U S.

(d) *Aspergit Ramos*. Ordo Rom. accepto nimirum aspersorio de manu Diaconi cum solitis osculis, & reverentiis, aspergit autem ter, idest in medio, a dextris Ramorum, & a sinistris eorum.

(e) *Asperges me*. Submissa voce versus illum tantum.

(f) *Adolet Incenso*. Ordo Romanus: eo modo scilicet, quo aspergit, nihil dicens: Diaconus autem in aspergione, & incensatione elevat fimbriam pluvialis; rursus Celebrans in cornu Epistolæ ut prius, addit quæ sequuntur in Missali.

Benedictio hæc brevior est, quam sit in Ordo Romano, sufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multo plures habentur ibi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XVI. Rub. n. 13. *Celebrans ponit Incensum, &c.* Expletis Orationibus Sacerdos imposito cum Benedictione, prout de more, Incenso in Thuribulum, ter aspergit Ramos aqua benedicta, eo modo, quo describit Gavantus *supra*, dicens interim submissa voce; *Asperges me, &c.* & postea ter adolet incenso nihil dicens. Ministrandum est autem in hac Benedictione non solum Aspersorium Sacerdotis a Diacono, sed etiam Thuribulum cum solitis osculis, ac reverentiis. Postremo dicitur Oratio: *Deus, qui Fidelium, &c.* & sic completa erit Benedictio Ramorum.

R U B R I C A.

14. *Completa Benedictione, (g) dignior ex Clero accedit ad Altare, & dat Ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec osculatur manum dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad Populum, distribuit Ramos, primum digniori, a quo ipso accepit, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, & aliis Clericis singulatim per ordinem, ultimo laicis: omnibus genuflectentibus, & Ramum, ac manum Celebrantis osculantibus, (h) exceptis Prelatis, si adsint.*

G A V A N T U S.

(g) *Dignior ex Clero*. Dignior, qui dat Ramum Celebranti, stans in suo habitu, sine Stola, eodem stanti dabit, & cum osculo Rami ab utroque facto, non manus, deponit autem Celebrans Ramum suum in manum Acolythi: & dum alius aperto capite, ut diximus, stans distribuit, Diaconus a sinistris ejus ministrat eidem Ramos, eos tantum osculando, deposito interim suo Ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit Ramos Diacono sine osculis.

(h) *Exceptis Prelatis*. Canonici quoque non osculantur manum Celebrantis Canonici, ex *Carano. lib. 2. cap. 17.*

Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui distribuat laicis: sed Ordo Romanus a Celebrante distribui jubet.

Novæ

ne. Intactum Subdiaconus Benedictionis, & Missæ descendit, & genuflectit super infimum gradum Altaris, & statim accipit Crucem processionalem, accipientibus similiter sua candelabra Ceroferariis, ac medius inter eos, ut moris est, accedit ad medium plani Presbyterii, vel ad cancellos, seu aditum Chori, præeunte Thuriferario cum Navicula, & Thuribulo fumigante, qui pone illos expectat ibidem, donec procedendum sit. Cærem. Monast. supra §. 4. & Nicolaus de Bralione part. 3. cap. 5. n. 13.

XXIII. Rubr. eod. n. 5. — *Procedamus in pace, &c.* Disto a Diacono *Procedamus in pace, &c.* & responso a Choro: *In nomine Christi, &c.* Celebrans tunc, & non prius facta debita reverentia Altari descendit in planum, ubi a Diacono accipit Biretum, sicut etiam ipse Diaconus accipit suum a Cæremoniario, vel ab alio Ministro, & statim ordinatur Processio, hoc modo: Præcedit omnium primus, ut mox innuimus, Thuriferarius, sequitur postea Subdiaconus (medius inter duos Ceroferarios) cum Cruce habente Crucifixi effigiem, quæ Thuriferarium præcedentem respiciet; postea sequuntur Clerici primo juniores, deinde alii ordinatim; procedunt autem bini simul, & si numerus sit impar, senior, vel superior procedat medius inter duos; Palmas vero sic deferunt, ut qui est a dextris, eam deferat dextera, & ille qui est a sinistris Palmam deferat sinistra manu.

XXIV. Rubr. & Gavant. lit. o — *Ultimo Celebrans, &c.* Ultimus omnium erit Celebrans capite tecto habens Diaconum a sinistris, qui tamen non elevat simbriam Pluvialis Celebrantis, & procedit capite tecto habentes ambo suum Ramum. Bissus tom. 2. lit. P. n. 225. §. 2.

Et si adsint Prælati, immediate post Celebrantem procedunt, deinde Nobiles, & reliqui de Populo, & ubi est consuetudo, ut sodales Congregationis ad processionem accedant, ante Clericos, & bini pariter, ac palmas in manibus gestantes suo ordine procedere debent. Castaldus lib. 3. sect. 4. n. 4.

XXV. Rubr. eodem num. 15. *Et cantantur seqq. Antiphona, vel omnes, &c.* In hac processione cantantur a Cantoribus Antiphonæ: *Cum appropinquasset Dominus, &c.* & aliz in Missali descriptæ, quas prosequitur Chorus, quæ quidem dicuntur durante tota Processione, & si processio sit brevis, aliquæ omittuntur; si vero sit longior, aliquæ repetuntur: Ita ut cantus illarum duret quamdiu processio durat. Buldry part. 4. c. 6. art. 3. n. 2. & Bissus supra §. 3. Juxta Cæremonialem Episc. lib. 2. c. 16. §. 15. deberent Cantores procedere ante Thuriferarium, sed hoc intelligendum videtur, si sint aliqui Cantores Musici, & Laici, nam si sint Clerici, convenientius videtur, & est usus communior, ut procedant immediate post Crucem. Nicolaus de Bralione supra n. 14.

Notandum est, quod processio regulariter incipiendo est a latere Evangelii, nisi aliud suadeat

loci situs, vel consuetudo legitime introducta. Ita Bissus lit. P. n. 221. §. 1. & n. 225. §. 4. juxta mentem nostri Gavanti; Quartii tamen tractat. de process. sect. 1. punct. 6. n. 11. & Castaldus lib. 20. sect. 10. c. 1. n. 12. censent, processionem inchoandam esse a latere Epistolæ, & terminandam ad latus Evangelii.

Advertere etiam debemus in hac, & aliis hujusmodi processionibus, quæ sine Sacramento sunt; quod dum inceditur per Ecclesiam, si forte accidat, ut in aliquo Altari fiat elevatio Sacratissimæ Hostiæ, aut Calicis, non est pulsanda campanula: si tamen pulsetur, & advertatur elevatio, tunc a transeuntibus ante illud Altare omnino genuflectendum erit utroque genu, usque ad depositionem Sacramenti; ita Sac. Rit. Congr. 1. Martii 1681. & datur in nostro Indice sub num. 457.

Hæc Processio Palmarum exire debet extra Ecclesiam, ut possint cantari &c. ut infra.

R U B R I C A.

16. *In reversione Processionis duo, vel quatuor Cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad Processionem incipiunt V. (p) Gloria, i Laus: & decantant duos primos versus. (q) Sacerdos vero cum aliis extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde, qui sunt intus, cantant alios versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: & qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent, Gloria, Laus, sicut a principio. Postea Subdiaconus hastili Crucis (r) percussit portam, qua statim aperta, Processio intrat Ecclesiam cantando R.*

G A V A N T U S.

(p) *Gloria, Laus.* Duodecim tantum versus habet Ordo Romanus, & Auctor eorum dicitur fuisse Aurelianus Episcopus, de carcere idcirco liberatus Durand. lib. 6. cap. 67. Quam historiam describit etiam Baron. Anno 835. ex probatis Authoribus.

(q) *Sacerdos cum aliis.* Sacerdos cooperto capite, Subdiaconus prope portam in medio, versa tunc Imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

(r) *Percussit portam.* Semel in ima parte portæ, & cum ima parte hastilis, ex Cærem. Pap. lib. 2. c. 39. & Rituali Romano Pauli V. tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, si Missa sequatur Solemnis.

R U B R I C A.

17. *R. Ingrediente Domino, &c. Habet Ordo Romanus.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro-
eodem Ritu Processionis hujus diei.

XXVI. Rubr. num. 16. *In reversione Processionis, duo vel quatuor, &c.*) Dum sit processio extra Ecclesiam duo aut quatuor Cantores deputati, tempestive intrant in Ecclesiam, cujus fores clauduntur, ibique expectant processionem, & cum advenit ad prædictas fores Subdiaconus deferens Crucem, versus ad eas, medius inter Ceroferarios, assistente Cæremoniario, sistit se; Chorus vero stat in duas partes divisus, vel per gyrum circumstat (aut commodiori modo, quo fieri potest) medium habens Celebrantem (stante Diacono, & Ministris ejus) directe respicientem Crucem, habentem imaginem Crucifixi, tunc ad ipsum Celebrantem conversam, ut notat Gavant. *sup. lit. q; & Bauldry sup. n. 3.* nec non Bissus *lit. P. n. 225. §. 5.* quamvis non desint, qui volunt, Subdiaconum debere tenere Crucem eodem modo, quo proceditur in processione, præsertim cum sit percussurus portam Ecclesiæ hasta ejusdem Crucis, in quo actu eodem modo procul dubio illam tenere debet. Nicolaus de Bralione *sup. cap. 7. n. 9.*

XXVII. Rubr. eodem num. 16. *Et decantant duos primos VV. &c.*) Tum illi duo, vel quatuor qui sunt in Ecclesiæ, incipiunt vers. *Gloria, Laus, &c.* quem integre prosequuntur cum alio seq. Celebrans vero interim tecto capite, & alii, qui existunt extra Ecclesiam, nudo quidem capite (videtur tamen, quod ibi stare possint omnes, & non solus Celebrans cooperto capite; hæc enim, quæ ibi sunt, pertinent ad processionem, in qua tota extra Ecclesiam cooperto capite omnes procedere possunt. Nicolaus de Bralione *sup. n. 7.*) repetunt eosdem VV. etiam integre, ut in Missali, deinde Cantores, qui sunt intra Ecclesiam, cantant alios duos VV. *Cærus in Ecclesiis, &c.* quibus terminatis, iterum, qui sunt extra Ecclesiam repetunt *Gloria, Laus, & Honor, &c.* & ita successive; ut in Missali, seu Rituali. Hos VV. debere omnes omnino cantari, tenet Bauldry *sup. n. 5.* & ait, se id colligere ex Missali recognito; ego tamen in Missali recognito, lego, quod ii VV. cantentur omnes, vel partim, prout videbitur (intellige anteriores) quod idem habetur in Rit. Rom.

XXVIII. Rubr. & Gav. lit. r. — *Forcutis portam &c.*) Cantatis prædictis VV. five illorum parte, subdiaconus ima parte hastilis Crucis, non tamen amota Cruce ab hastili, percutit semel tantum, ita ut fragor audiri possit ab his, qui sunt intra imam partem portæ Ecclesiæ, quæ statim ab iis, qui sunt intra, aperitur, & processio ordine supra tradito ingreditur Ecclesiam; mox dicti Cantores incipiunt *R. Ingrediente Domino, &c.* ex Rituali Pauli V. & Chorus illud prosequitur, in cujus fine non dicitur *Gloria Patri, &c.* ut habetur in Missali. Bauldry *sup. n. 5.* & Bissus *sup. §. 6.*

XXIX. Gav. lit. f. — *Tum ad Altare deponit Crucem, &c.*) Cum autem processio ad Altare per-

venit; Subdiaconus Crucem in loco congruo deponit prope Credentiam, quæ statim ab aliquo Acolytho in Sacristiam deferretur. Ceroferarii vero deponunt sua candelabra super eandem Credentiam. Bauldry *sup. n. 6.* Bissus *sup. §. 8.* Celebrans vero medius inter Diaconum, & Subdiaconum, accedit ante infimum gradum Altaris, ibique deponit suam Palmam (sicuti, & Diaconus, eam Cæremoniario, vel alicui Acolytho tradendo) & facta debita reverentia Altari, & Choro, retrahit se ad cornu Epistolæ, ubi deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam violaceam, sicut etiam Sacri Ministri suos Manipulos capiunt. Tum Celebrans cum præfatis Ministris Sacris, accedit iterum ad medium Altaris, ante infimum ipsius gradum. Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 17. §. 7.*

R. U. B. R. I. G. A.

18. Deinde celebratur Missa, & Rami tenentur in manibus, dum cantatur Passio, & Evangelium tantum.

G. A. V. A. N. T. U. S.

Ad totam Missam tenebantur Rami in Ordine Romano; sed ad Passionem omnino, ut dum ignominia Crucis narratur, ejusdem victoria per Ramos ostendatur. Celebrans autem, dum legit in cornu Epistolæ Passionem, Palmam teneat sinistra manu, *Cærem. Marcel. lib. 2. c. 31.* Idem & Ministri faciunt. Missa habetur in *Antiph. & Sacramentario Gregoriano*; unicaque dicitur Oratio, quæ ex Sancto Ambrosio accepta est, ex *Pamelio de Feria 6. in Parasceve* Ambrosii.

19. In Missa legitur Passio a S. Matthæo scripta, nam Alexander Papa instituit, Passionem legi hoc tempore a quatuor Evangelistis scriptam, eodemque ordine, quo ipsi scripserunt, *Durand. cap. 68. refert S. Aug. serm. 144. de tempore*; uno tantum die Passionem legi solitam fuisse, & secundum Matthæum, & cum ille voluisset, eam legi juxta quatuor Evangelistas, factum quidem est, sed cum Auditorum ob novitatem perturbatione.

Notæ illæ ✠ C. S. non sunt antiquæ, auctorem habent incertum, & puto, eas significare Christum; Chronistam, Synagogam. Alii, Christum, Cantorem, Succentorem, nam Diaconi dicuntur hodie Cantores Passionis in *Cæremoniali*. * Vox autem *Succentor*, non est nova, aut recens in Ecclesia Latina; quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Aversanæ in instrumento celebrato cum Fratribus Minoribus ann. 1234. quod habetur apud *Lucam VVaddingum in Registro Pontificio ad Calceum Annalium Minorum Ann. 1235. Bulla 27.* Ad cantandam vero Passionem eadem observanda fere sunt, quæ infra dicemus in *Parasceve* nu. 3. sed Stolz Cantorum erunt violaceæ; vide ibi; dilatio enim hæc fit in gratiam nostri Ordinis, qui hodiernam non cantat Missam.

20. Non petetur Benedictio, quia auctor Benedictio-

ditionis extinctus legitur; eademque de causa neque luminaria deferuntur, neque Thus adhibetur, *ex Ordine Romano*: quia fervor devotionis in Apostolis tepuerat. Nec dicitur, *Dominus vobiscum* in detestationem male salutantis Judæ, neque Gloria Christo datur, qui in passione est. *Durand. ibid.* de omissione *Gloria tibi Domine* scribit *Microl. ord. i. c. 52.* omnis autem Solemnitas in tanta modestia tollitur; & in fine tantum more solito, tamquam ad Evangelium Missæ petitur Benedictio, incensatur liber, & osculandus datur Celebranti in initio postremæ partis, cum ejusdem incensatione *Durand. ibid.* in fine quoque respondetur *Laud tibi Christe*. * Quæ item (excepta Libri incensatione, & Celebrantis) servanda erunt in Missis priv.

21. Ad legendam autem Passionem in Missa privata non extinguuntur luminaria in Altari, ut ex professo probat *Paulus Cymiol. in respons. Moral. lib. 1. quæst. 49.*

22. In fine Missæ legitur Evangelium variè, ut dicitur *par. 1. Rubr. sic. 13. n. 2.* nimirum in Missis privatis Evangelium Palmarum, in solemnissimum S. Joannis.

23. Mystice in hac Benedictione, Processione, & Missa, recolere decimam fuisse Lunam hac die, in qua ducebantur agni in domos, immolandi in Paschate *Exod. 27.* & ecce Christus Agnus Dei portatur ad victimam: *Jerem. 11. ex Amalar. l. 13. cap. 10.* unde partim lætitiæ symbolum ob palmas victoriæ, partim mœroris est hæc dies, quia includitur in Jerusalem, ut agnus ad occisionem: porta Ecclesiæ clausa, & hostili Crucis aperta designat Jerusalem cœlestem per Christi passionem nobis reseatam, unde dicitur *32. Ingressa Domine in Sanctam Civitatem*, reliqua per se patent ex Historia Evangelica, & Benedictione Ramorum, idest ex verbis Benedictiōis.

24. Sed quid agendum, si processio extra Ecclesiam exire nequeat? Fiat circum Ecclesiam, & quod ante portam præstandum erit, fiat in vestibulo ante ingressum Cappellæ majoris.

25. Quid item, si Cantores desint ad cantandam passionem? eo casu Diaconus solus Missæ canteat totam, & ea finita, redeat ad Altare, & reliqua faciat pro parte postremæ, ut supra dictum est, & dicemus *Fer. 6.*

26. In Feria 4. sequenti *ad Introitum non genuflectitur, duæ lectiones leguntur *ex Ordine Romano*, vel propter ordinationes futuras in Sabbato Sancto, *Durand. c. 70.* vel quia in prima lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur: Christus autem mortuus est pro Redemptione utriusque, *Amal. lib. 1. c. 11.* vel quia ea die venditus est Christus: unde quasi sit *Fer. 4.* temporum, habet jejunii duplicem rationem; & inde sumptum est, quod in jejuniis, post sextam Feriam, *Fer. 4.* primum locum obtinet. *Durand. loco nunt. cit.* Tractus post secundam lectionem dicitur, ut in Parasceve, qui ut alias diximus, lucum significat. *Ruperr. lib. 5. cap. 13.*

27. Habes in *Antiphonario*, & *Sacramentario S. Gre-*

gorii Missarum Officia præcedentis tridui, quæ infra annum repeti non debent. *Divina tract. 6. reform. 102.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritu Missæ solemnæ hujus diei.

XXX. Rubr. *rum. 18. Deinde celebratur Missa*; &c.) Missa Solemnis (quantum fieri potest) vel Privata, secundum exigentiam celebratur ab eodem, qui Ramos benedixit, ut alias diximus de *Fer. 4.* Cinerum, vel ab alio, si aliter fieri non posset, servatis iis, quæ diximus in supradicta *Feria*; & in Missis Solemnibus tempore Passionis.

Cum Subdiaconus in Epist. pronuntiabit illa verba: *Uti in nomine Jesu omnes genua flectantur*, &c. omnes genuflectere debent usque ad terram, & permanebunt genuflexi usque ad verba illa, & in *inferiorum* inclusive. Cæremoniale Episc. *lib. 2. c. 28. §. 13.* Celebrans vero genuflectit cum Diacono a sinistris ejus super suppedaneum Altaris ante medium ipsius. *Bauld. sup. art. 3. n. 7. Bissus lib. 10. n. 250. Vinitor hic n. 29.* Limita tamen, nisi Celebrans esset impeditus ad alia dicenda, puta *Graduale*, vel *Tractum*; Bissus & Bauld. *sup.* quia tunc ibidem cum Diacono deberet genuflectere, & non in medio. Subdiaconus, cantata Epist. manum Celebrantis osculatur. Librum vero Acolytho tradit resumptaque Planeta plicata, Celebranti una cum Diacono assistit. *Castaldus l. 3. sect. 5. c. 9. n. 3.*

Finita Epistola, debent parari per Acolythos tria legilia nuda, & ea collocari in recta linea, tendente ab Ortu ad Occasum in plano, ubi solet Evangelium decantari; super eadem legilia postea poni debent Libri, seu Codices pro Passione decantanda, si sit consuetudo locorum, alias debent parari. Circa initium Tractus (qui semper ex integro cantatur) tres, qui sunt cantaturi Passionem, pergunt ad Sacristiam, & parati se habitu Diaconali, scilicet unusquisque induit se Amictu, Alba, Manipulo, & Stola communi Diaconali, ab humero sinistro pendente, coloris violacei, & circa finem Tractus procedunt a Sacristia ad Presbyterium sequenti ordine. Cærem. Episcoporum *l. 2. cap. 21. §. 14.*

Antecedit aliquis Cæremoniarius, & eis deficientibus, Thuriferarius sine Thuribulo, tum ille, qui agit Evangelistam, solus; deinde sequitur, qui Turbarum Personam agit, ultimus qui refert Personam Christi, omnesque incedunt nudo capite, manibus junctis ante pectus, si Codices continentes Passionem positi sint super legilia, sin minus deferunt ipsi unusquisque suum Missale, seu Codicem Passionis ante pectus ambabus manibus, sequentibus tribus Clericis diversis a Clericis Officii, indutis Superpelliceo sine candelabris & sine incenso, sed manibus junctis; Cæremoniale Episcop. *supra §. 15. Christianus sect. 1. c. 9. num. 2.* & Gavantus *infra Titul. IX. Rubric. 9. litter. g.*

Cum pervenerint ad Altare, præfati tres Diaconi genu-

genuslectunt super infimum gradum, ita ut, qui Personam Christi agit, sit in medio, qui Evangelistæ a dextris, & qui Turbarum a sinistris; at tres Clerici genuflectunt in plano cum Cæremoniario paulantes aliquantulum, sed nihil dicentes, tum surgunt, non petita, nec habita Benedictione, sed facta iterum debita Altari reverentia, & Celebranti inclinatione, accedunt ad legilia, & ibi stant in recta linea facie versa ad eam partem, quæ pro Aquilone figuratur, sed hoc ordine; qui Evangelistam agit, medium locum tenet; qui Christum, dexteram; & qui Turbas, sinistram Evangelistæ occupare debet. Gav. *infra Tit. IX. in Rubr. 5. Bauldry sup. n. 9. & Hyppolytus a Portu pars. 2. c. 2. art. 1. Rubr. 4. in adnot. n. 1.* & hæc pariter erat sententia Ven. Card. Thomasi, quamvis Castaldus noster *sup. n. 4.* Bissus, Gerlacus Vinitor, Christianus, Lohner, & alii deo ceant, quod qui gerit Personam Christi, medium locum tenere debeat, qui Evangelistæ a dextris, & alter a sinistris; & opposentibus, alium esse usum in Cappella Pontificia, respondet Bissus, ideo in Cappella Summi Pontificis medium locum teneri ab Evangelista, quia omnes tres uno tantum utuntur libro, & cum Evangelista plura, quam alii, cantet, commodius medium occupat locum, & facilius commodare potest librum modo hunc, modo alteri Cantori. Sed hæc Bissi responsio minime suffragatur suæ sententiæ, nam in sacrosancta Basilica Lateranensi, quamvis tres dicti Cantores utantur singuli suo Missali, seu Codice, nihilominus qui gerit Personam Evangelistæ, medium locum tenet, qui vero Personam Christi agit, stat a dextris ipsius Evangelistæ, & prope Altare; imo decipitur Bissus circa Ritus Cappellæ Papalis, nam etiam in hac ex tribus Cantoribus unusquisque canit Passionem in suo Missali; quapropter attentis auctoritatibus, & praxi talium Ecclesiarum, prima sententia est potius amplectenda, quam secunda.

Tres autem Acolythy stant facie ad Cantores conversa, terga Aquiloni vertentes, quorum qui est medius (si uno tantum utantur libro) teneat ipsum librum, quem inter se mutuam aequali spatio, dum Passio cantatur, prout Cæremoniarius admonet, & cum tempus est, id nutu aliquo significat. Castaldus *supra*, & Bauldry *supra*.

Non tamen earum Ecclesiarum consuetudo improbat, in quibus singuli Diaconi cantantes in tribus legilibus, ut *supra*, Passionem, suam habent Librum, seu Codicem, ut *supra* dictum est, quibus & duo Acolythy, tantum superpelliceis induti assistent post lectorilla, vel a lateribus eorundem, prout loci ratio postulaverit; vel si tres adhibeantur Clerici, juxta praxim aliquarum Ecclesiarum, apponent unusquisque manus ad legilia, quasi librum tenentes, nunquam tamen præfati Clerici, sive duo, sive tres, assistunt retro post Diaconos cantantes Passionem; solum vero assistunt retro post dictos Diaconos, quando ipsi cantant Passionem in Pulpito, seu ambone: Ca-

Gav. Tom. II.

staldus *sup. n. 5.* Si Diaconi Passionis habent legilia, ut *supra* innuimus, ante se pro sustinendis libris, Nicolaus de Bralio *supra* existimat, non esse necessariam dictorum trium Acolythorum assistentiam (quam tamen vult supralaudatus Castaldus, ut ipse colligit ex nostra consuetudine Clericorum Regularium, vulgo Theatinorum, saltem duorum Acolythorum, ut ad Evangelium) cum in aliquibus Ecclesiis prima pars Passionis, quam cantant Diaconi ipsius, non cantetur in situ Evangelii, sed tantum ultima pars, quæ cantatur a Diacono Missæ, ad quam partem procul dubio duo Acolythy assistere debent: ut *infra* dicemus, quæ quidem Nicolai de Bralio opinio nonnullis arridet. Si desint Cantores, Gav. *infra Tit. IX. Rubr. 5. lit. g.* ait, quod solus Diaconus cantare debet totam Passionem, &c. Non approbando distinctionem, seu distributionem Passionis inter Celebrantes, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans vicem Christi gerat, & Subdiaconus Turbarum. Sed pace præclarissimi nostri Auctoris ego potius improbarem, quod Diaconus solus cantet totam Passionem, non enim hic Sacer Minister potest variis modulationibus nunc Christi, nunc Evangelistæ, modo Turbarum personam induere, cum nimis improbus esset hic labor, & non ad pietatem, sed potius ad risum moveret Populum. In defectu igitur Cantorum approbarem potius Celebrantem personam Christi induere, Diaconum Evangelistæ, & Subdiaconum Turbarum, quæ quidem modo est praxis multarum Ecclesiarum sufficientiam Cantorum non habentium.

XXXI. Gav. *n. 9.* — In Missa legitur Passio, &c.) Dispositis omnibus, ut *supra*, & finito cantu in Choro (ex praxi tamen Urbis) non est necesse ut omnes *ŷŷ*. Tractus cantentur in Choro, sed pauci sufficiunt, si ita congruum videatur, præsertim ob angustiam temporis, vel paucitatem Cantorum, quamvis tamen convenientius sit, ut omnes cantentur. Bauldry *sup. n. 12.* Ille, qui Evangelistam agit, incipit absolute, non præmissa *Dominus vobiscum*, nec librum signans, nec se ipsum: *Passio Domini nostri Jesu Christi, &c.* & tunc omnes surgunt detecto capite, Palmasque in manibus tenent usque ad finem Passionis, exceptis Cantoribus, & Acolythis; Celebrans quoque Palmam tenet sinistra manu; ex Cæremoniali Rom. *lib. 2. c. 47.* a Marcello Corcyrensi edito, & submissa voce Passionem legit, stans in cornu Epistolæ, juxta Decretum emanatum die 4. Aug. 1663. & datum in nostro Indice *sub n. 403.* paululum conversus ad Cantores Passionis, Ministris Sacris stantibus apud eum, ut Introitu Missæ, Palma etiam ipsis sinistra manu tenentibus; Diaconus vero folia Missalis vertit quando opus est. Bauldry *sup. n. 13.* Nicolaus de Bralio *supra* observat hic, quod forte Celebrans, & Ministri Sacri tenere debent Palmas manu sinistra, ut volun-
supra. DD. ut sint hi tres uniformes, cum Diaconus vertere debeat folia Missalis, quando opus est, manu dextera, ideoque saltem post lectam Passionem

a Celebrante existimat omnes tenere debere Palmas manu dextera, sinistra pectori admota. In hac privata lectione Passionis dubium est, an ad ea verba: *Emisit Spiritum*, Celebrans genuflectere debeat? negativam sententiam docent Gavantus *tit. 9. seq. Rubr. 5. lit. h. Bauldry supra n. 14. Vinitor part. 6. tit. 6. n. 32. Claudius Arnaudus part. 4. tit. 9. n. 4. Bissus lit. n. 150. §. 3.* & horum ratio est, quia Celebrans Passionem non legit in cornu Evangelii; affirmativam vero sententiam tuentur Castaldus *lib. 3. sect. 5. num. 6.* & Nicolaus de Bralion *sup. n. 13.* regulare enim est, ait Bralion, ut genuflexiones, quæ fiunt ad aliqua in Missa, fiant a Celebrante, & a Ministris Sacris (nisi in aliis sint occupati) dum ipse Celebrans privatim legit; & iterum quando fiunt ab omnibus in Choro. Nec refert quod ajunt DD. contrariæ opinionis, nempe quod ideo non debeat genuflectere Celebrans, quia Passionem non legit in cornu Evangelii; quid enim hoc interest? Nonne & in dicto cornu Epistolæ genuflectere potest? Validior esset objectio, ait supracitatus Bralion, si dicerent ex observatione hujus Ritus periculum oriri alicujus perturbationis in Choro, dum cantatur Passio, cum facile aliqui Ritus ignari, exemplo Celebrantis volent etiam ipsi genuflectere, sed prudentis, ac vigilantis Cæremoniarii erit huic inconvenienti obviam ire. Ita supracit. Bralion.

Lectæ demum Passione (scilicet usque ad eam partem, quæ cantanda est a Diacono in tono Evangelii) ipse Celebrans cum Ministris se versit ad Cantores cum Palma in manu, & stat ut solet ad Missam, dum cantatur Evangelium. Diaconus stat ad ejus sinistram, & Subdiaconus ad sinistram Diaconi, omnes cum Palmis in manibus; ita Cæremoniale Romanum *supra*, sed addo cum Bralion, quod omnes tunc debent tenere Palmas in dextra, sinistra pectori admota, ut supra innuimus, &c. Dum profertur Nomen JESUS inclinant se versus Crucem Altaris tam Celebrans, quam Ministri, & reliqui de Clero. Observandum est hic, quod aliqui Rubricistæ videntur maximas pati angustias, discutientes nimirum, an Celebrans lecta in cornu Epistolæ prima, ac majori parte Passionis, statim debeat partem secundam legere, quæ Evangelii locum tenet, & pro qua prius dicendum est: *Munda cor meum, &c. & Jube Domine, &c.* an vero cum Ministris transire dum cantatur Passio (quod certe abstinentibus, admirationis, & distractionis occasionem præbere posset) ad cornu Evangelii ad illam legendam: an denique illud facere debeat statim post factam pausam a Cantoribus? Miratur Bralion, hanc DD. anxietatem, & pro dubii solutione nullum prædictorum faciendum censet. Quid enim causæ est, ait ipse, cum Cæremoniale Episcoporum nihil in contrarium aperte dicat, quominus post cantatam a Cantoribus totam Passionem, usque ad partem illam ultimam, quæ locum tenet Evangelii, in cornu Evangelii illam

legat Celebrans, ministrante Subdiacono, dum Diaconus Missæ pro illa cantanda, deponit Planetam plicatam, accipit latiore Stolum, desert librum, seu Missale ad Altare, & dicit: *Munda cor meum, &c.* & dum etiam tria legilia, quæ invierunt pro Cantoribus Passionis, amoveantur? Hæc etenim omnia non debent fieri immediate post pausam, ut fiunt a multis cum indecenti præcipitatione, sed secundum Cæremoniale, cantata omnino Passione, imo prædicta fieri debent cum tali mora, & gravitate, ut interim juxta Cæremoniale Episc. *l. o. c. 21. §. 16.* omnes de Choro sedere possint. Nec ulla ideo sit interruptio Officii, quamvis a Choro nihil cantetur; sufficit enim quod Celebrans, & Ministri ad Altare suum munus exequantur. Ita præfatus Nicolaus de Bralion *supra*, num. 45.

Cum cantantur verba illa: *Jesus autem exclamans voce magna emisit spiritum*, omnes genuflectere debent utroque genu (Cantores quidem versus Librum, verum quilibet in suo loco, facie tamen versus Crucem Altaris conversa: Castald. *sup. n. 8.*) & ideo antequam prædicta verba cantentur, Celebrans, & Ministri Sacri accedunt ad medium altaris, descendentes usque ad secundum gradum, & genuflectunt super suppedaneum utroque genu, nec prius Evangelista surgant, qui Evangelista non genuflectit nisi prolatis a se omnibus dictis verbis. Biss. *lit. P. §. 4. & 5. n. 255.* sicque genuflexi pausant aliquid quantum saltem per spatium unius *Pater noster*. Notandum tamen est ex Gav. *inf. tit. 9. Bauldry, & Bisso supra*, quod signum surgendi non estandum strepitu manuum, vel alio modo a Celebrante, sed inservire pro signo surgendi ipsum surgere Evangelistæ. Omnibus igitur erectis sequuntur Cantores ea quæ remanent de Passione, & Celebrans cum Ministris Sacris redeunt ad locum suum, in quo erant prius, sicut etiam reliqui omnes surgunt, & Cantores prosequuntur Passionem (usque ad illam partem, quæ cantari debet a Diacono Missæ in cornu Evangelii) qua cantata, factis debitis reverentiis Altari, Celebranti, & Choro redeunt ad Sacristiam eo ordine quo venerunt, comite Cæremoniario, qui statim redit ad Altare, & illi Diaconi, qui Passionem cantarunt, depositis paramentis redeunt ad Chorum. Bould. *sup.* Prædicta vero legilia statim amoveantur per Sacristam, vel allos.

Celebrans vero procedit ad medium Altaris de more, ibique dicit: *Munda cor meum, &c.* & Subdiaconus interim transfert librum ad cornu Evangelii, ubi accedens Celebrans legit, non signans nec librum, nec seipsum, reliquam partem Passionis, quæ habetur loco Evangel. assistente sibi Subdiacono, qui etiam respondet *Laus tibi Christe*, ut in aliis Missis.

Interim Diaconus Missæ, deposita Planeta plicata, accipit Stolum latiore, deponit librum in medio Altaris, ante quod genuflexus dicit *Munda cor meum*, & cum Celebrans redierit ad medium Altaris, imponitur incensum in Thuribulo de more, deinde petit ab eo Benedictionem more solito, & accepto libro vadit ad planum Chori, ubi legit Evangelium,

gelium, comitantibus Acolythis (sine luminaribus tamen) ut in aliis Missis; quo finito Subdiaconus deferat librum osculandum Celebranti, & deinde Diaconus ipsum incensat, deinde Missa prosequitur, ut moris est.

Ad elevationem Chorus refumit Ramos Palmarum, seu Olivarum, qua finita iterum Rami depouuntur. Prædicta etiam aliis diebus, in quibus cantatur Passio, sunt observanda, præterquam in Parasceve, in qua ante Id, quod ultimo legitur in Tono, ac loco Evangelii, dicitur quidem *Munda cor meum, &c.* ut aliis diebus, non tamen petitur Benedictio, nec ministratur Incensum: nec denique Celebrans in fine osculatur librum. In Missis privatis non extinguuntur lumina in Altari, dum legitur Passio, & tam in iisdem, quam in Missa Solemni hodie dicitur *Credo* (sine Gloria, &c.) ac Præfatio de S. Cruce, & In Missis privatis, imo & Missa Solemni (ubi non benedicuntur Rami) ultimum Evangelium: *Cum appropinquasset Jesus, &c.* ex Benedictio Palmarum: ac vero in fine Missæ Solemnis, ubi Rami benedicuntur, dicitur Evangelium S. Joannis.

Huc spectat Decretum editum a S. R. C. die 7. Julii 1612. & datum in nostro Indice sub n. 130. In quo statuitur, quod ubi adest consuetudo, etiam Canonici cantare debeant Passionem, &c.

Hodie ex Decreto Eugenii IV. incipit tempus Communionis Paschalis, & durat usque ad Dom. in Albis inclusive, ubi alia non est legitima locorum consuetudo, qua de re nonnulla erudita, ac admodum practica videri possunt apud P. Georgium Gobat in *Alphabeto Communionis, seu Tr. 4. a. num. 32.*

Infra hanc quoque, & sequentem hebdomadam, non possunt dici Missæ Votivæ privatæ, etiam de Requiem, etiam præsentem Corpore; rursus hac die non potest celebrari Missa Votiva Solemnis de Festo currente, etiam in Festo currente, etiam in Festo celebri, v. g. de Annuntiatione B. M. V. sicut etiam in tota hac majori hebdomada, idemque etiam est de Dom. Resurrectionis, & Fer. 2. 3. eam subsequente in quibus pariter nec ullum aliud Festum, aut Missa de eo Votiva Solemnis in gratiam populi, magno numero concurrentis celebrari potest, uti constat ex nova Rubrica generali Missalis tit. 6. n. 1. possit tamen cantari huiusmodi Missa altera de tali Festo in aliis Feriis, infra octavam Paschæ. *Rubr. cit. & Arnaldus tract. 1. par. 4. tit. 15. num. 4.*

De eadem Dominica, & de iisdem Ritibus servandis in Minoribus Ecclesiis. §. I.

Ut Ritus, & Sacre Cæremoniæ in minoribus Ecclesiis, in quibus pauci admodum Clerici, & forte unus tantum Sacerdos reperitur, possint exacte, ac uniformiter exerceri, ex Decreto particulari Congregationis a SS. D. N. Benedicto Papa XIII. indictæ, sub die 4. Dec. Anni 1724. impressum fuit opusculum inscriptum: *Memoriale Ritu-*

rum pro aliquibus præstantioribus sacris functionibus persolvendis in Minoribus Ecclesiis Parochialibus. Roma 1725. Typis Reverendæ Camera Apostolicæ: ex quo quidem libello, aliqua nos quoque seligimus quæ inservire poterunt pro Praxi Cæremoniarum & S. Rituum in præfatis Ecclesiis Minoribus.

De præparandis pro Sacris Actionibus hujus Dominicæ. §. II.

Paretur Calix pro Missa cum ornamentis coloris violacei, ita Manipulus, & Planeta coloris violacei, & ponantur hæc super Credentia Altaris Majoris; item Thuribulum, & Navicula cum Thure, Pelvis, & Urceus, necnon Manutergium pro lotione, & extensione manuum; denique pellicula cum ampullis vini, & Mappula ad tergendas manus in Missa.

In Altari vero ponatur pallium violaceum, & Missale in cornu Epistolæ super pluvio violaceo vel legili, Rami Palmarum loco florum inter candidabra.

Prope cornu Epistolæ in plano paretur mensa cooperta mantili albo, & super eam Palmæ benedicendæ. Crux processionalis tecta velo violaceo, & vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis.

In Sacristia parari debent tria superpellicea propriis Clericis, deinde Amictus, Alba, Cingulus, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante.

Denique foculus cum igne, & forcipe, & Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio.

Pro Benedictioe Palmarum. §. III.

Omnibus suo loco dispositis festivo Campanarum sonitu hora congrua convocabitur populus, & Celebrans in Sacristia adjuvantibus secundo, & tertio Clerico, dum primus accendit Candelas super Altare, induit se Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali, & in detrahit Pluvialis induitur sola Alba cum Stola sine Manipulo, ut innuimus supra contra Bauldry sententiam, etiam si dicturus sit Evangelium. Idem Celebrans præcedente primo Clerico, deferente Vas cum aqua benedicta, medius inter secundum, & tertium Clericum tecto capite procedit ad Altare, & genuflectit in ejus infimo gradu pro asperione aquæ benedictæ; sit asperio more solito; postquam primus Clericus reponit Missale super legili, seu cusino in cornu Epistolæ, & interim Celebrans medius inter alios duos Clericos ascendit ad Altare, ac illud osculatur in medio, deinde in cornu Epistolæ discoopertis per aliquem Clericum Ramis dicit *Hosanna*, & Orationem manibus junctis, ut in Missali, & alius Clericus, si fieri potest, cantat lectionem in cornu Epistolæ, sin minus legit eandem Epistolam ipse Celebrans, quæ dicta, qui sunt in Choro, etiam si laici sint, vel idem Sacerdos cum prædictis Clericis, dicit Responsorium: *Colleg. &c.* eoque finito Celebr. sine Incensum in eodem cornu Epistolæ cantat Evangelium,

præmissio tamen: *Munda cor meum; & Jube Domine, &c.* Finito Evangelio osculatur textum in fine, & deinde dicit *Dominus vobiscum*, Orationem, & Præfactionem tenens semper manus junctas, tam ad hæc, quam ad subsequentes Orationes. Clerici dicunt *Sanctus, Sanctus, &c.* deinde Celebrans præmissio *Dominus vobiscum* subjungit quinque alias Orationes.

Interim primus Clericus ponit ignem in Thuribulo, & accipit Naviculam. Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus facta genuflexione Altari, accipit e Credentia Vas aquæ benedictæ, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem, qui ministrante secundo Clerico imponit Incensum in Thuribulo, cum Benedictione, & osculis. Deinde ter aspergit Ramos dicens submissa voce: *Asperges me, &c.* sine Psalmo, demum eisdem thurificat, & denique dicit sextam Orationem; primus vero Clericus deponit Thuribulum, & tertius vadit ad sinistram Celebrantis.

Pro Palmarum Distributione. §. IV.

Prædictis omnibus ita peractis, primus Clericus accipit e Credentia Palmas pro Celebrante, & Clericis, easque collocat super Altare. Celebrans vero, facta reverentia Cruci, genuflectit in medio Altaris, & ita genuflexus accipit ex Altari Palmam pro se ipso, quam osculatur, & postea tradit primo Clerico servandam. Si tamen adsit aliquis Sacerdos, hic dabit Palmam Celebranti stanti facie ad populum conversa, eum osculo Palmæ tantum, & Celebrans similiter Palmam tantum osculabitur; post hæc Celebrans accedit ad cornu Epistolæ, & cum suis Clericis recitat Antiphonam: *Pueri Hebræorum, &c.* Deinde facta inclinatione Cruci vertit se ad populum, & distribuit Palmas, primo Presbyteris si adsint, deinde Clericis, Magistratibus, & Nobilibus, &c. qui omnes osculantur prius Ramum, deinde manum Celebrantis. Post hæc Celebrans descendit ab Altari, & accedit ad cancellos versus cornu Epistolæ, ibique offerente Palmas a sinistris primo Clerico, incipit easdem distribuere, primo Viris, deinde Feminis. Completa distributione, Celebrans, & dicti Clerici peragunt omnia ea, quæ diximus in distributione solemniori; nimirum Celebrans lavat manus, ut supra, dicit Orationem in cornu Epistolæ, &c. Quæ completa primus Clericus porrigit Celebranti, & aliis duobus Clericis Palmas, &c.

Pro Processione faciendâ. §. V.

Celebrans tenens Palmam in manibus vertit se ad populum, & dicit in medio Altaris: *Procedamus in pace*; & Clerici respondent: *In nomine Christi, Amen*: tum Celebrans incipit: *Cum appropinquasset, &c.* & incipit processio, in qua præcedit Clericus cum Cruce, & sequitur Celebrans inter suos Clericos recitans alternatim cum eis alia voce Antiphonas, quæ habentur in Missali, seu Ri-

tuali. Et ita progreditur processio per Ecclesiam, & exit extra portam. In fine vero duo Clerici, & alii, si qui sunt, ingreditur Ecclesiam, ubi cantant alta voces: *Gloria, Laus, & Honor*, & alios, ut supra, quibus Celebrans, & alii respondent extra Ecclesiam respective, ut supra in processione solemniori. Quibus omnibus finitis, Clericus Crucem deferens ima parte hastilis ipsius, percutit portam Ecclesiæ; qua aperta incipit Responsorium: *Ingrediente Domino, &c.* & terminatur processio, & Responsorium ante Altare Majus, quod cum pervenerit Sacerdos in plano ad latere Epistolæ, deponit Pluviale, & accipit Manipulum, & Planetam, & deinde dicit Missam, deferente primo Clerico Calicem ad Altare, & expandente Corporale in medio ejus. Dum celebratur Missa, Clerici poterunt tenere Palmam in manibus; quando legitur Passio, & in fine Missæ dicitur Evangelium S. Joannis: *In principio, &c.*

Si sint aliqui laici Cantores, vel Sodales aliquæ piæ Confraternitatis, poterunt decantare ea, quæ sunt in Missali, vel Rituali pro processione, & Missa secundum laudabilem consuetudinem a Majoribus approbatam, nempe ab Ordinariis locorum.

Feria 2. 3. & 4. infra hanc majorem hebdomadam, Missa dicitur eo proportionaliter modo, quo infra hebdomadam Passionis. Feria 3. dicitur in Missa (ad normam præcedentis Dominicæ) *Passio secundum Marcum*, & in fine Evangelium S. Joannis. Feria 4. in Missa ad verba illa Imroltus: *In nomine JESU, &c.* non genuflectitur a Celebrante. In eadem Missa habentur duæ Epistolæ, ac post Tractum posterioris legitur: *Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Eucam*. Reliqua, ut hæc.

De Feria V. in Cœna Domini. VIII.

C A P I T U L U M

DE hac Feria *Ord. Rom.* Missa vero festivum habet Officium, ob institutionem Sacramenti Sacramentorum; sed, ut ait *Rupers. lib. 15. cap. 24.* sicut in Feria 5. Mundi ex aquis ortum genus partim reliquit gurgiti Deus, hoc est pisces creavit, & partim levavit in aera, hoc est aves; ita in hac Feria quinta deprimimur in tristitiam, levamur in gaudium. Crux, quæ in Altari est, velo regatur albo.

2. Missæ Officium habetur in *Antiphonario*, & *Sacrament. S. Gregorii*, cujus collecta huc translata est ex Missali Ambrosiano, ait *Pamelius in Liturgicon rom.* 1. Dicitur, *Gloria in Excelsis*, ex Bonifacii Decreto, *Durand. lib. 6. cap. 75.* & ab Episcopis, de *cons. dist. 1. Perro qui est Canon Nicolai Papa.* Campanæ deinde silent, ut excelsa nostra, & turrium nostrarum taceant in humilitate Christi, *Alcuin.* & quia tunc Apostoli Prædicatores per Castella non circuibant, & tacebant, *Rupers. loc. cit. cap. 29.* & ut silentium indicamus populo. *Idem.* Dicitur *Pax vobis*, ab Episcopo, in *Sacrament. Gregor.* Evangelium quadrat, quia eo die Christus lavat

lavat pedes: & in Epistola sufficienter agitur de Eucharistia.

3. De Symbolo diximus in *Rubric. gener. part. 11. tit. 11*. Communicantes, Hanc igitur oblationem, Qui pridie, quæ sunt propria hujus Missæ, habentur in *Ord. Rom.*

4. Pax non datur, ex eod. *Ord. Rom.* in detestationem osculi Judæ, *Alcuin*. In tertio, *Agnus Dei*, dicitur, *dona nobis pacem*, contra Editionem Venetam in Officiis parvis Hebdomadæ majoris, in quibus antiquo Ritu notatur, quod habet *Durand. lib. 4. cap. 52*. tertio dici, *Miserere nobis*, nam Missale vult dici de more, quamvis pax non detur.

5. Reservetur Hostia cum particulis in sequentem diem pro Sacerdote, & Infirmis, ex Decreto Innocentii I. *Durand. c. 75*. & habetur hæc reservatio in *Sacram. Greg.* nihil de sanguine, tum quia periculum est, ne effundatur, *Hugo Viſſorin. de Spec. Miss. observat. lib. 3. cap. 20*. tum quia significatur in Calice finis legis antiquæ, & cum bibisset Christus in Cruce dixit *Consummatum est*, idest, Testamentum vetus, *Durand. loc. cit.*

R U B R I C A.

6. Hodie Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reservat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit, pro infirmis, sanguinem vero totum sumit, & ante ablutionem digitorum ponit Hostiam reservatam in alio Calice, quem Diaconus (a) Palla, & Patena cooperit, & desuper (b) velum expandit, & in medio Altaris collocat, deinde (c) fit Communio, & completur Missa. Sacerdos autem (d) genuflectit, quandocumque accedit, vel recedit a medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in Calice reservatum; cum dicere debet, Dominus vobiscum, non vertit se ad Populum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, sed a latere Evangelii in fine, (e) & dat Benedictionem.

G A V A N T U S.

Calicem alterum de Credentia ad Altare hoc item loco deferat Subdiaconus sine Velo longo, sed cum Velo tantum Calicis ejusdem parvo, Patena, & Palla.

(a) Palla, & Patena cooperit. Palla prius, quæ, ut diximus alias, significat lapidem ad ostium monumenti. Patena dehinc ad tutelam Pallæ, quasi sigillum indicat Pharisæorum, de quo *Matth. 27. signantes lapidem cum Custodibus*, cum enim Sabbato Sancto anticipetur Missa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari representationem Sepulcri Christi, ut innuit *Durand. loc. cit. 2 Febr. 5. post Missam*, quamquam improprie Sepulcrum Domini hoc appellatur.

(b) Velum expandit. Velum album ad cautelam, & ornatum apponitur.

(c) Fit Communio. Omnis populus communicat in ordine suo, ita legitur in *Sacramentario Gregoriano*. De qua Communionem vide supra *part. 2. tit. 10. n. 9. pag. 257*.

7. An Cleri quoque, & Sacerdotum? Sane *Francolinus 1. part. de tempor. Her. Canon. cap. 30. in Ordine Romano*, & *Alcuino* contendit, non licere hodie Sacerdotibus celebrare privatas Missas, ob receptam consuetudinem faciendi unum Sacrum Solemne, in quo exemplo Apostolorum, omnes Presbyteri communicent: cui subscribit *Azor. lib. 10. cap. 24. quest. 5*. quidquid contra sentiant *Sotus*, & *Navarrus*, extatque Canon Soteri de hac Communionem generali *de cons. dist. 2. in Cena*, concedit *Suar. 3. par. disp. 8. sect. 2*. Missas plures, secluso scandalo, & in loco secreto sine concursu; Sacra vero Rituum Congregatio 27. Septembris 1608. Communionem Cleri jubet in hac Missa, in memoriam, quod Christus communicavit Apostolos, & hoc est servandum. Communicent autem Presbyteri cum Stola de collo Sacerdotes, & Levites, extra Chorum populus, ex *Concilio Toletano 4. cap. 17*. si tamen Stola omittatur, non est peccatum mortale. *DD. apud Bonacinum, disp. 4. quest. 6. punct. 2. num. 2*.

(d) Genuflectit quandocumque accedit, &c. Ob reverentiam Sacramenti, licet in Calice lateat, & sub Velo, quod in simili casu alias observa.

(e) Ibidem dat Benedictionem, hoc est in latere Evangelii, neque perficit circulum, sed revertitur ad medium, ne terga vertat Sacramento, nam crastina die ob eandem causam idem habes aperte in Rubrica, ad *Oratio fratres*, eadem observent Ministri, & ad ea, quæ majoris sunt reverentiæ his diebus erga Christum a Judæis derisum, diligentius advertant.

R U B R I C A

8. Legitur Evangelium Sancti Joannis, in cuius initio Sacerdos non signat Altare, sed seipsum tantum.

G A V A T N U S.

In Altari non fit signum; quia ibi immediate adest auctor Benedictionum. Si legit Evangelium in libro, potest signare librum: ad ea, *Et Verbum caro factum est*, genuflectat Celebrans cum Ministris paulo versus Sacramentum.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

PRO FEBR. V. IN CENA DOMINI.

De præparandis pro Missa Solemni, Processione, Communionem, & denudatione Altarium.

I. Gavanti. num. 1. Crux quæ in Altari est, Velo reg-

regatur albo, &c.) Altare majus hac die parari debet solemniter pretiosioribus paramentis albis, sed supra pallium pretiosum albi coloris ponatur aliud leve antependium violacei coloris facile amovibile statim postquam recitatae fuerint in Choro horum minores, dictumque pallium album tali modo pariter ponatur, ut post vespertas faciliter possit Altare denudari. Cetera vero Altaria minora remanere possunt cum suis paramentis violaceis, a quibus tamen aciculæ removeri potuerunt, ut facilius suo tempore denudentur prædicta Altaria. Bissus *lit. A. n. 294.* Noster tamen Castaldus *lib. 3. sect. 6. capit. 2. n. 1.* & Rituale PP. Capuccinorum *lib. 3. capit. 15.* præscribunt Altaria etiam minora hac die ornari debere paramentis albi coloris. Crux quoque Altaris majoris, juxta mentem Gavanti supra, nec non Bauldry *part. 4. capit. 9. art. 1. num. 1.* & Bissi *loc. cit.* immo, & Cruces omnes reliquorum Altarium ex Castaldo citato Velis albis cooperiendæ sunt. Super tale Velum album ponendum esse Velum violaceum facile amovendum, finita tamen hora Nona, & non prius præscribit Memoriale Rituum ad usum Ecclesiæ Beneventanae majoris hebdomadæ *Tit. V. in Coena Domini, de præparandis ad Altare majus num. 2.* Pisart tamen in opusculo, cui titulus *Cæremonia Ecclesiæ certis quibusdam diebus observanda, &c.* In expositione litterali Rubricæ *Feria V. in Coena Domini n. 3. p. 58.* asserit S. R. C. die 16. Novembris 1649. declarasse Velum in Cruce Altaris violaceum semper manere debere pro ratione temporis Passionis, nec removendum nisi Feria 6. Parasceves juxta specialem ibidem Cæremoniam.

Decretum allegatum a laudato Pisart ita extensum reperitur in Regesto S. C. — quæsitum fuit a S. R. C. declarari, quo velo cooperienda sit Crux in Altari ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux processionalis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipse lotionis, sive mandati præcipiatur in Rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festività Missæ celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis? S. C. autem sub dicta die 16. Novembris 1649. respondit: *Colorem non esse mutandum*, & hoc Decretum datur in nostro Indice n. 302. — Quæ quidem responsio a Rubricistis diversimode intellecta fuit, ita ut aliqui intellexerint, velum Crucis in prædictis tribus functionibus semper debere esse album; alii vero e contra (inter quos est laudatus Pisart) intellexerint semper dictum velum debere esse violaceum, & nunquam mutari debere de violaceo in album toto Passionis tempore, nec removendum, nisi Feria 6. Parasceves, cui interpretationi, & sententiæ ego firmiter adhæreo; contraria enim interpretatio, & sententia profecto non est amplectenda; falsum quippe omnino est omnes prædictas tres Cruces debere tegi Velo albo, nam Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. n. 10.* ubi sermonem habet de Cruce processionali, aperte adstruit debere

esse velatam Velo violaceo. Et si Crux processionalis, quæ sit mane post Missam, debet esse hoc Velo tecta, licet omnia paramenta sint alba, etiam Crux processionalis, quæ in aliquibus Ecclesiis sit ad mandatum lotionis pedum, profecto Velo ejusdem coloris debet esse tecta. Sententia igitur prima, quæ interpretando prædictum Decretum sustinet omnes tres Cruces debere esse tectas Velo albo, non subsistit, cum certissimum sit juxta Cæremoniale Episc. contra quod nullum editur Decretum, quod Crux processionalis debeat cooperiri Velo violaceo. Hinc sit, ut potius sit adhærendum secundæ sententiæ interpretanti tale Decretum, ut color nunquam mutari debeat, & ita Velum Crucis Altaris de mane post horas non debet mutari de violaceo in album, & consequenter Crux, quæ adhibetur ad mandatum, debet pariter tegi Velo violaceo. Huc nostræ sententiæ majus robur accedit, ex eo quod ut optime adnotat Guyet *lib. 4. cap. 18. quæst. 25. in fine.* Vela omnia, quibus cooperiuntur Cruces, & Imagines tempore Passionis, coloris debent esse violacei; nec mutari opus est juxta colorem Festorum occurrentium, & revera occurrente Festo Annunciationis tempore Passionis, etiam in Ecclesia, cujus Annunciatio B. M. V. est titulus, Crux, quæ est in Altari, semper remanet contecta Velo violaceo, non vero albo correspondente colori paramentorum illius diei, unde idem est dicendum de Feria V. in Coena Domini, nimirum quamvis Altare ad Missam debeat parari antependio albi coloris, & cetera tum Sacerdotis, tum Ministrorum paramenta, debeant esse coloris albi, non idcirco Crux debet Velo albo cooperiri, alias etiam Crux processionalis deberet esse pariter Velo albo contecta, ut præscribit Castaldus; sed cum hoc sit contra dispositionem Cæremonialis Episcoporum, nullo modo servari debet; semper igitur firmum remanet, quod Velum Crucis Altaris nunquam est mutandum de violaceo in album, sed semper remanere debet coloris violacei, ob rationem etiam, quam adduximus in nostris Observationibus, & Additionibus ad Dominicam de Passione n. 2. nimirum quia talis color suboscuro significat Christum, qui se abscondit, & exivit de templo, & est talis, qualem requirit Passionis tempus; sed si hunc colorem requirit Passionis tempus pro Cruce processionalis, cur eundem non requirit pro Cruce Altaris? Disparitas sane numquam assignabitur, quamvis Bissus *lit. C. num. 592.* dicat quod ea, quæ respiciunt Missam, vel apparatus Altaris, debeant esse coloris albi, Crux autem processionalis, cum neque spectet ad Missam, neque ad Altaris ornatum, ideo debet tegi velo violaceo. Verum loquendo pariter de Cruce, quæ est super Altare, ut supra ostendimus validis rationibus, etiam si spectet ad Altaris ornatum, debet tamen esse tecta Velo violaceo, quia hoc Velum non debet correspondere colori paramentorum Altaris, & Sacerdotalium, sicut non correspondet Velum Crucis processionalis colori ejusdem processionalis, quæ sit hac die. Accedit huic nostræ sententiæ etiam Nicolaus

laus de Bralion p. 3. c. 9. n. 3. ubi, ait, Ritualistas, qui scripserunt, Velum, quo Crux, quæ hac die est in Altari, cooperitur, esse debere album, nullam habere rationem, ob quam id fieri debeat, si enim id fieri deberet, ut Velum colore cum paramentis conveniret, mutatio etiam coloris ejusdem Veli facienda esset omnibus Festis, quæ tempore Passionis occurrunt; de quo tamen nihil in Cæremoniali dicitur; si vero ob mysterium SS. Sacramenti hac die institutum; ergo Crux processionalis etiam Velo albo obtegenda erit, quam tamen Gavantus vult Velo violaceo cooperiri. Hæc laudatus Bralion.

Unica posset huic nostræ sententiæ obesse difficultas, nimirum Praxis Capellæ Pontificiæ, in qua Crux Altaris ad Missam Solemnem hujus diei vere tegitur Velo albo; sed hoc nihil officit, quia in tali Sacello alii pariter toto anno exercentur Ritus peculiare, qui proponi possunt aliis Ecclesiis, ut eos imitentur, a quibus referendis brevitati, & obsequio studens abstinere.

II. Credentia pariter parari debet hac die cum omnibus requisitis pro celebratione Missæ Solemnis, præterea in gratiam hujus Feriæ 5. poni debent super Patenam Hostiæ duæ magnæ, ambæ a Celebrante consecrandæ, quarum una pro sequenti Feria vi. servari debet, prout innuitur in supradicta Rubrica n. 6. pro qua secunda Hostia præparari etiam debet super Credentiam alius Calix amplius, & aliis pretiosior cum Palla, & Patena, & suo Velo, albo ex pulchrioribus. Item vitta serica albi coloris pro ligando suo tempore, seu firmando dicto velo Calicis, in quo reponi debet Hostia servanda; item Velum album oblongum pulcherrimum præter illud Subdiaconi si fieri potest pro tegendis humeris Celebrantis in processione, cum aliquot aciculis, seu vittis sericis, quibus illud firmetur, ne decadat in processione: præterea ponatur super Credentiam alius Calix, seu Pyxis, ut magis convenit cum multis particulis consecrandis pro Communione generali.

Item parentur Mappulæ ad extergendum os Communicantium, & alius Calix pro purificatione Sacerdotum communicandorum, & Vas unum, seu plura pro purificatione aliorum post sumptam Communionem. Præparetur etiam linteum magnum, seu plura apponenda ante communicandos. Bissus *lit. C num. 554. Bauldry part. 4. cap. 9. art. 1. num. 5. & 6.*

In Sacristia paretur aliud Thuribulum cum Navicula præter illud, quod inservire debet pro Missa, quia in processione duo Thuribula adhibentur, quia duo Acolythi incensare continuo debent Sacramentum in processione, ut præscribit Rubrica sequens n. 9.

III. Item parentur in Sacristia paramenta albi coloris pro Celebrante, & Ministris ad Missam Solemnem, nimirum Casula pro Sacerdote, Dalmatica, & Tunicella pro Sacris Ministris respective. Rursus paretur alia Tunicella, sed sine Manipulo albi coloris, nec non Cingulum, Amictus,

Alba pro alio Subdiacono, qui Crucem in processione deferre debet. In Ecclesiis Cathedralibus, quando celebrat Episcopus propriæ Diocesis, parari debent etiam, si commode fieri potest, sex, vel octo Pluviales albi coloris pro illis Beneficiatis, vel Mansionariis, qui deputati sunt ad deferendas hastas Baldachini in processione, ex Cæremonial. Episc. *lib. 2. cap. 23. §. 10.*

In Presbyterio de cornu Epistolæ extra cancellos, vel intra, si fieri potest, præparetur Baldachinum album perpulchrum deferendum in processione super SS. Sacramentum; item ad cornu Epistolæ ponatur Crux processionalis tecta Velo violaceo, & non albo, ut diximus ex Cæremoniali Episc. *lib. 2. c. 23. n. 10.* & ex Gavanto infra in Rubric. 9. *lit. 1* Et hæc est Praxis universalis almæ Urbis. Præparentur etiam in Choro plures Stolæ albæ, si fieri potest; sin vero ruberæ pro Sacerdotibus communicaturi; item præparentur etiam aliquæ Stolæ Diaconales albæ in casu, quo inter communicandos adfint aliqui Diaconatus ordine insigniti; plura funalia, faces, & candelæ gestandæ a Clericis, & Presbyteris accensæ in processione juxta eorum numerum. Item Thuriferarius parat ignem ponendum in Thuribulis; debet etiam adesse instrumentum ligneum, seu crotalum adhibendum loco Campanarum. Denique parentur duæ Stolæ violaceæ, altera pro Celebrante, altera pro Diacono adhibendæ in denudatione Altarium.

De Sacris Ritibus servandis in Missa hujus diei usque ad Processionem.

IV. Prædictis omnibus dispositis hora congruenti dicuntur Horæ Minores demissa voce sine cantu, & dum cantatur Nona debent Celebrans, & Ministri juxta morem in Sacristia indui suis paramentis, & Ceroferarii accendere sex candelas Altaris, sicut etiam in Sacristia suæ candelabra, quæ candelæ omnes ceræ albæ esse debent, quantum fieri potest. Bauldry *supra art. 2. n. 3. & Bissus lit. F n. 42. §. 2.*

Finita Nona, amovendum est pallium violaceum, remanente pallio albo pretioso, Crux tamen, ut diximus supra, debet semper remanere cooperta velo violaceo; deinde exeunt ex Sacristia, & pergunt ad Capellam omnes, ut moris est, ad celebrandam Missam Solemnem, quæ hodie cantanda est a Superiore Loci, quantum fieri potest: Bauldry *supra art. 2. num. 2.*

Ad Confessionem omittitur Psalmus *Judica me Deus*; item *Ps. Gloria Patri*, tam ad introitum, quam ad finem Psalmi *Lavabo*, ut præscribit Rubrica Missalis ante Dominicam Passionis.

Dicitur in hac Missa Hymnus *Gloria in excelsis*, ut præscribit Rubrica hujus diei post Introitum, & tunc pulsantur Campanæ omnes minores, majores, & Organa ubi sunt, sed postquam Celebrans cantaverit vocem illam, *Deo*, ne irruat sonus in Celebrantem intonantem talem Hymnum; præterea Chorus incipit prosequi Hymnum eundem,

dem, postquam in Ecclesia terminaverit sonitus, & Campanarum, & Organorum, Hippolytus a Portu *part. 3. c. 1. art. 2. in adnot. n. 2.* quamvis Horatius Christiani in *Praxi Pontificali Fer. V. in Cana Domini fest. 3. c. 4. n. 30.* & Bissus *supra §. 5.* necnon Halden. *part. 1. tit. 20. §. 1. de Fer. V. in Cana Domini* alterant, quod ad prædictum Hymnum *Gloria in excelsis* pulsantur omnes Ecclesiarum Campanæ, & Organa ab initio prædicti Hymni, usquedum totus a Musicis, vel a Choro fuerit decantatus, & postea Organa silent, & Campanæ non pulsantur usque ad Sabbatum Sanctum, ut suo loco dicitur, & interim in hoc triduo, & ad Divina Officia, & quando opus est loco Campanarum deserviet instrumentum ligneum, Crotalum dictum. Bissus *supra*, & quamvis Tonellius *lib. 3. c. 2. §. 1. n. 6.* Hippolytus a Portu *supra n. 3.* Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 3. n. 6. necnon Bauldry velint, quod supradictum instrumentum ligneum, non debeat pulsari ad elevationem SS. Sacramenti (neque etiam hodie ad *sanctus*) in Missa hujus Feriæ V. neque ad elevationem Hostiæ Fer. VI. in Parasceve, nihilominus Clericat. de Sacrificio Missæ *dec. 43. n. 6.* tenet pulsandum esse prædictum Crotalum tam hodie ad *sanctus*, & ad elevationem SS. Sacramenti, quam dum elevatur Sacratissima Hostia Fer. VI. seq. in Parasceve, quia facile hominum mentes vagantur, & ad fragorem lignei Instrumenti colliguntur; Inservit enim pulsatio talis crepitaculi lignei ad excitandam circumstantium attentionem ad Divina Mytheria statim peragenda. Bissus *Lit. S. n. 20. §. 49.* & ut ad Elevationem Sanctissimæ Hostiæ majori cum obsequio, eam mirentur, & venerentur, ut ait Clericat. *supra*; primæ nihilominus sententiæ est potius adhaerendum, quia totus populus supponitur attentus in adoratione Sanctissimi Sacramenti. Praxis similis servatur in Missis, quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi est publica Oratio quadraginta horarum, ut patet ex Instructione Clementina *num. 10.*

Graduale hujus diei ita lente cantatur, ut Celebrans dum cantatur, commodè Evangelium legere possit, benedicere Incensum, & Diaconum, ne nimis festinanter absoluto Graduali, silentium inter Graduale, & Evangelium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry *part. 4. c. 9. art. 3. n. 3.* Bissus *lit. F. n. 42. §. 6.* Vinitor *part. 6. tit. 8. n. 6.*

V. Dicto *sanctus*, vel incepto Cānone, quatuor, sex, aut ad summum octo Ministri Cottis induti afferunt totidem funalia cereæ albæ accensa, & factis debitis reverentis collocant se genuflexi hinc inde a lateribus Subdiaconi tenentis Patenam, vel si magis congruit, ad latera Altaris. Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 8. §. 69.* ibique remanent genuflexi donec fiet processio, & dum Communionem sunt accepturi, alios sibi substituunt, qui sustineant dicta funalia, & deinde post Communionem eadem recipiunt. Bauldry *supra n. 6.* Bissus *supra §. 9.* Vinitor *supra n. 8.*

Ministri Sacri dicto *Agnus Dei*, quia non datur pax, statim mutant loca; Diaconus enim accedit ad librum cum debitis genuflexionibus in accessu, & recessu; Subdiaconus vero cum genuflexionibus solitis ad dexteram Celebrantis pro cooperiendi, & discooperiendi Calice quando opus est. Sumpto pretioso Sanguine a Celebrante, diligentius Subdiaconus Palla cooperit Calicem (quia purificatio, & digitorum ablutio est facienda a Celebrante post Communionem generalem) eumque collocat versus cornu Evangelii super Corporale. Bauldry *supra n. 7.* Bissus *supra §. 10. & 11.* Vinitor *supra n. 9.* & non extra ipsum propter species vini consecrati adhuc in ejus fundo relictas. Bauld. *part. 3. c. 11. art. 10. n. 1.* Interim Diaconus facta genuflexione unico genu Sacramento in accessu, & recessu; Bissus *lit. B. n. 123 §. 32.* accedit ad dexteram Celebrantis. Bauldry *part. 4. c. 9. art. 2. n. 8. & cit. Bissus lit. F. n. 42. §. 11.*

Non est necesse, quidquid multi scripserint, Subdiaconum, cum tempus est, ex Credentia portare ad Altare Calicem, in quo reservanda est Hostia pro die sequenti, imo id est expresse contra Cærem. Episc. *lib. 2. c. 23. 23. §. 5.* ubi dicitur, quod Cæremoniarius, vel alius Cappellanus portet ex Abaco ad Altare supradictum Calicem magnum vacuum. Ita pariter Nicolaus de Bralione *part. 3. c. 9. de Feria V. in Cana Domini n. 5.* Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *c. 2. §. 5. n. 3.*

VI. Rubric. n. 6. — *Quem Diaconus Palla, & Patenam cooperit, &c.* — Delato autem præfato Calice, depositoque super Altare ab eo, qui supra; Diaconus eum accipit, discooperit, & ab eo Palam, & Patenam aufert, quo facto Celebrans cum Diacono genuflectit unico genu, sicut & Subdiaconus, ac statim surgunt, & tunc Celebrans alteram Hostiam consecratam reponit reverenter dextera manu in Calice, ut *supra* delato, quem Diaconus sustinet ante Celebrantem, postea eum collocat super Altare in medio Corporalis; Memoriale Rituum *supra n. 4. & 5.* Advertat autem hic Celebrans, quod ita immittat supradictam Hostiam in Calice, ut facile, & commodè sequenti die illam ex eodem Calice extrahere possit, sine ullo tamen manuum contactu, ut suo loco fusius dicemus. Bauldry *supra n. 8.* Bissus *supra §. 11.* Tum iterum genuflectit cum Ministris Sacris, & statim cum iisdem surgit, & Diaconus accedens omnino in medium, facit genuflexionem, Castaldus *lib. 3. fest. 6. cap. 3. n. 5.* & prius Palla, deinde ad tutelam Pallæ, Calicem prædictum Patena cooperit. Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. c. 23. §. 5.* Patena, inquam, sed inversa Bauldry *supra n. 8.* & desuper velum parvum album fericum expandit: Rubrica, & Gavant. *supra lit. b.* ex Cæremonial Episc. *supra*. Et in Calicem undequaque coopertum in medio prope Secretarum Tabellam collocat, seu propius ad Crucem Altaris, tali modo ut relinquatur in medio locus ponendi commodè Pyxidem cum Particulis consecratis ante eundem Calicem super Corporale pro Communionem

manitione generali facienda, quæ posita ut *supra*, eam discooperit cum genuflexione ante, & post, dum hæc sunt a Diacono. Celebrans, & Subdiaconus tunc genuflectunt in cornu Evangelii, & interea a Choro cantatur *Communio. Bauldry, & Bissus supra*.

VII. Rubr. & Gavant. lit. c. — *Fie Communio, &c.*) Cum hac die non solum Populus, sed etiam Sacerdotes, sive Dignitates, sive Canonici, ut clarius videbimus infra, cum non possint celebrare, debeant Communionem accipere de manu Celebrantis, juxta morem universalis Ecclesiæ, in memoriam quoque Christus Dominus hac die manu propria Apostolos communicavit, ut docent Gavantus *supra num. 7.* & juxta Decretum S. R. C. 27. Septembris 1608. & datum in nostro Indice *sub num. 91.* ideo cantato *Agnus Dei*, communicandi vocati per Cæremoniarium accedunt ad Altare, primo quidem Sacerdotes cum Stolis albis super Cottam a collo pendentibus, cum debitis genuflexionibus, & genuflexi ibi manent donec tempus erit sumendi Communionem, ut colligitur ex Cæremoniali Episcop. l. 2. c. 29. §. 3. Diaconus vero aperta Pyxide, ut *supra*, & genuflexione facta descendit in planum per gradus laterales ad cornu Epistolæ, ibique profunde inclinatus versus Celebrantem, manibus junctis dicit alta voce *Confiteor, &c.* vel cantando in tono, & notis consuetis, ut in fine Cæremonialis Episcop. quod quidem cantari debet semper in majoribus Ecclesiis, præsertim in Communionibus Generalibus, ut revera est hodie; *Bauldry supra. Halden num. 1. tit. 20. §. 1. de Feria V. in Coena Domini.*

Aperta Pyxide, & cantata a Choro Communionem, Celebrans post factam in medio genuflexionem cum Subdiacono, retrahet se aliquantulum ad cornu Epistolæ, ibique Subdiacono stante post ipsum; ex Cæremoniali Episcop. l. 2. c. 29. §. interim, & non prius Diaconus cantabit Confessionem, ut *supra*.

Finita Confessione Celebrans adhuc stans in cornu Evangelii, dat de more communicaturis absolutionem, dicens voce intelligibili: *Miserere vobis, &c.* faciens supra Populum signum Crucis, ut mos est. Cæremoniale Episc. *supra*, cui Diaconus adhuc inclinatus respondet *Amen*.

Diaconus facta genuflexione post datam absolutionem accedit ad partem Epistolæ, ubi genuflectus super suppedaneum Altaris expectat Communionem, & Subdiaconus qui stabat post Celebrantem in cornu Evangelii, facta ibidem genuflexione descendit ad secundum gradum, & statim genuflectit super suppedaneum a sinistris Diaconi, ibique Sacram Communionem expectat. Interim cum debitis reverentiis accedunt duo Acolyhti Cottis induti cum mantili albo, quod genuflexi sustinent ante communicandos, hinc inde ambabus manibus, per quatuor angulos, quosque completa fuerit Sacra Communio. Qui autem Communionem sunt sumpturi, convenienter singuli accedere debent cum debitis reverentiis, & communionem sumpta, per sinistram latus Celebrantis discedant; ibique in cornu Epistolæ purificationem accipiant

de manu Sacristæ, vel Acolyhti ministrantis Calicem cum vino, & mappula ad tergendum appensa, Cærem. Episc. *supra* §. 3.

Celebrans vero data absolutione Communicaturis se convertit ad medium Altaris versus Sacramentum, ibique genuflectit unico genu, deinde accipit Pyxidem, & conversus ad communicandos dicit: *Eccæ Agnus Dei, &c.*

Primo loco communicat Diaconum, & Subdiaconum paratos, deinde Sacerdotes cum Stolis, ut *supra*, & alios secundum ordinem Dignitatis Magistratus, & Nobiles etiam ad Altare si sit consuetudo. Deinde alios laicos utriusque sexus ad id paratos eo modo, quo notavimus in Missa Solemni. *Bauldry supra. n. 10.* Diaconus, & Subdiaconus sumpta Communionem, & facta genuflexione purificant sese si volunt, & statim redeunt ad latera Celebrantis; Diaconus quidem a dexteris, Subdiaconus a sinistris; *Bauldry supra. n. 11.* Hippolytus a Portu *supra Rubr. 6. in adnot. n. 10. §. Dum descendit.* Alter Minister præbet purificationem cum manutergio laicis sumentibus Communionem ad cancellos.

Expleta Communionem, & posita Pyxide in Tabernaculo, Celebrans porrigit Calicem (delatis prius ampullis ad Altare ab Acolytho, qui eas Subdiacono ministrabit) pro accipienda purificationem, & cætera, ut diximus alibi in Missa Solemni. Celebrans sumpta purificationem, Calicem ponit extra Corporale in cornu Epistolæ, postea unico genu Sacramento genuflectit, tum accedit ad idem cornu Epistolæ, ubi accipit Calicem, & abluat; & deinde extergit (non extra gradus Altaris, sed in loco solito) digitos, & posito subinde Calice prope Corporale, accedit ad medium Altaris, ubi iterum unico genu genuflectit absque capitis inclinatione, ac mox abluitionem sumit, quæ sumpta Subdiaconus Calicem extergit, illumque de more accommodat, & ad Credentium cum debitis genuflexionibus deferat: *Bissus lit. 1. M. n. 222. §. 10. Bauldry part. 3. cap. 17. n. 13.*

Celebrans igitur sumpta abluitione iterum genuflectens redit ad librum, ubi dicit *Communionem*, quæ dicta ad medium Altaris redit, genuflectit, tum osculatur Altare, deinde vertit se ad Populum versus cornu Evangelii, renibus ad illud versis, ne directe terga vertit Sacramento, & dicit *Dominus vobiscum*, & reversus ad medium Altaris, iterum genuflectit unico tamen genu, sine capitis inclinatione, & vadit ad cornu Epistolæ, ubi cantat Orationem de more, quæ cantata redit iterum ad medium Altaris, genuflectit ut *supra*, surgit, osculatur Altare, convenit se ad Populum, ut dictum est *supra* (Ministri vero genuflectunt semper prout Celebrans) & dicit *Dominus vobiscum, &c.* *Bauldry, & Bissus supra.*

Diaconus vero facta genuflexione, ut *supra*, vertit se quidem versus populum, sed aliquantulum versus cornu Evangelii sicut Celebrans, ne Sacramento terga vertat (Subdiaconus autem de suo loco non se movet) ibique stans, dicto *Dominus vobiscum*.

Missam. a. Celebrante, cantat *Leo. Missa est*; deinde Celebrans, & Diaconus iterum se vertunt ad Altare, & facta de more genuflectione, cetera omnia peragunt, ut in Missa Solemni celebrata coram SS. Sacramento, unde videantur ibi dicta.

VIII. Rubr. *Legitur Evangelium S. Joannis, &c.* Celebrans lecturus Evangelium, S. Joannis, non signat Altare in principio Evangelii, sed tantum librum, aut tabellam dicti Evangelii, si ibi sit; in defectu vero dictæ Tabellæ, vel Libri signat solum se ipsum, Bauldry, *supra*. n. 13. Interim autem accenduntur Candelæ gestandæ in processione, & si Chorus sit retro Altare, qui in Choro sunt, ut debito ordine ante Altare conveniant, se disponant; denique Sacerdos ad illa verba: *Et Verbum Caro, &c.* genuflectit aliquantulum versus Sacramentum, Gavantus *supra*. pars. 2. tit. 24. n. 19. & Bissus, *lit. M. n. 222. §. 11.*

Hodie præter Missam Solemnem concessam in his Ecclesiis tantum, in quibus asservatur SS. Sacramentum (ut patet ex Decreto edito die 14. Junii 1659. & dato in nostro Indice *sub* n. 336.) quam etiam S. R. C. 10. Decembris 1703. annuente Sanctissimo D. N. Clemente Papa XI. die 12. Januarii 1704. declaravit non esse de iuribus mere Parochialibus; & datur in nostro Indice *sub* n. 567. Præter, inquam, dictam Missam Solemnem; omnes aliæ privatæ Missæ prohibentur hac die in quocumque loco, non solum ex antiquo quodam Decreto S. R. C. quod affert Perficus *de offic. Sacerd. lib. 1. dub. 6. n. 40.* sed etiam ex Decreto recentissime edito a Clemente Papa XI. die 15. Martii 1712. & dato in nostro Indice *sub* n. 620. & ex aliis Decretis infra citandis, eadem dispositio clare colligitur, scilicet ne hac die, præter unicam Missam Solemnem conventualem, dicantur aliæ Missæ; nam si hodie occurrerit Festum S. Josephi, vel Annunciationis B. M. V. (vel aliquo alio occurrente Festo de præcepto in aliqua Diocesi, ut optime advertit Halden *par. 1. tit. 20. §. 1. de Fer. V. in Cena Domini*) tunc non solum servandum erit præceptum vacandi ab operibus servilibus, sed etiam audiendi Missam, quare præscribitur, quod ab Ordinariis locorum accurate provideatur, ut aliquæ Missæ Privatæ ante Missam Solemnem celebrentur, ut possint Fideles adimplere præceptum audiendi Missam in dictis diebus Festis; id autem liquet ex Decreto edito a S. R. C. 13. Septembris 1692. & in nostro Indice *sub* n. 501. & ex alio pariter Decreto edito 12. Septembris 1716. annuente SS. D. N. Clemente Papa XI. 27. Septembris ejusdem Anni, & dato in nostro Indice *sub* n. 632. Cum, inquam, in prædictis Decretis præscribatur, quod si Festum S. Josephi, vel Festum Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, debeat ab Ordinariis locorum provideri, ut aliquæ dicantur Missæ privatæ ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ, ut facilius adimpleri possit præceptum a Fidelibus audiendi Sacrum; aperte colligitur, quod nullo occurrente Festo de

præcepto hac die non debeat celebrari ulla Missa privata, sed sola Missa Conventualis in quocumque loco. Immo post hanc Missam Solemnem Conventualem, ne in dictis quidem diebus Festis potest hodie celebrari aliqua alia Missa sine gravi culpa, ut tenent Barbosa, Gobat, Castropalaus, & alii apud Bissum *lit. F. num. 44. §. 1.*

R. U. B. R. I. C. A..

9. *Hodie*. (f) *paretur locus aptus in aliqua Capella Ecclesia, vel Altari; & decenter quoad fieri potest; ornetur* (g) *cum velis, & luminibus, ubi Calix cum Hostia; ut supra; reservata; reponatur. Finita autem Missa accenduntur intorticia, & (h) fit processio more solito; alio tamen (i) Subdiacono parato Crucem ferente. (l) Celebrans indutus Pluviali albo stans ante Altare, (m) imponit Incensum in duobus Thuribulis absque benedictione, deinde in medio genuflexus, cum altero (n) incensat ter Sacramentum: & (o) accepto Calicem cum Sacramento de manu Diaconi stantis, & cooperto extremitatibus Veli, quo ejus humeri teguntur; procedit medius inter eundem Diaconum a dextris, & Subdiaconum a sinistris (p) sub Baldachino; duobus Acolythis (q) Sacramentum continue incensantibus usque ad locum preparatum, ubi pro crastino servandum est. Interea dum fit Processio; (r) cantatur Hymnus, Pange lingua gloriosi Corporis &c. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus a Sacerdote stante accipit Calicem cum Sacramento, & ponit (s) illum primo super Altare, ubi a Sacerdote genuflexo incensatur, ut supra, deinde (t) reponit in capsula.*

G. A. P. A. N. T. U. S.

(f) *Paretur locus*. Omnino debet esse distinctus ab Altari, in quo fuit celebratum.

(g) *Cum Velis*. Vela sunt cortinæ, ex Gloss. de Consecrat. d. 1. c. Altaris. Immo ex Ambros. ad Marcellinum, ut explicat Baron. Anno 112. sunt Cortinæ Regiæ. Plura idem Baron. Anno 329. non igitur adhibeantur panni nigri, tum quia in horto sepultus fuit Christus, tum quia crastina die super Calicem adhuc erit Velum album, cum reportabitur ad Altare Majus; tum quia vivit vere Christus, etiam in representatione mortis ejusdem; exemplum habes in Sacello Pontificio Romano, ubi omnia splendent in hoc casu reservandæ Hostiæ abusive a vulgo sepulcrum Christi appellatur, ut supra diximus.

(h) *Fit Processio more solito*. Ante Pium V. de hac nulla mentio est in Missalibus; fit autem de more, Acolythis nimirum cum Candelabris Crucem comitantibus* non tamen extra Ecclesiam ex

Decreto Sac. Congr. super negotiis Episcoporum, tam in hac, quam in sequenti Feria, die 6. Augusti 1591.

(i) *Subdiaconoparato*. Id est, cum Tunicella alba, sine Manipulo: Crux etiam sit adhuc velata, contra quosdam, qui oppositum scripserunt gratias; & melius Romæ Velo regitur violaceo, quam albo, prout requirit Passionis tempus, quod autem a Subdiacono Crux deferatur, diximus supra *part. 2. tit. 13. n. 4.* Hic autem cum suis Acolythis stabit, genuflexis aliis in loco, ubi reponitur Sacramentum.

(l) *Celebrans indutus Pluviali*. Ut illud induat, retrahat se extra cornu Epistolæ, ob præsentiam Sacramenti, ibique omnes deponant Manipulos.

(m) *Imponis Incensum absque Benedictione*. Vide supra, quæ diximus in elevatione Hostiæ ad Missam *part. 2. tit. 87. n. 8. & in Carem. Episc. lib. 1. c. 23. & lib. 2. c. 33. habetur.*

(n) *Insensat-ter Sacramentum*. Adde facta ante, & post profunda capitis simul cum Ministris inclinatione, caveat Diaconus ab osculis coram Sacramento, *Carem. Episc. lib. 1. c. 23.*

(o) *Accepto Calice*. Ita ut Celebrans sinistra nodum teneat, & dexteram superponat Calici, quam Diaconus tegit extremitatibus veli pendentis ab humeris.

(p) *Sub Baldachino*. Vocatur Mappula ab *Innocent. III. lib. 2. c. Myst. Miss. c. 7.* & in distributione hastarum ejusdem, nobilioribus dantur eæ, quæ sunt in facie Celebrantis, posteriores minus nobilibus. *Carem. Pap. lib. 2. cap. 14. & Carem. Episc. lib. 1. cap. 14.* nobilioribus item inter hastas pares dentur eæ quæ sunt a dextris Celebrantis, dum procedit; convenit tamen; ut hodie, & sequenti die ab Ecclesiasticis cum Pluvialibus deferantur hastæ: quos si desint Pluvialia, non ideo induant Stolas, Cottis tantum induti, ex *Carem. Episc. lib. 2. c. 25. & 26.*

(q) *Sacramentum continue incensantibus*. Duobus modis fieri potest, primo, si Acolythis alterutrum incensant, ductis Thuribulis, ut sit in incensatione personarum. Secundo, si hinc inde ante procedant moventes manibus dextris Thuribula de iisdem pendentia, & fumantia, ait *Rituale Romanum de Processione SS. Sacramenti*, quasi sternendo viam Sacramento cum odore Incensi, qui modus videtur magis usitatus, & majorem reverentiam connotat erga Sacramentum; quod numquam nisi a genuflexis Sacerdotibus, incensari solent.

(r) *Cantatur Hymnus: Pange*. Celebrans numquam cum aliis in processione Sacramenti cantat, sed secreto dicit, quia processio non fit extra Ecclesiam, convenit, ut Clerus ad primos duos versus, *Tantum ergo Sacramentum*, &c. genuflectat conversus ad Sacramentum: Ministri tamen non genuflectant; extra Ecclesiam vero minime; & ubi multus est Clerus, posset alioqui, & male interrumpi processio.

(1) *Illum primo super Altare*. Adde: & deinde genuflectione facta descendit, & rursus im-

ponit curat Incensum sine Benedictione a Celebrante stante, ut prius, amoto velo per Subdiaconum ab humeris Celebrantis; quia non est daturus in fine Benedictionem.

Dum incensatur Sacramentum, cantatur, *O salutaris Hostia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, ut in *Carem. Episc. lib. 2. c. 23.*

(t) *Reponit in Capsula*. Facta iterum genuflectione, ante, & post. Clavem autem dabit illi, ad quem spectat; non enim videndus est Calix a populo, & multo minus Hostia patere populo debent, neque dari debet Clavis laico, quantumvis nobili ex Decreto S. R. C. 30. Januarii 1610. sed ei potius, qui sequenti die est celebraturus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Processione hujus diei.

IX. Rubr. & Gavant. lit. f -- *Paratur locus, &c.* Ex Decreto S. C. super negotiis Episcoporum, & Regularium, allegato supra a Gavanto, supradictus locus debet esse intra Ecclesiam. Potest autem ornari etiam floribus, sive aliis rebus ad splendorem ducentibus, additis multis luminibus, sive ex cera alba, sive etiam ex oleo juxta qualitatem, & dispositionem apparatus; & notandum, quod in hoc loco non debet poni Sacramentum expositum, ut fieri solet in oratione quadraginta Horarum, vel in Festo Corporis Christi, sed debet poni in Capsula (cum Corporali in fundo ejus extenso) clave observata, collocanda in eminenti loco, ad quem ascendetur per gradus; quæ Capsula sit etiam pulchra, elaborata tam intus, quam extra; convenit etiam, ut supra eam sit Baldachinum album, nisi talis esset apparatus virilis undique picturis ornatus, ut Baldachinum videatur superfluum. Bissus *lit. L n. 231.*

Præterea collocari debent in eodem Altari sex Candelabra cum totidem Cereis ceræ albæ, non tamen Reliquiæ Sanctorum, neque Imagines. Hæc *supra*, Bauldry *part. 4. c. 9. art. 1. n. 2.* & Hippolytus a Portu *supra art. 3. Rubr. 8. in Adnot. n. 2.* Poni tamen possunt circum Angelorum simulacra candelas manibus tenentia. Bauldry *supra n. 4. a Portu supra.*

X. Rubr. & Gav. lit. h -- *Fit processio more solito, &c.* Finita Missa Celebrans medius inter suos Ministros accedit ad medium Altaris, ibique genuflectunt ad oram ipsius, unico tamen genu, ut commodius surgere possint; tum unus post alium præcedente Subdiacono, Bauldry *part. 3. cap. 11. art. 5. n. 3.* per gradus laterales cornu Epistolæ descendunt in planum Presbyterii, & ibidem Celebrans depositis Planetis, & Manipulo (sicut & Ministri Sacri suos Manipulos deponunt) accipit Pluviale album pretiosum adjuvantibus Cæremoniario, & Acolythis, ut docet Bralio *part. 3. cap. 1. n. 15.* vel Ministris Sacris, juxta Ecclesiarum consuetudinem, & hæc est Praxis Romanarum Ecclesiarum, nec non sententia Bissi *lit. P n. 226. §. 2.* Interim Sactista, vel aliquis Acolythus vadit ad locum, in quo Sacramentum reponi debet, ibique

que candelas accendit; & explicat Corporale in medio Altaris, si super illud reponi debeat Calix cum SS. Sacramento, ut infra dicetur, parat scabellum, super quod ascendet Diaconus, si opus est, ut in Capsula SS. Sacramentum reponat, & diligenter observet, utrum ibidem recte omnia disposita sint. Interim in Choro distribuuntur etiam ab aliquo Ministro candelæ ceræ albæ, & faces pro processione, quæ etiam accenduntur, ut supra innuimus, Bauldry *part. 4. c. 9. art. 3. n. 1. 2. & 3.* Bissus *supra lit. P. n. 226. §. 2.*

Celebrans vero sumpto Pluviali incedens per planum manibus junctis, & nudo capite medius inter Sacros Ministros, tenentes hinc inde de more fimbrias anteriores Pluvialis, ad medium Altaris accedit, ubi genuflectit utroque genu in plana terra cum præfatis Ministris Sacris, & etiam caput profunde inclinat cum iisdem, tum surgunt omnes, & ad inferiorem gradum Altaris genuflectunt, ut colligi potest ex Cæremionali Episcop. ubi genuflexi parumper orant. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 17. n. 1.*

Interim duo Thuriferarii cum suis Thuribulis cum igne, & Naviculis accedunt cum debitis genuflectionibus ad dexteram Diaconi, ita ut primus sit ei proximior. Bauldry *supra n. 4.* Bissus *supra.*

Celebrans surgit cum Ministris Sacris (sed omiffa omni genuflectione, quia non discedunt a loco, in quo sunt) & stans imponit Incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribulo primi Thuriferarii, non solum absque Benedictione, sed etiam sine osculis; tum ipse Thuriferarius paululum recedit, locum cedens secundo Thuriferario, in cujus Thuribulo pariter Celebrans Thus imponit ex priori Navicula, quam ideo Diaconus apud se retinet, quo factò hic secundus Thuriferarius, facta genuflectione, accedit cum Thuribulo ad cornu Epistolæ, ibique genuflexus in plano manet usque ad initium processionis inclusive. Primus vero Thuriferarius iterum facta genuflectione, accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, porrigit Thuribulum, & parum recedit, advertens (sicut omnes alii advertere debent) ut non vertant terga SS. Sacramento, quantum fieri potest. Bauldry *supra n. 8.* Bissus *supra §. 2.* Vinitor *par. 6. tit. 8. n. 17.*

Posito incenso in duobus Thuribulis, Sacerdos, & Ministri Sacri genuflectunt, & statim Diaconus eidem Celebranti genuflexo Thuribulum a primo Acolyto acceptum tradit sine osculis. Bauldry *supra n. 9.* Bissus *supra,* & Vinitor *supra n. 18.*

Tum Celebrans incensat Sacramentum super Altare positum suo velo coopertum, elevantibus interim Ministris Sacris fimbrias anteriores sui Pluvialis, & se inclinantibus cum Celebrante ante, & post dictam incensationem, quo factò reddit Celebrans Thuribulum Diacono, & hic primo Thuriferario, qui, eo accepto, facta genuflectione, pergit ad cornu Evangelii, & ibi manet genuflexus e regione alterius Thuriferarii. Hi autem

uo, acceptis Thuribulis, incensare non debent Sa-

cramentum, nisi durante Processione. Bauldry *supra n. 9. & 10.* Bissus *supra §. 3.* Vinitor *supra n. 19.*

Dum hæc peraguntur, paululum retro dictos Ministros debent constitui qui delaturi sunt hastas Baldachini, qui quidem ibidem manebunt genibus flexis, donec omnes de Choro, præmissa SS. Sacramento genuflectione, egrediantur ad Processionem, & tunc surgentes, facta postea ibidem genuflectione, pergent ad Baldachinum, & illud ante medium viæ in exitu cancellorum, sive Presbyterii pro situ loci constituent, ubi manebunt genuflexi tenentes ejusdem hastas, donec sub Baldachinum ingrediatur Celebrans; & ita disponentur, ut Digniores ferant hastas anteriores, & ex illis Digniori debetur ea, quæ est a dexteris celebrantis, sive ante, sive retro, utpote Dignior, juxta dispositiones Cæremionalis Pæpæ, & Cæremionalis Episcoporum allegatis a Gavanto *supra lit. p.* — Interim etiam Subdiaconus, qui defert Crucem, facta cum eis genuflectione accipiet Crucem, & medius inter duos Ceroferarios perget ad planum ante medium Presbyterii paulo remotius ab Altari & Baldachino, ubi stans cum Ceroferariis expectabit, donec inchoetur Processio.

Dum etiam prædicta omnia peraguntur, Magister Cæremonarum imponit super humeros Celebrantis velum oblongum perpulcrum, quod firmabitur aciculis, vel vittis sericis, ne per viam decidat, ut supra innuimus, deinde Celebrans cum Ministris Sacris ad secundum gradum Altaris ascendit, & statim Diaconus progreditur ad suppedaneum Altaris, ubi genuflectit unico genu absque capitis inclinatione, & mox surgit (interim Celebrans cum Subdiacono genuflectit in suppedaneo) & ad cautelam firmat velum Calicis vitta serica albi coloris. Deinde cum debitis reverentis accipit dexteram nodum, sinistra pedem Calicis. *Memoriale Rituum majoris hebdomadae c. 2. §. 9. n. 5.* Tum præfatus Diaconus per latus suum sinistrum, seu per eam partem, quæ respicit cornu Evangelii, se convertit ad Celebrantem, cui Celebranti genuflexo ipse Diaconus stans supradictum Calicem reverenter tradit, Bissus *supra §. 3.* Bauldry *supra n. 11.* qui Celebrans illum accipit sinistra per modum, submitte eam velo, & dexteram ponit super Calicem, super quem Diaconus extendit extremitates ambas veli humeralis, & mox Celebrante surgente, Diaconus genuflectit, & Sacramentum adorat. *Memoriale Rituum supra num. 6.*

Celebrans vero tenens prædictum Calicem ambabus manibus, ut supra, ascendit in planum suppedanei, & vertit renes Altari; interim Ministri Sacri cum debita genuflectione, hoc est unico genu, mutant loca, ita ut Diaconus incedat in Processione a dexteris, & Subdiaconus a sinistris Celebrantis hinc inde, & ambo sic assistentes, fimbrias anteriores Pluvialis elevantes, & cum opus est brachia ejus sublevantes, & tunc, & non prius incipitur per Cantores adhuc genuflexos: *Pange lingua, &c. Memoriale Rituum supra n. 7. & 8.* Honoratius Christiani *sess. 3. c. 8. num. 8. & 9.* Bauldr *su-*

præ n. 12. & 13. Bissus sup. §. 3. Turrinus par. 3. sect. 2. c. 1. §. Facta brevi oratione.

Advertere lubet hoc loco, quod Cæremoniarius, vel aliquis alius, dum Celebrans descendit gestans SS. Sacramentum, & quodcumque opus erit, eleve extrematam anteriorem vestis ejusdem Celebrantis: Bauld. *sup. n. 14.*

Congruum etiam esset, dum Celebrans descendit per gradus Altaris adhibere umbellam sericam, & albi coloris (ut dicemus in Processione, quæ fit in Festo SS. Corporis Christi) quæ ferri deberet ab aliquo supra caput Celebrantis, eam elevando in subsidium Baldachini per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldachinum, ne SS. Sacramentum absque honoris tegmine, ne per breve quidem spatium deferatur. Baruffaldus in *Commemorat. ad Rituale Rom. de proc. SS. Corporis Christi tit. 80. §. 3. n. 37.*

Notandum præterea, quod supradicti Ecclesiastici, Episcopo celebrante, parati cum Pluvialibus albi coloris, sed sine Stolis, ipso vero non celebrante cum Cottis tantum, quando Celebrans incipit descendere, debent sumere hastas Baldachini sibi ab Acolythis porrectas. Regulariter autem Baldachini hasta solent in medio Presbyterio elevari, si tamen commode fieri potest: Baruffaldus *sup. n. 17. Bissus supra.* Duo vero supradicti Thuriferarii eodem tempore hinc inde ante Baldachinum se constituunt, ut graviter, & modeste semper in eo situ procedant, facie adinvicem versa, ne terga vertant Sacramento. Bauldry *sup. n. 17. Bissus supra §. 4.*

In tonatis duobus primis versiculis prædicti Hymni, surgent omnes, & per viam longiorem intra Ecclesiam procedant ad locum præparatum, seu ad Sacellum, ubi reponendus est Calix cum Sanctissima Hostia. Procedent, inquam, ordine sequenti.

XI. Rubr. & Gav. lit. i -- Subdiacono parato crucem ferente &c.) Primo procedunt Laici, si qui sunt cum facibus accensis. Bauldry *sup. Bissus supra §. 4.* tum Subdiaconus cum Cruce medius inter duos Ceroferarios, qui nunquam genuflectunt, nec etiam SS. Sacramento; Castaldus *lib. 3. sect. 6. c. 4. n. 5. Corsetus tract. 1. part. 1. c. 16. n. 12. Caramuel apud Tonellium lib. 2. n. 3. Bissus lit. C n. 559. lit. F n. 42. §. 14. & 17. lit. C n. 20. & 21. lit. P n. 226. §. 2.* cum Gav. *supra;* vertentes se erga Ecclesiam, incipiunt procedere lente, & graviter, post quos sequuntur alii de Clero bini, & bini cum candelis accensis, ut supra, præmissa genuflectione utroque genu SS. Sacramento, præcedentibus inferioribus; gestant autem Candelas dextera manu, vel sinistra respective, prout diximus agendo de Processione quadraginta Horarum *part. 2. tit. 14. n. 4.* post Seniores de dicto Clero, octo Cappellani, vel Acolythy cum finalibus eodem modo accensis ibunt hinc inde ante Baldachinum, quatuor pro qualibet parte, & post eos duo Thuriferarii gestantes respective manu sinistra Naviculam, & manu dextera Thuribulum, vel e contra, & incensantes conti-

GAVANT. Tom. II.

nue Sacramentum, non eo modo, quo ad elevationem in Missa, & Benedictionem ejusdem Sacramenti fieri solet, quippe qui inter ambulandum esset valde incommodus, sed Thuribulum e manu dextera pendens ab eo, qui est a sinistris Celebrantis, ab eo vero, qui est a latere dextero, e manu sinistra graviter, & modeste alternatim movente, tractibus tamen longioribus erga Sacramentum productis, ut ne dum ei viam sternere, sed ipsum quoque incensare vere dici possint. Gav. *sup. lit. q. Bissus, lit. P n. 226. §. 4. & lit. F n. 45. contra Quarta de Process. sect. 3. punct. 3. quest. 5.* sed juxta communiorē praxim, præsertim Basilicarum Urbis.

XII. Rubr. & Gav. lit. p -- Sub Baldachino &c.) Post hos omnes ibit Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum sub Baldachino tenens elevatum Calicem fere ob oculos, quos defixos modeste semper habebit in eum, & voce submissa recitabit cum Ministris Sacris devote præfatum Hymnum *Pange lingua, &c.* & alios, ac etiam Psalmos, si opus sit; deferentibus vero hastas Baldachini eisdem, qui supra cum Pluvialibus albis, prout diximus supra, quibus deficientibus non debent adhiberi Stola, sed sufficient Cortæ, ut notat Gavantus *supra.* Verum juxta praxim Ecclesiæ Lateranensis, & aliarum Basilicarum Urbis deferunt tales hastas octo seniores, & Digniores de Choro, non quidem Pluvialibus, sed solo suo habitu choralis induti.

Prælati, si qui aderint, incedent post Celebrantem, primo quidem Digniores, deinde minus Digni: Castaldus *supra c. 4. n. 4.* Advertant autem posteriores procedentes de Clero, ut non nimis elongentur a Celebrante, ne SS. Sacramentum sine lumine deferatur, ad quod attendere omnino debet Cæremoniarius, sicut ad alia omnia, & ideo neque candelam, neque locum specialem habere debet, ut omnibus provideat, & præsertim ut Clerus modeste procedat; quare nunc huc, nunc illud pergere debet ad omnia dirigenda. Bauldry *sup. num. 10. Bissus supra §. 5.*

XIII. Rubr. & Gav. lit. t -- Cantatur Hymnus *Pange, &c.*) Interea vero dum fit Processio, cantatur, ut innuimus supra, Hymnus *Pange lingua, &c.* interponendo pausam aliquam inter versus, longioris, vel brevioris viæ ratione attenta. Bissus *lit. P n. 226. §. 3.* inchoantibus unamquamque stropham duobus Cantoribus, & toto Choro cætera prosequente. Cum dicentur hi duo versiculi: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui,* decet ut omnes (præter Subdiaconum Crucem ferentem, & Ceroferarios, qui stantes se tunc convertere debent ad SS. Sacramentum) intra Ecclesiam tunc genuflectant versus SS. Sacramentum, si commode possint; Celebrans vero cum Ministris, & hi qui ferunt Baldachinum, sistent interim immoti. Finitis prædictis versibus, omnes surgent, & facta simul genuflectione convertentes faciem ad Crucem, coeptum iter peragent. Gav. *supra, & Cærem. Monast. lib. 4. c. 8. §. 8.* Verum melius erit, si una, vel altera strophæ repetatur ante prædi-

H

ctos

otos versiculos, ut deferentes candelas, & faces, non habeant opus genuflectere. In via, & illi versiculi dicantur, cum omnes ante Altare, in quo reponi debet SS. Sacramentum, fuerint genuflexi. Bissus *lit. P. n. 226. §. 3. & lit. F n. 42. §. 15. Itemque lit. T n. 10.*

XIV. & Gav. *lit. f. — Illum primo super Altare, &c.*) Cum ad Sacellum pervenerint, Subdiaconus, & Ceroferarii sistunt se e regione prædicti Sacelli aliquantulum recedentes e medio, ita ut aditus pateat procedentibus, & nullum impedimentum afferat Celebranti, & aliis, tum Clerus dividatur in duas partes hinc inde, ut Thuriferarius, Ministri Sacri, & Celebrans sub Baldachino commodè transire possint per medium illorum; juvenes remaneant prope Crucem, seniores vero ex ordine procedant ultra, ita ut proximiores sint Sacello, sive Altari, & omnes hinc inde stabunt facie adinvicem conversa usque ad adventum Sacramenti, & tunc omnes ante illud genuflectunt utroque genu, & sic manent genuflexi versus Sacellum, donec inde recedant. Gerlacus Vinitor *sup. n. 23. Memoriale Rituum sup. n. 10. & 11. Castaldus lib. 3. sect. 6. c. 4. n. 5.*

Si vero in hac Processione sint Laici, seu Confratres, & multus sit Clerus, tunc omnes procedentes in simplicem gyrum se disponunt; primum gyrum faciunt prædicti Laici, seu Confratres, secundum Clerici, & Beneficiarii, seu Mansionarii, tertium anteriorem Canonici, ita tamen ut semper juniores singulorum gyrorum maneat prope Crucem hinc inde, seniores vero, sive Digniores sint Capellæ, seu Sacello proximiores; Memoriale Rituum *sup. n. 11.*

Celebrans cum Sacramento statim ut ingressus fuerit Sacellum, sive Capellam, Acolythi resumunt hastas Baldachini, illud asportantes ad locum suum, vel ad portam Capellæ, & supradicti Hastiferi parati locum suum petunt, & ibi manent genuflexi ut alii. Memoriale Rituum *sup. n. 13.* Subdiaconus vero, seu Cruciferarius, & Ceroferarii postquam omnes transierint, statim collocant se e regione Sacelli, in medio gyri illum claudentes, & omnes præter supradictum Cruciferarium, & Ceroferarios, manent ut supra, genuflexi, conversa facie ad Sacramentum. Memoriale Rituum *sup. n. 14.*

Postquam igitur Celebrans ingressus fuerit Capellam, seu Sacellum, Thuriferarii cessant a thurificatione, post quam etiam aliquantulum se retrahunt, ut Celebranti, & Ministris locum cedant. Bould. *sup. n. 22. Bissus lit. F n. 42. §. 14.*

XV. Gav. *ead. lit. f. — Dum incensatur Sacramentum, &c.*) Interim Cantores incanto pio, & devoto cantant: O salutaris Hostia, &c. vel Tantum ergo Sacramentum, &c. donec Sacramentum fuerit per Celebrantem incensatum, & per Diaconum repositum ut colligitur ex Cærem. Episc. *lib. 2. c. 23. §. 13. & ex Gav. supra.*

Celebrans, & Ministri Sacri ascendunt ante supremum gradum Altaris, scilicet ante suppedaneum;

Memoriale Rituum *sup. n. 15. & Diaconus statim super suppedaneum, ubi genuflectis, quasi vertentes ad cornu Epistolæ; Bouldry sup. n. 22. & Celebrans stans porrigit Calicem cum Sacramento Diacono, ut supra genuflexo, remotis prius per eundem Diaconum veli humeralis extremitatibus; Memoriale Rituum supra; quem Calicem prædictus Diaconus reverenter accipit, deinde surgit, & conversus ad Celebrantem paululum expectat, donec Celebrans genuflexus adoraverit SS. Sacramentum, quod semper facit in casu simili, deinde ponit Diaconus devote Calicem super Corporale in medio Altaris extensum, cavens ne tergat Celebranti genuflexo. Rubr. Missalis *supra.* Claudius Arnaudus in *Feria V. in Cænis Domini. Turinus part. 3. sect. 2. cap. 1. §. Descendit. Corsetus tract. 1. part. 2. cap. 6. n. 16. Vinitor sup. n. 24.**

XVI. Rubr. & Gav. *lit. t. — Reponit in capsula, &c.*) His tamen non obstantibus, Cærem. Episc. auctoritate Benedicti XIII. recens recognitum *lib. 2. cap. 23. §. 23.* præscribit, quod Diaconus accepto Calice, ut supra, ipsum reponat non super Altari, sed in loco præparato, idest ut explicat Memoriale Rituum *supra n. 27.* in oculo, sive capsula præparata super Altari, non tamen illam tunc claudens, nisi facta incensatione Sacramenti, idem etiam docet Horatius Christiani *sect. 3. cap. 8. n. 16.*

Ex supradicta igitur Rituum variatione sciendum est, quod quando Missale, & Cæremoniale aperte differunt in præscribendo aliquo Ritu, ut in locis supracit. non ideo ita sibi contradicere credendum est, ut unum prohibeat, quod alterum præscribit, sed potius utroque modo talem Ritu observari posse. Missale igitur præscribit, quod Diaconus ponat Calicem super Corporale in medio Altaris; Cæremoniale vero, quod deponat super Altari in loco præparato, idest in capsula (quæ tamen claudi non debet, nisi facta incensatione) quodcumque horum fiat, rite ac legitime fiat, Nicolaus de Brillon in Appendice *3. c. 1. n. 5.* quamvis tamen Ritus a Missali præscriptus relinqui possit Ecclesiis Parochialibus; alius vero Ritus a Cæremoniali præscriptus Ecclesiis Cathedralibus, ob particularem, & præcipuam quamdam rationem (pro quibus præsertim est Cærem. Episc.) relinqui potest, ut a simili tradit Nicolaus de Brillon *part. 3. c. 14. n. 8.*

Diaconus itaque, deposito in medio Altaris, vel in Capsula ut supra SS. Sacramento; tum facta genuflectione surgit, & accedit ad dexteram Celebrantis, ubi manet genuflexus sicut Celebrans cum Subdiacono, qui genuflectere debuit, statim ac Diacono Celebrans Sacramentum dedit in inferiori Altaris gradus. Gradus autem iste inferior Altaris, in quo genuflectere debent Celebrans, & iterum in incensatione, & post eam denuo in eodem genuflectet, diversimode a Rubricistis intelligitur. Alii enim volunt, quod sit gradus primus, alii quod sit ultimus, ut advertit Sarnellius *Episc. Eccles. rom. 8.*

rom. 8. epist. 26. Praxis tamen Urbis omnium Rituum Magistra est, ut ad infimum gradum descendat; ibique etiam suo tempore genuflexus incensationem faciat; Baruffaldus de *Processione in Feste SS. Corporis Christi rit.* 8. n. 64. & 65.

Dum genuflexus est Celebrans, per Ministros Sacros, vel per Cereemoniarium, ut ait Horatius Christiani *scilicet* 3. c. 8. n. 17. amovetur ex ejus humeris velum oblongum, quod Diaconus, vel Cereemonarius tradit alicui Ministro non occupato, qui illud ponit in aliquo loco congruo. Bauldry *sup. n. 12.* Bissus *lit. F.* n. 42. §. 15. Vinitor *sup. n. 24.* Postea surgit Celebrans (sicut, & Ministri Sacri surgunt, ut statuit in sua speciali instructione Clemens XI. de ordine servando in Oratione quadraginta Horarum, quam supra per extensum dedimus). ibique paulo retrocedens, Cere. Episc. *lib. 2. c. 23.* §. 13. stans imponit incensum in uno ex Thuribulis sine benedictione, ministro Diaconi sine osculis; tum Celebrans cum Ministris Sacris genuflectit iterum super infimum gradum, & sumpto Thuribulo ter incensat Sacramentum suo velo reclusum, Ministris elevantibus partes anteriores Pluvialis, & profunde inclinantis cum Celebrante ante, & post, Bauldry *sup. n. 23.* Bissus *sup. n. 15.* Vinitor *sup. n. 25.*

Finita incensatione, Celebrans tradit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui Diaconus postea ascendit ad Altare genuflectit, & statim surgit, tum accipit Calicem cum Sacramento, & reponit super Corporale in Capsula ut supra; (si tamen locus esset ita paratus, ut commode a Diacono non posset poni Sacramentum in sua Capsula, tunc alius Sacerdos cum Cotta, & Stola poterit id prestare) deinde genuflectit, & Capsulam claudit, & obsecrat clavi, quam dabit illi, ad quem spectat, nempe Sacristæ, vel Cereemoniario. Bauld. *sup. n. 24.* Bissus *sup. §. 16.* Turritinus *part. 3. sect. 3. c. 1. §. Diaconus, Cralii.*

Si vero prædictus Calix fuerit statim depositus in Capsula præparata super Altari, tunc Diaconus, facta, ut *sup.* genuflexione SS. Sacramento surgit, & clausa Capsula, clavi obsecrat, ut *sup.* adnotatum est.

Clauso Sacramento in Capsula, & Diacono ad dexteram Celebrantis regresso, omnes genuflexi (exceptis Cruciferario, & Ceroferariis) aliquantulum orant. Bauld. *sup. n. 25.* Bissus *sup. §. 17.* Turritinus *sup. §. Clausa ostiolo.* Interim colliguntur cerei, asportantur, & extinguuntur. Memoriale *sup. n. 19.*

Facta oratione surgunt Celebrans, & omnes alii; iterum genuflectunt, & surgunt, postea redeunt in Sacristiam, præcedentibus Thuriferariis, quos sequitur Subdiaconus deferens Crucem, medius inter Ceroferarios habentes candelabra cum candelis accensis. Bauld. *sup. n. 26.* Corsetus *tract. 1. part. 2. c. 6. n. 17.* Deinde Celebrans medius inter Sacros Ministros elevantes fimbrias anteriores Pluvialis, ibique facta profunda inclinatione nudo capite Imagini, vel Cruci, de more suas ve-

stes deponunt. Bauldry *sup. num. 27.* Bissus *sup. n. 17.*

Ceteri de Clero accedunt ad Chorum, & ibi dicunt Vesperas demissa, sed intelligibili voce, & sine cantu, quo tempore ad Altare duæ candelæ ardere debent. Bissus *lit. H. n. 24.* §. 6. vel potius sex sicut in Missa. Bauldry *sup. n. 28.* Celebrans autem, & Ministri Sacri, depositis vestibus, seu paramentis albis, & sumptis a Celebrante, & Diacono Stolis violaceis, si sit opus, vadunt etiam ipsi ad Chorum pro dicendis Vesperis; quod si numerus Clericorum sit copiosior, possunt remanere in Sacristia, ibique, vel alibi Vesperas ex se dicere submissa voce. Bissus *lit. F. n. 42.* §. 18. Bauld. *sup. n. 27.*

Interim ex Altari majori transferuntur in Sacristiam Sanctæbrum Reliquiæ, si quæ super eodem fuissent depositæ inter candelabra, per duos Cappellanos cum Stolis, & cum duobus Acolythis lumina gestantibus. Memoriale Rituum *sup. n. 2. pag. mibi 137.* Rursus eodem tempore omnia, quæ erant super Altare, & super Credentiam, Clerici reportant in Sacristiam, & aciculas de Mappis Altarium remonent, nisi id prius factum fuerit, ut supra dictum est, ut facilius, & promptius dicta Altaria denudari possunt. Bauldry *sup. num. 31.*

Dum dicuntur in Choro Vesperæ, aliquis Sacerdos Cotta, & Stola alba paratus, & aliquis Clericus cum velo humerali vadunt ad Altare, ubi adhuc est Pyxis cum Particulis consecratis, inservientibus duobus, vel quatuor Acolythis, quod est decentius cum luminibus, & prædicto Clerico pro velo humerali imponendo super humeros Sacerdotis cum debitis genuflexionibus, Pyxidem accipit, quam ponit non quidem in eadem Capsula, in qua paulo ante fuit repositus Calix, quem Celebrans degulit in Processione, ut vult Gav. *infra n. 20.* cum hic nullius ferme Ecclesiæ sit usus, sed poni debet dicta Pyxis in aliquo alio decenti loco, nimirum vel in aliqua Capella ab Ecclesia segregata, vel in aliquo Taberniculo existente in Sacristia, quæ quidem consuetudo hodie est fere communis omnium Ecclesiarum. Dum Sacerdos deferet prædictam Pyxidem, prædicti duo, vel quatuor Acolythis cum Cottis, & facibus ardentibus præcedant, &c. Asportata dicta Pyxide, lampades, & cerei, si qui sunt per Ecclesiam accensi, extinguuntur, solum illis relictis accensis, qui sunt in Altari, ubi est SS. Sacramentum. Bissus *sup. §. 19.* & duobus saltem candelabris ad Altare majus, usque dum cantantur Vesperæ.

His omnibus peractis, solet etiam e vasis Ecclesiæ removeri Aqua benedicta, nihilominus quia super hac communi præxi nulla habetur Rubrica, nullum Decretum; idcirco aliqui insurgunt contra hanc consuetudinem, dicentes, hac die, & sequenti Feria VI. in Parasceve non esse tollendam ex fontibus Ecclesiarum Aquam benedictam; sed adhuc in eis asservari debere prædictis diebus, sicut in more est omni alio tempore. Qui hanc opinionem

Omnibus datur in signum cum crotalo, ut sit in Siluratione Angelica loco signi meridiani, & interim omnes genuflexi orant. Facta brevi Oratione, omnes surgunt, & adorant unico genu Crucem, quæ ex nunc per hoc triduum usque ad Nonam Sabbati Sancti inclusive hac genuflexione colitur ab omnibus transeuntibus ante illam. Gavantus *supra*, & Memoriale Rituum *supra* n. 6. deinde pergunt omnes in Sacristiam debito servato ordine, sive ad faciendum mandatum, si mane fiat. Bauldry *supra* n. 5. Horatius Christiani *supra* n. 12. nec non Gay. *infra*.

Prædictæ denudationis Altarium mentionem faciunt Isidorus *de Offic. Eccles. lib. 1. c. 28.* Alcuin. *de divin. Offic. c. de Cæna Dom.* Amalarius *lib. de Eccles. Offic. lib. 1. c. de sexta variate Cæna Domini.* Rabanus Maurus *de Instit. Cleric. lib. 2. c. 36. de Cæna Domini.* Rupertus Abbas *de divin. Offic. lib. 5. c. 31.* Joannes Belet *in Rationali divin. Offic. n. 104.* Durand. *lib. 6. c. 76.*

Altarium denudationem sequitur in aliquibus Ecclesiis vetustissimis, Ritus lotionis eorumdem Altarium; cuius meminerunt laudati Scriptores, & ex recentioribus de ea fufe disserunt Martene *de antiq. Eccles. discipl. c. 62. §. 7.* Bellote *Observ. ad Ritus Eccles. Laudunensis pag. 806. & seqq.* & omnium fufissime, atque erudite Christophorus Batellus Basilicæ Vaticanæ Beneficiatus, edita de hac re Dissertatione sub hoc titulo -- Ritus annuæ ablutionis Altaris major. Sacros. Basilicæ Vaticanæ in die Cæne Domini.

Adnotare huc spectat denudationem Altarium antiquiorem esse eorumdem lotionem, siquidem neque antiquus Ordo Romanus, neque Gelatii, & Gregorii Sacramentaria, quæ denudationis Altarium aperte meminerunt, de lotione eorum ullum verbum habent, quæ observavit laudatus Martene *loc. cit.*

Advertendum etiam superest, quod Sacramento in Tabernaculo incluso, & in Sacello asservato his diebus est genuflectendum utroque genu; Crucis vero, quæ est in Altari majori, ut supra innuimus, omnes, etiam Canonici genuflectere debent unico genu, præsertim veto Feria VI. sequenti: ita Nicolaus de Bralion *in appendice* 3. c. 3. n. 3. in observationibus circa diversas functiones n. 3. & Horatius Christiani *sect. 2. c. 11. n. 13.* nec non Gervas. *in Ordinibus divini Officii Mon. Euficii.*

RUBRICA.

14. *Post denudationem Altarium, hora compesenti facto signo (u) cum tabula, conveniunt Clerici (x) ad faciendum mandatum. Prælati, seu Superior, super Amictu, & Alba induitur Stola, & Pluviali violaceis, & (y) in loco ad id deputato, ministrante Diacono (qui paratus cum Subdiacono, (z) ut in Missa, paramentis albis, ei assistit) imponit Incensum in Thuribulo: deinde Diaconus (a) librum Evangeliorum ante pectus tenens, ge-*

nuflexus (b) ante Superiorem petit Benedictionem: qua accepta, adstantibus duobus Acolythis cum Candelabris accensis, & Subdiacono librum tenente, signat librum, & incensat, & cantat, ut moris est, Evangelium: Antedem Festum Pascha, ut in Missa, quo finito, Subdiaconus portat librum apertum osculandum Superiori, & Diaconus eum de more incensat. Postea Superior exiit Pluviali, & per Diaconum, & Subdiaconum præcingitur linteo, & sic præinctus, assistentibus sibi iisdem Diacono, & Subdiacono, accedit ad lotionem pedum: & per ordinem dispositis iis, qui lavandi sunt, Clericis pelvim, & aquam ministrantibus, Subdiacono singulorum pedem dexterum tenente, genuflectens singulis, illorum pedem lavat, (c) extergit, & osculatur, Diacono (d) præbente linteam ad abstergendum.

G A V A N T U S.

(u) *Cum Tabula.* Sonitus lignei fit mentio in *Parasc. Ord. Rom.* sed hac die adhiberi docent *Alcuin. & alii.* Humilitatis est indicium *Amalar. lib. 4. c. 21.* Terrorem significat Judæorum incussum Apostolis *Gemma lib. 3. c. 28.* & lignum Crucis, quo convocantur omnes, adumbrat *Ruperr. lib. 5. c. 29.* minus etiam sonat lignum, quam æs; quia mulieres in Passione magis loquebantur de Christo, quam Apostoli, *Durand. c. 76.*

(x) *Ad faciendum Mandatum.* Dicitur *Mandatum*, quia mandavit Christus lotionem pedum, & quia Antiphonæ incipiunt ab hac -- *Mandatum novum, &c.*

(y) *In loco ad id deputato.* Congruum esset, ut ibi Altare esset cum pallio albo ad significandam munditiam, cuius gratia lavandi sunt pedes, cum Cruce, & Candelabris; poterit etiam parari Credentia a latere sinistro, super quam collocabuntur Missale, linteam Sacerdotis, vasa ad abluendis in fine manus ejusdem, & alia ejusmodi cum floribus, & herbis. Scamna necessaria cum tapetibus habeantur pro lavandis; & tapetia sint ita ampla, ut Celebrans super iisdem genuflexus lavare queat, neque Albam foedat.

(z) *Ut in Missa.* Hoc est, cum manipulis (licet eo careat Celebrans) ob Evangelium cantandum a ministris, si sit processio a Sacristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos medius more solito, quam deponit prope Altare in cornu Evangelii.

(a) *Librum Evangeliorum, &c.* Imposito prius de more incenso cum Benedictione in Thuribulo a Celebrante. Hoc eodem loco Evangelium restitutum est a Pio V. in 2. ed. l. *Missalis ab eodem reformati, ante Clementem VIII. juxta Ord. Rom. antiquum.*

(b) *Ante Superiorem.* Adde, stantem in cornu Epistolæ. Finita incensatione Celebrantis deponuntur Manipuli a Ministris, ut ei liberius inserviant.

(c) *Ext-*

(c) *Extergit, & osculatur.* Nullo facto super pedem signo Crucis manu Celebrantis.

(d) *Præbense linteum.* Stabit ideo Diaconus a dextris, colligit linteum ipsum, quo Celebrans est præcinctus, & extendet, quando opus est, ut tergat: non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quod aliqui scripserunt nimis aperte contra Rubricam.

R. U. B. R. I. C. A.

15. *Et interim hæc subscripta cantantur.*

G. A. V. A. N. T. U. S.

In cantandis Psalmis Mandati, unus tantum versus cantatur, *Duraud. lib. 6. c. 75.* quod etiam dicitur in Rubrica Missalis.

R. U. B. R. I. C. A.

16. *Post lotionem Superior, vel qui aliis abluit pedes, lavat manus, & abstergit alio linteo, deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, necipit Pluviale, & (c) stans capite detecto (f), dicit, &c.*

G. A. V. A. N. T. U. S.

(c) *Stans capite detecto.* In medio scilicet ante Altare.

(f) *Dicit.* Manibus junctis, ut alias notavimus, tenentibus librum Diacono, & Subdiacono. Orationes cum versibus additæ sunt a Pio V. ex *Ord. Rom.*

17. Finitis omnibus, vel exiit ibidem Superior, & redit in Sacristiam ordine, quo venerat.

18. De hoc mandato cum Evangelio Missæ huius diei meminit *Ord. Rom.* Ablutio vero pedum habetur apud *August. epist. 119.* & *Cyprian. serm. de hac re.* Etque ad humilitatem Christi imitandam, & ad munditiam animæ designandam *Ruperr. lib. 5. c. 20.* Unde & antiquitus reconciliabantur Deo hac die Poenitentes; S. Gregorium firmasse De creto lotionem hanc, scribit *Alph. Villegas in Flor. Sacerdotum.*

19. De Oleis Sacris nihil Missale, neque nos loquimur; ad Pontificale spectat, interea lege *Duraud. lib. 6. cap. 74.*

20. Hora commodiore, post Vesperas, deferantur Particulæ supra reservatæ pro infirmis, cum luminibus, superpelliceo, & Stola alba adhibitis, ad locum, ubi reservata fuit Hostia consecrata: nisi aliud exigat laudabilior consuetudo: & ostium Tabernaculi, in quo ordinarie asservari solent, manet apertum; ne Populus ibi adoret, quod non adest amplius.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus servandis in faciendo Mandato.

XVIII. Rubr. & Gavanti. lit. y -- *In loco ad id deputato, &c.* Locus proprius ad faciendum Mandatum, seu pedum lotionem, debet esse aliqua aula Sacristiæ vicina, in qua pro tali functione debent parari omnia ea, quæ scribit *Giv. sup.* observandum tamen est, quod Crux tum Altaris, tum processionis, si quæ sit, juxta nostram sententiam superius expositam, debet esse non albo, sed violaceo Velo contecta. Scamnum, super quo sedere debent ii, quibus lavandi sunt pedes (& qui numero tresdecim esse debent, si fieri possit) debet esse oblongum, panno viridi, vel alterius coloris coopertum, non tamen rubei. Rursus ante prædictum pannum sterni debet tapes oblongus, vel plures, & cussinus amplior, ne Celebrans lavans pedes genuflexus, sacras vestes maculet.

Ad sinistrum latus dicti scamni, seu in parte Epistolæ, patetur Credentia cum omnibus iis, quæ describit *Gav. sup.* item tresdecim Mappulæ in una lance, vel cista honeste posita ad extergendos pedes tresdecim lavandorum. Ex Cæremoniali Episcopi lib. 2. cap. 24. & *Biuldry supra de Feria V. in Coena Domini art. 5. §. 3.* vel iis deficientibus, paretur linteum satis amplum ad prædictorum pedes extergendos, si illud, quo Celebrans erit præcinctus, non erit sufficiens. Item paretur pellicula cum mica panis, ac Minutergium, & Vas, seu Buccale cum aqua ad lotionem, & extersionem manuum Celebrantis, & Ministrorum post lotionem pedum faciendâ.

Pope prædictum scamnum, vel alio loco commodiori, congruum est, ut parentur tria Vasa, unum aqua calida plenum, & herbis odoriferis, alterum aqua frigida ad temperandam calidam, si opus sit, & tertium, in quod aqua pelvium effunditur post cujusvis pedis lotionem, si necesse sit, nisi forte effundenda sit in aliquo loco ad id deputato. Præterea parari debent ad minus duæ pelvæ, aqua, & herbis implendæ; in quibus effunditur prædicta aqua calida pro faciendâ ipsâ lotionem pedum. Item Urceus ad prædictam aquam infundendam.

Præterea parari etiam debet unum Legile nudum, vel duo, sicut tria in plano cum Missali, seu Rituali, ubi sunt Antiphonæ; Psalmi, & y. decantandi, dum fiet pedum lotio: ex *Castaldo sup. c. 5.* & ex *Biuld. sup. §. 3. & seqq.*

In Sacristia autem parari debent Amictus, Albæ, Cingula, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante, necnon Stola cum Dalmatica coloris albi pro Diacono; sicut & Tunicella pro Subdiacono, cum duobus Manipulis coloris pariter albi. Deinde Thuribulum cum Navicula, & Vas cum prunis ardentibus.

Prædictis omnibus commode, & tempestive paratis, ita ut nihil desit, hora solita, quæ solet esse tertia post meridiem, dato signo tabulæ, seu crotali, conveniunt omnes in Sacristiam, ubi Celebrans,

brans, & Ministri induuntur prædictis paramenis, & interim admonentur illi quorum lavandi sunt pedes, ut pergant ad suum scammum. Rursus interim accenduntur candelæ, quæ sunt super Altare, ubi faciendum est mandatum, tum Ceroferarii sumunt sua candelabra, accensis prius eorum candelis, & collocant se retro post Celebrantem. Deinde ministrantibus Diacono, & Thuriferario de more stantibus a dexteris Celebrantis, ipse Celebrans imponit, & benedicit thus in Thuribulo stans ante Crucem, vel Imaginem Sacristiæ, tum facta prædictæ Cruci, vel Imagini debita reverentia, procedunt ad locum paratum (si in Sacristia non sit faciendum mandatum) hoc ordine; Præcedit Thuriferarius cum Navicula, tum Ceroferarii cum candelabris, deinde Cæremoniarius, & Clerus, & tandem Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum, junctis manibus, & recto capite, exceptis tribus primis, & Cæremoniario.

XIX. Gav. lit. 2. -- *Si fiat Processio a Sacristia, &c.*) In hac Processione, quæ fit a Sacristia ad locum ubi faciendum est mandatum, controvertunt Auctores, utrum sit ferenda Crux a Subdiacono medio inter Ceroferarios (Negativam sententiam tenet Bissus *lit. C. n. 593.* eo quia nec in Missali, nec in Cærem. Episc. nec apud alium Auctorem excepto (ait ipse) uno Bauldry *part. 4. c. 9. art. 5. n. 9.* ulla mentio fiat de Cruce in ejusmodi Processione ferenda. Verum præter Bauldry tenet hanc sententiam etiam Gav. *sup. lit. 2.* ubi ait -- Si fiat Processio a Sacristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos -- unde mirari est, quomodo Bissus asseveret, nullum alium Auctorem præter Bauldry facere mentionem dictæ Crucis a Subdiacono deferenda in dicta Processione. Si igitur feratur dicta Crux, in tali casu perget atque Subdiaconus inter dictos Ceroferarios, & Diaconus a sinistris Celebrantis.

Cum pervenerit ad locum deputatum, Subdiaconus si deferat Crucem, præstet ea, quæ tradit Gav. *supra*; Ceroferarii vero hinc inde a lateribus Altaris in plano expectent Celebrantem, qui Cruci Altaris profundam facit reverentiam, aliis omnibus genuflectentibus (exceptis tamen Thuriferario, & Ceroferariis) sed prius Cæremoniarius accipit biream Celebrantis, & Diaconi, quæ in loco congruo deponit. Clerus vero in duas partes dividitur, & accedit vel totus, vel pars ad legile, seu legilia, si plura sint ad decantandas Antiphonas, Psalmos, &c. dum fiet pedum lotio, &c.

XX. Gav. lit. 2. -- *Imposio prius de more la-censio, &c.*) Celebrans ascendit ad Altare, illudque osculatur in medio, & Diaconus accepto de manu Cæremoniarum libro Evangeliorum, eum portat de more ad Altare cum debitis genuflectionibus, illumque in medio collocat, ut in Missa, dum ipse Celebrans ponit cum Benedictione thus in Thuribulo, ministrante Diacono cum debitis osculis, & cætera omnia præstando tam Celebrans, quam Diaconus, ut in Missa. Idem Diaconus procedit

ad decantandum Evangelium, quo finito, Celebrans osculatur librum delatum a Subdiacono.

XXI. Gav. lit. b. -- *Finis incensationis Celebrantis, &c.*) Ceroferarii deponunt candelabra super Credentiam, Thuriferarius Thuribulum, & Ministri Sacri Manipulum suum cum debitis reverentiis, seu genuflectionibus. Celebrans vero exiit Pluviali per eosdem, illudque tradunt alicui Ministro, qui loco congruo deponat, & per eosdem præcingitur magno linceo ab Acolytho allato.

XXII. Rubric. & Gav. lit. c. -- *Excergit, & osen-latur, &c.*) Deinde medius inter Sacros Ministros accedit ad lotionem pedum, & dispositis per ordinem tresdecim numero (juxta Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 24.*) pauperibus, seu aliis, quibus ex more lavandi sunt pedes, tectis capitibus (ut ait Bissus *lit. M. n. 20. §. 4.*) ut in figura, quæ est in Cærem. Episc. depicta, & sedentibus; genuflexus, & nudo capite lavat, tergit, & osculatur pedem dexterum uniuscujusque nullo modo formans signum Crucis super eum, ut optime advertit Gavantus *sup.* quem tamen prius ille pauper debuit disculceare, & antequam sedeat, seorsim lavare debuisset pro ratione decentiæ, ne immundus appareat. Dum autem Celebrans pedem lavat, Subdiaconus a sinistris Celebrantis genuflexus tenet illum paululum elevatum, ut commodius lavari possit; Diaconus vero a dexteris Celebrantis pariter genuflexus extergit pedem lotum linceo, quo Celebrans est præcinctus. Cærem. Episc. *lit. cit.* Si tamen essent tot Mappulæ, ut innuimus *sup.* (id quod ad majorem decentiam conveniret) quot sunt illi, quibus lavantur pedes, in tali casu Diaconus pro unoquoque tradet Celebranti unam ex dictis Mappulis, qui cum ea pedem lotum absterget. Bissus *sup. §. 4.* & Bauld. *sup. n. 15.* Interim autem aliquis Minister, seu Acolythus pelvim aqua plentem sub pedibus lavandi tenet, alter mutat aquam, quando opus est, alius urceo infundit aquam tepidam, quando pariter opus est, non enim eam ministrat Diaconus, ut docet Bissus, & Bauld. *loc. cit.* Incipitur autem hæc lotio a Digniori, nimirum ab eo, qui Altari est propinquior, & ejus pede loto, unus ex prædictis Acolythis trahit pelvim ad pedes illius, qui proxime sequitur; aliaque supposita, mutabit illam frequenter prout viderit opportunum: & tunc aliquis designatus eam accipiens effundet aquam in vas ad id præparatum, aut commodiorem locum, non vero in pavementum. Thuriferarius autem tenere poterit Bacile cum Mappulis, quas successive tradet sine osculis Diacono, & ab eo recipiet cum erit opus.

Si post lotionem pedum dandæ sint pauperibus eleemosynæ, aliquis Acolythus lancem cum eleemosynis ministrabit, & Diaconus loto, & exterso pede accipiet ex lance unam eleemosynam, quam tradet Celebranti, & hic pauperi, qui eam accipiet cum osculo manus Celebrantis, & ejusdem eleemosynæ. Bissus *sup. n. 17.*

XXIII. *Et interim hæc subscripta cantantur, &c.*) Dum Celebrans incipit lotionem, Cantores in loco

loco assignato intonant Antiphonas cum Psalmis ut in Missali, & Chorus prosequitur. Verum ad confusiones vitandas securius est prædicta omnia intonari, & cantari eo modo, quo infra optime describitur; clare enim explicatur a quibus intonandi sint, & a quibus sequendi *ŸŸ*. Psalmi, & Antiphonæ, id quod in Missali desideratur, & ideo sæpe oritur confusio quando cantantur, & intonantur *ŸŸ*. Psalmi, &c.

Cantores primi Chori intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus.

Idem Cantores intonant Psalmum. Beati immaculati in via.

Chorus prosequitur. Qui ambulant in lege Domini.

Idem Cantor. iterum intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Postquam surrexit Dominus a Coena.

Chorus prosequitur. Misit aquam in pelvim, & cepit lavare pedes Discipulorum suorum, hoc exemplum reliquit eis.

Idem Cantores intonant Psalm. Magnus Dominus, & laudabilis nimis.

Chorus prosequitur. In Civitate Dei nostri in monte sancto ejus.

Cantores 1. Chori incipiunt Antiph. Dominus Jesus postquam coenavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis:

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Idem Cantores intonant Psalm. Benedixisti Domine terram tuam.

Chorus prosequitur. Avertisti captivitatem Jacob.

Idem Cantores incipiunt Antiph. Dominus Jesus postquam coenavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis.

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Cantores secundi Chori intonant Antiph. Domine tu mihi lavas pedes?

Chorus prosequitur. Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum.

Idem Cantores dicunt eorum *Ÿ*. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dixit ei Petrus.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 1. Chori dicunt *Ÿ*. Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea.

Chorus repetit Antiph. Domine tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 2. Chori dicunt *Ÿ*. Si ego Dominus, &

Magister vester lavi vobis pedes: quanto magis debetis alter alterius lavare pedes?

Cantores 1. Chori incipiunt Psalm. Audite hæc omnes gentes.

Chorus prosequitur. Auribus percipite, qui habitatis orbem.

Cantores 2. Chori incipiunt Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis.

Chorus prosequitur. Si dilectionem habueritis invicem.

Idem Cantores dicunt *Ÿ*. Dixit Jesus Discipulis suis.

Chorus repetit Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

Cantores 1. Chori incipiunt Antiph. Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc.

Chorus prosequitur. Major autem horum est Charitas.

Idem Cantores dicunt *Ÿ*. Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major horum est Charitas.

Chorus repetit Antiph. Manent in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major autem horum est Charitas.

Cantores 2. Chori aliquando altius intonant Antiph.

Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas.

Chorus sequitur. Constitutebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Idem Cantores dicunt eorum *Ÿ*. Benedicamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu.

Cantores 1. Chori intonant Psalm. Quam dilecta Tabernacula tua Domine virtutum.

Chorus prosequitur. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Chorus repetit Antiph. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas: constitutebimur ei; quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Ubi Charitas, & Amor.

Chorus prosequitur. Deus ibi est.

Idem Cantores *Ÿ*. Congregavit nos in unum Christi amor.

Cantores 1. Chori *Ÿ*. Exultemus, & in ipso jucundemur.

Cantores 2. Chori *Ÿ*. Timeamus, & amemus Deum vivum.

Cantor. 1. Chori *Ÿ*. Et ex corde diligamus nos sincero.

Chorus repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.

Cantores 2. Chori *Ÿ*. Simul ergo cum in unum congregamur.

Cantores 1. Chori *Ÿ*. Ne nos mente dividamur, cavemus.

Cantores 2. Chori *Ÿ*. Cessent jurgia maligna, cessent lites.

Cantores 1. Chori *Ÿ*. Et in medio nostri sit Christus Deus.

Chorus iterum repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.

Cantores 2. Chori *Ÿ*. Simul quoque cum Beatis videamus.

Cantores 1. Chori Ψ. Gloriantes: vultum tuum ,
Christe Deus .

Cantores 2. Chori Ψ. Gaudium , quod est immen-
sum , atque probum .

Cantores 3. Chori Ψ. Sæcula per infinita Sæculo-
rum . Amen .

*Hac Norma innotandi , prosequendi , & canendi
prædictos ΨΨ. Psalmos , & Antiphonas desumpta est
ex Rituali nostra Congregationis , & ex Cæremoniali
P. P. Minimorum elaborato , acque digesto per Theo-
dorum Sclarium ejusdem Ordinis Professore , quem
etiam secuti sumus in repetendis Antiphonis , cum
hoc sit conforme dispositioni Rubricæ Missalis Roma-
ni , quæ ita præscribit : Antiphonæ , quæ habent
Psalmos , vel ΨΨ. repetuntur , & de quolibet
Psalmo dicitur tantum primus Ψ. Hac sunt verba
præfixa Rubricæ inserta huic Mandato .*

XXIV. Rub. n. 16. *Post lotionem Superior , &c.*
Completa lotionem pedum , Acolythi asportant ad
Credentiam omnia Vasa , ac Mappulas ibi depo-
nunt , deinde ipsimet Acolythi sumunt Urceum
cum Bacile , in quo est mica panis , ac Manuter-
gium pro lavandis manibus Celebrantis , qui eas
lavat , & extergit extra cornu Epistolæ . Mox a
Ministris exiit lintheo , quo erat præcinctus , &
induitur suo Pluviali . Postea iidem Ministri Sacri
sumunt suos Manipulos , & Ceroferarii Candelab-
ra , qui hinc inde accedunt ad latera Altaris in
plano cum debitis genuflexionibus , & Celebrans
in cornu Epistolæ , & Ministris post eum adstan-
tibus , alta voce , & devota dicit : *Pater noster , &c.*
& alios ΨΨ. (Choro respondente) , & Orationem
prout in Missali .

XXV. Gav. n. 17. *Finis omnibus , &c.* Finita
Oratione , si prædicta functio peracta est in Sa-
cristia , ibidem exiit Celebrans , & Sacri Mini-
stri . secus vero ad eam redeunt cum reliquis de
Clero , eodem modo , & ordine , quo venerant ,
præcedente Thuriferario sine Thuribulo fumigan-
te , sacrasque vestes in Sacristia deponunt .

XXVI. Gav. n. 18. *De hoc Mandato , &c.* Quo-
niam Jesu Christi ævo omnes nudi pedibus cum
Sandaliis tantum incedebant , ac pedes ambulando
facillime deturpabant , hinc factum est , quod
hospitibus primum omnium præstatur officium
lavandi , & extergendi eorum pedes . S. Paulus in
epist. 1. ad Timoth. c. 5. v. 10. innuit Viduarum mu-
nus esse hospitalitatem exercere , & Fidelibus pe-
des abluere . De hac Cæremonia mentionem etiam
facit S. Augustinus in Epistola ad Januarium , &c.
Hanc eandem Christus Dominus præstitit erga Di-
scipulos suos , eamque ipsimet præscripsit exer-
cendam illis verbis : *Mandatum novum do vobis , &c.*
exemplum dedi vobis , ut quemadmodum ego feci , ita
& vos facitis . Exemplo igitur , & Mandato Chri-
sti Domini inhaerentes Episcopi , alii Prælati , &
Superiores Regularum , necnon Principes Sæcu-
lares , & ipsemet Romanus Pontifex , solent duo-
decim pauperibus , vel aliis juxta Locorum , &
Ecclesiarum consuetudinem lavare pedes .

Decimum septimum Toletanum Concilium ha-
bitum anno 742. *Can. 3.* eam Cæremoniam hac Fe-
ria V. præcipit celebrari , & Bonifacius Mōgunti-
nus Antistes consuluit ante Zachariam Pontificem ,
utrum Sanctimonialibus liceret sibi invicem lava-
re pedes , sicut homines faciunt in Coena Domi-
ni , aliisque diebus ? Cui Pontifex respondit : li-
cere ; præceptumque Domini , non tam ad Ma-
sculos , quam ad Fœminas pertinere , & in vita
S. Berthæ Abbatis Ordinis Vallumbrosani apud
Bollandum 20 Martii legitur , eam Feria V. San-
ctimonialibus suis pedes lavare consuevisse .

Sed circa hoc , ut optime adnotat Cærem. Episc.
l. 2. c. 24. n. 22 diversi sunt Ritus Ecclesiarum , &
revera Narbonæ in Gallia quilibet Canonicus duo-
decim pauperibus pedes lavat ; Lauduni vero , non
pedes , sed manus omnium Canoniconum lavantur
in Capitulo hac die , & pluribus in Mōnasteriis ,
ut asserit Græcolas l. 2. *sui Commentarii Historici*
cap. 61. mutatus est usus lavandi pauperum pedes ,
& lavantur eodem statuto numero manus , singu-
lis Quadragesimæ diebus ante prandium . Rursus
magna etiam discrepantia est circa hunc Ritus in-
ter Cærem. Episc. & inter Ordines Romanos , præ-
sertimque nonnullarum Ecclesiarum , ac Principum
laicorum ; nam præfatum Cærem. Episc. asserit alicu-
bi in usu esse vestire sumptibus Episcopi , vel Ca-
pituli tresdecim pauperes , eosdemque cibo , & po-
tu reficere , & mox suo tempore eisdem pedes
lavare , & eleemosynam præbere . Alibi vero Epi-
scopos lavare pedes tresdecim ex suis Canonicis ;
dictumque Cæremoniale solum relinquit arbitrio
Episcopi , vel consuetudini Ecclesiarum , lavandi
pedes tresdecim pauperibus , vel tresdecim Cano-
nicis ; sed circa numerum lavandorum nullum re-
linquit arbitrium , & hinc est , quod Castaldus ,
Bauldry , Bissus , & alii Rubricistæ semper asse-
runt , lavandos debere esse tresdecim numero . Mul-
tæ vero Ecclesie . ut supra innuimus , in usu ha-
bent lavare pedes duodecim pauperibus , vel aliis ;
sicut etiam Ordines Romani a Mabillonio vulgati
eundem numerum præscribunt , ex quo Christus
Dominus duodecim Apostolis pedes laverit . Sic
in Ordine X. Romano n. 12. dicitur ; quod Pon-
tifex post Missam celebratam hac die sine Planeta
residens in Sede facit Mandatum duodecim Dia-
conorum . In Ordine vero Romano XIV. ab eodem
Mabillonio vulgato Auctore Cajetano n. 91. asse-
ritur , quod Papa peragendo Mandatum lavat pe-
des duodecim Diaconibus , vel Cappellanis in de-
fectu ipsorum . Rursus in eodem Ordine n. 84. in-
scripto *de Mandato fendo in die Jovis Sancto Rubri-
ca* , hæc verba leguntur : Ipse vero (nempe Papa)
præcinctus lintheo habens se lintheum mundum , quo
unus Diaconus , qui ei servit , secundum Dominum
Jacobum Cæjeranum , ipsum Papam præcingit Bra-
cheolam ad hoc portatam , habens in brachiis , &
lintheum mundum ante se tenens , quæ omnia de-
bent parari per Thesaurarium , vel Fratres de Pro-
gnoia , & duodecim Subdiaconi manent foris Ba-
sicam discalceati : duo vero Ostiarii accipiunt
prio-

priorem in Ulnis, & portant eum ante Pontificem. Pontifex vero cum aqua calida, quam infundere debent Cubicularii, lavat pedes ejus, & tergit linteo, & deosculatur pedem ejus dexterum, & dat ei duos solidos, & sic facit unicuique Subdiaconorum, & dat eis duodecim denarios. Ex quibus verbis prædicti Ordinis Romani duo colliguntur: primum, ut notat optime Mabillon ibi, hoc non esse pædum dicti Cajetani Ordinem, sed ab aliquo alio interpolatum, maxime in iis locis, ubi Rubricæ vocabulum in Titulo apponitur. Secundum, quod adverti debet, est quod ibi pariter numerus lavandorum est duodenarius, & quod lavandi erant Subdiaconi. Denique in Ordine Romano XV. Auctore Petro Amelio n. 68. narratur, quod Patriarcha Grandensis Confessor in defectum Papæ de mandato ipsius lavit illa die pedes pauperum in parva Capella, non declarando quot fuerint dicti pauperes: nimirum 12. vel 13. num. verso 69. mentionem facit lotionis 12. Subdiaconorum.

Verum in Cæremoniali Papæ, seu Romano, ab Augustino Patricio Piccolomineo Episcopo Pientino digesto, & a Marcello Coreyrensi Archiepiscopo evulgato Venetiis Anno 1516. die 21. Novemb. Typis Gregorii de Gregoriis, de qua re legi possunt ea, quæ tradit Mabillon in suo eruditissimo Commentario ad Ordinem Romanum pag. 4. & seqq. & in Appendice, quæ habetur ad calcem Ordinum Romanorum ab eodem editorum pag. 584. & seqq. in prædicto, inquam, Cærem. Rom. seu Papæ l. 2. c. 46. aperte declaratur Papam lavare pedes in hac V. Feria majori tredecim pauperibus, In albis vestibus novis a Papa sibi datis, &c. cap. vero 49. in eodem Cæremoniali præscribitur, quod Papa absente, debeat fieri lotio pedum tredecim pauperum ab aliquo ex Cardinalibus, unde liquet non solum in Cæremoniali Episcoporum, sed etiam in Cæremoniali Papæ, talem numerum, nimirum tredecim lavandorum esse præscriptum, cujus mysterium non miror, sicut mirari videtur Pompejus Sarnellius, quod neque Isidorus Hispalensis, neque Alcuinus, neque Amalarius, neque ullus alius ex antiquis S. R. & Rubricarum Interpretibus, explicaverit, nam antiquitus non erat præscriptus talis numerus lavandorum, & idcirco ab antiquis Auctoribus mirum non est, si de mysterio talis numeri nihil fuerit investigatum.

Primus quæstionem hanc ex professo tractavit mox laudatus eruditissimus Sarnellius Vigiliensis Antistes rom. l. epist. 13. qui duplicem apud Rupertum lotionem inveniens hac die peractam, quarum prima repræsentabat Mariæ lotionem, quam Christi Domini pedibus exhibuit in domo Pharisæi, altera vero exprimebat ablutionem a Christo Domino factam Discipulorum pedibus pridie quam pateretur, existimavit, quod Romana Ecclesia experimento edocta duas lotiones eadem die commode fieri non posse ob plures functiones, quæ Feria V. peragi debent, existimavit, inquam, quod Ecclesia Romana decreverit, ut una, & eadem lotio ambas exprimeret, jubens ut Episcopus tre-

decim pauperum pedes ablueret, quorum primus Christum ipsum repræsentaret, cui Ecclesia Mariæ exemplo pedes ungat, reliqui duodecim Apostolos designarent, quorum pedes lavit Christus. Rupertus verba, quæ huic sententiæ locum dederunt, sunt hæc: *Mandatum, quod agitur inter pauperes, non omnino ejusdem rationis est. Illud enim Christi, hoc Ecclesia est. Illud diei præsentis, hoc præteriti spectat historiam Sabbati. Sabbato namque quando venit Dominus Jesus Bethaniam, &c. Maria accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, & unxit pedes Jesu, & extersit capillis pedes ejus. &c. Mulierem illam imitatur Ecclesia, pedes Domini ungens, id est pauperes elemosynis reficiens, qui licet infima, tamen ejus membra sunt, & sicut pedes, ita magis corporis ejus extrema reputantur partes. Hos pedes capillis suis terxit, id est superfluis rerum suarum refecit, sicut Apostolus ait: vestra abundantia illorum inopiam supplet. Hoc ergo mandatum Ecclesia obsequium est, ideoque cuncta congregatio pedes lavat pauperum. In illo autem, ut dictum est, Prælati vice Christi deservimus. ~ In hujus rei confirmationem illud etiam Sarnellius adiecit, in antiquo nimirum Ordine Romano præscribi Antiphonas recitandas tempore mandati, quæ Mariæ Christi pedes ungentis narrant historiam. Hanc Sarnellius sententiam pluribus argumentis impugnatur doctissimi Viri Orlendus, & Frescobaldi, quorum rationibus, libenter acquiescimus. Putant alii in tertio decimo pauperum repræsentari D. Paulum, cujus placiti Auctor primus fuit noster Paulus Arelus Vir eruditissimus Episcopus Dertonensis lib. 5. ex iis, quos italice inscripsit: *delle sagre impresse impressa 136. n. 30. pag. 341.* non quod dictus Paulus Coenæ assideret, quem certum est post Salvatoris ascensum fuisse vocatum, sed ob peculiarem reverentiam Romanæ Ecclesiæ præ cæteris erga Concivem suum, & Apostolum, quem unâ cum Petro susceptæ Christianæ Fidei cognoscit Auctorem. Opinionem hanc sua non carere probabilitate demonstrat laudatus Orlendus Ordinis Prædicatorum Magister cap. 13. operis, quod inscripsit: *Duplex lavacrum in Coena Domini fideliter exhibitum* Florentiæ Anno 1716. eamque vindicat a censuris Frescobaldi. Hic vero Auctor in opusculo edito Anno 1709. sub hoc titulo: *Pa-dilavium, sive de numero pauperum, a quibus lavandi sunt pedes Feria V. majoris hebdomadæ;* putat Ecclesiam ideo tredecim pauperum lavare pedes, quia Christus tredecim pedes lavit; si autem quæras quis fuerit ille tertius decimus, cui Christus pedes laverit, respondebit fuisse illum Patrem familias, in cuius domum Christus Pascha cum Apostolis celebraturus diverterat, quem propterea in tertio decimo pauperum repræsentat Ecclesia. Opinionem hanc merito tamquam Evangelio contrariam Orlendus impugnatur; certum enim est ex Evangelio, Christum cum duodecim Apostolis Coenam celebrasse. Demum Orlendus ipse postquam omnes hac de re Auctorum sententias retulit, & earum momenta accurate perpendit, con-*

concludit incertum admodum esse, quos numerus ille exprimat, quem Romana præscribit Ecclesia in tredecim pauperibus aqua lustrandis: equidem id satis incertum est, nostros tamen sensus, ut fateamur, libere pronuntiabimus: videri nobis in hoc numero nullum latere Mysterium, neque Romanam Ecclesiam cum hac die lavare coepit tredecim pauperum pedes, exemplum imitari voluisse Christi duodecim Discipulorum pedes lavantis.

Et enim duplex olim in Ecclesia Romana fiebat lotio pedum Feria V. majoris hebdomadæ, primam exhibebat Pontifex duodecim Subdiaconis statim ac Missam absolverat, alteram post prandium tredecim pauperibus. Id colligitur ex Ordine Romano a Cencio Camerario tempore Celestini edito, in quo ista leguntur -- *Duodecim Diaconi cum Priore remanent extra Basilicam discalceati, schola Ostiariorum, & Mappulariorum accipiunt Priorem Basilicæ, & alios undecim Subdiaconos in ulnis suis, sicque per ordinem portant eos unus post alium ante D. Papam, Pontifex autem lavat pedes eorum, & tergit cum linteis, & postmodum osculatur, & dat unicuique suos solidos* -- De altera vero lotione hæc paulo post refert -- *Comessione autem finita D. Papa intrat Cameram, ibique incontemter facit mandatum abluendo tredecim pauperibus pedes, & extergendo, & postmodum osculando. Ibi etiam Camerarius est paratus, qui Domino Papa porriget Marabonitos singulos singulis pauperibus erogandos. Hoc facto Dominus Papa dat eisdem pauperibus manus propria ad potandum.*

Non dubium quin, prima lotio Christum representet duodecim Apostolorum pedes lavantem; quid vero significet altera lotio, Scriptores non satis intelligunt. Sed observandum est Ecclesiam Romanam a Gregorii Magni temporibus usque ad nostram ætatem quotidie tredecim pauperes convivio excipere in memoriam illius gesti, quod contigit ætate Gregorii Magni, quando nimirum duodecim pauperibus, quibus Gregorius prandium erogabat, sese decimustertius adjunxit, scilicet Angelus. Cum ergo vides Ecclesiam Romanam antiquitus lavare pedes tredecim pauperum, nullum tibi mysterium in mentem veniat, sed opinare tantum Pontificem, ut majus humilitatis præberet exemplum die Jovis Sancto, non solum pauperes excepisse convivio, quod quotidie fiebat, sed etiam eorum pedes abluisse. Hinc cum prior illa consuetudo Subdiaconorum pedes lavandi desierit, & altera Romæ retenta fuerit, manifestum est Romanam Ecclesiam lavando pedes tredecim pauperibus, neque Paulum, neque Marthiam, nec Dominum Domus, nec Christum ipsum in tertiodecimo pauperum exhibere, sed ea die imitari voluisse, & exemplum Christi lavantis Apostolorum pedes, & Gregorii charitatem tredecim pauperes prandio excipientis. Ut autem magis exprimeretur Christi Domini factum, seliguntur modo a Pontifice tredecim quidem pauperes, sed Presbyteri, quod aliis diebus non fit. Rem ita esse illud etiam evincit, quod Ecclesia Romana Feria V.

majoris hebdomadæ non aliis pauperibus prandium distribuit, quam iis, quibus lavandi sunt pedes: ergo Ecclesia in die Sancto Jovis morem consuetum observat, dum pauperibus prandium exhibet, & quia tredecim sunt, quos quotidiano convivio reficere solet, idcirco tredecim sunt, quorum eadem die pedes abluuntur.

De eadem Feria V. Majoris hebdomadæ, & de Sacris ejus Ritibus peragendis in Minoribus Ecclesiis.

XXVII. Ante Officium præparentur in Altari omnia, quæ requiruntur pro dicenda Missa propria hujus diei. Advertatur tamen, quod Crux, quæ est inter caadelabra, remaneat tecta velo violacei coloris juxta nostram sententiam supra, & Missale collocetur super pulvino albo, seu legili in cornu Epistolæ. In Abaco vero, seu Credentia sit Calix pro Missa cum ornamentis coloris albi, & duplici Hostia. Rursus sit etiam alius Calix cum Palla, Patena, velo albo, & ligula sericea albi coloris, deinde Pyxis cum Particulis consecrandis ad Communionem Populi, Thuribulum cum Navicula, Velum humerale albi coloris; prope Credentiam vero sit præparata Crux processionalis cooperta velo violaceo, & extra cancellos Baldachinum hastatum albi coloris pro Processione, vel in defectum Baldachini paretur umbella dicti coloris prope Credentiam. Denique crotalum pro signo salutationis Angelicæ. In Sacristia tria Superpellicea pro Clericis, & omnia ea sint parata, quæ requiruntur pro Missa Privata celebranda. Præterea Pluviale album pro Processione, & Stola violacea pro denudatione Altaris, ita etiam funalia, sive candelæ pro dicta Processione.

In Sacello vero pro reponendo SS. Sacramento debent disponi, & parari omnia ea, quæ diximus supra, nempe Altare erectum cum luminibus, &c. Capsula elegans, clave firmanda pro Calice servando; Corporale stratum intra Capsulam, aliud Corporale super Altare, & scabellum graduatum pro repositione Calicis in Capsula.

Hora congrua Rector Ecclesiæ Missam celebraturus, induit se paramentis Missalibus albi coloris, & interim primus Clericus accendit candelas in Altari majori, aptat Calicem in medio ejus, & retro illum Pyxidem cum Particulis. Deinde idem Celebrans, præcedente primo Clerico, & post eum secundo cum tercio, manibus junctis procedit tecto capite ad Altare, ubi Missam de die celebrabit cum cantu, si fieri potest, eo modo quo diximus supra in Dominica Palmarum, & quando cantatur Missa sine Ministris. In eadem Missa ultra Hostiam consuetam consecratur & alia, & Particulæ pro Communione Fidelium, & pro infirmis. Dum Celebrans dicit orationes ante Communionem, primus Clericus portat ex Abaco ad Altare Calicem vacuum cum Palla, Patena, Velo albi coloris, & Vitta serica. Idem Celebrans sumpto Sanguine, & cooperto Calice, ex quo eum sum-

sumpsit, ponit alterum Calicem a primo Clerico delatum in medio corporalis, & detegit, deinde genuflectit, & alteram Hostiam consecratam in eo reponit, cooperit Palla, & Patena inversa, velumque desuper expandit, quo facto, facit Communionem Clericorum apud Altare juxta morem consuetum cum debitis genuflexionibus, deinde Virorum, & Mulierum ad cancellos.

Peracta Communionem, Celebrans ad Altare cooperit Pyxidem, eamque reponit in Tabernaculo, postea prosequitur Missam cum iisdem Ritibus, & caeremoniis, ac si esset expositum SS. Sacramentum ad Altare. Sumpta ab eodem Celebrante abluitionem digitorum, Calix Missae deferretur a primo Clerico ad credentiam. Interim accenduntur candelae in Sacello Sepulcri, disponitur Baldachinum, seu umbella, & distribuuntur cerei pro sodalibus, si adsint, vel cultoribus de Populo.

Finita Missa, accedit ad medium Altaris, genuflectit, & per viam breviorē descendit ad planum Epistolae, ibique per manus Clericorum deponit Planetam, & Manipulum, & accipit Pluviale albi coloris. Utrum autem in defectu Pluvialis debeat deponere Casulam, & Manipulum, an vero ob maiorem erga Sacramentum reverentiam retinere casulam (deponendo tamen Manipulum) eaque uti Pluviali, controversatur inter DD. Bauld. agens de Feria V. in Coena Domini *art. 6. n. 5.* sustinet loco Pluvialis adhibendam esse Planetam, cui sententiae adheret etiam Boverius in Caeremoniali PP. Capuccinorum, quibus tamen opponitur P. Victorius ejusdem Ordinis Capuccinorum in Synopsi S. R. *pag. mihi 60.* hac permotus ratione, nimirum quia cum in Rubricis tum generalibus, tum particularibus praecipitur, ut in casibus, in quibus Pluvialis usus praescribitur, Sacerdos (eo deficiente) stet sine Planeta, cum Stola tantum super Albam sine Manipulo; hinc infert quod inhaerendo Rubricis, Planeta pro Pluviali inservire non potest. Et quamvis Rubrica Generalis Missae *part. 1. tit. 19. n. 4.* videatur restricta ad solas benedictiones, quae fiunt in Altari; nihilominus Auctores illam passim ad alios casus similes extendunt: videlicet Gavantus *p. 2. tit. 3. n. 4.* & Bissus *lit. M. n. 22.* ad absolutionem post Missam Defunctorum, Claudius Arnaud. *traç. 1. p. 1. tit. 19. n. 4.* ad Processionem, Castaldus *lib. 2. sect. 2. c. 1. num. 5.* ad asperisionem Aquae benedictae, quae fit diebus Dominicis, & idem docet P. Quartus de Benedictionibus *tit. 3. sect. 1. n. 4.* qui in Commentariis super Rubricas Missalis *p. 1. tit. 19. n. 9.* eam generalem Rubricam, seu Legem accipit tamquam absolute, & generaliter latam. Et tandem Anonymus quidam a praefato P. Victorio allegatus Rubricarum peritissimus, ut ait ipse, in Rituum expositione *part. 2. cap. 1. n. 2.* eam extendit ad Expositionem, ac Benedictionem SS. Sacramenti. Gavantus vero *part. 1. tit. 19. n. 4. lit. m.* aperte docet, quod Planeta cum Stola est habitus ad Missam tantum, & ideo potius Stola super Albam sufficit, deficiente Pluviali. Ex his praefatus

P. Victorius deducit, quod sine Planeta in defectu Pluvialis debeat deferri Sanctissimum Sacramentum hac die ad Sacellum, ubi est capsula, in qua reponi debet. Verum contraria sententia non caret sua probabilitate, & cum haec Processio sit quoddam veluti completum Missae antea celebratae, valde decens videtur, quod a Celebrante deferatur Sacramentum cum capsula, sicut postridie ex Rubricis ejus diei reportandum est Sacramentum a Sepulcro ad Altare cum Planeta, & in Festo Corporis Christi, plerisque in locis intersint processioni hujus diei aliqui Sacerdotes Planeta induti.

Sacerdos, inquam, paratus ut supra, vel cum Pluviali, vel sine ipso cum Stola, per anteriorem viam redit ad medium Altaris, ubi flectit utrumque genu, deinde manens genuflexus super infimo Altaris gradu, praeterquam dum imponit Thus in Thuribulo, ministrante aliquo Acolyto, sine osculis, & benedictione, deinde Sacramentum incensat triplici ductu, postea sumit Velum humerale adjuvante aliquo Acolyto, & surgens ascendit ad suppedaneum Altaris, genuflectit, deinde surgit, & ad cautelam firmat velum Calicis ligula serica. Accipit deinde Calicem sinistra par modum, submittens eam velo, & dexteram ponit supra Calicem, supra quam secundus Clericus extendit extremitates ambas Veli humeralis.

Si nulli sint Cantores, ipsemet Celebrans facie ad Populum conversa, incipit Hymnum: *Pange lingua, &c.* postque statim incipit Processio, in qua proceditur ordine sequenti.

Primo, procedunt Sodales alicujus confraternitatis, si qui sunt, vel pii Viri cum luminibus. Secundo, Crux processionalis delata a tertio Clerico. Tertio, primus Clericus cum Thuribulo fumigante. Quarto, Celebrans sub Baldachino, vel sub umbella, & a sinistris ejus Clericus elevans ejus vestis anterioris extremitates, dum descendit gradus, vel ascendit, & recitans cum eodem Sacerdote *Pange lingua, &c.* illumque prosequendo.

Cum perventum fuerit ad Sacellum, omnes se disponunt per duas partes, ita ut Celebrans, & Thuriferarius transire possint per medium illorum, deferens vero Crucem, silet e regione Sicelli. Celebrans ascendit ad Altare ejusdem Sacelli, & deponit Calicem super corporale extensum in ejus Mensa, & deinde descendit primum gradum, ac genuflexus in suppedaneo, deponit Velum humerale. Interim deferentes Baldachinum asportant illud in locum congruum, tunc Celebrans surgens, imponit Incensum in Thuribulum sine benedictione, & sine osculis, & utroque genu procumbens, inclinato profundo capite antea, & post, Sacramentum incensat triplici ductu, recitantibus interim Clericis *V. Tantum ergo Sacramentum, &c.*

Facta incensatione surgit, & genuflexione iterum facta, postea Calicem in capsula reponit, eamque claudit, deinde descendit ad secundum, vel infimum gradum, ubi parumper orat, deinde surgit & facta iterum genuflexione ambobus genibus in plano,

plano, per breviorē viam recedit precedente Cruce, medius inter duos Clericos, & revertitur ad Altare majus, ibique facta genuflexione ascendit ad suppedaneum, indeque extrahit e Tabernaculo, & defert Pyxidem, in qua sunt Particulae, precedentibus duobus Clericis cum candelis accensis ad locum, ubi est Calix reconditus, vel ad alium locum paratum, quo facto pergit in Sacristiam, ubi deponit paramenta alba, sed non Albam; postea accedit in Chorum, ubi incipit, & profertur Vesperas sine cantu, quibus finitis sumit Stolum violaceam super Albam pendentem ante pectus, & procedit ita indutus ad denudationem Altaris, adjuvante aliquo Ministro, seu pluribus, dicens Antiphonam: *Diviserunt sibi, &c.* & Psalmum: *Deus Deus meus respice in me, &c.* quem interim Cantores profequuntur, si qui forte adsint.

Denudatis etiam aliis Altaribus, si quae sunt, redit ante Altare majus, ubi post ultimum Psal-
mi, & repetita Antiphona, genuflectit cum omnibus aliis, dum aliquis Clericus dat signum Salutationis Angelicae cum crotalo, Surgit deinde, & facta genuflexione Cruci cum suis Clericis, revertitur in Sacristiam, ubi paramenta deponit, & gratias Deo agit.

Curare debet Ecclesiae Rector, ut assidue adsint, qui orent ante SS. Sacramentum in Sacello Sepulchri, & decens numerus Cereorum in eo colluceat.

Antequam finem imponamus Observationibus, quae spectant ad Ritus dirigendos hujus diei, advertere debemus, quod tota hebdomada, sicut alibi diximus, non possunt celebrari Missae de Requie, etiam praesente Cadavere, sed per totum hoc ultimum triduum neque possunt celebrari Exequiae solemnes pro Defunctis, uti decrevit S. R. C. die 11. Aug. 1736. in Placentina, quod Decretum datum est in nostro Indice sub num. 690.

De Feria VI. in Parasceve. IX.

GAVANTUS.

1. **I**nstitutorem Feriae Parasceve facit S. Paulum Chrysost. hom. 1. de Cruce, & latrone, quae praeparationem significat. Coena pura dicta est apud Irenaeum lib. 5. cap. 23. idest, sine azymis, ut explicat Baron. Ann. 34. cujus Rubricas cum augmento minutiorum nunc explicabimus.

2. **N**ovae Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. Institutorem Feriae Parasceve, &c.) Apostolos Mysteriorum quorum ipsi fuerant testes instituentes Festa, unum in Dominicae Passionis honorem praecipisse, communis est Ecclesiae sententia, Augustini etiam auctoritate firmata, quae habetur in epist. 45. novae editionis. Hoc autem Festum licet augustissimum esset, precibus tamen, jeuniis, & mortificatione potius quam laetitia si-

gnis celebrabatur. Tertullianus hanc diem Paschatis nomine non semel appellat, tum lib. adversus Judaeos, tum lib. 4. adversus Marcionem, tum lib. de oratione, ubi affirmat diem Paschatis esse diem ieiunii, & publici jejunii, ac propterea pacem inter Fidelium coetibus osculo non esse tribuendam, his verbis: *Sic & die Pasche quo communis, & quasi publica jejunii Religio est, merito deponimus osculum, nihil curantes de osculando, quod cum omnibus faciamus.* Nunc ad ejusdem Feriae recentes Ritus minute examinandos descendimus.

RUBRICA.

2. (a) *Finita Nona, Sacerdos, & Ministri induti paramentis nigri coloris, sine luminariis, & incenso (b) procedunt ad Altare, & (c) ante illud prostrati aliquandiu orant. Interim Acolythi unam tantum (d) tobaleam extendunt super Altare, Sacerdos cum Ministris facta oratione ascendit ad Altare, & (e) osculatur illud in medio: deinde Lector accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epistola, & incipit eam (f) sine titulo: quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistola.*

GAVANTUS.

(a) *Finita Nona.* Notat hoc Rupert. lib. 6. c. 41. quia hora nona expiravit Christus, ad cujus quasi funus nos accedimus cum Nicodemo, & alii, Dur. l. 6. c. 77. neque enim hac die Missa dicitur, ex Innoc. l. quia percussio Pastore, dispersi sunt Apostoli, & usque ad diem Paschatis in tristitia jejunaverunt, de cons. 3. d. 3. Sab. Praeterea celebrare non convenit, cum hac die seipsum obtulerit Christus, Alcuin. quod si Missam eam appelles, ea est more Apostolorum, ait Amal. l. 4. c. 20. quod tamen non placet, cum hodie nulla fiat consecratio, & Missa sit praesentificatorum. Nona vero cum aliis precedentibus Horis sine lumine dicitur.

(b) *Procedunt ad Altare.* Altare erit nodum cum Cruce velata velo nigro, ita ut suo tempore facile queat detegi, & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis, gradus ejusdem nudi erunt, sed tamen bene mundi pro Sacerdotis prostratione, Credentia simplex linteo cooperta in superiori tantum parte, cum necessariis tantum ad Officium, nempe bursa cum corporali, & purificatorio, ampullis vini, & aquae, vase vitreo ad ablutionem digitorum, ut infra, Missalibus duobus, & cussino mappa longa pro Altari, vel longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera communi. Procedunt igitur, praesentibus Acolythis sine candelabris cum paramentis, ut in 1. pars. tit. 19. num. 6. & 7. uno, post alium Ministri, ut ad Missam.

(c) *Ante illud prostrati.* Convenit, ut sub eo-
rum

tum capitibus ponantur cussini coriacei, vel simplices, non tamen de iis, qui sunt ad usus Missalis in Altari: prostrationis meminit *Ord. Romanus*, neque ideo vestiri debent gradus Altaris pannus nigro, quia sapit solemnitatem.

(d) *Tobaleam extendant.* Ita in *Ordine Romano*, quæ Syndonem monumenti significat, *Durand. lib. 6. cap. 77.* & præterea Missale cum cussino super Altare apertum collocatur.

(e) *Osculetur illud.* Indicat *Ordo Rom.* ut in Missa fieri solet.

(f) *Sine Titulo.* Titulus est caput Lektionis, & sine capite sumus, cum Christus occiditur, hoc est representative hac die, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 89.* nec in fine lector osculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Ausiphanio Gregor.* sed *Alcuin.* putat, nuperrime tunc fuisse compilatum.

RUBRICA.

3. Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epistola dicit, Oremus, Diaconus, *Flectamus genua, & Subdiaconus, Levate.*

GAVANTUS.

Non dicitur, *Dominus vobiscum* hodie, quia moriente summo Sacerdote, cessant officia Sacerdotis, *Honor. ubi supra cap. 95.* frequentius dicitur, *Flectamus genua*, quod etiam docet *Ordo Romanus*, ad augmentandam humilitatem. *Hugo Viss. de spec. Miss. obs. cap. 20.*

Diaconus genuflectit ante alios dicens, *Flectamus genua*, Subdiaconus ante alios surgens dicit, *Levate*, solus stat Celebrans. Ad orationem Ministri stant, ut in Missa. Oratio vero hæc non habetur in *Sacramentario Gregoriano.*

RUBRICA.

4. Subdiaconus in tono Epistola similiter sine titulo cantat sequentem Lektionem.

GAVANTUS.

Prima Lectio ex Prophetis, secunda ex Pentateucho Moydis, quia lex, & Prophetæ Crucem Christi prænuunt. *Rupert. lib. 6. cap. 5.* & duæ Lektionen innuunt, pro duobus Populis obire Christum, *Honorius in Gemma lib. 3. cap. 89.* Lectio Exodi vicinior ex Passione, in qua mentio de illa est: *os non comminuetis ex eo.* *Durand. loc. cit.* & ideo secundo loco legitur, quamvis sit antiquior Lectio Osee.

Subdiaconus in fine non osculatur manum Celebrantis.

Novæ Observationes & Additiones, &c. pro Ritibus servandis a principio Officii hujus Feciae VI. in Parasceve usque ad finem Tractus, antequam incipiatur Passio.

De præparandis pro dicto Officio hujus Feciae in Altari majori. §. I.

II. Altare majus, & gradus ejus debent esse omnino nudi, Tabernaculi SS. Sacramenti sit pariter nudum, vel coopertum conopæo potius violaceo, quam nigro, ut supra diximus. In medio ejusdem Altaris collocetur Crux cooperta velo nigro, ut ait Gavantus *supra lit. b.* vel potius violaceo, ut docet Bauldry *p. 4. c. 10. de Fecia VI. in Parasceve art. 1. n. 1.* & Turrinus *p. 6. sess. 2. cap. 2.* sed dictum velum ita componatur, ut facile denudari possit ante adorationem Crucis, de qua infra. Solent aliqui, ut diximus supra, aliam Crucem formæ grandioris diversam ab illa, quæ est inter candelabra suo velo coopertam super Altare hac die præparare, sed videtur esse discooperiendam a Celebrante illam eandem Crucem, quæ est inter candelabra, præterquam quod ex ipsa Rubrica infra attente considerata, & ex figura Ceremonialis Episcoporum sub Innocentio X. impressi *lib. 2. cap. 26.* aperte deducitur discooperiendam esse a Celebrante illam eandem Crucem, quæ est inter supradicta candelabra, quia illa figura Crux adoranda est posita super gradus Altaris, & pes solus inter candelabra sine Cruce conspicitur, ex quo patet Crucem adorandam, ex illo pede desumptam fuisse, ut observat Biss. *lit. A num. 295.* & Nicolaus de Bralion *supra c. 11. n. 11.* ac propterea curare debet omnimode Ceremoniarum (si Crux ordinaria Altaris esset valde incommoda) ut Crux alia adoranda collocetur in medio Altaris, quæ suo tempore discooperiatur, & hæc eadem publicæ adorationi jam exposta, postmodum suo in pede in medio Altaris inter candelabra reponetur. Præterea super idem Altare poni debent sex candelabra obscuri coloris, ferrea, aut lignea cum candelis ceræ communis extinctis, nihilque aliud super idem Altare ponatur præter prædicta.

Antequam Celebrans accedat ad Altare, vel circa finem Nonæ, Ceremoniarum, vel Sacrista ponat tres cussinos coriaceos, vel laneos super ultimum gradum Altaris, partim distantes inter se, super quos Celebrans, & Ministri Sacri dum stant prostrati super pavementum Capellæ, deponunt brachia, ut infra. Bauldry *sup. art. 2. n. 2.* Bissus *lit. F n. 45. §. 2.* In plano Presbyterii ante gradus Altaris non debet sterni pannus niger, qui infimo gradui inhæreat juxta sententiam Gavanti *supra*, Arnaudi, & Hyppoliti a Portu *c. 2. de Officio hujus Feciae art. 1. n. 17.* tum quia talis pannus sapit solemnitatem, tum quia graduum mundities, & Capellæ excludit necessitatem hujus panni, quem tamen Castaldus *lib. 3. sess. 7. cap. 1. num. 7.* sterni debere asserit.

De præparandis in Abaco, seu Credentia Altaris majoris. §. II.

III. Credentia sit etiam nuda, sed paulo ante Officium tægi debet Mappa linea alba a nulla parte

te pendente: Gavantus *supra* *lit. b*, Turrinus *p. 3. fess. 2. c. 2. Bissus lit. C. n. 555.* vel quæ ad summum per ejus latera cantillum pendeat; ex Bauldry *p. 4. n. 1. m. 1.* In medio ipsius credentia a parte anteriori poni debet Bursa nigra corporatum, quasi jacens cum purificatorio, habens intus corporale mundus. Gavantus *supra*, Bauldry *supra* *n. 4.* Hippolytus a Portu *supra* *n. 15.*

Ad latus Bursæ versus Altare, cussinus niger cum Missali pro Celebrante. Ad latus sinistrum alius liber Missalis pro Ministris, quæ Missalia sint recta, si fieri potest, tegumentis nigris. Post Bursam pelvicula cum ampullis aquæ, & vini omnino vitreis, cum manutergio. Ante Bursam collocetur Mappa oblonga plicata, explicanda super Altare ad initium Officii. Post Missale Sacerdotis velum humerale album, sed hoc, ut dicemus infra, melius collocabitur in Sacello, ubi est SS. Sacramentum, cum Celebrans illud ibidem ad Processionem sumere debeat. Post Ministrorum Missale Stola latior nigri coloris pro Diacono, qua utetur cum cantabit eam partem Passionis, quæ dicitur in tono Evangelii, & in Processione, ac reliquo Officio usque ad finem; Bauldry *supra* *n. 2.* Hippolytus a Portu *supra*, prope pelviculam ampullarum vas vitreum ad purificandos digitos, purificatorium ad eos tergendos, si forte Celebrans tetigerit Sacramentum, dum illud deponet in Patenam, Bauldry *supra*, nisi commodius videatur collocare dictum vas super Altare, non procul ab ostiolo aperto Tabernaculi; Hippolytus a Portu *supra*. Collocetur etiam in ea velum parvum nigrum pro cooperiando, & reportando Calice ad credentiam post Officium. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *sic. 8. de Festis VI. in Parasceve, sic. 1. de Abaco, seu credentia n. 10.* octo candelæ ex cera alba tradendæ octo Hastiferis post regressum Processionis. Memoriale prædictum *ibidem* *n. 14.* In medio partis posterioris ipsius credentia aliquid addunt collocandum esse Bacile, Buccale, & Patenam argenteam pro lotionem manuum Celebrantis, & unum manile, seu manutergium pro absterfione earundem, præsertim, quando Celebrans est aliqua dignitate constitutus. Denique ubi est consuetudo debet poni pelvis, seu lanx argentea ad recipiendas oblationes, quæ Crucis offeruntur, tam a Clericis, quam a Viris de Populo, in ipsius adoratione. Ex Cætemon. Episcop. *lib. 1. cap. 25. §. 2.*

De aliis præparandis in Presbyterio, & Choro. §. III.

IV. In Presbyterio, vel in aliquo loco congruo, remoto tamen, & separato ab Altari præparentur tres cussini coriacei, vel ex alia materia coloris violacei, de quibus supra, Item in eodem loco, sive in Choro paretur tapes oblongus, seu pannus violaceus extendendus suo tempore pro adoratione Crucis. Magnus etiam pulvinus ex serico villosio violaceo, vel ex alia materia serica;

ubi Crux erit ponenda, & velum album serico violaceo contextum, super eo explicandum. Cætemon. Episcop. *lib. 2. cap. 25. §. 3.* Bauld. *p. 4. cap. 10. art. 1. num. 5.* Bissus *com. 1. lit. B n. 45. §. 1.* & si ob Populi frequentiam pluribus in locis ad evitandam confusionem per Ecclesiam Sacræ Crucis imagines exponendæ essent, hæc omnia multiplicari poterunt, & aliæ Cruces præparari.

Parentur etiam in aliquo loco aliquantulum remoto versus cornu Evangelii tria legilia nuda, super quæ cantabitur Passio, sicut & tria Missalia pro Passione decantanda, vel potius tres Codices, in quibus diligenter notata sit Passio.

Ponatur scamnum oblongum in Presbyterio omnino nudum a parte Epistolæ, in quo Celebrans, & Ministri Sacri suo tempore sedere debent. Bauldry *supra* *num. 7.* Bissus *supra*, Gerlacus Vinitor *part. 6. sic. 11. num. 3.*

Item in eodem loco instrumentum ligneum, seu crotalum, tam pro elevatione Hostiæ, ubi solet adhiberi, quam pro signo Salutationis Angelicæ.

De aliis præparandis in Sacristia. §. IV.

V. Sacrista parare debet in Sacristia paramenta nigri coloris pro Celebrante, & Ministris Sacris, scilicet quatuor Planetas, quarum tres sint plicatae ante pectus, deferendæ de more, prima pro Diacono, secunda pro Subdiacono ordinario, tertia vero erit pro Subdiacono, qui Crucem in Processione deferet, quam aliqui omittunt, quia potest ut Planeta Diaconi, cum ille Stola latiori indutus in Processione procedat, duas Stolas nigras, quarum una sit Diaconalis, altera Presbyteralis, deinde Stolam latiore pariter nigram pro eodem Diacono, tres Manipulos ejusdem coloris, quatuor Amictus, quatuor Albas, quatuor Cingula. Item præparentur pro aliis tribus, qui Passionem sunt cantaturi, tres alii Amictus, tres Albæ, tria cingula, tres Stolæ Diaconales, & totidem Manipulus pariter nigri coloris.

Item in Sacristia Cathedralis Ecclesiæ, quando Episcopus celebrat, parentur Pluvialia nigri coloris si adsit, aliter coloris violacei juxta numerum Hastarum Baldachini pro Beneficiatis, vel Mansionarii, qui deferre debent Baldachinum, dum sit Processio, deficientibus Pluvialibus, deferent illud eum cortis. Cætemon. Episc. *lib. 2. c. 23. §. 10. & c. 25. §. 31.* semper tamen sine Stolis, vel melius in habitu choralis, prout mos est in Romanis Basilicis. Præparentur etiam in Sacristia duo Thuribula, & totidem Naviculæ, vel saltem una pro Processione, & reliquo Officio; paretur quoque vas cum carbonibus accensis, ut suo tempore præsto sint; item duo candelabra cum suis candelis extinctis ex cera communi, deferenda a Ceroferariis in Processione, & Crux processionalis denudanda postquam Crux Altaris majoris denudata fuerit, quæ tunc a Sacrista privatim deferretur ad Presbyterium, & ponitur ad cornu Epistolæ prope credentiam, ut colligitur ex Bissio *com. 1. litt. D num. 225. §. 5.*
Paren-

Parentur etiam totæ pro numero Clericorum Intervientium Officio, & candelæ, sive funalia ceræ albæ pro numero Clericorum deferenda in Processione. Item tempore, quo celebrandum erit, seu potius Hostia consummanda, præparetur tobalea pro Altaris Mensa cooperienda, necnon alia mappa pro credentia, quæ nulla ex parte pendeant extra dictas Mensam, & credentiam. Pulvinus nigri coloris, duo Missalia, velum, Calix, & bursa, nigri pariter coloris, intus habens mundum Corporale, & purificatorium, desique pellicula cum ampullis vitreis aquam, & vinum respective continentibus, necnon vasculum crystallinum ad abluendos Sacerdotis digitos, si opus fuerit, quæ omnia tempore opportuno deferuntur super credentiam, ut mox diximus.

De aliis præparandis prope Sacellum, &c.
§. V.

VI. Prope Sacellum, ubi est reconditum Sanctissimum Sacramentum, ponatur Baldachinum album, non nigrum, in Processione deferendum; item velum humerale album juxta sententiam Gavanti *supra*, Corsetti, Christiani, Bauldry, Castaldi *supra*, imo juxta mentem Clementis XI. declaratam in sua Instructione edita 10. Januarii 1705. & a nobis superius per extensum allata, imponendum Celebrantis humeris ad Processionem eo modo, quo diximus in Feria V. *supra*, &c. Item parentur in supradicto Sacello intortitia, & cerei pro Canonici si sint, & aliis de Clero, & scabellum graduatum, si opus sit pro Diacono, qui Calicem e capsula extrahere debet.

Pro Ritibus servandis hac die a fine Horarum
Canonicarum usque ad initium
Passionis §. VI.

VII. Rubr. & Gav. lit. a — *Finis Nona &c.*) Dum cantatur Nona, Celebrans, & alii Ministri Sacri, adjuvantibus Acolythis, induuntur suis paramentis in Sacristia. Finita autem Nona, exeunt Celebrans, & Ministri parati, de Sacristia.

VIII. Rubr. & Gav. lit. b — *Procedunt ad Altare, &c.*) Et ad Altare procedunt sequenti ordine. Primus omnium præcedit Thuriferarius manibus junctis sine Thuribulo, quem sequuntur Ceroferarii sine candelabris, pariter manibus junctis, tum Cæremoniarius, qui semper, & præsertim hac die quantum fieri potest adesse debet, nudo capite cum supradictis Acolythis, deinde Ministri Sacri unus post alium, ultimo Celebrans junctis manibus, capite tecto, sicut & Sac. Ministri, neminem salutantes. Bauldry *supra* n. 3. Biff. *lit. E. n. 55. §. 4.*

IX. Rubr. & Gav. lit. c — *Ante illud prostrati, &c.*) Cum ad Altare pervenerint, Diaconus abique osculis recipit biretum Celebrantis, illudque porrigit, sicut & suum Cæremoniaro, quod idem facit Subdiaconus. A Porta *supra* art. 2. Rubr. 1. in adnot. n. 4. & capite detecto omnes in recta

linea Cruci genuflectunt, ut docet Castald. *lib. 3. sect. 5. c. 2. n. 2.* Deinde, item in recta linea genuflectunt utroque genu in plana terra ante infimum Altaris gradum, & statim Celebrans, & Ministri Sacri se prosternunt ponentes brachia, & capita super cussinos, ita ut genua eorum sint in plano, caput vero, & brachia super dictos cussinos. ex Cæremon. Cleric. Regul. S. Pauli *lib. 2. c. 8.* sic prostrati aliquantulum orant per spatium unius *Miserere*. Marcellus in Cæremoniali Romano, seu Papæ *lib. 2. tit. 7. cap. 51.* quo tempore omnes etiam qui sunt in choro, genuflectunt in suis locis, & stant, & caput inclinant, & orant, quod idem etiam Populus debet in Ecclesia observare Biffus *supra* §. 1. Horatius Christiani *sect. 4. cap. 2. n. 12.*

X. Rubr. & Gav. lit. d — *Tobaleum extendunt, &c.*) Acolythis facta brevi oratione, sicut & Cæremoniarius, surgunt, & iterum genuflectunt Cruci, & sumpta ab Acolythis de credentia Tobalea plicata oblonga, eam, facta prius Cruci genuflexione, super Altare extendunt, ita tamen ut nihil, aut parum hinc inde pendeat. Cærem. Episc. *lib. 2. c. 26. §. 2.* qua extensa, Cæremoniarius ponit Missale cum cussino nigro in cornu Epistolæ: quo facto, idem Cæremoniarius, transacto Orationis tempore, ut *supra*, admonet voce submissa, vel aliquo potius nutu Celebrantem, & Ministros, quæ statim surgunt ab Oratione, sicut & omnes alii de choro: tum Celebrans cum Ministris Sacris ascendit ad Altare, ablatis cussinis a gradibus Altaris, ne impediant, qui reportari debent ad Sacristiam, vel in aliquo loco separato reponi: Biffus *supra* §. 6. Bauldry *supra* n. 5. & 6.

XI. Rubr. & Gav. lit. e — *Osculatur illud, &c.*) Perventi omnes tres ad Altare, Celebrans illud osculatur in medio, ut docet Rubr. *supra*. Ministri vero Sacri genuflectunt Cruci unico genu, postea cum Celebrante accedunt ad cornu Epistolæ, & stant ut ad Introitum Missæ in Missis Solemnibus, id est Diaconus stat in secundo gradu a dexteris Celebrantis, & Subdiaconus a dexteris Diaconi in tertio gradu, vel in plano in recta linea. Biffus *lit. C. n. 197. §. 11. & lit. F n. 45. §. 6.*

XII. Rubr. *Deinde Lector accedit, &c.*) Interim Cæremoniarius accedit ad Lectorem assignatum, cotta indutum, eique ministrat Missale, qui postea accedit cum Cæremoniaro a sinistris ad mediam Altaris, ubi in plano ambo faciunt genuflexionem unico genu Cruci, tum pergunt ad locum, ubi cantari solet Epistola, & ibid. Lector incipit cantare Prophetiam in tono Lectionis Prophetiarum, insclectendo aliquantulum vocem in fine, assistente sibi a sinistris Cæremoniaro supradicto, quo tempore in choro omnes sedent, Ministri tamen Sacri non sedeant nisi sedente Celebrante; advenit Lector, ne incipiat cantare prædictam Prophetiam, antequam Celebrans illam submissa voce inceperit (cujus in fine Ministri Sacri non respondent *Deo gratias*) & nullo modo prius, contra quos-

quosdam nimis properantes. Bissus *supra* §. 7. Bauldry *supra* num. 8.

Completa Prophetia, item cum Cæremoniario a sinistris accedit Lector ante gradum infimum Altaris, ubi in medio, in plano tamen, unico genu Crucis genuflectit una cum Cæremoniario, & erectus extra medium Altaris reddit Missale prædicto Cæremoniario, & redit ad locum suum, cum non debeat osculari manum Celebrantis, neque ab eo benedictionem accipere. Cærem. Episcop. l. 2. n. 25. §. 12. Bissus *lit. F.* §. 8. Bauldry *supra*.

XIII. Rubr. *Quam etiam Sacerdos legit, &c.*) Eandem Prophetiam, quæ cantatur a Lectore, etiam Sacerdos legit submissa voce, qui si post illam lectam cum Tractu sequenti, cum Ministris Sacris sedere velit, poterit id facere, sed super scamnum nudum præparatum, de quo *supra*; & dum ea cantatur, sedent, ut diximus, omnes in Choro, in quo, finita a Lectore tali Prophetia, cantatur Tractus. Bissus *supra* §. 9. & 10. & Bauldry *supra*.

XIV. Rubr. num. 3. *Finis Tractum.*) Cantata Lectione, Ministri recedunt a latere Celebrantis, & descendunt unus post alium retro Celebrantem, ut sit ad Orationes Missæ; Celebrans vero stat in cornu Epistolæ, ut prius; si tamen cum Ministris sedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus, tunc circa finem ejusdem surgit cum Ministris, & accedit ad idem cornu Epistolæ per breviorē viam, quia non debet accedere ad medium pro dicendo *Dominus vobiscum*, & ibi in cornu Epistolæ, cum Ministri Sacri stant unus post alium, ut *supra*, dicit absolute *Oremus*. Bauldry *supra* n. 10. Bissus *supra* §. 10. Vinitor p. 6. tit. 11. num. 10. & 12.

XV. Gavant. in Rubr. 3. *Diaconus genuflectit ante alios, dicens, &c.*) Dicit *Oremus* a Sacerdote, Diaconus dicit *Flectamus genua*, & hæc dicens primus omnium genuflectit, statimque omnes cum eo pariter genuflectunt, solo Celebrante excepto, cum Subdiaconus primo surgens, & alii cum eo dicit *Levate*, quod semper eodem modo in pari casu servari debet. Bauldry, Bissus *supra*, & Vinitor pariter *supra* n. 27. postea Celebrans extensis manibus cantat Orationem ut in Missali, ad quam Sacri Ministri stant adhuc unus post alium post Celebrantem, sicut etiam omnes in Choro stare debent capite inclinato. Bauldry *supra* num. 11. Bissus *supra* §. 11. Vinitor *supra* num. 12.

XVI. Rubric. num. 4. *Subdiaconus in tono Epistolæ, &c.*) Dum Celebrans dicit Orationem, Subdiaconus vadit ad credentiam cum debitis reverentiis, ubi deponit Planetam plicatam, si ea utitur, capit Missale a Cæremoniario, & facta Altari genuflectione, ac salutato semper hinc inde Choro, cum eodem Cæremoniario in loco consueto cantat Lectionem (tenens sibi Missale) in tono Epistolæ: interim habens præfatum Cæremoniarium a sinistris, & dum Subdiaconus cantat Lectionem, Celebrans legit pariter eandem cum Tractu submissa voce, assistente sibi Diacono a dexteris, qui tamen in fine non respondet: *Deo gratias*.

XVII. Gavant. in prædictam Rubr. 4. *Subdiaconus in fine non osculatur, &c.*) Subdiaconus vero finita Lectione, & facta iterum genuflectione Altari, & reverentia Crucis, reddit Missale Cæremoniario. Bauldry *part. 4. cap. 10. art. 2. n. 11. & 12.* & sine osculo manus Celebrantis, ac sine ejus benedictione vadit ad Credentiam, ibique resumens Planetam plicatam, reddit postea ad Celebrantem, assistens ei a dexteris Diaconi, ut in Introitu Missæ in cornu Epistolæ, nisi ipse Celebrans cum Ministris sedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus post prædictam Lectionem. Bissus *supra*, & Bauldry *supra*.

RUBRICA.

5. *Finis Tractum, dicitur Passio (g) super nudum pulpitem, quam Celebrans (h) submissa voce legit in cornu Epistolæ.*

GAVANTUS.

Tractus secundus habetur in Antiphonario Gregoriano.

(g) *Super nudum pulpitem.* Nudato Christo in Cruce, omnia nuda sunt, & Scripturæ revelatæ. Durand. *ibid.* in eodem pulpito, vel in tribus ad majorem commoditatem, in cornu Evangelii, in plano Cappellæ legitur, seu cantatur Passio a tribus Diaconis indutis Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, ex Cærem. Pap. lib. 2. cap. 39. qui procedunt de Sacristia hoc ordine, ut, qui Evangelistam refert, librum deferat ante pectus, & sit primus; quem sequitur ille, qui Turbam: postremo, qui Christum: omnes, manibus junctis: factis autem debitis reverentiis Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relinquentes Evangelistæ, & dexteram ei, qui personam Christi agit: in Capella Papæ unus tantum adhibetur liber, in quo tres Cantores sigillatim cantant, quæ cantare debent. Alii adhibent tres libros, ut commodius cantent: Cærem. Episcop. lib. 2. cap. 21. meminit unus tantum libri, & quoad locum non tollit consuetudinem Ecclesiarum. Non probatur illa distinctio, seu distributio Passionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum; ita ut Celebrans vicem Christi gerat, Diaconus Evangelistæ, & Subdiaconus Turbarum. Si desint Ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem ejusdem, addito deinde ministerio Subdiaconi, & Acolythorum, ut sit ad Evangelium. Pulpiti vero vox a S. Cypriano usurpatur *epist. 33.* pro loco Evangelii. Vide *supra part. 2. tit. 6. num. 5.*

(h) *Submissa voce legit.* Stans paulo versus Cantores, & adstantibus Ministris, ut ad Introitum Missæ: sed cum legit ipse, tradidit spiritum, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Evangelii, ut in aliis Missis. Lecta vero, etiam postrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Evangelii, convertit se ad cantores Passionis, ex Cærem. Papa loco cit. cap. 39.

6. Dicitur autem Passio sine salutatione, & sine incenso: *Ordo Romanus*: Passionis secundum Joannem est mentio in *Sacramentario*, & quia ultimus scripsit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, ex *Rupere. lib. 6. cap. 6.*

7. Ad ea verba, *tradidit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed Celebrans, & alii versus Altare, Diaconi Cintores versus librum, signumque surgendi post pausam datur a Diacono, qui Evangelistam agit, eo ipso, quod surgit, ut in *Cærem. Episcop. lib. 2. cap. 25.* pausa erit unius *Pastor noster*, ut in Cappella Papæ, *Cærem. Marcell. lib. 2. cap. 39.* quare non placet dari signum a Celebrante, manu cum strepitu super librum deposita. * fit autem prædicta genuflectio ambobus genibus in terra positis.

R. U B R I C A.

8. Quod sequitur, legitur in toto Evangelii: & dicitur, *Munda cor meum, sed non petitur benedictio, & non deferuntur luminaria, neque incensum, & Celebrans in fine non osculatur librum.*

G. A. V. A. N. T. U. S.

Diaconus reliqua facit de more, ut ad Evangelium, non tamen signat librum, neque seipsum, Acolythi medium tenent Subdiaconum, qui sustentat librum, sunt enim velut exequiæ defuncto Christo in tristitia, & moerore, *Alcuin. & communiter alii.*

R. U B R I C A.

9. Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, incipit absolute.

G. A. V. A. N. T. U. S.

Ministri stant post Celebrantem, ut in Missa: Orationes autem pro omnibus sunt, quia pro omnibus oravit Christus in Cruce ex *Alcuino*. Habentur in *Ord. Rom. & in Sacramentario Gregoriano*: Imo Celestinus I. earundem meminit, *Epist. 1. ad Episcopos Gallia*, & habentur in *Ambrosiano Ritui*, ex *Pamelio*. Celebrans dicit monitionem primam, manibus junctis: Orationem vero, manibus extensis, neque unquam genuflectit: ut in 2. *par. tit. 5. num. 5.* dictum est, & sic deinceps usque ad finem Orationum.

10. Ad monitionem pro Judæis, non respondetur, *Amen*; quid mysterii, quærent hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus respondetur; *Amen*, non enim est Oratio, sed monitio adorandum; omittitur autem, *Oremus*, quia oratur pro illis utcumque non salvandis, nisi in fine mundi, *Durand. loc. cit. c. 77.* Item non flectuntur genua, ex *Sacram. Gregor.* quia ii genibus flexis il-luserunt Christo, *Alcuin. sequens. Ordinem. Rom.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus peragendis in hac Feria ab initio Passionis, usque ad denudationem Crucis exclusive.

XVIII. Rubr. *Finis Tractus dicitur Passio, &c.* Quando Subdiaconus cantat Lectionem, seu secundam Prophetiam, Celebrans leget illam cum Tractu sequenti assistente sibi Diacono, sicut ad primam. Interim vero tres Diaconi cantaturi Passionem pergent ad Sacristiam, & ibi adjuvantibus aliquibus Clericis, induuntur Albis, Manipulis, & Stolis Diaconalibus nigri coloris. Lectione a Subdiacono cantata, & dum cantatur Tractus in Choro, disponuntur ab Acolythiis tria legilia in eodem loco, ut diximus in Dom. Palmarum pro cantanda Passione. Circa finem ejusdem Tractus, seu aliquam ejus partem (non enim necesse est, quod *XX.* omnes ipsius Tractus cantentur ex communi praxi Urbis, sed pauci sufficiunt si ita videatur, præsertim ob paucitatem Cantorum; convenientius tamen est, ut omnes cantentur: *Buuld. par. 4. c. 6. art. 3. n. 12.*) exeunt de Sacristia Cantores Passionis, præcedente Cærem. &c. qui eodem ordine, quo diximus supra in Dom. Palmarum, accedent ad Altare, & cantabunt Passionem, eaque finita, in Sacristiam se recipient.

Si Celebrans sedeat tempore Tractus, surgens paulo ante quam Cantores incipiant Passionem, perget ad cornu Epistolæ cum Ministris, ut dictum est *sup.* & ibi leget Passionem, dum a Cantoribus inchoabitur, aliquantulum ad eos conversus, assistentibus sibi Diacono, & Subdiacono; & omnia alia peragendo, ut diximus *sup.* agentes de Passione; quæ cantatur in Dom. Palmarum.

Ad verba *Tradidit Spiritum*, dum Celebrans private legit Passionem, an genuflectere debeat, vide ea, quæ diximus *sup.* in Dom. Palmarum; dum vero prædicta verba cantantur ab eo qui agit personam Evangelistæ, omnes genuflectere debent vel juxta consuetudinem locorum ad terram se prosternent, & se gerent, ut dictum est supra in Dom. præcedenti: Surgens autem Celebrans, redit ad cornu Epistolæ ubi inclinatus dicit *Munda cor meum*, &c. non vero *Jube Domine*, &c. quia benedictio non petitur, ut clare habetur in Missalibus. Nicolaus de Brallion *par. 3. c. 11. n. 9.* Bissus *lit. F. n. 45. §. 13.* & legit ibidem reliquam Passionis partem, assistentibus Ministris ad dexteram, sicuti ad primam partem ejusdem Passionis.

XIX. Grav. in Rubr. 8. *Diaconus reliqua facit de more, &c.* Tum Diaconus cum debitis reverentiis ante, & post, accedit ad credentiam, ibique deposita Planeta, accipit Stolum nigram latiore (quam Planetam non resumit nisi post Communionem Celebrantis, quod semper in similibus casibus est observandum. Bissus *lit. F. n. 45. §. 14. & lit. M. n. 230. §. 4.*) tum accipit Missale, illudque porrigit ad Altare, deinde genuflexus in loco solito Missæ Sollemnis, dicit: *Munda cor meum*, &c. non petit benedictionem, ut in Rubr. sed statim.

tim accipit Missale, & statim ut cantores terminaverint Passionem, vadit de more ad locum Evangelisti cum Subdiacono, & Ceroferariis, facta prius ab omnibus genuflexione Crucis, manibus junctis (sine cereis, & sine Thuribulo) & cum ad locum pervenerint, cantat in tono Evangelii reliquam Passionis partem more consueto, sed non incensando, & non signando librum, neque se ipsum. Celebrans ad hanc Passionis partem stabit manibus junctis ante pectus in eodem cornu Epiconversa facie ad Diaconum; Thuriferarius vero prope credentiam, similiter conversus ad Diaconum, & Cereoniarius in eodem loco, ut alias. Cumque eam Passionis partem absolverit Diaconus, Subdiaconus claudet librum, nec osculandum deferret Celebranti (qui pariter non incensabitur a Diacono) sed mox tradet eum Cereoni. qui eo accepto, praecedit, & Clerici sequuntur ordine consueto, quos sequuntur Diaconus, & Subdiaconus pares, & facta genuflexione in medio de more vadunt omnes ad sua loca. Cereoni. Episc. supra §. 12.

XX. Gav. in Rubr. 2. *Ministri stant post Celebrantem, &c.* Post praedicta Diaconus factis debitis reverentiis, ut supra, accedit cum Subdiacono ad Celebrantem, ut ad Orationem Missae Solemnis, hoc est retro, manibus junctis, unus post alium.

Interim Celebrans stans in cornu Epist. incipiet absolute, junctis manibus, primam monitionem: *Oremus dilectissimi, &c.* ut in Missali, eaque finita, extendens, & jungens manus, & caput inclinans Cruci subjunget *Oremus*, subdet vero Diaconus *Flectamus genua*, & Subdiaconus *Levate*, ut supra; tum cantabit Celebrans primam orationem, extensis manibus, & in tono orationis. Missae ferialis, ac eodem tono, & Ritu cantabit reliqua, orationes scilicet extensis manibus, monitiones autem junctis, sed eodem cantu, quo primam; chorus ad easdem orationes, & monitiones stat versus Altare nudo capite, genuflectens cum dicitur *Flectamus genua*, & ungens eum dictum est *Levate*, ac in fine orationum respondebit *Amen* excepto ad orationem pro Judaeis, in qua non dicitur pariter *Flectamus genua*, nec *Oremus*. Ad orationem pro Papa, quando hic nominatur, Celebrans inclinat caput versus librum inclinatione minimarum minima, quod etiam omnes alii faciunt.

Si Imperator nondum sit coronatus, additur in monitione *Electo*, ut habetur in Missali. Si vero Imperator sit defunctus, & imperium sit vacans, tunc in oratione pro Imperatore dicantur haec verba: *Oremus, & pro Romano Imperio*, ut *Dnus*, &c. ita Macrius in *Hierol. v. Cereoni*. Non tamen addi debet nomen Regis, vel alterius Principis, seu Domini Loci, quia hoc esset contra Bullam Pii V. ut optime adnotat Gerlacus Vindob. par. 6. tit. 11. num. 18.

RUBRICA.

11. *Complevis Orationibus, Sacerdos deposita casula, accedit ad cornu Epistola, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit a Diacono Crucem jam in Altari preparatam; quam versa facie ad populum, a summitate parum (i) discooperit, incipiens solus Antiphonam: Ecce lignum Crucis. Ac deinceps in reliquis juratur in cantu a Ministris usque ad - Venite adoremus: Choro autem cantante - Venite adoremus, omnes se prosternunt excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli ejusdem cornu Epistola, & discooperiens brachium dexterum Crucis (1) elevansque eam paulisper altius quam primo, incipit: Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, & adorantibus, ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & discooperiens Crucem totaliter, ac elevans eam, tertio altius incipit: Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, & adorantibus, ut supra.*

GAVANTUS.

(i) *Discooperis*. Velum aufertur a Cruce, ut quod Judaeis testum erat, nobis reveletur, *Rupers. l. 6. a. 20.* Item, quia nudatur Christus in Cruce, *Duvand. loc. cit.* ubi docet, res discooperiri Crucem quia paulatim praedicatus est Christus Crucifixus, primo in angulo Judaeorum, postea pilam, deinde ante medium Altaris, id est in medio gentium.

(1) *Elevans, &c.* Ostensio ligni Crucis in hac die erat in usu in Jerusalem tempore S. Paulini Nolani, ex *Branciotto in obs. myst. anni*. Elevatur etiam Crux ter ad honorem contra tres illusiones Christi in titulo Principis, in Praetorio, in Calvario; sit prostratio non tamen usque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso: Salutatur, & adoratur ter, cum genuflexione, & tercia vice prosternimus, ut eam osculemur, ut nimirum Christum Crucifixum omni humilitate veneremur, & easdem tres illusiones compensemus, *Duvand. ibid.* Nota adverbium, *altius*, concordare etiam cum verbo, *incipit*, nedum cum verbo *elevans*, ita ut & vocem, & Crucem eleveat altius Sacerdos una simul.

RUBRICA.

12. *Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum (m) ante Altare preparatum, & genuflexus ibidem eam locat: mox (n) depositis calcamentis accedit ad (o) adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam discooperit. Hoc facto, revertitur & accipit calcamenta, & casulam. Postmodum Ministris Altaris, deinde alii Clerici, & Laici, bini & bini ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis, (p) cantantur impropria, & alia quae sequuntur.*

Tequuntur, vel omnia, vel pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo: Duo Cantores in medio Chori cantant, &c.

G A V A N T U S.

(m) *Ante Altare præparatum.* * Portat Celebrans Crucem sine ulla inclinatione facta Altari. Acolythi dum denudatur Crux, extendunt tapete pulchrum cum cussino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris versus planum cappelle, genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem super velum, & cussinum.

(n) *Depositis calcamentis.* A latere Epistolæ, prope scamnum illi paratum ad secundum: & Celebrans adorat solus, deinde Ministri simul.

(o) *Adorandum.* Adorationis hujus auctor Sanctus Gregorius est, ex *S. Antonina part. 2. cap. 3. tit. 12.* Habetur in *Ordine Romano*, & in *Sacramentario Gregor.* cum minoribus ceremoniis: convenit autem, ut uniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum Crucifixi, tum in æquali pausa, qua singuli genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest versus: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti Mundum.* Ordo adorationis est, ut quilibet laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret; Prælati vero, si qui adsunt, post Celebrantem.

(p) *Cantantur impropria.* Ordo Roman. eadem legat Sacerdos sedens cum Ministris. *Ceremonial. Pap. lib. 2. sect. 1. cap. 51.*

Impropria continent verba Latina, & Græca in laudem Christi, non Hebræa; quia Judæi negaverunt Christum, & reprobarunt. *Rupert. lib. 6. c. 19.* Agios, & Trisagion hoc Græce dicitur adhuc, ex instituto S. Sabbe. *Apud Rar. Ann. 492.* Hymni *Pange lingua gloriæ*, Auctor est Venantius Fort. ex *Baron. infra citando.*

Si repetitio est facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno *Pange lingua*, ut in Missali.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.
Pro Ritibus peragendis a Crucis denudatione usque ad Processionem.

XXI. Rub. *Complevis orationibus, &c.* Dum dicuntur ultimæ Orationes, Acolythi duce secundo Cæremoniario extendunt tapetem, seu pannum violaceum ante gradus Altaris, seu per planum Presbyterii, ita ut pars ejusdem panni superior sit super ejus primos gradus. *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 22. & cap. 26. §. 8.* Horatius Christiani *sect. 4. c. 3. n. 2.* & in infimo gradu Altaris ponunt cussinum, & super cussinum extendunt velum pretiosum violaceo serico contextum, de quo supra, seu mappam sericam.

XXII. Rubric. *Sacerdos deposita capsula accedit, &c.* Celebrans vero cantatis Orationibus descendit extra cornu Epistolæ ad partem posteriorem

Gavarr. Tom. II.

Altaris, ubi adjuvante aliquo Acolytho, vel Cæremoniario, deponit Planetam, quam Cæremoniarius transfert ad credentiam, & Subdiaconus cum eo in eodem cornu Epistolæ extra Altare, adjuvante aliquo Acolytho, deponit pariter suam Planetam plicatam juxta communioem usum Urbis, quam vel primus Cæremoniarius, vel aliquis Acolythus ad credentiam pariter transfert. Nicolaus de Bralione *part. 3. Bauldry part. 4. c. 10. art. 9. n. 1.* Diaconus tamen suam Stolum latiore retinet. Nicolaus de Bralione *ibid. sup.* Sed antequam prædicti pergant ad Crucis adorationem, debent omnes deponere etiam Manipulos juxta Decret. recens emanatum die 15. Septembris. 1736. in *Tolotana*, & datum in nostro Indice sub n. 693.

XXIII. Rubr. *Et ibi in posteriore parte anguli Altaris, &c.* Tum Celebrans medius inter Sac. Ministros, accedit ad angulum posteriorem cornu Altaris in parte Epistolæ, ut sit quasi collateralis candelabris super Altare positus, ibique se collocat in secundo gradu. Memoriale Rituum *c. 2. §. 4. de Crucis denud. num. 4.* versa facie ad Populum. *Cærem. Episc. l. 2. c. 25. §. 23.* & statim Diaconus relicto ibi Celebrante cum Subdiacono a sinistris procedit per planum ad medium Altaris, ubi facta reverenter genuflexione Cruci unico genu super infimum gradum, ibique expectat donec eam sibi tradat sine osculis primus Cæremoniarius, qui ideo facta prius genuflexione, eandem de Altari devote capit, quam Crucem suo velo coopertam, Diaconus summa cum reverentia portat, conversa facie ad seipsum, ad Celebrantem per planum, & eidem illam, facie Crucifixi ad Populum versa, in manibus sine osculis tradit. Bissus *lib. D. n. 88. §. 7. Bauldry part. 4. c. 10. art. 3. n. 2.*

XXIV. Rubr. Gav. lit. i. — *A summitate parum discooperis, &c.* Celebrans devote accepta Cruce, stans ibid. adhuc versus Populum in medio Diaconi a dextris, & Subdiaconi a sinistris ejus, versa facie ad Crucem, sinistra eam teneos, manu dextera discooperit Crucis summitatem usque ad ejusdem Crucis lignum transversum; ita tamen ut Crucifixi caput non appareat, adjuvantibus eum Cæremoniario, & Ministris Sacris, si opus sit. *Bauldry sup. n. 3.* Interim accedit ad supradictum Celebrantem aliquis Acolythus cum debitis reverentiis deferens Missale, quod apertum tenet ante eum stans renibus ad Populum versis. *Bauldry sup. Memoriale Rituum supra n. 5. Cærem. Episc. lib. 2. c. 26. §. 9.* Discooperita summitate illa Crucis, Celebrans ambabus manibus Crucem elevans reverenter ad altitudinem oculorum, ex Cæremoniali Papæ Marcelli Corcyrensis *lib. 2. sect. 1. c. 52.* Populo ostendit, voce gravi aliquantulum demissa ut secundo, & tertio alius cantare possit citra indecentiam) ex Missali sustentato ab Acolytho, ut supra dictum est, incipit solus in cantu secundum notas in prædicto Missali Romano appositas, Antiphonam. *Ecce lignum Crucis*, stantibus omnibus in choro nudo capite, quæ Antiphona a Celebrante intonata, non solum Mini-

stri, sed etiam Cæremoniarum, ac reliqui Cappellani, aut Clerici officio inservientes, siue sint circa Celebrantem, siue suis locis apud Credentiam dummodo hæc sit prope Altare, prosequuntur cum eodem Celebrante: *In quo salus Mundi popendis*, & non ulterius; Cæremoniale Episc. *sup.* Paris de Crassis l. 2. c. 47. Bauld. *sup.* n. 4. quibus verbis cantatis Chorus solus respondet, non autem Celebrans, nec Ministri, nec Clerici officio inservientes cantant illis verbis: *Venite adoremus*, quo tempore omnes, etiam Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu, capite etiam valde demisso. Ex Nicolao de Bralion *par.* 3. *cap.* 11. n. 13. Bissus *sup.* §. 3. (excepto solo Celebrante, qui semper stat. Ex Rubr. *sup.* & ex Bralion *sup.*) non tamen prosternunt se usque ad terram, quia prostratio, de qua loquitur Missale, intelligitur tantum de genuflectione, ad quam neque valde demittitur, & ratio est, quia Chorus ita prostratus usque ad terram, vix cantare posset. Bauld. *sup.* n. 4. Bralion, & Bissus *sup.* Hippolytus a Portu *cap.* 2. *de Officio Feria VI. in Parasceve* Rubr. 8. *in adiutorio* num. 9.

XXV. Rubr. *Deinde procedit, &c.*) Cantatis prædictis verbis a Choro, omnes surgunt, & Celebrans accedit ad partem anteriorem anguli ejusdem cornu Epistolæ, in eodem scilicet loco, ubi dici solet Introitus Missæ, ibique stans medius inter Diaconum stantem a dexteris super suppedaneum Altaris, & Subdiaconum a sinistris super gradum proximiorum suppedaneo, quasi illi angulo collateraliter versus Populum, & adjuvantibus Ministris Sacris, & primo Cæremoniarario, si opus sit, discooperit dexterum brachium Crucis, detegendo etiam caput figuræ Crucifixi, tum Crucem Populo paulo altius, quam prius, ambabus manibus elevat, mox repetit voce etiam altiori, quam prima vice, Antiph. *Ecco lignum Crucis*, & eam cum Celebrante prosequuntur Ministri Sacri, Cæremoniarum, Capellani ut supra, stantibus omnibus in Choro mudo capite, ut dictum est, & postea iterum Chorus altius, quam prima vice, cantat: *Venite adoremus*, & genuflectunt omnes, excepto Celebrante ut supra. Bauld. *sup.* num. 5. Bissus *sup.* §. 4. Gerlacus Vinitor: *tit.* 11. *de officio Fer. VI. in Parasceve* n. 20. Benvenuti *de Ritu servando in Missa pro Fer. VI. in Parasceve* pag. mibi 93.

XXVI. Rubr. *Deinde Sacerdos accedit ad medium.*) Deinde surgunt, & Celebrans cum Ministris procedit ante medium Altaris; Rubr. *supra*; Cærem. Episc. lib. 2. *cap.* 25. §. 23. & stans, ut supra, versus Populum, inter Sacros Ministros totam discooperit Crucem, velum tradens Subdiacono, & hic primo Cæremoniarario, seu Acolytho, qui illud, factis debitis reverentiis, super credentiam deponet. Discooperita tota Cruce, eam tenet, ambabus manibus altius elevat, quam primo, & secundo; tum tertio etiam voce altiori canat Antiphoniam: *Ecco lignum Crucis*, quam Ministri, & alii, ut supra, prosequuntur prædictis verbis;

In quo salus Mundi, &c. & deinde Chorus etiam altius, quam secunda vice cantat: *Venite adoremus*, genuflectis omnibus ut supra. Rubr. *sup.* Bauldry *sup.* n. 6. Bissus *supra* §. 5. Horatius Christiani, de Crucis denudatione *sect.* 4. *cap.* 3. n. 6. Hippolytus a Portu *supra* n. 16.

XXVII. Rubr. & Gav. lit. m. -- *Anno Altare præparatum, &c.*) Post prædicta Celebrans sine ulla genuflectione, vel reverentia facta Altari, ut innuit Gavantus *supra*, & Cærem. Episc. lib. 2. *cap.* 25. §. 24. & *cap.* 26. §. 10. portat Crucem ambabus manibus elevatam devote; Cærem. Episc. *supra*, descendens per latus Evangelii, tenens faciem Crucifixi ad Populum conversam; Bauldry *supra*, Benvenuti *supra*, Hippolytus a Portu *sup.* n. 17. sine Ministris, Cæremon. Episcop. *supra*, a Portu, & Benvenuti *supra*; sed comitante solo primo Cæremoniarario, qui fimbrias Albæ elevat, cum opus est; & interim omnes remanent genuflecti. Bauld. *sup.* n. 8. a Portu *supra* nempe Ministri Sacri super suppedaneum, manibus junctis ante pectus, facie versa ad Populum. Hippolytus a Portu *supra*. Clericus de libro, quem claudit, genuflectit in secundo gradu versus Altare. A Portu *supra*; ceteri vero de choro genuflectunt in loco suo facie versa quasi ad Crucem, pariter manibus junctis. Benvenuti, Hippolytus a Portu *supra*, & alii; Turrinus vero *par.* 3. *sect.* 3. c. 2. §. *Sacerdos*, vult, quod peracta denudatione, & cantato ultima vice: *Venite adoremus*, Ministri Sacri descendant de Altari, & cant ad locum sessionis, ibidemque stent, donec Celebrans genuflectus aptet, & firmet Crucem cordulis, si opus est, supra pulvinum, adjuvante alio Cæremoniarario, Cærem. Episcop. lib. 2. c. 25. §. 24. & c. 26. §. 10. Bauld. *sup.* n. 7. pariter genuflecto, Hippolytus a Portu *sup.* n. 18. qui etiam paulo antepone debet prope ipsum pulvinum lancem ad dexteram adorantis, ubi pecuniæ, quæ Cruci offeruntur, ponantur. Cærem. Episcop. *supra*, tunc autem nempe genuflecto Celebrante, Ministri Sacri, & omnes alii quicumque sint, maneat genuflecti. Bauld. *supra* n. 8. Vinitor *supra* n. 23. Ego tamen censeo, quod aut genuflectere debent statim, aut cum Celebrante, ut supra, ita ut talis Ritus utroque modo observari possit. Dum Celebrans ponit Crucem super pulvinum, omnes Cruces, quæ sunt per Ecclesiam, & non aliz Imagines denudantur a Sacrista, vel ab aliis, si commode fieri potest. Bauld. *sup.* n. 7. Benvenuti, & Hippolytus a Portu *supra*.

celebrans aptat Cruce ut supra (ita ut caput Crucifixi sit versus Altare, Populumque respiciat, pedes autem versus Populum) surgit, adjuvante, si opus est, Cæremoniarario primo, recedit ad scamnum paratum ad latus Epistolæ, ibique recto capite sedet, Gavant. *sup.* lit. n. Bauld. *sup.* n. 8. Vinitor, & Benvenuti *supra*; ubi adjuvantibus Acolythi, si opus est, extrahit calceamenta, vel deponit crepidas, quibus omnes homines uti deberent ad decentiam, & commoditatem. Bauld. *supra*,

supra, Benvenuti *supra*, & Hippolytus a Portu *supra* num. 19.

Si Ministri Sacri remanserunt genuflexi super suppedaneum (quod idem dic de Clerico de libro) tunc surgente Celebrante post aptatam in suo loco Crucem, surgunt & ipsi, & ficta super suppedaneum genuflectione unico genu versus Crucem, ad sedes suas accedunt, Buid. Benven. a Portu *supra*, ibique sedent, & similiter calceamenta deponunt, Buidry *supra*, Bissus lit. A n. 165. §. 1.

XXVIII. Rubr. & Gav. lit. n -- *Depositis Calceamentis*, &c.) Celebrans depositis calceamentis, seu crepidis, surgit, & detecto capite solus manibus junctis procedit per planum devote oculis demissis, ad Crucis adorationem, & quia trina genuflectione hanc adorationem perficere debet, ideo primam genuflectionem faciet in loco designato, ita a Cruce adoranda distante, ut inter unam genuflectionem, & aliam, æqualis distantia intercedat.

XXIX. Rubr. & Gav. lit. o -- *Adorandum* &c.) Genuflexus igitur utroque genu faciet primam adorationem capite reclinato in terram, super manus junctas, & secreto dicit: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per S. Crucem tuam redemisti Mundum.* Gav. *supra*. Deinde surgens accedet ad locum, ubi secundo genuflectendum est, & ibi præstabit quod in prima adoratione, tum progrediens ulterius accedet ad locum Cruci propinquum, ubi tertio præstabit quod prima, & secunda vice, dicens ad singulas genuflectiones: *Adoramus te Christe, &c.* quibus prolatis tertia vice adhuc genuflexus osculabitur pedes Crucifixi, & particulam veræ Crucis, si aderit, offerens tamen prius Cruci pecunias, quas offerre volet. Carem. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 11.

Hic notandum occurrit, quod majoris humilitatis est osculari pedes quam latus Crucifixi, & saltem ob reverentiam ab oris osculo abstinendum est. Nicolaus de Bralion n. 13. & idem firmanz Buidry, & Bissus *supra*.

XXX. Rub. *Hic facto revertitur, & accipit calceamenta.* Cum Celebrans totam ordinationem perfecerit, surgit, & facta genuflectione Cruci unico genu, & Altari inclinatione, ex Cerem. Cler. Regul. S. Pauli, & Benvenuti *supra*, per viam breviorē ad sedem suam redit in cornu Epistolæ & ibi adjuvantibus Acolythi sumet crepidas, seu calceamenta, postea per eosdem sumit Planetam, & Manipulum, tum sedebit recto capite in scamno nudo ad sedendum præparato, quousque Ministri Sacri Crucem adoraverint. Buid. *sup.* n. 19. Bissus *sup.* §. 2. & Vinitor *sup.* ni 24.

XXXI. Rubr. *Postmodum Ministri.* Et non prius ambo simul (Diaconus scilicet cum Stola latiori, sed sine Manipulo, ut supra diximus) quam non debet deponere nisi in fine Officii, ex Caremon. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 6. Subdiaconus vero in Albis, priter sine Manipulo (ex usu Cappellæ Pontificiæ) detractis calceis, ut supra dictum est, procedunt per planum ad faciendam Crucis adoratio-

nem eodem modo, quo de Celebrante diximus, nudo capite, & simul manibus junctis ter genuflectendo, & orantes ad loca designata, observantes ut ad tertiam adorationem, unus sit ex una parte, alius ex alia genuflexus, quasi in medio Crucem habentes; pedes autem Crucifixi primo Diaconus osculetur, deinde Subdiaconus, simul vero surgent; completa ab ambobus adoratione iterum genuflectunt simul Cruci, & Altari unica genuflectione unico genu, nec Diaconus prius surgat, quam Subdiaconus adoraverit, ut ambo simul surgant sicut convenit. Deinde per planum ambo modeste ad locum, in quo calceamenta deposuerant, redeunt, ibique, facta Celebranti inclinatione, ea resumunt, & Subdiaconus sumit etiam Planetam suam plicatam, & Manipulum. Diaconus resumat pariter Manipulum, & remanet cum Stola latiori, ut supra dictum est; mox Diaconus a dexteris, & Subdiaconus a sinistris Celebrantis se recipiunt, & cum eo sedent capite recto. Buid. *sup.* n. 10. Claudius Arnaudus de Fer. VI. in Parasceve sit. 9. n. 9. Bissus *sup.* §. 2. & Gerlacus Vinitor *sup.* n. 25. Celebrans vero postquam Ministri Sacri ad ipsum pervenerint, sedens cum ipsis voce demissa legit impropria, ut in Missali habetur, & in Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 5. de adoratione Crucis §. de impropriis recitandis, sustinentibus librum Missalem hinc inde Ministris Sacris, nisi ab aliquo Acolytho genuflexo ante ipsum (ut commodè Celebrans, & Ministri Sacri legere possint) teneatur, ut certe convenit; quibus lectis Acolythus collocat Missale apertum super Altare in cornu Epistolæ; Buid. *sup.* n. 11. & Bissus *sup.* §. 4.

Interim antiquiores, seu seniores de Clero, deinde alii per ordinem, deponentes calceamenta sua in locis suis, bini & bini accedunt ad Crucem adorandam juxta ordines suos, junctis manibus, & ceterque genuflectentes, se inclinabunt in iisdem locis, & eodem modo quo Celebrans, & Sacri Ministri, ac post tertiam prostrationem osculabuntur pedes Crucifixi, deinde surgent simul, & facta genuflectione Cruci unico genu, secedentes redeunt ad loca sua æquali passu gradientes, & si contingat eos transire ante Celebrantem, illi se inclinare debent; Acolythi vero postquam Crucem adoraverint, vel stabunt ad credentiam, vel prope Crucem adorandam, remanebunt genuflexi, ut Populi tumultum, si opus est, modeste compescant.

Si qui sunt Prælati extranei, qui adorationem hanc peragant, statim ut *sup.* adorant etiam sine calceamentis post Celebrantem, ante Ministros, sed hoc in casu Celebrans stat aperto capite, donec Crucis adorationem perfecerint. Episc. vero propius, etiam ante Celebrantem Crucem primus adorat; Carem. Episc. lib. 2. c. 25. §. 11. Laici vero etiam Principes post Clerum procedunt ad adorationem Crucis bini simul ut supra, eo modo, & ordine, quo de Clero dictum est. Magistratus, & Nobiles Sæculares Crucem ad Altare adorare debent, si talis sit consuetudo. Buid. *sup.* n. 16. unde ab-

de observent (& alii Laici, sive Mares, sive Foeminae in adorandis aliis Crucibus, quae per Ecclesiam proponuntur adorandae, si opus est) quod dictum est de Celebrante, & Ministris, &c. excipe quod non deponunt calceamenta. Hippolytus a Portu *sup. Rubr. 8. in adnotat. n. 24.*

Hic advertendum occurrit, quod pro Mulieribus praedictis, & Populo debet extendi in loco apto tapetum cum cussino, & velo; tum Sacerdos paratus Stola nigra. illuc deferat aliam Crucem, Acolytho aliquo praecedente, qui ibi remanebit genuflexus devote assistens quando fiet adoratio, tum ob reverentiam Crucis, tum ut impediatur Populi tumultum, quod similiter observandum erit, si aliae Cruces ponantur in aliis locis adorandae propter Populi multitudinem.

Si tamen adesset Gubernator principalis, aut aliquis maximus Vir, aut Princeps, qui alias habere soleat honorem ante Canonicos, hodie in hoc actu ibit post Canonicos, sed ante alios de Clero, quia est humilitatis actus, in quo Laici debent Clericis deferre. Cærem. Episc. l. 2. c. 25. §. 27. Convenit etiam, ut non solum Celebrans, sed etiam omnes alii, praesertim de Clero, aliquam pecuniae oblationem hodie faciant Cruci ante ipsam deoscultationem, ut colligi potest ex Cærem. Episc. *sup. §. 10.* & Nicolao de Bralion *sup. n. 11.* & aliis. Consuetudo autem ut praedictae oblationes dentur Magistris Cærem. servanda est juxta Decretum editum a S. R. C. die 29. Nov. 1603. in Beneventana, & in nostro Indice *sub n. 26.*

Convenit autem ad dictas Stationes, & adorationes decentius, & pariformiter faciendas, ut tria loca inter se eo modo distantia, ut supra diximus, assignentur a Cærem. ubi fiant; & ut in adoratione nulla interponatur mora, nec confusio laboriatur, hæc servantur, nimirum cum duo primi secundo genuflectunt, duo sequentes debent genuflectere primo, & quando illi tertio, hi secundo, & cum illi osculata Cruce discedunt, isti genuflectent tertio; atque alii deinceps: ita ut qui sequuntur succedant praecedentibus absque mora, neque prius ab una prostratione surgant, quam alii discedant ab altera. Ex Cærem. Monastico l. 4. cap. 9. num. 10. & 11.

XXXII. Rubr. & Gav. lit. p. -- *Cantentur impropria, &c.* Cum incipit adoratio Crucis, Cantores in choro incipiunt cantare supradicta impropria, quae legit Celebrans cum suis Ministris, ut diximus, submissa voce: cantentur autem eo modo, ac ordine, qui descriptus est in Missali, & advertatur ut quatuor designati, duo in primo, & duo pariter in secundo choro alternatim *Ps.* decantent, quibus suo ordine chorus respondebit prout in Missali habetur, & docet Castaldus l. 3. *sect. 7. cap. 3. n. 8.* necnon Horatius Christiani Fer. VI. in Parasceve *sect. 4. c. 3. n. 9.* & Hippolytus a Portu *supra Rubr. 8. in adnot. num. 26.* cantentur autem usque dum ad Altare majus omnes fecerint adorationem, adeoque non est necesse omnia cantare, sed solum tot, quae possunt cantari eo

tempore quo fit adoratio. Cærem. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 11. Bissus lit. I n. 54.

R U B R I C A.

13. Circa finem adorationis Crucis accenduntur (q) *candela super Altare: & Diaconus accipiens bursam corporalium, extendit Corporale more solito, & juxta illud (r) ponit purificatorium, & finita adoratione, Crucem reverenter accipit, & (s) reportat ad Altare. Postea ordinatur Processio ad locum, ubi pridie Sacramentum repositum fuerat: praecedit (t) Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, & Clerus per ordinem, ultimus Sacerdos cum Ministris. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intortitia, quae non extinguuntur, nisi post summptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum: Diaconus interim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus Thuribulis, Diacono (u) Naviculam ministrante, & genuflexus (x) incensat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula (y) dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine, quo venerunt: (z) deferitur Baldachinum super Sacramentum, & duo Acolythi cum Thuribulis continue Sacramentum incensant: interim cantatur Hymnus, (a) *Vexilla Regis prodeunt.* (b) Cum venerit Sacerdos ad Altare, (c) posito super illud Calice genuflexus rursus incensat, & accedens (d) deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet, & accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale, nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit (e) vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam, sed accipiens Calicem a Diacono ponit super Altare, (f) nihil dicens: & Diaconus illum cooperit palla, deinde imponit incensum in Thuribulo (g) absque benedictione, & incensat oblata, & Altare (h) more solito, genuflectens ante, & post, & quandocumque transit ante Sacramentum. Dum incensat oblata, dicit, &c. ipse non incensatur.*

G A V A N T U S.

(q) *Candela super Altare.* Et item ex, quae super Credentiam habentur pro Acolythis.

(r) *Pos-*

(r) *Pons purificatorius*. Ad cornu Epistolæ, loco solito; & tunc etiam transfertur a Cæremoniario Missale ad cornu Evangelii cum cussino.

(f) *Revertat ad Altare*. Quo casu nemini reverentiam faciat, sed & Celebrans assurgat transeunsi Cruci, ex *Cærem. Episc. l. 2. c. 26.* cui genuflectit simul cum Subdiacono, * quod hodie faciunt omnes omnino in honorem Crucifixi Domini Nostri, ex *Cæremiæ Episcoporum l. 2. c. 25. & 26.* amoveantur statim ab Acolythis tapete, & cussinus cum velo. Quæ delatio Crucis ad Altare cum Processione sequenti a Pio V. statuta fuit; nec in antiquioribus Missalibus habetur.

Si multus adest Populus, poterit collocari alia Crux a Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare, ad quam adorandam accedant tum mares, tum foeminae, ne processio nimis differatur, & Officium sequens.

(t) *Subdiaconus cum Cruce*. Hoc est, aliter paratus, ut Subdiaconus Missæ, non cum Dalmatica, ut scripsit *Alcozer*, excepto tamen Manipulo, defert autem Crucem processionalem discoopertam. Duo Thuriferarii præcedunt Subdiaconum sine incenso in Thuribulis, quia nondum est Processio facta, sed aditus ad eam; & ideo itur ad locum destinatum per viam breviorē. Ibi omnes genuflexi orant, exceptis Subdiacono, qui gestat Crucem, & Acolythis.

(u) *Naviculam ministrante*. Omittuntur oscula manus, & rerum in hac Missa.

(x) *Incensat Sacramentum*. Ut heri, & statim imponitur ejus humeris velum album, non nigrum.

(y) *Das ad manus Sacerdotis*. Nimirum, stans Diaconus.

(z) *Deferunt Baldachinum*. Non nigrum, ut aliqui solent, & male, debet enim esse simile velo, quod Calicem tegit, & esse illud idem, quod heri tegebat.

(a) *Vexilla Regis produnt*. Cujus auctor, ex *Baron. Anno 566.* fuit Venantius Fortunatus.

(b) *Cum venerit Sacerdos ad Altare*. Subdiaconus Crucis, deposita Cruce, ubi minus impediatur, in latere Epistolæ genuflectit. Acolythis deponunt candelabra super credentiam, Clerus in plano Cappellæ circumdat Altare genibus flexis.

(c) *Posito super illud Calice*. Hoc est, ut pridie, cum ministerio Diaconi, nam Diaconus genuflexus accipit Calicem de manu Celebrantis stantis, & deponit super Altare, genuflectit, descendit, ministrat Naviculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi, & deposito humerorum velo, Celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentum, ut prius. Recedit alter ex Thuriferariis post hanc incensationem.

(d) *Deponit Hostiam*. Facta prius genuflectione, & amoto a Diacono velo albo parvo a Calice, neque debet sponte tangere Sacerdos Hostiam, neque ideo prius lavare manus, quod aliqui scripserunt; si tamen accadat ut tangat, purificet statim digitos, quod in hac Rubrica sub conditione dictum, non autem jubetur.

(e) *Vinum cum aqua*. Habet Ordo Romanus.

(f) *Nihil dicens*. Neque signum Crucis, ut alias, faciens cum Patena, aut Calice.

(g) *Absque Benedictione*. De hac incensatione nihil antiqui. De benedictione vero nova Rubrica est in recognitione Missalis addita; esset enim dubitatum, an benedici hoc loco debeat incensum: & videbatur affirmandum, quia incensandum est præterea Altare, & tunc benedicitur incensum etiam coram Sacramento, in *Cærem. Episc. l. 1. c. 23.* ubi, cum excipitur a benedictione incensum in principio, & in fine Processionis, quæ fit in Feria quinta, & sexta majoris hebdomadæ, nulla mentione facta oblatoium hujus diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi a benedictione incensum in incensatione hac oblatoium. *Marcellus* quoque in *Cærem. Pap. l. 1. c. 51.* scribit, poni incensum a Papa, more consuevit: ergo cum benedictione urgere quoque videbatur illud, quod dicitur: *Incensum istud a te benedictum*; Sed vim faceret, si diceretur, *a nobis benedictum*; & hac die verbis utimur minus propriis, ut Sacrificium in seq. quid ergo? nihilominus tamen, cum in Missa hodierna expresse omnia describantur, quæ dicenda sunt, ita ut quidquid de consueta Missa hoc loco omittitur, omittendum esse prorsus videatur, & cum omitti fuerint in textu omnium Missalium verba benedictionis incensi, solita dici ante incensationem oblatoium: *Per intercessionem, &c.* & expresse posita sint reliqua verba totius incensationis: in eam partem ab iis, quorum intererat, me præsentem, in recognitione Missalis dictum est, ut omittatur incensi benedictio, & hac die videtur congruum, nihil prorsus debere benedici, in *Cærem. Episc. loc. cit.* benedicitur incensum, quando alii quoque præter Altare, quod Christum significat, incensantur, sed hodie neque ipse Celebrans incensatur. *Marcellus* etiam explicat, more consuevit, id est, ter, cum ministerio Diaconi, &c.

(h) *More solito*. In recognitione Missalis secundum prædictam sententiam, more solito, cadere dictum fuit super incensationem oblatoium, & Altaris tantum, non super impositionem incensi, quod hodie magis declaratum est.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare cum SS. Sacramento, & in reliquo Officio hujus Feriæ.

XXXIII. Rubr. & Gavant. lit. q. — *Accendantur candela super Altare, &c.* Circa finem adorationis duo Ceroferarii sumpto lumine de Sacristia accedunt cum debitis reverentiis ad Altare, & accendant candelas, & etiam illas duas suorum candelabrorum, si sint in Credentia, *Cærem. Episcop. supr. §. 28. Gav. supr. lit. q.* si sint in Sacristia.

XXXIV. Rubr. *Et Diaconus accipiens bursam Corporalem, &c.* Deinde Diaconus surgit, & facta reverentia

verentia Celebranti (Interim Subdiacono ſtante nudo capite) vadit ad Credentiam, & capit burſam habentem intus Corporale e manibus Cærem. narii, prout in Symbolo Miſſæ Solemnis, & purificatorium ſuper eam poſitum, quam burſam ad oculos uſque elevatam ambabus manibus per breviorẽ viam portat ad Altare: non enim poteſt per planum ad medium accedere, cum adhuc ibi eſt Crux, quæ adoratur, & facta prædictæ Cruci genuflexione unico genu, & inclinatione Altari, quia tunc in eo nulla eſt Crux, cum ad medium ſuppedaneis Altaris pervenerit, extrahit de burſa Corporale, qua depoſita inter candelabra in cornu Evangelii (non jacente ſuper Altare, ut male nonnulli faciunt) explicat Corporale more ſolito in medio Altaris.

XXXV. Rubric. & Gav. lit. r — *Ponit purificatorium, &c.* Deinde idem Diaconus ponit, prope Corporale explicatum, purificatorium in parte Epistolæ, quo facta, vedit ad locum ſuum per breviorẽ viam cum debitis reverentiis Altari, Cruci, & Celebranti, & ſedet cum Subdiacono, qui nudo capite ſtat, & ſtatim ambo caput tegunt. Bauldry ſupra n. 24. & Biſſ. lit. F n. 45. §. 23. & 24. Memoriale Rituum ſupra §. 5. n. 25. Cærem. narius vero, vel alius eodem tempore deſert Miſſale cum debitis genuflexionibus Cruci prædictæ ad latus Evangelii, Gavantus ſupra, illudque relinquit apertum ſuper cuſſinum cum ſignaculis ab eodem aptatis, jacens prope Corporale. Biſſ. ſupra n. 23. Bauldry ſupra n. 25. Corſettus traſſ. 1. part. 2. cap. 7. n. 12.

Interim vero, dum ſcilicet hæc ſunt ad Altare, paratur in Sacriſtia alius Subdiaconus, amictu, alba, Cingulo, cum Planeta plicata nigra ſine Manipulo, qui Crucem in Proceſſione deſert denudatam. Iſte Subdiaconus poteſt ſola Alba eſſe indutus, & ſi deſit prædictus Subdiaconus, Clericus ſola Cotta indutus deſert Crucem. Bauldry ſupra n. 26. Benvenuti ſupra §. Circa finem. Item duo Thuriferarii parant in Sacriſtia ſua Thuribula igne in eiſdem impoſito, ſimulque curent ne deſiciat incenſum in Naviculis. Item Beneficarii ſeu Mansionarii, qui in Cathedralibus delatari ſunt ſtaſſas Baldachini, parentur Pluvialibus nigri coloris, ſi commodè fieri poteſt, & ſi celebret Episcopus; alias ſi non celebret Episcopus, geſtaturi ſtaſſas Baldachini ſola Cotta ſine Stola indui debent, & hoc declaratur in Cærem. Episc. l. 2. c. 26. &c. & confirmatur Decreto edito a S. R. C. die 15. Septembris 1736. quod Decretum exhibetur in noſtro Indice ſub n. 692. Curet præterea Sacriſta, ut Baldachinum deferatur (ſi non eſt jam delatum) prope Capellam, ubi eſt SS. Sacramentum: Bauldry ſupra num. 27.

XXXVI. Rubr. & Gav. lit. f — *Reponit ad Altare, &c.* Interim Diaconus deponit biretum, & ſurgit (ſicut & Subdiaconus, qui tamen ſtat apud Celebrantem) & facta reverentia eidem Celebranti, accedit ad locum ubi eſt Crux, cui facta genuflexione unico genu, reverenter illam capit, &

ambabus manibus elevatam uſque ad oculos; nulli reverentiam ſiciens, ad Altare reportat. Ex Gavanto ſupra. Bauldry ſupra n. 28. & Biſſ. ſupra §. 25. Celebrans ſurgens tranſeunti Cruci, ſimul cum Subdiacono, nudo capite, genuflexit, ſicuti & alii omnes de Choro; quod hodie faciunt omnes, nemine excepto, ut ſupra dictum eſt. Bauldry, Biſſus ſupra. Nicolaus de Bralione ſupra n. 20. Corſettus ſupra n. 21.

Diaconus vero Crucem ad Altare repones ſuo in loco in medio eiſdem Altaris inter Candelabra, adjuvante Sacriſta, & deinde Celebrans ſedet teſto capite, ſedentibus omnibus. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ ſupra n. 19. Tum Diaconus facta prædictæ Cruci genuflexione, per breviorẽ viam redit ad Celebrantem, ei ſe inclinans, deinde ſedet cum Subdiacono; & ambo caput tegunt. Acolythi vero pannum cum velo, & cuſſino plicatum reponunt in loco congruo, vel in Sacriſtiam reportant, Bauldry ſupra n. 29. & Biſſus ſupra §. 25.

XXXVII. Gav. eadem lit. f — *Si multæ adſint Populus, &c.* Si Cruces aliæ ob Populi frequentiam ſint expoſitæ, a Sacerdote, ſi unicuſque, vel a Sacerdotibus ſi plures ſint, Stola nigra inſignitis, reverenter reportantur in Sacriſtiam, quibus omnes genuflexunt; reportantur, inquam, eodem tempore, vel ſucceſſive, ſi copia non haberetur Sacerdotum, & tapetia pariter amoveantur. Caſtaldus lib. 3. ſeſſ. 7. de Officio Eparia VI. in Paraſceve cap. 4. num. 3. Bauldry ſupra num. 30.

XXXVIII. Rubric. *Ubi pridie Sacramentum repositum fuerat, &c.* Sint præparata octo funalia ex cera alba deferenda a lateribus hinc inde ante Baldachinum, Cærem. Episcop. l. 2. cap. 25. §. 30. & cap. 23. §. 7. Parentur etiam alia funalia, ſeu Candelæ item ex Cera alba diſtribuendæ Clero, & ab eo deferendæ in proceſſione.

XXXIX. Rubric. & Gav. lit. t — *Subdiaconus cum Cruce, &c.* Subdiaconus paratus, ut ſupra, in Sacriſtia, accedit tunc ad Presbyterium (ſicut, & Sacerdotes, ſive Beneficiarii Cortis tantum, vel ſuo habitu choralis induti pro deferendis ſtaſſis Baldachini) accipit Crucem Proceſſionalem denudatam, & medius inter duos Ceroſerarios deferentes candelabra cum cereis accenſis, ſignat ſe cum eiſdem extra Cancellos facie verſa ad Altare. Item duo Thuriferarii cum Thuribulis ut ſupra, & duabus Naviculis, ſeu una tantum, ſe poſt dictum Subdiaconum ſignant, ut commodius primi procedant. Tum ad locum Sacramenti ordinatur Proceſſio ſequenti modo; ſed dum ordinatur Proceſſio in loco, ubi repositum manet Sacramentum, debent accendi omnia luminaria, & ibidem præparari velum humerale album pro Celebrante, & Baldachinum pariter album, niſi prius fuerit paratum, ut ſupra dictum eſt, & Cerei deferendi in Proceſſione, ſicut ſupra fuit notatum. Horatius Chriſtiani ſupra c. 4. n. 2. Debet pariter extendi Corporale ſuper Altare, ſuper quo deponendus eſt Calix cum SS. Sacramento, ut dicitur infra.

XL. Rubric. & Gavant. lit. t — *Præcedit Subdiaconus cum Cruce, &c.*) Præcedant omnium primi duo Thuriferarii sine incenso in Thuribulis, ut mox innuimus cum Gavanto *supra*, postea Subdiaconus cum Cruce detecta, medius inter Ceroferarios deferentes candelabra cum Candelis accensis; deinde Clerici bini, & bini; postea Beneficiarii, & post eos alii, qui deferre debent Hastas Baldachini. Tum Canonici si adsint, & omnes juxta suum ordinem; deinde procedit Subdiaconus, quem sequitur Diaconus, ultimo Celebrans, omnes manibus junctis, & nudo capite propter reverentiam Crucis, quæ hac die peculiariter colitur, *Bissus lit. P. n. 226. §. 7. & Bauldry supra n. 32.* vel potius testæ capite, donec pervenerint ad locum Sacramenti, quia incessus ille non est Processio, & quia Episcopus in tali casu utitur Mitra. Hippolytus a Portu *supra Art. 3. Rubr. 9. in adnot. n. 7.* Calistudus *supra num. 4.* Christiani *scilicet. 4. cap. 4. num. 3.*

XLI. Rubric. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, &c.) Subdiaconus Crucem deferens in loco congruo, non quidem in ipso loco, in quo Sanctissimum Sacramentum repositum est, sed e conspectu, ut heri, inter Ceroferarios, sistit se, ibique immobilis, sicut & dicti Ceroferarii stant, non genuflectentes. Horatius Christiani *supra scilicet. 3. cap. 8. num. 12. & scilicet. 4. cap. 4. num. 5.*

Thuriferarii, facta genuflectione utroque genu, & profunda inclinatione, surgunt, ad Altare accedunt, & genuflexi sistunt se in loco, ubi alios non impediunt. Reliqui de Choro servato ordine, & facta genuflectione ut *supra*, suis in locis se collocant hinc inde, ibique manent genuflexi, ita ut juniores sint prope Crucem, seniores vero hinc inde prope Altare, facta genuflectione, & profunda inclinatione suis in locis se ponunt, & genuflectunt.

Ministri Sacri, & Celebrans cum pervenerint ante fores Sacelli, deponunt bireta. Cærem. Episcop. *l. 2. c. 25. §. 32. & c. 26. §. 14.* quæ a primo Cæremiario traduntur primo Acolytho (nisi ad eum locum nudo capite processerint ut *supra*,) & statim sacellum ingressi, unus post alium simul genuflectunt utroque genu, & profunde se inclinant. Benvenuti *supra*, Nicolaus de Bralion *p. 4. in Append. 3. c. 3. n. 3.* Deinde surgunt, & ad Altare accedunt, ante quod iterum genuflectunt unico genu in plano, tum surgunt, & genuflectunt in primo gradu. Cærem. Episc. *supra c. 26. §. 14.* & Benvenuti *supra §. His omnibus:* omnibus itaque genuflexis (exceptis Subdiacono Crucis, & Ceroferariis, qui numquam genuflectunt, sed præfatus Subdiaconus cum Ceroferariis sistit se e regione, ut diximus, unde facile possit recedere prior. Bauldry *supra n. 6.*) aliquantulum omnes devote orant, nempe per spatium unius *Miserere*. Bissus *lit. P. n. 226. §. 9.* Dum hæc peraguntur, a Sacrista vel ab alio, debent accedere intorticia, & Candelæ in Processione deferendæ, quæ non extinguuntur, nisi post summptionem Sacramenti: ex Rubric. *supra*, & Benvenuti *supra*, nec non Bauldry *Art. 4. n. 1.*

XLII. Rubr. Diaconus incensum aperit Capsulam

&c.) Dum Sacerdos cum aliis ante Sacramentum genuflexus orat aliquantulum, solus Diaconus surgit, & manibus junctis ascendit ad suppedaneum Altaris, aut ad locum proximiorum, unde facile capsulam aperire possit, & ibi facta genuflectione SS. Sacramento, ita ut non vertat terga Celebranti, erigit se, & immediate ascendit Scabellum graduatam, ut Sanctissimi Sacramenti capsulam aperiat; eam aperit, eique caput inclinat, non tamen ex ea capsula Sacramentum adhuc extrahit, (& hic notandum, quod si locus, in quo est SS. Sacramentum, ita dispositus sit, ut commode Diaconus non possit ad capsulam aperiendam accedere, & ex ea Calicem extrahere, tunc alius Sacerdos cotta, & Stola nigra indutus, capsulam aperiat, & suo tempore Sacramentum extrahat, quod reponet in loco congruo super Corporale, ut facilius Diaconus illud accipere possit. Bissus *supra*,) & relicta ea capsula aperta, descendit ex scabello, & in eodem loco super suppedaneum iterum genuflectit, sed nunc utroque genu, & profunde inclinat (vel melius unico genu, ut infra dicetur) surgit, descendit in planum, se sistit ad dexteram Celebrantis, & non genuflectit, Benven. *supra §. Complera*, Hippolytus a Portu *supra n. 11.* quia statim Naviculam ministrare debet, ut infra.

XLIII. Rubric. & Gavant. lit. u — *Imponit Incensum in duobus Thuribulis, Diacono Naviculam ministrante, &c.*) Tunc Celebrans, & Subdiaconus surgunt absque ulla genuflectione. Benvenuti *supra*, & ut colligitur ex Instructione Clementis XI. *feh. rec. pro Oratione 40.* Horarum, *supra* a nobis tradita. Accedit primus Thuriferarius, qui utroque genu genuflexus Naviculam Diacono tradit, qui eam aperiens, & accipiens ex ea cochleare vacuum, Incensum ministrat Celebranti absque osculis manus, & rerum; quæ omnia omittuntur in hoc officio, Gavantus, a Portu *supra n. 12.* Benvenuti *supra*. Celebrans accepto cochleari de dextera manu Diaconi, ter incensum sumens de Navicula, ter imponit Incensum in primo Thuribulo sine benedictione, nihil dicens; Bauldry *p. 2. c. 19. Artic. 2. n. 5.* Postea recedit primus Thuriferarius cum suo Thuribulo (retinente tamen Diacono Naviculam,) & versus cornu Epistolæ genuflectit utroque genu, agitans interim Thuribulum, non tamen Sanctissimum Sacramentum incensat; tum accedit, facta prius suo in loco genuflectione Secundus Thuriferarius cum Thuribulo ad Celebrantem, & ante eum utroque genu genuflexus Thuribulum elevat (ne ipse Celebrans cogatur se inclinare, dum incensum imponit, quod semper servandum est. Bauldry *supra n. 4.*) Diaconus Incensum Celebranti ministrat sine osculis ut *supra*; Celebrans Incensum imponit in secundo Thuribulo eodem modo, quo imposuit in primo Thuribulo, quo facto statim hic secundus Thuriferarius surgit, & facta Sacramento genuflectione, accedit versus cornu Evangelii, ubi genuflexo utroque genu agitatur Thuribulum, sed Sacramentum non thurificat. Abbas Benvenuti, & alii.

XLIV. Rubric. & Gavant. lit. x — *Incensat Sacramentum, &c.*) Tum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu in infimo Altaris gradu, & Thuriferarius primus, recepta prius Navicula, genuflexus utroque genu, Thuribulum Diacono tradit, & Diaconus Celebranti sine oculis. Bissus *supra* §. 9. Benvenuti *supra* §. Tunc. Celebrans accepto Thuribulo cum Diacono, & Subdiacono, facit profundam inclinationem SS. Sacramento in supradicta Capsula aperta existenti, & statim erigunt se a profunda inclinatione, sed adhuc tamen manent genuflexi; & statim Celebrans ter graviter incensat de more Sanctissimum Sacramentum. Interim Ministri Sacri elevant etiam de more partem posteriorem Planctus Celebrantis circa brachia. Bauldry p. 4. c. 10. de For. 6. in Parascove Art. 4. n. 1. Bissus, Corsetus, & Benvenuti *supra*. Sacramento incensato, iterum Celebrans cum Ministris profunde se inclinatur. Diaconus statim recipit Thuribulum a Celebrante, quod tradit Thuriferario, qui statim genuflexione facta utroque genu, Bauldry, *supra* n. 3. recedit, & genuflectit in plano Sacelli & regione alterius Thuriferarii usque ad Processionis initium. Memoriale Rit. *supra* §. 6. n. 5. Bauldry *supra*. Ambo tamen Thuriferarii se locare debent in loco, ut commode procedere possint ante Celebrantem. Bissus *supra* §. 10. sed advertant, ne aliis sint impedimento, ut facilius omnes possint ante eos procedere in Processione, ut colligitur ex Bisso *supra* §. 8.

Reddito Thuribulo Thuriferario, imponitur velum humerale album per Magistrum Cereemoniarum super humeros Celebrantis adhuc genuflexi; vel etiam imponitur prædictum velum per Ministros Sacros, adjuvante Cereemoniario, Cereemoniali Episc. l. 2. c. 33. §. 20. Bauldry *supra* n. 3. Bissus *supra* §. 10. quod spinulis, vel vittis sericis firmabitur, ne per viam decidat, & ut æqualiter hinc inde pendeat, Cereemoniale Episc. *supra*; cit. Doctores, & Horatius Crisostomi cit. num. 9. & alii.

XLV. Rubric. Cum Diaconus Calicem, &c.) Quo facto Diaconus surgit, & absque alia genuflexione ascendit super suppedaneum Altaris, ibique utroque genu flectit, & profunde inclinatur: a Portu *supra* n. 14. Benvenuti *supra*, vel potius genuflectit unico tantum genu, ut commodius surgere possit, ut colligitur ex Bauldry *supra* num. 4. ex Bisso *supra* §. 10. & præsertim ex eodem lit. M n. 222. §. 1. tum ascendit super scabellum paratum, Sanctissimo Sacramento caput inclinatur, extrahit de Capsula Calicem cum SS. Sacramento, parvo velo albo coopertum, ibidem remanente Pyxide (si heri delata fuit) cum particulis pro infirmis, quæ postea ad alium locum deferretur. Bissus lit. P *supra* §. 10.

XLIV. Rubric. & Gavant. lit. y Das ad manus Sacerdotis, &c.) Diaconus igitur Calicem tenens ambabus manibus, dextera scilicet per nodum, sinistra per pedem, descendit de scabello, vertit se, & erectus ac stans illum tradit Celebranti genuflexo

sed advertendum quod extracto Calice de Capsula, statim eam claudit altera manu (si tamen in Capsula reperiatur Pyxis cum Particulis consecratis, nam si Pyxis non reperiatur, relinquenda est Capsula aperta) quod si non possit, reponat prius super Altare Calicem, cujus in medio ad hunc finem erit extensum Corporale, & clausa Capsula, accipiet de Altari Calicem cum Sanctissimo Sacramento absque ulla genuflexione, & cum tradet Celebranti, ut *supra*, Benvenuti *supra*. Celebrans vero tenet sinistra Calicis nodum undequaque suo velo albo coopertum, & dexteram super eundem Calicem ad cautelam ponit. Diaconus autem, extremitatibus Veli humeralis pendentibus a Celebrantis humeris, ipsius manus cooperit sicut heri. Deinde Celebrans expectat, ut Diaconus adoret utroque genu, & Sanctissimo Sacramento inclinetur. Bissus *supra*, Bauldry *supra* n. 4. Benvenuti *supra*. Idque colligitur etiam ex Cereemoniali Episc. lib. 2. c. 26. Tum surgit Celebrans & ascendens ad suppedaneum vertit renes Altari, & faciem versus Populum, ut ad principium Processionis fecit heri in coena Dominica, a Portu *supra* n. 16. Memoriale Rituum *supra* §. 6. n. 18. & interim Diaconus, & Subdiaconus cum debita genuflexione mutant loca adinvicem.

XLVII. Rubric. Et procedunt ordine quo venerunt, &c.) Postea omnes successive surgunt ut prædie, factis genuflectionibus, & Processio revertitur ad Altare majus per viam longiorem hoc ordine. Præcedit Subdiaconus cum Cruce, medius inter Ceroferarios, gestantes candelabra cum candelis accensis, quem sequitur Clerus, inferioribus præcedentibus ut heri, ultimo Celebrans cum Sanctissimo Sacramento medias inter Ministros Sacros, qui simul cum ipsis recitat submissa voce Hymnum: *Vexilla Regis, &c.* Bissus *supra*, Memoriale Rit. *supra* n. 20. & Benvenuti *supra*.

XLVIII. Rubr. & Gav. lit. z — *Defertur Baldachinum, &c.*) Dum Celebrans descendit per gradus Altaris supradicti Sacelli cum Sanctissimo Sacramento, si videbitur, poterit elevari umbella ferica albi coloris supra caput Celebrantis priusquam transeat, & Baldachino se supponat. Ex Baruffaldo *supra* tit. 80. §. 3. n. 37. quod semper servari poterit in similibus casibus, deinde Baldachino se supponit, quod deferunt ab iis, quos diximus *supra*. Advertendo tamen quod, qui deferunt hastas Baldachini, siue sint Beneficenti cum solis cortis, siue sint Canonici in suo habitu choralis, expectare debent cum Baldachino ante fores Sacelli Celebrantem, quo perveniente, & procedente, ipsi Baldachinum elevant, & procedunt cum Celebrante. Ex Hippolyto a Portu *supra* n. 17. Ante Baldachinum præcedere debent qui deferunt intortida, & candelas accensas ut heri, & duo Thuriferarii continuo incensantes Sacramentum pariter ut heri. Ex Cereemonial. Episc. lib. 2. cap. 25. §. 31.

XLIX. Rubric. & Gavant. lit. a — *Vexilla Regis procedunt, &c.*) Antequam Celebrans in Sacello surgat, vel surgente Celebrante, Cantores adhuc genuflexi

genuflexi incipiunt Hymnum *Vexilla Regis prodeunt*, &c.) & omnes illico surgent prosequentes eundem Hymnum, & facta simul genuflexione (exceptis Thuriferariis) procedent ad Altare per longiorem viam, ut situs loci permittet, ordine quo venerant; Thuriferarii vero procedendo immediate Sanctissimum Sacramentum, ut heri, Thuribula sua movebunt; tum Celebrans medius inter Sacros Ministros, qui ejus sustentant brachia, si opus est, non vero Planetam, Sanctissimum Sacramentum reverenter portabit sub Baldachino, eodemque Ritu, quo externa die, recitando cum Ministris suis prædictum Hymnum submissa voce. Si longior fuerit Processio, poterit a Choro Hymnus repeti, sic tamen ut ultima stropa dicatur semel tantum in fine.

L. Rubric. & Gavant. lit. b — *Cum veneris Sacros ad Altare, &c.*) Cum Processio pervenerit ad Altare; Laici, si qui sunt, & qui procedunt omnes in hac Processione, genuflectunt circa Cancellos. Castaldus *supra num. 7.* Bauldry *supra n. 7.* Subdiaconus vero cum pervenerit in Presbyterium, antequam deponat Crucem, & Ceroferrarii antequam deponant candelabra, nullam faciunt reverentiam, Subdiaconus tamen deponet Crucem in aliquo loco congruo a latere Epistolæ, & ibidem genuflectet, ut vult Gavantus *supra*, Horatius Christiani, Castaldus *supra*, Cæremoniale Monasticum lib. 4. cap. 9. num. 11. & Corsetti *supra num. 19.* sed Bauldry *supra num. 7.* Benvenuti *supra §.* Cum pervenit fuerit, & Nicolaus de Bralion *supra capis. 12. num. 8.* volunt quod Subdiaconus Crucis post depositam Crucem ad Sacristiam, ibi Sacras Vestes deponat, & iterum habitu suo choralis indutus ad Presbyterium accedat, ubi cum aliis in ordine suo genuflectet. Hippolytus tamen a Portu *supra n. 20.* utrumque approbat, siquidem prædictus Subdiaconus tunc jam functus est Officio suo, ideoque discedere potest, licet non sit perfolutum officium Divinum, & postea, ut *supra*, redire; Vel potest indutus Sacris Vestibus in præ Epistolæ genuflexus assistere; sicut etiam Ceroferrarii, depositis suis candelabris super credentiam, genuflectum, ut ad Missam. Hippolytus a Portu *supra*.

Reliqui vero pariter eodem ordine quo venerant, Presbyterium ingredientur, non genuflectentes Cruci in Altari positæ. Presbyterium ingressi procumbent in genua hinc inde, vel quasi in gyrum, non tamen prope credentiam, ne accessum aliorum impendant, sicque disponentur, ita ut seniores sint Altari proximiores (nisi sit contraria consuetudo,) & ibique remanent omnes usque ad finem, Bissus *supra §. 17.* & alii; si vero Chorus sit prope, & ante Altare, tunc Clerus accedet ad illum, & genuflectat in suis locis, seu staltis, Bauldry *supra num. 7.* quod etiam colligitur ex Nicolao de Bralion *supra*.

Celebrans autem præcedentibus Acolythis, vel aliis, intortitia accensa deferentibus, medius inter suos Ministros ingreditur Presbyterium (removendus

Baldachinum extra Cancellos Altaris aliquibus deputatis, vel ubi non sunt Cancellos; ad gradus Presbyterii. Cærem. Episc. *supra §. 32.* & Bissus *supra*;) & statim prompta, sic umbella elevanda super caput Celebrantis, ut inuimus *supra*, usque ad Altaris gradus. Cum Celebrans ingreditur Presbyterium, omnes, ut *supra*, genuflexi cum candelis accensis in manibus inclinabunt profunde caput, & Sanctissimum Sacramentum oculis externis devote, interius autem humili, & propensiore affectu prosequuntur, donec ad Altare pervenerint, ad quod manebunt conversi; neque surgent, nec extinguunt candelas, donec fuerit completa Communio. Thuriferarii quoque cessabunt a thurificatione, & hinc inde genuflectent ante infimum gradum, primus a latere Epistolæ, secundus vero a latere Evangelii. At Celebrans cum Ministris ascendet ad secundum gradum Altaris, hoc est suppedaneo proximiorum, Bissus *lit. F. n. 45. §. 26.* si tres sint gradus; si vero duo sint gradus, tunc sistet in primo gradu, Benvenuti *supra*. Subdiaconus interim genuflectet a sinistris Celebrantis utroque genu. Bissus *lit. F. num. 45. §. 26.*

LI. Rubric. & Gavant. lit. c — *Postea supra illud Calice, cum Ministerio Diaconi, &c.*) Celebrans igitur stante ut *supra* in secundo gradu, Diaconus interim in suppedaneo flectet utrumque genu, versis aliquantulum renibus ad cornu Epistolæ; deinde surget, & remotis extremitatibus veli oblongi, iterum genuflexus accipiet reverenter Calicem manu dextera per nodum, vola vero sinistra regens ejus pedem, de manu Celebrantis, qui tradito Calice una cum Subdiacono genuflexus adorabit Sanctissimum Sacramentum. Tum Celebrans erigit se a profunda inclinatione; non tamen surgit, & tunc Subdiaconus adhuc genuflexus ab humeris ipsius Celebrantis, adjuvante Cæremoniaro, amovet velum humerale, quod ab aliquo Acolythis, vel Cæremoniaro, factis genuflexionibus ante, & post, ad credentiam reportatur, Bauldry *supra*, & Bissus *supra*, & notandum quod non decet remove dictum velum, statim ac Celebrans deposuerit Calicem in manibus Diaconi (ut fit multis) ne distrahatur a veneratione Sacramenti. Adorato Sanctissimo Sacramento a Celebrante, Diaconus surgit, & Calicem cum Sanctissimo Sacramento collocat in medio Altaris super Corporale, coopertum adhuc parvo velo, solvendo interim vittam appositam ad cautelam, quam ponit versus cornu Epistolæ, & extendendo velum parvum ejusdem Calicis, ut fit in initio Missæ; Memoriale Rituum *supra n. 24.* caveat ne Patena de Calice cadat; tum Diaconus genuflectit in suppedaneo prope Altare unico genu, ut facilius surgere possit, sed quasi renes vertens ad cornu Epistolæ, ob reverentiam Celebrantis, Bauldry *supra*, & Bissus *supra*, deinde surgit, descendit ad dexteram Celebrantis, terga pariter vertens cornu Epistolæ, & sistit ibi in secundo gradu, non genuflectens. Benvenuti *supra §. Postquam*, quia statim ministrare debet Celebranti Naviculum pro impositione incensi in Thuribulo,

LII. Rubric. & Gav. lit. c. — *Genuflexus Celebrans. Idem incensat Sacramentum, &c.* Interim primus Thuriferarius, qui expedite, positus prius novis carbonibus, si opus fuerit, in Thuribulo, & facta genuflexione, ad dexteram Diaconi accedit. Bissus *supra* §. 28. ibi genuflectit, & Thuribulum ministrat; quod si præfatus Thuriferarius non esset promptus cum Thuribulo, uti esse deberet, tunc Diaconus, postquam accesserit ad dexteram Celebrantis, genuflectet simul cum eo. Bissus *supra* §. 27. Curet tamen Ceremoniarius, ut omnia ita tempestive fiant, ne ob nimiam moram, ut interdum accidit, scandalum oriatum: tunc surgit Celebrans, & Subdiaconus, qui Celebrans aliquantulum retrahit se versus cornu Evangelii, & stans in eodem secundo gradu ponit incensum ter in Thuribulo absque benedictione, nihil dicens, ministrante Diacono sine oculis. Memoriale Rituum *supra* n. 25. quo facto, reddi cochleari, & accepto Thuribulo a Diacono, genuflexus ter incensat Sacramentum more solito, factis debitis inclinationibus ante, & post, elevantibus Ministris. Sacris hinc inde partem posteriorem Planetæ circa brachia. Memoriale Rituum *supra* n. 26. Bauldry *supra* n. 19. & alii Rubricistæ communiter.

Incensato Sacramento, Celebrans reddit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui illud præparatum tenet pro incensandis de more oblati. Bissus *supra*. Post prædictam incensationem secundus Thuriferarius recedit cum Thuribulo in Sacristiam, Gavantus *supra* lit. C, Corsetus *supra* num. 16. Bauldry *supra* n. 9. Facta prius Sacramentum genuflexione utroque genu, & depositis in eadem Sacristia Thuribulo, & Navicula, redit in Presbyterium, ubi in ordine suo genuflexus (facta prius in medio genuflexione, ut *supra*) candelam accensam tenet. Bauldry, *supra* §. 28. nisi tamen secundus iste Thuriferarius, Navicularii Personam gerat, tunc enim non accipiet prædictam candelam accensam. Ideo autem discedit e Presbyterio, & secundum Thuribulum dimittit, quia jam est absoluta Processio; Corsetus *supra* n. 16. & Hippolytus a Portu *supra* n. 22. & extra Processionem, & Reliquarum translationem non approbat usum duorum Thuribulorum S. R. C. ut apparet ex Decreto edito die 15. Martii 1608. in *Alexandria*, dato in nostro Indice *sub* n. 87. & ex alio edito die 20. Julii 1618. in *Lucerna*, dato vero in nostro Indice *sub* n. 168.

Sicut secundus Thuriferarius recedit in Sacristiam ad reponendum Thuribulum, ita etiam octo Hæstiferi, si Pluvialibus essent induti, debent ad Sacristiam pergere, & ibi Pluvialia deponere, & deinde Presbyterium ingredi, & ponere se in gyro Beneficiorum, vel Mansionariorum, prout illis convenit, ibique genuflectere, & accipere, ab aliquo Acolyto cerens accensos. Sed quando octo Hæstiferi cum suo habitu choralis, vel cum suis Cortis tantum sunt induti, tunc strim ac hastas Baldachini dimiserint, ascendent ad Presbyterium, & se ponent in locis sibi competentibus,

ibique accipient ceros accensos, & cum aliis genuflectent.

LIII. Rubric. & Gavant. lit. d. — *Deposita Hostiam, &c.* Reddito Thuribulo post incensationem, Celebrans cum Ministris Sacris surgit, & medius inter ipsos ascendit ad Altare, ubi cum prædictis Ministris genuflectit unico genu, surgunt omnes; tum Diaconus velum e Calice removet, quod primus Ceremoniarius existens ad dexteram Diaconi tradit primo Acolyto, ideo ad Altare advenienti cum utriusque genuflexione, qui illud postea plicatum, facta iterum genuflexione, ut *supra*, ad Credentiam reportat. Ex Hippolyto a Portu *supra*; insuper Diaconus genuflectit unico genu, & removet Patenam (quam invertens ponit super Corporale, non subtus, versus cornu Epistolæ) & Pallam cum nova subsequenti genuflexione. Hippolytus a Portu *supra*, & Bauldry *supra* n. 10. Deinde Diaconus resumens Patenam ambabus manibus, eam tenet elevatam super Corporale coram Celebrante, qui accepto Calice, eum declinat, ut Sacra Hostia de Calice exiens cadat super Patenam, & advertat Celebrans quantum fieri potest, ne prædictam Hostiam manibus tangat; quod si casu eam tetigerit, ibidem lavabit statim digitos aqua contenta in vase, ad hoc suo loco præparato, quam postea ipse Celebrans post suam Communionem sumet, eosque digitos statim extergit, Diacono Purificatorium ministrante. Bauldry *supra* n. 11. Bissus *supra* §. 29. Benvenuti *supra* §. 11. Emissa Sacra Hostia, Celebrans reponit Calicem in suo loco in medio Altaris super Corporali. Benvenuti *supra*, vel potius super eodem Corporali; sed versus cornu Epistolæ, ut tenet Bissus *supra*. Calice deposito, Celebrans reverenter accipit ambabus manibus Patenam de manibus Diaconi sine ipsius osculis, & Hostiam Sacram reponit in medio super Corporale, nihil dicens, nulloque signo Crucis facto cum Patena, quam non collocat subtus Corporale, ob reverentiam sacrarum specierum, quas tetigit, & quarum aliquod fragmentum remanere posset in ea, sed eam ponit versus cornu Epistolæ super Corporale. Bissus *supra*, Bauldry *supra* n. 11. Vintor *pers.* 6. tit. 11. n. 38. & segg. Memoriale Rituum *supra* §. 7. n. 1. & 3. a Portu *supra* n. 23. & Benvenuti *supra*.

LIV. Rubr. & Gavant. lit. e. — *Interim Diaconus imponit vinum in Calicem, &c.* Hactenus Subdiaconus stetit ad Celebrantis sinistram, & primus Ceremoniarius ad Diaconi dexteram; sed deposita a Celebrante Patena super Corporale, vel paulo citius Subdiaconus genuflectens unico genu in loco, in quo est; & transiens (sine genuflexione in medio) ad dexteram Diaconi accedit paululum primo Ceremoniario in secundo gradu laterali; & iterum Subdiaconus ibidem genuflectit unico genu: Interim delatis ampullis e Credentia (cum manutercio) aquæ, & vini, ad Altare per primum Acolythum cum genuflexione, comite secundo Ceremoniario, Diaconus Calicem non exterso, nec ante, nec post propter sacras species, imponit tan-

tantum vini in Calicem, quantum placuerit Celebranti, & deinde Subdiaconus parum aquæ, non petens benedictionem a Celebrante, qui neque dicit consuetam Orationem, scilicet: *Deus, qui humana substantia, &c.* Bauldry *supra* n. 12. Bissus *supra* §. 30. a Portu *supra* n. 25. Vinitor *supra* n. 40. Benvenuti *supra*.

LV. Rubr. & Gavant. lit. f. — *Nihil dicens, &c.* Imposito vino, & aqua in Calice, qui nullo modo extergitur, Diaconus, statim sine osculis tradit Calicem Celebranti, qui illum accipit, & nihil dicens, neque ullo cum eo facto Crucis signo, eum deponit super Corporale post Hostiam consecratam. ut fieri solet in Missa, quem Calicem postea Diaconus, nulla facta genuflexione (quia in Calice non est Sacramentum) sua Palla cooperit. Bauldry *supra* n. 13. Bissus *supra* §. 31. Vinitor, Benvenuti *supra*. Rursus imposito vino, & aqua, primus Acolythus accipit ampullas, & facta genuflexione Sacramento reponit ampullam vini in loco consueto, & retinens lancem cum ampulla aquæ cedit manutergium secundo Acolytho, & uterque stat prout ad Missam Solemnem. Hippolytus a Portu *supra* num. 27. Subdiaconus vero, qui est a dexteris Diaconi, genuflectit ibidem unico genu, & surgens ad sinistram Celebrantis redit, ubi denuo genuflectit unico genu a Portu *supra* n. 29. Benvenuti *supra*, non enim Subdiaconus in hac Feria VI. in Parasceve Patenam sustinere debet. Bissus *supra*. Bauldry *supra* n. 13.

LVI. Rubr. & Gav. lit. g. — *Absque Benedictione, &c.* Dispositis omnibus, ut supra dictum est, accedit Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula semiaperta (vel etiam Navicularius, ubi est consuetudo, gestans prædictam Naviculam) genuflectens utroque genu super suppedaneum, tunc Celebrans cum Ministris suis parum se vertit ad ipsum; Thuriferarius vero, vel Navicularius, si adest, tradit more solito Diacono Naviculam, quo ministrante sine osculis more solito, Celebrans nulla interveniente Benedictione imponit ter incensum in Thuribulo; quo recepto a Diacono pariter sine osculis, habens Diaconum prædictum, & Subdiaconum hinc inde stantes, genuflectit simul cum ipsis unico genu Sacramento, tum surgunt omnes. Benvenuti *supra* §. Tunc Celebrans, Bissus *lit. F supra* §. 32. Bauldry *supra*. Et Celebrans, Diacono a dexteris ipsius pedem Calicis dextera tenente, sinistra vero posteriorem Planetæ partem circa brachia tantillum elevante (quam etiam eodem modo Subdiaconus dextera manu, sinistra infra pectus admota elevat) incensat oblata cum gravitate, & mora competenti, dicendo: *Incensum istud, &c.* Facta tamen cum Diacono ipso a dexteris assistente, & Subdiacono a sinistris ante, & post incensationem oblatoz, genuflexione, ex Rubr. *supra*, & Bisso infra citando, sicut etiam quandocumque transit ante Sacramentum, debet similiter genuflectere. Post incensationem oblatoz, utrum sit incensanda Crux Altaris, controvertunt DD. nam Tonellius *lib. 3. c. 2. §. 2. & 12.*

nec non Bissus *lit. F, n. 45. §. 33.* quibus accedit a Portu *supra* n. 30. tenent, quod præsentem figuram, debet cessare cultus figuræ, adeoque incensatis oblatis, nempe Sacramento, volunt non esse incensandam Crucem. Gavant. *supra*, Bauldry *supra*, & Castaldus *supra*, nullam faciunt mentionem de hac Crucis incensatione, solumque dicunt inhærendo verbis Rubricæ, esse incensanda oblata, & Altare more solito, & ex his verbis colligitur, eosdem Auctores versari in sententia contraria, & sustinere Crucem esse incensandam, quia hoc est de more. Quæstio tamen, & dubium omne circa hunc Ritus, nunc cessat, ob Decreta edita a S. R. C. & data in nostro Indice *sub n. 519. & 535.* in quibus statuitur, quod in hac Feria post thurificationem oblatoz debet incensari Crux, facta tamen tali incensatione, non esse iterum thurificandum Sacramentum, quæ quidem Decreta consonant Rubricæ hujus die, & doctrinæ prædictorum Auctorum dicentium, oblata, & Altare esse thurificanda more solito.

Eadem Crucis incensatio præscribitur etiam in Cæremoniali Episcoporum recentissime recognita a Benedicto XIII. *lib. 2. c. 35. §. 33. & c. 26. §. 19.*

Rationes adductæ a Bisso, & Tonellio juvant ad probandum, non esse incensandam Crucem, quæ est super Altari, quando est expositum SS. Sacramentum, ut etiam nos iisdem rationibus per moti suo loco tradidimus. Cæterum in hac Feria VI. Parasceves, in qua fulget Crucis mysterium, & in qua Sancta Mater Ecclesia huic principali instrumento Passionis Christi Domini specialis cultus signa exhibet, incensato Sacramento, optime præscribitur, quod etiam incensanda sit Crux, licet hæc sit figura, illud vero originale, & figuratum.

Diximus paulo ante debere incensari oblata, & Altare more solito hac die, unde eadem omnino servari debent, quæ servantur in Missa Solemni pro incensatione oblatoz; videri igitur possunt ea, quæ a nobis diligenter tradita sunt, *part. 2. tit. 7. n. 4. & seqq. pag. 212. & 213.* rursus diximus post incensationem oblatoz incensandam esse Crucem Altaris, in qua incensatione hic Ritus servari debet: Incensatis oblatis, Diaconus amovet Calicem de medio Altaris, illumque collocat a parte Epistolæ, sed super Corporale, cum in eo reperiat forsan fragmentum aliquod Hostiæ consecratæ. Tunc Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt uno genu; Celebrans tamen dum genuflectit, ponit manuum extremitatem super Altare, ut facilius genuflectere, & surgere valeat. Surgunt deinde uniformiter omnes, & Celebrans ter incensat Crucem in medio tantum æquali ductu, itaut ad unumquemque scilicet tantillum quiescat, & tractim ducat Thuribulum. In primo ductu dicitur: *Dirigatur*; in secundo: *Domine*; in tertio: *Oratio mea*; & statim Diaconus ponet Calicem in medio Corporalis in solito suo loco. Tunc iterum omnes ut supra genuflectunt, & deinde surgunt, & prosequuntur Altaris incensationem hoc modo.

Primo incensatur, ut fit in Missa Solemni, planities

non posteriori a parte Epistolæ triplici ducto per lineam rectam æquali distantia distributo, prout dicitur in candelabra, quæ tamen, ut alibi dicitur, apertæ de Missa Solemni *part. 2. tit. 15. n. 37. c. 1. app.* non incensantur: hi ductus fient incensando prope medium, & progrediendo ad latus Epistolæ. In primo ductu Celebrans dicit: *scus*; in secundo: *incensum*; in tertio: *in conspectu tuo*. Cum pervenerit Celebrans ad cornu Epistolæ, demittit Thuribulum, & inclinatur ipse quantum commode potest, & incensat uno ductu inferiorem partem illius lateris dicens: *Elevatio*; postea se elevans incensat uno ductu partem superiorem ejusdem lateris dicens: *manuum*. Deinde adhuc elevans Thuribulum supra planitiem anteriorem Altaris, eam incensat, Thuribulum in semicirculum ter ducendo circa oram ejusdem partis anterioris, ut diximus *loc. cit. n. 26.* incipiendo a cornu, & progrediendo per æqualem distantiam ad medium. In primo semicirculo dicit: *meorum*; in secundo: *Sacrificium*; in tertio: *vesperinum*. Tunc Celebrans, & Ministri Sacri genuflectunt Santiss. Sac. unico genu; deinde profequitur Celebrans incensare posteriorem planitiem Altaris ex parte Evangelii triplici ductu per lineam rectam æquali distantia distributo, ut supra, incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Evangelii. In primo ductu dicit: *Pone Domine*; in secundo: *custodiam*; in tertio: *ori meo*. Postea incensat partem inferiorem lateris, & superiorem eo modo quo incensavit a latere Epistolæ; dicens incensando in parte inferiori: *ostium*; in superiori: *circumstantia*. Post hæc incensat planitiem anteriorem Altaris ab eadem parte Evangelii eodem modo quo a parte Epistolæ incipiendo semicirculum a cornu, & formando semicirculos hujus partis, ut diximus *cit. loco supra*, & progrediendo ad medium; in primo semicirculo dicit: *labiis meis*; in secundo: *ut non*; in tertio *declines*. Tunc nulla præmissa reverentia, retrocedens a medio Altaris accedit ad cornu Evangelii, ubi manu aliquantulum demissa incensat partem illius anteriorem, seu frontem, ter ducens recta linea, & æquali distantia Thuribulum, incipiendo a cornu, & progrediendo ad medium, ut fieri solet in Missa Solemni, & in Vespere. In primo ductu dicit: *cor meum*; in secundo: *in verba*; in tertio: *malicia*. Postea Celebrans, & Ministri Sacri genuflectunt uno genu, & surgunt; & Celebrans progreditur ad incensandam triplici ductu partem aliam anteriorem Altaris; seu frontem Mensæ, incipiendo ab ejus medio, & procedendo ad cornu Epistolæ. In primo ductu hujus postremæ incensationis dicit: *ad excusandas*; in secundo: *excusationes*; in tertio: *in peccatis*. Hæc prædictorum verborum distributio servari potest, quotiescumque in Missa Solemni incensatur Altare post oblata.

In tota incensatione Diaconus, & Subdiaconus hinc inde stantes partem posteriorem Planetæ Celebrantis elevant. In quolibet Ictu Thuribulum ducitur, & reducitur; & quando Sacerdos pro-

greditur thurificando, pari passu progrediuntur & ejusdem Ministri Sacri: advertendo, quod manus thurificantis quantum fieri potest concordet cum motu pedis. Terminata incensatione, Celebrans in cornu Epistolæ redit utraque manu Thuribulum Diacono, dicens: *Accendat in nobis, &c.* Diaconus autem tunc stat in secundo, supponensque manum suam, vel ambas dexteræ Celebrantis capit Thuribulum prope vrs sua manu dextera, manubrium vero sua manu sinistra, sed sine osculis, & statim illud consignat Thuriferario: hodie enim nec Celebrans, nec alii ullo modo incensantur. Tum ipse Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, facta genuflexione unico genu Sanctissimo Sacramento, redit in Sacristiam, ibique suum Thuribulum, & Naviculam relinquit, cum amplius inservire non debeant, & inde redit in Presbyterium, ubi facta in medio genuflexione utroque genu (quia tunc non reperitur impeditus a Thuribulo, & Navicula, ut erat, dum redibat in Sacristiam) vadit ad Credentiam, seu ad locum suum, & cum aliis manet genuflexus. Bouldry *supra n. 14. Bissus lit. F, n. 45. S. 34.*

Huc spectat innuere Decretum emanatum die 15. Septembris 1736. & datum in nostro Indice *sub n. 698.* in quo declaratur, quod quando lignum S. Crucis super Ara expositum incensatur, hoc debet fieri a Celebrante non genuflexo, sed stante: unde si in Altari hac die in Cruce incensanda adesset particula veri ligni Sanctæ Crucis, non ideo incensari deberet a Celebrante genuflexo.

R U B R I C A.

14 *Postea aliquantulum extra Altare in cornu Epistolæ (i) lavat manus, nihil dicens, deinde in medio Altaris inclinatus (1) junctis manibus dicit.*

G A V A N T U S.

(i) *Lavat manus.* Facie ad Populum versa.

(1) *Junctis manibus.* Id est super Altare, ut alias.

R U B R I C A.

15 *Deinde versus ad Populum in cornu Evangelii dicit more solito: Orate fratres.*

G A V A N T U S.

Et dum se vertit, caveat, ne vel minimum terga vertat Sacramento, ut mox dicitur. Videtur, quod, *more solito*, non includit omnia de more?

R U B R I C A.

16 *Et per eandem viam revertitur, non perficiens circulum, & consequenter, omittis aliis, dicit.*

G A V A N T U S.

Si omittis aliis: ergo non dicitur, *suscipite*, nec aliud quidquam, quod hic non sit descriptum.

R U-

RUBRICA.

¶ 7. Sacerdos sub silentio, dicto, *Amen*, eadem voce, qua dixit, *Pater noster*, absolute sine *Oremus*, in tono Orationis ferialis *Missa* dicit, *Libera nos*.

GAVARTUS.

Ita Ord. Rom., & Sacramentarium Gregorianum, in quo nihil aliud præterea de *Missa* habetur pro ejusdem fine.

Tria hæc, *Præceptis*, *Pater noster*, *Libera nos*, triduum Sepulturæ Christi significant. Honor. in *Gemma lib. 3. c. 96.* alta voce dicitur: *Libera nos*; ut pateat hodie descensus Christi in Limbum ad liberandos Patres, quod alias docuimus in expositione Mystica *Missæ*, cum *Bernard. lib. 4. c. 49.* Diaconus ad *Pater noster*, descendit, ut alias cum Subdiacono post Celebrantem. Dicit autem manibus extensis, neque se signat cum Patena, ut alias.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ, a Iotione manuum Sacerdotis usque ad elevationem Hostiæ inclusive.

LVII. Rubr. & Gav. l. i. -- *Lavas manus facis*, &c. Celebrans reddito Diacono Thuribulo, immediate (advertens ne terga SS. Sacramento vertat) descendit cum Ministris Sacris in planum extra gradus Altaris per gradus laterales cornu Epistolæ, ubi versa facie ad Populum, Gav. sup. Cærem. Episc. lib. 2. c. 26. §. 19. nihil dicens lavat manus, ministrante aquam, & pelsvim primo Acolytho, & Diaconus a dexteris, Subdiaconus vero a sinistris Celebrantis tenentes faciem ad eum conversam, & terga ad Populum, mediumque habentes prædictum primum Acolythum, eidem Celebranti ministrant manutergium, acceptum de manu secundi Acolythi, sed sine osculis, prout fit in *Missa Defunctorum*, quia hic Sacri Ministri non sunt in aliis impediti, ut colligitur ex Bauld. *par. 3. c. 13. n. 14.* & *par. 4. c. 10. artic. 4. n. 15.* ex Biss. *sup. §. 35.* & a Portu *sup. Rubr. 10. in adnot. n. 1.*

LVIII. Rubr. *Deinde in medio Altaris.* &c.) Lotis manibus, primus Cæremoniarius tempestive accedit ad latus Altaris in cornu Evangelii supra secundum gradum, cum genuflexione; Celebrans per eodem gradus laterales cornu Epistolæ ascendit ad Altaris medium, ibique genuflectit unico genu, & una cum eo Diaconus vadit ad librum, & in transitu per medium genuflectit unico genu: Subdiaconus vero vadit per planum, & ad medium Altaris, ubi sistit se ante ejus infimum gradum, præmittendo genuflexionem unico genu; quæ quidem genuflexiones quantum fieri potest, tempestive faciendæ sunt cum Celebrante, & statim surgunt omnes. Benven. *sup. §. Celebrans*, Bauldry *Gavans. Tom. II.*

par. 4. supra num. 16. Bissus *supra*, a Portu *supra num. 2.*

LIX. Rubr. & Gav. l. i. -- *Junctis manibus*, &c.) Celebrans facta genuflexione ut *supra*, inclinatus inclinatione mediocri, a Portu *supra in adnot. n. 2.* (reportantibus interim cum genuflexione ad Credentiam Acolythi urceolum, pelsvim, & manutergium plicatum) junctis manibus super Altare, & ante ejus medium positis, ut alias, dicit submissa, sed intelligibili voce: *In spiritu humilitatis*, ut in *Missali. Cærem. Episc. lib. 2. cap. 16. §. 19.* Nicolaus de Brallion *supra cap. 10. num. 10.*

LX. Rubr. 15. *Deinde versus ad Populum*, &c.) Celebrans osculato Altari, genuflectit unico genu, surgit, & vertit se ad populum in cornu Evangelii, non perficiendo circulum ut alias, sed a latere, ita ut non vertat terga SS. Sacramento. Gavantus *supra. Cærem. Episc. supra*, dicit mediocri voce: *Orate fratres*, proferens reliqua verba secrete. Christiani *supra n. 21.* Memor. Rituum *sup. n. 15.*

LXI. Rubr. 16. *Et per eandem viam revertitur*, &c.) Quo dicto, revertitur Celebrans per eandem viam ad Altaris medium, ubi genuflectit iterum unico genu, & Sacramentum adorat. Bauld. *sup. Bissus sup. §. 36.*

LXII. Gav. in prædictam Rubr. 16. *Non dicitur*, *Suscipias* &c.) Postquam Sacerdos dixerit totam illam precem: *Orate fratres*, &c. prout in *Missali*, non respondetur *Suscipias Dominus*, &c. Rubric. & Gavant. *sup.* Celebrans igitur statim ut dixerit: *Orate fratres*, & ad Altaris medium reversus fuerit, facta ibidem genuflexione, prosequitur junctis manibus, & alta voce, *Oremus: Præceptis salutaribus*, &c. ad quæ verba erigit se a simplici capitis inclinatione, tenens adhuc manus junctas versus Sacramentum, mox subdit: *Pater noster*, &c. alta quidem voce, sed manibus extensis de more, in cujus fine Chorus respondet: *Sed libera nos a malo*, & Sacerdos subdit submissa voce: *Amen.* Dum Celebrans incipit *Pater noster*, Diaconus facta genuflexione ibi a sinistris ejus unico genu, descendit ad secundum gradum Altaris, ubi stat in medio post Celebrantem, & ante Subdiaconum stantem in plano, usque ad elevationem Hostiæ exclusive. A Portu *sup. Rubr. 12. in adnot. n. 4.* Bissus *sup. tit. F. n. 45. §. 37.* Bauld. *sup. n. 17.* & Memoriale Rituum *sup. num. 16.* & *seqq.* Interim cum genuflexione accedit ad librum primus Cæremoniarius, qui Diaconi assistentiam toties assumit, & derelinquit, quoties illam deserit, aut assumit Diaconus, aut Subdiaconus. A Portu *sup.*

LXIII. Rub. n. 17. *Dicto Amen submissa voce*, &c.) Responso a Choro in fine Orationis Dominicæ: *Sed libera nos a malo*, Celebrans dicit, ut innuimus, *Amen*, submissa voce; quo dicto statim eadem voce, qua dixit *Pater noster*, prosequitur: *Libera nos*, &c. manibus item extensis, & in fine Chorus alte respondet: *Amen.* Rubr. hodie. Cærem. Episc. *supra*, Memor. Rituum *supra num. 16.*

nam. 18. perseverantibus adhuc tam Diacono, quam Subdiacono post Celebrantem, & primo Ceremoniarario ad assistentiam libri. A Portu sup. Rubr. 13. n. 3. in adnot.

LXIV. Gav. in eandem Rubr. 17. Neque se signat cum Patena, ut alias, &c.) Sacerdos in fine Orationis Dominicæ prædictæ non adhuc accipit Patenam, neque cum ea se signat, dum in sequenti Oratione dicit: *Da propitiis pacem, &c.* sed tunc demum illam accipit, quando expleta huiusmodi Oratione, & responso a Choro, Amen, facturus est elevationem: Gavantus supra c. 4. n. 11. & Bissus supra.

RUBRICA.

18. Tunc Celebrans, facta reverentia usque ad terram, supponit Patenam Sacramento, quod in dextera accipiens, (m) elevat, ut videri possit a Populo: & statim (n) supra Calicem dividit in tres partes, quarum ultimam mittit in Calicem more solito nihil dicens. (o) Pax Domini non dicitur, (p) nec Agnus Dei, (q) neque pacis osculum datur. Postmodum (r) prætermittit duabus primis Orationibus dicit tantum sequentem, Perceptio, &c.

GAVANTUS.

(m) Elevat, ut videri possit. A Pio V. hoc fuit additum; non elevatur Patena, quam tenet manu posita super Altare: nec elevatur Planeta, nec incensatur Hostia. * Elevatur autem altera tantum manu, ad differentiam elevationis, quæ fit post Consecrationem, ne hac die videatur de novo consecrata.

(n) Supra Calicem dividit. Diaconus cum debitis reverentiis discooperit Calicem, & cooperit, ut alias. Celebrans mittit particulam in Calicem sine aliquo Crucis signo, quod firmavit Decreto S. R. C. die 28. Augusti 1626. & licet hic dicatur, more solito, cadit hoc verbum super totam Hostiæ divisionem, non præcise super immisionem particulæ. Vides hoc etiam loco, quod, more solito, non dicit, omnia de more solito fieri.

(o) Pax Domini non dicitur. Ita Ordo Rom.

(p) Nec Agnus Dei. Qui ordinatur ad pacem dandam, ut in tertio patet, *Donna nobis pacem.*

(q) Neque osculum pacis datur. Negat Ordo Rom. in odium osculi Judæ. Amalar. lib. 1. c. 13. tum quia publicum erat jejuniū Populi, ex Tertull. de Oratione, tum quia nullum hac die fit Sacrificium ex Albasino lib. 1. de vet. Rit. observ. 17.

(r) Prætermittit, &c. Omittuntur duæ Orationes. Prima, quia est de pace, secunda, quia mentionem facit de Sanguine, tertia dicitur, & manibus junctis super Altare, ut alias, in qua solum de Corpore Christi agitur; fit Communio

Sacerdotis, ut in Missali, ad quam Ministri stant capite inclinato, ut alias.

RUBRICA.

19. Deinde (s) omissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem Sanguinis, immediate particulam Hostiæ cum vino (t) reverenter sumit de Calice: & more solito (u) facta ablatione digitorum, & sumpta purificatione, in medio Altaris inclinatus, manibus junctis dicit: *Quod ore, &c.*

GAVANTUS.

(s) Omittit omnibus. Quia in iis de Sanguine fit mentio. Diaconus Calicem discooperit, & cum Celebrante genuflectit.

(t) Reverenter sumit de Calice. Neque se signat, ut alias, cum Calice: quod & decrevit S. R. C. die 28. Augusti 1627.

(u) Facta ablatione. Non Calicis, sed tantum digitorum in Calice, ministrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei a Clero delati.

RUBRICA.

30. Non dicitur, (x) Corpus tuum Domine, (y) nec Postcommunio, (z) nec Placeat tibi, nec datur benedictio; sed facta reverentia Altari, Sacerdos cum Ministris discedit, & dicuntur Vesperæ sine cantu, & (a) denudatur Altare.

GAVANTUS.

(x) Corpus tuum Domine. Omittitur, quia Sanguis commemorandus esset, qui non extat in Calice.

(y) Nec Postcommunio. Quia nemo alius communicat apud Rom. Ex Aleuin. c. de Cena Domini, ubi testem citat Augustinum ad Januarium; neque consequenter Communio dicitur quæ dicebatur tempore Communionis Populi; & ut diximus in expositione Mystica Missæ, lætitiā significat Apostolorum, quæ hac die desideratur.

(z) Nec Placeat. Non ob eam rationem, quia Sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie; nam supra nominatum est in Orate fratres: sed quia hic expresse diceret Sacerdos, se obtulisse Sacrificium, quod non est verum; est autem verum in Sacramento Christi esse Sacrificium Sacerdotis & Populi, seu victoriam Sacrificii, lute sumpto vocabulo Sacrificii, ut in hoc casu docet Suarez 3. pars. disp. 75. sect. 4. in fine quod in Orate fratres dicitur: & hoc idem voluit Durand. loc. cit.

21. Diaconus librum claudit: Subdiaconus, plicato Corporali, & in bursam reposito, reportat Calicem ad Credentiam: & postremo cum debitis reverentis redeunt omnes, unde, & modo quo venerant.

(a) De-

(a) *Denudatur Altare.* Ab Acolythis, a quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur post Vesperas; reportanda est Crux, ut eam Populus adoret, ad priorem, seu alium locum, * supponitur eadem, quæ prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas.

22. Habet autem mysterium, *Durand. loc. cit.* quia in fine Mundi Hebræi gens salutem consequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, ut dictum est, etiam Crucem poni pro adoratione Populi post adorationem primam.

23. Pyxis, quæ remansit cum particulis in loco pro Calice, & Hostia deputato, portatur ad aliud Sacellum, in loco remotiori præparatum, cum luminibus, *Cærem. Pet. Ruiz.* & placet, ne in Ecclesia sint luminaria in Matutinis sequentibus, & Officio Sabbati, ultra præscripta.

24. *Queritur:* An occurrente Festo Annuntiationis B. Virginis in Parasceve teneantur Fideles interesse Officio prædicto, quod loco Missæ celebratur, & an ratione Festi ministrari possit Eucharistia aliis, quam infirmis? Scio, alicubi edicto Episcopi translatum fuisse hoc Festum cum suo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium; & cum hæc mutatio Festi universalis excedat facultatem Episcopi, de majorum auctoritate factum esse, tunc credidi: quo casu cessavit prima dubitatio, non autem admiratio, quod Episc. transferre Festum de præcepto universale, non translatum alibi, neque Romæ a Papa. Immutato igitur Festo, S. R. C. vetuit Missam fieri hac die de B. Virgine, etiam in Æle Lauretana, etiam ratione concursus Populi, seu Festi tituli Ecclesiæ, die 9. Mijj 1606. deinde Anno, quo contigit, censuit die 19. Februarii 1622. non teneri Fideles interesse prædicto Officio.

25. Ad aliud vero dubium, eadem respondit, eadem die, servandam esse universalis Ecclesiæ præsentem consuetudinem, non ministrandi nisi infirmis hac die Eucharistiam; & quidem, licet *Ord. Rom. Sacrament. Gregor.* concedat Communionem Clero, & aliis, tamen antiquitus, *August. 1. 2. de Civ. Dei. lib. 2. c. 10.* ut dixi, Romani non communicabant hac die, *Innoc. in cap. Sabb. de cons. dist. 3.* Sacramenta penitus non celebrari tradit, & in Rubrica nostra Missilis de infirmis tantum est mentio, ut illis reservetur pridie Sacramentum. *Francol. eadem docet 1. part. c. 30. n. 10. de temp. Hor. Canon. & Albasp. de vet. Ritibus lib. 2. observ. 14.* negat, in jejuniis rigoroso, & in moerore maximo præcis temporibus Eucharistiam distributam esse.

26. * Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Feria sexta SS. Sacramentum a Congr. Card. super negotiis Episcoporum die 22. Martij 1596. ut alienus a Ritui, & legitimo sensu S. R. E. quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus ideo distulit Processionem, & Festum Corporis Christi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ ab elevatione Hostiæ usque ad finem.

LXV. Rub. & Gav. lit. m. -- *Elevat ut videri possit. &c.* Responso a Choro *Amen*, Celebrans devoto genuflectit unico genu, deinde erectus submittit Patenam Hostiæ consecratæ, & statim sola dextera inter pollicem, & indicem, accipiens Hostiam. Bissus *sup.* eam elevat altius solito. *Cærem. Episc. supra §. 20.* ita ut a Populo videri possit, figens semper in eam oculos, & advertens ne Corporalis limites tunc excedat. *Bauld. sup. n. 18.* Patenam vero non elevat, sed eam super Corporale positam manu sinistra extensa tenet, ita ut pollex, & index dictæ manus nitantur Patenæ, reliqui digiti ponantur super Corporale. *Gav. sup.* & omnes alii cum eo. Ad elevationem talis Hostiæ pulsatur tabula lignea, seu crotalum, ob rationem illatam in Feria V. in Coena Domini; ex Clericato *ibidem cit.* & ex communi praxi Basilicæ Urbis. Sed vide *ibidem* a nobis dicta.

Diaconus vero, & Subdiaconus ante elevationem Hostiæ hinc inde genuflectunt in suppedaneo. Memoriale Rituum *sup. n. 19.* Prædicti Ministri Sacri non elevant Planetam Celebrantis, nec Hostia ab aliquo incensatur, ut optime adnotat *Gav. sup.* & alii Rubricistæ communiter cum eo. Cæremoniarius primus ante elevationem Hostiæ genuflectit ad ultimum gradum lateralem cornu Evangelij.

LXVI. Rub. & Gav. lit. n. -- *Supra Calicem dividit. &c.* Quando Celebrans incipit declinare Hostiam Sacram juxta elevatam, Diaconus, & Subdiaconus surgunt. Memoriale Rituum *sup. n. 21.* Diaconus statim accedit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus ad sinistram (præstitis debitis genuflectionibus ante discessum, & post accessum, & procedentibus ut infra) Diaconus statim Calicem discooperit sine genuflectione, quia in eo adhuc non est Sacramentum; Subdiaconus vero ad sinistram vertit folia Missalis quando opus est. *Bauldry sup. num. 19.* Bissus *sup.*, Benvenuti *sup. §. Elevata Hostia*, Gerlacus Vinitor *sup. n. 45.* & alii communiter, quibus tamen adversatur Nicolaus de Braliori *part. 3. cap. 13. n. 13.* vult enim quod ipse Diaconus, aut alius accedit ad librum, Subdiaconus vero ad dexteram Celebrantis; nam cum Rubricæ propriæ hujus diei, ait ipse, nihil novi præscribant circa hunc Ritum, certissimum est nihil etiam esse innovandum; quæ quidem Braliori opinio quamvis mihi magis ardeat, nihilominus ab aliorum DD. *sup. cit.* sententia recedere non ausim.

LXVII. Gav. ead. lit. n. -- *Celebrans mittit particulam in Calicem.* Elevata Hostia eo modo quo dicit Gavaius *sup.*, & nos quoque cum eo, Celebrans eam immediate declinat super Calicem a Diacono discooperit. Memor. Rit. *sup. n. 22.* & ex *Cærem. Episc. lib. 3. c. 27. §. 34.* Non debet igitur dictam Hostiam reponere super Pate-

nam, ut docent fere omnes DD. sed eam declinatam super Calicem, ut innuimus, statim dividit in tres partes more solito, nihil tamen dicendo, quarum majores duas partes collocat super Patenam, tertiam vero parvam immittit in Calicem, nihil pariter dicens, & nullum faciendo cum prædicta particula signum Crucis super Calicem, ex Decreto S. R. C. a Gav. cit. sup., & dato in nostro Indice sub n. 218. Deinde Diaconus Calicem cooperit, & postea tam ipse quam Celebrans, ac Subdiaconus genuflectunt unico genu, & statim surgunt. Bauld. sup. n. 19. Bissus sup. S. 39. Memoriale Rituum sup. n. 23.

LXVIII. Gav. lit. r -- *Et manibus junctis super Altare, &c.* Celebrans, prætermittis illis quæ innuuntur a Rubrica, & Gavanto supra, stans manibus junctis, & super Altare positus, ita ut duo digiti minores frontem Altaris tangerent, junctis pollicibus, & indicibus inter se, oculis ad Sacramentum intentis, mediocriter inclinatus, dicit secreto tertiam tantum Orationem: *Perceptio Corporis tui, &c.* Interim Subdiacono per tertium gradum accedente ad dexteram Celebrantis, & ibi genuflectente, Diacono vero per secundum gradum accedente ad sinistram ejusdem, & ibi pariter genuflectente, ita ut ambo in recessu, & accessu genuflectant unico genu. Bauld. sup. n. 20. Bissus sup. S. 40. a Portu sup. in addit. n. 7. Dicta autem prædicta Oratione, Celebrans magis devote genuflectit unico genu, & una cum ipso genuflectunt etiam Sacri Ministri, & postea surgunt. Celebrans vero erigens se dicit secreto: *Panem Cælestem accipiam, &c.* Rubrica Generalis cit. 10. n. 4. quibus verbis prolatis, accipit Hostiam cum Patena, ut moris est, & dicit ter idem more solito, mediocriter inclinatus (sicut & Ministri Sacri mediocriter se inelinant) *Domine non sum dignus, &c.* ter etiam percussiens sibi pectus (quod idem faciunt præfati Ministri, posita interim manu sinistra infra pectus) quo tertio dicto, Celebrans erectus signat se dextera cum Sacramento, dicendo de more: *Corpus Domini nostri, &c.* Deinde maxima cum reverentia mediocriter inclinatus, cubitis super Altare positus, Sacramentum sumit, Ministris Sacris interim stantibus profunde inclinatis, manibus junctis, ut in Missa Solemni fieri solet, qui postea se erigunt, dum etiam Celebrans erectus aliquantulum in meditatione SS. Sacramenti quiescit. Bissus sup., Bauld. sup. n. 21. & 22. & Vinitor sup. n. 46. Primus autem Cæremoniarius, qui post elevationem Hostiæ surgens, accessit ad cornu laterale Evangelii in secundo gradu, ibi genuflectit ad principium Communionis, & perseverat usque ad sumptionem Calicis. A Portu sup. Rubr. 15. in addit. n. 9.

LXIX. Gav. lit. f -- *Diaconus Calicem discooperit* Subdiaconus, qui ad dexteram Celebrantis, ut supra esse debet, detegit Calicem, non vero Diaconus, qui assistere debet ad librum (nim probabiliter Gavantus supra innuit, quod Diaconus discooperiat Calicem per errorem Typographi, quem

errorem assumpserunt illinc nonnulli Scriptores, non tamen omnes: nam etiam in Cærem. Monastico lib. 4. c. 9. n. 21. legitur *discooperit Calicem per Subdiaconum*) Itaque certum est, quod Subdiaconus Calicem discooperit, qui postea genuflectit tam ipse, quam Celebrans cum Diacono unico genu; adest enim in Calice particula Hostiæ consecrata.

LXX. Rubr. & Gav. lit. t -- *Reverenter sumit de Calice, &c.* Celebrans, collectis de more fragmentis, extergit Patenam super Calicem. Memoriale Rituum sup. n. 28. deinde omittis omnibus, quæ solent dici ante sumptionem preciosi Sanguinis, accepto Calice, & Patenam ipsi Calici subtus mentum supponens, absque eo quod signet se ipsum prædicto Calice (juxta Decretum de quo sup., & datum sub n. 218.) ex eo reverenter accipit cum vino, & aqua in eo existentibus particulam Hostiæ pridie consecratæ; Castaldus supra n. 15. a Portu sup. n. 2. Benvenutus supra S. Completo: Interim Diaconus, & Subdiaconus stant profunde inclinati. Bauld. sup. n. 23. a Portu sup., & alii communiter.

LXXI. Rubr. & Gav. lit. u -- *Falsa ablutione non Calicis, &c.* Post prædicta primus Acolythus, comitante secundo Cæremoniario cum genuflectione, desert ampullas aquæ, & vini ad Altare, quas prout alias administrat Subdiacono Celebrans vero non sumit purificationem, ut innuit Gav. sup., qui primæ Calicis sumptio pro purificatione infervit; nam id quod sumitur, non est Sanguis Christi, sed vinum cum modica aqua, quod hodie non fuit consecratum. Tum igitur Subdiaconus infundit in Calicem vinum, & aquam statim super digitos Celebrantis de more (posita etiam in Calice aqua, cum qua Celebrans forte abluat digitos antea, si forte tetigerit Hostiam) quæ deposito Calice, & inde extensis cum Purificatorio digitis, sumit ablutionem in medio Altaris, ut alias; deinde inclinatus, & manibus junctis ante pectus, & non super Altare (contra aliquorum opinionem) ex Cærem. Cleric. Regul. S. Pauli, necnon ex Cærem. Monastico sup. n. 27. dicit: *Quod ore sumpsimus, &c.*

LXXII. Gavant. ead. lit. u -- *Extinguuntur hoc loco, &c.* Dum fit prædicta digitorum ablutio, & non prius, juxta Gavantem, vel post sumptam ablutionem, secundum Bissum, non autem immediate post sumptionem Calicis, ut vult Castaldus, Acolythi colligunt cereos, asportant, & extinguunt surgentibus omnibus, si fuerint ante Altare genuflexi, quasi in gyrum, seu semicirculum, ad loca sua ordinate se recipient, Memoriale Rituum supra n. 30. relictis tamen in Altari accensis pro Vesperis sex candelis, quæ post Vesperas extinguendæ erunt.

LXXIII. Rubr. & Gav. lit. x -- *Corpus tuum Domine, &c.* Celebrans dicta Oratione: *Quod ore sumpsimus*, omittendo alias preces, nempe *Corpus tuum Domine, & Postcommunionem*, necnon *Placeat tibi*, ut declarat Rubrica superior, & ob ratio-

lationes, quas adducit Gavantus *supra*, Celebrans, inquam, dicta Oratione: *Quod ore sumpsimus*, stat in medio Altaris, donec hæc quæ infra sequuntur, fiant, ut etiam hic apposite notat Benvenuti *supra* §. Tunc.

Itaque Diaconus post prædictam Orationem statim clauso Missali in parte Evangelii (quod per aliquem ex Acolythis pariter amovetur cum legili. seu cussino ab Altari, & cum debitis reverentis Cruci, & Choro, reportatur ad Credentiam, ut colligitur ex Memor. Rituum *sup.* §. 7. n. 31.) vadit, facta genuflexione in medio Capellæ, ad Credentiam, ibique Stolum latiore deponit, & resumpta Planeta plicata, redit ad Altare ad dexteram Celebrantis, facta reverentia debita Choro, & genuflexione Cruci unico genu in accessu. Benvenuti *supra*, a Portu *sup.* n. 5. Interea deferretur ab aliquo Acolyto e Credentia ad Altare Velum nigrum pro cooperiendi Calice (ut mox dicetur) illudque ponitur super Mensam a latere Evangelii.

Subdiaconus vero, sumpta a Celebrante ablatione, Calicem extergit Purificatorio in cornu Evangelii, ad quod accessit, facta genuflexione Cruci unico genu; postea super dictum Calicem Purificatorium extendit, & si sit valde magnum, illud plicat juxta sui aptitudinem; super Purificatorium sinistra manu ponit Patenam, posita prius super hanc dextera manu Palla, tum plicat ambabus manibus Corporale, quo plicato, Calicem velo suo parvo nigro cooperit, de quo supra locuti sumus; postea accepta sinistra manu Bursam, & dextera Corporali, ipsum omnino reponit in Bursam, quam deinde ponit super Calicis velum, ita ut illius pars aperta ipsum Subdiaconum respiciat, & tandem ipsum velum super Bursam Calicis revolvit de more. Bauld. *sup.* n. 25. Bissus *sup.* §. 42. a Portu *sup.* n. 4. Juxta morem aliquarum Ecclesiarum prædictus Calix aptatur, & deinde deferretur ad Credentiam a Cæremoniarii Magistro ob temporis angustiam; Subdiaconus enim statim debet ab Altari discedere cum Celebrante, & Diacono, ut mox dicemus.

LXXIV. Gav. n. 21. Subdiaconus plicato Corporali, & in Bursam reposito, &c.) Tunc Subdiaconus, &c. (vel melius Cæremoniarii Magister) accipit Calicem accommodatum sinistra manu per nodum, extensa dextera super Bursam ad cautelam appositam; & solus sine comite deferretur ad Credentiam per gradus anteriores; sed antequam discedat, facit Cruci genuflexionem unico genu ipsumque super eam collocat in medio, & velum in anteriori parte revolutum explicat, ita ut totum Calicem cooperiat omnino, ac mox redit ad Altare ad sinistram Celebrantis, facta iterum genuflexione Cruci ibidem unico genu. Bauld. *sup.*

His omnibus expletis, Celebrans cum Ministris Sacris descendit in planum, ubi unico genu facta ab omnibus genuflexione Cruci, & debitis reverentis Choro de more; Corfettus *sup.* n. 20. Celebrans accipit biretum sine osculis, sibi a Dia-

Gavanti. Tom. II.

cono porrectum, & cum iisdem in Sacristiam redit, hoc ordine. Præcedit Thuriferarius manibus junctis, nudo capite, & sine Thuribulo; Ceroferarii sine candelabris, tum Cæremoniarius item nudo capite, & manibus junctis, deinde Subdiaconus, & Diaconus, ultimo Celebrans unus post alium, oculis demissis, modesto, & gravi incessu, manibus junctis, tecto capite, & cum Sacristiam fuerint ingressi, facta Cruci, aut imagini de more nudo capite profunda reverentia, paramenta sacra deponunt. Benvenuti *sup.* §. *His expletis*. Bauld. *sup.* n. 36. Vinitor *sup.* n. 49. Bissus *sup.* §. 44. Postea (si exiguus sit Clericorum numerus, alias non) accedunt ad Chorum cum Cortis, nam in Choro, ad cujus stalla pergunt omnes, post discessum Celebrantis ab Altari cum Ministris statim dicuntur Vesperæ sine cantu, ut heri.

LXXV. Rubr. & Gav. lit. 2. — *Demundatur Altare, &c.* Dum dicuntur Vesperæ, denudatur Altare, & Credentia ab Acolythis, Gav. *sup.* Corfett. *sup.* n. 21. Castald. Bauld. *sup.* cum genuflexionibus debitis Cruci, & asportantur omnia in Sacristiam; Altaris candelæ post Vesperas extinguuntur.

Completo Vesperis, datur signum in instrumento ligneo, seu crotalo pro Salutatione Angelica, genuflectentibus omnibus. Memoriale Rituum *sup.* §. 8. n. 4. & facta solita oratione, surgunt omnes, genuflectunt Cruci unico genu, & ordinatim redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, seu imagini profunda reverentia, ibique depositis vestibus, quibus in Choro utuntur, devote domos, vel cellas suas, si Regulares sint, redeunt, &c.

LXXVI. Gav. n. 23. *Pyxis quæ remansit &c.* Dum Vesperæ dicuntur in Choro, si Clerici multi sint, vel his finitis, si Clerici pauci sint, aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola albi coloris, Gerlacus Vinitor *sup.* n. 50. & non nigra, ut docet Bauld. *sup.* n. 27. (quia licet commemoratio fiat de Passione, & Morte Christi, adest tamen idem Christus redivivus, & jam impassibilis, & immortalis, ut optime ponderat Nicolaus de Bralion *sup.* c. 12. n. 4.) & velo humerali indutus priter albo, cum Clericis candelas, vel faces accensas gestantibus, reportat Pyxidem cum Particulis consecratis, si quæ remanserunt in capsula, ad locum paratum, ut *sup.* docet Gav. necnon Bauld., & Vinitor *sup.* nos tamen supra diximus talem Pyxidem non esse regulariter servandam in memorata capsula, sed alibi, in loco tamen decenti, & congruo.

LXXVII. Gav. n. 4. *Quæritur: An occurrente Fæsto Annunciationis B. M. V. in Parasceve, &c.* Pro resolvendo hæc primo dubio a Gavanto propositum, recolendum est Decretum editum die 15. Martii 1712. & datum in nostro Indice *sub* n. 620. in quo habetur, quod Sacerdotes omnes, tam Sæculares, quam Regulares, etiam privilegiati, ne audeant in Feria VI. Parasceves, occasione SS. Annunciationis, in dicta Feria occurrentis, celebrare in quavis Ecclesia, seu Oratorio aliquam Missam Solemnem, vel Privatam, nec facere Festum, vel parare, & ornare Ecclesias, aut Altaria,

K 3

licet

adorata, & osculata, oblataque pecunia surgit, & facta genuflexione redit ad cornu Epistolæ, & ibi in plano Clerici deponunt & ipsi calceamenta ob specialissimum Cultum, quem hac die S. Ecclesia exhibet Cruci, & post Celebrantem, ante omnes alios de Populo, adorabunt Crucem eo modo quo Celebrans, & reversi ad sua loca Calceamenta resument, post Clericos adorabunt Sodales cum Sacris, si adsint, deinde viri, ultimo mulieres, omnes bini devote ac graviter. Interim primus Clericus assistat adorantibus, secundus, & tertius accedunt ad Celebrantem, & alta, & clara voce eam eo impropria recitant. Bauldry p. 4. cap. 10. arr. 1. n. 6. Memoriale Rit. pag. 76.

Circa finem adorationis primus Clericus accendit Cereos Altari, secundus vero successive portat ad Altare Burfam cum Corporali incluso, & super eam Purificatorium; Extrahit, & explicat Corporale, & prope illud in parte Epistolæ extendit Purificatorium. Tertius vero Clericus transfert Missale cum Legili, & Cussino ad cornu Evangelii. Completa adoratione, Celebrans reportabit Crucem ad Altare cum debitis genuflexionibus; Clerici vero amovebunt tapetem, pulvinar, velum, & lancem, & apponent ignem in Thuribulo, & Celebrans, collocata Cruce, descendit ad planum in cornu Epistolæ, ubi resumer Planetam, & Manipulum, & postea apertum capite accedit ante Altare.

De Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare cum SS. Sacramento. §. IV.

A. Celebrante ante Altare commorante incipit Processio per breviorē viam ad Sacellum, ubi aservatur SS. Sacramentum hoc ordine. Proceunt Sodales, si adsint, Confraternitatis, sive pii viri, deinde Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo non fumigante, postea sequitur Crux Processionalis denudata, & delata a tertio Clerico inter duo Candelabra, si adsint qui ea deferre possint, denique Celebrans cum Planeta habens ante ipsum a sinistris secundum Clericum. Interim accenduntur Cerei dicti Sacelli ab aliquo Ministro. Cum pervenerit Celebrans ad dictum Sacellum, facta genuflexione in plano Cappellæ surgit, & postea genuflectit in infimo gradu Altaris, ibique orat parumper cum omnibus, deinde surgit, aperit Capsulam, genuflectit, descendit ad infimum gradum Altaris, vel remanendo genuflexus in suppedaneo, ut alii volunt, incensat Sacramentum in Capsula, inde surgit & facta genuflexione extrahit e Capsula Calicem, quem ponit super Altare; Iterum genuflectit, claudit Capsulam, si in ea reperitur Pyxis cum Particulis, alias relinquitur Capsula aperta, & præmissa alia genuflexione, descendit primum gradum, & genuflexus in suppedaneo, accipit velum humerale, surgit, & facta genuflexione, stans accipit Calicem, quem secundus Clericus dicto velo cooperit. Celebrans vertens renes Altari, & fa-

ciem ad Populum, intonat voce alta *Hymnum Vexilla regis prodeunt*; Quem cum secundo Clerico prosequitur &c. Revertitur Processio ad Altare ordine sequenti. Primo Sodales, seu pii Viri cum cereis accensis; Post eos Crux processionalis, deinde Thuriferarius continue Thuribulum agitans; Denique Celebrans sub Baldachino, vel sub Umbella habens secundum Clericum ante se a sinistris.

Cum perventum fuerit ad Altare majus, Sodales, & pii Viri remanent extra Cancellos, ibique dispositi Cereos accensos usque ad Officii finem in manibus tenebunt. Crux Processionalis reponitur prope credentiam; Baldachinum vero, seu Umbella deponitur ante Cancellos, & loco proprio collocatur; Celebrans accedit ad Altare, & Calicem ponit super Corporale, solita vitta apposita ad cautelam, & velum ejusdem Calicis extendit, ut sit in initio Missæ, deinde genuflectit, surgit, velum humerale deponit, & stans Thus sine osculis, & benedictione in Thuribulo ponit, deinde genuflexus, ibi in suppedaneo, vel descendens ad infimum gradum, Sacramentum triplici ductu incensat adhuc parvo velo tectum.

De reliquo Officio, & Ritu hujus Feriz. §. V.

Incensato SS. Sacramento, Celebrans surgens accedit ad Altare & genuflectit, deinde amovet Velum de Calice, postea Patenam, quam invertens ponit super Corporale in medio, postmodum removet Pallam, & Calicem accipiens, deponit ex eo Hostiam super Patenam, cavens ne illam digitis tangat, & si forte tetigerit, lavat digitos ibidem in vase ad hoc preparato, & aquam continente (quam postea ipse Celebrans sumens post suam communionem) & digitos statim extergit; Tunc Celebrans respective prosequitur omnia, ut in Missali disponitur.

Ministrant etiam si fieri potest aliqui Sodales alicujus Confraternitatis in suo habitu, ut omnia convenientiori modo fieri valeant. Expleto Officio, Celebrans Cotta, & Stola indutus reportabit ad locum paratum Hostias seu particulas contentas in Pyxide pro Infirmis e loco, ubi prius erat Calix cum Sanctissima Hostia, & si aliter fieri non possit, remanebit ibidem.

Reposita dicta Pyxide, antequam Lampas continuo ardeat, omnes genuflectunt, & datur signum meridianum Salutationis Angelicæ cum crotalo. Tandem extinguuntur Cerei Altaris, & ab Acolythis omnia reportantur in suis locis; sunt alia minutiona, & leviora, quæ libenter omittimus, cum ex supradictis facile intelligi possit, quid in hac functione sit agendum. Ex Bauldry Pars. 4. cap. 10. arr. 5. Et Memoriale Rit. pro Minoribus Ecclesiis, & ex aliis Auctoribus &c.

De Sabbato Sancto. X.

G A V A N T U S.

1. Sabbatum hoc antonomastice appellatur Sanctum, quia ad suscipiendam sancti luminis claritatem nova Ecclesia sacro Baptismi fonte sanctificatur, *Rupert. lib. 6. cap. 25.* vel quia Sanctus Sanctorum quiescit in sepulcro, *Alcuin.* nullum habet Officium propriè, nam Officium noctis erat sequentis, ut patet ex benedictione Cerei; *Hic nox est, &c.* & ex Collecta Missæ *Durand. lib. 6. cap. 78.* jejunium autem omnino servandum est, ex *lib. 6. Constit. Apostol. cap. 24.*

Videamus Rubricas ejusdem, & de more nostro, minutioribus additis, eas explicemus.

R U B R I C A.

2. Hora competentis (a) cooperiuntur Altaria, & dicuntur Hora, candelis Altaris extinctis, usque ad principium Missæ. Interim (b) excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones, (c) dicta Nona, Sacerdos indutus Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo, vel sine Casula, (d) astantibus sibi Ministris cum Crucis, aqua benedicta, & incenso, (e) ante portam Ecclesiæ, si commode potest, vel in ipso aditu Ecclesiæ benedicit novum ignem (f) dicens, &c.

G A V A N T U S.

(a) Cooperiuntur Altaria. Habet *Durand. lib. 6. cap. 85.* quia Christus in resurrectione stolam gloriæ induit. Sed convenit duplici pallio vestiri Altare majus, violaceo nimirum super album; ita, ut removeri cito queat violaceum circa finem Litaniarum, *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 27.* super Altare candelæ erant ex cereis albis. Cereus etiam benedicendus collocabitur cum suo candelabro in latere Evangelii, *Cærem. Episc. ubi supra:* ante Cereum legile vestitum veste alba, super illud Missale non apertum.

(b) Excutitur ignis de lapide. Ignis de Christo, qui lapis est in caput anguli; *Honor. in Genesio lib. 3. cap. 100.* & antiquus ignis extinguendus est ut lex finem habeat. Ante Zachariæ Papæ tempora Romæ novus ignis ex lampadibus servatis in Ferta quinta sumebatur, ut scribit *Baronius Ann. 752. ex literis Zachariæ eodem anno datis.* Ritus ergo noster post eundem annum.

(c) Dicta Nona. Notante Horam Nonam, Urb. II. Decreto *Apud Baron. Anno 1095.*

(d) Astantibus sibi ministris. Ministri debent esse in violaceis: manipuloque dato Subdiacono ante: *Lumen Christi, in Cærem. Episc. lib. 2. cap. 28.* Crucem gestare debet Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi trescum aqua benedicta, thuribu-

lo sine igne cum navicula, & pelviscula cum quinque granis incensi, hoc eodem ordine procedunt ad portam.

(e) *Ante portam Ecclesiæ.* Extra portam passus est Christus, exeamus ad eum, inquit Paulus, ut eum explicat de hoc ritu loquens *Durand. cap. 86.* Crux cum Subdiacono sit in porta, ante faciem Celebrantis: ignis autem in foculo super aliquod scamnum coram Celebrante: ubi etiam forcipes ferrei, & candelulæ cum lignis sulphuratis parari debent.

(f) *Dicens.* Minibus junctis: & Diaconus elevet simbriam pluvialis, quando est benedicturus manu ignem, & grana incensi.

R U B R I C A.

3. Deinde benedicit quinque grana incensi ponenda in Cereo, dicens absolute hanc Orationem.

G A V A N T U S.

Quidam addunt aliam incensi quantitatem una cum quinque granis benedicendam; sed ad quid? An, & ea deinde in naviculam immittatur, denuo benedicenda a Celebrante, ut adoleat ignem, & grana? superfluit hæc duplex incensi benedictio, & præter Rubricam. De hisce granis aperte meminit *Rupertus loc. cit. cap. 31.* & significari docet aromata a mulieribus empta, ut ungerent JESUM.

Celebrans non dicit, *Oremus*, quasi conjungens novam benedictionem incensi cum præcedenti benedictione ignis.

R U B R I C A.

4. Dum benedicit grana incensi, Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in Thuribulo, & finita Oratione supradicta (g) Sacerdos de navicula ponit incensum in Thuribulo, benedicens illud more solito: deinde prædicta grana incensi, & ignem (h) ter aspergit aqua benedicta dicens: *Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, & (i) ter adoleat incenso.* Interim omnia luminaria Ecclesiæ extinguuntur, ut de igne benedicto possimodum accendantur.

G A V A N T U S.

(g) *Sacerdos de Navicula.* Supple & Diacono de more ministrata; qui & ministrat cum oculis Aspersorium, & Thuribulum Celebranti.

(h) *Ter aspergit.* In medio, a dextris rerum benedictarum, & a sinistris earundem.

(i) *Ter adoleat.* Nimirum, uti asperxit.

Novæ

Novæ Observationes, & Additiones ad
Gavant. Commentarium.

*De Ritibus servandis a principio officii hujus diei,
usque ad Benedictionem Cerei.*

De præparandis necessariis pro Officio hujus
diei §. I.

I. Rub. & Gavant. lit. a — *Cooperiuntur Altaria, &c.*) Mundatur summo mane Ecclesia, & ornatur, parantur etiam omnia ejus Altaria pretiosioribus ornamentis albis. Altare vero manibus vestitur duplici pallio, interiore quidem albo pretioso, & exteriori violaceo, quod facile possit amoveri, super idem Altare ponentur sex candelabra, vel plura juxta Ecclesie consuetudinem, cum totidem Cereis albae cereæ, & Crux in medio discooperita, Tabernaculum SS. Sacramenti tegatur conopæo, ut infra, ut si quæ sint statuae vel Imagines in ipso, minime appareant, nisi saltem sanctis Litanis, & tunc tam illæ, quam alie per Ecclesiam deteguntur. Gradus etiam Altaris tunc appetibus Festivis operientur, quia decentius est, ut remaneant nudi usque ad illud tempus.

Etiam Altaria Minora si commode fieri possent cooperiuntur duplici Pallio violaceo, nimirum super album, ita ut removeri facile possit violaceum ab omnibus Altaribus, circa finem Litaniarum, vel deficientibus Palliis violaceis pro supradictis Altaribus Minoribus, saltem erunt cooperienda etiam ante officium, quamvis in ipsis non sit dicenda Missa, Pallio albo. Nicolaus de Bralion *part. 3. cap. 13. num. 1.*

Candelæ super Altare majus relinquantur extinctæ, donec erit tempus eas accendendi, ut infra.

Conopæum Tabernaculi subtus sit album, supra violaceum facile removendum circa finem Litaniarum si fieri potest, aliter tegantur initio solo tegumento albo. Item Baldachinum seu Umbraculum, quod est appensum super Altare majus, sit album. Bauld. *p. 4. c. 12. de Sabbato Sancto art. 1. n. 1.* Turrinus *part. 3. sect. 2. cap. 2. de Sabbato Sancto.*

Lampades extinctæ ante Altare ita aptentur, ut stelle suo tempore accendi possint, ut infra dicitur: Imagines omnes in Ecclesia adhuc tectæ remaneant usque ad finem Litaniarum, exceptis Crucibus, quæ heri detectæ fuerunt. Bauldry *supra num. 3.* Vinitor *part. 6. tit. 13. de Sabbato Sancto num. 2.*

Ad Cornu Epistolæ in plano apponatur scamnum oblongum nudum (vel tria scabellula) ut possint sedere Celebrans, & Ministri Sacri ad Prophetias, sed paulo ante Missam cooperiatur prædictum scamnum panno viridi pro Missa solemni. Bauldry *supra n. 4.* Bissus *lit. S n. 6. §. 2.* Castaldus tamen in *Ceremoniali lib. 3. cap. 19. n. 1.* tenet tale scamnum etiam ante Missam solemnem debere regi panno violaceo.

Super credentiam paratam in Presbyterio in plano a latere Epistolæ ponitur Calix paratus, tectus suo velo albo, & Bussæ, similiter duobus

fini, unus violaceus, alter albus, duo item Missalia iisdem coloribus tecta, ampullæ Vini & Aquæ cum Manutergio, velum humerale album pro Subdiacono, & Campanulæ pulsandæ ad Angelicum Hymnum. Ponantur etiam super ipsam aliquæ candelulæ cereæ, quibus uti debent Acolythi suo tempore pro accendendis Lampadibus, & candelis Altaris. Hæc autem omnia, quæ super credentia sunt, cooperiri possunt ante officium, & usque ad Missam exclusive aliquo velo violaceo, vel ibidem poni possunt paulo ante Missam, tunc cum dicuntur Litanie, si commode fieri possit. Bauld. *sup. n. 5.*

Si autem Benedictio Fontium fieri debeat, ibidem ponentur duo candelabra Ceroferariorum, alias relinquantur in Sacristia cum cereis albis.

Parentur ibidem prope credentiam tres cussinæ coriaceæ, vel ex panno violaceo capiti Celebrantis, & Ministrorum supponendi, dum sunt prostrati ad Litanias. Bissus *lit. S n. 6. §. 2.* Ceremoniale Monasticum *lib. 4. cap. 10. §. 1. n. 4.*

In plano a latere Evangelii, seu eo loco, in quo solet Evangelium cantari, aptetur Pulpitum sic ad populum, seu melius ad meridiem versa, vel juxta consuetudinem ponatur legile tectum velo albo pretioso, pendente ad terram, & super illud imponatur pulvinus intextus auro vel argento, ubi cantari debet Præconium a Diacono.

Post dictum Legile seu Pulpitum versus parietem collocetur candelabrum assabre elaboratum, & magnum pro cereo Paschali sustinendo, sive etiam loco dicti candelabri, ponatur Angeli simulacrum, quod mysterio videtur congruum, ut notat Castaldus *lib. 3. sect. 1. cap. 1. n. 1.* ad sustinendum dictum cereum Paschalem. Solent etiam aliqui quoddam Brachium ligneum inauratum parieti adhærens præparare pro cereo sustinendo, quod licet non videatur improbandum, præsertim pro Ecclesiis minoribus, convenientius tamen est, uti prædicto candelabro magno, & eminenti, cum id sit conformius Ceremoniali Episcop. *lib. 2. c. 27. §. 1.* & id etiam docet Bissus *lit. C n. 55.* Observandum tamen est, quod candelabrum prædictum debet esse in tali situ, ut non sit impedimento prospectui, & aditui ad Altare, neque Diacono ad cantandum Evangelium tempore Paschali.

Cereus Paschalis ponendus supra dictum candelabrum sit cereæ albæ, in quo intra Crucis effigiem debent adesse quinque foramina in modum Crucis disposita, adhibito ferro calido si opus sit, pro insignendis in eo quinque granis Incensæ; infra vero dictam Crucem possunt S. Patroni, vel Titularis, aut loci, seu Religionis insignia depingi. Castaldus *supra.* Cereus iste sit ponderis octo, aut decem librarum pro laudabili quorumcumque Ecclesiarum consuetudine; nam quanta esse debeat illius magnitudo, non est determinatum. In quibusdam Ecclesiis idem Cereus est triginta trium librarum pondo, in honorem triginta trium Artium D. N. J. C. In Sacrosancta Basilica Literanensi est octoginta librarum, & collocatur super colum-

columnam marmoream, tortuose elaboratam, & etiam in aliis Ecclesiis Romæ super columnam cereus iste ponitur, imo ab origine sua hic cereus columna erat cerea, ut asserit etiam Claudius de Vert tom. 2. *suarum explicationum* pag. 123. necnon Grancolas lib. 2. *sui Comment. Histor. c. 66.* in qua cerea columna inscribebatur, hoc est stylo quodam imprimebatur officii ordo per totum annum, usque futurum Pascha, unde annus incipiebat, & *Brevi anni* appellabatur, quod quidem *Brevi* deinceps aptius visum fuit inscribi super cartam, & affigi dicto cereo, ut sit etiam hodie in Rothomagensi, & Cluniacensi B. V. Ecclesia. Refert Beda, Monachos Romam a se missos cognovisse Natalis diem in novo cereo S. M. Majoris an. 701. & Papebrochius in mense Majo addit — *Ordo Festorum pro anno sequenti inscribebatur toto isto anno Legendus.* Alia spectantia ad dictum cereum Paschalem præsertim ad ipsius benedictionem traduntur infra a nobis, & alia legi poterunt apud cit. Grancolas, de Vert, necnon apud Edmundum Martene, de antiqua Disciplina cap. 24. §. 7. & seqq. & Ant. Belloche in *suis observationibus ad Ritum Ecclesie Laudunensis* pag. 815. & seqq.

Præterea prope dictum candelabrum sustinetur cereum Paschalem, paretur in plano pes marmoreus, vel ligneus ad sustinendam Arundinem post cerei Paschalis Benedictionem, de qua Arundine paulo infra. Rursus prope dictum candelabrum præparetur Scabellum graduum ligneum pro ascendendo ad cereum, & Virga cum candela ex eo accendenda.

Paretur etiam in Choro aliud legile nudum pro legendis Prophetis suo tempore.

In Sacristia præparentur Paramenta violacea pro officio ante Missam, scilicet Pluviale, Planeta pro Celebrante, duæ Planetae plicatae pro Ministris Sacris, Stola duæ cum suis Manipulis etiam violaceis, necnon tres Amictus, tres Albæ, etiam cingula pro Celebrante, & Ministris. Pro Missa solemniori præparentur Planeta, Dalmatica, & Tunica cum suis Manipulis, & Stolis, omnia albi coloris.

Item in Sacristia præparetur Arundo cum tribus candelis albis in ejus cuspide positis, quarum singulae erunt duarum circiter unicarum, & quæ in infima sui parte desinant in unam candelam, & postea distinguantur in tres quasi Ramos, ex eodem trunco nascentes, æqualiter intra se distantes, & desinentes in triangulum. Debet autem esse vera Arundo, & non alius baculus, ut aliqui male faciunt. Bissus lit. A n. 460. §. 2. (cujus altitudinis debeat esse prædicta Arundo, Biss. cit. §. 2. censet in hoc servandam esse communem praxim. Bauld. *sup. n. 12.* dicit debere esse decem circiter palmorum, cujus opinio nobis arridet. In Ordine tamen Romano Cajetani describitur talis arundo trium cubitorum cum dimidio alta, & ita etiam in ordine Romano Amelli. Denique dicta arundo floribus ornari, & undequaque circumtegi potest, ut innuit etiam Gavantus *infra in Rubricam §. lit. M,* sed ita ornatur, ut appareat ex

aliqua parte arundo, non baculus, seu quid aliud de eadem arundine, præsertim de illius originis sermonem iterum habebimus infra cum Gav. *loc. cit.*

Item præparetur in Sacristia Thuribulum cum Navicula incensi, & etiam pelvicula argentea, vel ex alia materia, in qua sint quinque grana Incensi novi (quod masculum vocat Paris Crassus; *de Cer. Card. & Episc. l. 2. c. 48. pag. mihi 107. a sergo*) pulchre elaborata in modum nucis Pinæ ferreisque clavis suffulta, & in extremitate inaurata, modo tamen plus thuris appareat, quam alterius rei. Bauldry *sup. n. 13.* Bissus *supra lit. S n. 63. §. 10.*

Si non sit facienda Benedictio Fontis Baptismalis, vel etiam in suppositione, quod pro Missa solemniori Celebrans, & Ministri Sacri Paramenta sumant in Sacristia, & ex ea ad Altare procedere debeant, tunc candelabra pro Ceroferariis præparentur in Sacristia, ut prædicti Ceroferarii ea ibidem sumentes cum Celebrante, & Ministris ad Altare pro Missa solemniori procedant. Si vero sit facienda benedictio Fontis Baptismalis, supradicta candelabra ponantur super credentiam, ut finitis Prophetis (paulo ante, & non prius candelis prædictorum candelabrorum accensis, sumpto lumine ex cereo, vel ex una de tribus candelis Arundinis) Ceroferarii ea sumant ad associandum de more Cruciferarium. Item hæc candelabra super credentiam poni debent, si Celebrans, & Ministri Sacri pro Missa solemniori Paramenta sumant in loco Altari vicino, puta retro illud, quia tunc non ordinatur Processio cum Ceroferariis, Celebrans enim paratus cum Ministris Sacris in loco vicino statim est ad Altare. Biss. *lit. S n. 63. §. 14.*

II. Rub. & Gav. lit. b — *Interim excutitur ignis de lapide &c.* Pro novi ignis benedictione præparari debet opportuno tempore ante Nonam, extraneam majorem Ecclesie, vel in atrio, vel in ipsius aditu (vel etiam in claustro apud Regulares) pavimento conspersum herbis, & sterculis odoriferis, quibus etiam debet conspergi via, qua procedendum est de illo ad Altare. Castaldus l. 4. *sect. 8. c. 1. n. 4.* Bauld. *sup. n. 20.* Hippolytus a Portu cap. 3. *de Sabbato Sancto art. 1. n. 15.* In supradicto loco parari etiam debet mensa aliqua cooperta sola Mappa munda. Castaldus *sup. sine Cruce,* sine candelabris, Bauld. *sup. n. 14.* Hippolytus a Portu cit. loc. supra hanc Mensam quasi in cornu Evangelii ponatur Dalmatica, Stola, & Manipulus albi coloris pro Diacono. Castaldus, Bauld. *supra,* & alius Manipulus violaceus pro Subdiacono quasi in cornu Epistolæ. Hi enim ibidem sumere debent prædicta Paramenta, facta ignis, & quinque Granorum Incensi Benedictione, ut infra, nisi tamen aliud notetur. Bissus *lit. C n. 556. §. 1.* Item præparetur ibidem in medio Missæ, Scamnum seu Scabellum, quod sit a dextris Celebrantis, seu Mensula mappæ recta, cui superponatur vas aptum, in quo carbonem extingui pro benedicendo novo igne accendantur. Item paretur Bussia, seu duæ candelulae, simul novæ, ut difficilius extingui possint, & Laterna in-

clu-

[illegible]

Nunc priorem nostrum Sermonem:
extra Ecclesiam novus Ignis a Sa-
cerdotibus celebrans, & Ministri Sacri
ad amanda Paramenta sua sibi respecti-
ve prout paulo ante diximus: Bif-
ide Deinde ita parati, praece-
ditur, de iusto ordine, prout infra;

alii de Clero procedunt omnes ad locum deputatum extra Ecclesiam, vel ad aditum illius, *ut supra*, pro benedicendo novo igne. Bauld. *supra*. n. 30. Bissus *lit.* 9. n. 6. Vinitor *supra*. n. 3. Hic notandum occurrit, quod recitata Hora Nova, Dignitates, & Canonici non amplius ante Crucem Altaris genuflectunt, sed profundam tantum faciunt inclinationem Memoriale Rit. *supra* §. 6. n. 2. in fine pag. 288.

IV. Rub. & Gav. *lit.* d. — *Adstantibus sibi Ministris. &c.* Ad locum igitur, in quo benedicendus est novus Ignis, sequenti ordine procedendum est. Procedunt simul tres Acolythi, quorum qui est medius deferat Vas cum Aqua benedicta, & Asperforio intus; ad ejus sinistram alter Acolythus, qui portat pelvim, in qua sunt quinque grana Thuris pro cereo benedicendo; Ad dexteram vero tertius Acolythus portans Thuribulum sine igne, & Naviculam cum Incenso, & cochleari intus: Sequitur Subdiaconus Epistolam cantaturus in Missa, necnon alter deferens Crucem solus sine Ceroferariis; deinde secundus Cereoniarius, nisi malit ante omnes incedere: a Portu *supra* n. 2. Rub. 1. in Adn. n. 8. sequuntur postea omnes de Clero, Nicolaus de Bralion p. 3. c. 13. n. 3. per ordinem, tum Cereoniarius primus: a Portu *supra*; ultimo Celebrans recto capite habens Diaconum a sinistris non elevantem simbriam Pluvialis Ipsi Celebrantis, & nudo Capite, ambo tamen manibus junctis procedunt ad locum, *ut supra*, facta prius debita reverentia Cruci, seu Imagini Sacristie.

V. Rub. & Gav. *lit.* e. — *Ante portam Ecclesie, &c.* Cum ad locum designatum extra Ecclesiam pervenerit Subdiaconus, sistit se ad Portam Ecclesie, ei renes vertens, faciem vero sursum, & Crucifixi Imaginem vertat Celebranti. Clerus autem hinc inde disponitur, ita ut juniores Cruci viciniore sint, & seniores Celebranti, qui Celebrans, facie ad Portam Ecclesie versa, stat ante Mensam ibidem preparatam; Diaconus vero a dextris ejus, paulo tamen post eum, & ibidem tres Acolythi, qui supra, videlicet ad dexteram Diaconi ille, qui de granis Incensi, ad dexteram hujus alter de Thuribulo, & ad dexteram Thuriferarii ille de Aqua benedicta. Bauldry *supra*. n. 6. Bissus *supra*. §. 4. Vinitor *supra*. n. 4. & post hunc secundus Cereoniarius a sinistris Celebrantis, sed pariter paulo post eum primus Cereoniarius, ad cuius sinistram Clericus serviens de Libro, & ad hujus sinistram Navicularis si adsit, a Portu *supra*.

VI. Rub. & Gav. *lit.* f. — *Dicens manibus junctis, &c.* Omnibus ut supra dispositis, Celebrans deponens biretum (quod datur per Diaconum primo Cereoniario, & per hunc alicui Acolytho, stans a dextris Vasis, in quo est ignis benedicendus, junctis manibus, & nudo Capite benedicit prefatum novum ignem, ex Libro Missalis, (quem Acolythus aliquis tenet supra caput, ante eum,) dicens, sine cantu in tono Orationis Missalis. Bralion *supra*. n. 6. Dominus vobiscum, & tres sequentes Orationes, ut in Missa, &

dum format signum Crucis, Diaconus elevet simbriam anteriorem Pluvialis a dextris, & in fine Orationum a Choro respondetur Amen sine cantu, *ut supra*. Bissus *cit.* §. 4. Bauld. *supra*. Vinitor *supra*. n. 5.

De Benedictione Incensi. §. IV.

VII. Rub. *tit.* 4. — *Deinde benedictis quinque granis Incensi, &c.* Igne novo benedicto, accedit (adhuc extra Portam Ecclesie) secundus Cereoniarius, vel Acolythus, qui est ad dexteram Celebrantis habens pelviculam cum quinque granis Incensi (quam sustinet elevatam ante pectus) ante ipsum Celebrantem, qui non præmissio Dominus vobiscum, neque Oremus ob rationem, quam adducit Gavant. *supra* in hanc Rubricam, quasi contingens novam Benedictionem Incensi cum præcedenti Benedictione ignis, dicit junctis manibus sine cantu Orationem pro Benedictione prædictorum quinque Granorum Incensi, incipiens absolute ab illis verbis — *Venias quasumus, &c.* & dum ad verbum: *Benedictionis* format dextera super grana signum Crucis, Diaconus elevat a dextris Simbriam anteriorem Pluvialis, *ut supra* dictum est. Bauldry *supra*. n. 7. Bissus *supra*. §. 6. Vinitor *supra*. n. 5.

VIII. Gav. in Rub. 3. — *De hisce granis aperte memoriale, &c.* De his granis Incensi & etiam mentio in Ord. Rom. Amelii §. 78. & ab aliis recentioribus Auctoribus. Præter autem ignis Benedictionem, nonnisi in quibusdam Ecclesiis, ut optime notat Martene de Antiqua Ecclesie Disciplina c. 24. n. 4. habebatur & alia Incensi Benedictio, quæ in Missali Narbonensi tribus Orationibus ab eodem Martene relatis complebatur; In Missali vero Tolosano unita dumtaxat pro Benedictione ignis, & unica pro Benedictione Incensi continetur, quæ cum in aliis Missalibus non reperiantur, exhibetur pariter ab eodem Martene *cit. loc.* Alias etiam diversas Orationes, quæ adhibent Ecclesie Veronensis, Verdunensis, Trojensis, pro Benedictione Incensi diversas a Benedictione ignis, invenit Gladius de Ver. rem. 2. *supra* Explic. pag. 219.

IX. Rub. & Gav. *lit.* g. — *Sacerdos de Monasterio, &c.* Postquam Thuriferarius, dum benedicuntur grana Incensi, acceptis forcibus posuit carbonem ardentem benedictum in Thuribulo, accedit cum eodem Thuribulo, & Navicula prope Celebrantem, qui sine Oratione, ministrans Naviculam Diacono cum osculis, ponit de more Incensum in Thuribulo, dicendo: *Ab illo benedictis, &c.* & præduct signum Crucis; tum recedente Thuriferario post acceptam Naviculam a Diacono, accedit Acolythus a dextris Diaconi cum Vase aquæ benedictæ, & Asperforio, quod Diaconus sine osculis accipit ad Acolytho, illudque cum osculis solitis aspergit, videlicet, & manus, porrigit Celebranti. Bissus *supra*. §. 7. Bauld. n. 8. Vinitor *supra*. n. 2.

X. Rub. & Gavant. *lit.* h. — *Per aspergit, &c.* Celebrans deinde Asperforio accepto, ter aspergit quinque grana Incensi, ut describit Gavantus *supra* dicens interim submissa voce: *Asperge me, &c.* & Dia-

Diaconus recipiens a Celebrante Asperforium cum foliis osculis manus, & Asperforii, tradit illud sine osculis Acolytho de Vase aquæ benedictæ. Bissus, Bauld. Vinitor; & a Portu *sup. Rubric. 3. in Adnot. n. 6.*

XI. Rubr. & Gav. lit. i. — *Ter adole, &c.* Deinde Diaconus accipit a Thuriferario sine osculis Thuribulum, illudque cum osculis catenularum, & manus Celebrantis, ei offert, qui ter incensat grana Incensi, & novum ignem eo modo quo asperit, nihil tamen dicens. Bauldry, Bissus, Vinitor, & a Portu *sup.*

Quo facto, per aliquem Acolythum accenduntur prædictæ Candelæ simul nexæ, & intortæ, vel unica sola Candelula de novo igne; & si opus sit includitur in Laterna, ne a vento forte flante extinguatur, (interim vero per aliquem Acolythum reportatur Vas cum igne in Sacristiam) & tunc lampades omnes Ecclesiæ per Sacristiam extinguuntur, ut præscribit Rubrica supra (relicta tamen accensa, illa, quæ ardet ante Tabernaculum, in quo est SS. Sacramentum, ut infra. Nicolaus de Bralion *par. 3. c. 8. n. 8. & c. 13. n. 14.*) ut de novo lumine benedicto suo tempore accendantur, sicut præcipitur a Rubrica *supra*.

Finis ignis incensatione, Diaconus (qui debet esse ille idem, qui in Missa, & Officio inservire debet, & non alius ad hanc solam functionem, & ad cantandum tantummodo Preconium: *Exultet, &c.* ut male multi faciunt: Hoc enim reputat omnino Rubricæ Missalis, neque in ullo habetur Cæremoniari, cum sit quiddam addere, quod est contra Bullam Pii V. & maxime notandum cum Corsetto *tract. 1. par. 2. de Sabbato Sancto c. 8. n. 5.* & Hippolyto a Portu *sup. Rubr. 4. in Adnot. n. 7.*) recepto a Celebrante Thuribulo cum debitis osculis, redditoque Thuriferario, transit ad sinistram Celebrantis, & adjuvante aliquo Acolytho, depositis super Mensam omnibus Paramentis violaceis, assumit Manipulum, Stola, & Dalmaticam albi coloris nihil dicens. Subdiaconum hoc tempore, & loco Manipulum accipere debere volunt fere omnes allegantes *Cærem. Episc. lib. 2. c. 28. §. 1.* ubi agitur de Officio Sabbati Sancti, Episcopo non celebrante. Sed ex Cap. præcedenti §. 12. in quo de eodem Officio, Episcopo Celebrante, agitur, manifeste colligitur Subdiaconum assumere debere Manipulum, quando Celebrans, cantato Preconio a Diacono, Planetam, & Manipulum accipit. Igitur aut error irrepsit *Cap. 28. §. 1.* qui tamen neque in recognitione sub Innocentio X. neque in nuperrima sub Benedicto XIII. fuit correctus, aut utrumque fieri potest; Putat tamen Nicolaus de Bralion *sup. n. 7.* ultimum esse multo conformius regulis Rituum, ut facile Rubricarum arbitri judicabunt, scilicet ut non accipiat Manipulum prædictus Subdiaconus, nisi cum Celebrante.

RUBRICA.

5. Tum Diaconus (1) indutus Dalmatica albi coloris accipit (m) Arundinem cum tribus candelis in summitate illius trianguli distinctis. (n) Præcedit Thuriferarius (o) cum Acolytho deferente in Vase quinque grana Incensi, (p) sequitur Subdiaconus cum Cruce, & Clerus per ordinem: deinde (q) Diaconus cum Arundine: post eum Celebrans; cum (r) Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinat Arundinem, & Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex illis tribus candelis desuper positis, & Diaconus elevans Arundinem genuflectit similiter & omnes alii cum eo præter Subdiaconum Crucem ferentem, & cantat solus: *Lumen Christi. R. Deo gratias.* Et procedens ad medium Ecclesiæ, ibi accenditur alia candela, & iterum genuflectus, ut supra, altius cantat, *Lumen Christi. R. Deo gratias.* Tercio procedit ante Altare, ubi accenditur tertia candela, & rursus genuflectus, ut prius adhuc altius dicit, *Lumen Christi. R. Deo gratias.* Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistolæ, & Diaconus dat Arundinem uni Acolytho, & accipiens librum petit a Celebrante benedictionem, ut sit ad Evangelium: Sacerdote dicente, &c.

GAVANTUS.

A consecratione luminis incipitur Paschalis solemnitas, quia æternæ lucis contulit claritatem, *Raban. lib. 2. cap. 38.* Idem innuit *Concil. Tolet. 4. Canon. 8.*

(1) Indutus Dalmatica, Ex *Ord. Rom.* Cur autem ad Diaconum spectet proxima Cerei benedictio, etiam præsentem Sacerdote? *Rupert. lib. 6. c. 30.* Inferioris, ait, Ministri est annunciare Christi resurrectionem, sicut inferior mulierum sexus Apostolis ipsis eandem nuntiavit; vel quia Angelum significat, qui movebat Hebræis Columnam nubis, & ignis, quam indicat Cereus, ut dicemus, *Gemma loco cit. c. 102.* Dalmatica festiva, & ideo congruit Benedictioni Cerei: *Exultet jam, &c.* accipit etiam Manipulum Diaconus, ex *Cærem. Episc. lib. 2. c. 28.*

(m) Arundinem cum tribus Candelis. De Arundine cum Cereo in eadem fatis aperta est mentio in *Ord. Rom.* non tamen de tribus candelis; neque interpretes *Ord. Rom.* quidquam indicant de Arundine ipsa: candelæ in calce unum quid esse deberent, & deinde distingui in tres, ad designandum mysterium Unitatis, & Trinitatis Dei; fortasse significat Arundo humilitatem passionis Christi, ex qua in fine patuit major gloria Unitatis, & Trinitatis Dei. Patuit autem veluti lumen Christi, qui in Trinitate est Deus, vel, ex *Arbanas. de Passione*, sicut Arundo serpentes necat: ita Passio

Passio Christi diabolum vicit: solet ornari floribus, sed ita ornatur, ut appareat ex parte Arundinis, non baculus, seu quid aliud.

(n) *Præcedit Thuriferarius.* Posito prius incenso a Celebrante in Thuribulum more solito.

(o) *Cum Acolytho deferente &c.* Nempe a dextris Thuriferarii.

(p) *Sequitur Subdiaconus.* Et hic etiam cum Manipulo. *Ex Cærem. Episc. loc. cit.* coloris autem violacei.

(q) *Diaconus cum Arundine.* Ad cuius sinistram stat Acolythus cum candela accensa de novo igne, & si opus est, intra laternam, ne a vento extinguatur in Processione.

(r) *Diaconus ingressus.* Et cum ingressus est etiam Celebrans post eum (non ante) inclinet Arundinem, ut celebrans quoque genuflectat in Ecclesiam.

RUBRICA.

6. *Postea vadit ad pulpitem, & ponit super eo librum, & incensat: a dextris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce, & Thuriferarius: a sinistris duo Acolythi, ille qui tenet Arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicta figenda in Cereo. Tunc surgentibus omnibus, & stantibus, ut sit ad Evangelium, (s) Diaconus cantat.*

GAVANTUS.

(s) *Diaconus cantat.* Non signat librum, neque seipsum; neque imponitur incensum de novo in Thuribulo: quod notasset aliquis Ritualis liber, si de novo imponendum esset: & vere sufficit impositio incensi facta semel, & proxime in ordine ad Lumen Christi, & Cereum. Ministri vero hinc inde stantes respiciunt librum, ut Diaconus, rectam quasi efformantes lineam cum Diacono medio, ita tamen ut latera, non terga vertant Altari.

7. Quod attinet ad benedictionem Cerei magni, *Ord. Rom.* habet *Exultet jam, &c.* dicitur esse S. Ambrosii ab Honor. in *Gemmalib.* 3. c. 112. sed excepto procemio, discordat nostra ab Ambrosiana, ut videre est in *Missali Ambros.* tribuitur S. Augustin. in *Missali Gothico tom. 6. Bibl. PP.*

Cereus autem benedicitur ex Decreto Zosimi Papæ, *Alcuin.* sed Prudentius ante Zosimum cecinit Hymnum de hoc Cereo: *Martinus Polonus* auctorem facit Theodorum I. an. 643. *Baron. ann.* 418. docet, concessisse Zosimum, ut etiam in Parochiis benedici posset, nedum in Ecclesiis principalibus.

8. Significat autem Cereus Christum resurgentem, & quidem cera corpus, elychnium animam, lumen Deitatem designat, *en Durand. loc. cit. c. 80.* antequam vero illuminetur, repræsentat columnam nubis; illuminatus autem columnam ignis, quæ præcedit Cathecumenos hodie transeuntes per mare Bapismi, *idem Durand. ibid.* Crucis figura in Cereo solet inscribit, ut Christum demonstret

Crucifixum *Rupert. lib. 6. cap. 29.* sed grana quinque incensi in formam Crucis in eo confixa idem sonant, & aperte plagas ejus quinque, *ex eodem Durand.*

9. Ordo figendi grana est, ut primum in superiori parte, alterum in media, tertium in inferiori, quartum in dextera Cerei, quintum in sinistra figatur.

10. Habet etiam mysterium, quod Diaconus accendit Cereum, non cum candelula, ut aliqui scripserunt, sed *immediate* (ait Rubrica) *cum una ex tribus candelis in Arundine positis.* Dicerem ego, tacentibus aliis, sicut tres illæ candelæ inclinantur versus Cereum, & cum una tantum ex his accenditur; ita Resurrectio Christi est effectus quidem totius Trinitatis, sed potissimum Verbi, quod animam carni rursus univit, & immortalitatis gloriosa luce vestivit; quam rationem afferebam Recognitoribus Missalis sub Clemente VIII. quando hic Ritus fuit stabilitus, & fuit approbatus etiam in *Cærem. Episc. lib. 2. c. 27.*

11. Accenduntur deinde lampades, sumpto lumine a Cereo ipso, vel a candelis Arundinis, ut sicuti, *ex Alcuin.* Cereus significat novam gratiam, & doctrinam Christi; ita ut ab eodem oriri demonstraretur tum gratia, tum doctrina Apostolorum, qui sunt lex Mundi: & Christus ipse resuscitatus statim accendit in Apostolis ignem Spiritus Sancti, quando insufflavit, & dixit, *Accipite Spiritum Sanctum,* in ipso die Resurrectionis, *Rupert. lib. 6. c. 29.*

12. In fine benedictionis Cerei, excepto Papa, Episcopo, & Imperatore, cui additur Electi titulus, si nondum est coronatus, nemo alius nominari debet, inconsulta Sede Apostolica; quidquid scripserunt alii, qui tamen hanc additionem pridie fieri prohibent: at quæ major est ratio, cum Pius V. in sua Bulla additiones omnes prohibuerit? Sede Romana, vel Episcopali vacante, tacetur nomen Papæ, vel Episcopi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis ab accensione novi luminis, & benedictione Cerei usque ad cantum Prophetiarum.

De accensione novi luminis. §. V.

XII. *Giv. A consecratione luminis incipitur Paschalis Solemnitatis, &c.* Ex veteri majorum consuetudine, ut optime ostendit Ludovicus Thomassinus *lib. 2. c. 14.* de celebratione dierum festorum, lumen diebus singulis, sive Festivalibus, sive Privatis, nocte fere adventante cum precibus accendebatur, & lampas, vel Cereus offerebatur veluti Sacrificium quoddam Divinum, illud JESU Christi indicans; sed Sabbatis singulis solemniori Ritu, solemnissimo tamen in Paschæ Pervigilio id peragebatur. Verum sub finem sæculi XI. istiusmodi mores sublatis videri possunt; siquidem Lanfrancus, qui ea ætate floruit, tradit eos viguisse apud Monachos

chos quintis, sextisque Feriis: *Plurima Monachorum Coenobia fecisse hanc ad sanctificandum ignem Processionem, non Sabbato tantum Sancto, sed in quinta etiam, & sexta Feria Secretario praefato Cerorum, &c.* In ejusmodi tantum Coenobiis ii Ritus adhibebantur postremis tribus diebus majoris hebdomadz. Ex Glabro Radulpho autem lib. 4. *Historiae*. 6. colligitur Sabbato Sancto dumtaxat veteris praedicti moris reliquias superfuisse. Audivit enim de Aurelianensi quodam Episcopo a Palestina, & Jerosolymis redeunte, dum Populus accensas lampades conspiceret in votis haberet, ignem divinitus, ex una earum erumpentem alias inflammasse. Ea verba Glabrii -- *Eodem tempore Oldaricus Aurelianensium Praeful illuc pergens, quid videret, nobisque narraverit, non praetermittendum videtur miraculum. Die igitur magni illius Sabbati, quo ignis mirabili Dei potentia veniens ab universo Populo praefolatur, ibi cum Cereis idem Praeful adhaerebat. Jamque dies ipsa in Vesperum transiens, &c. statim Dei virtute erumpens ignis ex una lampadarum, quae septem ibi pendere cernuntur, cursim errando caeteros inflammavit --* Hæc Glaber *cis. loc.* Similis miraculi mentionem quoque facit Hugo Flaviniacensis in Chronico Virduensi, ubi agens de itinere Jerosolymitano Riccardi Abbatis S. Victoris, hæc habet -- *Venis dies Sabbati Sancti, quo expectabatur ignis a Domino, & Gentiles armati Christianis inroconclusis, & beneplacitam voluntatem Domini de igne suscipiendo praefolantibus, totam observaverant Ecclesiam, ut si ignis non adveniret, omnes gladio perimerentur: Cum ecce hora circiter nona omnibus orantibus, in una lampade ignis accensus est a Domino, nullius mortalium suffragante adminiculo: & Gentiles stupor apprehendit, & pauper; Christianos vero gaudium, & exultatio, ut ab omnibus tota certatim caneretur Ecclesia: Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientiae ejus non est numerus. De hoc prodigio insigni quotannis ad Sanctum Domini Sepulcrum contingere solitum mentio quoque fit in Historia Belli Sacri n. 102. Musæi Italici *rom. 1.* & in Sermone Urbani Papæ II. habito in Concilio Claromontano, nec non in Chronico Cassinensi Leonis Marficani lib. 3. cap. 3. Rursus de hoc pariter portento sermonem faciunt Anonymus de Locis Jerosol. num. 1. Bernardus Monachus in Itinerario *rom. 1. cap. 10.* Willielmus Malesburgh. lib. 4. *Historia Anglicana* pag. 140. Du Fresne, seu Du Cange, sub quo nomine communiter allegatur *rom. 2. editionis veteris sui Glossarii* lit. 2. v. *Ignis Sacer.* Du Saussay in *Panoplia Sacerdotali* cap. 6. n. Edmundus Martene de *antiqua Ecclesia disciplina* c. 24. §. 9. Hinc ad normam hujus miraculi, & ne ejus memoria pareat, optime sancitum est, ut conservetur Benedictio novi Ignis in Sabbato Sancto, & nonnisi ex eo accendantur Lampades, & cerei, & sic incipiatur Officium Resurrectionis Domini.*

XIII. Rub. & Gav. lit. I -- *Tum Diaconus indutus Dalmaticam, &c.* Deinde Celebrans iterum imponit, & benedicit Incensum in Thuribulo pro

Processione, & Praeconio, ministrante Diacono jam Dalmatica induto Naviculam cum solitis osculis, & Thuriferario Thuribulum; ex Cæremoniali Episcop. lib. 2. cap. 27. §. 3. Bissio supra §. 9. Bauldry supra num. 10. Vinitore supra n. 9. Turino pars. 3. sess. 2. cap. 3. & Corsetto supra n. 6. Imo adverti debet, talem Thuris quantitatem esse imponendam, ut sufficere possit pro incensando libro, antequam Diaconus cantet Praeconium, quia, ut videbimus infra, non debet poni aliud incensum pro dicta libri thurificatione. Bralione cap. 13. num. 12.

XIV. Rub. & Gav. lit. m -- *Arundine cum tribus candelis, &c.* Diaconus paratus ut supra, redditaque Navicula Thuriferario, & post impositionem incensi, accipit dextera Arundinem. Bauldry supra, quam ei porrigit primus Cæremonarius: a Portu supra num. 2. & ordinatur Processio modo sequenti.

De Processione ad Ecclesiam cum Arundine. §. VI.

XV. Gav. lit. m -- *De Arundine cum Cereis in eadem, &c.* Antequam descendamus ad describendum ordinem praedictum Processionis, aliqua addenda occurrunt, & observanda de praedicta Arundine, de qua quamvis in Ordine Romano a Cassandro, & Hittorpio edito, aliqua fiat mentio, nullum tamen, ut observat Gavantus, habetur verbum de tribus candelis in ejus cuspidem poni solitis. Imo de eadem Arundine neque sermonem habent praedicti Ordinis Romani interpretes; verum & de praedicta Arundine, & de praedictis tribus candelis expressus sermo habetur in Ordine Romano Cajetani, ubi §. 94. legitur quod *Diaconus junior accipit Arundinem trium cubitorum, & dimidii cubiti, triplicem candelam, quam de novo igne illuminatam imponit Arundini, &c.* Rursus de eadem Arundine, & praedictis tribus candelis fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii, & in Pontificali MS. Ecclesiae Apamiensis in Syria, cujus verba referuntur ab Edmundo Martene de *antiqua Eccles. discipl. c. 29. pag. mibi 442.* ubi legitur, quod *Benedicto novo igne junior Diaconus . . . de ipso novo igne triplicem candelam conjunctam accendat, & eam in capite Arundinis ponat, ipsam Arundinem in manu tenens, &c.*

Quis tamen fuerit Auctor Arundinis, & cui Saeculo referenda sit ejus origo, penitus ignoratur, Biss. lit. An. 460. §. 4. cum multum de origine talis Arundinis quaesierit, fateatur se nihil invenisse. Martene *loc. cit.* ubi erudite satis suo more differit de Ritibus Officii hujus diei, nullum verbum facit de origine Arundinis; sed Claudius de Vert *rom. 2. suarum Explicat. pag. 132.* censet hanc Arundinem, & dictum cereum in tres ramos divisum, in sua origine nihil aliud fuisse, nisi candelulam Baculo, vel Arundini circumvolutam in ejus summitate, ut etiam hodie adhiberi solet ad accendendas Altaris candelas, & dicebatur juxta

verba

Verba antiquorum Cærem. *Ponere candelulam in modum serpentis, seu colubri.* In Ecclesia Cameracensi lumen, quod inservit ad accendendum Cærem Paschalem, circumvolvitur eisdem virgæ rubei coloris. Hæc Arundo in veteri Disciplina Monastica, edita a Marquardo Heergott Monacho Benedictino S. Blasii in Germania c. 68. vocatur *Pertica cum candelis*, quæ a Matriculario, nempe a socio majoris Sacristiæ præparatur, ut a Diacono inde Cereus de igne consecrato illuminetur; & in Ecclesia Constantiensi hæc Arundo nihil aliud est, nisi quædam Pertica, circa quam retorta habetur quædam Diaconi effigies, supra cujus caput repetitur *hic Cereus torquatur*, ut exprimitur in antiquis Cærem. illius Ecclesiæ. In Pontificali vero Ecclesiæ Piclavienfis, & in Missali MS. Ecclesiæ Arelatenfis iste Cereus trium candelarum, dicitur, quod sit dispositus in modum *Colubri*, in figuram *Serpentis*; & in Pontificali Guilelmi Durandi præscribitur, Subdiaconum deferre in cuspidem Baculi intortos in formam Serpentis tres Cereos, qui accensi fuerunt ex novo igne. Joannes vero Abrincensis: Cereus, inquit, accendatur in quadam Hasta, in cujus summitate effigies Serpentis habeatur; & in Cærem. Cluniacensi, necnon in Concordia S. Dunstani describitur hæc Hasta cum imagine Serpentis, cum candela, quæ in ore prædicti Serpentis infixæ est.

Ex hucusque dictis, patet antiquissimum esse prædictæ Arundinis usum, ad accendendum Cærem Paschalem. Solum superest inquirendum, quandonam incoeperit candela talis Arundinis in calce unum quid esse, & deinde distingui in tres candelas, veluti ramos. Quamvis non desint, qui censent, originem prædictarum trium candelarum repeti debere ab usu adhibendi eas candelulas simul nexas ad modum parvuli intortæ, ne flante vento facile extingui possit, sicut etiam præcipitur ab aliquibus Cærem. recentibus, nimirum quod ob eundem finem deferatur, vel aliqua candelula in latera accensa, vel aliquæ candelulæ simul intortæ, quibus accendi possunt in Ecclesia tres prædictæ Arundinis Candelæ, quamvis, inquam, aliqui originem trium candelarum nostræ Arundinis prædicto Ordinario usui referant, nihilominus valde antiquum in Romana Ecclesia credendum usum prædictarum trium candelarum ab antiqua forma tricerei Græci desumptum, ad designandum, ut optime Gav. interpretatur, mysterium Unitatis Divinæ Essentiæ, & Trinitatis Divinarum Personarum, & quidem ubi Ritus Latinus præscribit, ad novum luminis fulgorem cani debere: *Lumen Christi*, *Deo gratias*; Græci juxta Ritus suum Orientalem, Sanctam Trinitatem laudibus efferebant, quod etiam confirmatur auctoritate S. Basilii, qui *cap. 29. de Spiritu Sancto*, ait: *Populus autem antiquam præfert vocem, neque cuiquam unquam visum fuisse impietatem committere, qui dicunt: Laudamus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum Dei.* Quapropter clarissimus Vir Ludovicus Thomassinus *lib. 2. cap. 14. de dierum Festo Gavarr.* Tom. II.

rum celebratione n. 7. ait ~ In Trinitatis honorem Cereum in tres divisum accendimus, rati nos Jesu Christi lumine fufos Trinitatis penitiora Myfteria nosse.

XVI. Rubr. & Gav. lit. n. — *Præcedit Thuriferarius, &c.*) Redeundo nunc, unde discessimus, nimirum ad ordinem Processionis describendum, hæc incipit a Thuriferario, qui cum Thuribulo fumigante in dextera, & Navicula in sinistra omnes præcedit.

XVII. Rubr. & Gav. lit. o — *cum Acolytho deferente, &c.*) A dexteris prædicti Thuriferarii, ut innuit Gav. erit Acolythus, qui deferre debet Bacile cum quinque granis Incensi, quod portat ambabus manibus elevatum. Cærem. Episc. *sup. §. 6.*

XVIII. Rubr. & Gav. lit. p — *Sequitur Subdiaconus, & hic cum Manipulo, &c.*) Post prædictos sequitur Subdiaconus Crucem deferens, de cujus Manipulo supra sermonem fecimus. Hic Subdiaconus observare debet, ut opportune, & loco convenienti se sistat, cum Diaconus dicturus est: *Lumen Christi.*

XIX. Rubr. & Gav. lit. q — *Diaconus cum Arundine, &c.*) Post Subdiaconum ibunt bini duo Acolythi, deinde Navicularius, si adfit, & Clericus de libro: a Porta *sup. n. 7.* & postea incedet Clericus per ordinem, junioribus præcedentibus; post Clerum Diaconus portans ambabus manibus Arundinem, habens ad ejus sinistram secundum Cærem. cum candela una parva, vel duabus simul nexis accensis de novo igne. Cærem. Episc. *supra*, & Bauld. *sup. n. 8.* sive etiam candelulam in latera cum lignis sulphuratis, ut innuimus *sup.* & ultimus omnium procedit Celebrans manibus junctis, & tecto capite. Interim asportantur per aliquos Ministros reliqua de Mensa prædicta, nimirum ignis, vas aquæ benedictæ, forcipes, & alla quæ ibidem sunt. Paramenta autem violacea reponuntur in tali loco, ut Diaconus commode ea recipere possit, cantato Præconio, ut *infra*. Bissas *sup. §. 9.* Bauldry *supra n. 11.* a Portu *supra n. 8.*

XX. Rubr. & Gav. lit. r — *Diaconus ingressus, &c.*) Cum Diaconus, aliis præcedentibus, fuerit ingressus Ecclesiam, & post eum Celebrans (ut hic etiam possit intra Ecclesiam genuflectere. Gav. *sup.* Corsetus, a Portu *supra*) qui statim caput detegit, si ibi teneat birerum, se sistunt omnes, & Diaconus caute Arundinem inclinat, tunc Cærem. secundus deferens candelam accensam de novo igne accendit unam ex tribus candelis in summitate Arundinis positis, & statim Diaconus elevat Arundinem; deinde tam ipsi, quam alii omnes, etiam Celebrans (adjuvante primo Cærem. si opus est. A Portu *supra n. 11.*) genuflectunt utroque genu, præter Subdiaconum Crucem deferentem. Diaconus itaque sic genuflexus elevat aliquantulum Arundinem, & tono mediocri, clara tamen, & sonora voce cantat: *Lumen Christi*; quo audito Celebrans, & omnes alii surgunt, & Chorus respondet in eodem tono *Deo gratias*; quod si nullus adesset Chorus, præter Clericos inter-

ressent Processioni, responderent isti, ut *supra*: *Deo gratias*. A portu *sup. n. 12*. Tum ulterius procedunt omnes, & cum Diaconus ad medium Ecclesie pervenerit, iterum omnes sistunt se, & Diaconus iterum inclinat Arundinem, & a Cærem. ut *sup.* accenditur altera ejusdem candelæ, ut prius & eodem modo cum omnibus genuflexis (solo Subdiacono excepto) ipse Diaconus genuflexus altius elevans Arundinem, & altius elevans vocem, cantat: *Lumen Christi*; inde surgunt omnes, ut *supra*, & eodem altiori tono respondetur per Chorem: *Deo gratias*; mox omnes ulterius procedunt versus Altare, ante cuius infimum gradum in plano se sistunt Thuriferarius, & alter Acolythus ferens quinque grana Incensi. Post eos sistit se Subdiaconus, vel saltem si planum sit angustum, medius inter eos; alii autem de Choro se sistunt hinc, & inde ad ingressum Presbyterii, senioribus Altari vicinioribus; vel si Chorus sit juxta Altare, intrantes in Chorum, non ascendent ad Presbyterium, sed hinc inde stantes, facta transeunti Celebranti inclinatione, petent locum suum. Diaconus vero cum Cærem. secundo, vel Acolytho a sinistris per medium eorum transiens, stabit retro Subdiaconum, & post Diaconum Celebrans, ut antea, & ibidem ipse Diaconus tertio inclinabit Arundinem, prædicto Cærem. vel Acolytho tertiam candelam accedente, & genuflexus Arundinem, & vocem adhuc altius elevans cantabit: *Lumen Christi*, cui omnes, ut *sup.* genuflexi respondunt: *Deo gratias*. Ex Cærem. Episc. *sup. §. 7.* & ex Cærem. Monastico *lib. 4. cap. 10. §. 8.* necnon ex Billo *sup. §. 10.* Bauld. *sup. n. 12.*

Quo tertio facto, Clerus accedit, factis debitis reverentiis, ad locum suum in Choro, præcedentibus junioribus; & Celebrans, deposito bireto in manibus primi Cæremoniarum (qui illius simbras elevabit de more) ascendet ad Altare, & osculabitur, ut mos est, illud in medio, & accedet in cornu Epistolæ; ibique stabit conversus ad Altare, donec benedicat Diaconum. Cærem. vero primus, postquam Celebrans ascenderit ad Altare, & ipse deposuerit Celebrantis biretum super ejus sedem, revertetur ad Celebrantem, & post eum stabit toto Præconii tempore. A Portu *supra n. 19.* Diaconus vero stans adhuc in plano dat Arundinem Acolytho ad id deputato, & accipit de manu secundi Cæremoniarum (statim ut ipse laternam, & candelam tradiderit Sacristæ, vel super Credentiam deposuerit) Missale velo albo tectum, & deinde eodem secundo Cærem. comite, genuflectens in medio, ascendit idem Diaconus ad supremum gradum Altaris, ubi fere in medio super oram suppedanei genuflexus, & non ministrans incensum de novo, neque præmittens *Munda cor meum* (Ministris aliis stantibus) petet absolute benedictionem a Celebrante, facie ad eum versa dicendo: *Jube Domine benedicere*; & Celebrans stans versus illum respondet: *Domine sit in corde tuo, &c.* prout in benedictione ad Evangelium, sed loco *Evangelium suum*, dicit *suum*.

Paschale Præconium, ut peculiariter notatur in Missali. Dicens vero in nomine Patris, eum benedictionem idem Diaconus minime osculatur, juxta præscriptionem Cærem. Episcopalis *lib. 2. cap. 27. §. 9.* In hac enim sacra functione apertis verbis præscribitur, quod dicta benedictio, absque osculo manus in fine accipitur. Quapropter quamvis a Rubrica Missalis hic in proprio loco dicatur, quod Diaconus petit benedictionem ut ad Evangelium, nullum tamen dicta Rubr. verbum facit de osculo manus: quoniam vero Cærem. Episc. *loc. cit.* expresse disponit, ne dictus Diaconus osculetur manum Celebrantis, sequitur ut dicta Rubrica Missalis non exigat in hac functione, nisi ut Celebrans benedicat Diaconum, non vero ut hic osculetur manum illius, sicut volunt omnes fere Rubricistæ, non advertentes forsan prædictam Cæremonialis Episcopalis dispositionem.

Notandum tamen præterea hic est ad lucidiorum hujus Rubricæ explicationem, & continuo mente est retinendum, quod quando Missale, & Cærem. discrepant in præscribendo aliquo Ritu, non ideo ita sibi contradicere dicendum est, ut unum prohibeat, quod alterum præscribit, sed quoad fieri potest conciliandæ sunt eorumdem dispositiones. Cum vero aliquis Ritus expresse præscribitur in uno, ut contingit in nostro themate, quod recitetur in alio, convenientius, & securius esse videtur, quod Ritus expresse præscriptus ad praxim reducatur, non vero tacitus, seu obscurus, sicut in hac Sacra Præconii functione de dicto osculo manus accidit. Nec obstat ratio, quam in contrarium adducit Nicolaus de Brillon *sup. n. 11.* tam pro se, quam pro reliquis Rubricistis, qui hac in re nullam pro sua opinione afferunt rationem; Quia prohibitio expressa osculi manus, non potest intelligi de osculo minus Episcopi ante petitionem benedictionis, sicut talis manus deosculatio præcipitur in supradicto Cærem. *lib. 2. c. 8. §. 42.* ut vult supradictus Nicolaus de Brillon, quia forsitan in tantum Diaconus in Missa Pontificali osculatur manum Episcopi ante Orationem, *Munda cor meum*, ut ibi, sive ante benedictionem, in quantum dum accedit ad recitandam benedictionem Episc. aut ei profunde se inclinat, si fuerit Canonicus; aut utroque genuflectit si fuerit Beneficiatus, in plano ante, & prope ultimos gradus Sedis Episcopalis; Et propterea cum non parum distet ab Episcopo, non potest commode manum illius osculari, & ideo videtur appositum Cærem. Episc. præscripsisse, ut osculatio manus Episc. Pontificaliter Celebrantis, seu Assistentis, præmitteretur ejusdem benedictioni; quod tamen locum non habet in alio Celebrante, cum Diaconus petens ab hoc ipso benedictionem, ascendat ad gradus Altaris, & super ejusdem suppedanei genuflectat, si fuerit beneficiatus; si vero fuerit Canonicus, profunde in gradu prope suppedaneum sese inclinet. Deinde considero, quod pro cantando Evangelio, semel tantum Diaconus osculatur manum

manuum Episc. nimirum ante benedictionem. Cum autem *cir. loc.* præscribat Cærem. quod Diaconus petere debet ab Episc. benedictionem absque osculo manus, sequitur hic prohiberi illud manus osculum, quod dari solet, quando cantatur Evangelium. Quod si prohibetur osculatio manus Episcopi in prædicto casu, multo magis prohibetur osculatio manus alterius Celebrantis inferioris Episcopo, & hæc nostra opinio consonat præxi Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis.

De Cerei Benedictione. §. VII.

XXI. Rubr. num. 6. — *Postea vadit ad Pulpitum, &c.*) Diaconus igitur, accepta benedictione, non osculata tamen manu Celebrantis, ut diximus, surgit, & descendit in planum, ubi in medio ante invictum gradum Altaris genuflectit unico genu cum aliis Ministris, exceptis Subdiacono, & Ministro Arundinem ferente; tum surgunt omnes, & procedunt factis debitis reverentiis Choro, si sit juxta Altare, ad locum deputatum pro cantando Præconio (qui locus esse debet in cornu Evangelii in plano Presbyterii, vel in aliquo Pulpito, nisi sit contraria consuetudo legitime introducta) sequenti modo: Præcedit secundus Cærem. tum Thuriferarius cum Navicula habens a dextris Acolythum deferentem pelliculam cum quinque granis Incensæ; postea sequitur Subdiaconus cum Cruce, habens a sinistris Acolythum cum Arundine, postmodum unus Acolythus vacuus, ut suo tempore amoveat Cereum a Candelabro (super quo præcedenter fuit collocatus) & ad ejusdem Acolythi sinistram alter Acolythus cum Candelula ad accendendas Lampades suo tempore; Ultimo tandem Diaconus solus portans Missale clausum ante petus, Bissus *supra* & a Portu *supra*.

Cum pervenerint ad locum designatum, sic se locant: Diaconus in medio supra Ambonem, vel ante Legile, super quod ponit Missale; Subdiaconus stat ad dexteram Diaconi vertens faciem Crucis fixo, quæ est in Cruce ad Celebrantem. Cærem. Episc. *lib. 2. c. 27. §. 10.* & a dextris Subdiaconi Thuriferarius, a sinistris Diaconi Acolythus cum Arundine, & alius Acolythus, tenens quinque grana Incensæ a sinistris dicti Acolythi de Arundine, Bauld. *supra n. 3.* Vinitor *supra tit. 15. n. 2.* Cærem. secundus stabit post Diaconum, ut ad Evangelium. Rubr. *supra*; Qui omnes vertere debent faciem prout Diaconus ad Librum, & formare cum eo rectam lineam. Verum quamvis nonnulli Rubricistæ præscribant, ut prædicti omnes latera dextera vertant ad Altare, faciem ad Aquilonem, renes ad Meridiem, & idcirco Legile statuendum esse juxta hanc considerationem: Nihilominus certum est, quod saltem quando Præconium canitur in Pulpito, seu Suggestu, tunc Diaconus non cantat facie versa ad Aquilonem, sed potius ad Meridiem, nimirum ad Celebrantem; & cum præscribatur a Cærem. Episc. *lib. 2. c. 27.* quod prædicti omnes Acolythi debeant vertere facies prout

ipse Diaconus; Hinc sequitur, quod sicuti Diaconus in Pulpito canit Præconium, versa facie ad Celebrantem, & Meridiem; Ita pariter hoc eodem modo cæteri manere debent, non autem vertendo renes ad Meridiem, & facies ad Aquilonem. Et idem faciendum esse censeo, si canatur Præconium super Legile, quod aptari deberet eo modo, ut Diaconus cantet Præconium facie versa ad Sacerdotem: inhærendo enim Gav. *supra*, sufficit, ut prædicti Ministri effortantes lineam cum Diacono, qui est in medio, latera, non terga vertant Altari: ubi observandum est, Gav. non dicere, ut latera dextera vertant Altari, sicut explicat Bauld. *supra art. 3. n. 3.* & alii cum eo.

XXII. Gav. *lit. f. — Non signat Librum, neque se ipsum, &c.*) Ministris omnibus dispositis, ut *supra*, Diaconus statim Librum deponet super pulvinum in Pulpito, vel legili positum, eumque aperit, & ter incensat, ut ad Evang. Thuriferario Thuribulum ministrante sine osculis, quo incensato, statim reddit Thuribulum Ministro, qui statim ad locum suum redit, nempe a dextris Subdiaconi. Tum Diaconus non signans librum, neque se ipsum, alta, & sonora voce, junctis manibus incipit cantare Præconium absolute dicens: *Exultet, &c.* Omnes interim in Choro stabunt versus Altare detectis Capitibus, & Celebrans statim se convertit ad Diaconum, & stat manibus junctis intralacere Epistolæ, ut ad Evang. habens post se primum Cærem. Bauld. *supra n. 4.* Bissus *supra §. 2.* Vinitor *supra n. 3.* A Portu *supra n. 6.* & 7.

XXIII. Gav. num. 7. *Cereus benedicitur ex Decretis Zosimi Papa, &c.*) Non solum Alcuinus, sed etiam Amat. *lib. 1. c. 18.* necnon Microl. *c. 5.* Pontificale Apamense; Ordinarium Rothomagensis; Missale Tholosanum; & nonnulli Auctores recentiores, institutionem Cerei Paschalis Zosimo Papæ tribuunt Ann. 417. Grancolas tamen *l. 2. sui Comment. Historici in Brav. Rom. c. 66.* contendit, nullum extare vestigium talis Cerei ante Enodii Sexto sæculo, & ante quartum Conc. Tolet. & sustinet certo sciri non posse hujusmodi institutionem ante Theodorum Papam Romæ fuisse in usu; cui quidem opinioni adherere non possumus quia Cerei Paschalis benedictio altius ab Enodii Aevi profecto repetenda est. Immo etiam Zosimo Papæ antiquiorem esse pro certo habeo; Huic enim Pontificali tribuit non ejusdem Cerei institutionem, sed quod licentiam benedicendi Cereum Paschalem concesserit singulis Parochiis; Unde quod asserunt Card. Baronius, necnon Franciscus Pagius in Hist. dicti Pontificis, non ita intelligendum est, quasi Zosimus Cerei Paschalis usum primus instituerit; sed quod a Zosimo hoc tantum institutum est, nimirum, ut idem Cereus, qui in majoribus tantum Basilicis accendi solebat, & singulis Parochiis concederetur. Quapropter ritus accendendi, & benedicendi Cereum Paschalem in Basilicis, seu Ecclesiis majoribus inolevit sane, antequam Zosimus Ecclesiam regeret. Ejusdem Cerei antiquitatem, & institutionem ante Zosimum Papam alii

colligunt ex Prudentio, cujus Hymnus *ad Incensum Cerei Paschalis* compositus reperitur in veteri Ordine Romano. Verum, quia Hymnus ille in M. SS. Codicibus inscribitur *Ad incensum Lucerna*, non vero *Ad incensum Cerei Paschalis*; Idcirco Viri eruditi, nimirum Jacobus Sirmondus, in notis ad Eunodium, Menardus in *Observ. ad Concordiam Regularum* c. 24. §. 2. Nicolaus Heinſius in *nova Prudentii Editione*; & Joannes Mabillon in *lib. 2. de Liturg. Gallic.* inferunt, eundem Hymnum ad accendendas in Lucernario, seu Vesperis quotidianis Lucernas, fuisse compositum; Idque aliis etiam rationibus ostendunt iidem Menardus, & Mabillon in veteri Codice Ecclesie Noviomensis, ante Annos 900. scripto; in Regio Codice Gallicano num. 1866. ejusdem ætatis, ut opinatur Martene de *Antiqua Ecclesia Disciplina* c. 24. n. 5. necnon in Missali Gallicano, quod ex Codice Bobiensi ab Annis circiter mille exarato, publici juris fecit laudatus Mabillon *Musæi Italici* tom. 1. & denique in alio Missali Gallicano, atque in Gothico Gallicano, quod ex Bibliothecæ Vaticanæ vetustissimis Codicibus, nec Annis mille inferioribus, in lucem emisit noster Cardin. Josephus Thomafius, legitur: Benedictio ceræ B. Augustini Episc. quam adhuc Diaconus cum esset, edidit, & cecinit feliciter. *Exultor jam Angelica Turba Cælorum, &c.* Cui quidem opinioni Martene dicit sivere id, quod idem August. Literis consignatum reliquit in *Lib. 15. de Civ. Dei* c. 22. *In laude quadam Cerei breviter versibus dixi.*

Hæc tua sunt, bona sunt, quia tu bonus ista creasti.

Nil nostrum est in eis, nisi quod peccamus amantes.

Quæ quidem verba ita leguntur in omnibus Codicibus MSS. ut observant eruditissimi PP. S. Mauri; quamquam in Editionibus, quæ Maurinam præcesserunt, aliter legatur: nempe: *In Laude quidam Creatoris breviter versibus dixit.* Sed cum prædicti versus minime reperiantur in Præconio Paschali, frustra putavit Martene sivere posse eorum opinioni, qui Aug. Canticum illum adscribunt. Contendit quidem præclarissimus Auctor Præconium emendatum fuisse, quod deducit ex veteri Pontificali Ecclesie Pictaviensis, in quo hæc leguntur: *Usus benedicendi Ceræ a Beato August. reportum tradis Ecclesia, qui benedictionem illius perficiens a Sancto Hieronymo reprehensus est, cur Virgiliannæ verba inferueris: sed sicut a B. Hieron. emendata sunt, ita nunc per Ecclesias canitur.* Verum nobis alienum a veritate omnino videtur, quod August. fuerit hæc de re ab Hieron. reprehensus, tum quod id nusquam legatur in Hieron. Epistolis ad August. neque apud quemquam ex veteribus, qui de utroque Doctore aliquid scriptis consignarunt, tum quod carmina August. superius adscripta Virgilianna non sint. Præterea quamquam in variis MSS. Codicibus Præconium illud *Exul-*

tor, &c. aliter legatur, ac modo canitur ab Ecclesia, nullum tamen prætextu hujus emendationis vestigium apparet; quocirca denuo statuimus carmina Augustini a Martene laudata patrocinari non posse sententiæ, quæ Augustinum hujus Præconii facit Auctorem. Apud Eunodium Diaconum Ticinensem, qui floruit 100. ferme annis ante S. Gregorium Magnum, duplex in Opusculis reperitur benedictio Cerei Paschalis; Verum utraque diversa ab ea, quam nunc adhibet Romana Ecclesia.

Quamvis ex huc usque dictis colligatur, antiquissimam esse Cerei Paschalis benedictionem, nihilominus ubique recepta non fuit, ut deduci potest ex Concilii Toletani IV. *Can. 9.* in quo loco habetur -- *Lucerna, & Cereus in Pervigiis Paschæ apud quasdam Ecclesias non benedicuntur; Et cur a nobis benedicantur, inquirunt, propter gloriosum enim noctis ipsius Sacramentum solemniter hæc benedicimus, ut Sacræ Resurrectionis Christi Mysterium, quod tempore hujus Votivæ noctis advenit, in benedictione sanctificati luminis accipiamus, & quia hæc observatio per multarum loca Terrarum, Regionisque Hispaniæ in Ecclesiis commendatur; Dignum est, ut propter unitatem Pacis in Gallicanis Ecclesiis conservetur.* -- In Missali Ambrosiano benedictio Cerei Paschalis in initio non discrepat ab ea, quæ in Ordine Romano reperitur. Præfatio tamen omnino discrepat, & in Missali Mozarabico habetur quidem benedictio Cerei Paschalis, sed diversa prorsus ab ea, quæ legitur in Ordine Romano, & in antiquis Gallicanis Liturgiis; Immo ipsamet Romana benedictio Cerei non est conformis in omnibus Codicibus, quia in variis non parum differt; & quidem quod de S. Hugone C'uniacensi Abbate scribit Udalricus in *Antiquis Consuetudinibus sancti Monasterii* lib. 1. cap. 14. ubi agens de benedictione Cerei Paschalis, ait. -- *In cujus quodam loco cum aliquando non bene haberetur: O felix culpa, & quod peccatum Adz necessarium esset ante hos Annos Dominus Abbas optime fecit, quod fecit abradere, & ne amplius legerentur interdixit.* -- Hæc Udalricus relatus a Martene *loc. suprac.* Verum ut observat idem Martene, S. Hugo non fuit primus, qui prædicta verba ex Benedictione Cerei Paschalis delevit, nam ea desiderantur etiam in vulgato antiquo Ordine Romano, in Gallicana Liturgia Codicis Bobiensis, in veteri Sacramentorum Libro Carnotensi S. Petri Monasterii Annorum circiter 700. in duobus Codicibus Ecclesie Tuxonensis Annorum minimum 600.

Deest etiam in duobus MSS. Missalibus Bibliothecæ Colbertinæ num. 1388. & 3789. cujus character annos circiter 400. refert. In Rituali Ecclesie Sennodensis, & in Rhemenſi pervetusto, denique in Missalibus Colonienſi, Melodunenſi, & Lingonienſi, in quo ultimo tamen etſi non legantur hæc verba: *O certe necessarium Adz peccatum, non desunt tamen ea, quæ præcedere solent, nimirum: O felix culpa.*

XXIV. Gav. n. 9. — Ordo figendi grana est, &c.) Cum ad illa verba Praeconii pervenerit; Curvat Imperia; intermittere cantum (interim Chorus sedere potest si vult; non vero Celebrans, Paris Crassus lib. 2. c. 48. Bauldry sup. n. 5. Turrius supra §. Ingresso. Bissus sup. §. 4. Memoriale Rituum de Sabbato Sancto c. 2. §. 3. de Praconio n. 7. a Portu sup. Rub. 6. in Adnot. n. 1. qui etiam excipit Clericos Officii, a facultate sedendi) & interim Diaconus, comitante illum Acolytho ferente grana Incensi, accedens ad Cereum; Vel interim amovetur per Acolythum Cereus e suo candelabro; & Diaconus in eodem Cereo insigit quinque grana Incensi in modum Crucis, prout describit Gavantus hoc ordine:

1
4 2 5
3

Quo facto, Acolythus de grana Incensi, accedet ad credentiam, super quam deponet pelviculam, indeque accepta cerea candelula, non tamen accensa, protinus ad locum suum redibit; factis tamen semper debitis reverentiis Altari, & choro in recessu, & accessu. Bissus sup. §. 3. a Portu sup. n. 3. & reposito Cereo a praedicto alio Acolytho in loco suo, vel infixis granis, redibit Diaconus ad Pulpitum, seu Legile nullam faciens inclinationem: & surgentibus omnibus de choro prosequetur Praeconii cantum, dicendo: *In hujus igitur noctis*: ut in Missali. Claudius de Vert t. 2. suarum explicationum c. 1. n. 11. & segg. censet ex errore Rubricistarum male percipientium illa verba: *Incensi hujus Sacrificium Vespertinum*, recenter introductum fuisse hunc Rituum benedicendi, & insigendi quinque grana Incensi in Cereo Paschali: opinatur siquidem praefatus Auctor per illud verbum *Incensi*, non esse intelligendum thus, sed ipsummet Cereum Paschalem accensum, unde l. c. dicit: illa verba *Incensi hujus*, supplenda esse per haec alia, *Cerei hujus*. Dum haec praeegebam in praefato Auctore, quasi credebam consueta fuisse severioris critices prurigne excitatum, praedictam ponderationem fecisse; verum progrediendo ad lectionem suorum argumentorum, & diligenter examinando verba talis Praeconii (ut sincere mentem meam aperiam) video ipsum, licet aliquando sit plus aequo in Rubricistas infestus, hac vice rem acu tetigisse; & revera nomine Incensi in praedicto loco nihil aliud intelligi posse, nisi Cereum ipsum accensum, ex contextu verborum satis ostenditur: nullum enim legitur verbum in toto *Exultet*, ex quo conjici possit, ibi sermonem esse de thure. Huic ponderationi non leve robur accedit ex benedictione ejusdem Cerei, quae habetur in Sacramentario Gelasiano pag. 79. quae intulatur *Benedictio super Incensum*; ubi nomine Incensi nil aliud intelligitur, nisi ipsummet Cereus, quia post Praeconium non benedicebatur thus, sed solum Cereus: & quidem verba ipsa benedictionis id aperte confirmant, cum in ea haec praefate legantur — *Veniat ergo omnipotens Deus super hunc Incensum largi tua benedictionis*

GAVANT. Tom. II.

infusio, & hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende. Quae manifeste designant id Incensum esse ipsummet Cereum; si enim significaret thus, diceretur *super hoc Incensum*, (cum Incensum pro thure acceptum sit generis neutrius) non vero *super hunc Incensum*. Praeterea id magis exprimitur etiam per illa subsequenter verba, & hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende, quae profecto non referuntur nisi ad splendorem Cerei jam illuminati; unde magis, magisque confirmatur, praedictam Orationem, & benedictionem directam fuisse in tali Sacramentario ad Cereum, non vero ad thus benedicendum, & tamen praenotatur: *Benedictio super Incensum*. Tandem omnem dubitationem submoveat Ritus Ecclesiae Ambrosianae, quae eandem Orationem recitando, loco dicendi *hoc*, vel *hunc Incensum*, adhibet haec verba, *hunc Ignem*. Quapropter evidentissimum est juxta tale Rituum non benedicere grana Incensi, sed ignem.

Quod autem hoc verbum *Incensum* nihil in rigore aliquando importet, quam rem aliquam igne accensam, probatur ex verbis Psalmi 65. v. 15. *Holococausta medullata offeram tibi eum cum Incenso arietum*, &c. ubi nomine *Incensi* ipsae carnes arietum combustae intelliguntur; immo ipsummet thus non alia de causa Incensum appellatur, nisi quia igne consumitur, cum Deo offertur, quae observatio Ildori.

Pene omiseram advertere cum eodem Auctore, quod ubi novus ignis accendebatur Fer. V. in *Cena Dom.* Fer. VI. *Parasceve*. & Sabbato Sancto (quod etiam nunc observatur in Ecclesiis Rothomagensi, Rhem. & Cluniac.) illa eadem Oratio recitabatur, quamvis nulla benedicenda essent Incensi grana Fer. V. & Fer. VI. indubie igitur die Jovis, ac Veneris recitabatur ad ignem novum, non ad incensum. Observandum praeterea, quod cum tempore Gelasii PP. Cereus accenderetur ex igne, qui Feria VI. praecedenti absconditus fuerat, ut ex Rubrica ejusdem Sacramentar. inferius referenda apparet, illa Oratio non recitabatur super ignem novum, sed super ipsum Cereum, & hac de causa illuminato jam Cereo dicebatur. Postquam vero placuit uti hac Oratione ad benedicendum Incensum, mutarunt hunc *Incensum*, in *hoc Incensum*, quae mutatio, & Orationis translatio Saeculo XII. non videtur antiquior.

Praedictam Thesaurarii Cluniacensis expositionem, atque sententiam refellere conatus est Vir omni laude dignissimus Jo: Josephus Languet olim Suessionensis; nunc vero Senonensis Antistes in praefato Libro gallice exarato, cui Titulus — *Un Veritable Esprit de l'Eglise dans l'usage de ses Ceremonies, ou Refutation du Traite de D. Cl. de Vert*, &c. ubi pag. 422. ponderat, quando Diaconus in Praconio Paschali pronunciat illa verba, *Suscipe Sancte Pater Incensi hujus Sacrificium Vespertinum*, nondum Cereus est accensus; adeoque illa verba nihil aliud exprimere posse, ait, quam verum thus, quod adhiberi debet in Cerei benedictione. Sed pace Illustrissimi, & Sapientissimi hujus Praefuli, doctrina, & pietate commendatissimi,

I. 3

quam-

quamvis impræsentiarum verum sit, Cereum nondum illuminatum esse, cum illa proferuntur verba; certissimum tamen est, quod antiquitus Cereus accendebatur, antequam a Diacono benediceretur, idque D. de Vert tot argumentis ostendit, ut omnem ab animo dubitationem evellat, quibus dum Præsul Amplissimus nullam responsionem afferre dignatur, satis ostendit, se vel parum hic causæ fidere, vel argumenta contraria ipsi ineluctabilia videri. Et revera, si Cereus ad illa verba nondum supponatur accensus, difficillime explicari poterunt sequentia Præconii verba — *Gaudet & Tellus sanctis irradiata fulgoribus, & aetheris Regis splendore illustrata totius Orbis se sensias amississe caliginem; laetatur & Mater Ecclesia sancti luminis adornata fulgoribus.... Quapropter ad eam nostram huius luminis claritatem —* quæ omnia verba controversum Textum præcedunt, & aliud significare non possunt, nisi Cerei accensi splendorem. Argumentis D. de Vert addere possumus Rubricam, quæ habetur in Sacramentar. Gelasiano pag. 78. his verbis — *Deinde veniens Archidiaconus ante Altare, accipiens de lumine, quod Feriæ VI. absconditum fuit, faciens Crucem super Cereum, & illuminans eum: & completur ab ipso benedictio Cerei.* Micrologus etiam pag. 53. diserte testatur Cereum ante benedictionem illuminandum esse, & quod magis est, Sæculo adhuc XIV. illuminatio Cerei huius benedictionem præcedebat, ut liquet ex Ord. Rom. Jacobi Cajetani qui est XIV. inter editos a Jo: Mabill. In quo hæc leguntur — *Accedit (nempe Diaconus) ad ornatum pulpitem, & illuminare magno Cereo, & inconfuso libro, incipit absolute benedictionem Cerei. Exultat, &c.* in quo etiam Ordine nulla sit mentio granorum Incensi.

Idem illustrissimus Præsul putat Cæremoniam figendi Cereo quinque grana Incensi esse IX. Sæculo vetustiorē, & Sæculo saltem VIII. inventam fuisse in Ecclesiā, sed nullum opinionis suæ fundamentum assignat. Certe veteres Rubricistæ omnes, præsertim illi, qui Sæculo IX. floruerunt, nullum de hac cæremonia fecere mentionem, & vereor, ne Doctissimus Antistes ullum possit ante XI. Sæculum assignare Scriptorem, qui huius Ritus meminerit. Primus, quod sciam, qui de hac re sermonem habet, est Rupertus Abbas Turriensis lib. 6. de Div. Offic. c. 31. talis autem Auctor floruit Sæculo XII. Hæc sunt Ruperti verba — *Cum quo Diaconus cum cæteris subministris ad benedicendum accedit, frustula quoque portantur Inconfusi, ut Crucicula, quæ Cereo insculpta est, offerendo insinat.*

XXV. Gav. n. 10. — *Diaconus accendit Cereum, &c.* Postquam Diaconus dixerit illa verba: *Resplendens ignis accendit*, cessat a cantu, & accendit Cereum cum una ex tribus candelis Arundinis, eam inclinando, & omnes de Choro, ut etiam diximus supra, non tamen Celebrans, & Clerici Officii sedent, si velint. Memoriale Rituum sup. n. 9. & alii Auctores supracit. Quod si commode Cereus super candelabrum accendi nequeat a Diacono, Acolythus de Cereo, ut intulimus supra,

amovet illum de candelabro, in quo est, & ad Diaconum deferet, ut illum non cum candelula, sed cum una ex tribus candelis Arundinis, ut sup. dictum est, inflamet. Deinde iterum Cereus accensus reponitur a supradicto Acolytho super suum candelabrum. Bissus sup. §. 4. & ita collocetur, ut Crux, quæ super Cereum est formata, vel depicta, Celebrantem respiciat. Cærem. Episc. sup. c. 27. §. 10. a Portu sup. Rubr. n. 2. Reposito Cereo super suum candelabrum, omnes de choro surgent, & Diaconus prosequetur cantare: *Qui licet sit divisus in partes, &c.*

XXVI. Gav. n. 11. *Accenduntur deinde Lampades &c.* Dictis illis verbis: *Apis Mater eduxit*, Diaconus cessat aliquantulum a cantu, donec Acolythus cum candelula Virgæ super inflexa, ac a Cereo, vel ab una ex tribus candelis Arundinis accensa, proximas Lampades accendit, sed quia Lampas, quæ est in cappella, ubi asservatur SS. Sacramentum, semper ardere debet; Ideo videtur nunc extinguenda, & statim novo Igne benedictis accendenda. (Nicolaus de Bralion part. 3. cap. 13. n. 14.) Sacrista vero alias remotas Lampades per Ecclesiā accendit, & interim omnes de choro sedent, si velint, ut sup. Bauldry sup. n. 8. Bissus sup. §. 5. & Memoriale Rituum num. 10. Accensis Lampadibus proximis, ac omnibus surgentibus, si sederint, Diaconus prosequitur: *O vere beata nox*, ut in Missali.

XXVII. Gav. n. 12. — *In fine benedictionis Cerei, &c.* Semper exprimitur nomen Papæ viventis cum capitis inclinatione; Sede autem Romana vacante, tacentur verba: *Una cum Beatissimo, &c.* Item exprimitur nomen proprii Episcopi, (ad quod tamen, licet sit præsens, nullo modo inclinatur caput) nisi ratione Sedis Episcopalis vacantis esset omittendum. Additur etiam nomen Imperatoris viventis, ut notat Gav. sup. sedente tamen Leone X. in Throno Apostolico anno 1519. disputatum fuerat, quomodo deberet cani solita Imperatoris acclamatio in dicto Præconio adnotata, cum Cæsar vita functus erat. Aliqui retinendum existimaverunt; sed post maturam discussionem refert Paris de Crassis, tunc Cæremoniarum Magister, se hoc consilium præbuisse, ut nempe mutarentur illa verba sic: *Respice etiam ad Romanum Imperium, cuius tu Deus Fidelium vota præstans, &c.* Quæ opinio a præfato Pontifice approbata fuerat; Et cum similis casus de Anno 1658. accidisset, dubitantibus de omissione huius Orationis Cæremoniarum Directoribus, Macrius infra citandus, resolutionem prædictam eis præbuit, quæ ex MSS. Angelî de Rocca in Bibliotheca Angelica asservatis desumpserat; & ab Alexandro VII. tunc regnante approbata, & a S. R. C. observari debere mandatum fuit; necnon pro die Feriæ VI. in Parasceve dicendum esse: *Oremus, & pro Romano Imperio, ut Deus &c.* ut supra diximus, Haldem part. 1. titul. 10. §. 3. de Sabbato Sancto, & Macrius in Hierolexico lit. C. v. *Cerens Paschalis.*

Hinc

Hinc dubitandum occurrit, an Cereus semel benedictus in Sabbato Sancto licite iterum benedici possit alia vice? Nonnulli enim Ecclesiarum Superiores, ut sumptibus parcant, solent Cereum benedictum hoc Anno, in Sabbato Sancto, & inter Divina Officia pluries accensum, atque adeo ex parte consumptum, eundem reficere pro Anno sequenti, solum addita de novo parte absumpta, & sic refectum iterum benedicunt in Sabbato Sancto sequenti.

Quæritur autem an hoc licite fieri possit, & ratio dubitandi est, quia Cereus semel benedictus, non perdit benedictionem quoad partes non consumptas. Nec etiam amittit benedictionem, ex eo quod postea reficitur, solum addita minori parte absumpta, quia potius major pars, quæ remanet benedicta, trahit ad se minorem, & sic Cereus totus, quamvis refectus, remanet benedictus; ergo non potest iterum benedici, quia cum jam habeat esse sacrum, quod benedictione confertur, frustra secunda benedictio adhiberetur. In oppositum tamen urget praxis multarum Ecclesiarum, in quibus passim Cereus Anni præteriti iterum benedicitur modo supra explicato.

Propositam questionem resolvere posse censerem, quod si Cereus Anni præteriti quoad majorem sui partem fuerit consumptus, ita ut illa pars, quæ additur de novo, superet partem illam, quæ remanserit, seu cui sit additio; tunc licite Cereus sic refectus, & renovatus iterum Anno sequenti benedici potest, quia per additionem majoris partis perditur prior benedictio, cum pars major non benedicta trahat ad se minorem benedictam; quapropter hoc in casu jam Cereus benedictus non benedicitur, sed Cereus carens benedictione; & absolute Cereus novus, qualis benedici debet ex vi Rubricarum Missalis, & ex vi formæ benedictionis, seu Præconii, quæ Cereum novum esse debere supponit, & alias non benedictum; unde non militat in hoc casu ratio dubitandi super adducta. E contra vero dicendum est, si Cereus anni præteriti solum reficiatur quoad partem minorem, quia tunc revera non potest iterum benedici sequenti Anno, & absque veniali peccato, ut manifeste ratio dubitandi, supra explicata, ostendit, quia benedictio secunda suo frustraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Praxis igitur adducta hoc in casu non est admittenda, sed potius corrigenda. Ita Quarti tract. 2. de Sacris benedictionibus tit. 2. dubit. 2.

Pessime faciunt illi, adeoque non imitandi, qui absque ulla Cerei refactione (ut fit in multis Ecclesiis) semper eundem Cereum, donec totus fuerit consumptus benedicunt.

RUBRICA.

13. Completa benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit (t) violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exiit Pluviali, & sumit Manipulum, & Casulam violacei coloris. Postea (u) leguntur Prophe-

tia (x) sine titulo: & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistola. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo subscripto. Ante vel interim dum Prophetia leguntur, Presbyteri (y) catechizant Cathecumenos baptizandos, & præparent ad Baptismum.

G A V A N T U S.

(t) Violacea paramenta. Juxta tit. 19. 2. part. n. 6. & 7.) Crux deponatur in loco decenti: Arundo stabilietur pede marmoreo præparato, non procul a Cereo.

(u) Leguntur Prophetia. In medio chori, ait Carem. Episc. lib. 2. c. 27. ubi scilicet ab omnibus audiri queat Lector; unde non male illi, qui in ambone, vel ante Altare Prophetias legunt.

(x) Sine titulo. Tradit Ordo Rom. quia adhuc sine capite Christo, nondum viso ab Apostolis, videtur esse Ecclesia, Rap. l. 7. c. 9. vel tacentur tituli, ait Hugo Victor. de Miss. obs. l. 3. c. 24. ne Cathecumenis de Gentilitate venientibus, Hebræorum auctorum nominibus auditis Lectiones vilescant: vel ad representandam cæcitatem Cathecumenorum, qui nesciunt doctrinæ nostræ originem. Aleuinus: leguntur autem ad instructionem Cathecumenorum. Idem.

Porro quatuor tantum legebantur in Ordine Romano cum tribus Canticis. Primus, qui meminit harum duodecim Lectionum, est Microl. c. 53. & significant duodecim Apostolorum doctrinam, quæ erudiuntur Cathecumeni, Honor. in Gemma lib. 3. c. 108. Hebentur in Sac. Gregor. e nostris prima, 3. 9. 4. 5. 8. 10. & hoc eodem ordine. Lectores autem non osculantur in fine manum Celebrantis, neque recedunt, nisi dicto: Levate, a Subdiacono.

15. Cantica tria, sive tractus, sunt eadem, quæ in Antiphonario Gregoriano, Ordine Romano, & apud Amalar. lib. 1. c. 22. tamen apud nos post 4. 8. & 11. Lectionem; & sunt indicia exultantium Cathecumenorum de proprio Baptismo, sed non sine timore; unde & Tractus, idest luctus vocantur. Rupert. lib. 2. cap. 9.

16. Orationes indicant expectationem, & desideria SS. Patrum circa redemptionem per Christi Resurrectionem, Raban. lib. 2. c. 38. easque Celebrans dicit, ut in Missi, manibus extensis, & secundum aliquos sunt pars Missæ, ut dicemus.

(y) Catechizant Cathecumenos, Catechizant, idest instruant: Cathecumenos, idest, auditores Raban. lib. 1. cap. 26. de Ritu vero catechizandi pro Baptismo, vide Rituale Romanum Pauli V.

17. A Ministris illud observandum, ut dum Celebrans Prophetias legit, assistat sicut ad Introitum, quas & appellat Introitum Missæ hujus diei Hugo Victor. ubi sup. c. 28. Dum ille Orationes dicit, stant post Celebrantem, unus post alium: Diaconus dicit genuflectens ante alios: Flectamus genua: Subdiaconus surgens ante alios: Levate: excepta ultima Oratione, quia tres pueri, de quibus in ultima Prophetia, noluerunt genua flectere

statu Nabuchodonosor, ut alias diximus in *Sabbato Quatuor Temporum Adventus*. Celebrans autem nunquam genuflectit; ut dictum est in *Rubr. Græc.*

18. Si sedere voluerit Celebrans post lectam in Altari Prophetiam, sedeat ad scamnum consuetum, sed nudum, in latere Epistolæ; eat autem per viam breviorē cum Ministris, & redeat per longiorem cum debitis reverentiis ante medium Altaris, nullo modo sedeat ad Altare, quod Episcopo tantum concedi debet.

19. Ordo legendi Prophetias hic erit, ut primas legant minores, postremas majores, nisi aliud necessitas suadeat.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium,

*Pro ritibus peragendis a cantu Prophetiarum,
usque ad Benedictionem Fontis Baptismalis.*

XXVIII. Gav. lit. t. — *Cruce deponatur in loco decenti, &c.*) Complecta benedictione Cerei, id est, cantato toto Præconio a Diacono, ipsemet, & non alius librum claudit, & in suo loco relinquit (non enim post Præconium Celebrans librum osculatur, neque incensatur) interim collocata Arundine super basem suam ab Acolytha, qui eam sustinebat durante Præconio; præcedente secundo Cæremoniario, sequitur Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, post quem Subdiaconus cum Cruce, & alii Acolythi sequuntur; postremo Diaconus, & facta genuflectione unico genu Cruci Altaris, & reverentia choro ab omnibus (excepto tamen Subdiacono ferente Crucem, qui non genuflectit, nec ullam facit reverentiam choro) vadunt ad Sacristiam. Bauldry *sup.* n. 10. 2 Portu *sup. Rub. 9. in adu. n. 1.* vel potius se recipiunt retro Altare, si parietis non adhæreat, vel pergunt ad alium locum deputatum, ubi Subdiaconus Crucem, Thuriferarius Thuribulum, cum Navicula, Diaconus albas vestes deponit, & eorum loco violacea paramenta sumit; nimirum Manipulum, Stolum Diaconalem, & Planetam plicatam; aliquis vero Acolythus accipit Planetam, & Manipulum violacei coloris pro Celebrante. Bissus *sup.* 9. 7. Deinde Diaconus, & Subdiaconus accedunt ad Celebrantem in cornu Epistolæ, & dum ipse Celebrans ope Cæremoniasii, & alicujus Acolythi induitur Planeta violacea, nihil dicens (deposito prius Pluviali) accipit Manipulum; Subdiaconus pariter eodem tempore accipit suum Manipulum, ut *sup.* monuimus. Nicol. de Brillon *sup.* c. 14. n. 1. & interim aliquis Acolythus deponit Pluviale Celebrantis in aliquo loco congruo.

XXIX. Rubr. & Gav, lit. u. — *Leguntur Prophetia &c.*) Post Cerei benedictionem, dicuntur Lectiones, quæ olim ad Cathecumenorum instructionem recitabantur, & quæ antiquitus benedictionem Cerei præcessisse videntur, id quod clare in multis antiquis Ordo Romanus ad unum Corbejen-

sis Monasterii, ante Annos 800. accommodatus; cujus verba refert Martene *suprac.* §. 13. Lectiones istæ in Missali Romano duodecim numerantur, quæ postquam noctu non baptizatur amplius, & Baptismo Sacrorum Ordinum collatio substituta est, cum Ordinationis diebus duodecim habebantur Lectiones, Sabbato Sancto assignatæ sunt, quæ ut dixi, juxta primam institutionem, ad instructionem Cathecumenorum, & ad Baptismum referuntur. De harum Lectionum numero, Joannes Belet in explicatione Divinorum Officiorum c. 106. hæc scribit: *Tandem vero viginti quatuor in quibusdam Ecclesiis leguntur Lectiones. Ac Roma quidem hoc pacto fieri solet, ut duodecim recitentur Græce, & eisdem Latine. In nonnullis autem Ecclesiis leguntur tantum duodecim, & in nonnullis dumtaxat septem, &c.... In minimis tamen Ecclesiis non habentur, nisi sex ob senarium numerum, qui quodammodo perfectus est.* Et Durandus *lib. 6. Rational. c. 81.* ait: *Lectiones autem in quibusdam Ecclesiis leguntur quatuor, in quibusdam sex, in quibusdam duodecim, & in quibusdam quatuordecim. Quatuor Lectiones, & plures recensent Amalarius cap. 19. Alcuinus, Hugo a S. Victore, Rupertus, Codex Ecclesiæ Turonensis, ante annos 800. scriptus; Rituale S. Martini Carnotensis, Liber Sacramentorum Monasterii S. Petri, Annorum circiter 700. Ordinarium Lugdunense, Pontificale Argentinum, Missale Arelatense, Parisiense, & nonnulla alia pariter Missalia, Ordinaria, & Ritualia allegata a mox citat. Martene. Sacramentarium S. Gregorii octo tantum designat, Gelasianum vero a Cardinali Thomasio editum, decem exhibet, Comes Hieronymi duodecim, & Ordo Romanus Canonici Benedicti pariter innuit duodecim Lectiones esse legendas Latine, & duodecim Græce; alia spectantia ad sacram eruditionem prædictarum Lectionum tradit cit. Martene, & Gratcolas *lib. 2. suo Comment. Histor. cap. 67.**

Sed resumendo sermonem spectantem ad præxim nostrorum rituum, collocatur Missale in cornu Epistolæ pro Celebrante; apportatur legile, in quo cantatum est Præconium cum suo Missali, interim omnibus in choro sedentibus, & collocatur aliud legile denudatum in medio chori, vel Presbyterii, cum Missali cooperto velo violaceo, & ducitur (surgentibus omnibus Clericis tantum) a Cæremoniario aliquis Acolythus, vel Clericus, vel Cantor, cotta indutus ad supradictum legile, quo cum pervenerit cum Cæremoniario vel alio assistente a sinistris, cum ipso facit genuflectionem Cruci unico genu, tum ambo salutant primum a parte, ubi est dignior de Clero, deinde ab altera parte (quo facto sedent Clerici) & mox Lector propius accedit ad legile, manibusque extensis positus super Librum, cantat in tono feriali, Romano more primam Prophetiam, curet tamen, ne in cantando sit tardio audientibus; nam Prophetiæ voce quidem sonora, atque intelligibili, non tamen morose, sed expedite cantantur, ut admonet Castald. in *Præxi Cærem. libi 3. sect. 4. cap. 4.*

cap. 4. n. 8. & in fine Prophetiæ parum vocem inflectat.

XXX. Rubric. & Gavant. lit. x — *Sine Titulo, &c.* Dum vero cantantur Prophetiæ, Celebrans Planeta indutus eas legit ad Altare in cornu Epistolæ submissa voce, stante Diacono a dexteris ejus, & Subdiacono a dexteris Diaconi; primus autem Cæremoniarius stabit tunc prope angulum posteriorem Altaris versus ipsum Celebrantem, ut in Introitu Missæ. Ad Orationes vero stabunt Ministri Sacri unus post alium, ut in Missa de more fieri solet ad Orationes. Bauldry *supra* n. 26. Bissus *lit. P*, n. 143. §. 2. Gavantus *supra* n. 13.

Finita Prophetia, Lector genuflectit cum Cæremoniario apud Legile versus Librum utroque genu: cum mox dicendum sit a Diacono: *Flectamus genua* (si tamen post Prophetiam sequatur Tractus, tunc non genuflectunt utroque genu, sed unico genu Crucis, & factis debitis reverentiis his, qui in Choro existunt, stantibus interim Clericis, discedant, & Cæremoniarius eum ad locum suum ducit) dicto vero *Levate*, surgunt ambo, & cum debitis reverentiis, *ut supra*; & Cantorem Prophetiæ ad locum suum reducit Cæremoniarius, qui statim ad eum, qui secundam Prophetiam lecturus est, accedet, & eum ducit ad Legile pro cantanda alia prophetia, & omnia fiant ut de primo diximus. Bauldry *supra* n. 14. usque ad n. 16. Bissus *supra*. Vinitor *supra* num. 8.

Cantantur deinde eodem modo alie Prophetiæ in Cathedralibus, & Collegiatis (pro aliis enim Ecclesiis, ubi non sunt Canonici, dicemus infra) quarum primas quatuor cantabunt Cantores, vel Acolythi, seu Clerici, *ut supra*. Alias quatuor Beneficiati, seu Mansionarii; ultimas quatuor Canonici, vel alii, prout commoditas, vel numerus Clericorum suadebit Cæremoni. Episcop. *lib. 2. cap. 18. §. 5.*

Cantatis igitur quatuor primis Prophetiis a Clericis, Cæremoniarius accedens ad Beneficiatum, vel Mansionarium juniorem, qui lecturus est Prophetiam; factaque ei mediocri Inclinatione, & ab eo eadem inclinatione mediocri resalutatus, ducit ad Legile (surgentibus tunc omnibus Beneficiatis cum Mansionariis eorum aequalibus, & reliquis inferioribus. Cæremoni. Episcop. *lib. 1. cap. 18. §. 6.*) ibique factis solitis reverentiis, *ut supra*, cum Cæremoniario, sedent omnes qui assurrexerunt, & supradictus Beneficiatus, seu Mansionarius cantat quintam Prophetiam, qua cantata, observatis etiam hic his omnibus supranotatis Cæremoniis, reducens Cæremoniarius eum ad suum Subsellium, ibi eum relinquit, & discedit postea, facta tamen prius per Cæremoniarius mediocri Inclinatione, *ut supra*, cui & Beneficiatus correspondet parem ei faciendū Inclinationem, quæ omnia pariter observantur in ducendis, & reducendis reliquis Beneficiatis ad octavam usque Prophetiam.

Post hanc autem octavam Prophetiam, idem Cæremoniarius accedens ad juniorem Canonieum, eidemque profundam facit Inclinationem (nam

Dignitatibus, & Canonicis reverentia est exhibenda, a Beneficiatis quidem, sicut a Cæremoniario, & aliis Clericis profunda Inclinatione; minus tamen profunde, præsentē Episcopo; a Canonicis vero aliis suis Canonicis Collegialibus reverentia mediocri Inclinatione est exhibenda, ut colligitur ex Bauldry *part. 1. cap. 9. n. 7. & 14.*) quem Cæremoniarius tunc Canonicus simplici Inclinatione resalutat, quæ consistit in sola Capitis inflexione, atque in humeris tantisper inclinatis (surgentibus omnibus de Choro) eumque præfatus Cæremoniarius ducit ad Legile, quo cum dictus Canonicus pervenerit, habens Cæremoniarius a sinistris facit cum eodem nudo capite profundam tantum Cruci Altaris Inclinationem, & Chorum, ut supradictum est, cum eodem Cæremoniario salutat, deinde nonam cantat, *ut supra*, Prophetiam, interim omnibus de Choro sedentibus.

Cantata supradicta Prophetia, & factis reverentiis, *ut supra*, Cæremoniarius eundem Canonicum ad suum Subsellium reducit (cui omnes de Choro itidem assurgunt) & factis ad invicem reverentiis, supra expositis, præfatus Cæremoniarius ab eodem discedit, & ita se gerit in ducendis, & reducendis reliquis tribus Canonicis usque ad ultimam Prophetiam.

Hic est Ordo, qui hodie servatur in cantandis dictis Prophetiis; antiquitus tamen cantabantur in Ambone, aut in medio Chori ad Aquillam, seu Pulpitum, & incipiebantur a Dignioribus descendendo ad inferiores, ita ut primam Lectionem cantaret, v. gr. Decanus, secundam qui ipsum in Dignitate sequebatur, & sic de cæteris, ut refert Martene *loco cit. §. 14.*

XXXI. Rubric. & Gavant. lit. y — *Catechizatio Catechumenorum, &c.* Sacerdotes parati Cottis, & Stolis violaceis (aut unus Sacerdos sic paratus) catechizat baptizandos, si qui sint (nisi hoc antea fuerit factum, Ex Bisso *supra* n. 6.) & præparant eos ad Baptismum ante Atrium, aut in Porticu Ecclesiæ, vel ad summum in Ecclesiæ aditu, quod est conformiter ad Rituale Romanum, sive sint parvuli, sive sint adulti, disanturque, & servantur omnia, quæ ibidem præcipiuntur, usque ad ingressum Ecclesiæ; quibus peractis, & facta Benedictione Fontis, *ut infra*, in Ecclesiam introducuntur, ut præscribitur in Rituali Romano; si plures sint baptizandi, Orationes dicuntur in plurali; sed actiones, videlicet Insufflationes, signa Crucis, & salis gustatio, & alia hujusmodi fiant in singulari. Bauldry *part. 4. cap. 11. artic. 3. num. 22.*

XXXII. Gavant. num. 18. -- *Si sedere volueris Celebrans, &c.* Post lectam a Celebrante unam Prophetiam, donec complexur a Cantore; facta prius ibidem in cornu Epistolæ cum Ministris Sacris simplici Inclinatione Cruci Altaris per breviorē viam, cum præfatis Ministris, præcedente secundo Cæremoniario de more, nudo Capite ibit Celebrans ad scammum nudum, vel panno violaceo tectum, ut innuimus *supra*, ubi ipse, & Ministri

sed-

sedebunt recto Capite, Gavantus *supra*; Corsetus *supra* n. 11. A Portu *supra Rubric. 9. in Adnotar. n. 6.* & circa finem Tractus Prophetiarum accedet cum Ministris nudo capite ad Altare, præcedente Ceremoniario per viam longiorem, ut in Missa solemni, siue per breviorē viam, quod magis placet, præsertim si cito absolvetur a Lectorē Prophetia, vel Tractus a Choro (aliter si in huiusmodi contingentiā revertēre deberet ad Altare per longiorem viam, deberet assurgere statim ac incepit sedere; A Portu *supra*) sicut etiam ne sit incommodum ita sæpe per gradus anteriores redire; nulla tamen tunc ab ipso Celebrante reverentia, & a Ministris Sacris fieri debet genuflexio Cruci, neque reverentia Choro, cum non ascendunt ad medium Altaris, & si fieri potest, scamnum supradictum sit proximum infimo Altaris gradui a parte Epistolæ. Bauldry *supra* n. 10. Idem Celebrans Orationes assignatas post Prophetiam cantabit manibus exensis in tono Orationis Missæ, ad quas Chorus stabit nudo Capite versus Altare; Diaconus, & Subdiaconus de more post Celebrantem, & Diaconus, dicto a Celebrante *Oremus*, ubi occurreret genuflectere, cantabit: *Flectamus genua*, omnibus præter Celebrantem genuflectentibus, Subdiaconus vero surgens dicet: *Levate*, omnibus etiam surgentibus.

XXXIII. Gavantus num. 19. *Ordo legendi Prophetiarum*, &c.) Ceremoniarius, vel Acolythus, qui forte eodem Ceremoniario deficiente, Lectores Prophetiarum comitatur, nullam cantare debet Prophetiam, si tamen forte aliqua facturus est, Minister alter eum comitari debet. Bauldry *supra* n. 15. Ordinem, qui servari debet in cantandis Prophetiis, jam supra innuimus; Si tamen necessitas cogat unum plurimis Prophetiis cantare (ut sæpe accidit in Ecclesiis, ubi exiguus est Clericorum numerus) quod tamen videtur faciendum non continuatim, sed cum interruptione quorundam, & si ita ad id eligantur, ut qui fortiori voce polent, longiores ipsi Prophetias decantent. Bauldry *supra* n. 18. Dum cantatur ultima Prophetia, unus ex Ceremoniariis curabit, ut Acolythi deferant tres Cussinos, & post discessum e Choro ad Fontem (ubi talis fons tenetur) unum disponat in secundo gradu a parte Evangelii, alterum in secundo gradu a parte Epistolæ, tertium in medio tertii gradus, si plures habeat Altare gradus (vel etiam hunc disponat in secundo gradu, ut in alio disposuit) vel in medio Suppedanei si habeantur cum Suppedaneo tres gradus tantum: a Portu *supra* num. 8.

R U B R I C A.

20. *His expletis: si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Sacerdos benedicturus Fontem accipit Pluviale violaceum, & præcedente Cruce cum Candelabro, & (2) Cereo benedicto accenso, descendit cum Clero, & Ministris paratis ad Fontem: & interim can-*

tatur sequens (2). Tractus: Sicut Cervus &c.

G A V A N T U S.

Baptismus significat Mortem, Sepulturam, & Resurrectionem Christi, Rom. 16. & ideo potissimum hic die celebratur, *Rupert. lib. 6. cap. 34.*

(2) *Cereo benedicto*. Portabitur Cereus ante Crucem. *Carem. Episc. lib. 2. cap. 27.*

(2) *Tractus: Sicut Cervus*, &c. Est in Ordine Romano, cum quo concordat Oratio sequens, ut manifeste patet, & in Gregoriano legitur Sacramentario. Imo & huius Ritus meminit Sanctus Augustinus in Psalm. 41.

R U B R I C A.

21. *Postea procedit ad benedictionem Fontis, dicens, manibus junctis.*

G A V A N T U S.

De Fontis usu antiquo, *Dionys. de Eccles. Hierarchia* quem matrem adoptionis vocat.

De consecratione ejusdem. *Clem. lib. 3. constit. cap. 43. & Siden. Apollin. lib. 4. epist. 15.* plura vide apud Baron. Anno 132. & Durand. de Ritibus lib. 1. cap. 19.

22. Porro sex facit Sacerdos in hac benedictione Fontis: orat, manu tangit aquam, & format Cruces, mutat vocem, sufficit, demittit, & elevat Cereum in aquam, infundit oleum, & Christum, & commiscet.

23. *Orat Deum*. Ut sit præsens tantis mysteriis, movetque in præfatione adstantes in Deum, ad eundem finem, ut Deus audiat.

24. *Manu tangit aquam*. Ter. Primo dividens in formam Crucis, a qua pendet effectus Baptismi. Secundo tangit simpliciter, quia manu Sacerdotali opus est, etiam in Baptismo, ad sugandos Dæmones. Tertio projiciens, & effundens aquam versus quatuor Mundi partes: quia Baptismus omnes homines attingit, non circumciso. Facit etiam manu varias Cruces super aquam, ut benedicatur a Trinitate per virtutem Sanctæ Crucis.

25. *Mutat vocem*. Ter primo per modum Orationis, secundo per modum Præfationis, tertio per modum Lectionis, ut in Trinitate omnia fiant, & modo humiliter, modo audacius Deus precetur.

26. *Halat*. Ter in modum Crucis, & sufficit ter in modum ✕ ut cum Cruce Trinitatem conjungat, a quibus habet vim Baptismus, majorem autem a Trinitate. Valet etiam insufflatio ad expellendos Dæmones cum ignominia, qui levi flatu expelli queunt a Sacerdote.

27. *Demittit Cereum*. In aquam, & elevat ter, profunde, profundius, profundissime, ut Spiritus Sanctus sua plenitudine fontem impleat, sicuti quan-

quando descendit in specie Columbe in Baptismo Christi, adumbrati in hoc Cereo demerso in aquam: elevatio autem ejusdem Cerei significat effectum Baptismi, qui confortat gratiam elevantem a peccato ad gloriam.

18. *Infundis Oleum, & Crisma.* Et commiscet, de quo etiam Dionys. ubi supra cap. 20. part. 3. ut indicetur conjunctio Christi per Baptismum cum Populis Ecclesie, aqua multa, populi multi, & Christi nomen, idest, uncti, ab oleo, & Crismate deducitur: ceterum Ritus hic totus habetur in *Ordine Romano*; expositio vero sumpta est partim ab *Amalar.* lib. 1. cap. 25. partim ab *Homor.* in *Gemma* lib. 3. cap. 3. partim a *Durand.* lib. 6. cap. 81.

20. In eodem *Ordine Romano*. Jubetur, ut in Rubrica nostra, aspersio Populi cum aqua fontis ante infusionem olei, & ejusdem aquæ reservatio ad aspergendum in domibus, & aliis locis ad mundiciam Baptizatorum: de qua etiam *Gregor. Turon.* lib. 3. de *glor. Mur.* cap. 24.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus persolvendis a Benedictione Fontis, usque ad initium Litaniarum, & Missæ.

XXXIV. Rubric. numer. 20. -- *His exploris, si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, &c.* Ubi habetur Fons Baptismalis, servari debet hic Ritus pro illius Benedictione. Ante Fontem, intra ejus Cancellos preparari debet legile, & super illud Missale, nisi designetur Acolythus, qui coram Celebrante librum teneat. Juxta Fontem vero a latere ponentur duo Vasa vacua, unum magnum implendum aqua benedicta, priusquam Sacrum Oleum, & Crisma in dictum Fontem infundantur; aliud erit Vas consuetum cum Aspersorio pro aspergione faciendâ; deinde preparetur etiam Bacile cum bombacio, & mica panis, necnon Mantile ad extergendas manus Celebrantis cum opus fuerit. Finitis omnibus Prophetiis, per aliquem Acolythum removetur e medio Chori legile, & reportatur ad locum suum, & interea accenduntur Cerei ex Candelabris supra Credentiam.

XXXV. Gavant. in Rubric. 20. -- *Portabitur Cornu ante Crucem, &c.* Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ super suppedaneum deponit Planctam, adjuvantibus Ministris Sacris, vel Cereomonario, & Acolytho; ex Nicolao de Bralione part. 3. num. 2. cap. 15. In quo, ut pluries diximus, servanda est consuetudo Ecclesiarum; deinde deponit Celebrans etiam Manipulum, sicut faciunt Ministri Sacri, & accipit Pluviale violaceum ibidem per aliquem Acolythum delatum; deinde Acolythus de Cruce accipit Crucem processionalem; Ceroferarii, factis debitis reverentiis, accipiunt candelabra cum candelis accensis, & alius Acolythus Cereum Paschalem; postea procedunt in medio Presbyterii, numquam tamen genuflectentes, neque se inclinant Cruci; notandum igitur hic est, quod præfatam Crucem deferre non

debet Subdiaconus Missæ, ut colligi potest ex Rubrica attente considerata, & clarius ex Cereomon. Episcop. lib. 2. cap. 28. §. 7. ubi dicitur, quod Celebrans post alios de Clero, procedit medius inter Diaconum, & Subdiaconum. Minister ergo Cotta indutus, eam deferre debet; nam si necessarius esset alius Subdiaconus, id præscriberetur in Rubricis hoc loco; sicut præsertim reperitur in fine Feriæ V. in Coena Domini. Nicolaus de Bralione supra cap. 14. n. 4.

Procedit igitur omnium primus Acolythus, Cereum ambabus manibus deferens; postea Cruciferarius cum Cruce inter duos Ceroferarios medius, deinde Clerus bini simul, aperto capite, junioribus præcedentibus, facta ab iis genuflectione unico genu Cruci Altaris; ultimo sequitur Celebrans tacto capite, manibus junctis (facta tamen prius nudo capite, reverentia Cruci) medius inter Diaconum, & Subdiaconum, ex Cereom. Episcop. lib. 2. cap. 28. §. 7. qui Cruci genuflectionem faciunt unico genu, & elevantes simbras anteriores Pluvialis Celebrantis, detecto capite accedunt ad Fontem. Bissus lit. 7. num. 234. §. 4.

Advertendum tamen, quod ubi non est Fons Baptismalis, non est faciendâ Benedictio aquæ. Hoc autem colligitur ex Decreto dato in nostro Indice sub n. 516. edito die 13. Julii 1697. in una Januaria.

XXXVI. Rubric. & Gavant. lit. 2. -- *Tractus: Sicut Cornu, &c.* Dum procedunt ad Fontem ut supra, in via cantatur Tractus: *Sicut Cornu deservat, &c.* ut in Missali; Cantoribus incipientibus, quem Chorus prosequitur. Bauldry supra art. 4. n. 3. Bissus supra, Vinitor p. 6. r. 16. n. 1.

Cam pervenerint ad Fontem, Clerus vel se locat hinc inde in duos Choros, vel quasi in gyro pro loci situ; in variis enim Ecclesiis varius est Fortis Baptismalis situs, & idcirco certa, & determinata regula nequit assignari; spectat igitur ad prudentem Cereomoniarium omnia cum debito ordine disponere. Ex Bisso supra §. 7.

Cruciferarius autem semper medius inter Ceroferarios, sistit se prope Fontem, sed ante Cancellos, ita tamen, quod hi faciem Celebrantis respiciant, ibique stent cum Acolytho Cerei, & Ceroferario, tamquam immobiles. Horatius Christiani scilicet. 7. de Sabbato Sancto cap. 5. de Benedictione Fontis Baptismalis n. 5. Celebrans vero medius inter Diaconum a dexteris, & Subdiaconum a sinistris; ex Cereomoniâ Episcop. supra, aliquantulum post eum; antequam ad benedictionem Fontis procedant, deposito Bireto, cantabit in tono Feriali manibus junctis (sustinente Librum aliquo Acolytho, vel posito Libro super Legile) & ad Orationes Ministri Sacri elevent semper simbras Pluvialis. Ex Cereomon. Episcop. l. 1. r. 8. §. 35. Dominus vobiscum, deinde præmissa Oramus, inclinato Capite Cruci, simplici inclinatione de more, dicit Orationem: Omnipotens sempiternus Deus, respice, &c. ut in Missali. Bissus supra §. 6. Hæc autem Oratio, si Fons Baptismalis sit in Ecclesia,

RUBRICA.

20 Ubi vero non est Fons Baptismalis, finita ultima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans Casulam deponit, & (b) cum Ministris ante Altare procumbit: & aliis omnibus genuflexis, (c) cantantur Litanie in medio Chori a duobus Cantoribus, utroque Choro idem simul, respondente. Cum autem perventum fuerit (d) ad V. Peccatores, te rogamus, Sacerdos, & Ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam induuntur Paramentis albi coloris, pro Missa solemniter celebranda, & interim (e) accenduntur luminaria Altaris. (f) In fine Litaniarum cantantur solemniter, Kyrie eleison, & repetuntur, ut in Missa moris est.

G A V A N T U S.

(b) Cum Ministris. Et hi quoque in Albis procumbunt ex communiori usu Ecclesiarum Romanæ. Deponunt tamen Planetas plicatas paulo ante, Peccatores. *Ceremon. Episcop. lib. 2. c. 27.* quod etiam mihi magis placet, cussini coriacei dari possunt sub eorum capitibus, & Celebrantis.

(c) Cantantur Litanie. Ita Ordo Romanus. Litaniz, idest, deprecationes. *Amalar. lib. 1. c. 28.* quibus significatur confortium Sanctorum cum nuper baptizatis, *Raban. lib. 2. cap. 28.* Hæc vero non inchoantur apud Fontem, sed apud Altare, *Cerem. Episc. lib. 2. cap. 28.* Aliqui scribere gesimandum illud: *Per Sanctam Resurrectionem tuam;* sed nullo antiquo Auctore: immo contra Bullam Pii V. quæ additiones prohibet.

(d) Ad peccatores. Discedunt in Sacristiam, ut dicitur etiam in *Missali Vatic. Vol. 474.* si vicina est; alioquin in locum viciniorem, & decentem post Altare; omnino ante Altare nemo Episcopo inferior est vestiendus, licet sit loci superior, non enim est illi communicanda Episcopalis prerogativa, nisi Mitra utatur.

(e) Accenduntur luminaria. *Sacramentarium Gregorianum, & Ordo Romanus,* ad Agnus Dei, accendi jubent, quia per Agnum Dei Christum lumen Fidei communicatum est, *Amalar. lib. 1. cap. 30.* sed pallium violaceum removetur ab Altari, ornatur Credentia suis, necessariis ad Missam solemnem, ut supra dictum est.

In fine Litaniarum cantantur, &c. Monet Ordo Romanus, quod cantari debent ita tarde, ut Sacerdos, & Ministri queant procedere ad Altare.

RUBRICA.

31 Interim Sacerdos cum Ministris in Paramentis albis accedit ad Altare, & dicto Psalmo, *Judica me Deus, cum Gloria Patri,* facis Confessionem, ut moris est, in loco con-

sueti; deinde ascendens osculatur Altare, incensat more solito, & finitis a Choro, Kyrie eleison, incipit solemniter, (g) Gloria in Excelsis, (h) pulsantur Campanæ.

G A V A N T U S,

(g) Gloria in Excelsis. Habet Ordo Roman. & Sacramentar. Gregor. * Dicit autem prius de more Celebrans cum Ministris, submissa voce, Kyrie eleison, novies. *Ceremon. Pap. lib. 2. sess. 1. c. 57. & 60.*

(h) Pulsantur Campanæ, jubet Ord. Rom. Pulsari ad Litanias; forte, ut populus vocaretur ad initium Missæ. *Durandus c. 85.* ad Hymnum Angelicum, & convenit, sicuti cessare in Hymnum eodem Fer. V.

Sed adverte, ne majores Campanæ pulsentur, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Ecclesia, ex decreto Concilii Lateranen. *sess. 11. sub Leone X.* sub poena Regularibus centum ducatorum ex Sacr. Rituum Congr. die 21. Martii 1609. & ex tantum eo casu pulsabuntur, quæ sunt intra parietes Ecclesiæ; dato deinde signo a Cathedrali, seu Matrice, dabitur etiam (i) licet detur longe post, Gloria in Excelsis) solemne signum ab omnibus aliis Ecclesiis cum Campanis majoribus. Per Matricem intellige quoque Parochialem in Diocesi; & si plures sint parochiales, eam, quæ aliis major est dignitate: nam ante Matricem hanc non sunt pulsandæ a Confratribus Campanæ, ex Decreto S.R.C. die 9. Febr. 1608.

RUBRICA.

32 Postea Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.

G A V A N T U S.

Quid Episcopus dicat; Pax vobis; Ita Ordo Romanus, contra *Durand. cap. 85.*

RUBRICA.

33 Finita Epistola, Celebrans incipit, Alleluja, & totum decantat ter, elevando vocem gradatim: & Chorus post quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. Postea Chorus prosequitur, V. Confitemini, &c.

G A V A N T U S.

34 Alleluja cantatur in cornu Epistolæ, osculata prius manu a Subdiacono; * & dum cantatur, stant omnes, *Chrem. Pap. loc. cit. c. 57.*

Præcedit, Alleluja, Tractum. Ordo Roman. & Sacramentar. Gregor. & ecce gaudium Paschale, sed non plenum; quia Tractus luctum significat, ut alibi docuimus. Versus, tamen, Confitemini, est de Psal. 117. cujus titulus est, Alleluja, *Raperr. l. 6. c. 11.* est ergo lætitia in spe proxima. *Hugo Psalterium. ubi supra lib. 3. cap. 29.* Versus & Tractus habetur in *Anciphonario Gregor.*

RUBRICA.

35 Ad Evangelium non portantur luminaria, sed tantum Incensum, petitur benedictio, & alia sunt de more.

GAVANTUS.

Tradit Ordo Roman. & significantur aromata mulierum ad monumentum, sine lumine Fidei: quia putabant Christum hominem mortuum. *Alcuin.* Devotio aderat, fides obscura erat, *Durand. loc. citat.* Evangelium legitur a Celebrante in cornu Evangelii, ut alias, post cantatum a se tertio: *Alleluja.*

RUBRICA.

36 Non dicitur, (i) Credo, sed finito Evangelio, Sacerdos dicit, Dominus vobiscum. B. Et cum spiritu tuo, & postea, Oremus, (1) non dicitur Offertorium.

GAVANTUS.

Hæc Ordo Romanus.

(i) Credo. Quia nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi.

(1) Non dicitur Offertorium. Quia mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulcrum. *Alcuin.* neque habetur in Sacram. Greg. Subdiaconus defert ad Altare una cum Calice Bursum Corporalium. Ad Lavabo, dicitur Gloria Patri.

37. De Communicantes, & Hanc igitur oblationem, ubi etiam de Præfat. propriâ, vide supra in Rubr. gener.

RUBRICA.

38 Dicitur. Pax Domini sit semper vobiscum, sed (m) pacis osculum non datur: (n) Agnus Dei non dicitur, nec (o) Postcommunio, dicuntur tamen tres consuetae Orationes ante Communionem.

GAVANTUS.

(m) Pacis osculum non datur. *Ord. Rom.* quia nondum dixerat Christus Apostolis, Pax vobis.

(n) Agnus Dei. *Ord. Rom. & Sacram. Greg.* inquit *Alcuin.* ob silentium mulierum, quæ nondum credebant Christo Redemptori animarum ad tollenda peccata mundi, *Durand. c. 85.*

(o) Postcommunio. Hæc omittitur, quia in hac Missa non communicabant, tempore nimis *Durandi*, introducta etiam tunc nova consuetudine celebrandi hanc Missam mane; sed in die sequenti communicabant cum Cathecumeni, tum alii, quod nota (contra quosdam, qui gratis oppositum scripserunt) ne communicet alius a Celebrante in hac Missa noctis, vel Vesperæ sunt vice *Y. Communio, & Postcommunio*, ut scribit *Durand. loc. cit.*

RUBRICA.

39 Post sumptionem Sacramenti, (p) pro Vesperis in Choro cantatur Antiphona, Alleluja, Alleluja, & Psalmus Laudate Dominum omnes gentes, cum Gloria Patri, in fine, & post repetitur eadem Antiphona. Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in Cantu incipit Antiphonam ad Magnificat.

GAVANTUS.

Non deponitur a Celebrante Casula, ut affirmat Pluviale, quod aliquando fecere perperam nonnulli; quia nondum est finita Missa.

(p) Pro Vesperis. Hoc Sabbatum proprie non habet Officium, ex *August.* & *Alcuin.* & quæcumque hic habentur pro Vesperis, eadem sunt in Ordine Romano; si habet Officium, hoc terminatur in Vespera, non in Missa, ut sine fine laudetur Christus, qui morte sua nos redemit. *Durand. ibid.* Sed verius finitur Officium in Missa, cum, *1to Missa est*, quaestio est de nomine. Porro Antiphona, *Alleluja*, convenit, ut intonetur a digniori, qui est in Choro.

RUBRICA.

40 Deinde cantatur, Magnificat, cum, Gloria Patri, in fine, & sit incensatio, (q) ut alias in vespis. Repetita Antiphona Celebrans dicit, Dominus vobiscum.

GAVANTUS.

Ministri cum Celebrante dicant Psalmum, Magnificat, in cornu Epistolæ, uti stant ad Introitum Missæ.

(q) Ut alias. Incensatio item fit eodem modo, quo initio Missæ; sed præterea incensantur alii in Choro.

41. Extra Chorum dicuntur Vesperæ, ut in Breviario adnotatum est: & nos in Commentariis Rubric. Breviarii opportunius de his dicemus.

42. Ad Orationem ultimam usque ad finem, omnino servantur omnia, quæ in fine Missæ alias præscripta sunt.

43. Peracta Missa, quaeritur: An aliz Missæ celebrari queant? *Microlog. c. 53.* concedit, si necesse fuerit, & a Litania incipere docet, omis- sis Lectionibus, inquit, auditis. *Megant Novari c. 25. n. 88. & Francolin. tract. de tempor. Hor. Canon. c. 30. n. 2. & 9.* quia usu receptum est, ut unum tantum Sacrificium fiat solemne, nullusque est Introitus, ut in Sabbato Pentecostes, nisi dicas cum *Hugone supra*, Lectiones omnes habere vicem Introitus. Unde & Sacerdos habet Casulam tunc, & iubetur eas legere submissa voce ad Altare. *Serius in 4. dist. 13. q. 2. art. 2.* concedit hæc lege ut celebretur Superioris concessu, & auctoritate, sed *Alex. qui lib. 10. c. 24. quæst.*

Altaris, ibique de more incipit intonare solemniter: *Gloria in excelsis*, & juxta solitum peraguntur reliqua, ut in aliis Missis. Hippolytus a Portu *supra* art. 4. Rubr. 11. n. 5.

LI. Rubr. & Gavant. lit. h. -- *Pulsantur Campana, &c.*) Intonato Hymno *Gloria in excelsis*, & non prius, pulsantur omnes omnino Campanæ, quæ sunt in Ecclesia, & Capellis, & tintinnabula, quæ inserviunt ad elevationem Sacramenti in Missis Privatis: præterea pulsantur & Organa, ubi habentur, sed Chorus non prosequitur Hymnum, nisi postquam desierit omnino sonitus Campanularum, Lohner *par. 4. n. 12.* Castaldus *supra* n. 7. & Organorum existentium intra fines Ecclesiæ, alioquin confunderentur voces cantantium in Choro, cum sonu prædictarum campanarum. Castaldus *supra* n. 6. Lohner *loc. supra cit.* Bauldry *supra* n. 11. Hippolytus a Portu *supra* n. 6.

LII. Rubric. & Gavant. lit. i. -- *Sed adverte ne majores Campana, &c.*) Majores tamen Campanæ existentes in Turri Campanaria, non debent pulsari nisi postquam pulsatæ fuerint Campanæ Ecclesiæ matricis, scilicet principalis in eo loco, etiam si esset tantum parochialis, quod verificatur respectu Ecclesiarum, sive Regularium, sive Confratrum, eaque omnia certa sunt, etiam ex Decretis a S. R. C. editis, quæ mox a nobis allegabuntur; hinc fit, ut hoc solemne signum in Campanili detur, aliquando longe post Hymnum *Gloria in excelsis*, in Ecclesia decantatum.

Decretum allegatum a Gavanto *supra*, de pulsatione talium Campanarum, confirmatum etiam fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice *sub* n. 568. in quo statuitur primam pulsationem Campanarum in Sabbato Sancto, non esse de iuribus mere Parochialibus, sed spectare ad Ecclesiam digniorem, juxta Constitutionem Leonis X.

Prædicta Decreta observari debent etiam si Ecclesia aliqua Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, pro quare, apud Gavantum in Manuali Episc. v. *Campana in addit. n. 2.* allegatur Decretum a S. R. C. editum sub die 23. Februarii 1619. quod tamen in Regestis Sacre Congregationis, saltem sub tali data non reperitur; non obstantibus tamen prædictis Decretis, ubi Religiosi ex immemorabili consuetudine semper, & continuo consueverunt ad libitum in dicto Sabbato Sancto pulsare Campanas nulla habita ratione, an prius fuerint pulsatæ in Cathedrali, vel Matrice, hujusmodi immemorabilis consuetudo est retinenda, ut pluribus relatis Rotæ Decisionibus, firmat Tamburinus *de Jure Abbatum, tom. 1. disputat. 15. quest. 7. sub* num. 28.

Spectat etiam ad hanc materiam Decretum, quod asseritur editum a S. R. C. sub die 8. Junii 1641. & asseritur a Pascuccio in *Compendio ad Consult. Cam. Jacobi Pignatelli pars. 2. tit. de Regularibus*, in quo habetur -- Ad effectum pulsationis Campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare Ecclesiam esse Parochialem, Antiquiorem. Digniorem, & Majorem, ex quibus concluditur esse Matricem

-- sed neque hoc Decretum potuit reperiri in Regestis S. C.

LIII. Rubric. num. 32. *Sacerdos dicit Dominus vobiscum, &c.*) Ad finem Hymni surgentibus Clericis, & deinde Ministris Sacris, surgit & Celebrans e suo scamno, & vadit ad medium Altaris per longiorem viam cum debitis reverentis Choro, & Altari, & peragit omnia, ut in aliis Missis, & cantat Orationem, prout in Missali. Hippolytus a Portu *supra* n. 7. sed est hic observandum, quod ad Orationem Missæ Chorus non genuflectit. Bissus *lit. C, n. 29. §. 10.*

LIV. Rubric. & Gavant. num. 24. -- *Alleluja cantantur in cornu Epistolæ, &c.*) Cantata Epistola a Subdiacono, ipse Subdiaconus osculatur de more manum Celebrantis. Gavantus *supra*, & accipit ab eo benedictionem: deinde, & non prius, contra nonnullos, ipse Celebrans incipit gravi voce cantando, stans adhuc in cornu Epistolæ cum Ministris Sacris, ut ad Introitum: *Alleluja*; omnibus in Ecclesia stantibus: ex Gavanto *supra*; quo semel cantato a Celebrante, ut in Missali notatur, Chorus in eodem tono, & voce illud repetit: dende Celebrans elevando vocem gradatim (qui ideo advertere debet, ut prius voce demissiori incipiat, ut secundo, ac tertio illam absque indecentia elevare possit) secundo, & tertio repetit in cantu *Alleluja*, & idem repetit Chorus post quamlibet vicem. Hippolytus a Portu *Rubr. 12. in adnot. num. 3.*

LV. Rubric. & Gavant. eodem num. 34. *Præcedit Alleluja, Tractum, &c.*) Decantato tertio *Alleluja*, Chorus prosequitur *Ps. Confitemini, &c.* quo finito, cantat Tractum. Ita etiam Celebrans dicto tertio *Alleluja*, legit submissa voce prædictum *Ps. Confitemini, &c.* & Tractum, ut in Missali, scilicet *Laudate Dominum, &c.* Turrinus p. 3. *sect. 2. c. 3. §. Cantata Epistola*, Corsetius *de Sabbato Sancto tract. 1. c. 8. n. 21.* & alii communiter.

LVI. Rubric. num. 35. -- *Ad Evangelium non portantur luminaria.*) Sed Ceroferarii stant manibus junctis a lateribus Subdiaconi, & signant se cum Diacono, cum non teneant candelabra. Bauldry *supra* num. 14. A Portu *supra* Rubr. 13. in *adnot. n. 3.* Incensum tamen, ut alias, impositum prius in Thuribulo, & benedictum de more, deferretur, & Liber Evangeliorum incensatur de more.

LVII. Rubr. & Gav. lit. I. -- *Non dicitur Offertorium, quia Mulieres, &c.*) In Missa hujus diei non dicitur deprecatio illa, quæ Offertorium communiter appellatur. Hujus omissionis rationem mysticam, ex Alcuino desumptam, assert noster Gavantus, nimirum, quia Mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulcrum. VValfridus Strabo *de Rebus Eccl. cap. 22.* postquam cum Alcuino prædictam rationem mysticam retulit, dicendo, agens de Sabbato Sancto Paschæ. *Non cantatur offerenda* *ad memoriam reduciur Sacrificium seu silentium Mulierum: ipsæ enim tantummodo unguenta detulerunt.* Prosequitur deinde, & assignando aliam rationem literalem; cux hæc non dicatur Offertorium ait:

ait: Cuius vero credamus priscis temporibus PP. Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Pascha observamus. Hæc præfatus Strabo; Berno vero Abbas Augiensis cap. 1. de Rebus ad Missam spectantibus, adoptando eadem ferme verba Strabonis, adstruit; Offertorium, quod inter offerendum cantatur, quamvis a pricis Populi consuetudine &c. fieri possunt cum veraciter credi possit priores Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Pascha solemus observare. Mensigitur laudatorum Auctorum est antiquitas, dum offerebantur dona, & fiebant oblationes a Populo, nihil recitari solere a Cantoribus, & hanc veterem disciplinam conservatam fuisse in Missa Sabbati Sancti Paschæ. Horum opinioni adhæret etiam noster P. Franciscus Berlendi in sua erudita dissertatione de oblationibus §. 4.

Prædictæ sententiæ ego quoque accedo, postquam pene mihi persuaseram in Missa huius diei, ideo prætermitti Offertorium, quia cum Gavanto supra lit. O, credebam, quod in hac Missa nemo communicaret, & hinc quasi inferebam, neque in hac Missa antiquitus factas fuisse oblationes a Populo, quibus prætermittis, rationabiliter inferri poterat, quod pariter prætermittebatur Antiphona, quæ Offertorium appellatur; hæc siquidem instituta fuit, ut cantaretur a Choro, dum a Populo porrigebantur dona, & fiebant oblationes. Rursus Mos antiquus erat, ut qui communicandus non haberent, offerre pariter prohiberentur, idque constat ex Concilii Illiberitani canone 18. in quo habetur: *Episcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere*: Ex quo colligitur, quod omnes, qui communicabant, panem, & vinum offerebant, ex quibus Eucharistia conficeretur, & ita ex suis oblatis reficerentur, ut tradit etiam Cardin. Bona lib. 2. cap. 8. num. 4. unde cum jure communicandi annexum erat jus offerendi; quæ confirmantur etiam auctoritate S. Eligii Episc. Noviomienfis, qui obiit anno Christi 665. & in sua Homilia ait: *Hæc dicit Apostolus, quia Corinthii, qui per predicationem ejus ad finem venerant, solebant in hac die offerre ad Ecclesiam panem, & vinum, & dabatur Sacerdoti ad consecrandum: expletisque mysteriis, unusquisque quod dedit, accipiebat*. Quibus omnibus positis, quasi arguebam, & quidem cum fundamento, quod si in Missa huius Sabbati nemo Corpus Christi Domini de manu Celebrantis accipiebat, ut censet Gavanto supra, nemo pariter panem, & vinum ad Ecclesiam deferrebat, & ad Altare offerebat, & ideo in hac Missa Antiphona, quæ Offertorium dicitur, omitteretur. Quæ quidem opinio confirmari poterat ex iis, quæ laudatus Pater Berlendi adstruit cit. §. n. 4. nimirum, quod antiquitus in Missis Defunctorum, quia privata omnino erant, nulla fiebat oblatio, sicut pariter nulla interveniebat Communio, nisi ipsiusmet Celebrantis, id quod comprobatur auctoritate S. VVillelmi lib. 1. suarum Constitutionum *Elfragenium*, ubi legitur: *Si Mis-*

sam Defunctorum cantat, nemo nisi ipse solus, communicat. Sed si vivorum Missa est, sic quoque tenendo dat pacem Converso, &c. Quæ quidem Constitutiones requiruntur in Veteri Disciplina Monastica Pater Hergott; prædicta vero verba leguntur p. 457. Idem etiam comprobari poterat auctoritate eruditissimi Gabrielis Albaspinzi Aurelianensis Episcopi, qui lib. 1. suarum observ. c. 17. ait: *Ideo in mortuorum Sacris osculum non persolutum esse, quod olim privata essent illa Sacra, non autem Solemnia, hoc est, non essent instituta, ut eis publice Fideles omnes communicarent, perinde, atque in Dominicis, Festisque diebus fieret*. Id autem apparet ex Can. 4. Concilii 2. Vasensis, ubi discrimen ponitur inter Solemnia, mortuorumque Sacra. Itaque cum in his Sacris non communicaretur, nullum etiam osculum dabatur, quod quidem Symbolum quoddam, & argumentum erat communionis Fidelium, eoque tantum nomine permittebatur, ut ad Communionem Fideles prepararentur, & ad mutuam benevolentiam excitarentur. Hæc præfatus Auctor; ex quibus omnibus validum defumi poterat argumentum in favorem prædictæ opinionis, cui libenter adhærerem, si subsisteret illud assumptum Gavanti, quod in Missa huius Sabbati, utpote nocturna, nullus alius a Celebrante communicabat, sed solum in die sequenti, quo cum Cathecumeni, tum alii Sacramenti Eucharistici participes fiebant.

Verum prisca evolvendo monumenta Liturgica relata a Martene infra citando, Ordinem Romanum primum inter vulgatos a Joanne Mabillon, præsertim vero Sacramentarium Gelasianum, cogor omnino recedere ab exposita Gavanti opinione, & sustinere cum Domino Grancolas in Breviario Romano lib. 7. cap. 21. cum Petro Moretto in sua Erudita Disceptatione Epistolari de Ritui variandi chorale indumentum &c. n. 14. & cum aliis, cogor, inquam asserere, quod in hac Missa omnes communicabant, non solum Neonati, sed reliqui quoque Fideles cæterarum Synaxeon more; idque patet ex Collectis huius Missæ descriptis in allegato Sacramentario Gelasiano lib. 1. cap. 45. in Oratione siquidem, quæ Postcommunio dicitur, hæc præcisa verba leguntur: *Fracta quesumus, &c. ut Divino munere satiati, & sacris mysteriis innovemur, & moribus*. Ex quibus evincitur Eucharistico pane omnes refectos fuisse, non vero solum Sacerdotem. Rursus quod in eadem Missa factæ fuerint oblationes, etiam pro Cathecumenis recentibus baptizatis, colligitur ex verbis, quæ habentur in præcedentibus Orationibus. Prior enim & secretis Gelasianis ait: *Suscipe quesumus Domine, & plebis tuæ, & tuorum hostiarum venatorum: ut, & Confessione tui nominis &c.* Altera vero Secreta incipit his verbis: *Suscipe Domine preces Populi tui cum oblationibus hostiarum &c.* Ex quibus liquet in prædicta Missa profecto factas fuisse Oblationes, & Cathecumenorum, & aliorum Fidelium; quapropter iterum dico, nullb modo sustineri posse, ideo in hac Missa prætermitti Antiphonam, quæ dicitur Offertorium, quia in eadem nulla fiebant

Populi Oblationes, in quibus offerendis recitabatur a Choro prædicta Antiphona.

Aliam igitur rationem assignare debemus, propter quam, nunc juxta Ritum Rom. Ecclesiæ, non recitatur, neque Antiphona, quæ *Offertorium*, neque alia, quæ *Communio* dicitur. Unde præter rationem, quam adducunt superius allegati Auctores Strabo, & Berno Augensis, dici etiam posset, & fortasse probabilius, quod prædictæ Oblationes pro *Catecumenis* (ipsi enim, teste Ambrosio in *Prologo ad expositionem Psalmi 118.* neque hac die, neque in tota Baptismi sui Octava offerebant) fiebant ab eorundem Susceptoribus, quorum magnus erat numerus, quia pro uno *Catecumeno* baptizando non unus tantum, sed duo, vel tres, immo plures etiam Susceptores destinabantur, ut ostendit Martene lib. 1. de *Antiquis Ecclesiæ Ritibus* cap. 1. art. 16. num. 12. & isti constituebant probabiliter, si non totam, maximam saltem partem illius plebis, de qua fit mentio in prædictis Collectis Gelasianis; probabile autem est prædictos Susceptores hac die detulisse suas oblationes antequam inchoaretur Missa, nam cum ante Missam Baptisma conferretur, iidem occupati erant in exuendis, & induendis suis *Catecumenis*, cæterisque Muniis exequendis, quapropter non poterant apud se Oblationes retinere, ut illas tempore consueto ad Altare deferrent; proinde necessum erat, ut delatio talium oblationum sequeretur ante Missam; & hinc probabiliter factum est, quod Antiphona ad offerendum non recitabatur a Choro. Supradicta magis confirmari possunt ex iis, quæ leguntur in *Ordine Romano* n. 46. ubi habetur -- *Illud autem de Parvulis providendum est, ut postquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent Sacramenta Corporis Christi: & omnibus diebus septimana Pascha ad Missas procedant, & parentes eorum offerant pro ipsis, & communicent omnes* -- En igitur, quod omnes communicabant, quod parentes pro Parvulis offerebant: unde manifestum est, quod pro *Catecumenis* Oblationes fiebant a suis Susceptoribus.

Quoniam vero ex cit. Textu Ordinis Romani parvuli postquam baptizati erant, nullum sumebant cibum, nec fugebant lac ab uberibus, antequam Eucharistico Cibo reficerentur, opinandi locus datur, quod in hodierna Missa omitteretur *Offertorium* ad evitandam ejusdem Missæ prolixitatem, quia prædicti parvuli difficillime temperare se poterant ab iteratis, & molestis vagitibus emittendis, si longo temporis tractu jejuni perseverassent: & equidem ad eos cito etiam corporaliter reficiendos, statim ut Sanguis Christi eum Cochleari sumptus e Calice in eorum os infusus esset, illis porrigebatur lac, & mel. Idem agebatur cum Neophytis, ut ipsi tamquam infantes designarentur lacte, & melle nutriendi, juxta illa verba S. Petri: *Quasi modo geniti infantes sine dolo lac concupiscite*. Quod brevis esset hæc Missa ad prædicta incommoda præcavenda, colligitur etiam ex iis, quæ tradit Theophanes Nicænus *Epist.* 3.

ad *Sacerdotes*, in qua ait, quod statim post Baptismum dabatur omnibus *Communio*. Rursus quia Joannes Moschus in *Prælo Spirituali* c. 19. ait antiquam fuisse consuetudinem in Ecclesiâ, ut pueri ante Sacramentum assisterent, & primi post Clericos communicarent; colligitur, ideo invecram fuisse hanc sollicitudinem communicandi innocentes pueros, & infantes, ne jejuni longo tempore permanerent.

Dixi, quod Antiphona *Offertorii* probabiliter omittebatur, ne in longum nimis hæc Missa protraheretur; habemus enim in *Ordine Romano* II. inter evulgatos a Mabillon p. 46. hæc præcisa verba -- *Transit deinde Sacerdos ad suscipiendas Oblationes. Interim Cantores cantant Offertorium cum Versibus, & Populus dat oblationes suas, id est panem, & vinum, & offerunt cum Fanonibus candidis, primo masculi, deinde femina*. Ex quibus colligitur *Offertorii* versus multo simul fuisse constitutos, qui cantabantur a Choro, & quorum cantus toto illo tempore durabat, quo Populus sua dona offerebat; quos ideo Hadrianus Papa, inquit Demochares t. 4. c. 15. voluit germinatos cantari, & geminari, & neutrum omitti. Eos ipsos tamen nunc videmus simplices esse, nec ullum ex illis repeti, nisi in Missa Defunctorum, ut notavit etiam noster Gavantus *infra* in suis doctissimis *Commentariis* ad t. 18. hujus partis 4. sub n. 3. denique ex iis, quæ tradit P. Berendi in sua cit. *Dissert. de Oblationibus* §. 4. n. 6. varix adhibebantur formulæ juxta diversitatem Ecclesiarum, & Liturgiarum in recipiendis, & offerendis Oblationibus, quæ porrigebantur a Populo; unde semper firmum remanet, quod multum temporis impendebatur in exercenda hac functione Oblationum, & idcirco non sine fundamento opinamur in hodierna Missa tales Ritus prætermittos fuisse prolixitatis vitandæ gratia, ob rationes supra adductas, sed omnis ista actio sub silentio complebatur; sicut fiebat antiquissimis Ecclesiæ temporibus.

In eadem Missa non dicitur *Agnus Dei*, quia hæc nova est adjectio; hæc enim deprecatio instituta fuit a Sergio Papi, qui sedit anno 688. ut tradunt Scriptores a nobis citati, cum ex professo egimus de hac deprecatione in parte prima hujus *Theauri*.

Quod spectat ad Antiphonam, quæ *Communio* dicitur, licet antiquitus fuisse cantatam in hac Missa, dum fiebat Populi *Communio*, quia in *Sacramentario Gelasiano*, ut supra innuimus, recitabatur a Celebrante *Oratio Post communionem*; unde inferitur præcedenter fuisse a Choro recitatam Antiphonam istam, quæ *Communio* prænotatur; hæc enim correlativa erant, nimirum Antiphona, quæ *Communio*, & *Oratio*, quæ *Postcommunio* dicitur; quod notat etiam Ordo Romanus Hittorpilii p. 55. asserens juxta Romanos dictam fuisse in hac Missa *Orationem ad Complendum*. In præsentiarum autem ideo omittitur & *Communio*, nec non *Oratio Postcommunio* inscripta, quia earum loco, ut notat etiam Græcolas l. c. & ante ipsum Gavantus *supra*, nec non Durandus, suffectæ sunt *Vesperæ*, quæ *gratiarum*

ciarum actio potius dicenda sunt, quam Officium Vesperarum; hanc rationem jam assignaverat prædictus Ordo Romanus Hittorpil *loc. cit.*

Denique quoad osculum pacis juxta prædictum Grancolas antiquitus in hac Missa non dabatur, quia Romæ reservabatur ad principium Matutini Paschatis, ubi tunc Populi conveniebant ante Ecclesiam, & antequam inchoaretur Officium, sese invicem amplexantes in pacis signum, dicebant *Surrexit Dominus*; Et hoc habetur in eodem Ordine Romano ab Hittorio edito pag. 55. in quo legitur -- In ipsa nocte matutina luce rumpente tenebras surgentes in Ecclesiam veniat, & mutua Charitate se invicem osculantes, dicant: *Surrexit Dominus*. Juxta tamen Ritu Mozarabum, & Ambrosianum pax publice datur in hac Missa, & recitatur Postcommunio, sicuti etiam in veteri Ritui Gallicano.

LVIII. Gav. eadem lit. I -- *Subdiaconus desort ad Altare, &c.* Subdiaconus post redditum librum Evangeliorum secundo Cærem. vadit ad medium plani post Diaconum, dum Celebrans dicit *Dominus vobiscum*, & deinde *Oremus*, & quando Diaconus accedit ad Altare, cantato a Celebrante *Oremus*, Subdiaconus cum debitis reverentiis Choro, & Altari vadit ad Credentiam, ex qua præposito sibi velo humerali de more, sumit Calicem, insuper Bursam Corporalium, & subsequente Acolytho cum ampullis, ea portat ad Altare; a Portu *sup. Rubr. 14. in adnot. n. 2.* quem Calicem collocat inter medium Altaris, a cornu Epistolæ; Diaconus vero stans ad dexterum latus Celebrantis, accipit Bursam, & vadit ad medium ubi erat Celebrans, qui pergens aliquantulum versus cornu dexterum Altaris, cedit ei locum, ut extrahat, & extendat Corporale, ac reponat Bursam ad locum suum de more; quo facto, Diaconus recedit, & Celebrans revertitur ad medium, ubi accipit de manu Diaconi Patenam, & alia facit de more. Turrinus *sup. §. cantato Oremus*.

LIX. Rubr. & Gav. lit. p -- *Pacis osculum non datur, &c.* Quamvis non detur osculum Pacis in hac Missa, ut præscribit Rubr. *supra*, Subdiaconus tamen transit ad dexteram Celebrantis, & discooperit Calicem quando opus erit de more: a Portu *supra Rubr. 15. in adnot. n. 1.*

LX. Rubr. & Gav. lit. p -- *Ero Vesperis, &c.* Facta a Celebrante ablutione post sumptionem Sacramenti, Subdiaconus accommodat (deferente aliquo Acolytho cum debitis reverentiis velum Calicis ad Altare) & reportat Calicem ad Credentiam de more; interim vero, dum Celebrans scilicet sumit ablutionem, Cantor, seu alius, comite secundo Cærem. vel alio, accedit cum debitis reverentiis ad Digniore de Choro, eique de more præintonat Antiphonam *Alleluja* pro Vesperis, quam statim Dignior absque signo Crucis intonat, & Chorus eam bis repetit, ut in Missali, & post Antiphonam cantatur alternatim ab utroque Choro Psalmus *Laudate Dominum omnes gentes, &c.* & post Psalmum iterum repetitur ter

GAVANT. Tom. II.

Alleluja. Capitulum, Hymnus, & V. non dicuntur; omittuntur etiam diebus sequentibus. Postea Celebrans intonat Antiphonam ad *Magnificat*, ut infra, Bauld. Bissus infra citandi, Vinitor *sup. n. 12.* præfatus autem Celebrans facta ablutione accedit in cornu Epistolæ, ubi adhuc retenta Planeta dicit loco Antiphonæ, quæ appellatur *Postcommunio*, submissa voce ter *Alleluja*, subjungens Psalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, cum Ministris stantibus in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ; deinde idem Celebrans, finito cantu in Choro, stans adhuc cum Ministris in prædicto cornu Epistolæ intonat in cantu Antiphonam ad *Magnificat*, nempe, *Vespere autem Sabbati*, ut in Missali, quam Antiphonam postea ipse Celebrans prosequitur submissa voce cum Ministris Sacris, Choro eandem Antiphonam prosequente in cantu. Bauld. *supra n. 17.* Bissus *supra §. 4.* Gerlacus Vinitor *supra*, Hippolytus a Portu *supra n. 5. usque ad n. 9. inclusive*.

LXI. Rubr. num. 40. -- *Deinde cantatur Magnificat, &c.* Cantata Antiphona a Choro, intonatur *Magnificat* solemniter a Cantoribus, Choro alternatim prosequente. Interim vero dum scilicet a Cantoribus inchoatur *Magnificat*, Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ cum Ministris se signat a fronte ad pectus de more (& omnes pariter signant se) & statim cum iisdem accedit ad medium Altaris, ubi facta solita simplici inclinatione Crucis, imponit, & benedicit Incensum in Thuribulo, ministerio Diaconi, & Thuriferarii. Bauld. *sup. n. 18.* Bissus *sup.* Gerlacus Vinitor *sup.* Hallden. *par. 1. tit. 20. §. 3. de Sabb. Sancti. §. Porro*.

LXII. Rubr. & Gav. lit. q. -- *Ut alias, &c.* Imposito, & benedicto de more Thure, Celebrans incensat Altare, ut sit initio Missæ, Sacris Ministris hinc inde stantibus, & eum adjuvantibus, ut de more, elevando posteriorem Planetæ partem, &c. in cujus incensationis fine, ipse Celebrans incensatur a Diacono in cornu Epistolæ stante Subdiacono a sinistris ejus, ut in Introitu Missæ, deinde Diaconus vadit ad incensandum eos, qui sunt in Choro, more consueto, ut ad oblata, comite Cærem. quo facto, vadit versus Altare (semper tamen cum debitis reverentiis eidem Altari, & Choro) ubi stans in plano in cornu Epistolæ cum Thuriferario a dexteris ejus, sed paululum retro, incensat Subdiaconum stantem a dexteris Celebrantis, qui Subdiaconus vertit faciem Diacono, cavens tamen ne directe terga vertat Celebranti. Celebrans vero postquam fuerit a Diacono incensatus, & statim ac Diaconus se contulit ad incensandum Chorum, adhuc stans in cornu Epistolæ cum Subdiacono, ut ad Introitum Missæ, prosequitur tunc, & non prius alternatim cum eodem Subdiacono submissa voce: *Magnificat*, usque ad finem, & post *Gloria Patri, &c.* repetit cum ipso Subdiacono etiam Antiphonam, ibique stat, quousque in Choro sit repetita Antiph. post *Magnificat*, & postea accedit ad medium Altaris, ut infra. Bissus *sup. lit. M n. 25. §. 4.* Subdiacono ut

M 3

supra

supra incensato, Diaconus reddit Thuribulum Thuriferario, qui statim incensat prædictum Diaconum stantem a dexteris Celebrantis in cornu Epist. in secundo gradu Altaris, facie ad Thuriferarium versa. Tum Diaconus, & Subdiaconus stant cum Celebrante in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ, usque dum in Coro fit repetita Antiphona post *Magnificat*. Thuriferarius vero incensato Diacono, factis semper debitis reverentiis, incensat Acolythum, & Populum, & postea facta genuflectione Altari, & reverentia Choro (quando est ante Altare) vadit in Sacristiam, ubi deponit Thuribulum, & Naviculam, & reddit cum reverentiis, ut par est, ad Altare. Bissus *supra* §. 1. Bauld. *supra* num. 18. & 19.

Mox diximus dum cantatur *Magnificat* a Diacono incensandum esse Chorum eo modo, quo incensatur idem Chorus post oblata, & post incensatum Celebrantem; diximus autem *supra* part. 2. tit. 9. n. 74. quod Diaconus, incensato tunc Choro, præcedente Thuriferario, reddit ad Altare per eandem viam, qua venit in Chorum, nimirum a latere Epist. & ibi facta genuflectione, stans in eadem parte Epist. Subdiaconum incensat; hinc idem Ritus debet fervari etiam in præsentī casu incensationis ad Canticum *Magnificat*. Quoniam vero aliqui, nimirum Castaldus in nostro Cærem. l. 1. c. 29. n. 14. Flumara in Cærem. Clericorum Regular. Minor. part. 2. c. 7. Cærem. Clericorum Regular. S. Pauli lib. 1. cap. 1. præscribunt, quod incensato Choro, & præstita a Diacono, & a suo comite reverentia ad utramque Chori partem, & facta etiam genuflectione Cruci, vel Sacramento, idem Diaconus pergit in Presbyterium per latus Evangelii, ubi facta Altari juxta cornu Evangelii genuflectione, incensat Subdiaconum stantem facie versa ad eundem Diaconum, præmissis debitis multis inclinationibus, idcirco iterum super hoc Ritu sermonem instituimus, ut validiori discursu firmetur nostra contraria opinio superius tradita, nimirum quod Diaconus tunc, nempe in Missa, & modo in præsentī casu debeat egredi non per ostium a latere Evang. sed a latere Epist. per quod ingressus est ad incensandum Chorum. Nos igitur versamur in hac opinione, quod Subdiaconus debeat incensari a latere Epist. sive Chorus sit ante Altare (ut concedunt in tali casu etiam Bauldry part. 3. c. 17. art. 7. n. 19. necnon Bissus lit. D, n. 123. §. 34.) sive Chorus sit retro Altare, in quo tamen casu prædicti Bissus, & Bauld. censent Subdiaconum incensandum esse a Diacono a latere Evang. & idcirco etiam juxta ipsos debet Diaconus egredi ab eodem latere Evangelii: sed admittere non possum hanc Ritus variationem in Subdiaconi incensatione, & iterum sustineo semper Subdiaconum incensandum esse a latere Epist. quo firmato, magis congruum mihi videtur, quod completa Chori incensatione debeat ab eodem latere Diaconus egredi e Choro. In hac sententia versantur etiam Doctissimi Monachi S. Mauri; in suo etenim Cærem. lib. 2. cap. 4. n. 25. sermone ha-

bito de Diacono incensante Chorum, ajunt — *In incensatione Chori peracta, profundo se inclinabit versus ipsum Chorum in suprema parte circa medium, & reversus ad Altare, genuflectet ubi prius ante discessum, stansque a latere Epistolæ thurificabit Subdiaconum duplici ductu* — Certum autem est ibi sermonem esse de Choro existente retro Altare, ut ex eorum consuetudine, necnon ex contextu verborum manifeste id colligitur. Si autem juxta ipsos debet Diaconus stare a latere Epistolæ dum Subdiaconum thurificat, quis inficari poterit magis congruum esse Diaconum egredi ab eodem latere, quam a latere Evangelii? alias egrediendo ab hoc latere deberet perficere totum gyrum Presbyterii, & genuflectere in medio, non vero in eodem loco, ubi prius ante discessum a Presbyterio. Omnes illi, qui censent Subdiaconum esse incensandum a latere Evangelii, ideo moventur ad hoc asserendum, quia firmiter tenent, eos, qui a Choro discedunt, & ad Capellam pergunt, semper egredi a latere Evangelii; ex quo autem Diaconus servando hanc regulam debeat ab eodem latere egredi, ne totum gyrum Presbyterii perficiat, congruum judicant, illum se a latere Evangelii sistere, & in eo situ Subdiaconum ad ejusdem Diaconi faciem vertentem thurificare; nos vero e contra magis invariabilem judicamus dispositionem illam, qua præscribitur Subdiaconum semper incensari debere a latere Epistolæ, & facie versa ad idem latus, ad quod versus incensatus fuit Celebrans, sicut ob eandem rationem ad idem latus conversus debet incensari Diaconus a Thuriferario; & idcirco suadetur in hoc casu minus incongruum esse variari regulam illam, quod discedentes e Choro debeant egredi a latere Evangelii: & revera Acolythi in Missa Solemni, celebrante aliquo in Dignitate constituto, quando deferunt bacile, & bucale argenteum: necnon mapulam ad lavandas, & tergendas manus Celebrantis, quia id præstare debent a latere Epistolæ, ab eodem latere exeunt a Choro prædicta deferentes, non vero a latere Evang. faciendo totum gyrum Presbyterii; cum igitur Diaconus debeat pariter incensare Subdiaconum a latere Epistolæ, ab eodem latere egredi magis congruum videtur quam a latere Evangelii.

Superest hoc solummodo advertendum, quod juxta Cærem. prædictorum Clericorum Sancti Pauli, Diaconus post incensatum Celebrantem, quis non discedit a medio Capellæ, sed a latere Epistolæ, nullam debet facere genuflectionem, e contra vero juxta Cærem. Clericor. Minor. & Monachorum S. Mauri, præscribitur talis genuflectio, quam nos quoque approbavimus; in hoc unusquisque sequi potest consuetudinem suæ Ecclesiæ.

LXIII. Gav. num. 42. — *Ad Orationem ultimam, &c.* Circa finem Antiphonæ, quæ repetitur a Choro post *Magnificat*, Ministri Sacri locant se unus post alium retro Celebrantem in recta linea & hoc modo procedent ad medium Altaris cum eodem

eodem-Celebrante; qui finita Antiphona a Choro, & osculato Altari, ad Populum conversus dicit: *Dominus vobiscum*, & prosequitur Missam more solito usque ad finem, ut supra, hoc tamen notato, quod Diaconus dicit: *Ite Missa est* cum duplici *Alleluja*, ut in Missali. Bauld. *sup. n. 20.* Bissus *supra* §. 8. Gerlacus Vinitor *supra* n. 13.

Tandem finita Missa, factis debitis reverentiis Cruci Altaris, & Choro, & acceptis biretis de more redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, vel Imagini debita reverentia, & postquam Sacras Vestes exuerint, mutua sibi gaudia Paschalia annunciant, factis sibi invicem mutuis reverentiis, & quasi amplexibus, & idem fit ab omnibus de Choro, & deinde omnes laxi in Domino recedunt. Bauld. Gerlacus Vinitor *supra*, Hippolytus a Portu *supra* num. 16. Halden *supra*.

Post Missam aliquis Sacerdos paratus Superpelliceo, Stola, & Velo humerali albi coloris cum Clericis, fices deferentibus, reportat Pyxidem cum Sanctissimo Sacramento ex Oratorio secreto ad Tabernaculum ordinarium, seu solitum. Bauldus *sup. n. 21.* Gerlacus Vinitor *supra* n. 14. Turrinus *par. 3. sect. 2. cap. 3. de Sabbato Sancto* §. *Reportetur*.

LXIV. Gav. num. 43. — *Peracta Missa* quaritur, an alia Missa celebrari queant, &c.) Hoc dubium discutitur etiam a Cistaldo *lib. 3. sect. 8.* & a Bissio *lib. 5. n. 7. §. 1. & 2.* ubi fatetur se non posse refellere sententiam affirmativam, quia scit nonnullos doctos, & timoratae conscientie viros eam in praxi aliquando reduxisse; tum etiam quia multi DD. & quidem fere in omnibus maxime venerati eam apertissime tuerentur; Verum nullo modo tenenda est praedicta sententia affirmativa, quia nonnulla emanarunt a S. C. & Summis Pontificibus Decreta, quae expresse prohibent in hac Feria Celebrationem cujuscumque Missae Privatae, in quacumque Ecclesia, & Oratorio, & non concedunt nisi Celebrationem unius Missae Solemnis, & Conventualis; Id patet in Decreto edito S. R. C. die 11. Februarii 1690. approbante PP. Alexand. VIII. die 11. Martii ejusdem Anni, & datum in nostro Indice *sub n. 495.* In alio pariter Decreto edito die 11. Januarii 1693. in una Galliarum, quod exhibetur in nostro Indice *sub n. 504.* Denique idem colligitur ex alio Decreto edito die 13. Julii 1697. in una Januaria. & dato in nostro Indice *sub num. 515.*

LXV. Gav. eodem num. 43. — *Quod accidere potest, quando Festum Annunciationis incidit in Sabbatum, &c.*) Praedicto loco Gavantus prius videtur concedere, quod si in Sabbatum Sanctum incidat Festum Annunciationis, possit a Superioribus concedi facultas celebrandi aliquas Missas, sed non nisi post inchoatum saltem solemne Sacrificium; num. tamen 45. tenet etiam in tali casu non esse celebrandam, nisi unicam Missam Solemnem. Verum etiam pro talis contingentia facti satis provisum est ab Apostolica Sede per sua Decreta, quid faciendum sit, si occurrat praedictum Festum in Sabbato Sancto, nimirum esse transfe-

rendam ejus Officium una cum praeepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus ad Fer. II. post Dom. in Albis, quod quidem Decretum editum fuit a S. R. C. die 11. Martii 1690. & est illud idem, quod supra innuimus, dato in nostro Indice *sub n. 495.* de quo Decreto pariter sermonem fecimus supra agentes de Ritibus servandis in Feria sexta Parasceves, & iterum sermonem faciemus de eodem in nostris Additionibus, & observationibus ad Gavanti Commentaria in Rubricis Breviarii Romani. Solum hic advertimus iterum, quod si Festum Annunciationis in dicto casu, ob festum altioris Ritus occurrat in praedicta Fer. II. post Dom. in Albis, deberet protrahi, quo ad recitationem Officii, non ideo protrahenda esset obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus in illa Feria, sicuti de facto fit, quando accidit tale Festum Annunciationis in Fer. V. in Coena Domini, tunc enim, ut diximus, licet transferatur Officium, & Missa, non tamen protrahitur Festum, sed hoc servatur in illa Feria, observando praeeptum audiendi Sacrum, & abstinendi ab operibus servilibus. Deinde advertendum est, quod licet modo Festum Annunciationis, quando id incidit in Parascevem, aut Sabbatum Sanctum, ex vi praedicti Decreti, tam in foro, quam in Choro transferatur, non tamen permittit eadem S. C. sed potius prohibet alia quoque Festa, si quae accidant in aliqua Dioecesi similiter in foro transferri, quando die suo celebrari Officium, ac Missa non possunt.

LXVI. Gav. num. 47. *In Octavis Pascha distribui solitus fuit Cereus, &c.*) In utraque Cerei Paschalis benedictione ab Enodio relata, de qua supra mentionem fecimus, ait ipse ab eodem Cereo benedicto decerptas fuisse a Fidelibus aliquas particulas contra procellas; Hinc nonnulli arbitrantur Agnos Cereos, qui vulgo Agnus Dei appellantur, originem trahere, de quibus Amalarus *lib. 1. de Divinis Officiis cap. 16.* ait: *Libellus Romanus narrat eodem die (scilicet Sabbato Sancto) benedicti ceram oleo mixtam, indeque fieri Agnos, eosque reservari usque ad Octavas Pascha.* Idem scribit Alcuinus, & idem praescribitur in Ordine Romano, quibus adscriptur Durandus in *lib. 6. c. 79.* ubi sic ait: *Hac die Avolythi Romana Ecclesia facit Agnos de cera nova benedicta, vel de cera Cerei Paschalis Anni praecedentis, admixto Chrismate, qui in Sabbato in Albis in Ecclesiis per Dominum Papam distribuuntur.*

LXVII. Gav. num. 48. — *Roma varia est consuetudo, &c.*) Ultra dies a Gav. descriptos, in quibus accendi debet Cereus Paschalis, placet etiam, immo videtur conveniens usus accendendi dictum Cereum in Festis Apostolorum, Patroni, ac Titularis, & Dedicationis Ecclesiae, & in omnibus Festis Sanctorum de praeepto; Immo & in diebus Festis Sanctorum, non de praeepto, sed solemniter in Choro celebratis. Item accendi potest Cereus in Missa non solemni, sed Parochiali die Dominico, & in omnibus Festis Sancto-

rum. Item in Missis Votivis solemnibus pro re gravi, dummodo non adhibeatur color violaceus, unde non est accendendus in Missis majorum, minorumque Litaniarum, & in aliis similibus, & a fortiori accendi non debet in Missis Defunctorum, licet cantatis.

Advertendum tamen est, quod in die Sancto Paschæ accenditur dictus Cereus ad totum Matutinum Solemne, & Laudes, item in Missa ad Vesperas, & Completorium. Duobus vero sequentibus diebus Dominicis, & Festis Sanctorum accenditur ad Laudes, Missam solemnem, & Vesperas. Ex Castaldo lib. 3. *fest. 9. c. 8. num. 3.* & 4. Bauld. *supra num. 24.* Memoriale Rituum *supra n. 17. de Vesp. Sabb. Sancti. a num. 1. ad 6. usque inclusiva.*

LXVIII. Gav. num. 49. *Postremo a primis Vesperis Ascensionis usque ad finem Evangelii, &c.* in die Ascensionis accenditur ad primas Vesperas, Laudes, & Missam solemnem usque ad Evangel. quo dicto statim extinguitur, & completa Missa solemni, seu Parochiali, removetur a Candelabro & repostatur in Sacristiam, & non amplius accenditur, nisi ad Sabbatum Pentecostes in benedictione Fontis. Castaldus *supra*, Memoriale Rituum *Majoris Hebdomada sup. n. 6.*

LXIX. Gav. num. 50. *Candela tres, &c.* Post Missam extinctis Cereis Altaris, & Cereo Paschali, extinguuntur etiam tres supradictæ Candelæ in cuspide Arundinis positæ, quæ amplius non accenduntur, & ideo Arundo ipsi amovetur omnino, Bauld. *supra n. 21.* Memoriale Rituum *supra n. 33.* A Portu *supra n. 16. §. Arundinis Candela.*

Supereſt nunc, ut exhibeamus ſequentia Decreta, quorum primum eſt — Cereus Paſchalis regulariter accendi debet ad Miſſas, & Veſperas ſolemnes, in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albiſ & Dominicis, uſque ad Aſcenſionem; In aliis ſervanda eſt conſuetudo Locorum. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in noſtro Indice *ſub n. 68.*

Secundum vero eſt — Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non ſunt de juribus mere Parochialibus, ut declaravit S. R. C. die 10. Decemb. 1703. & datur in noſtro Indice *ſub n. 566.*

De Ritibus peragendis in eodem Sabbato Sancto, in Minoribus Eccleſiis.

De præparandis pro omnibus functionibus in hac die perſolvendis. §. I.

Extra Portam principalem Eccleſiæ præparetur Menſa cum Mantili albo, & ſuper eam legile primum, ſeu Cuſſinus cum Miſſali, Pelvicula, ſeu Patena cum quinque globulis Incenſi; Thuribulum, & Navicula cum Thure; Vas aquæ benediſtæ cum Aſperſorio: Manipulus, Stola Diaconalis & Dalmatica albi coloris; Laterna cum candelula, & lignis ſulphuratis. Item prope dictam Menſam tripes cum foculo, in quo accendi debent Carbo- nes pro novo igne; Forcipes ferreæ, Arundo ornata cum tribus candelis in ſummitate.

In Eccleſia paretur Altare majus cum Cruce; & Candelabris ſeſtivis; Duplex in eo pallium, album ſubtus, & violaceum deſuper; Pes ligneus, vel baſis marmorea in latere Evangelii, pro ſirmanda Arundine in eodem latere; legile velo albo conteſtum pro Præconio cantando. Cereus benedicendus aptatus in Candelabro magno a latere pariter Evangelii, *ut ſupra*; Lampades compoſitæ.

In Abaco ejuſdem Altaris præparetur Menſa mantili albo compoſita, Miſſale pro Præconio, & Miſſa, Calix cum ornamentis albi coloris, Pelvicula cum urceolis Vini, & Aquæ, & cum Manutergio.

In Sacriſtia præparentur quatuor Superpellicea pro Clericis. Amictus, Alba, Cingulum, Stola, & Pluviale coloris violacei; Item Manipulus, & Planeta violacea, nec non Manipulus, Stola, & Planeta coloris albi. Velum pro humeris albi coloris, & Cerei pro aſportatione Pyxidis, & Cruz Proceſſionalis.

In Baptiſterio ſiadeſit, præparentur ea, quæ diximus *ſupra*.

De principio Officii uſque ad benedictionem Cerei §. II.

Extra Eccleſiam excutitur a Sacriſta, vel ab alio novus ignis e ſilice, & accenduntur Carbo- nes in foculo, & hora competentis quatuor Clerici accipiunt Superpellicea in Sacriſtia, & diſponunt omnia ſuis locis. Dito ſigno cum Crotalo, Celebrans lotis manibus accipit Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, & Pluviale coloris violacei, & deinde procedit ad Portam principalem Eccleſiæ hoc ordine.

Primus Clericus manibus junctis; tertius Clericus cum Cruce proceſſionali, Celebrans inter duos Clericos.

Extra portam Clericus cum Cruce ſiſtit in limine portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi verſa ad Celebrantem. Celebrans ante Menſam collocatam inter ipſum, & Crucem, ibidem ſtans ex Miſſali poſito ſuper legile, legens benedicat ignem tribus Orationibus, deinde unica Oratione grana Incenſi, quæ dum benedicuntur, primus Clericus forcipe ſumit novum ignem benediſtum, & ponit in Thuribulo.

Celebrans imponit cum benedictione, & oſculis incenſum in Thuribulo, deinde aſpergit ignem & grana, & eadem poſtea thurificat; idem Celebrans poſt reddiſtum Thuribulum Thuriferario, deponit Pluviale, & Stolam coloris violacei, & accipit Manipulum, Stolaque Diaconalem, & Dalmaticam albi coloris; Interim ſecundus Clericus cum aliquo ligno ſulphurato accendit candelam de novo igne, & recondit in laterna, & alius Clericus accipit pateram cum granis Incenſi; Celebrans iterum ponit Incenſum in Thuribulo cum benedictione, & oſculis, poſtea accipit Arundinem, & proceditur ad benedictionem Cerei ordine ſequenti.

Primo,

Primo, Clericus cum granis Incensi a dexteris, & Thuriferarius a sinistris. Secundo, tertius Clericus cum Cruce: Celebrans cum Arundine, & alius Clericus cum laterna a sinistris ejus; Clerici cum granis, Thuribulo, & Cruce ingrediuntur Ecclesiam, & sistunt quando Celebrans ingressus fuerit januam Ecclesiae. Celebrans ingressus Ecclesiam inclinatur Arundinem, & accensa ex candelaturna laternae, sive ex ligno sulphurato una ex tribus candelis Arundinis per Clericum, genuflectit, genuflectentibus omnibus; excepto tantum Clerico Cruciferario, & sic genuflexus clara voce dicit: *Lumen Christi*; tum surgentibus omnibus; & Clerici, seu Sodales alicujus Confraternitatis, si adsint, respondent: *Deo gratias*, & alia vice facit ut supra, donec pervenerit ad Altare, ut ibi dicat tertia vice: *Lumen Christi*, ut supra.

De Benedictione Cerei. §. III.

His omnibus peractis, & data Arundine alicui Acolytho, seu alicui Sodali, Celebrans genuflectens (accepto prius libro de manu alicujus Acolythi, seu Sodalis, ut supra) ante Altare in infimo gradu, praetermisso *Munda cor meum*, dicit tantum, *Jube Domine benedicere*, & ipsemet subdens dicit: *Dominus sit in corde meo, & in labiis meis*, ut digne, & competenter annunciem suum Paschale Praeconium. Deinde surgit, & facta genuflectione Cruci Altaris, accedit ad legile paritum in plano Evangelii hoc ordine. Primo, Thuriferarius habens a dexteris quartum Clericum cum granis Incensi; Secundo, tertius Clericus cum Cruce, habens a sinistris secundum Clericum cum Arundine; Tertio, Celebrans cum Missali. Cum pervenerint ad legile supradicti, apud illud se disponunt in recta linea, ut supra, & vertent faciem sicut Celebrans juxta nostram sententiam, non ad partem Aquilonarem, sed ad Meridionalem, & latera sinistra ad Altare ut facilius Populus audire possit Praeconium Paschale.

Celebrans, posito Missali super legile, illud apertum incensit, ut supra diximus, & postea elata, & hilari voce incipit praconium: *Exultate, &c.* Ad verba: *Curvat Imperia* insigit grana Incensi prout supra, & ad alia verba: *Rutilans ignis*, accendit Cereum ex una candelarum Arundinis: ad verba: *Apis mater eduxit*, quiescit donec quartus Clericus ex Cereo per candelulam in virga lampadem, vel lampides accendat. Finito Praconio, Celebrans claudit Missale, secundus Clericus firmat Arundinem in sua basi; tertius deponit Crucem a latere Epistolae, vel eam deferat in Sacristiam; deinde praecedentibus Thuriferario cum Clerico de granis a sinistris, ac secundo, & tertio Clerico, facta genuflectione Altari, revertitur Celebrans in Sacristiam; ibique depositis Paramentis Albis, accipit Manipulum, Stolum, & Planetam coloris violacei.

De Prophetiis. §. IV.

Celebrans ita paratus, praecedentibus Clericis, procedit ad Altare, & facta Cruci genuflectione ascendit, osculaturque illud in medio, deinde accedens in cornu Epistolae super Missali ab aliquo Acolytho ibi asportato, alta voce legit duodecim Prophetias, Orationes, & Tractus, genuflectens cum omnibus, dum ante Orationes, excepta ultima, dicit: *Flectamus genua*, cui Clericus surgens respondet: *Levate*.

Si tamen erit numerus sufficiens Acolythorum, in plano ante Altare cantare poterunt Prophetias, & tunc Celebrans eas submissa voce legit; ita etiam si erit Chorus, omnes Tractus cantabit, aliter leget idem Celebrans, ut diximus.

Completa ultima Oratione, Celebrans descendit in planum, & facta genuflectione Cruci procedit ad scabellum, sive Credentiam, & ibi deponit planetam, & Manipulum.

Si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Celebrans accipiet Pluviale violaceum; si autem Fontem non habet, accedit sine Casula ante Altare pro Litanis; ut infra.

De Benedictione Fontis. §. V.

Si benedicendus sit Fons Baptismalis, primas Clericus amovet Cereum accensum e Candelabro, & accedit ante Altare. Tertius Clericus accipit Crucem, & similiter venit ante Altare. Duo alii Clerici accedunt ad Celebrantem sedentem super aliquo scabello, qui surgens incipit alta voce Tractum: *Sicut Cervus*, &c. quem lente prosequitur cum suis Clericis.

Inchoato Tractu, dirigitur Processio ad Fontem, factis debitis reverentiis Altari hoc ordine. Primo Clericus cum Cereo; Secundo Clericus cum Cruce; Tertio Celebrans medius inter duos alios Clericos, recitans textu capite Tractum. Cum ad Fontem pervenerit, peragit omnia, ut supra, extollendo, & deprimendo vocem, etiam si non cantet, ut in Missali, & ipsemet asperget Populum de aqua, quam benedixit suo tempore, & baptizat in Paramentis albis, si aliqui sint, quos catechizaverit ante Officium, & in Ecclesiam introduxerit eodem modo, quo supra diximus.

De Litanis, & Missa cum Vesperis, &c. §. VI.

Completa Fontis benedictione, incipit Litanias, & revertitur ad Altare, & deposito Pluviali procumbit ad Altare, ut supra; si aliquis cantet, vel legat Litanias; si vero ipsemet recitat, tunc non prostratus, sed genuflexus manet, & eo casu, non dicit in fine *Kyrie eleison*, sed discedit ad vestiendum se pro Missa celebranda in Paramentis albis, & interim removetur Pallium Altaris violaceum, ut appareat album, quod sub ipso positum fuit, & accenduntur candelae. Ponitur etiam ab aliquo Acolyt. Calix super Altare, & praeparatur Missa super

per cussino albo; deinde Celebrans Indutus Paramentis albis, revertitur ad Altare (Clerico præcedente) ante cuius gradus facit Confessionem de more cum Psalmo *Judica me Deus*, &c. si adsint aliqui Clerici Cantores, sive Laici, qui sciant cantare, poterunt cantare *Kyrie eleison* (licet reliquum Officium sine cantu celebratum fuerit) in autem non adsit Chorus, ipse Celebrans juxta morem, facta Confessione ascendit ad Altare, & in ejus medio post Orationem *Aufer a nobis*, dicit immediate *Kyrie eleison*, ut alias cum non legatur Introitus. Si hæc Missa, ut dixi, celebratur cum cantu Chori, fieri poterit in ea thurificatione Altaris, etiam si celebretur ea sine Ministris Sacris, non obstante sequenti Decreto — In Missa Conventuali dierum solemniū, quæ absque cantu, & Ministris celebratur, non est facienda thurificatio, ut respondit S. R. C. die 22. Januarii 1701. in una *Camaldulensium* ad 11. dubium — Ex dicto enim Decreto, colligitur, quod ad faciendam hanc thurificationem sufficiat si Missa celebratur cum cantu, etiam si sine Ministris. Finita autem tali incensatione, tunc dicit *Kyrie* in cornu Epistolæ; & deinde rediens ad medium Altaris cantat, vel dicit *Gloria in excelsis*, & pulsantur Campanæ, ut supra diximus.

Post Epistolam Celebrans dicit ter *Alleluja*, elevando gradatim vocem, & Clerici postquam libet vicem in eodem tono repetent illud, & Celebrans prosequitur *Ps.* & Tractum. Reliqua omittit, vel dicit prout in Missali. Loco Antiphonæ, *Communio*, dicuntur Vesperæ, ut in Missali, videlicet, Celebrans in cornu Epistolæ dicit Antiphonam *Alleluja*, &c. & cum Clericis prosequetur Psalmum *Laudate &c.* & in fine repetitur *Alleluja*; deinde subdet Antiphonam: *Vespere nunciam Sabbati*, &c. cum Cantico *Magnificat*.

Si Missa sit in cantu, ut supra, incensare poterit, oblata, & Altare, quod etiam incensabit ad prædictum Canticum *Magnificat*.

Finita Missa, Celebrans, præcedente Ministro, deferente Missale, redit in Sacristiam de more. Minutiores Ritus, & Cæremonias hic omisimus, quia Celebrans respectu servare poterit alia, quæ supra diximus de hac sacra functione, servatis servandis pro Ecclesiis Minoribus.

Tandem Celebrans, vel alius Sacerdos, paratus Cotta, & Stola alba, ac Velo humerali, reponit Sanctissimum Sacramentum, Clericis, vel aliis facies deferentibus, in Tabernaculo solito, a quo amplius non removeretur, nisi necessitas ad id cogat. Ex Memorial. Rit. pro Ecclesiis Minoribus, ex Bauldry part. 4. c. 11. art. 6. & ex Turrino part. 3. sect. 2. c. 3. S. in Minor. Ecclesiis.

Terminatis Commentariis, & Observationibus in Rubricas, quæ in Missis, & Officiis Quadragesimalibus exacte observantur ab Ecclesia Latina, superest nunc, ut te moneamus, benevole Lector, ideo nos de Ritibus, qui toto Quadragesimali tempore in Ecclesia Græca peraguntur, pauca tradidisse, quia de his Gavantus noster, cujus vestigiis

institimus, nullam fere mentionem fecit. Quisquis tamen de Ritibus Quadragesimalibus prædictæ veteris Ecclesiæ Græcæ instrui perfecte desiderat, legere poterit ejus Officium Quadragesimale recens recognitum, & castigatum ad fidem præstantissimi Codicis Barberini, quod in latinum sermonem convertit, & doctissimis etiam Diatribis illustravit, linguis Orientalibus, & omnigena eruditione ornatus Angelus Maria Quirini S. R. E. Cardinalis, & Bibliothecæ Vaticanæ præfectus. De Ritibus vero servari solitis ab Ecclesia Græca in Vigiliis noctis præcedentis, necnon in tota die Dominicæ Passionis, seu Feria VI. Parasceve majoris Hebdomadæ, opusculum edidit noster plissimus pariter, & doctissimus Cardinalis Thomasius sub titulo; *Officium Dominicæ Passionis*, &c. quod latino sermone donavit, illud desumendo ex diversis Græcorum libris, scilicet *Typico S. Sabæ*, *Triodio Eucharistico*, *Evangelistario*, *Horologio Anthologio*, Græce edito in alma Urbe sub Clemente VIII. & *Horologio Monasterii Criptæ Ferratæ* in Agro Tusculano Græce pariter typis expresso Anno 1677.

De Die Sancto Paschæ, usque ad Festum Trinitatis XI.

GAVANTUS.

1. Nobilitas Anni, Mensis, decus, alma dierum, splendor horarum est Pascha, ex *Ruperts. lib. 6. cap. 26.* Pascha, idest, transitus, ex vi nominis Hebræi apud *Isid. lib. 1. cap. 31.* vel Passio, a Græco verbo *pascho* apud *Innocent. III. in Sermon.* vel est compositum ex Hebræo, & Græco per divinam dispositionem; quia in Passione Christi cum ipso & nos transivimus de morte ad vitam, ita *August. citat. a Durando lib. 6. c. 86.* celebratur etiam semper in Dominica ex auctoritate S. Petri, apud *Baron. Ann. 58. num. 82.* & meminit *Clemens. lib. 5. Constit. c. 18.* Item ex Decreto *Pli. conf. dist. 3. nasse* post decimum quartum diem Lunationis primi Mensis, & ex Decreto *Victorii de conf. dist. 3. c. celebratam*; tum ut a Judæi Pascha nostrum distingueretur, tum quia Christus resurrexit die Dominico post 14. Lunam, hoc est, ex *Isid. sup. in 3. hebdomada* Luna ob numerum mysticum Trinitatis, sicut etiam triduo mortuus resurrexit tertia die, qui vixerat triginta tribus Annis, in quibus numeris resplendet ternarius numerus: in quo intellige, non modo gloriam Trinitatis; sed salutem omnium, qui ante legem, qui sub lege, qui sub gratia extitere. Hæc ex *Isid. cit. & Ruperts. lib. 8. c. 14.*

2. Habet Octavam ex institutione Apostolorum, ait *Baron. Anno Domini 58. n. cit. infra* quam si fiat commemoratio de Simplicio, non tamen dicitur tertia Oratio.

3. Missa vero habet hæc notatu digna. Sequentia auctorem habet hæcenus incongnitum, de qua *Durand. lib. 6. c. 87.* neque priores illo meminere, nisi suboscure. *Honorius in Gemma lib.*

lib. 3. c. 135. Graduale adhuc dicitur ex *Sacramentario Gregor.* quod, ut aliis docuimus, Canticum est laborantium, & dicitur propter recentem baptizatos, qui gradiuntur ad gloriam, quam Resurrectio Christi promittit cum labore. Additur, *Alleluja* duplex, ob spem binæ stolæ, animæ, & corporis, & ut gradiendo latentur cum laude Dei. Hæc partim ex *Rupert. lib. 8. c. 1.* partim ex *Hugone Victor. de spsc. Miss. observat. lib. 3. c. 32.* notat *Ordo Romanus sumi Graduale ex Psalm. 117.* ab hac die usque ad Sabbatum in Albis, unde nimirum sumitur & ille versus frequentior *Hæc dies, &c.* cui Psalmi titulus est *Alleluja*, ut supra diximus, ex *Rupert. lib. 7. c. 11.* Reliqua quæ habentur in Missa hujus Festi, & in Octava propria patent ex dictis in *Rubr. gener.*

Ite Missa est, dicitur cum duplici *Alleluja*, usque ad Sabbatum in Albis inclusive, in Missis nimirum de Octava Paschatis, non in iis, quæ cum Paramentis violaceis forte debent cantari, puta Litaniarum majorum, seu pro publica necessitate: quia duplex *Alleluja*, est proprius Ritus Missæ Paschalis, & summæ lætitiæ, & meo iudicio, neque in Missa quacumque Votiva solemnī pro re gravi debet dici.

4. Evangelium legitur secundum Marcum, sicuti pridie secundum Matthæum, & postridie secundum Lucam, ordine congruo, quem indicat *Augustin. serm. 144. de temp.* & Evangelia cum Epistolis per totam hanc Octavam habentur in Comite S. Hieronymi; sicut etiam Orationes in *Sacramentario Gregoriano*, & Officia Missarum in *Antiphonario ejusdem S. Gregorii*, usque ad Dominum in Albis, sed Orationes Feriæ tertiæ, quintæ, & sextæ, & Sabbati sunt Ambrosianæ, ex *Pamellio*.

5. In Sabbato in Albis, qui titulus est, vel ab Angelis, qui visi sunt in Stola candida ex *Durand. c. 80.* vel quia hodie baptizati deponebant albas vestes ex *Alcuin.* ut intelligant fore illis requiem æternam Sabbati cœlestis, si deposuerint corpora immaculata, ut vestes albas in morte. Una est varietas post Epistolam; quia quatuor *Alleluja*, & duo versus deinceps dicuntur: quæ de re vide, quæ diximus in 1. part. *Rubr. cit.* 10. abundant autem *Alleluja*, & merito in lætitia Paschali, ex *August. epist. 19. ad Joann. c. 17.*

6. De Dominicis sequentibus nulla est Rubrica specialis, habentur earundem Missarum Officia in *Antiphonario Gregor.* Orationes autem non sunt eadem in *Sacramentario*: tamen habentur ibidem sub alijs titulis. Domin. in Albis meminit *Clem. lib. 5. Const. cap. 10.* cujus Oratio est Ambros. ex *Pamellio*. Tempus est Paschale, quod vocatur, Remissionis, a *Conc. Carthag. 4. Can. 82.*

7. Occurrunt in hoc tempore Paschali Litanie Majores, & Minores, seu Rogationes; & Majores quidem in Festo Sancti Marci, etiam si Festum cum ejusdem Missa contigat transferri, quas instituit S. Gregor. Papa non simpliciter; sed ad S. Petrum, ut ait *Baronius in notis Martyrolog. 25. Aprilis*, erant etiam annuæ ante Gregor. utidem

ipse ait *in initio lib. 2. Epist. & in Comite S. Hier.* habentur Epistola, & Evangelium assignata Missæ de Rogationibus. Septiformem ille Litaniam instituit, propter imminentem cœlestis iræ mucronem, ait *Ordo Roman.* hoc est, pestem inguinariam; quia obibant multi, etiam oscitando, & sternutando, morte repentina. Unde & oscitantes digito super os formabant signum Crucis, & sternutantibus dicebatur: *Deus te juvet*, qui mores ad nos usque devenerunt, *Durand. lib. 6. c. 202.* sed *Baron.* haurit a *Plinio l. 28. Histor. natur.* Ritus salutandi prædicto modo sternutantes,

8. Dictæ vero sunt hæc Litanie, Processiones nigre; quia in signum mœroris, & poenitentiae homines vestibus nigris induti procedebant, Cruces, & Altaria nigris coloribus, velabantur. Item dicta est Processio Septiformis, quia S. Gregor. eam distribuit in septem ordines ad certas Eccles. Clericorum, Religiosorum, Monialium, Puorum, Adolescentium, Viduarum, Continentium, & Conjugatorum. *Idem ibid.* fit in primis ad conservandas fruges. *Ordo Romanus.*

9. Si terminatur Processio Litaniarum majorum ad Ecclesiam Sancti Marci, cantatur ibi Missa de S. Marco, ex Decreto Sac. Rituum Congregation. 13. Maji 1603. quia titulus est Ecclesiæ, & lætitiæ locus eo die. * Nam alloquin cantantur dux Missæ, de Festo, & de Litanis, ex *Microlog. cap. 58.* In Missis autem de S. Marco non fit commemoratio Litaniarum.

10. Si occurrant in die Paschatis, transferuntur in feriam tertiam sequentem ex Decreto S.R.C. die 25. Septembr. 1627. & in Missa de rogationibus, quæ dici debent sine commemoratione octavæ, Paschatis, dicitur quidem Præfatio Paschalis; sed ea, quæ cum suo cantu dicitur in diebus ferialibus: quia est Missa ferialis & consequenter neque in fine Missæ adduntur, *Ite Missa est*, duo *Alleluja*, certum autem est, quod festiva Præfatio Paschalis dici non debet; sicuti non dicitur ex Rubricis hujus Missæ in Litiis majoribus, Credo, neque Præfatio de Apostolis, licet sit Festum S. Marci, ut probavimus *supra part. 1. tit. 11. n. 2. Communicantes*, dicitur ea ratione, quam attulimus *part. 1. tit. 12.*

11. Litanie Minores, idest, Rogationes Litanie, seu deprecationes fiunt triduo ante Ascensionem: de quibus *August. serm. 173. de tempore, & in Concilio Aurelianensi c. 29. de consecr. dist. 3. c. Rogationes*, unde restitutæ potius ex *Baron. in notis Martyr. supra*, dici debent, quam institutæ a S. Mamerto, seu Mamerto ex *Sydon. Apol. 12. 7. epist. 1. Viennen. Episc. in Galliis* ob incurfionem luporum, in damnum gravissimum populorum: quæ ideo appellatæ sunt Minores, quia a minori Episcopo, si ille auctor est, vel restitutor, & in minori loco respectu S. Greg. & Urbis Romæ; *Durand. ubi supra*; qua ratione ex forent, quoad restitutionem, etiam antiquiores Majoribus, tantum saltem ante annos, ex *Rupert. lib. 9. cap. 3. nam Anno 452. ex Baronio loc. cit. Mamertus erat*
in

In humanis, & eo anno Litanias celebravit. * In postrema tandem Martyrologiis Romani recognitione, re penitus indagata institutor Sanctus Mammertus Litaniarum minorum, non restitutor est appellatus. Vide locum 11. Maji.

12. Fiunt autem ob peccata, pacem, pestem, conservationem frugum, & ceteras necessitates, *Ordo Roman.* cibisque Quadragesimalibus utendum esse iussit Concilium Aurelianen. *supra*, certe dies abstinentiæ sunt, non lætitiæ, *Ordo Roman. Amalar. lib. 1. c. 32.* negat esse jejunandum, & probat ex SS. Patribus. In Ecclesiis autem Occidentalibus fieri jejunium docet *Raban. lib. 2. c. 40.* quod Ambrosiani observant, translatis Rogationibus post Ascensionem; ne præfente sponso Christo jejument, juxta illud *Matth. 9. auferetur ab eis sponfus, & tunc jejunabunt*, sed & congrue sub Dominica præcedenti celebrantur, in qua invitamur ad orandum: *Perite, & accipietis*. Missa Processionum tres habet orationes, sine *Gloria*, sine *Credo*, & sine Commemoratione Festi occurrentis cujuscunque, de quo, si novem lectionum est, cantatur alia Missa. Unicum *Alleluja*, quia temperanda est læticia Paschalis: Oratio Missæ in *Ansiphonario Gregoriano*. Præfatio semper est Paschalis, etiam in Litanis Majoribus, ut dicitur in proprio loco Missalis, quocumque die occurrant.

13. * In Fer. 3. Rogationum in Missis privatis, si fiat de Sancto 9. lectionum, in illius Missa fit commemor. Rogationum, si fiat officium de Simplicio Festo, potest dici Missa de eo, cum commem. Rogationum, vel Missa Rogationum cum commem. Festi, ut dicitur in *Rubrica propria*, si Festum non occurrat, dicitur Missa Rogationum, ut in Missali; neque in ea fit commem. de officio feriali: quod est peculiare in hac die, licet Rubrica sit obscurior in modo loquendi. Altarium paramenta erunt officio conformia; Altaris autem majoris, & Celebrantium ad quodcumque Altare conformia Missæ Rogationum, ut diximus *part. 1. tit. 18. in fin.* Hymnus Angelicus non dicitur, neque *Credo*, in Missa Rogationum Majorum, & Minorum, ut dicitur in *propria Rubrica*, quocumque die occurrant.

14. In Vigilia Ascensionis, de qua *S. Hieron. in Lectionario*, dicitur Missa propria, cujus meminere *Microel. c. 40.* & *Ordo Rom.* si in eo occurrat Festum 9. lect. dicuntur tres Missæ in Collegiatis, de Festo, de Vig. & de Rogationibus, post Tertiam, Sextam, & Nonam Horam, & in unaquaque harum; secunda Oratio, si dicenda est, erit de B. V. 3. *Eccles.* vel pro Papa * In privatis si eo die occurrat Festum simplex erit de eo secunda oratio, tertia de Rogat. quæ in officio nullam habent commem. quia ut diximus *n. præcedenti*, Festum simplex præcedit supra ultimas Rogationum Ferias, etiam in Missa, si occurrat Festum 9. Lectionum, Missa erit de Festo, cum commem. Vigil. & rogation. ita in *Rubrica propria*.

15. In Ascensione Domini, de qua *Clem. lib. 5. Constit. c. 20.* extinguatur Cereus Paschalis post

Evangelium ad representandum Christi discessum ab Apostolis. Missa habetur in *Ansiphon. & Sacram. Gregor.* De Cereo extinguendo nihil in Missalibus habetur usque ad Pium V. neque apud antiquiores Auctores.

16. Habet Octava, de qua *Radulph. præp. 19.* & Missa Dominicæ infra octavam habetur in *Sacram. Gregor.* sed oratio sub alio titulo Festi.

17. Vigilia Pentecostes, de qua *Hier. in Lectionario*, jejunium habet, *Ordo Rom.* non habebat quidem tempore Ambrosii, *Ex Amalar. lib. 4. c. 46.* & ex licet oppositum tribuatur Ambrosio *diff. 76. cap. nolle ex form. 60.* ejusdem, tamen non est ille sermo S. Ambrosii, qui *form. 61. c. scire eadem diff.* negat hoc jejunium, cum quo concordat *S. Hieron. Epist. ad Lucinium, cap. Utinam eadem diff.* Verisimile autem est Ritus mutuatum fuisse post tempora etiam Sancti Isidori, *ut ex c. post Pascha diff. cit.* dicitur, nimirum *ex ejusdem c. 42. lib. 1. de officiis Eccles.* * Nunc vero temporis, hujus jejunii præceptum est de consuetudine, ajunt Summistæ, & asserunt Rubr. Breviarii *tit. 6. n. 5.* & Missalis *de Color. parament. tit. 18. n. 5.*

18. Benedictionem fontis habet, & baptismum, ut in Sabbato Sancto; *Idem Ordo*, & dicta Nonæ; quia in eadem hora Cornelius a Sancto Petro baptizatus fuit, *Amal. lib. 4. c. 28.* & quia eadem hora Christus expiravit, baptismus enim significat mortem Christi, & sepulturam ejusdem, *Roman. 6.* Unde & in Sabbato Sancto, & in homodierno baptismus solemniter habetur. Hæc *idem Amal. ibid. c. 29.* vide supra in Sabbato Sancto. Adde, adventum Spiritus Sancti vocari a Christo Baptismum, *Baptizabimini*, ait, *Spiritus Sancto non post multos hos dies. Act. 1.* & Baptizati a Spiritu Sancto Apostoli baptizaverunt aqua ter mille in die Pentecostes, quare merito sub Pentecoste Baptismus solemniter celebratur *Ruperti. lib. 10. cap. 2.* Postremo duo Sabbata tantum paschalis, & Pentecostes baptismate coluntur solenni, *ex Leone epist. 4. c. 5.* & habetur *diff. 4. de consecras. duo tempora.* Immo *ex Siricio ead. diff. non ratione;* nimirum, ut primum sit Filius, alterum Spiritus Sancti; ne videatur differentia inter Filium, & Spiritum Sanctum, quorum est, æque mundare animas a peccato, ait *Raban. lib. 2. c. 41.*

19. Ritus autem in his tantum est diversus a Ritu Sabbati Sancti, quia in Vigilia Pentecostes ad instructionem Cathecumenorum sex tantum leguntur Lectiones, quarum antiqui, usque ad *Durand.* inclusive, quatuor tantum meminerunt, in *Sacramentario Gregor.* aliz legebantur, & quatuor tantum, quare Ritus noster est posterior; aliz item Orationes: excepta quinta dicebantur. Tractus. *Sicut cervus*, cum Oratione sequenti; est in *Sacramentario eodem*. Item non dicitur *Fletamus genua*, quia sumus in tempore Paschali, color albus usque ad Nonam, violaceus usque ad Missam, rubeus deinceps adhibetur, * qui & in privatis Missis hujus diei, quoad vestes Celebrantium, licet celebrent ante Nonam.

20. Ceterum Missa est cum Tractu post unum *Al-
telusa*, pro Cathecumenis, quorum lætitia luctu
adhuc miscetur, ut alias diximus. Luminaria non
deferuntur ad Evang. quia eorundem fides subob-
scura, & recens: qua de causa, neque *Credo* dicitur
post Evang. De *Præfatione*, *Communicantes*, &
Hanc igitur, vide in *Rubr. gener.* Officium vero hu-
jus Missæ totum, excepta Secreta, est in *Antiph.*
& *Sacram. Gregor.* De simplici non fit commemo-
ratio in hac Missa, licet in officio facta sit, ut
habetur supra par. 1. tit. 7. n. 1.

21. Introitus pro Missis privatis additus fuit a
Pio V. usitatus tamen antea in Missis votivis de
Spiritu Sancto. Reliqua ex prædictis patent.

22. Pentecostes, de qua *S. Clem. lib. 5. Constit.*
cap. 21. hoc est, quinque decem, ex vi Græcani-
cæ vocis, ait *Durand. lib. 6. c. 107.* Dies quinquage-
simus, *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 147.* ideo fi-
gura quietis, ex *Aug. epist. ad Januar.* qui nume-
ratur ab ipso die Paschæ, nimirum cum Hebræis
a Prima Sabbati Paschæ azymorum, quæ nobis Do-
minica fuit resurrectionis, ut egregie notat *Rupert.*
lib. 10. cap. 12. non tamen explicat, quomodo eo
anno resurrexerit. Christi accidere potuit Pentecostes
in Dom. explicat autem acutissime *Bellarmin. l. 3. de
cultu SS. cap. 13.* quia nimirum numerus dierum
Pentecostes sumitur a die 2. Azymorum, in qua
meti poterat fasciculus spicarum offerendus eadem
die Domino, *Deut. 16. vers. 9.* quæ secunda dies
eo anno fuit Sabbatum, in quo meti non pote-
rat, sequenti ergo die messuerunt, & obtulerunt,
in quo præcise Christus resurrexit, quæ fuit Dom.
dies, inde ergo, numeratis quinquaginta diebus,
eodem die, quo Pentecosten celebrabant Hebræi,
descendit in Apostolos Spiritus Sanctus: immo su-
per 120. discipulos, ætati Moysis, qui 120. annos
vixit, congruentes, ut ait *Raban. lib. 2. c. 41.* &
sicut quinquagesimus annus Jubilæus erat apud Ju-
dæos, ita quinquagesimus hic dies fuit Jubilæus
Christi discipulis, & jubilationis dies, celebran-
dus cum præcedentibus 49. & seq. 7. cum omni
lætitia: nempe Paschali. *Ordo Romanus*, in Jubi-
læo namque dabatur omnibus libertas, & ubi *Spi-
ritus Domini, ibi libertas*, ait Sanctus Paulus.

23. Septem vero Hebdomadæ, quæ præcedunt,
septem dies, qui sequuntur, septiformem Sancti
Spiritus designant gratiam, ex *Honor. in Gemma l. 3.
cap. 147.* quod a *Beda in hom. de septem hebdomad.*
fuerat adnotatum, & ab *Alcuino de septem diebus*.

24. Missa habetur in *Antiphonario* & *Sacram. Greg.*
sicut etiam Feriarum sequentium, præter quintam
Epist. & Evangelia, ut in *Lectonar. S. Hieron.* Au-
ctorem sequentis, vide in *Rubr. gener. 1. par. tit. 10.
n. 3.* Octavam habet hoc festum ex Institutione A-
postolorum. *Baron. anno Domini 58.* & licet tempo-
re Sancti Isidori *lib. 1. c. 37.* quinquaginta diebus
Paschale tempus concluderetur, nobis tamen to-
ta hæc Octava una dies est, ex *Regula Radulphi.*
prop. 13. & eandem ob causam dicitur per octa-
vam totam *Gloria in excelsis*, cum Symbolo, ut
in Festis.

25. Jejunium autem Quatuor Temporum fit ad
imitationem Apostolorum, qui absente jam spon-
so Christo, jejunio se dederunt, & Spiritus San-
cti Adventu carnis delicias ablegaverunt. *Isid.*
lib. 1. c. 37. Amal. lib. 2. cap. 1. Festum tamen
jejunium est, cum in eo non dicatur, *Electamus
genus*, ratione temporis adhuc Paschalis, ex *Or-
dine Romano*, quod si fiat de Simplici commemo-
ratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Missa.

26. FERIA quinta habet in Missa quamplura, quæ
desumpta sunt a Dominica Pentecostes, *Ordo Rom.*
desumit omnia: *Honor. in Gemma lib. 4. cap. 38.*
sub obscure indicat Epistolam, & Evangelium di-
versa a Dominica Pentecostes; & ea causa esse
potest, ex *Durand. lib. 6. cap. 111.* quia septem
sunt Officia Spiritus Sancti, septiformis munere,
a Sabbato ad Sabbatum, vel quia sicut Dominus
ascendit FERIA quinta, & per Spiritum Sanctum
descendit die Dominica, ita voluit Ecclesia in utro-
que die communem Missæ Introitum, cum suis
accessoriis post Epistolam Versibus, Offertorio,
& Communionem. Docet etiam *Durand. lib. 4.
cap. 6. n. 21.* solitam dici diem Jovis cognatam
Dominicæ, & in utroque die prohibitum fuisse
quandoque jejunium.

27. An vero dies Octava Pentecostes dici de-
beat Sabbatum sequens, vel Dominica, disputat
Berno, de quibusdam ad Missam spec. cap. 3. &
concludit cum Catholica Ecclesia Octavam dici
Dominicam sequentem, quam nos Festum Trini-
tatis; sed tamen tempus Paschale terminatur in
Nona Sabbati, ex *Ordin. Romano, Beda, & Alcu-
no locis citatis*, hujus Sabbati Missa est plenissima,
quæ omnia, quæ dici possunt in Missa, in ea una
continentur, Hymnus Angelicus, Prophetiæ, Se-
quentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes,
Hanc igitur.

28. * Cur in hoc Sabbato Quatuor Temporum
omittitur canticum trium puerorum post quintam
lectionem? arbitror ego, quia dicitur statim Hym-
nus Angelicus nobilior Hymno trium puerorum:
quod deinde adnotatum legi ab Auctore antiquo-
rum Liturgiarum: adde, ne duo Hymni im-
mediate cantentur a Choro.

Novæ Observationes, & Additiones ad Ga-
vanti Commentarium, Pro die Paschæ Re-
surrectionis, ejusque Octava.

I. Gav. n. 1. -- Celebratur semper in Dominica,
ex auctoritate S. Petri, &c.) Hildemarum in suo
Commentario Regulæ S. Benedicti, cit. ab Ed-
mundo Martene in suo pariter Commentario, in
Cap. 8. dictæ Regulæ, asserit, quod Pascha anti-
quitus in Ecclesia quatuordecima Luna celebrabatur,
quocumque die occurreret, quem Ritum SS. PP. in
Nicana Synodo prohibuerunt constituentes non solum
Lunam Paschalem, & Mensem inquirere, sed etiam
in die Resurrectionis Dominice observare: hæc Hilde-
marus, qui tamen hallucinatur (ut optime observat
Mar-
te-

Martene) in eo quod adstruit, Luna quartadecima, quacumque accidisset die, antiquam Ecclesiam celebrasse Pascha. Nam multo ante Synodum Nycenum aliter decreverat Victor Romanus Pontifex, ut mox *infra*, videbimus, coacto Romæ Concilio adversus Asianos, qui a communi Ecclesie consuetudine discesserant.

II. Gav. eodem n. 1. — *Item ex Decreto Pii, &c.*) Verissimum est, quod S. Pio Pontifici I. qui anno Domini 141. Ecclesiam Christianam regendi onus suscepit, tribuitur Decretum de celebrando Paschate die Dominico, sed Epistolam Decretalem Pii, ex qua id conjicitur, veluti supposititiam, viri eruditi rejiciunt. Præterea, quamvis Decretum illud a Pio editum esse, legatur in Chronico Eusebii his verbis: *Sancitum est a Pio, ut Resurrectio Dominica, die Dominico celebraretur, quod a pluribus postea Pontificibus confirmatum est*: Arnaldus tamen Pontacus in notis testatur illa verba non reperiri MSS. Codicibus Chronici Eusebii, ideoque censet ex eo penitus abradi debere; cum præsertim ex ipsomet Eusebio supra a nobis citato perspicuum sit morem celebrandi Pascha die Dominico ab ipsis Apostolis emanasse, Quare Josephus Scaliger in nova editione Chronici Eusebii, ex eo verba illa expunxit.

III. Gav. eod. n. 1. — *Et ex Decreto Victoris, &c.*) Certissimum est Victorem Pontificem Romanæ Ecclesie secundo habente sæculo, congregasse in Urbe Synodum, in qua sancitum est non decimaquarta Luna primi mensis, sed Dominica post Lunam decimaquartam occurrente, Pascha esse celebrandam, juxta SS. Petri, & Pauli traditionem, ut scribit Eusebius *lib. 5. c. 23.* idque sub poena excommunicationis, reclamantibus licet Asianis, maxime Polycrate Ephesino Episcopo. Quod prædictæ Romanæ Synodo adfuerint quatuordecim Episcopi, tradit Auctor Libelli Synodici, quos inter viri doctissimi Baronius, Binius, Labbeus numerant Theophylum Cæsariensem, quamvis id a Pagio, Tillemontio, aliisque negetur. Verum tamen est, quod idem Theophylus fretus auctoritate Victoris Romani Pontificis Concilium Cæsareæ in Palæstina eadem de causa coegit, cujus fragmentum extat apud Bedam de æquinoctio vernali. Rationes, quibus permotus fuit Victor ad sciendum tale Decretum, fuere, ne communicemus cum Judæis Christi interfectores celebrantibus suum Pascha semper Luna quartadecima primi Mensis, quacumque accadat die; Et ut in tota Ecclesia sit una ratio Paschatis celebrandi, & prout Orientalis Judæizantes, omnibus Occidentalibus, pluribusque Orientalibus Populis, & Episcopis aliter sentientibus, se conformarent. Prædictum Decretum Victoris in Synodo Arelatensi habitæ anno 314. confirmatum fuit; in Concilio Nicæno I. Oecumenico, Anno 325. æquitas prædicti Decreti prius remansit approbata, Victorisque constitutum, plene confirmatum; & denique in Concilio Antiocheno Anno 341. Can. 1. iterum illustratum fuit. Thomassinus in *Tract. de diebus*

Festorum celebr. lib. 2. cap. 15. fulte pertractat hanc disputationem de Paschali die, & quomodo se gesserit Victor Romanus Pontifex, & quomodo prædicta Concilia ejusdem Decreto adhererint. Baillet pariter *tom. 4. pag. 9.* & seqq. erudite disserit super eadem materia.

IV. Gav. n. 2. — *Non tamen dicitur tertia Oratio, &c.*) Sicut in Festis occurrentibus post Dominicam Passionis, si occurrat Festum simplex non debet dici tertia oratio Ecclesia, vel pro Papa, ut ostendimus in nostris Observationibus supra ad Titulum Titul. VII. n. 4. & id probavimus tum ratione, tum auctoritate plurium Decretorum S. R. C. necnon aliorum Auctorum contra sententiam Caroli Guyeti; de qua re sermonem etiam habuimus in nostris pariter observationibus ad Tit. IX. Primæ Partis n. 6. & seqq. nec etiam infra: hanc Octavam Paschatis occurrente Festo simplici debet dici tertia Oratio juxta sententiam Guyeti, sed duæ tantum, omissa illa, quæ præscribitur dicenda Ecclesia, vel pro Papa, post orationem dicæ.

V. Gav. n. 3. — *Sequentia Auctorem habet hanc incognitam, &c.*) Supradictæ Sequentiæ, quæ incipit: *Vitima Paschali*: Auctorem esse Hotgerum, Ducis Sueviæ Filium, & Abbatem S. Galli, asserit Herrera Scriptor recentior *Lib. 2. de Origine, & progressu Rituum Missæ c. 12.* relatus a Card. Bona de Rebus Liturgicis *lib. 2. c. 6. n. 6.* Alii vero tribuunt talem Sequentiam Hermannio Contracto, Theutonico, qui fuit Astrolabii inventor, ita Bellotte in suis *Observ. pag. 416.* & Possévinus in Apparatu *tom. 2.* unde verum est; quod scribit Gavantus incertum essetalis sequentiæ Auctorem.

VI. Gav. eod. n. 2. — *Næque in Missa quacumque votiva solemnæ, &c.*) Sicut in quacumque Missa Votiva solemnæ pro re gravi, non debet dici *Lea Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ita in eadem Missa Votiva, si celebretur hoc tempore, neque dici debet *Graduale* (quamvis præfatum Graduale dicatur in Missa de hac Octava, cum sit proprius Ritus Paschalis) sed tantum duo *Alleluja*, &c. Bauldry *part. 4. c. 12. n. 7.* Confessus de die Sancto Paschæ: *Tract. 1. part. 2. c. 9.* Gavantus *infra hac part. 4. tit. 17. n. 12.* Halden *p. 1. tit. 21. de Festo Sancto Pascha, ejusque Octava*, qui etiam notat, quod in dictis Missis dicenda est *Præfatio Paschalis*, nisi habeat propriam, item *Communicantes*, & *Hanc igitur*, &c. ut in Missa de die recurrente.

De Ritibus servandis ab Octava Paschæ, usque ad Festum SS. Trinitatis.

VII. Gavant n. 6. — *Dominica in Albis nominis &c.*) Dominica in Albis (hoc est prima post Pascha) est Dominica major primæ Classis, adeoque privilegiata contra quodcumque Festum in ea occurrens, quod proinde est transferendum in diem aliam proxime non impeditam, juxta Rubricam Generalem de Translatione Festorum. In Ecclesiis tamen, in quibus hodie, vel occurrit Titulus, seu Festum titolare Ecclesie, & ad celebrandum Festum,

stium, quod transferri debet, est hodie concursus Populi, possunt hac Dominica cantari duæ Missæ, una de die, altera de Festo, ut saltem fieri commemoratio de Festo, de quo hodie non licet celebrare Officium, ut habetur respective in eadem Rubrica. Vocatur autem hæc Dominica in Albis, quia hodie, teste S. Augustino serm. 1. in Octav. Paschæ: *Neophytorum habiens communione*, ubi tamen monet: *id ita faciendum, ut cæder, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur*.

De Feria II. post Dominicam in Albis, aliqua occurrunt dicenda post Decreta edita Anno 1690. die 11. Febr. & 11. Martii, necnon die 24. Julii 1748. nimirum — Si Festum SS. Annunciationis B. M. V. occurrat in Hebdomada majori, vel Paschali, transferatur ad Feriam secundam post Dominicam in Albis, nisi in dicta Feria occurrerit Festum aliquod majoris ritus: quod si incidit in Feria sexta Parasceves, vel in Sabbato Sancto transferendum erit (una cum præcepto audiendi Missam, &c.) ad Feriam secundam prædictam, etiam quocumque alio Festo impeditam. Ita ut eadem Feria, prædicto casu eveniente, pro Sede propria, & fixa memorato Festo Annunciationis assignata, & stabilita intelligatur, & in illa eo prorsus modo, & forma præstatum Festum, quo ad Officium, & Missam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Calendario Romano appositum celebraretur — Quibus Decretis positis, & declaratis etiam ab Innocentio XII. die 14. Junii 1692. ut apparet in ejus Bullario, deducitur primo, quod si Annunciationis Festum ob Festum aliud altioris Ritus non translaturum, sed in hac ipsa Feria II. occurrens aliquando alibi sit transferendum, ut etiam alias diximus, non tamen propterea transfertur obligatio audiendi Missam hac die, & vacandi ab operibus servilibus.

Deducitur secundo, quod prædicta Feria II. quia vigore dictorum Decretorum intelligitur pro Sede propria, & fixa, & in ea prorsus agendum, ut die 25. Martii; Erit idcirco genuflectendum ad *Incarneris* est in Missa solemni (quando cantatur dictus Versiculus) a Choro, ut præscribit Ceremoniale Episc. lib. 2. c. 8. n. 53.

Deducitur tertio, quod in prædicta Feria II. post Dominicam in Albis, abstinendum erit a Celebratione in Oratoris privatis, prout abstinendum est die 25. Martii, nam Annuntiatio est unus ex diebus exceptis in Decreto evulgato die 17. Novembris, 1607. & dato in nostro Indice sub num. 74.

Toto tempore Paschali in Missis tam Fectivis, quam Vocivis additur in fine Introitus ante Psalmum duplex *Alleluja*. Unum item ad finem Offertorii, & unum ad Communionem, nisi jam antecederet in illis reperiatur. Tunc enim juxta Rubricas nullum aliud est addendum ibi jam positum, aut posito. Post Epistolam vero non dicitur Graduale tempore Paschali, sed tantum dicuntur duo *Ps.* cum quatuor *Alleluja*, duo scilicet ante primum *Ps.* tertium post primum *Ps.* &

quartum post secundum *Ps.* quæ omnia declarantur in Rubrica præfixa Festo Annunciationis B. M. V. & post Commune plurimorum Martyrum tempore Paschali. Ab hac Feria II. post Oct. Paschæ, usque ad Ascensionem post Orationem diei (nisi sit Festum duplex) dicitur secundo loco Oratio contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa, prout notatur in Rub. Missal. Rom. post Dom. in Albis.

VIII. Gav. n. 7. *Occurrunt in hoc tempore Paschali Litania Majores, & minores, seu Rogationes, &c.* Quamvis Græca vox *Litania* significet omnem seriam, & ardentem precationem, ut notat Cardin. Bona c. 18. *Divina Psalmidia* S. 4. nihilominus usu receptum est, ut Litaniæ nomen usurpetur pro certa quadam Ecclesiasticæ supplicationis specie, qua Dei misericordiam, Sanctorumque patrocinium invocamus, quorum usum etiam primis Ecclesiæ sæculis, in Libello primo de Litaniis eruditissime comprobat Nicolaus Serrarius tot antiquorum PP. sententiis, tot veteris Historiarum exemplis, & tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentiae quidquam addi possit, nec sectari novatores tam insignia antiquitatis testimonia ulla valeant exceptione submovere, ut ait Cardin. Bona loc. cit. Litania etiam interdum pro solo *Kyrie eleison* usurpatur, ut constat ex Jacobo, Basilii, & Chrysostomi Liturgiis.

Quoniam vero multoties solent Litaniæ hujusmodi, vel aliæ preces processionaliter decantari, ipsa multitudo cantantium, & procedentium, Litania appellatur ab Ordine Rom. & ab aliis; sic Abbas Joannes in Prato Spirituali cap. 210. narrans cujusdam Episcopi humilitatem; pertranseunte, inquit, Litania, idest Processione, &c. Ita etiam Litania septiformis, quam D. Gregorius PP. instituit, ob ingruentem inguinariam pestilentiam, significat septenariam Processionem, quam ipse describit in Sermone, quem ad Populum Romanum habuit, & qui exhibetur lib. 11. sui *Registræ epist.* 2. ubi S. Pontifex ait -- Litania Clericorum exeat ab Ecclesia B. Joannis Baptistæ. Litania Virorum ab Ecclesia B. Martyris Marcelli. Litania Monachorum ab Ecclesia Martyrum Joannis, & Pauli. Litania Ancillarum Dei ab Ecclesia BB. Martyrum Cosmæ, & Damiani. Litania Foeminarum conjugatarum ab Ecclesia B. Martyris Stephani. Litania Viduarum ab Ecclesia B. Martyris Vitalis. Litania Pauperum, & Infantium ab Ecclesia Beatae Martyris Cæcilie -- En igitur nomen *Litania* hic significare Processionem, & concursum Populi procedentis ad aliquam Ecclesiam. Prædictam Litaniam, quam S. Pontifex statim ac ad Apostolicam Cathedram evectus fuit, ad iram Dei placandam, grassante lue, indixit in Basilica S. Sabine sub die 4. Kalend. Septembris indictione 9. Septiformis vocatur ab eodem Pontifice, quia supplicatio illa solemnis, in septem præcipuis Urbis Ecclesiis facta est, vel potius, quia Processiones illæ ex variis personarum coetibus compositæ a septem prædictis designatis Ecclesiis egredi debebant, & ad Ecclesiam Sanctæ Genitricis Domini, omnes

omnes convenire; ut liquet ex eodem Ser-mone S. Gregorii. Ex quo S. Gregorius tantæ cladis expiandæ grâtiâ, prædictas supplicationes publicas per septem Ecclesias universo Clero, ac Populo Romano in septem classes dispersito indixit, Ordo Romanus, Walafridus, Micrologus, Rupertus, Honorius, Durandus, necnon recentissimi PP. Benedictini Gregorianor. operum illustratores in *Appendice ad Epist. ejusd. Pontificis rom. 2. pag. 1284.* præfatum Pontificem asserunt institutorem fuisse Litaniarum majorum, quas dies 25. Apr. quotannis tota Occidentalis Ecclesia celebrat. Verum præfati Auctores, & alii, qui in eandem sententiam abierunt, non considerarunt id, quod S. Pontifex prædictus adstruit in alia Litania majori, quam pariter indixit tresdecim post Annis a prædicta sepiiformi jam instituta, nempe Anno 603. De hac igitur alia Litania majori instituta Anno 603. sermo habetur in *epist. 1. l. 2. sui Registri*, ubi legitur: *Solemnitas annua devotionis Filii charissimi admonet, ut Litaniam, qua major ab omnibus appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus, auxiliante Domino mentibus celebrare.* Ex quibus verbis recte observat Guffanvellus innotis ad hanc Epistolam, Litaniam, quæ major appellatur a D. Greg. ipso valde antiquiorem fuisse, cum ibi tamquam de re jam instituta, annuam illarum Litaniarum celebritatem indicet illis verbis: *Solemnitas annua devotionis, &c.* Hæc autem Litania non est confundenda cum illa, de qua mox supra, & quæ septiformis ab eodem Papa appellata fuit, nam ista non fuit seqq. Annis celebrata. Secunda igitur hæc Litania; de qua nunc est sermo, non erat septiformis, quia, non a septem Ecclesiis, sed ab unica tantum Ecclesia, nempe B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ, egrediebatur, & ad Basilicam S. Petri terminabat, ut colligitur ex Concione ipsius S. Gregorii contenta in præfata Epistola, in qua hæc leguntur: Considerare etenim nos convenit dilectissimi, quod variis, continuisque calamitatibus pro nostris culpis, atque offensionibus affligamur, & qualiter cœlestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur Feria veniente a titulo B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ egredientes ad B. Petrum Apostolorum Principem, Domino supplicantes cum hymnis, & canticis spiritualibus properemus, ut ibid. sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quam de præsentibus beneficiis pietati ejus in quantum possumus referre gratiam mereamur -- Ex quibus Gregorii verbis, iterum patet jam tunc Processionem hanc fuisse ordinariam, unde non ab ipso instituta fuit, sed tantummodo ab eo fuit indictum, ut talis Processio ad S. Petri Basilicam terminaret, & hinc est quod Eminent. Baronius innotis Martyrologii 25. Aprilis ait: Dictas Litanias Gregorium non simpliciter instituisse, sed tantum præscripsisse terminum dictæ Processionis ad S. Petrum. Laudati PP. Benedictini *l. c.* ex eo quod hanc Litaniam terminari S. Pontifex jubeat ad S. Petrum, existimant Epistolam hanc

esse supposititiam, putantes eam pugnare cum dictis in Ser-mone de mortalitate, in quo statio indicitur ad Ecclesiam S. Dei Genitricis. Verum si animadvertissent S. Gregorium in illis duobus locis, non de una, ac eadem Litania agere, eam profecto opinionem exuissent. Inter igitur primam, & secundam ex dictis Litiis, hoc intervenit discrimen, quod prima pro ingruente calamitate, & ad submovendum pestilentie inguinarie flagellum, primum indicta fuit Anno 590. & in Mensis Augusti die 29. ac per triduum, ut aliqui tenent, fuit celebrata, de qua re agunt Greg. Turonensis *l. 10. Historia c. 1.* Paulus Diaconus *l. 3. de Festis Longobardorum c. 1.* & Joannes Diaconus in *Vita S. Gregorii lib. 2. c. 34. & seqq.* Secunda vero jam erat ante Gregorii ævum instituta, & jam facta anniversaria, ut patet ex illius verbis, & deinceps saltem verno tempore, & diei 25. Aprilis adhæsit addicta, ut colligitur ex Sacramentario ejusdem Gregorii a Pamelio edito, ubi talis Litania major sic adnotatur -- *VII. Kalendas Maji*, id est 25. die Mensis Aprilis, *Litania major ad S. Laurentium in Lucina.*

Ex hucusque dictis patet hanc Litaniam non ideo majorem fuisse appellatam, quia a Divo Gregorio Magno fuerit instituta, cum ex ipso met S. Pontifice habeatur, quod jam antea ab omnibus Litania major appellaretur; hoc nomen igitur sortita est hæc Litania, seu Processio, vel quia ex toto Clero tam Sæculari, quam Regulari, & ex magno Populi concursu componebatur, vel potius ob longitudinem itineris, quia ut colligitur ex mox allegato Sacramentario Gregoriano a Pamelio edito, *seprimo Kalendas Maji*, id est 25. Mensis Aprilis egrediebatur hæc Processio ab Ecclesia *S. Laurentii in Lucina*, ubi recitata super Populum Collecta, quæ incipit: *Mentem familia tua, &c.* procedebat ex porta Flaminia ad Ecclesiam S. Valentini in qua recitabatur alia Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas, &c.* deinde prosequebatur suum iter usque ad Pontem Olbi, seu Molbi, quem Pamelius eundem esse Pontem existimat, qui olim *Molvius* dicebatur, e quo Maxentius imperator cum toto exercitu præcipitatus, perijt. Hic Pons a Latinis dicitur *Milvius*, ab Italis *Ponte Molle*, & in antiquissimo Codice Illustrissimi Passionei *Pons Molvius* appellatur, quo cum pervenerat dicta Processio, dicebatur altera Collecta, quæ in laudato Sacramentario inscribitur *ad Pontem*, & incipit his verbis: *Parce Domine, &c.*

De supradicta Ecclesia S. Valentini, quæ in via Flaminia reperiebatur, & quæ nunc deleta est, mentio fit a Floravante Martinello in *sua Roma Sacra pag. 405.* ubi ait, Benedictum II. eam adornasse, & Panvinium eandem appellasse *Abbatiam juxta Pontem Milvium*, in qua ejusdem S. Valentini Corpus requievit. Opinatur idem Martinellus, quod hujus Ecclesiæ reliquum reperitur nunc in Vineis Fratrum S. Augustini videri potest etiam Bosius *lib. 3. cap. 65.*

Resumendo sermonem itineris facti a prædicta Processione majori; hæc a Ponte Molvio postrecitatam ibi Collectam, pergebat usque ad Crucem, ut habetur tam in Sacramentario Pamellii, quam in MS. Codice præstantissimi Passionei; postea ad S. Petrum terminabat, in cujus atrio recitabatur altera Collecta, quæ incipit: *Adesto Domine, &c.* & in Ecclesia Missa celebrabatur.

Ad supra memoratam Crucem pariter recitabatur Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas nostras, &c.* ut liquet ex Sacramentario Pamellii. Olim fuit Oratorium, seu Cappella reperiabatur prope Ecclesiam D. Petri; vulgatus Anastasius Bibliothecarius de hoc certos nos reddit in Symmacho. At in Leone III. vocat Oratorium, & Monasterium Jerusalem. Et in Leone IV. vocat Monasterium Venerabile Jerusalem juxta Ecclesiam Beati Petri. Ista Cappella, seu Oratorium an. 1611. sublatum fuit novi Templi ædificandi gratia, de qua pariter mentionem facit prædictus Martinellus pag. 353.

Ex supra assertis liquet, quod hujusmodi Litanie non sunt dictæ majores ob differentiam aliarum, quæ sunt triduo ante Ascensionem, quæ minores appellari solent, nam hæc, de qua nunc loquimur, Litanie major appellabatur antequam Rogationes receptæ essent ab Ecclesia Romana, quod sub Leone III. factum est an. 801. quo fortasse tempore Rogationes appellari coeperunt Litanie minores, ut ab hisce majoribus, quæ VII. Kalendas Maji fixæ celebrantur, distinguerentur: Igitur antiquitus etiam Litanie Rogationum in Conc. Moguntino an. 813. & in aliquibus MSS. Codicibus, majores dictæ sunt, id observante Martene de antiqua Ecclesiæ disciplina c. 17. forsitan quia sicut istæ, de quibus nunc agimus, majores appellabantur, quia a principio majori solemnitate fuerunt institutæ, & celebratæ, videlicet majori concursu tum Ecclesiasticorum cum præsentia Pontificis, tum Sæcularium, ut supra innuimus, & majori cum apparatu, ita Litanie Rogationum quando, & ubi fuerunt institutæ, relate ad alias Litanias, quæ minori concursu celebrantur, majores illæ quoque alicubi vocatæ fuerunt.

Cæterum quamvis prædictis Litanias majores aliqui, immo plures asserunt, fuisse institutas, & compositas a D. Gregorio Magno, ab aliis tamen valide, ut supra pariter innuimus, hæc opinio refellitur, siquidem in pluribus Conciliis, quæ præcesserunt D. Gregorio, ut videre est apud Suarez lib. 3. de Oratione vocali c. 9. n. 26. fit mentio harum Litaniarum, idque confirmat præfatus Auctor etiam Augustini, Basilii, & aliorum D. Greg. antiquiorum auctoritate. Huic opinioni adhæret etiam noster Quartus in suo doctissimo libro de Processionibus punct. 9. ubi ex professo disserit de Processione Litaniarum majorum in die S. Marci 25. Aprilis. Quamvis itaque idem Sanctiss. Gregorius eas indixerit, & celebrari præceperit solemniori Ritu præ cæteris, non tamen præfatas Litanias ipse composuit, sed potius secundum al-

Gavant. Tom. II.

quos auxit, & ampliavit. De hac autem Processione, seu Litanie majori utpote antiquissima, & valde celebri luculenter scripserunt Durandus in Ration. lib. 6. cap. 102. Stephanus Duranti de Ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 37. Alcuinus cap. 33. Serrarius suprac. Jacobus Eveillon, & alii ab eodem relati.

Superest hoc loco, quod multo tempore antiquum talis dies 25. Aprilis D. Marco Evangelistæ sacra esset, eidem diei Litanie majores affixæ fuerunt, ut patet ex Frontonis Calendario Rom. non gentis annis vetustiore, in quo habetur quidem prædicta die annotatum *Litanie major*, sed nulla habetur mentio de Divi Marci festivitate. Hujus Litanie majoris sermo etiam habetur in Conc. Cloveshoviz II. an. 747. Can. 16. & dies ejus dicitur esse VII. Kalendas Majas. Rursus in Sacramentario Gregoriano antiquissimo, quod ad Serenissimam Svecorum Reginam pertinebat, & a Ven. Cardin. Thomasio fuit revisum, & collatum cum Sacramentario a Pamelio edito, quamvis die 25. Aprilis habeatur prædicta inscriptio VII. Kalendas Maji, idest 25. Mensis Aprilis, *Litanie major ad S. Laurentium in Lucina &c.* nihilominus nulla habetur Missa, neque mentio de S. Marco Evangelistæ. Ita etiam in antiquo Sacramentario Gregoriano, quod custoditur in Bibliotheca Vaticana sub. n. 1275. prædicta die 25. Aprilis prænotatur quidem *Litanie ad S. Laurentium in Lucina, &c.* sed eadem die desideratur Missa, & mentio S. Marci Evangelistæ. E contra vero in Sacramentario a Menardo edito habetur VII. Kalendas Maji Missa, & inscribitur *Natalis S. Marci Evangelistæ*, nulla habita mentione Litaniarum. Quæ tamen Missa fuit adjuncta vetustiori Sacramentario Gregoriano; nam illud a Menardo editum, non est purus putusque Codex Gregorianus, cum supponatur exaratus octavo sæculo. In aliis vero Codicibus MSS. ab eodem Menardo allatis pag. 150. nimirum Rodradi, Rhemenfi, & Ratoldi nulla habetur pariter Missa de S. Marco, quemadmodum neque Rogationes ante Ascensionem Domini. Prædictis omnibus consonant ea, quæ tradit Baillet tom. 1. pag. mibi 331. ubi agens de origine cultus D. Marco præstiti ab Ecclesia Occidentali, adstruit ante finem septimi sæculi nullum extare vestigium in Ritualibus, in Calendariis, in Sacramentalis de festivitate S. Marci ab Ecclesia Occidentali, præsertim Romæ celebrata, & si in aliqua Ecclesia particulari relegebatur talis celebritas, hæc affixa videbatur die 23. Septembris, ut colligitur ex antiquis Martyrologiis, quæ sub nomine S. Hieronymi circumferuntur, & ex antiquis Calendariis Romanis ad usum Ecclesiarum Gallicanarum confectis, postquam Carolus Magnus Romanum Ritum accepit.

In antiquo tamen Calendario Corbejenfe apud Martene in Thesauro Anecdotorum tom. 3. pag. 1697. Litanie major, sive passio Sancti Marci appellatur dies 25. Aprilis; & in Chronico Mindensi apud Meiban tom. 1. pag. 572. Albertus Episcopus

N

in no-

in nocte Beati Marci Evangelistæ obiisse dicitur, (quod est in versibus sepulcralibus.) quando pia major causatur Litaniam.

IX. Gav. n. 9. — *Si terminatur Processio Litaniarum* &c.) Decretum allegatum a Gavanto supra, datur in nostro indice *sub n. 18.* & idem omnino reperitur etiam præscriptum in Cærem. Episc. lib. 2. c. 32. Rursus si hoc accidat infra Octavam Paschatis, ita ut ratione Tituli Ecclesiæ sit candelanda Missa S. Marci, non est dicendum: *lee Mis-sa est*, cum duplici *Alleluja*, ut notat Bissus *lit. L, n. 113. §. 5.*

X. Gav. n. 10. — *Si occurrat*, &c.) Si occurrat Festum in Dominica Resurrectionis Domini, ut contingit quando Littera Dominicalis est C. Epas-ta autem XXV. vel XXIX. ut accidit Anno 1734. tunc juxta Rubricam Missalis Festo Divi Marci præfixam, & inhærendo Sac. C. Decreto a Gav. supra cit. & dato in nostro Indice *sub num. 221.* Processio, ac Litanie majores una cum Missa Processionis, seu Rogationum transferuntur in Feriam III. Paschæ sequentem ob congruentias a Gavanto *tom. 2. fol. 6. c. 16. n. 1.* observatas. Festum autem S. Marci tunc non transfertur, nisi quoad Officium celebrandum post Octavam Paschæ; si vero supradictum Festum S. Marci non in ipsa Dominica Paschatis, sed in alia quacunque die infra ejus Octavam occurrat, semper die illa sit Processio, & sub ea dicitur Missa de Rogationibus, cum Præfatione Paschali, *ut sup.*; dicitur quoque *Communicantes*, & ita etiam: *Hanc igitur*, Paschæ proprium, in fine dictæ Missæ Litaniarum, dicitur *Benedicamus Domino*, cui, *ut supra*, non additur *Alleluja*, quia duplex illud *Alleluja*, est proprius Ritus Missæ Paschalis, & summæ lætitiæ. In ea Missa secunda Oratio *Concede*, tertia *Ecclesia*, vel *pro Papa*. Halden *supra*. Rursus in eadem Missa Rogationum, seu Litaniarum, occurrente Festo S. Marci infra Octavam Paschatis non est dicendum *Credo*, prout declaravit S. R. C. die 5. Julii 1698. in una *Collen.* ad 17. dubium, quod Decretum datur in nostro Indice *sub n. 530.* ex quo Decreto sequitur, quod neque dicendum sit Symbolum in dicta Missa Rogationum, si prædictum Festum S. Marci occurrat in qualibet Dominica; nam si non potest dici *Credo*, in eadem Missa Rogationum ratione Octavæ Paschatis, neque poterit dici ratione Dominicæ, quia ista Missa habetur, ut pura Missa Ferialis, sicuti habetur Missa Feriæ Quadragesimalis, quæ occurrit in die Festivitatæ SS. Annunciationis: neque hoc pugnare videtur cum dispositione, quæ habetur in Rubrica Missalis n. 11. ubi præscribitur: *Symbolum dicendum esse in omnibus Festis, quæ in Dominicis, & infra Octavam celebrantur, in quibus ratione Dominica, & octava dei debet*, nam ibi Rubricæ loquitur de Missis Festivis, quæ dicuntur in Dominicis, vel infra Octavæ, quæ habent *Credo*, non autem de Missis Festivis, quales sunt hujusmodi Missæ Rogationum, & Processionum; unde, & in Calendario

Romano de Anno 1718. non esset dicendum *Credo* in tali Missa, & in tali occurrentia adnotatum fuit, juxta Decretum 25. Septembris 1688. in nostro indice n. 490. Igitur non est admittenda opinio Halden *part. 2. tit. 4. §. Si Festum S. Marci*, ubi cum Auctore Directorii Viennensis ad Annum 1694. tenet quod quando Festum S. Marci, ac Litanie majores incidunt in Dominicam, inhærendo prædictæ Rubricæ generali, tenet, inquam, quod propter Dominicam dici debeat *Credo*. Cætera servantur prout declarat Gavantus *supra n. 10.*

XI. Hav. n. 11. — *Litania minores, idest Rogationes*, &c.) Rogationes triduanæ, quæ sunt tribus diebus præcedentibus Festum Ascensionis Domini, *Græcis ignota sunt*, inquit Geserus in *Cod. in lib. 3. c. 9. nec ulla habent jejunia inter Pascha, & Pentecosten*; secus vero apud Latinos, ubi receptæ sunt illæ percelebræ, quas Mamertus Episcopus Viennensis instituit in Galliis, temporibus Valentiniani III. Imperatoris Anno circiter 452. ut scribit Ado Episcopus pariter Viennensis in *Cron.* quæ & Rogationes appellatæ sunt, cujus præ institutionis occasionem scribit in quodam sermone Alcimus Avitus ejusdem Ecclesiæ Antistes, & successor Esichii, cui quidem præcessit S. Mamertus. Extat etiam de iisdem Epistola Sydonii Apollinaris ad eundem S. Mamertum; alia ad Aprum, in quarum ultima; *orant*, inquit, *quidem prius (quod salva Fidei pace dictum sit) vana, repentes, infrequentesque, usque sic dixerim offuscabunda supplicationes, quæ sæpe interpellatum prandiorum obicibus hebetebantur, &c. ... In his autem, quæ suprafatus Summus Sacerdos, & proculie pariter, & contulit, jejunatur, oratur, psallitur, fletur &c.* ex quibus Apollinaris Sydonii verbis deducit Baronius S. Mamertum Episcopum non tam instituisse, quam restituisse, & in meliorem formam reduxisse Sacras Rogationes, contra mentem Alcuini, Amalarii, Walafridi, Micrologi, Ruperti & aliorum, qui præfatum Viennensem Antistitem hujus triduanæ Processionis primum Auctorem agnoscunt, inter quos recensentur etiam Aimoinus lib. 1. de Gestis Francorum, & Burcardus lib. 13. c. 8. ex Concilio Aurelianensi, qui ut refert Menardus in *notis, & observationibus in Sacramentarium S. Gregorii Papa pag. 153.* & alii veteres constanter asserunt harum triduanarum Rogationum ante Ascensionem Domini Auctorem fuisse S. Mamertum, non vero instituatorem, ut nonnullis recentioribus placet, inter quos præter Baronium, numerandi etiam sunt Brouven in *notis ad Venantium Fortunatum lib. 7.* & Franciscus Maria de Aste in *suis eruditis notis ad Martyrol. Rom. sub die 11. Maji*, ubi ad illa verba: *Vicinus S. Mamerti Episcopi, qui ob imminentem cladem sollemnes ante Ascensionem Domini triduanas Litanias in ea Urbe instituit*, præfatus adnotator ait: *se sustinuit* vide ut in *restituendis* mutandum. Supralaudatus vero Menardus firmiter adhæret veterum Auctorum sententiæ permotus illis verbis, quæ allegati

legati Sydonii Apollinaris *epist. l. 14. lib. 7.* habentur, nimirum: *quidquid illud est, quod orio, vel negotio vacas, in Urbem tamen (nisi fallimur) Rogationum contemplatione revocabere, quarum nobis sollempnitatem primus Mamertus paritor, & Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenis, iustis, invexit, quibus verbis, concludit Menardus, nihil clarius dici potest; qui suæ assertioni minime obesse asserit alia supra allegata verba ejusdem Sydonii, nimirum quippe prius vagæ, repentes, infrequentesque, &c. quia etsi ante S. Mamertum fuerint prædictæ Rogationes, aut Litaniz, ut vocant, erant tamen vagæ, idest non statæ, nec certo die stabiles, seu indictæ, quas deinde ob varias calamitates descriptas a SS. Avito, & Gregorio Turonensi in Historia Francorum *lib. 2. cap. 34.* & aliis, pridie ante Ascensionem Domini celebrandas instituit S. Mamertus. Rursus sententiæ Menardi, & aliorum veterum Auctorum, nihil pariter officit textus S. Patris Augustini *serm. 173.* ut notat Gav. *supra*; quia etiam verbis in illo contentis refragatur omnino cit. Menardus, qui ait -- non valet, quod dicunt S. Aug. meminisse hujusmodi Rogationum, quia cit. Sermo Augustino attributus, non reperitur inter ejus Sermones; nec ejus stylum redoler, sed est S. Cæsarii Arelatenfis habeturque inter ejus Sermones -- & equidem in nova editione Parisiensis S. Augustini, talis sermo reperitur in Appendice *tom. 5.* adeoque eidem S. Patri abjudicatur, & tribuitur mox laudato S. Cæsario Arelatenfi Episcopo, & asseritur *sub n. 173.* Imo tantum abest D. August. Litaniarum, seu Rogationum prædictarum mentionem fecisse, ut prius Rogationes Mamerti S. Augustini doctrinæ adversari videantur. Hoc autem liquet ex ejusdem S. Patris *epist. ad Januarium*, in qua abunde, & diserte agit de vacatione a jejunio, quæ contingit inter Pascha, & Pentecosten, vacationemque dierum illorum quinquaginta enucleatius explicat, quam triduanum illud a Mamerto indictum jejunium intercedens intra illos dies quinquaginta prorsus labefactaret: en verba S. Augustini: *Qui dies quinquagesimus habet aliud sacramentum, quod septies, septem quadingena novem fac, & cum reditur ad initium, quod est octavus, qui & primus dies quinquaginta complentur post Domini Resurrectionem, jam in figura non laboris, sed quietis, propter quod & jejunia relaxantur, & stantes oramus, quod est signum Resurrectionis; quare Amalarius Fortunatus in lectione S. Augustini apprimè versatus *lib. 1. de offic. Ecclesiast. c. 37.* præclare dicit -- sequitur una varietas inter Octavas Paschæ, & Vigiliis Pentecostes, hoc est jejunium triduarum in Vigilia Ascensionis Domini; miror, quomodo inolevit consuetudo præsentis jejunii in nostra Ecclesia, quæ tamen non tenetur per omnes Orientales Ecclesias; cum SS. Patres, quos memoravimus, Ambrosius, Hieronymus, & August. dicant relaxanda jejunia tempore Pentecostes, necnon etiam Ven. Presbyter Beda. Hac Amal.**

Ex quibus omnibus firmum profecto remanet præfatar. Rogat. seu Litaniar. triduan. ante Ascensionem S. Mamertum, seu Mamercum, ut alii vocant, recognoscere institutorem, tum quia ferventiores sunt aliis Litanis, quæ ante ipsum celebrabantur, tum quia in istis Mamertianis Litanis jejunabatur, orabatur, & plangebatur, tum quia istæ Mamertianæ Rogationes, non vagæ, sed statis his tribus diebus Ascensionem antecedentibus affixæ fuerunt. De his Rogationibus agit S. Cæsarius Arelatenfis *Hemil. 33.* easque Gregorius Turonensis vocat *omni modum*, Sidonius vero Apollinaris eas appellat *supplicationes*, & S. Germanus Parisiensis eas vocat ubique *Litanias*. Quamvis vero S. Avitus Vienneſis, S. Cæsarius Arelatenſis dicerent Ævo suo Rogationes fere ubique tetrarum fuisse receptas, videlicet circa finem quinti Sæculi, intelligendæ tamen sunt de Galliarum tantum Ecclesiis, & finitimarum Provinciarum. Et equidem Conc. I. Aurelianense allegatum a Gav. *sup. an. 511. Can. 26.* Rogationes expresse decrevit servandas esse cum jejunio: *Rogationes, idest Litanias ante Ascensionem Domini, ab omnibus Ecclesiis placitis celebrari cum triduanis jejunio.* Conc. vero Turonense II. *an. 567.* celebratum *Can. 17.* a Pascha ad Pentecost. prandiar. permittit Monachis, exceptis Rogationibus. Romæ autem hujusmodi Rogationes ante Pontificatum Leonis III. minime receptæ fuerunt; in libro enim de Vitis Pontificum Romanorum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem Monachum Germanum habuisse creditur *c. 98.* Leo III. dicitur constituisse, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litaniz celebrarentur. Id etiam de tali Pontifice testatur Anastasius in ejus Vita, & post eum Ordericus Vitalis *lib. 2.* Historiæ Ecclesiasticæ, & recentissime Franciscus Pagi in Vita præfati Pontificis. Ex quo autem ab Ecclesia Romana multo tempore post Litanias die 25. Aprilis celebrari solitas, istæ Rogationes receptæ fuere, hinc factum est, quod cum illæ jam Litaniz majores appellarentur, etiam Ævo Gregoriano, istæ Mamertianæ in compiratione illarum, minores statim appellatæ fuerint, & adhuc hoc nomine in Missali Rom. vocentur. Cæterum etiam istæ suo tempore, & in Gallia, ut adnotavimus supra, agentes de prædicta Litanis pro die 25. Aprilis instituta, majores utique dicebantur, nimirum relate ad alias Litanias, seu Processiones, quæ minus solemnitè in Ecclesiis Gallicanis probabiliter aliis Anni diebus celebrantur. In Hispania autem tardius etiam, quam Romæ Rogationum supplicationes receptis fuisse facile colligi potest, ait Martene de Disciplina Ecclesiastica *c. 26. n. 2.* ex Isidori *lib. de Div. Officiis*, in quibus nulla sit earum mentio; atque hinc forsitan Balthus eas asserit non celebrari nisi in Gallia. Celsolina; verum prætereundum non est, quod Conc. Gerundenſe habitum *an. 517.* commendat eas in Hispania, sed assignat hujusmodi Rogationibus Feriam V. VI. & Sabbatum post Pentecosten.

Tres prædictæ Rogationum dies in Gallia primus.

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensis, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Prosciendum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Histor. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam oratio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Caronensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnalibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litiis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 25. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litiis spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. -- *Missæ Processionis tres habet Orationes, &c.* Feria II. Rogationum est Feria major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione Feriæ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. Feria Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo*; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomidis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In Feria Rogationum, &c.* Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de Feria currente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac Feria Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Missa pariter dicetur de Rogationibus, sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiaris in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden part. 1. tit. 27. pag. mihi 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: Sicut &c. ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) FERIA IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v.g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V n. 54*, deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p. 4. c. 13. n. 1*. & juxta Halden *p. 1. tit. 27. pag. 154*, nulla sit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privata, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplicis (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & tit. seq. 11. num. 9*. Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam pertinere adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavant. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die octavæ, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *tract. 1. part. 1. tit. 3. n. 1*. & rationem dat Gavantus in citatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. n. 2. & num. 4*.

Si denique FERIA IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc FERIA IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplicis cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quæ tales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. h*.

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l. 5. c. 18*. Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniore, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quale erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63*. & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 25*. sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptiste. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene de *Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28*. Græcolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 75*. Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. de *Corona Militis cap. 3*. S. Hieronymo *Epist. ad Lucianum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanto *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorpio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Pronunciandum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Histor. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permixtum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Caronensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in huiusmodi Litaniis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 15. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litaniis spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. -- *Missæ Processionis tres habet Oraciones, &c.* Feria II. Rogationum est Feria major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione Feriæ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. Feria Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo*; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. Spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In Feria Rogationum, &c.* Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de Feria currente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac Feria Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in huiusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Missa pariter dicetur de Rogationibus, sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii serialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden *part. 1. tit. 27. pag. mihi 153.* ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: *Sicut &c.* ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v.g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V n. 54*, deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p. 4. c. 13. n. 1* & juxta Halden *p. 1. tit. 27. pag. 154*, nulla sit commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privata, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplici (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus. & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesia*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & sis. seq. 11. num. 9*. Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavarr. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die *Octavæ*, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *trakt. 1. pars. 1. tit. 3. n. 1. & rationem dat Gavantus in cleatam Rubricam*. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. pars. 1. n. 2. & num. 4*.

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplici cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quæ tales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. b*.

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l. 5. c. 18*. Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniore, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quales erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63*. & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 29*. sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptistæ. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28*. Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 75*. Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. *de Corona Militis cap. 3*. S. Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanto *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorpio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Prosciendum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Histor. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Curonensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litanis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 15. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litanias spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. -- *Missæ Processionis tres habet Orationes, &c.* FERIA II. Rogationum est FERIA major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea FERIA in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus FERIÆ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac FERIA aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione FERIÆ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. FERIA Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur Gloria cum Credo, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec Gloria dicitur, nec Credo; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de FERIA occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in FERIA II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In FERIA Rogationum, &c.* Si in hac FERIA III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de FERIA corrente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac FERIA Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum FERIA III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de FERIA, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac FERIA III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Missa pariter dicetur de Rogationibus, sine Gloria, & Credo, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de FERIA occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero Ecclesia, vel pro Papa, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *FERIA III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden pars. 1. tit. 27. pag. mihi 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: Sicut &c. ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) FERIA IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v.g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V* n. 54, deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Terziam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam p. 4. c. 13. n. 1. & juxta Halden p. 1. *lit. 27. pag. 154.* nulla sit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privatz, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplici (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & lit. seq. 11. num. 9.* Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam pertinere addibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavanti. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die octavæ, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *trakt. 1. pars. 1. tit. 3. n. 1.* & rationem dat Gavanti in cleatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad lit. 3. pars. 1. n. 2. & num. 4.*

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplici cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quæ tales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. b.*

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutz fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ l. 5. c. 18. Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniores, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quales erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63.* & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 29.* sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptiste. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene de *Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28.* Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 75.* Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. de *Corona Militis cap. 3.* S. Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanti *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorpio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Provinciandum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam ascribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Histor. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc tri-duo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Curonensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litaniis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 15. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litanias spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. -- *Missæ Processionis tres habet Orationes, &c.*) Feria II. Rogationum est Feria major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatus, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione Feriæ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. Feria Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo*. In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In Feria Rogationum, &c.*) Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de Feria currente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac Feria Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Professionalls, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicitur de ea, & Missa pariter dicitur de Rogationibus, sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Hilden part. 1. tit. 27. pag. mihi 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: Sicut &c. ita.

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v. g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V. n. 54.* deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p. 4. c. 13. n. 1.* & juxta Halden *p. 1. tit. 27. pag. 154.* nulla sit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privatz, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplici (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus. & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & tit. seq. 11. num. 9.* Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam pertinere adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavanti. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die octavæ, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *tract. 1. part. 1. tit. 3. n. 1.* & rationem dat Gavantus in citatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. n. 2. & num. 4.*

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplici cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quætales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. h.*

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutz fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l. 1. c. 18.* Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniore, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quale erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63.* & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 29.* sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptiste. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28.* Grancolas *Comment. Hist. in Brer. Rom. lib. 2. c. 75.* Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. *de Corona Militis cap. 3.* S. Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanto *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

N 3

junat-

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Prosciendum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam ascribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Histor. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc tri-duo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Curonensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litanis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 15. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litanias spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. -- *Missæ Processionis tres habet Orationes, &c.*) Feria II. Rogationum est Feria major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatus, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione Feriæ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. Feria Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo*; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In Feria Rogationum, &c.*) Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de Feria currente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac Feria Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede*; Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicitur de ea, & Missa pariter dicitur de Rogationibus, sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Hilden part. 1. tit. 27. pag. mihi 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: Sicut &c. ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v. g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V n. 54*, deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p. 4. c. 13. n. 1.* & juxta Halden *p. 1. tit. 27. pag. 154*, nulla sit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privatz, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplicis (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & tit. seq. 11. num. 9.* Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavanti. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die octavæ, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaut. *tract. 1. part. 1. tit. 3. n. 1.* & rationem dat Gavanti in citatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. n. 2. & num. 4.*

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplicis cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. h.*

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l. 1. c. 18.* Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniore, quæ ubique uniformi Ritu recolantur, quale erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63.* & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 29.* sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptiste. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28.* Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 77.* Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. *de Corona Militis cap. 3.* S. Hieronymo *Epist. ad Lucianum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanti *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

mitus etiam Festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex c. *Provinciandum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Hist. in Breviar. Rom. lib. 2. c. 74*. Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Caronensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiæ a carnalibus, quæ Disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere Festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnalibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litanis recitandis, & etiam in aliis Majoribus, die 25. Aprilis, describuntur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litanis spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 11. -- *Missæ Processionis tres habet Oraciones, &c.* FERIA II. Rogationum est FERIA major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatus, fieri tamen commemoratio debet de ea FERIA in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus FERIA legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac FERIA aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione FERIA; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. FERIA Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur Gloria cum Credo, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; In posteriore autem, nec Gloria dicitur, nec Credo; In utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de FERIA occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Natio-

nes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v.g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in FERIA II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. -- *In FERIA Rogationum, &c.* Si in hac FERIA III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc sit Officium de eo sine Commemoratione de FERIA currente, sed tantum de Cruce (& tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oracione *Concede*. Paramenta Altarium Minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac FERIA Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris Majoris (saltem sub Missa Solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altaria conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum FERIA III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Cong. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de FERIA, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice sub n. 521. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oracione *Concede*; Si denique in hac FERIA III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Missa pariter dicetur de Rogationibus, sine Gloria, & Credo, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de FERIA occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesia, vel pro Papa*, ut ait Gav. sup., licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominica*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden part. 1. tit. 27. pag. mihi 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominica, sed ad verba immediate antecedentia: Sicut &c. ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, &c.*) FERIA IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejuniis) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v.g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa sit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *lit. V. n. 54.* deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omittenda alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p. 4. c. 13. n. 1.* & juxta Halden *p. 1. tit. 27. pag. 154.* nulla sit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrat, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium sit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privata, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplicis (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum, quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ. I. de Festo post III. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis, ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num. 14. & tit. seq. 11. num. 9.* Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem sit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latinarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia

Gavarr. Tom. II.

Missam Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die octavæ, non autem de die infra octavam, quando Officium sit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *tract. 1. part. 1. tit. 3. n. 1.* & rationem dat Gavantus in citatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit. 3. part. 1. n. 2. & num. 4.*

Si denique FERIA IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud sit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc FERIA IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplicis cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, quales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eundem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; Si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. h.*

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, &c.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. August. *epist. 54. nova Editionis*; Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l. 5. c. 18.* Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniore, quæ ubique uniformi Ritu recolebantur, quale erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *canon. 63.* & Concilium Aurelianense anno 511. *can. 25.* sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptiste. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Ecclesiæ discipl. c. 28.* Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 75.* Baillet *tom. 4. pag. mihi 103. & seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, &c.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium certissimum est apud omnes, solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. *de Corona Militis cap. 3.* S. Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit; Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanto *supra*, tamquam non genuinus reputatur; Ordo Romanus ab Hittorpio editus, ait. quod in hoc privilegio Pentecostes je-

N 3

junat-

junatur sicut in Paschate, & sit Officium sicut in Sabbato Sancto. Sabbato in Vigiliis Pentecostes omnes jejunium faciunt, & omne Divinum Officium, vel Ordinem, tam Lectiones, quam Baptismum, sicuti in Sabbato Sancto Vigiliarum Pascha; Glaber vero lib. 3. c. 3. ait, quod anno circiter mille, habita sunt Concilia in Gallia, & in Italia, in quibus libera jejunandi, vel non jejunandi facultas data est ab Ascensione, usque ad Pentecosten, excepta hujus Festi Vigilia; in qua jejunium præscribatur: excepto Sabbato Pentecostes; Capitularia Caroli Magni lib. 6. c. 188. jejunium hac die præscribunt his verbis: *Ut adnuncians Presbyteri eodem modo ad Vesperas ante Sabbatum Sanctum Pascha celebretur, & ipsum diem Pentecostes similiter celeberrimum habeant, ut Sabbato Pascha, & jejunium, & Missam, & Baptismum, &c.* S. Bonifacius Moguntinus præcepit pariter in suis Statutis Statut. 34. ut Sabbato Pentecostes, sicut Sabbato S. Paschæ omnes jejunent, & ad Ecclesiam hora Nonæ convenient. In Sacramentario pariter Gelasiano a Thomasio edito, in Vigilia de Pentecoste duplex habetur Missa, in quarum secunda expressa sit mentio de jejunio, quæ quidem Missa forsitan post Nonam dicebatur, ut ipse Thomasmus in suis notis ad Capitulare Evangeliorum pag. 173. animadvertit; altera vero Missa ibi assignata cum suo partiulari Evangelio dicebatur forte in Vigiliis noctis post Baptismum, ad quem refertur. Denique in Sacramentario Leonino recentissime evulgato a clarissimo Viro Josepho Blanchino, Congr. Oratorii in Urbe Presbytero, inter Orationes, quæ habentur pridie Pentecostes, una sic habet: *Supplices tuam Domine clementiam deprecamur, ut qui prævenis semper mala merita nostra misereendo, sibi placida fieri piis actibus, & jejuniiis salubribus expiando. Per &c.* in qua Oratione To Fieri vertit Blanchinus in v. *Faciis*. In subsequenti Oratione pariter habentur verba indicantia ciborum parsimoniam; quæ quidem Orationes pariter leguntur in Missali Anglicano ætatem septimi sæculi redolente, & a celeberrimo Scultingio in sua Eccl. Biblioth. evulgato; unde rationabiliter inferre possumus ævo Gelasiano, & Leonino fuisse præscriptum jejunium in prædicta Pentecostes Vigilia. Ex quibus omnibus mirari subjicit Paschalis Quesnelii oscitantiam, qui differt. 6. de jejunio Sabbati in Ecclesia Romana audit asserere, ante sæculum duodecimum, jejunium Vigiliæ Pentecostes, non fuisse in Ecclesia servatum.

XVII. Gav. n. 19. -- *Qui & in privatis Missis hujus diei, &c.* Missæ privatæ (omissis Prophetiis earumque Orationibus, ac Litaniis) dicto de nocte Psalmo Judica, ac facta Confessione, absolute incipiuntur ab Introitu Missæ hodiernæ (Cum sanctificamus fuerit) qui exit in fine hodiernæ Missæ, dicitur in ea Gloria sine Credo; Oratio unica (inversa ab Oratione Officii) ut ibi sine commemoratione Festi simplicis, si quod hodie occurrat, tam in Missis privatis, quam in Missa solemnibus, ut infra notatur, etiam si de eo facta sit commem-

moratio in Laudibus, & Vesperis hesternis, atque etiam dicta sit de eo nona Lectio in Officio. Rubr. gener. Missalis tit. 7. n. 1. Neque dicitur in Missa hujus Vigiliæ Oratio indicta ab Episcopo; reliqua vero ut in Missali.

Ad Missam cantatam Chorus non genuflectit ad Orationem. Ab hac die, per totam sequentem hebdomadam non dicuntur Missæ Votivæ privatæ, nec de Requiem; sed permittitur sollemnis præsentem Cadavere, post primum triduum hujus solemnitatis.

XVIII. Gav. n. 22. -- *Pentecostes, de qua S. Clementis, &c.* De Historia hujus celeberrime Festivitatibus, erudite discurret suo more Baillet tom. 4. pag. mihi 126. & seqq. videri etiam possunt Martene loc. supracit. nempe c. 28. in quo pariter agit de Festo, & Octava Pentecostes, necnon Grancolas lib. pariter supracit. c. 77. ubi notat, quod Prosa, quæ dicitur ad Missam hujus diei, est noviter introducta -- *Veni Sancto Spiritus &c.* noviter Romæ introducta est, licet antiquissima sit quatuor Profarum, quæ novissimis temporibus conservatæ sunt, nempe: *Vitima Paschali, &c. in Paschate, Lauda Sion, &c. in Festo Corporis Christi; & Dies, ira &c. in Officio Defunctorum* -- Sunt qui putant hanc Prosam: *Veni Sancto, &c.* adscribendam esse Roberto Galliz Regi, qui XI. regnabat sæculo; alii eam tribuunt Hermano Contracto Germaniæ Monacho, qui obiit an. 1054. sed probabilius est prædictam Sequentiam ab Innocentio III. fuisse compositam, & ab eodem Missali insertam, cum in ejus operibus reperitur.

XIX. Gav. n. 25. -- *Non dicatur Fleamus genus, &c.* Ad Missam, quæ dicitur in his Quatuor Temporibus, sicuti non dicitur *Fleamus genus, &c.* ratione scilicet temporis adhuc Paschalis, ita nec Chorus genuflectit ad Orationes. Si occurrat Festum simplex, tunc de eo sit commemoratio etiam in Missa, sed juxta Gav. sententiam supra est omittenda tertia Oratio *Ecclesia*, vel *pro Papa*, ut etiam rationibus & Decr. S. R. C. datis ad tit. 7. sub n. 4. in nostris Additionibus ostensum est.

Si intra hanc Octavam post primum ejus triduum dicenda sit Missa Votiva sollemnis pro re gravi, & dicatur de Spiritu Sancto, dicenda est ea, quæ competit diei occurrenti, & non alia, Arnaudus Epist. Gav. n. 1. §. 1. tit. 4. in fine, & idem part. 4. tit. 16. n. 2. monet. Si aliqua infra hanc Octavam die (post primum ejus triduum) cantanda sit Missa de Festo S. Titularis transferendo (ut in Rubr. gener. 6. Missalis) aut Missa Votiva sollemnis pro re gravi dicenda est illa, quæ temporis Paschali convenit, eo quod hoc tempus terminatur tantum Sabbato ante Trinitatem post Nonam; ita etiam Halden part. 1. tit. 29. de Domin. & Fest. Pentecost. S. Missa hac, & seqq. Foris. Notandum præterea occurrit, quod si prælaudatum Festum, quod transfertur, occurreret in die aliqua temporis Pentecostes, tunc ambæ dictæ Missæ cantari debent post Nonam, prius tamen illa de tempore; secunda vero de Festo translato; & non ob-

stat,

stet, quod ante secundam Missam non præcedat aliqua Hora Canonica, sicut regulariter præcedere debet immediate ante Missam Conventuallem; vel aliam Missam cantatam, ex Decreto Urbani II. Hic enim est casus unicus, & privilegiatus ob concursum Populi. Bissus *lit. T. n. 72. §. 12.* Idem dicendum si cantanda esset in dictis temporibus supradicta Missa Votiva solemniter pro re gravi.

Si Fer. VI. horum Quatuor Tempor. dicenda sit ex mandato Superioris in Missa Oratio. *Dens refugium, &c.* correspondens huic *Postcommunio*, mutanda est cum *Postcommunione* Orationis proxime sequentis *pro quacumque tribulatione* (nec coincidat cum *Postcommunione* holiernæ Missæ Feriæ VI. Quatuor Tempor. Pentec. Halden *sup. §. Feria VI.*

De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Dominicæ post Pentecosten. XII.

G. A. V. A. N. T. U. S.

1. IN Octava Pentecost. fieri Festum SS. Trinitatis docet *Microl. c. 6.* ab aliquibus, quos reprehendit, quia propria auctoritate celebrabant, Missamque de eadem Trinitate ab *Alcuino* compositam asseruit, sicut & Officium a *Stephano Leodiensi*: Præfationem tamen a Pelagio approbatam & ipse recipit, *Bruno* meminit *Festi lib. de quibusdam ad Missam spect. c. 6.* deinde *Rupert. lib. 11. c. 1.* tradit, & laudat idem Festum; eo quod post adventum Spiritus Sancti cœpit statim prædicari, & credi mysterium SS. Trinitatis, in cuius nomine dabatur baptismus. Tandem testatur *Radulph. pref. 16.* a S. Rom. Eccl. inductum fuisse tale festum, & communiter celebratum; congruentem addit causam *Durand. lib. 7. c. 14.* quia Natalis Domini fuit Festum Patris, cui natus est Filius: Pascha fuit Festum Filii, Pentecostes Spiritus Sancti; celebretur ergo statim trium simul Personarum Festum SS. Trinitatis. Dicitur auctor Festi Trinitatis *Gregor. IV. ab Auctore Ligni Vita. lib. 5. Pisanola* facit auctorem Joannem XXII. *vers. Feria §. 3.* & Missæ Orationes omnes cum Præfatione propria habentur in *Sacrament. Greg. in nocte Dominica Pentecostes*.

2. Feria quinta proxime sequenti occurrit Festum Corporis Christi cum octava, ex instituto Urbani IV. 1262. ab Eugenio IV. 1433. confirmatum ob causam, quam reddit S. Thom. in *Officio ejusdem Festi*, cuius Officii & ipse fuit auctor, ut in *ejusdem Opusculo 57.* Leodienses primo celebrarunt hoc Festum, *Brevius an. 1230. n. 16.*

3. Fit Processio solemnissima in Paramentis albis, & in Cathedralibus quidem Ecclesiis servantur ea, quæ in *Cæm. Episcop. lib. 2. c. 33.* habentur; in minoribus autem Ecclesiis ea item, quæ in *Ritual. Rom. Pauli V.* In Missa vero cantanda ne omittantur genuflexiones, quæ supra sunt præscriptæ; & in *Feria quinta in Coena Domini.* Finita Missa, deponuntur Manipuli, induit Celebrans pluviale extra cornu Epistolæ, imponit stans incensum sine

benedictione, & genuflexus ter incensat Sacramentum in Tabernaculo Ostensorio positum, e ratione prorsus, qua diximus in *Feria quinta in Coena Domini.* Potest cantari interim dum incensatur: *O sacrum convivium*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, ut in *Institutione Roma edita pro Oratione quadragesima horarum dicitur*.

4. Non deferatur Tabernaculum SS. Eucharistiæ Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, non obstante quavis contraria consuetudine, quam abusum esse declaravit S. R. C. die 2. Junii 1618. imago vero, quæ est in Hostia, debet terga vertere Celebranti, ut de imagine Crucifixi alias docuimus; & ita accidit, dum ab Altari Diaconus Tabernaculum accipit, & stans genuflexo Celebranti immediate tradit.

5. In Processione Clerus immediate præcedat Celebrantem cum ceræis accensis, ceteri, sive Confratres, sive Regulares ante Clerum procedant, cereosque gestent omnes ea manu, quæ extrema cuque est, altera pectori admota, Hymni decantentur alternatim, qui a Celebrante cum Ministris dici poterunt submissi voce; qui Crucem defert, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & procedat medius inter Acolythos cum candelabris, & cereis accensis, ut alias dictum est in honorem Crucis, & Crucifixi; sicut fit in Altari.

6. De Bildachino, & hastarum distributione diximus in *Feria quinta in Coena Domini.* De circulo, & via procedendi, standum erit locorum consuetudini; rectius a latere Evangelii proceditur ad latus Epistolæ.

7. In fine Processionis Subdiaconus deponit Crucem in loco decanti, Ceroferarii candelabra in Credentia, & cum Clero genuflectunt; deposito Sacramento super Altare cum ministerio Diaconi, ut in Coena Domini, imponitur astante Celebrante sine benedictione incensum in Thuribulo: fit incensatio trina de more, cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare; ultimos duodecim versus Hymni *Pango lingua gloriosi: Tantum ergo, &c.* quibus dictis, cantantur versus a duobus Clericis: *Panem de Cælo, &c.* & a Celebrante stante, Ministrisque genuflexis, librum sustinentibus hinc inde, dicitur *Dominus vobiscum*, cum Oratione *Dens, qui nobis, &c.* nihilque aliud addens, ascendit ad Altare, genuflectit, & ipsemet nullo Diaconi ministerio accipit velatis manibus, ut prius, Tabernaculum; benedicit cum eo Populum facie Hostiæ ad eundem versum in modum Crucis semel, nihil dicens, & gyrum perficiens reverenter reponit. Hæc fere omnia ex *Rit. Rom.*

8. Tum genuflexione facta, descendit ad gradus, ut prius, & amoto velo Subdiacono, Diaconus ascendit, genuflectit, & reponit, vel in locum altiorem, ut eo die colatur a Populo pro locorum consuetudine, vel contestum velo, in locum suum: Corporale, seu Palla Tabernaculo semper sit substrata; & velum longum eidem Tabernaculo, quod hinc inde apte cadat versus Altaris latera, & a posteriori parte Tabernaculi, seu umbellula

23. Inter his Dominicas a Pentecoste dictas occurrit autumnale jejunium Quatuor Temporum, quod Leo decrevit in mense septimo fieri debere. *Microlog. cap. 26.* qui tradit, & nulli certæ hebdomadæ fuisse assignatum, ut reliqua jejunia: sed tamen Ecclesiastica consuetudine factum esse, ut in tertio Sabbato Septembris jejunetur, est Urbani II. Decretum *distin. 76. statuimus*, ex *Conc. Placentin. cap. 15.*

24. Ex quo intelliges, cur in Missali hujus jejunii Missæ sub titulo Septembris posita fuerint post Missam Dominicæ 17. post Pentecost. non quod hæc illi sedes certa sit, sed quasi sedes media inter Dominic. 14. ante quam tale jejunium non accidit, & Dominicam 19. ultra quam illud idem non occurrit.

25. Citius autem, vel tardius inter utramque dictam Dominicam celebratur, prout citius, vel tardius celebratur Pentecostes: sed semper post eam Dominicam, quæ in Breviario vocatur tertia Septembris; a quo idcirco titulum portant hæc Missæ in Missali. Vide quæ diximus in quatuor Temporibus Adventus, tum circa numerum Lectionum, tum circa alios Quatuor Temporum Ritus.

26. Si contingat Festum in his temporibus Septembris, tamen erit jejunium, *Ordo Romanus*; Officia vero Missarum horum temporum sunt fere eadem, quæ in *Antiphonario*, & *Sacrament. Gregor.*

27. Atque in his quatuor Temporibus Stationum finis est, quarum initium in prima Dominica Adventus constituit S. Gregorius earumdem institutor, ex *Rupert. lib. 3. cap. 4.* saltem magna ex parte; ut *air Plasina* * seu, ut verius loquamur, nonnullarum institutor, & omnium ordinator, nam teste Sixto V. *Const. 23. edita die 13. Februarii 1586.* vetus admodum est ab Apostolicis usque temporibus dicta sacrarum Stationum consuetudo, in quibus fidelium multitudo ad Apostolorum sepulchra, & fortissimorum martyrum memorias conveniens hymnis, & canticis spiritualibus Deum in sanctis suis mirabilem laudabat, & salutaribus immaculatæ Hostiæ sacrificiis placabat, & adversus multiplices antiqui hostis oppugnationes, tamquam in castris Dei statione tutissima consistebat. Hæc ille.

28. Ex quibus patet primo, nomen -- Stationes Ecclesiasticæ -- translatum esse a Castris, & statione militari, quæ locus erat militibus assignatus. Quæ etymologia solidior est, quam alia, ex diebus statutis, quod docuit S. *Isidorus*, vel ex eo, quia stabant fideles cum Papa, & aliquando tota die in Ecclesia stationali. Vide alias minus probabiles apud *Pompejum Ugonium de historia stationum Roma.*

29. Deinde patet origo Apostolica: cujus etiam meminit *Tertull. in pluribus locis*, ut mox dicemus.

30. Tertio patet Ritus stationis, qui nimirum erat potissimus in Missis celebrandis; unde & singuli Missis stationalibus præfigitur in Missali; locus stationis addebatur, & Missæ concio, ut videre est in Homiliis SS. Leonis I. & Greg. Magni.

31. Jejunium quoque cum statione conjungeba-

tur, ex *Tertulliano semel*, & *isidorum contra Pseudepistolas*, & in l. 2. ad uxorem, quod & nos retinemus in plerisque stationibus, hoc est, in Quadragesima, & Quatuor Temporibus.

32. Processionis item mentio est apud *Tertull. loc. cit. ad uxorem*; & a viciniore Ecclesia, vel non admodum remota, ibat Papa cum Clero ad Ecclesiam stationalem, atque hinc fortasse *Beatus cap. 6. & cum eo Durand.* definire stationem, hoc est processionem: sed erit terminus processionis.

33. Significat Sixtus V. in prædictis verbis, diversa fuisse loca stationalia, & hodie sunt quinque supra quadraginta, licet stationales dies quadragesimales sint quinquaginta quatuor, & alii per annum 31. omnes 85. quia ad eundem locum sæpius itur, non tamen scire possumus, quæ antiquiora, quæ sint posteriora, ea vero omnia ordinavit S. Gregorius, ut aperte scribit *Joann. Diaconus in ejus vital. l. 1. c. 6.* Idemque concessit Indulgentias stationarias, quod hisce iisdem verbis refert *Bonifacius VIII. in Bulla 13. Aprilis anno 3. Pontificatus*, in quâ confirmat Indulgentias a Prædecessoribus concessas, & præterea concedit & ipse contritis, & confessis visitantibus Ecclesias stationales annum unum, & dies 40. de vera Indulgentia, sed immensæ in unaquaque conjiciuntur esse Indulgentiæ.

34. Post obitum S. Greg. nonnullæ stationales Ecclesiæ fuerunt mutatae, quæ de re lege *Pompejum Ugonium loco citato.* Illud ergo observo de titulis Ecclesiarum stationalium Urbis, Officium, seu Commemorationem in Breviario Romano, exceptis Sanctæ Balbinæ, & Sancto Quirico; & in illius quidem Ecclesiis fuisse Stationem, credimus tempore Sancti Gregorii; in hujus autem instituta fuit, seu translata aliunde a Sixto IV. excipe quoque titulum S. Onophrii, & lege *Ugonium supra.*

Et hæc de Stationibus, quæ habentur in Romano Missali, ne quid illius prætermittamus in hisce Commentariis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavanti. num. 1. -- *Festum SS. Trinitatis, &c.* Quamvis festus Trinitatis dies paucis ab hinc sæculis in Ecclesia introductus fuerit, nihilominus si rem ipsam attente consideremus, cæteris Festis vetustate antecellit, propterea quod in Dominicis omnibus, necnon in Festis Sanctorum, id quod principaliter a Christianis colitur, est SS. Trinitatis mysterium, unde Festos quosvis Christianorum dies jure vocare possumus Trinitatis solemnia; & hæc est præcipua ratio, ob quam Festum speciale SS. Trinitatis tardius in Ecclesia Romana instituerunt Summi Pontifices. Ab undecimo Sæculo celebrabatur hæc Festivitas in quibusdam Ecclesiis, teste *Micrologo cap. 60.* qui hanc sollemnitate colentes coarguit; adjudicat vero Stephano cuidam Leodiensi preces Canonicas Trinitatis (necnon Historiam inventionis S. Stephani) quam tamen Ecclesiam Romanam repulisse asserit, & alia ibi contextit, En verba *Micrologi* -- Quidam Officium

eium de S. Trinitate in Octava Pentecostes instituunt, licet non sit Allelujatum, quod & pertinet ad subsequenter hebdomadam observandum putant, quod non est authenticum, nam quidam Leodienſis Stephanus idem Officium, ſicut & Hiſtoriam de inventione S. Stephani compoſuiſſe aſſeritur, quæ utraque ab Apoſtolica Sede reſpuuntur, unde præ memoriæ Alexander Papa de hac re inſiſtit, reſpondit juxta Rom. Ord. nullum diem ſpecialiter adſcribi ſolemnitati SS. Trinitatis, ſicut nec S. Unitatis, præcipue cum in omni Dominica, immo quotidie utriuſque memoria celebretur — Hæc Micrologus, qui alia pariter ſubneſcit. Ex quo aliqui in Octava Pentecostes, alii vero aliis diebus hoc Feſtum celebrabant, obortæ ſunt celebres contentiones de octavo die Pentecostes. Radulphus enim Tungrenſis, qui vixit ſub finem Sæculi XIV. relatus a Gav. ſup. Propoſ. 16. ait — Super Octava vero Pentecostes magna eſt adhuc diverſitas. Cum enim Romani in hac Dominica imponerent hiſtoriam Regum, nec ſervarent Feſtum Trinitatis: aliquæ nationes, ut Alemanni, eadem die ſervant Octavas Pentecostes, in hebdomada, & Dominica ſequenti ſervantes Officium Trinitatis. Alii, ut Gallici, plures illo die plenum faciunt Feſtum Trinitatis cum Octavis majoribus. Hodiernis vero temporibus Romæ, & in Curia Romana, ſolemnis habetur Feſtivitas S. Trinitatis in Octava ſupradicta, quod etiam plures Alemanni coſperunt ſequi poſtea — Hucusque Radulphus, ex cuius verbis, & ex aliis etiam Auctoſibus colligitur Feſtum hoc hac Dominica coepiſſe celebrari in Gallia, immo adſunt in eodem Regno Eccleſiæ, in quibus bis celebratur hæc ſolemnitas, in prima ſcilicet, & ultima Dominica poſt Pentecosten. Romæ tamen nonniſi Jo: XXII. Eccleſiam regente, hoc ſpeciale Feſtum SS. Trinitatis in Octava Pentecostes celebrandum ſtatutum fuit, ut tradit etiam Ciaconius in Vita ejuſdem Pontificis — Id. etiam aſſerit videtur a Geſſone, a quo memoratur hoc Feſtum tamquam noviter inſtitutum, ubi enim agit de viſitatione Prælatorum, ait: *De Feſto Trinitatis ſolemnizande, prout noviter Papa inſtituit.* Et revera Durandus, qui paulo ante Jo: XXII. vixit l. 6. c. 114. aſſeverat quidem, quod in plerisque locis in Octava Pentecostes fiebat Feſtum SS. Trinitatis, ſed nullam faciendo mentionem de Romana inſtitutione huius Feſti. Sunt qui opinantur noſtrum Gavantum antiquitus, & Gregor. IV. inſtitutionem huius Feſti referre. Verum noſter Auctor ſolum adſtruit hanc eſſe opinionem Auctoſis Ligni Vitæ lib. 5. abſque eo, quod aſſeveret ſe hanc ſententiam amplecti; eodem enim modo mox ſubneſcit, quod Piſanella facit Auctorem Feſti Jo: XXII. v. FERIA 5. 3. quin explicet cui ex dictis Auctoſibus adhæreat. Ex iis, quæ diximus, liquet, primam ex dictis opinionibus eſſe reſciciendam.

Cæterum redeundo unde digreſſi ſumus, & reſumendo verba Micrologi, cum hic deceſſerit ante Alexandrum III. liquet, quod Alexander, cu-

juſ ipſe meminit, fuerit ſecundus huius nominis. Romanus autem Pontifex, ut optime advertit Thomassinus lib. 2. de celebr. Feſt. c. 19. non reſpuit, ut Micrologus paulo liberius ſcripſit, hanc ſolemnitatem, ſed ei minime eſt ſuffragatus, Eccleſiarum tamen cæterarum Rit. & pietatem non contemnens.

Alexander vero III. ea, quæ ſupra tradidimus, ante finem Sæc. XII. literis conſignavit, cuius verba habentur in c. quoniam de Feſtis extra, ſunt autem hæc — Præterea Feſtivitas SS. Trinitati ſecundum conſuetudines diverſarum Regionum a quibusdam conſuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis Dominica I. ante Adventu Domini celebrari: Eccleſia ſiquidem Romana in uſu non habet, quod in aliquo tempore huiusmodi celebret ſpecialiter Feſtivitatem, cum ſingulis diebus *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, & cætera ſimiliter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

II. Gav. eodem n. 1. — *Missamque de eodem Trinitate ab Alcuino compoſitam, &c.* Microlog. loc. c. ut notat etiam Gavantus, Miſſam, quam legitur SS. Trinitatis Alcuino tamquam Auctoſi attribuit, ſed ejus Auctoſ Alcuinus proſecto non eſt, ut jam doctiores agnoſcunt. Codex Rhimenſis apud Menardum nihil habet huius Miſſæ, ſicut pariter nec Sacramentale Gregorianum a Pamelio evulgatum, ex Bernone Augienſi tamen, & Micrologo, & ex iis, quæ habent Ménardus, & Pamelius in Notis, conſpicere poſſumus hæc die mentionem aliquam Trinitatis eſſe antiquitus factam; non quidem in Oratione, aut Miſſa, ſed in verſiculis, & Præſatione, quæ Pelagio II. ſolet adſcribi, & quæ legitur etiam in Sacramentario Gelafiano a Thomasio edito, non quia, ut dixi, pertineret tunc ad Miſſam de Trinitate, quia nondum inſtituta erat, ſed quia continebat expoſitionem Catholicæ Fidei contra Hæreticos, præſertim Arianos, quam, abjurantes hæreſim ſuam, & Eccleſiam ingredientiſ, profiteri jubebantur, ut notat Græcolas *Comment. hiſt. in Brev. Rom. lib. 2. cap. 80.* nonnulla alia ſpectantia ad ſacram eruditionem, & inſtitutionem huius Feſti tradunt mox laudatus Græcolas cit. loc. Büllet rom. 4. pag. 154. & ſeqq. & Thomassinus de Feſtis lib. 2. cap. 18.

Pro Feria IV. poſt Feſto SS. Trinitatis juvat hic exhibere ſequens Décretum — Occurrente Vigilia Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ in die Feſto Corporis Chriſti, anticipato jejuniis Vigiliæ prædictæ in diem 24 Junii ad formam Conſtitutionis Urbani editæ die 25. Septembris 1638. in Officio, & Miſſa de eadem Vigilia nihil fit — Ita S. R. C. die 13. Septembris 1706. approbante Clemente XI. 2. Octobris ejuſdem Anni, & datur in noſtro Indice ſub num. 602.

De origine Feſtivitatis Corporis Chriſti. §. I.

III. Gav. n. 2. — *Ex inſtituto Urbani IV. 1262. &c.* Urban. IV. Romanus Pontifex, quando Leodii Archidiaconus erat, Jacobus de Trevis tunc appellatus,

latus, viderat in ea Urbe Feflum SS. Corporis Chrifti tunc celebrari; immo etiam cum præcedenti Vigilia, & Junio, prout (juxta nonnullorum opinionem) præfcriptum fuerat in Synodo Diocefanâ illius Urbis Anno 1246. habita per Robertum Laodienfem Epifcopum, hortante præfertim B. V. Juliana, Montis Cornelii apud Leodium Sanctimoniali, ut habeat acti ejufdem Servæ Dei apud Bollandum 5. Aprilis, in quibus tamen legitur præfatum Robertum univerfis Ecclefiafticis perfoniis fuæ Diocefeos per elegantem Epiftolam præcepiffe, ipfam folemnitatem fingulis Annis die ad hoc ftatuto cum Officio celebrari, & ab eorum plebibus ficut diem Dominicam, ab omni fervili opere abftinendo debere obfervari. Verum, ut tradit Martene *de antiq. Eccl. difc. c. 29.* ne piiſſimo fraudaretur voto Robertus, & ne quicumque negligentium Prælatorum de ignorantia fe poſſet excuſare, propoſuit in Generali ſua Synodo, quæ fingulis Annis, convenientibus Eccleſiarum Reſtoribus, & Conciliorum Decanis in unum, fieri ſolet, quod per Epiftolam ftatueret viva voce ſolemniſter publicare. Morſe autem præventus Robertus, ſanctum hadquaquam potuit adimplere propoſitum. At Hugo S. R. E. Card. ad partes Alemanniæ Summi Pontificis a latere Legatus, hoc in ſe ſuſcepit negotium, primuſque in S. Martini Eccleſia Laodienſi Feflum illud promulgavit, & celebravit. Hæc, & alia citatus Martene ibidem. Ad inſtar igitur prædictæ ſolemnitatis Leodii prius inſtitutz, hortante non ſolum mox memorata B. Juliana, ſed allaborante etiam Ven. Eva ad dictam S. Martini Eccleſiam Recluſa, Urbanus præfatus ad Summi Pontificatus apicem eveſtus conſtitutionem edidit Anno 1264. non die oct. Septemb. ut communiter Scriptores affirmant, conſundentes datam Bullæ cum data Brevis ab eodem Urbano ſcripti ad antedictam Ven. Evam Leodienſem, ſed die 11. Aug. apud Urbem veterem, in qua Civitate celebraverat eandem Feſtivitatem cum Proceſſione ſolemni die 19. Junii ejufdem Anni ob celeberrimum miraculum, quod Bolſenæ contigerat, de quo ſermonem habent, & hiftoriam referunt plures Scriptores ab Andrea Pennaxi congeſti in Hiftoria ejufdem miraculi typis edita Anno 1731. Inter laudatos Scriptores recententur præfertim S. Antoninus p. 3. tit. 19. c. 13. §. 1. & Diaſtemius Blærus Prior S. Jacobi Leodienſis Ord. S. Benediſti art. 4. Commentarii de Inſtitutione Feſti Corporis Chrifti ſub Anno 1496. ab eo compoſiti. De hac re erudite pariter ſcripſit Franciſcus Pagius in Vita antedicti Urbani IV. §. 5. & ſeqq. ubi ex D. Antonino narrat, quod An. 1264. in loco non longe ab Urbe veteri ſito, Bolſenæ dicto, accidit ingens miraculum, cujus occasione Urbanus IV. ſolemniſſime Corporis Chrifti indixit. In Eccleſia univerſali nimirum ejufdem Opidi Bolſenæ, Sacerdotes celebrante, poſt conſecrationem gutta aliqua Sacraſſimi Sanguinis ex Calice in Corporale profluxit; idem Sacerdos, ut negligentiz ſuæ defectum occultaret, coope-

ruit pluribus pliccis partem Corporalis, ſed reſerta eſt per omnes pliccas tranſiſſe, & reliquiſſe ibi rubeam ad modum Sanguinis formam Hoſtiæ in pluribus partibus Corporalis. Joannes vero Diaſtemius Blærus *loc. cit.* ait: *Sacerdotem Bolſenæ celebrantem, inter verba conſecrationis dubium in Fide, viſiſſe carnis oculis Hoſtiam in formam pietatis, & de ea Sanguinem fluere in Calice. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire, de Corporali apparuit mox forma pietatis in ſingulis partibus Corporalis, & ita conſtitus eſt Populo aſſiſtenti miraculum paſſificare. Quod ubi Populus contempſit, ad Urbem veterem properans, Summo Pontifici mirabilia ſtupenda, quæ viderat, nuntiavit.* Quod quidem Corporale de mandato præfati Pontificis ad Urbem veterem, in qua ipſe commorabatur, proceſſionaliter tranſlatum fuit, & in Cathedrali Eccleſia ad perpetuam rei memoriam uſque ad præſentem diem decentiſſime reſervatur, aliquando Populo oſtenditur cum magna veneratione.

Inſignis hujus miraculi occasione, necnon Feſti Sacraſſimi Corporis Chrifti Leodii jam inſtituti, ejufdem ſacri myſterii ſolemniſſimam, annuatim quinta Feria poſt octavam Pentecoſtes, perpetuis temporibus ubique celebrandam Urbanus indixit, de qua inſtitutione extat præclara, & elegans ejufdem Pontificis Conſtitutio ad omnes Catholicæ Eccleſiæ Prælatos directæ.

Prædictæ Bullæ data conſtat ex originali ejufdem, quod in Archivio ſecreto Bibliothecæ Vaticanæ aſſervatur, cujus copia primum locum ſibi vindicat inter Bullas ejufdem Pontificis, quæ habentur in tom. 1. Bullarii Romani, eam quoque exhibet in ſua Sacra Hierologia laudatus Pennaxi. Urbani tamen Bulla ob bellicos tumultus, quibus pene tota Europa agitabatur, ſuum effectum ſtatim aſſecuta non fuit. Durandus enim, qui paulo poſt Urbanum ſcripſit Rationale Div. Offic. nullam habet de hoc Feſto mentionem, hinc factum eſt, ut in Concilio Viennenſi Anno 1311. Clemens V. Urbani Bullam iterum promulgaverit, atque altera ſua Bulla confirmaverit. Docet id Gloſſa a Martene *cit. loc.* relata his verbis: *Quia illa Conſtitutio Urbani non fuit recepta ab omnibus, ideo Clemens PP. V. innovavit illam Conſtitutionem, & illam præcepit ab omnibus obſervari.* Clementinam Conſtitutionem ſuſceperunt Reges Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ, quæ poſtmodum Anno 1316. a Joanne XXII. ſucceſſore Clementis nova promulgatione fuit confirmata, & ab aliis deinceps Romani Pontificibus gratiis, & privilegiis exornata. Hinc fortasſe non erit imminis ab errore Papirius Maſſionius, dum in lib. 5. de *Epifc. Urbis*, in vita Urbani IV. ſcripſit; Hoc Feſtum ante Annum 1318. non fuiſſe in Gallia receptum. Quidquid ſit, certum eſt, quod poſt promulgationem a Joanne XXII. factam, fuit ab omnibus Eccleſiis, nulla diſcrepante, ſuſceptum. Qui plura de inſtitutione hujus Feſti deſiderat, legat ea, quæ tradunt Chriſtianus Lupus tom. 1. in *rudia Diſſert. de Sacris Ritiſſ. inferia tom. 11. vocen-*

recentissima editionis Veneta. Chapeavilla Canon-
icus, & Vicarius Ecclesie Leodiensis tom. 3. Pon-
tificum Leodiensium. Enschienius ad tom. 4. Aprilis.
Martene loc. supracit. Theophilus Raynaudus
tom. 11. pag. 347. Grancolas Comment. Brev. lib. 2.
cap. 81. Thomassinus lib. 2. de Festis cap. 19. Bail-
let tom. 4. pag. 164. & seqq. supracit. Franciscus
Pagius in Vita Urbani IV. præcipue vero Andreas
Pennazzi in Historia prædicti miraculi, in qua
innumeros alios Historiarum hujus Festi recenset.

De origine, & institutione Processionis, quæ
 in hac die fieri solet, nonnulla infra dicemus.

De Auctore Officii ejusdem Sacratissimi Corporis Christi. §. II.

IV. Gav. eod. n. 2. — *S. Thomas in Officio ejus-*
dem Festi, cujus ipse fuit Auctor, &c.) Primum
 hujus Festi Officium, alii a Religioso Hospitalis
 Montis Cornelli prope Urbem Leodiensem, alii
 vero a Joanne Clerico Leodiensi compositum
 fuisse adstruunt, & hoc comprobant auctoritate
 illius, qui vitam B. Julianæ exaravit. Quoniam
 vero tale Officium juxta Gallicanum Ritus com-
 positum fuerat, Urbanus IV. aliud componi jussit
 juxta Ritus S. R. E. per S. Thomam Aquinatem,
 quod tanta pietate, tantaque divini spiritus un-
 ctione refertum est, ut illud mox omnes Eccle-
 siæ perfolvendum susceperint; ipsa etiam Leo-
 diensis Ecclesia S. Martini, illo relicto, quod pri-
 mum jubente S. Juliana a Joanne Clerico, vel ab
 alio compositum fuerat, & ipsa decantare incœ-
 perat, sed Rituum suorum tenax, nonnulla ad
 proprium usum jam accommodata, Officio Do-
 ctoris Angelici adjecit, ut sunt Hymni ad singu-
 las Horas proprii, propriæ item Collectæ cum
 quibusdam Antiphonis, & versiculis. Omnes eru-
 diti Viri verum, & germanum Auctorem prædi-
 cti Officii esse S. Thomam Aquinatem agnoscunt,
 omnemque super hac re evellit scrupulum eru-
 ditissima Dissertatio, quam elucubravit P. Natalis
 Alexander ejusdem Ordinis Prædicator. Professor.

Hinc in Propileo ad Mensam Maji p. 2. pag. 53.
 eruditissimus P. Papebrochius, celebris inter Bol-
 landi continuatores opinionem suam retractavit,
 dicendo: *Ecce citius, & plusquam sperarunt, ul-*
tro præsto, in eorundem (nimirum PP. Dominica-
norum) sententiam totus transiens, & paratus si-
milem satisfactionem, quibuscumque aliis dare, si-
cus jam pluribus casibus dedi, quando pro iis vi-
derim veritatem stare. Contra hanc, nihil nec pos-
sum, nec volo.

Prædicta communis sententia, quod S. Thomas
 dictum Officium vere composuerit, jubente Ur-
 bano IV. confirmare videtur etiam Theodoricus
 Valicolar, loquendo de Urbano IV. ita canens:

Sic digna statuit, ut in anno Corporis hujus.
Tam Festum celebre fiat in Orbe simpli;
Post Pentecostes Octavas luce Jovis, nam
Consumi Christus fecerat ista dies:

Hocque sui ternis Papatus fecit in anno
Officiumque novum continet ista dies.

Ex quibus duo optime eruit Franciscus Pagius loco
 supracit. primum hanc institutionem factam fuisse
 sub finem Anni tertii Pontificatus Urbani, cum
 Breve ad Evam datum sit Anno IV. ineunte.
 Secundum, jam antea fuisse aliud Officium de
 eadem solemnitate. Leodii nempe, cum Theodo-
 ricus Valicolar referat istud Festum contigere no-
 vum Officium, illud scilicet, quod est a S. Tho-
 ma compositum, quodque Urbanus ad Evam mi-
 sit, & suo diplomate commendavit. Denique om-
 ne submovetur dubium circa hanc questionem, si
 legatur Constitutio Sixti IV. inserta in tom. 3. no-
 vi Bullarii Dominicani pag. 559. collecti, & non-
 nullis eruditissimis notis illustrati a doctissimo
 P. Bremond ejusdem Religionis Professore, & Sa-
 cræ Theologiæ Magistro. Lubet hic exhibere ver-
 ba prædictæ Bullæ, & sunt sequentia: *Ac in ejus*
solemnitatem, & venerandam inde memoriam, idem
Urbanus Prædecessor statuit Festum Gloriosissimi Sacra-
menti, annis singulis, & temporibus perpetuis quin-
ta Feria post Octavas Pentecostes a cunctis Fide-
libus ubique solemniter celebrari, propriumque ejus-
dem solemnitatis Officium per B. Thomam de Aqui-
no tunc in ipsa Curia existentem compositum adidit.

De Processione solemnī in hoc Festo faciendā. §. III.

V. Gavant. num. 3. — *Vit Processio solemnissi-*
ma, &c.) De solemnī Processione, quæ hac die
 fieri solet in omnibus Ecclesiis, gravis apud eru-
 ditos, & sacrorum Rituum DD. agitur quæstio,
 utrum Urbanus IV. eam instituerit, sicut certum
 est, quod Festivitatem Corporis Christi ubique
 celebrandam indixit. Nonnulli, quos supresso
 nomine refert Eminentiſſimus, & sapientiſſimus
 Cardinal. Lambertini in sua quinta Instructione
 Pastoralī vol. 1. in ea versantur sententia, quod
 cum de solemnī hujus diei Processione, ne mi-
 nimum quidem verbum Urbanus IV. fecerit in
 sua Bulla, qua hodiernam solemnitatem instituit,
 idem Pontifex ejusdem Processionis auctor non
 sit. Alii vero e contra arbitrati sunt Urbano IV.
 non minus hujus diei Festivitatem, quam Proces-
 sionem esse adscribendam, ex quo Panvinus scri-
 ptis consignatum reliquit, quod dictus Pontifex
 jussit sibi afferri Processionaliter ex Oppido Bol-
 senz ad Civitatem Urbevetanam, in qua commo-
 rabatur, ut mox innuimus, sacrum illud Corpo-
 rale Sanguine Christi perfusum, de quo supra
 mentionem fecimus: en verba Panvinii — Ad-
 monitur Pontifex ab Episcopo loci cum Proces-
 sione ad Urbem veterem transferri voluit, & il-
 lud, solemnitate instituta, in Ecclesia Urbeve-
 tana condidit — Sed quidquid sit de hac quæstio-
 ne, hoc certissimum est, non multo post talis
 Festi erectionem, institutam fuisse etiam Proces-
 sionem, idque docent antiqui libri, & Rituales
 circa

circa illa tempora scripti, ut tradit Edmundus Martene loco *supracit.*

In aliquibus vero locis, non solum hac die, sed etiam per totam octavam fit ista Processio, cujus institutionis Historiam refert Monacellus *tract. 2. tit. 13. n. 10.* ex actis Bollandi *tom. 1. ad Mens. Aprilis pag. 459. 462. 465. 477.* recogn. & examin. a S. R. C. sub die 20. Junii 1700. Non nisi tamen ad illam, quæ fit in prædicta Feria V. hujus Festivitatis, tenetur Clerus Sæcularis, & Regularis omnium Ordinum, atque piæ Sodalitates convenire juxta Concilii Tridentini Sanctionem, quæ habetur *sess. 25. cap. 13.* in qua statuitur: *Quod tam Clerici Regulares, quam Sæculares quicumque, etiam Monachi ad publicas Processiones vocati accedere compellantur.*

VI. Guv. eodem num. 3. — In minoribus autem Ecclesiis, &c.) Cum Processio, quæ facienda est in hac Solemnitate, sit solemnior omnibus Processionibus, distinctior quoque ejus pompa, & apparatus esse debet; ornatus enim major majorem Solemnitatem ostendit.

De Ecclesiæ itaque apparatu, nimirum de illa Ecclesiâ, in qua Processio incipit, ac finem habet; Primo diximus, quod super omnia curandum est, ut ubi per ornatum, sive pompam ista magna Solemnitas nequit haberi, per nitorem saltem, & munditiam habeatur, adeo ut Ecclesiæ parietes, qui velis, vel aulæis ornari nequeunt, saltem per decorem, & venustatem eluceant, nec pulvere, sive araneis sordescant. Pavimentum vero perpolitum sit, & floribus, seu herbis bene olentibus, præsertim ubi Processio transire debet, sit sparsum, & seminatum; Qui quidem flores non debent projici nec in faciem, nec super dorsum incedentium in Processione, ut declaravit S. C. Episcoporum in *Calien. Synod. 21. Januarii 1720.* relat. ab Ursaja *tom. 9. part. 2. §. 16. n. 71.* Nihil igitur fordidi, nihil ludici, neque indecori profusus appareat in tali Ecclesiâ, cum omnes actus scenicos, & profanos prohibeat *Cær. Episc. l. 2. c. 33. §. 12.*

Altare insuper, in quo est ponenda SS. Eucharistia, parari debet festivo apparatu, & pretiosiori suppellectili; Non tamen placeat in eo ponere Statuas cum Reliquiis Sanctorum, ne Populus minimum quid distrahatur ab adoratione SS. Eucharistiæ. In eodem Altari non desit copia Lampadarum, & Candelarum, quæ ardeant, & sint ad minus viginti juxta instructionem Clem. PP. XI. felic. record. quam *supra* per extensum dedimus. Deinde super Altare in loco aliquantulum eminenti collocetur parvum Baldachinum albi coloris, sub quo ponetur Corporale, seu Palla supponenda SS. Sacramento, quod ibi exponi debet. Cavendum tamen est, ne ita alte ponatur, ut necesse sit indecenter ad illud ascendere, tam pro exponendo, quam pro reponendo SS. Sacramento, sed sit ad talem altitudinem, ad quam commode ascendi possit per aliquod scabellum graduum ad hoc paratum. Ex Billo *l. 1. A. n. 247.* Buidry *part. 4. cap. 16. art. 2. num. 7.*

In Sacristia vero pro faciendâ prædictâ Processione præparari debent Paramenta pretiosa albi coloris pro Celebrante, & Ministris quoddam Missam Solemnem; Item Pluviale album pretiosius sumendum a Celebrante in fine Missæ, præterea Amictus, Alba, Cingulum, & Tunicella, sine Manipulo pro alio Subdiacono, qui in hac Processione Crucem deferre debet, ut supponit Gavantus *supra num. 5.* Item quamvis Episcopus in Festo SS. Corporis Christi non deferat Eucharistiam, Canonici tamen induere debent Sacris Vestes, ut declaravit S. R. C. die 27. Martii 1628. & habetur tale Decretum in nostro Indice *sub num. 227.* quapropter præparentur in Choro ad loca, seu Sedes Canonicorum Pluvialia pro Dignitatibus, plures Planetæ pro Canonicis Presbyteris, Dalmaticæ pro Canonicis Diaconis, & Tunicellæ pro Subdiaconis Canonicis, & Amictus pro prædictis Dignitatibus, & Canonicis; qui Sacris Vestibus ita induti procedunt in Processione, incipiendo a Minoribus, vel Inferioribus hoc ordine, videlicet, primo Subdiaconi cum Tunicellis, & Diaconi cum Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis, ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, ut ii omnes appareant cum Paramentis suo ordine convenientibus coram suo Rege, a quo eorum tota Gloria, splendor, & decor emanat in suo Solio residente; quod videtur observandum in aliis etiam Ecclesiis, non Cathedralibus (præsertim si sit consuetudo, quæ admodum laudabilis est) quod Ecclesiastici in Sacris Vestibus convenientibus suo ordini, in tali Processione incedant. Item præparentur in Sacristia alia Pluvialia alba secundum numerum hastarum Baldachini pro iis Presbyteris, seu Beneficiatis ex Dignioribus, qui juxta *Cærem. Episcop. lib. 2. c. 14. §. 4. & lib. 2. c. 33. §. 5.* initio Processionis, & per totam Ecclesiâ, usque ad Portam ejusdem Baldachinum, seu ipsius hastas deferre debent. Si tot Pluvialia haberi possunt, ita procedant, alioquin cum Cottis, semper tamen sive Scolis; Quod si fieri non potest ob parvum Clericorum numerum, præsertim in Collegiatis, aut aliis Ecclesiis Parochialibus, hastæ Baldachini deferuntur etiam in Ecclesiâ ab iis, ad quos pertinet juxta loci consuetudinem, vel a nobilioribus ex Laicis, qui adsunt Processioni, Nicolaus de Bralion *part. 3. cap. 16. num. 9.* Sodalibus aliquis piæ Confraternitatis habitu ejusdem indutis. Supradicta Pluvialia solent adhiberi in Ecclesiis Cathedralibus, & in aliis, ubi ex privilegio Apostolico celebratur pontificaliter. Item in Sacristia duo Thuribula cum suis Naviculis, & plura funalia, & Candelæ ceræ albæ gestandæ ab omnibus de Clero in Processione, omnes enim tam Ecclesiastici, quam Laici, nisi sumilia, saltem candelas ceræ accensis manibus gestare debent. Bauldry *supra num. 5. & c. 21. & ex Billo l. 1. §. 12.*

Credentia quoque paretur cum omnibus requisitis ad solemnem Missam celebrandam more consuetor:

Sed præterea ratione Processionis faciendæ, hæc addantur. Primo super Patenam Calicis ponantur duæ Hostiæ magnæ consecrandæ a Celebrante, quarum una servanda erit pro Processione. Secundo, præter velum humerale Subdiaconi, ponatur aliud pretiosius, quo uti debet Celebrans pro Processione; Tertio ponatur Ostensorium suo velo albo coopertum, in quo reponendum est SS. Sacramentum pro Processione. Biss. *lit. C. n. 557.*

Prope Altare, sed in loco remoto in plano Presbyterii convenit, quod ponatur aliquod Scabellum, cum duobus, vel tribus gradibus, quo uti debet ille, qui ponet sub parvo baldachino in eminenti loco posito Ostensorium. Item in Presbyterio (vel in Sacristia) ponatur Crux Processionalis adhærens parieti, prope Credentiam. Baldachinum perpulchrum etiam cum suis Hastis in loco congruo, non longe ab Altari præparetur, deferendum in Processione super SS. Sacramentum, vel etiam præparari potest tale Baldachinum extra Presbyterium.

Paretur quoque Umbella Serica albi coloris cum suis lacinis, vel sericis, vel aureis, vel deum argenteis circa eam pendentibus. Umbella coloris rubei, quo utuntur nonnulli, non est toleranda, non enim concordat cum Paramentis Eucharistiæ convenientibus, & assignatis; Ut Gaventus *part. 5. de Mensuris*; Cavalier hic *n. 23.* & Baruffaldus *sir. 80. n. 38.*

Nonnulla Decreta spectantia ad hanc Processionem summam in unum collecta, dabimus paulo infra.

VII. Gav. eodem *n. 4.* — *In Missa vero cantanda, &c.* Hac die, dicta Tertia, celebratur solemnis Missa de more; Tertia tamen citius cantari potest, ut habet Cærem. Episcop. *lib. 2. c. 33. §. 15.* & est casus singularis ob longam Processionem, & calorem: Celebrans igitur solemniter celebrat more consueto cum Ministris Sacris, sed duas magnas Hostias consecrat, quarum unam tantum elevat, & alteram pro Processione relinquit super Corporale in sua sinistra, cavens ne Manipulo suo eam tangat, dum elevat SS. Sacramentum, aut aliud agit. Bauldry *supra. art. 3. num. 1.* Turrinus *p. 3. sess. 3. cap. 2. §. Hæc die.* Reliquæ quæ spectant ad Missam hujus diei, quomodo agenda sint, ne eadem sæpius repetantur, colligi possunt ex iis, quæ a nobis tradita sunt in nostris Additionibus, & Observationibus ad Tit. XIV. *part. 2.* ubi egimus de Missa, quæ celebratur solemniter pro expositione SS. Sacramenti, occasione orationis quadraginta Horarum, & pro ejusdem Sacramenti repositione. Rursus legi possunt pariter ea quæ tradidimus pro celebranda Missa in Feria V. in Coena Domini: In hac autem Missa elevato SS. Sacramento, vel etiam ante, si opus erit, junior Cærem. Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in rotolo infra describendum dirigatur, & procedat. Cæm. Episc. *sup. §. 16.*

Sumpto Sacratissimo Corpore, a Cæremoniario per viam breviorē deferatur Ostensorium cum velo, quo te-

gitur, quod (genuflectendo prius utroque genu SS. Sacramento) collocat super Altare extra corporale in latere Epistolæ, & facta iterum genuflectione, ut supra, recedit. Diaconus vero, qui stabat ad librum, facta ibidem genuflectione unico genu (dum Celebrans sumpto Corpore Sacratissimo stat in meditatione SS. Sacramenti), accedit ad dexteram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, ut supra, & surgit, serviens prout Subdiaconus, recedente interim præfato Subdiacono cum iisdem genuflectionibus in recessu, & accessu ad Iatus Evangelii, ubi libro, seu Missali assistit. Sumpto a Celebrante Sacratissimo Sanguine, Diaconus Calicem prædicti Celebrantis versus cornu Evangelii ponit, sed super corporale; ipsumque palla cooperit, & continuo Offertorium detectum aperit, & collocat ante Celebrantem, qui statim cum Diacono, & Subdiacono genuflectit in suo loco unico genu; moxque surgunt, & Celebrans, extracta lunula ex Ostensorio, sua propria manu dextera adaptat Sacram Hostiam in supradicta lunula, quam cum Sacra Hostia in Ostensorio deinde reponit, quod adjuvante Diacono statim claudit, & in medio corporalis reverenter collocat, veloque suo cooperit: Postea tam Celebrans, quam Ministri Sacri genuflectant, & deinde surgunt. Adstantes Clerici, Cæremontarius, & alii, non genuflectunt dum Sacra Hostia collocatur in Tabernaculo gestatorio, sed manent inclinati sicut ad Communionem. Turrinus *part. 3. sess. 3. cap. 2. §. Hæc die*, Bauldry *supra. art. 3. n. 1. & 2.*

Tunc Celebrans dat Communionem iis, qui sunt communicandi, si opus sit; cum solitis, & debitis reverentiis, sed præstat, ut fiat Communion ante Missam, vel ut differatur ad aliam horam commodiorem, vel melius, dicta Missa, in qua fit Communion, anticipetur. Reposita igitur Hostia in Ostensorio, ut supra notatum est, & sumpta purificatione, Celebrans Calicem ponit in cornu Epistolæ extra corporale, & cætera ipse, & Sacri Ministri peragunt usque ad finem Missæ, ut diximus in nostris Additionibus ad *sir. 14. p. 2.* hujus Thesauri *sub n. 54. 15. & seqq.* ubi egimus de Missa solenni, celebrata coram SS. Sacramento.

VIII. Gav. eodem *n. 3.* — *Finis Missæ deponatur Manipuli, &c.* Finis ultimo Evangelio; Diaconus accedit propius ad Altare, sicut & Celebrans accedit ad medium ejusdem Altaris, & illū immediate sequitur Subdiaconus, ibique Celebrans facta cum ipsis genuflectione stat medius inter eosdem Sacros Ministros, dum a Diacono aufertur velum album ab Ostensorio (quod adhuc remanet in medio corporali) ut Hostia Sacrosancta ab omnibus conspiciatur: ex Baruffaldo de Fæsto SS. Corporis Christi *sir. 80. §. 20. num. 3.*

Deinde facta iterum genuflectione tam a Celebrante, quam a Ministris in medio Altaris unico genu, ut facilius surgere possint (sine tamen capitis inclinatione) tum unus post alium præcedente Subdiacono, descendunt per gradus laterales a cornu Epistolæ in planum, & retrahunt se retro Alia-

Altare, si parietem non adhzreat, vel ad credentiam, seu cornu Epistolæ ob præsentiam SS. Sacramenti, ubi adjuvante Cæremoniario, vel Diacono, & Subdiacono juxta consuetudinem Ecclesiarum, ut supra diximus, Celebrans exuit Planetam, deponit Manipulum (quem etiam Ministri Sacri deponunt) & accipit Pluviale. Nicolaus de Bral. p. 3. c. 17. n. 1.

Postea per planum incedens manibus junctis, nudo capite, medius inter Ministros Sacros, elevantes hinc inde fimbrias Pluvialis, accedit ad medium, ubi genuflectit cum eisdem Ministris Sacris in plano, utroque genu, & cum ipsis etiam profunde se inclinatur; tum erectus in medio inferioris gradus Altaris, ut colligi potest ex Cærem. Episcop. cum Ministris postea genuflectit; Nicolaus de Bralio supra; ibique parumper orat.

IX. Gav. eodem n. 3. -- Et genuflexus ter incensat Sacramentum, &c.) Quamvis certissimum sit apud omnes quod Celebrans peractis iis, quæ supra diximus, debeat ter incensare Sacramentum, nihilominus variæ sunt Auctorum sententiæ circa gradum Altaris, super quo Celebrans genuflexus debeat Sacramentum in Tabernaculo Offensorio positum incensare. Bauldry p. 3. cap. 17. de Missa solemn. qua coram SS. Sacram. exposito celebratur n. 11. & p. 1. c. 16. de Festo Corporis Christi art. 3. de Missa, & Processione SS. Sacramenti n. 5. & art. 6. n. 2. Item art. 3. de exposit. SS. Sacramenti initio Officii per totam octavam n. 3. & demum art. 12. n. 3. & alibi tenet, quod Celebrans debeat ascendere ad secundum gradum Altaris, & ibi genuflectere, & in eodem gradu SS. Sacramentum incensare: alii vero, nimirum Tonellus lib. 2. c. 2. §. 5. de exposit. SS. Sacram. n. 7. Claudius Arnaudus part. 4. in Epit. Theol. Sac. Rit. tit. 12. n. 3. Turrinus p. 3. sect. 3. c. 2. de Festo Corp. Christi §. Dum terminatur Missa, & §. Labet hic addere; Corsetti tract. 1. part. 2. c. 10. n. 16. Bissus lit. H n. 222. §. 2. a Portu c. 8. de Missa solemn. coram Venen. exposit. n. 3. Vinitor p. 4. tit. 24. Fest. Corp. Christi n. 7. & ipsemet Bauldry p. 4. c. 16. art. 7. de Orat. public. n. 4. dicunt, quod Celebrans debeat genuflectere super suppedaneum, & in eodem SS. Sacramentum incensare; denique supra Hippolytus a Portu in Appendice prima de privata Ven. Expos. n. 4. & 6. docet quod prælaudatus Celebrans debeat genuflectere super suppedaneum, si gradus sint tres, quod si forent plures, tunc in secundo gradu (& non super suppedaneum) genuflexus ter incenset Sacramentum. Horum tamen omnium diversa in hoc Ritu opinio omnino rejicienda esse videtur; tum quia Cærem. Episc. l. 2. c. 33. §. 26. in reditu Processionis SS. Sacramenti in ejus Festo præcipit, quod Celebrans genuflectat in infimo gradu Altaris, ibique genuflexus opportuno tempore thurificet Sacramentum, prout legere est loc. suprac. tum quia Nicolaus de Bralio in suo elaborato Canonico Cæremoniali p. 3. de Oratione quadraginta Horarum n. 8. de incensatione SS. Sacramenti in Missa appositæ notat ut supra per hæc ipsa verba: Incensatur vero SS. Sacramentum a Celebrante genuflexo in infimo Altaris

gradu. Idem Auctor cap. 17. de solemn. Process. SS. Sacramenti in ejus Festo n. 1. & c. 18. de Statione, qua sit per viam, & in fine Processionis n. 7. & denique c. 19. de iis, quæ observanda sunt infra octavam SS. Sacramenti n. 4. sicut etiam supracit. Turrinus §. Cum perveneris: idem docent cum Cærem. Episcop. & id etiam habetur in Instructione pro expositione SS. Sacramenti in oratione quadraginta Horarum Clementis XI. n. 16. & 20.

Confirmatur hæc sententia ex eo, quod Summus Pontifex cum Mitra sedens in Solio a primo ex Eminentiſſimis Presbyteris Cardinalibus genuflexo in infimo gradu ejusdem Solii Pontificii incensatur, ut colligitur ex Cærem. Romanæ Ecclesiæ Marcelli Archiep. Corcyrensis pag. 66. a tergo editionis Colonienſis, quamvis præfatus Summus Pontifex non sit nisi Christi Domini Nostri Vicarius in Terris. In favorem hujus sententiæ alia etiam trademus infra, quibus magis magisque confirmabitur nostra opinio de thurificando SS. Sacramento a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu.

Igitur dum Celebrans, & Ministri genuflexi in infimo gradu Altaris parumper orant, duo Thuriferarii cum Thuribulis, & Naviculis incedunt ad cornu Epistolæ, ubi genuflectunt, & facta oratione a Celebrante, & Ministris, ipse Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus surgunt (neque hic genuflexionem SS. Sacramento facere debent, quia non discedunt a medio in quo sunt) & statim accedentibus ad dexteram Diaconi Thuriferariis cum debitis genuflexionibus, imponit Celebrans incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribulum primi Thuriferarii genuflexi sine ulla benedictione, & absque osculis; tum ipse Thuriferarius paululum recedit, & cedit locum secundo Thuriferario (qui pariter manet genuflexus cum sustinet Thuribulum) in cujus Thuribulum pariter Celebrans imponit Thus ex prima Navicula, quam ideo retinuerat apud se Diaconus; quo facto, idem secundus Thuriferarius surgit, & facta genuflexione recedit aliquantulum, & manet genuflexus in plano a cornu Epistolæ. Primus vero Thuriferarius iterum accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, tradit Thuribulum, & parum recedit, advertens ipse, & omnes alii, ne vertant terga SS. Sacramento quantum fieri potest.

Posito incenso in duobus Thuribulis, Celebrans genuflectit cum Ministris ut prius, deinde Diaconus tradit primum Thuribulum sine osculis Celebranti genuflexo, qui ter incensat SS. Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & post, quam etiam Ministri Sacri faciunt cum Celebrante ante, & post, elevantes interim anteriores partes Pluvialis. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono genuflexo, & hic primo Thuriferario, qui statim se recipit ad cornu Evangelii e regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis incensare non debent SS. Sacramentum, nisi durante Processione. Bauldry sup. n. 9. & 10.

Tum

Tum imponitur Celebranti super humeros Velum humerale, quod cum firmatum fuerit a Cæremoniario, vel ligulis ante, si in ipso sint, vel spinulis reteo; Cærem. *sup. n. 20.* ipse Celebrans juxta sententiam Nicolai de Bral. *p. 3. cap. 17. n. 2.* ascendit inter ministros Sacros usque ad secundum Altaris gradum, tum genuflectit super suppedaneum cum Subdiacono; Diaconus vero accedit usque ad Altare, ubi facta genuflectione unico genu sine capitis inclinatione, capit Ostensorium, ubi est SS. Sacramentum, ambabus manibus, & tenens illud, Imag. Crucifixi, quæ est in Hostia ad se conversa; illud tradit Celebranti eodem modo, ita ut in tota Processione prædicta Imago Crucifixi, non Celebrantem respiciat, sed viam, quam habet ante se.

X. Gav. *n. 4.* ~ *Et stans, genuflexo Celebranti immediate tradit, &c.*) Diaconus stans, prædictum Ostensorium tradit, ut dixi, Celebranti, qui manibus sub Velo positus, illud cum debita reverentia accipit genuflexus; regulare enim est, ut SS. Sacramentum semper a stante tradatur, & a genuflexo recipiatur; statim vero ac ipse Diaconus in manibus Celebrantis Ostensorium reverenter posuerit, genuflectit eodem loco, in quo est, sed convenire videtur, ut idem Diaconus etiam genuflexus profundam faciat inclinationem Sacramento, ut sit facta incensatione ejusdem Sacramenti, ac statim accedens ad dexteram Celebrantis, genuflexus accipit partem anteriorem sui Pluvialis, quam sustinet, & Subdiaconus pariter genuflexus idem facit ex altera parte a sinistris: tum Celebrans cum ipsis Ministris surgit, & ascendit super planum ultimi gradus, seu suppedanei, ut ibi commodius cum iidem se vertere possit ad Populum, eodem modo, quo se vertit in Missa pro dicendo *Dominus vobiscum*; & Ministri Sacri item eodem modo, & simul cum ipso se vertunt, ita ut Diaconus vertendo se non relinquat dexteram, nec partem, quam sustinet Pluvialis, sed simul vertendo se cum Celebrante sequatur eandem dexteram, Subdiaconus vero sinistram. Bralio *supra num. 5.*

Statim vero ac Celebrans se vertit ad Populum, duo Cantores deputati in medio Presbyterii, & ad SS. Sacramentum conversi, intonant Hymnum *Pange lingua, &c.* & Chorus illum prosequitur alternatim ab una, & ab alia parte (omnibus tunc cum debita genuflectione SS. Sacramento incipientibus progredi eo ordine qui infra describitur) vel ambæ partes Chori prædictum Hymnum prosequuntur alternatim cum Musicis, si adsint, & cantantur alii Hymni, si longa sit Processio, qui in Rituali præscribuntur; Celebrans vero in hac Processione submissa voce cum Ministris recitat *Pange lingua*, & alios Hymnos, & Psalmos, quos facilius mente recitare potest, quos semper primus incipit, dicendo solum totum primum v. Deinde Ministri Sacri dicunt secundum, & sic alternatim illos prosequuntur ex Cærem. Episc. *lib. 2. c. 33. §. 22.* & Nicolao de Bralio *sup. n. 6.* Celebrans numquam cum aliis in Processione Sacramenti cantat; limitatur tamen hæc regula, quan-

do Processiones in locis extra Urbes sunt; aut in Oppidis, aut in aliis Ruralibus locis, in quibus si Celebrans silet, aliquando, vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum Populus boatus ederet, eo quia vel nullus, vel paucicantum Gregorianum, seu tonos Hymnorum callent; atque unice id quod audiunt facile repetunt. Baruffaldus in *Comment. ad Rit. Rom. de Process. in Feste SS. Corporis Christi tit. 80. sub num. 49.*

Beneficiati, seu Mansionarii supradicti parati cum Pluvialibus, ut supra, finita Missa accedunt, facta ab omnibus genuflectione SS. Sacramento utroque genu, ad accipiendis hastis Baldachini (sibi ab Acolythis porrectas) ad Cancellos, seu ad aditum Presbyterii, aut etiam ad locum Altaris, quoad fieri potest, viciniorem, secundum commoditatem loci. Nicolaus de Bralio *part. 3. cap. 17. num. 3.* ibique genuflexi manent, donec tempus sit procedendi.

Ita pariter Subdiaconus deputatus ad ferendam Crucem, eam accipit, eumque statim duo Ceroferarii excipiunt obviantes ei cum suis Candelabris de Credentia sumptis, ad ingressum Presbyterii, vel extra, si fieri potest; ibique stant, & numquam genuflectunt, habentes medium Subdiaconum directe coram SS. Sacramento, qui similiter dum Crucem tenet, numquam genuflectit, & sic permanent, ita ut Baldachinum sit inter eos, & Altare, ut priores postea facilius procedant. Ex Bauldry *part. 4. cap. 16. art. 3. num. 4.*

Statim ac data est benedictio in finem Missæ, distribuuntur in Choro Candelæ ceræ albæ, seu faces ab aliquo Ministro pro Processione, quæ etiam accenduntur; ex Bauldry *supra*.

XL Gav. eodem *n. 4.* ~ *Sed manibus tantum Celebrantis, &c.*) Docet Gavantus Tabernaculum SS. Eucharistiæ non esse deferendum Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, ut declaravit S. R. C. in Decreto ab ipso allegato, & dato in nostro Indice *sub n. 167.* Hoc tamen non obstante Romana Rota in una *Hispal. Processionis* super secundo dubio coram Anfaldo, die 28. Julii 1700. firmavit, & dixit, quod ab Innoc. XI. permissa Anno 1686. ex voto S. R. C. Capitulo Hispalensi vetusta consuetudine deferendi Sacramentum, in illius annua solemnitate, super pretiosæ structuræ Machina, non licet Archiepiscopo illam impedire, prætendendo eundem Eucharisticum Panem propriis manibus gestare. Confirmationes autem Apostolicæ in Ordine ad Cæremoniale, numquam intellexerunt tollere, & infringere consuetudines centenarias, & immemorabiles. Ita, inquam, dixit, & firmavit Rota *supra*, quam Decisionem asserit Scarfantonius ad Ceccoperium *tom. 1. in fine decis. 31. & 32. pag. 159.* Rursus etiam in Urbeveteri in prædicta solemnitate, vel ex aliqua concessione, vel ex antiqua consuetudine adhuc fertur SS. Sacramentum processionaliter in ea Machina argentea, ubi asservatur Sacrum Corporale, in quo accidit miraculum omnibus notum (de quo nos *supra num. 3.* agentes de historia hujus

hujus Fefli) befulantibus Sacerdotibus indutis Sacris Veflibus, haftafque Baldachini ferentibus aliis Presbyteris cum Pluviali.

Cum ſæpe dicatur, a Celebrante qui deferret Sacramentum, debere ſervari nonnullus Ritus, nunc quaeritur, quinam erit iſte Celebrans, qui debet deferre SS. Sacramentum ſuis manibus in hac Proceſſione? Baruffildus citandus, reſpondet cum Clericato de Sacrificio Euchariftiae *dec. 60. n. 20. & 21.* in prima die ſolemnitatis Corporis Chrifti, ſolemnis Proceſſio in quacumque Eccleſia Cathedrali eſt facienda ab ipſomet Epifcopo; ſi non ſit impeditus, ſit minus a prima Dignitate juxta Cærem. Epifc. *lib. 2. cap. 33. §. 8.* cui concordant nonnulla S. R. C. Decreta, quæ ſummatim collecta lubet hic ſubnectere.

Miſſarum ſolemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Proceſſione in ejus Feſtivitàte, &c. & functiones ſimiles, quas Epifcopus præſens in ſua Cathedrali facere debet, & ſolet juxta formam Cærem. Epifc. abſente, vel impedito Epifcopo ad primam dignitatem, & prima deficienti, ad ſecundam, & ſic ſucceſſive pertinet. Ita S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitatens. ſeu S. Severi*, & datur in noſtro Indice *ſub n. 116.*

SS. Euchariftiae Sacramentum in Proceſſione, quæ ſit in Feſto Corporis Chrifti, deferri debet ab eo, qui Miſſam celebrat, & idem ſervandum eſt in Proceſſione, quæ ſit in die Dominico intra Octavam ejus. S. R. C. 23. Martii 1709. & datur in noſtro Indice *ſub n. 612.*

Idem confirmatur in Decreto edito diei 6. Junii 1634. ut in expoſitione SS. Sacramenti Orationis quadraginta Morarum, qui celebrat, vel ordinat Veſperas in dictis Solemnitatibus, geſtare debeat SS. Sacramentum in Proceſſione immediate ad Miſſam, vel Veſperam ſequentem, & aſſert hoc Decretum Paſcuccius in Compendio ad Conſultat. Canonice Jacobi Pignatelli *part. 3. tit. de Parocho, & Parochia pag. 210.* juxta editionem Romanam, ſed 229. juxta editionem Venetam.

Non convenit quod prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem SS. Sacramenti, & deinde alia Dignitas minor geſtat illud in Proceſſione. S. R. C. 31. Julii 1632.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innoc. XI. *in Conſtit. 21.* quæ incipit: *Alias emanarunt*, & quæ habetur in Bullar. Roth. edit. Luxemburgenſis *tom. 5.* ſub die 4. Junii 1689. & hæc dantur in noſtro Indice *ſub n. 266.* In Feſto SS. Corporis Chrifti deferatur Euchariftia a Celebrante; In Veſperis autem Octavae (ſi fiat Proceſſio) deferatur ab eo, qui cantavit Veſperas, modo ſit Dignitas vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1687. & datur in noſtro Indice *ſub n. 207.*

Aſſiſtentia Epifcopo in Miſſis Pontificalibus, &c. Peragere ſolemnia Miſſarum, & delatio SS. Sacramenti abſente Epifcopo in Feſtivitàte Corporis Chrifti ſpectant ad primam Dignitatem, vel ſucceſſive ad alias Dignitates, vel ad ſeniores Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem.

Gravari. Tom. II.

S. R. C. 29. Maii 1655. & datur in noſtro Indice *ſub n. 317.*

Impedito, vel nolente Epifcopo celebrare in Solemnitatibus majoris hebdomadae, Paſchatis, Pentecoſtes, & cæteris expreſſis in Cærem. Epifc. prout etiam occasione Proceſſionum SS. Corporis Chrifti, & ſimilium, tam iſtæ, quam cæteræ functiones expleri non poſſunt a Vicario Generali, nec Canonico hebdomadario, ſed ſpectant ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias. Ita declaravit S. R. C. *in Geruden. 11. Februarii 1702.* & hoc Decretum habetur apud Scantonomum ad Ceccoperium *part. 1. lib. 2. tit. 13. ſub n. 9. pag. 177.*

Miſſa Conventualis in die SS. Corporis Chrifti, ſi abſit Epifcopus, celebrari debet per Digniores de Capitulo ejus Eccleſiae, in qua dies Feſtus celebratur, & ſic in Collegiata, in qua incipit & deſinit ipſa Proceſſio; Ita declaravit Sacra Rota 8. Februarii 1677. *in Burgen. Praeminantiarum coram Boulomons. decif. 66.*

Alia Decreta ſpectantia ad hanc Proceſſionem, tradentur a nobis infra.

Quamvis reſolutum ſit, ut vidimus, a S. Congregatione, præſertim die 23. Martii 1709. quod ille, qui celebrat Miſſam in Feſto SS. Corporis Chrifti, debeat deferre Sacramentum in Proceſſione, excipitur tamen ab hac regula Epifcopus, qui licet non celebret Miſſam Pontificalem, nihilominus ab ipſo deferri debet Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione hodierna, niſi legitime fuerit impeditus, & non a prima Dignitate, ſeu a Digniori Canonico, qui Miſſam cantavit, & hoc colligitur ex ſuprac. Cæremoniali Epifc. eodem loco.

In Oppidis vero, & aliis locis Ruralibus a Sacerdote Sæculari digniori illius loci deferri debet. Ita Barboſa *Decif. Apoſt. collect. 335. n. 9. & 10.* & Nicolaus *in Floſculis, verſ. Euchariftia n. 25. & 26.* Pax Jordanis *lib. 3. tom. 3. num. 9.* Bauldry *ſupra §. 2. n. 3.*

XII. Gavanti. n. 5. -- In Proceſſione Clerus &c.) Elevato SS. Sacramento, vel etiam ante, ſi opus erit, junior Cæremoniarum Magiſter curabit, ut Proceſſio ſecundum ordinem in Rotulo deſcriptum dirigatur, & procedat: Cæremoniale Epifc. *lib. 2. c. 23. §. 16.* juxta & Decretum editum a S. R. C. 8. Maji 1617. & datum in noſtro Indice *ſub n. 161.* & poſtea curare etiam debet, ut continuato, & convenienti ordine omnes per viam ſemper procedant, huc illucque eundo. Nicolaus de Brallion *ſup. cap. 16. num. 1.* qui etiam vult, ut ad hanc Proceſſionem, duo vel tres Cæremoniarum Magiſtri deputentur præter illum, qui Celebranti pro Miſſa, & Proceſſione aſſiſtat. Idem *loc. cit.*

Omnes procedere debent in hac Proceſſione deſecto capite, quamvis longe ſint a SS. Sacramento, non ideo tamen abſque bireto Clericali incedere convenit Clericis, ſed illud manu a candela non impedita ante pectus geſtare debent, nec valetudo excuſare poteſt in hoc caſu, juxta Decre-

tum S. R. C. sub die 3. Augusti 1695. & datum in nostro Indice *sub n. 509.* & allegatur etiam a Sirmellio Epistolarum Ecclesiasticarum. *tom. 4. Epist. 26. n. 4.* Quamvis enim Pontifex reservatam habeat facultatem concedendi Pileolum in celebratione Missæ, ut declaravit Sac. Congr. Episc. 2. Januarii 1690. & 17. ejusdem 1695. & S. R. C. 31. Januarii, & 24. Aprilis 1626. ut refert noster Gavant. *hoc tom. 2. part. 2. tit. 2. n. 2.* & Corsettus *Addis. n. 26.* nihilominus ille, cui datur talis facultas, non potest uti Pileolo, tam in solemni, quam in Privata Missa; a Præfatione usque ad prædictam Communionem. Pyr. Corradus *Præcis dispensat. lib. 3. c. 6. n. 31.* Polaceus *part. 1. n. 13.* quod & ampliari potest ad tempus præsentis Processionis, quia tam in Missa a Canone ad Communionem, quam in Processione hodierna patet Sanctissima Eucharistia, cui debetur cultus latræ, Baruffaldus *sup. §. 4. n. 50. ad n. 52. usque.*

XIII. Gav. eodem n. 5. — *Regulares ante Clericum procedant, &c.* Unaqueque Religio, & Confraternitas, quæ præcedere debent Clerum Sæcularem cum suis insignibus & Cruce, ac etiam funeralibus, seu candelis accensis in Processione hac procedit. Cæremoniale Episc. *loco cit.* Crux in Processionibus deferenda est a prædictis Regularibus cum velo pendente, ut decrevit S. R. C. die 14. Januarii 1617. & datur in nostro Indice *sub n. 157.* Ordo autem describendus in prædicto Rotulo, & procedendi in hac Processione, erit, ut primo præcedant Confraternitates Laicorum si adsint, & si utantur proprio, & particulari habitu Confraternitatis, alias enim nullum debent habere locum particularem; Deinde Religiosi secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure vel consuetudine præcedere solent; Postmodum Curiales, & Officiales portantes intortitia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, & Magistratus, juxta Cæremoniale Episc. *lib. 2. c. 33. §. 5.* quod procul dubio ita intelligendum est, si ipsi Religiosi, aut etiam Confratres intortitia non portant, alioquin prædicti laici Nobiliores, ut *supra*, ante omnes alios procedere deberent; cum manifestum sit talem locum eis non dari, nisi quatenus decet majora lumina viciniora esse SS. Sacramento; Magistratus, & Officiales ibunt ut *supra*, vel secundum consuetudinem loci, post SS. Sacramentum; Non enim ita exacte potest regulari hæc Processio, quin quoad multa aliquid consuetudini (modo sit tolerabilis) concedatur. Omnes autem in hac Processione deferre debent juxta Cæremoniale Episc. *sup. §. 4.* tam laici, quam Religiosi, si non funalia, saltem candelas Cereæ albæ accensas; & idem dicendum de omnibus aliis de Clero; Bralio *part. 3. c. 16. n. 2.* & hoc est juxta Decretum etiam datum in nostro Indice *sub num. 15.* quas quidem candelas debent deferre ea manu, quæ extrema cuique est, altera pectori admoda, ut optime notat Gavantus *supra*, & nos tradidimus agentes de Processione, quæ sit occasione Orationis quadraginta Hora-

rum; ab hac regula excipiendi videntur illi, qui proximiores SS. Sacramento deferunt intortitia, ut paulo fufius advertemus.

Cantores seu Musici si adsint, procedant ante Crucem secundum Cæremoniale Episc. *l. 2. c. 16. §. 15.* quod tamen intelligendum videtur de Musicis, qui non sunt beneficiati, neque etiam de gremio Ecclesiæ, aut Clerici, sed Laici, quamvis Cortis induti, nam si sint Clerici, seu Beneficiati convenientius videtur, ut est usus communior, ut procedant immediate post Crucem. Nicolaus de Bralio *p. 3. c. 5. n. 24. & c. 16. n. 3.* Si tamen ob magnum Clericorum numerum Ecclesiæ, qui sequuntur post, valde remoti essent a SS. Sacramento, profecto conveniret, ut post omnes Clericos procederet minor Chorus selectorum Musicorum vocis suavioris, qui eodem tempore, quo alter, scilicet alternatim cum Clero eodem cantaret. Idem Nicolaus de Bralio *supra n. 3.* sed absint quæso, ait Baruffaldus infra citandus, ab hac Sanctissima functione Musici, qui vocis strepitu nimis hilari, ac licentioso, pietatem, & devotionem Populi distrahunt, & dissipant, & tot repetitionibus inutilibus Religionem in incommodum vertunt: Baruffaldus *supra, &c.*

Huc pertinent sequentia Decreta a S. R. C. edita, scilicet

In festo Sanctissimi Corporis Christi non convenit cantare cantiones vulgari sermone. S. R. C. die 12. Martii 1609. & datur in nostro Indice *sub num. 95.*

Nullo modo convenit, ut Magister Cappellæ incedat in Processionibus cum Beneficiatis, sed quacumque consuetudine, vel usu non obstante, debet incedere cum suis Cantoribus immediate post Crucem, ante ipsos Beneficiatos, vel in loco, ubi ab Episcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novembris 1610. & datur in nostro Indice *sub n. 112.*

Rursus eadem S. C. Vigiliensi Episcopo, suisque Canonicis supplicantibus declarari ubi, & quomodo incedere debeant Cantores in Processionibus SS. Corporis Christi, aliisque Solemnibus; Sacra, inquam, Congregatio respondit 8. Octobris 1650. servandum esse Cæremon. Episc. *in c. 2. lib. 1.* & alibi, eosque superpelliceo indutos, tunc incedere debere, & refert hoc Decretum Pascucci in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 2. Titulo de Præcedentia, & Præeminentia pag. 248.* juxta editionem Romanam, & 152. juxta Venetam.

XIV. Gavant. eodem n. 5. *Qui Crucem deferat, congruit &c.* Post prædictam Processionem sequitur Clerus, hoc est primo qui deferret Crucem, & hic ut notat Gavantus, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & debet procedere medius inter duos Ceroferarios portantes duo Candelabra cum candelis accensis (nullo tamen præeunte Thuriferario; Procedentes vero observare debent, ut exceptis Subdiacono, cum Cruce, & Ceroferariis, qui non genuflectunt, omnes alii

alii genuflexionem utroque genu, etiam profunda Capitis inclinatione. Turrinus *part. 3. sect. 3. c. 2. de Feste Corporis Christi §. Præcedentes*) Deinde si adsunt Clerici Seminarii juxta Decretum editum a S. R. C. die 1. Septembris 1607. & datum in nostro Indice *sub num. 72.* nimirum — Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis. — Post eos autem procedere debent Ecclesiarum Parochialium Curati cum coteris, & eorum insignibus, si illa deferre soleant, tum Ecclesiarum Collegiarum, item cum eorum insignibus, & deinde Clerus Ecclesiarum Cathedralis, cujus Ecclesiarum Beneficiarii, seu Mansionarii, ex Dignioribus, vel alii Beneficiarii Ecclesiarum Collegiarum, seu Parochialium parati cum Pluvialibus, ut *supra* adnotatum est, hastas Baldachini per Ecclesiam deferunt; ibunt deinde in Processione cum candelis accensis ante Canonicos (si aderunt, vel ante alios Presbyteros, ubi non sunt Canonici) qui similiter omnes, una cum Dignitatibus erunt parati Paramentis albis, nempe Dignitates, seu Digniores de Clero cum Pluvialibus, alii secundum ordinem cum Paramentis sibi competentibus, ut *supra* dictum est; Omnes tamen sine Stolis, & Manipulis, ac sine eorum insignibus, deferant tamen omnes intortitia, aut saltem candelas accensas modo, quo *supra* diximus. Cæremoniarius nullum certum locum habere potest, nec candelam deferre debet, sed omnibus debet providere modeste, ut debitis modo, ordine, & ea qua par est, reverentia fiant. Bauldry *part. 4. c. 6. art. 3. n. 14.* & juxta Decretum editum a S. R. C. die 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice *sub n. 161.* Nimirum — Cæremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurret quando opus est pro ordinanda Processione. Immo ut *supra* diximus conveniens est, ut pro dirigenda hac Processione plures adsint Cæremoniarum Magistri, seu Ecclesiarum Digniores a lateribus hinc inde ibunt octo Cappellani, seu Clerici cum coteris, qui in Missa inservierunt, quatuor pro qualibet parte deferentes eadem funalia accensa, quæ pro Missa servierunt, & post eos duo Acolythi cum duobus Thuribulis continue SS. Sacramentum per viam thurificantes ex Cæremoniali Episcoporum *sup. §. 7.* & videantur quæ diximus *supra* loquentes de Processione; quæ sit de Feria V. in Coena Domini, ubi explicatur quomodo prædicti Acolythi thurificare debeant.

Hinc notandum occurrit, non esse necesse, ut qui prædicta octo intortitia gerant, procedant a lateribus Baldachini (quod fieri non potest sine magno incommodo, ut optime notat Bralio *sup. c. 16. n. 6.*) sicut quidam male opinantur dispositionem Cærem. Episc. male interpretantes, eo quod ibi dicatur quod procedunt a lateribus Baldachini, quæ verba nihil aliud profecto significant, quam quod procedere debeant hinc inde ab una parte, & ab altera, immediate ante Baldachinum, & hunc

esse sensum genuinum dictorum verborum, clare colligitur ex seqq; nam additur, quod immediate post eos sequuntur duos Acolythi Thuriferarii continuo Sacramentum incensantes, quod nullo modo fieri posset, si a lateribus Baldachini procederent, ut optime advertit Bralio *loco suprac.* qui tamen *n. 7.* seq. advertit, quod deferentes prædicta octo intortitia, ea non debent deferre manu extrema, sicuti deferuntur candelæ ab omnibus in Processione, ut *supra* diximus; sed prædicti octo (juxta Bralio sententiam) qui a dextris sunt, debent deferre intortitium manu sinistra, altera manu supra pectus posita; qui vero procedunt a sinistris, deferre debent intortitium manu dextera; deinde subdit Bralio, quod idem facere debent omnes, qui portant funalia, aut Cereos. Sed certum est, hoc esse contra praxim communem, nam in omnibus Ecclesiis deferentes candelas, & etiam funalia, ea deferunt juxta regulam traditam a Givanto *supra*, nimirum manu extrema, & sic qui a sinistris sunt, manu sinistra, & qui a dextris sunt, manu dextera, ut docet etiam Bauldry *sup. art. 3. n. 13.* Cur autem, quod deferunt intortitia, seu funalia, debeant ab hac regula recedere, & alia manu, nempe intima ea deferre, nullus alius hoc docet, nisi Bralio *sup.* nullam assignando rationem. Aliqua tamen afferri possent pro illis octo, qui deferunt intortitia immediate ante Baldachinum, nimirum conveniens esse, ut ea deferant manu intima, quia talia funalia, & intortitia sic delicta proximiora sunt SS. Sacramento, quod deferretur a Celebrante, qui proxime adest sub Baldachino.

Sequitur deinde Celebrans detesto, & nudo capite deferens manibus suis SS. Sacramentum, inter Diaconum, & Subdiaconum; hinc inde ut *sup.* dictum est, Pluvialis fimbrias elevantes, ex Cærem. Episc. *sup. §. 8.*

Dum Celebrans descendit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus Ostensorium, prompta debet esse umbella albi coloris supra caput ejus elevanda, priusquam transeat, & supponat Baldachino; quia Baldachinum difficile, & cum magno incommodo ad Altare accedere potest, ut Celebrantem tegat. Igitur, ut diximus in Processione Feriæ V. in Coena Domini, & Orationis quadraginta Horarum, conveniens est, ut prompta sit umbella per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldachinum, ne Sacramentum absque honoris regimine, licet per breve spatium, deferatur; nam Baldachini hastæ solent ad cancellos, seu in aditu chori, vel in medio Presbyterii elevari; itaque ab Altari usque ad medium Presbyterii, seu usque ad aditum chori, umbella ministerium suum præstabit regendo caput Celebrantis, seu melius Sacramentum vice Baldachini, donec Celebrans ipse transeat, & Baldachino magno se supponat, Baruffaldus *sup. §. 3. n. 37.*

De Thuribulis fumigantibus, noster P. Quartus de Process. *sect. 3. n. 13.* in sextam circumstantiam querit quinto, an Thuriferarii debeant incensare,

vel suffumigare pavementum sternendo viam in hac Processione, & post allatas hinc inde rationes relinquit resolutionem arbitrio dirigentium Processionem, alterum ex ibi adductis modis eligere in reverentiam Sacramenti, de quibus pariter nos locuti sumus agentes de Processione, quæ sit Feria V. in Coena Dom. Dicit tamen allegatus Quartus in fine, quod modus ille sternendi viam cum Thuribulis effumantibus, magis congruit huic Processioni, quæ sit per vias publicas. Hæc enim cum sint profanæ, indigent prævia quadam cum incenso expiatione, salvo semper &c.

Huc spectat summam tradere in unum collecta sequentia Decreta, quæ omnia pertinent ad magis confirmanda supradicta, & ad dirigendos Ritus hodiernæ, & aliarum etiam Processionum.

Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedrali incedere. Ita S. R. C. 21. Augusti 1604. & datur in nostro Indice sub n. 36.

Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & omnes sub una Cruce debent incedere. Ita S. R. C. 28. Novembris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 103.

Curatus ratione Stolarum debet præcedere aliis Presbyteris, etiam Canonicis Ecclesiæ Collegiatae. S. R. C. 24. Octobris 1609. & datur in nostro Indice sub n. 102.

Confraternitatis SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus cum funalibus accensis incedant hinc inde SS. Sacramentum; dummodo major pars Confraternitatis cum sua Cruce, & Insignibus incedat ante in loco suo. S. R. C. 18. Maji 1618. in *Nepesina*, & datur in nostro Indice sub n. 89.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum post Capitulum, sed a latere Baldachini debent incedere. S. R. C. 36. Januarii 1616. & datur in nostro Indice sub n. 152.

Abbates, quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere unusquisque cum suo Clero. S. R. C. 19. Januarii 1613. & datur in nostro Indice sub n. 134.

Rectores Ecclesiarum Parochialium in Processionibus, non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, sed separatim cum suo Clero, & ante Clerum Cathedralis S. R. C. 12. Maji 1612. & datur in nostro Indice sub n. 125.

Ubi habitus dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Processionibus, sed tres ultimi Digniores, tam ex illis, quam ex ipsis incedunt simul in eadem riga S. R. C. 3. Junii 1617. & datur in nostro Indice sub n. 162.

Si Episcopus in Processione Sanctissimi Sacramenti non deferat Eucharistiam, Canonici tamen Cathedralis induant sacras vestes. S. R. Congr.

27. Martii 1629. & datur in nostro Indice sub n. 227.

Non licet, non habentibus usum Pluvialis in die, & infra Octavam SS. Corporis Christi, peragere Processionem cum SS. Sacramento. Ita respondit S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice sub n. 551.

Potest Archiepiscopus Granatensis ex immemorabili consuetudine in Processionibus solemnibus post se deferre sellam gestatoriam medium inter se, & Præfidentem, ac Regium Magistratum, S. R. C. 10. Maji 1608. Et etiam in Processione SS. Corporis Christi. S. R. C. 15. Septembris 1657.

Liquido constat tale Decretum esse municipale pro Ecclesiâ, & Antistite Granatensi, non vero generale pro omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopis, ut aliqui supponunt, inter quos recensetur Pasuccius, qui idcirco in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 1. tit. de Episcopis*, conatur asserere rationes, quibus vindicare litudet præfatum Decretum verbis generalibus conceptum, veluti pro omnibus Episcopis, dicendo, quod usus ejusdem Decreti sit juxta Ritus, & arbitrarius Episcopo in quocumque loco magis apto, & designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem sella gestatoria, quæ utitur in Ecclesiâ, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt esse de dignitate, & de Pontificali, & usus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesiâ, quia Processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minus, ac si in ipsa Ecclesiâ perficeretur, ideoque omnia loca, per quæ Processio transit, tamquam Ecclesiâ considerantur. Hucusque Pasuccius. Sed frustranea est talis interpretatio, quia, ut dixi, præfatum Decretum non est generale pro omnibus Episcopis, sed particulare, immo, & singulare pro solo Archiepiscopo Granatensi ob immemorabilem consuetudinem ibi expositam; unde frustra adducuntur rationes ad vindicandum illud Decretum, veluti esset generale pro omnibus Episcopis.

In Processione solemnî SS. Corporis Christi, quando Processio sistit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent sedere neque in scanno, neque in sedibus. S. R. C. 21. Januarii 1690. & datur in nostro Indice sub n. 494.

Processio in solemnitate SS. Corporis Christi debet inchoari a Cathedrali, seu Matrice, & ad eandem terminare. S. R. C. 19. Augusti 1629. & datur in nostro Indice sub n. 243.

Idem confirmatum fuit die 1. Septembris 1708. & 9. Julii 1718.

Non possunt Regulares Processiones facere extra Ecclesiam in Feria V. in Coena Domini, nec in Festo Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam alienam. S. R. C. 11. Dec. 1613. & datur in nostro Indice sub n. 138.

Fratres Prædic. nequeunt in suis Processionibus SS. Sacram. Dom. infra Oct. Corp. Christi, mutare viam semel a principio electam. S. R. C. 14. Nov. 1629. & datur in nostro indice sub n. 150.

In R-

In Regno Castilia, & Legionis in Hispania, servandum est Cærem. Episc. de generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant Superiores vero dictorum Regularium numerum debitum decentem; & consuetum Fratrum ad eandem Processiones mittant. S. R. C. 30. Aug. 1602. *in una Castilia, & Legionis, & datur in nostro Indice sub n. 8.*

In Ecclesiis Regularium habentibus Claustrum, fiant Processiones intra Claustra tantum; si vero non habent Claustra, fiant prope muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eandem S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice sub n. 224.

Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia super alias Confraternitates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Junii 1695. & datur in nostro Indice sub n. 312.

Extra ambitum Ecclesiæ non licet Regularibus facere Processiones nisi de licentia, & consensu Parochi, salvis privilegiis, si quæ sint. Processiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice sub n. 225.

Intra ambitum Ecclesiæ Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice sub n. 572.

Capellanus Confraternitatis, non potest suo arbitrio sine expressa licentia Episcopali Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. & datur in nostro Indice sub n. 46.

Primicerius, licet dubitetur, an sit dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale sicut dignitas, & non Planetam, sicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Capuana, & datur in nostro Indice sub n. 54.*

Canonici Ecclesiæ Collegiæ, non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in nostro Indice sub n. 66.

Potest Episcopus compellere Regulares, etiam per censuras, ut accedant ad publicas Processiones. Sac. R. C. 27. Julii 1609. *in Ferrarien. & datur in nostro Indice sub n. 99.*

Regulares præcedente generali indictione, tenentur accedere ad Processiones publicas SS. Corporis Christi, prout respondit Sacra Conc. Cong. *in una Insularum Canaria jurisdiction. apud Monacellum in Formulario Legali practico par. 4. in supplement. ad 2. tom. sub n. 443.*

Regulares tenentur accedere ubi vocati fuerint ad Processiones Corporis Christi, Rogationem, quæ vocantur Litaniam major, & ad eas, quæ pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, nec-

Gavarr. Tom. II.

non ad alias quascumque pro bono publico, & onere indictas, dummodo eorum Monasteria a Civitate ultra medium milliare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicatione S. C. Trid. & quatenus accedere noluerint, compellendi sunt per censuras, vel alias poenas Episcopo benevitas. Eadem S. Concilii Congregatio *in Mediolan. die 3. Aug. 1658. vide Decretum in nostro Indice sub n. 2.*

Non potest Episc. cogere Clerum totius Diocesis ad interessendum Processioni, in die solemnitate SS. Corporis Christi; ita censuit Sac. Conc. Cong. *in Foro Sempronien. apud Pascuccium in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli par. 2. tit. de Process. pag. 263. juxta editionem Venetam.*

Quamvis Episcopus adhibito Capituli Consilio, præfigat, & dirigat, ac transferat Processiones, tamen non potest invertere, & immutare Ritum Processionum a Cærem. & Rituali Romano præscriptum, neque de consensu Capituli S. R. C. 26. Januarii 1658. & datur in nostro Indice sub n. 326.

Affocians Processionem SS. Sacramenti, gaudet immunitate Ecclesiastica. S. C. Immunitatis, *in Beneventana 30. Septembris 1636. & reperitur apud Pascuccium in compendio ad Consult. Pignatelli par. 2. tit. de Immunit. Eccles. & refert etiam Riccius in Synopsi Decretorum dictæ Congreg. v. Immunitas Localis sub n. 4.*

Presbyteri alicujus Ecclesiæ intra limites propriæ Parochiæ, non possunt propriam Crucem erigere, sed debent incedere sub Cruce Parochiæ, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1626. & datur in nostro Indice sub n. 153.

Dum elevatur Eucharistia, Canonici, & Clerus, qui processionaliter incedunt, debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. & datur in nostro Indice n. 178.

Verum hoc Decretum non se extendit ad eos, qui intersunt Processioni SS. Sacramenti; isti enim ad prædictam elevationem, non tenentur genuflectere, quia sunt in actuali illius adoratione. Bissus *lit. G n. 19. §. 2.*

Rursus adnotare debemus, quod juxta alias dispositiones Clerici Missæ inservientes non debent pulsare campanulam ad elevationem Sacramenti in Missa, dum Processio transit ante Altare, ubi celebratur.

Episcopus in publicis Processionibus, cum cappa, & bireto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quod si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum cappa, & bireto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novemb. 1628. & datur in nostro Indice sub n. 239.

XV. num. 6. -- De Baldachino, & Hastarum, &c. Nos quoque in nostris Additionibus, & Observationibus ad Feriam V. in Coena Domini, necnon ad Processionem, quæ fit pro Oratione quadraginta Horarum, satis locuti sumus, de hastarum.

Baldachini distributione. Nunc addendum est, quod Baldachinum debet esse perpulchrum, & quadratum, albi coloris, cum octo hastis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, aequali distantia distributis, & mobiliter fixis in telario superiori, totam machinam quadratam componente. Forma illius omnino decet, ut sit quadrata, & fixe immobilis non autem plicabilis, & sine telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia ista plicabilitas parit deformitatem, nec semper tenet partem superiorem apertam, & expansam, unde fit, quod Sacerdos deferens Eucharistiam, detectus aliquando maneat, & sub dio. Baruffaldus *supra par. 4. tit. 80. num. 43.*

Ordo autem hujusmodi hastas gestandi, ita est, ut dignior ferat primam hastam, quæ est ante Celebrantis dexteram; secundus alteram, quæ proxima est ante Celebrantis sinistram; tertius aliam, quæ immediate est sub prima a parte dextera; quartus aliam, quæ succedit primæ a parte sinistra; quintus tertiam hastam a parte dextera; sextus a parte sinistra; sic deinceps, ita ut minus digni habeant postremas hastas post tergum Celebrantis. Deinde si via erit longior, præsertim in hac Processione SS. Corporis Christi, distribuendum erit onus ferendi hastas prædictas cæteris Civibus, & Nobilibus Civitatis, seu Officialibus, vel Sodalitatibus pro locorum consuetudine judicio Episcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ, aut contentiones oriantur. *Cærem. Episc. lib. 1. c. 14. §. 2.*

Quod si inter Digniores, & illustriores plures essent, qui de æquali gradu, aut præ eminentia contenderent, adeo ut omnibus his primo loco hæc Baldachini assignari nequirent, relinquitur iis ultimus locus, idest ubi processio jam pervenit ad Ecclesiam, ad quam dirigitur, talis enim locus reputatur primo æqualis. *Cærem. Episc. supra §. 3.*

Primo tamen loco Sacerdotes digniores de Capitulo, sive sint Dignitates, sive Canonici, sive Beneficiati, aut Mansionarii digniores (ut supra notatum est) parati cum Pluvialibus albis juxta consuetudinem Ecclesiæ, deferant Baldachini hastas, quas portabunt per totam Ecclesiam, & ad Ecclesiæ januam cum pervenerint in laicorum manibus eas relinquent, qui primo loco Barones, & Nobiliores, seu Magistratus esse debent, deinde alii, ut supra dictum est. Ipsi vero Beneficiati ibunt ad locum suum, idest ante Canonicos paratos. *Ex Cærem. Episc. par. 4. lib. 2. cap. 33. §. 21.*

Si adsint Prælati in hac Processione, & Nobiles Laici, incedunt post Celebrantem, & si velint, fices deferunt, ut decet. Continue, uniformiter, & sine ulla interruptione omnes incedant, itaut non sistant se Clerici, nisi necessitas id postulet; & si contingat eos transire ante Sanctissimum Sacramentum, quod forte desertur ab aliis, non propterea debent se firmare. Si item accidat, ut Celebrans, per aliquos gradus ascendat, aut descendat, *Cærem.* aut alius, Albæ extremitates, & vestes interiores Celebrantis elevet. Advertant autem, quod Dignitates, Canonici, seu Sacerdo-

tes, qui posteriores sunt, cavere debent, ne nimium se elongent a Sanctissimo Sacramento. *Bauldry par. 4. cap. 15. art. 3. num. 20. & 21.*

XVI. Gav. eodem num. 6. — *De circulo, & via procedendi, &c.* Nihil addendum est, nisi quod modus procedendi, vel a prædicto latere Evangelii ad latus Epistolæ, si id patiatur locorum situs, videtur conformis Pontificali Romano, in quo præscribitur, ut in dedicatione Ecclesiæ Processiones sic inchoentur.

Si longior sit Processio, potest Celebrans in aliqua Ecclesia, & super illius Altare deponere Sanctissimum Sacramentum super Corporale in eo præparatum, & aliquantulum quiescere, quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula Altaria, quæ forsitan per viam constructa, & ornata reperiuntur, faciendum est, sed semel tantum, & iterum arbitrio Celebrantis. *Cærem. Episc. l. 2. cap. 33. §. 22.* frequentes enim Stationes videntur importunæ, & sæpe Processionis ordinem pervertunt. *Bauld. supra n. 23.*

Cum igitur Celebrans pervenerit ad locum Stationis ante Altare, Diaconus genuflexus cum debita reverentia accipit ab ipso Celebrante stante Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, seu Ostensorium; Celebrans vero statim ut in ejus manibus illud reposuit, & priusquam Diaconus ad Altare cum Ostensorio se vertat, genuflectit. Reposito deinde Sanctissimo Sacramento in medio Altaris super Corporale, Diaconus, facta prius genuflectione unico genu Sacramento, ut facilius surgere possit, revertitur ad dexteram Celebrantis, qui depositio velo humerali dum Cantores in cantu pausato, & devoto cantabunt Versiculum: *Tantum ergo Sacramentum; &c.* *Cærem. supra §. 25.* surgit (sicuti & Subdiaconus) & tunc ministrante de more Diacono, imponit Incensum in Thuribulum deinde suis cum Ministris genuflectit, & incensat SS. Sacramentum, eodem Ritu, quo initio Processionis. *Nicolaus de Bralion sup. n. 2.*

Quo facto, duo Cantores genuflexi ante Sanctissimum Sacramentum cantabunt Versiculum: *Panem de Cælo, &c.* & responso a Choro: *Omne desiderium, &c.* Celebrans surgens ex Libro, quem Diaconus, & Subdiaconus genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit, præmisso *Dominus vobiscum*, Orationem: *Deus, qui nobis sub Sacramento, &c.* cum brevi conclusione: *Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum.* *Cærem. Episc. supra §. 27. & Rituale Romanum de Processione in Feste Corporis Christi.*

Cantata Oratione, Celebrans genuflectit, & statim, ut initio Processionis, per Magistrum *Cærem.* imponetur super humeros ejus iterum velum humerale, ut supra adnotatum est, & interim Diaconus accedit ad Altare, facta genuflectione unico genu Sanctissimo Sacramento, capit Ostensorium, & stans illud reponit in manibus Celebrantis sub velo positus, ac statim genuflectit, ut initio Processionis. Celebrans vero illud accipit genuflexus cum debita reverentia, tum surgit cum Ministris, & continua-

tinuatur Processio, & similiter cantus eorum, quæ prius cantabantur, a loco, in quo intermissa fuerunt; Ex Nicolao de Bralion *sup. n. 6.*

Dum fit Processio, semper pulsantur Campanæ Ecclesiæ principalis, & aliarum, ante quas transiunt. Bauld. *sup. n. 24.*

XVII. Gav. num. 7. — *In fine Processionis, &c.* Expleto gyro Processionis, omnes Religiosorum Ordines, ad eandem Ecclesiam, a qua Processio discessit, reversi, ut patet ex Decretis a nobis supra datis, ac in ea manentes benedictionem expectabunt, ne prius discedant.

Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, hoc est in cornu Epistolæ prope credentiam, tum etiam ipse in suo loco genuflectit usque ad benedictionem postea dandam, Bauld. *sup. n. 25.*

Item dum prædicta Processio erit in fine prope eandem Ecclesiam, a qua discessit, ante eisdem Ecclesiæ fores, iterum Nobiliores Laici, vel alii Nobilitate eisdem æquales, Hastas Baldachini capient, & Celebrans sub Baldachino ibit usque ad Cincellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris juxta Ecclesiæ Structuram, aut situationem. Cærem. Episc. §. 23. Postquam Celebrans ad supremum Altaris gradum pervenerit, Cærem. Episc. *sup. §. 24.* hoc est ad secundum gradum prope suppedaneum. Turrinus *sup. §. Cum pervenit.* Bauld. *sup. n. 29.* (amotum Baldachino, prompta sit Umbella supra caput Celebrantis elevanda, usquedum pervenerit ad supradictum secundum Altaris gradum, ut supra in initio Processionis adnotavimus cum Birussaldo ibidem citato) atque ibidem stans deponit Ostensorium cum Sanctissimo Sacramento in manibus Diaconi genuflexi in plano suppedanei ad cornu Epistolæ, quasi vertentis renes eidem cornu, & hic cum debita reverentia accipiet de manu ipsius Celebrantis ut *sup.* stantis, Sanctissimum Sacramentum. Deinde idem Diaconus surgens reverenter Ostensorium collocat in medio Corporalis extensi super Altare, cavendo ne omnino renes vertat Celebranti. Advertere pariter debet, ne situm Sacramentum ponat super Altare, sed tantillum expectare, ut Celebrans utroque genu flexo illud reverenter adoret. Castaldus in *Praxi Cærem. lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 8.* Birussaldus *supra §. 5. num. 64.* Sic autem illud ponit, ut Imago Christi in Hostia Sacra expressa Populum respiciat. Bauld. *sup. §. 29.* Interim Cintores in cantu pausato, & devoto incipient *Y. Tantum ergo Sacramentum, &c.* Cærem. Episc. *supra §. 25.*

Celebrans adorato Sanctissimo Sacramento, ut supra, descendit ad infimum Altaris gradum cum Subdiacono, & remoto ab eo velo humerali per Cærem. genuflectit in eodem infimo gradu. Cærem. Episc. *supra §. 26.* & cum ipso genuflectit etiam Subdiaconus a sinistris in dicto gradu.

Hic nihil aliud addendum videtur, nisi quod iste gradus Altaris, in quo Celebrans genuflectere debet, & subinde incensationem facere, diversimode a Scriptoris intelligitur. Volunt enim alii, quod sit gradus primus, & nomine primi gradus intel-

ligunt gradum supremum, & explicat Sarnellus *lib. 8. Epist. 26.* Alii vero intelligunt nomine primi gradus, gradum infimum Altaris, & sustinent quod hæc incensatio debeat fieri super dicto gradu infimo, quæ quidem opinio colligi potest ex Cærem. Episc. *lib. enim 2. cap. 33. §. 26.* expressè tradit: quod in reditu Processionis ad Ecclesiam Episcopus, deposito velo, genuflectet super pulvino in infimo gradu Altaris; Ubi mox erectus imponet incensum in altero ex duobus Thuribulis, & iterum genuflexus Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit. Rursus idem pariter docet loquendo de hac Thurificatione Castaldus *lib. 2. sect. 9. cap. 2. num. 8. & 9.* Huic sententiæ adstipulatur etiam Turrinus *par. 3. sect. 2. cap. 2. §. Cum pervenerint.* ubi ait: quod Sacerdos cum Subdiacono descendit ad infimum gradum Altaris, ubi etiam genuflectit, & imposito thure stando, iterum genuflectit, & incensat Sacramentum. Denique hæc est praxis omnium Basilicarum, & Ecclesiarum Urbis & opinio omnium Magistrorum in Sacris Ritibus. Sarnellus tamen *cit. Epist. 26.* in qua proposito sibi hoc dubio: *Utrum Sacerdos debeat incensare Sacramentum super primo gradu Altaris?* postquam explicavit quid veniat nomine primi gradus Altaris, utrum infimus, vel supremus, adhæret tandem huic communi sententiæ, & docet quod quando incensatio Sacramenti fit extra Missam, sicut est hæc, de qua loquimur, tunc proculdubio debeat hæc fieri a Sacerdote genuflexo super infimo Altaris gradu; Sed quando occurrit incensare Sacramentum intra Missam Solemnem celebratam coram eodem Sacramento exposito, tunc, inherendo nostro Gavanto *par. 2. tit. 14. num. 6. & num. 12.* tenet cum ipso Sacramentum incensari debere a Celebrante super altiore Altaris gradum cum Ministris genuflexo, ut sit magis expeditus idem Celebrans ad ceteras functiones ejusdem Missæ peragendas; sicut in eadem Missa præter primam, & ultimam genuflexionem, quæ sunt utroque genu in plano Cappellæ, ceteræ genuflexiones fiunt a Celebrante, & Ministris Sacris etiam coram SS. Sacramento exposito unico tantum genu, ut expeditiores sint, ut docet idem Gav. *supra num. 5.*

Deposito igitur Sanctissimo Sacramento a Diacono super Altare in medio Corporalis, genuflectit de more unico genu, & accedit erectus ad dexteram Celebrantis genuflexi super infimo Altaris gradu, ut mox innuimus. Mox Celebrans cum Subdiacono surgit, & imponit incensum in altero ex duobus Thuribulis (Ministrante Naviculam Diacono) sine benedictione, & osculis, ut *supra*, & iterum cum Ministris genuflexus in infimo Altaris gradu, Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat initio Processionis, thurificabit, ut mox diximus.

Supradictus igitur modus incensandi Sanctissimum Sacramentum in infimo Altaris gradu, servandus est etiam in quavis alia functione peragenda coram

ram Sanctissimo Sacramento publicæ adorationi exposito, præsertim quando hæc incensatio fit extra Missam. Immo ex Nicolao de Bralio *par. 3. c. 3. n. 8. & cap. 17. num. 1.* nec non *cap. 18. num. 7.* ac denique *cap. 19. num. 4.* sicut etiam ex praxi Ecclesiæ Parisiensis eruitur, quod prædictus Ritus incensandi Sacramentum a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu, quando est expositum publicæ adorationi, sit servandus etiam intra Missam Solemnem, coram eodem SS. Sacramento celebratam. In Cærem. enim prædictæ Parisiensis Ecclesiæ *part. 1. art. 4.* in quo agitur de thurificatione SS. Sacramenti in Altari expositi hæc leguntur:

In Missa Altare semper thurificari debet ante Introitum, & post Oblationem Hostiæ, & Calicis, ante Introitum quidem hoc modo: Celebrans facta confessione ascendit ad Altare, illud osculatur, genuflectit, secedit tantillum versus cornu Evangelii (ne sit directe ante SS. Sacramentum) quasi converiens faciem ad cornu Epistola, ibi benedicit de more incensum, Diacono Ministrante Naviculam sine osculis; impositoque, ac benedicto Thure, genuflectit in medio, & statim descendit cum Ministris in planum, advertens ne terga vertat Sacramento, & ibi in ora infimi gradus genuflexus, accipit a Diacono Thuribulum, & statim SS. Sacramentum triplici ductu incensat. Et num. 5. in eodem Cærem. habetur descriptus similis Ritus incensandi Sacramentum servandus a Sacerdote genuflexo in ora infimi gradus, postquam more solito thurificavit oblata. Verum quia praxis Basilicarum Urbis est, quod in Missis Solemnibus coram Sanctissimo Sacramento celebrandis, Celebrans stans super Suppedaneum Altaris, postquam imposuerit Incensum in Thuribulo, absque alia genuflexione, descendat cum Ministris usque ad secundum gradum ejusdem Altaris, tunc genuflexus cum eisdem in Suppedaneo, eodem in loco triplici ductu thurificet, ut supra, SS. Sacramentum, ideo etiam hic Ritus prædictarum Basilicarum Urbis, a nobis non improbat, sed hunc quoque decenter servari posse censemus in omnibus Ecclesiis.

XVIII. Gav. eodem num. 7. — *Cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare duodecim VV.) Dum incensatur Sacramentum, Clerus genuflexus cantare debet duodecim VV. excerptos ex Hymno Fange lingua, &c. nempe Tantum ergo, &c. Immo Instructio Clementina supra a nobis data docet, quod in repositione SS. Sacramenti Celebrans, non nisi ad V. Genitori, Genitoque, se erigat cum Ministris, & imponat Incensum in Thuribulum, quibus Versibus terminatis, & terminata incensatione, duo Cantores cantabunt Versiculum: Panem de Cælo, &c. cui in tota hac Octava, sicut etiam toto tempore Paschali additur Alleluja. Ita declaravit S. R. C. 10. Januarii 1705. & habetur in dicta Instructio Clementis PP. XI. sæpius a nobis allegata. In aliquibus Ecclesiis dicitur V. Panem de Cælo, &c. intonari solet a Diacono, & Subdiacono, sed secundum Rituale Ro-*

manum intonandus est a Clericis duobus, & si ipse cantent Musici, siue Ministri Sacri, aut duo Clerici, semper debent esse genuflexi, nunquam vero erecti. A Portu Append. 2. De Ven. Expos. n. 5. Bauld. supra n. 32. Baruffaldus supra §. 6. num. 70. & 71.

XIX. Gav. eodem num. 7. *Et a Celebrante stante, &c.)* Dicto Versiculo, & alio pariter, nimirum: *Omne delectamentum, &c. a toto Clero cantato, Celebrans surgit (& erectus absque genuflexione juxta instructionem supracitatam) ex libro, quem Ministri Sacri genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit (sine V. Dominus vobiscum) Orationem: Deus, qui nobis sub Sacramento, &c. Cærem. Episc. sup. §. 27. in cujus fine dicitur tantum brevis conclusio: Qui vivis, & regnas per omnia secula seculorum, & non adhibetur longior, quia tantum additur ad Missam, & ad Horas. Quo vero ad versiculum: Dominus vobiscum, qui in primis Ritualibus adnotatur (sicut & cum ipsis, nec non cum Gav. sup. fere omnes Rubricarum interpretes docent) per multos Annos in usu fuit, sed Cærem. Episc. supra, nullam de tali versiculo facit ibi mentionem. Sacra vero Rituum Congregatio allegata in eadem Instructio Clementina n. 21. expresse declaravit, quod omisso versiculo Dominus vobiscum, Sacerdos erectus debet cantare Orationem, &c. Baruffaldus sup. §. 6. numer. 74. censet ideo in tali circumstantia omitti Dominus vobiscum, quia frustra diceretur, quod Dominus sit cum adstantibus, cum de facto adsit in SS. Sacramento coram illis. Verum quia quando fit expositio SS. Sacramenti, in eadem Instructio Clementina n. 16. præscribitur, quod ad Orationem: Deus qui nobis sub Sacramento, &c. præmitti debeat a Sacerdote versiculus Dominus vobiscum, etiam si Dominus adsit tunc in SS. Sacramento; idcirco ratio adducta a Baruffaldo non suffragatur, nec sufficit pro assignanda causa omissionis talis versiculi, quando reponendum est SS. Sacramentum; quapropter potius dicerem, ideo omitendum esse talem versiculum in repositione SS. Sacramenti, quia Sacerdos debet statim dare benedictionem Populo adstanti cum SS. Sacramento; omittit igitur verba illa, quia cum facto ipso debet elargiri benedictionem, & deprecari, quod Dominus sit cum adstantibus.*

XX. Gav. eodem num. 7. — *Ascendit ad Altare &c.)* Finita Oratione, & responso a Choro Amen, Celebrans genuflectens in supradicto infimo gradu Altaris, accipit super humeros velum oblongum, seu humerale (ministerium Cærem.) deinde ascendit ad Altare, ibique genuflectit unico genu (ut facilius, & commodius surgat) Sanctissimo Sacramento, & absque alterius ministerio accipit velatis manibus, ut supra, Ostensorium.

XXI. Gav. eodem num. 7. — *Benedicis cum eo Populum, &c.)* Et vertens se ad Populum, & latus suum dexterum ut ad Dominus vobiscum, tenens manu dextera nodum, & sinistra pedem Ostensorii ante pectus, cum ipso benedicit Populum semel tantum.

tantum hoc Ritu. Tenens igitur Tabernaculum, seu Ostensorium ante pectus, ut supra, tum elevans illud decente mora, non super caput (ut multi inepte faciunt) sed tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum recta illud attollit usque ad pectus, & deinde ad sinistrum humerum ducit (corpus non movens, ex Bralio citando) & reducit ad dexterum, & rursus ante pectus reducit, ibique aliquantulum sistit, quasi peracta ad omnes Mundi partes Cruce. Tunc gyrum perficiens, ut infra, se convertet ad Altare, & collocabit super eodem Ostensorium. Fagioli in suo Calendario perpetuo, & Adnot. ad Mensen Junii pag. mihi 210. Bauldry supra n. 34. Tonellius lib. 3. c. 2. §. 3. de reposit. SS. Sacramenti n. 8. Nicolaus de Bralio supra part. 3. c. 18. n. 7. Turrinus supra, Baruffaldus supra §. 7. n. 80. Bongiov. lib. 5. c. 14. Horatius Christiani sect. 1. c. 17. n. 10. Polaccus part. 2. tit. 13. n. 10. & Cærem. Monast. lib. 4. c. 14. n. 18. in quo bene præscribitur, quod Sacerdos post brevem prædictam morulam, non versus cornu Epistolæ, ut tenet Fagioli supra, sed versus cornu Evangelii debet se convertere ad Altare, ut faciat circulum perfectum. Hic Ritus dandi benedictionem cum Sacramento, quamvis præscribatur a prædictis, & ab aliis Auctoribus, & deducatur in praxi in nonnullis Ecclesiis, præsertim Regularium, nihilominus communis usus Ecclesiarum Urbis est, ut postquam Sacerdos reducit Ostensorium ad latus dexterum, non debeat rursus ante pectus reducere, sed statim ad cornu Evangelii se convertere, & ita perficere circulum, sicut cum dicit *Orate fratres*. Uterque huiusmodi Ritus benedicendi Populum cum SS. Sacramento approbatus fuit a S. R. C. quæ cum fuerit interrogata pro parte Petri Pellicionis Canonici Ecclesiæ Cathedralis Collensis, an in benedicendo Populo cum SS. Sacramento sit servandus primus ex dictis Ritibus? Prædicta S. C. sub die 25. Martii 1676. respondit, posse observari prædictum modum, quem tradit Bauldry part. 4. c. 16. art. 3. n. 34. sin minus, servandum esse modum dispositum in Cæremionali Episcoporum lib. 2. c. 33. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat signum Crucis super Populum; hoc Decretum datur per extensum in nostra Appendice sub n. 725.

XXII. Gavant. eodem n. 7. -- *Nihil dicens, &c.* Dum Celebrans benedicit Populum, nihil prorsus dicit, quia proprie Celebrans non est ille, qui benedicit Populum, sed Sacramento. Baruffaldus supra n. 78. Musci quoque, & Cantores silere debent dum datur benedictio, possunt tamen pulsari Organa suavi sono, & gravi, sicut fit ad elevationem Sacramenti. Diaconus autem, & Subdiaconus, sive alii hinc inde genuflexi (hoc est in ora suppedanei) & inclinati facie versa ad SS. Sacramentum, elevant partes anteriores Pluvialis, dum Celebrans benedicit Populum. Bauldry supra num. 35. Tonellius supra num. 9.

Gerlacus Vinitor part. 4. tit. 7. de process. SS. Sacramenti n. 7.

XXIII. Gavant. eodem n. 7. -- *In modum Crucis semel, &c.* Celebrans, qui benedicit Populum eo Ritu, quo supra in modum Crucis, si sit Sacerdos simplex, semel tantum benedicere, & unam tantum Crucem efformare debet ad distinctionem Episcopi, qui per tres vices facit signum Crucis super Populum; ita Cærem. Episc. supra, Castaldus lib. 2. sect. 10. c. 3. n. 10. Baruffaldus supra §. 7. n. 76.

XXIV. Gavant. n. 8. -- *Tum Genuflexione facta, &c.* Data benedictione, & deposito Sanctissimo Sacramento a Celebrante super Altare, ipse statim facta genuflexione descendit cum Subdiacono ad infimum Altaris gradum, ubi iterum cum eodem genuflexus manet, & per Cæremoniarium, vel per eundem Subdiaconum, ut ait Gavantus, amoto velo ab ejusdem humeris, Diaconus interim remanens in suppedaneo Altaris, reponit SS. Sacramentum in Tabernaculo, factis ante, & post, debitis genuflexionibus.

XXV. Gav. eodem n. 8. -- *Vel in locum altiorum, &c.* Si alicubi sit consuetudo exponendi Sanctissimum Sacramentum, ut hoc die colatur a Populo, tunc Diaconus, si opus sit, scabellum ante Altare positum ascendit, ut reponat SS. Sacramentum in loco eminenti super Altare præparato, ubi debet esse Corporale, aut Palla subtilata; tum facta genuflexione, descendit Diaconus, & se collocabit ad dexteram Celebrantis, & cum eo genuflexus orabit paulisper, postea, surgente Celebrante, surgent omnes, & facta genuflexione, hoc est, utroque genu in plana terra, & profunda capitis inclinatione recedent in Sacristiam debito ordine, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Subdiacono Cruciferario, & cæteris sequentibus, ibique extinguuntur cerei, & omnes depositis Paramentis, statim in albis revertentur, illi qui sunt de Choro, ad Chorum ipsum, ut ibi cantent Sextam, & Nonam nudo capite, omnibus stantibus, & non sedentibus; ex Bauldry supra n. 41. nisi tamen ob longiorem Processionis viam, horarum ordo esset immutandus.

At si Sanctissimum Sacramentum includitur in Tabernaculo, Celebrans, & Ministri eo incluso, facta genuflexione Sacramento unico genu, acceptis deinde de more biretis, tegunt capita sua ante Altare, & recedunt in Sacristiam, sed antequam recedant ab Altari, quia Sacramentum est jam inclusum, omnes extinguunt candelas, non vero statim post datam benedictionem, Bauldry supra n. 40. & deinde dicuntur in Choro Sexta, & Nona, ut supra innuimus.

XXVI. Gavant. n. 9. -- *Parietes viarum ornari debent &c.* Circa vias, per quas est transeundum, nulla limitatur pompa, ideo eadem debent summo mane bene mundari, & floribus, frondibusque arborum virentibus ornari juxta locorum consuetudines. Arcus, quos vocant triumphales, si locis congruis apte disponantur, cum versibus, emblema-

blematibus, & mysticis figuris erit admodum laudabile. Bauldry *part. 4. c. 16. art. 2. n. 2.* Bissus *lit. V n. 42.* Possunt etiam per vias erigi aliquot Altaria, super quæ aliquando collocari possit Sacramentum, ut etiam supra innuimus, ut Sacerdos, qui illud deferat, si velit, aliquantulum possit pausare, & in illis Altaribus sint Corporalia, nisi bursa cum Corporali in Processione ab aliquo Acolytha deferatur; non est tamen necesse, quod prædicta Altaria habeant petram sacram, quia in iis non est celebranda Missa; ea quæ in hac Processione prohibita sunt, jam patent, & ex iis quæ supra diximus, & ex Decretis S. C. quæ supra dedimus, advertendo quod omnes inhæreant dictis Decretis, & sanctionibus Synodalibus. ab Ordinario loci factis, & publicatis per aliquot dies ante Processionem, ut moris est; Baruffaldus *supra §. 1. ad 22. usque*; qui plura alia scire desiderat circa eruditionem, & ritus hujus sollemnis Processionis, legere poterit ea, quæ tradit Jacobus Eveillon in singulari libro, quem inscripsit *de Processionibus Ecclesiasticis c. 25.* ubi disserit erudite de Processione Corporis Christi.

XXVII. Gavant. num. 10. -- *Ardebunt candela, &c.*) Jam supra satis indicavimus, quod omnes, qui huic Processioni interfunt, debent cum candelis accensis permanere in Ecclesia usque ad datam benedictionem inclusive.

XXVIII. Gavant. num. 11. -- *Si cantantur Vesperarum Sacramento in Altari exposito, &c.*) Conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, si adsit, quam Canonici, & omnes præsentis, & in Choro assistentes, durante Officio, starent semper capite detecto, & nunquam sederent. Quod si hoc ob longitudinem Officii præstare non poterunt, non omittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente SS. Sacramento super Altare, Divinis Officiis assistere. Idem faciendum est ad omnes Horas Canonicas, & etiam ad Missam. Cærem. Episc. *supra §. 33.* Bauldry *supra art. 6. n. 1.*

De Ritu exponendi SS. Sacramento in Festo Corporis Christi. §. IV.

Si ante Vesperas hujus diei SS. Sacramentum non sit expositum, Celebrans antequam, Amictu, Alba, Stola paratus, & Pluviali cum duobus assistentibus Cotta, & Pluviali indutis, vel saltem sola Cotta, sed sine Stola (quæ tamen quando, & a quo sit adhibenda dicemus infra) procedit ad Altare, præcedente omnes Thuriferario cum Thuribulo non fumigante, & Ceroferariis, necnon post eos sequentibus quatuor Clericis deferentibus intortitia accensa juxta laudabile præxim aliquarum Ecclesiarum. Cum pervenerint ante infimum Altaris gradum Celebrans, & Assistentes, bireta Ministro, seu Cæremoniarario tradunt, qui deponit illa in loco congruo, quia ad Vesperas usui non erunt, & facta genuflexione unico genu in plano solo ob reverentiam SS. Corporis Chri-

sti, ex Cærem. Episc. *lib. 1. c. 15. §. 5.* (& non super infimum gradum Altaris, ut docent Bauldry *supra n. 5.* Hippolytus a Portu in *Appendice prima de privata a Ven. expos. n. 4.*) Deinde Celebrans surgens cum Assistentibus paratis genuflectet postea in infimo Altaris gradu, & aliquantulum cum ipsis orabit. Mox primus Assistens ad Altare ascendens, Corsetus *tract. 1. par. 2. c. 10. n. 20.* cum debitis genuflexionibus, hoc est, unico genu, aperit ostiolum Tabernaculi, & facta genuflexione ut supra, statim prælaudatus primus Assistens descendit ad dexteram Celebrantis, ubi ministrat de more ei sine osculis Niviculam, de qua ponit thus in Thuribulo sine benedictione, & stans hic genuflexus super infimum Altaris gradum Sacramentum incensat triplici ductu, facta cum Assistentibus (qui etiam elewant fimbrias Pluvialis Celebrantis) profunda reverentia ante, & post incensationem. Bissus *lit. E n. 232. §. 2.* Interim pulsanur Organa, cessante Campanarum sono; deinde reddito Thuribulo Assistenti primo, qui illud reddit Thuriferario, & ipse primus Assistens iterum ascendit ad Altare, genuflectit unico genu, ut citius surgat, & collocat SS. Sacramentum in loco eminenti super Corporale, aut Pallam ibi substratam. Bauldry *supra*; Ceroferarii autem, vel relinquunt candelabra super Abacum, vel comitantur Celebrantem, qui debet in Choro juxta more consuetum celebrare Vesperas.

Aliqui præscribunt, ut primus Assistens aperto ostiolo Tabernaculi, statim facta genuflexione, Ostensorium extrahat, atque in medio Altaris super Corporale reverenter collocet, & tunc facta demum genuflexione descendat ad dexteram Celebrantis, peragat, ut *supra*, ea omnia, quæ diximus usque ad trinam incensationem inclusive. Alii denique sunt in sententia, quod extractum Ostensorium e Tabernaculo, antequam incensetur, collocetur a primo Assistente in suo loco eminenti, præparato sub parvo Baldachino, & hoc facto, dictus Assistens descendat ad dexteram Celebrantis, qui surgens imponat thus in Thuribulum sine benedictione, & statim accipiens Thuribulum dictum a primo Assistente sine osculis, tunc incenset triplici ductu Sacramentum, caput profunde inclinans ante, & post incensationem, qua peracta, reliqua fiant ut supra: quæ quidem ultima sententia, est illa, quæ in Ecclesiis Urbis hodie prævalet omnibus aliis supradictis.

Auctores primæ sententiæ adducunt Textus Cæremonialis Episc. *lib. 2. c. 25. §. 31. & c. 26. §. 14.* ubi in pari casu præcipitur, ut Episcopus incenset Sanctissimum Sacramentum in Capsula aperta, antequam inde extrahatur, & tradatur Episcopo, & idem Missale ordinat Feria VI. in Parasceve, & ideo Bauldry *supra*, censet incensandum esse Sacramentum, dum adhuc est in Tabernaculo majiori, statim ut a primo Assistente apertum fuerit dicti Tabernaculi Ostiolum; sed auctoritates, & exempla eruta a Cæremoniali Episcopo *supra cit.* mihi videntur parum suffragari posse huic.

huic opinioni, quia Feria VI. in Parasceve ideo statim ac est aperta Capsula, incensatur Sacramentum, quia in illa die Sacramentum ibidem collocatum consideratur, tamquam in suo Throno, & asservatur cum magna pompa, præsertim Candelarum, & Lampadarum, unde optime præscribitur, quod statim ac Capsula aperitur, & conspicuus omnibus redditur Calix, in quo Hostia Sacrosancta servatur, debeat incensari. At in casu nostro, Sacramentum in Tabernaculo clausum, non censetur in suo Throno, & ideo melius videtur incensandum esse vel postquam fuerit extractum Ostensorium, & positum super Altare, & ab omnibus videtur, vel etiam quando idem Ostensorium positum fuerit in loco eminenti præparato, & sub suo Baldachino, tamquam in suo Throno positum.

Incensato Sanctissimo Sacramento, ut supra, & collocato in loco eminenti, non debet amplius incensari, sed facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano Capellæ, & etiam profunda inclinatione, debet Celebrans a suis Assistentibus comitatus procedere debito ordine ad scamnum in cornu Epistolæ præparatum, vel Stallum, seu primam Sedem Chori, vel Assistentes parati, stantes ante ipsum in plano, ut mos est, ibidem cantare solemniter Vesperas, omnibus stantibus detecto capite.

Ad Canticum *Magnificat*, Celebrans accedens cum suis Assistentibus, & aliis detecto capite, & facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano, ante inferiorem Altaris gradum, ascendit ad illud cum duobus tantum Assistentibus paratis, (stantibus aliis ante infimum gradum) & facta iterum cum ipsis Assistentibus genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius surgant, ut colligitur ex Bissio *lit. M n. 222. §. 1.* sicut etiam ex Bauldry *part. 3. r. 17. n. 5.* (quod semper est observandum, dum sunt apud Altare, non vero in accessu, & recessu ab eodem Altari, quia tunc in utroque genu in plano genuflectere debent, addita etiam profunda Capitis inclinatione, quæ inclinatione omittitur in genuflexione, quæ fit unico genu. Cæremon. *Missæ Privatæ, coram SS. Sacramento Exposito cap. 12.* Bissius *supra & tom. 2. lit. R n. 82.*) dictum Altare etiam osculatur Celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fere Evangelii, tum ministrante primo Assistente, si adsit, alioquin Thuriferario, sine osculis, Celebrans stans imponit, & benedicit thus de more, sed sine osculis, quia est coram Sanctissimo Sacramento, cum benedictione tamen, quia incensare debet non solum Sacramentum, sed etiam Altare. Hæc regula igitur servanda est in Sacramenti incensatione, ut quando cum Altare incensatur, Celebrans benedicat semper Incensum de more; At quando incensatur solum Sacramentum, thus non benedicitur, utrobique vero abstinendum ab osculis tum cochlearis, & thuribuli, tum manus Celebrantis.

Facta denique in medio genuflexione, descendit ad planum Capellæ, & retrahens se ad cornu Evangelii, ne terga vertat Sacramento; & ante medium

Altaris, in medio infimi gradus genuflexus juxta nostram supra expositam sententiam, accipit Thuribulum, & Sanctissimum Sacramentum triplici ductu thurificat cum profunda inclinatione ante, & post, interposita inter quemlibet ductum, aliqua morula; Assistentes interim simbrias anteriores Pluvialis elevabunt, deinde peracta trina incensatione, ascendens ad Altare cum duobus Assistentibus, cum iisdem ibi genuflectit, & ipsam Altare thurificat juxta morem.

Completa Altaris incensatione, & reddito de more in cornu Epistolæ Thuribulo Thuriferario, descendunt in planum, Celebrans quasi per latus Evangelii, sicut & secundus Assistens; Primus vero Assistens per latus Epistolæ, versa facie quasi ad medium Altaris, ita ut terga non vertant Sanctissimo Sacramento. Bauldry *supra n. 2.* tum facta genuflexione utroque genu in plano ante infimum Altaris gradum, eo ordine quo venerant, loca sua reperiunt, & fit generalis omnium incensatio (incensato prius Celebrante) in Choro, & Ecclesia prout de more. Turrinus *supra §. Libet hic addere in fine &c.*

Finis Completorio, benedictio Populi cum Sanctissimo Sacramento fit eodem Ritu, quo in fine Processionis, de quo Ritu supra satis locuti sumus. Interim Chorus cantat -- *Tantum ergo &c.* & alia de more, ut ibi dictum est.

De Ritu exponendi Sanctissimum Sacramentum infra Octavam Corporis Christi. §. V.

XXIX. Quia solitum est ex Cæremon. Episcop. *lib. 2. c. 33. §. 33.* juxta laudabilem consuetudinem Ecclesiarum per hanc totam Octavam Solemnitatis Corporis Christi exponere Sanctissimum Sacramentum super altare, dum Vesperæ, & Officia Divina recitantur, ad quæ magna populi frequentia adesse solet, convenit, ut aliqua de expositione Ostensorii, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & ejusdem repositione dicamus.

Igitur ad Vesperas Solemnitatis Corporis Christi fiant omnia, ut supra dictum est.

Vesperæ vero infra Octavam Corporis Christi solemniter pariter dicuntur, sed parcius quam in die Festo, attamen Altare debet decenter ornari candelabris, & aliis, & si non adsint Assistentes Sacri, saltem adsit Sacerdos aliquis, & Cæremoniarius cum Celebrante, qui erit paratus, Amictu, Alba, Stola, & Pluviali coloris respondentis Officio, cujus Vesperæ celebrantur; quamvis Pallium Altaris, in quo est expositum SS. Sacramentum, debet esse albi coloris. Ad faciendam expositionem SS. Sacramenti ante Vesperas, procedunt ad Altare dictus Celebrans recto capite, cum aliquo Sacerdote, Cotta induto, sed sine Stola, de qua tamen infra, & aliquis Cæremoniarius præcedente Thuriferario, & Ceroferariis, & juxta commemorabilem nonnullarum Ecclesiarum morem; sequentibus post Ceroferarios quatuor Clericis, vel saltem duobus, deferentibus intor-

intorticia accensa, & cum pervenerint omnes ante infimum gradum Altaris, facti ab omnibus unico genu genuflexione in plano Cappellæ, & depositi bireto a Celebrante, reliqua peraguntur sicut supra diximus de expositione faciendâ ante Vesperas solemnitatis Corporis Christi. Hoc solum tamen notandum superest, quod Sacerdos ille, aut Cæremoniarius, qui assistit Celebranti, non debet adhibere Stolam nisi quando debet aperire ostiolum, & pertractare SS. Sacramentum, seu Ostensorium in aliquo loco collocare, seu e summo Altari demittere. Et statim ut has functiones peregerit, debet Stolam a collo pendente sibi auferre, & alicui Acolyto custodiendam tradere, vel super brachium suum dexterum eam deponere. Quod Pontificibus stolis, seu Sacerdotibus par sit alios quoque stolatos Sacerdotes, seu Diaconos adesse, qui Augustissimum Sacramentum educant e Tabernaculo, vel suspensum demittant, vel officia Ecclesiastica celebrantibus dent in manus, docet etiam, & erudite differit de hoc Ritu Joannes Baptista Thiers in sua Disceptatione de Stola, &c. c. 28. quæ tamen Stola a prædicto assistente, seu Ministro non est adhibenda nisi modo supradicto, quem ad praxim reducant in omnibus fere Ecclesiis omnes illi, qui accurate Sacri Ritus servare student. Aperto igitur ostiolo Tabernaculi modo supradicto, & educto Ostensorio, cætera peragi debent, prout diximus paulo ante de expositione faciendâ in Festo SS. Corpori Christi.

Facta verò Expositione, & facta in plano ante infimum Altaris gradum genuflexione utroque genu, cum profunda etiam Capitis inclinatione a Celebrante, & cæteris aliis, surgit iterum, & recedit in Chorum nudo capite, comitantibus eum Ceroferariis, ubi adhuc tenens Pluviale de more, dictis secreto, *Pater noster*, & *Ave Maria*, incipit, & prosequitur Vesperas, prout fieri solet, & cætera peraguntur incensando Altare ad *Magnificat*, ut diximus paulo ante de Vesperis celebrandis in Festo Corporis Christi.

Hic notandum occurrit, quod ea omnia, quæ supra diximus de Expositione, quæ fit ante Vesperas, servanda erunt respective in Expositione, quæ fit ante alias Horas Canonicas; sitamen fieri debeat Expositio immediate ante Missam Solemnem celebrandam, tunc fiet a Celebrante Planeta induto eo colore, qui ad Missam talis diei celebrandam congruit, & eidem Sacerdoti assistet Diaconus ad peragenda omnia, quæ supra dicta sunt.

De Sanctiss. Sacramenti Expositione, quacumque alia die, vel extra prædictis circumstantiis, faciendâ. §. VI.

XXX. Huc usque egimus de Expositione Sanctissimi Sacramenti, quæ fieri solet infra Octavam Corporis Christi; nunc lubet aliqua tradere circa Ritus servandos in quacumque alia expositione aliis diebus faciendâ ejusdem Sanctissimi Sacramenti. Igitur si exponi debeat Venerabile in Hostia præ-

sanctificata, ut fieri communiter solet, & quæ aservatur in Tabernaculo majori; in Sacristia Clerici induunt Superpellicea, nimirum Thuriferarius, & Navicularius (ubi commodè haberi possunt, alias solus Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo) deinde alii quatuor, aut saltem duo, qui deferre debent intorticia accensa. Sacerdos qui Expositionem facere debet, decens est, ut paretur Amictu, Alba, Stola, & pluviali albi coloris, & quod aliquis alius Sacerdos, sive sit Sacrista, sive Cæremoniarius, vel alius quicumque Superpelliceo indutus ei assistat, qui Stolam adhibere debet modo supra a nobis exposito; hora debita, accensis omnibus luminibus ad Altare, ubi fieri debet expositio, facta a prædictis omnibus inclinatione profunda Imagini Sacristiæ principali, præcedent Thuriferarius a dexteris cum Thuribulo non fumigante, & Navicularius a sinistris, deinde quatuor, vel saltem duo alii Clerici deferentes funalia accensa, post quos Cæremoniarius, aut alius Sacerdos Cotta indutus, ut supra, & denique alius principalis Sacerdos Pluviali indutus, ambo tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

Cum pervenerint ante Altare, dicti duo Sacerdotes cedent sua bireta Cæremoniaro, aut alii Assistenti, qui ea accipit cum quasi osculis. Tum genuflectunt Sacerdotes unico genu, aliis post eos genu pariter unicum simul flectentibus in plano, & omnes orabunt in locis suis aliquantisper. Nimirum principalis Sacerdos, & alius Sacerdos illi assistens genuflexi in infimo gradu: reliqui vero in plano Cappellæ. Post brevem illam orationem surgit Sacerdos Pluviali indutus, & si non habeat alium Sacerdotem sibi assistentem, ipsemet accedit ad Altare, aperit Tabernaculum, extrahit Ostensorium cum præcedente genuflexione unico genu, & ponit super Corporale in Altari præparato. Si autem Hostia consecrata fuerit in Pyxide, eam de Tabernaculo extrahet, ponet super Corporale, aperiet, genuflectet, & Hostiam collocabit in Ostensorio, utrumque claudet, abluet digitos, purificatorio absterget, genuflectet, Pyxidem in Tabernaculo reponet, iterum genuflectet. claudens ostium magni Tabernaculi, & Ostensorium in medio collocabit, ut supra, tum genuflectens, descendit ad infimum Altaris gradum, & retrahens se aliquantulum in cornu Evangelii, ibique stans, imponet incensum in Thuribulo absque benedictione (vel imponet incensum in Thuribulo antequam ab Altari descendat, ut supra dictum est) & nihil dicens; deinde in eodem infimo Altaris gradu, genuflexus accipit Thuribulum sine osculis, & ter incensat Sacramentum profunde se inclinando ante, & post; mox reddito Thuribulo, ascendit ad Altare, genuflectet, & Ostensorium cum Sacramento ponet in suo loco eminentiori, ubi collocato Sacramento genuflectit, iterum descendit in planum, & facta ab omnibus genuflexione duplici genu, redeunt in Sacristiam. Si aliquis Sacerdos assistat dicto Celebranti, tunc peragentur ab ipso ea, quæ supra exposuimus circa

circa extractionem Hostiæ, vel Pyxidis e Tabernaculo, & collocationem Ostensorii sub Baldachino. Quo facto, Sacerdos Pluviali indutus, peragat ea omnia, quæ diximus supra circa incensationem Sacramenti.

De Venerabilis Depositione, & modo recondendi SS. Sacramentum. §. VII.

XXXI. Paululum ante depositionis tempus Clerici, & alii in Sacristiam se recipient, ibique resument ea, quæ paulo ante ad expositionem assumpserant, sed præterea, requiritur alius Clericus, vel Navicularius, qui deferat velum album oblongum reponendum humeris Sacerdotis, qui Populum cum Sacramento benedicere debet. Aliqui requirunt etiam alium Clericum, qui inserviat de libro, sive Rituali, sive Missali, in quo contineantur preces, & Orationes legendæ. Præterea indui debent Superpelliceis quatuor, vel saltem duo, qui deferre debent intortitia accensa, sicut diximus in Expositione Sanctiss. Sacramenti. Tum Sacerdos vestit se, ut supra, Amictu, Alba, Cingulo, Stola transversa in modum Crucis, & Pluviali albi coloris; & quia juxta a nobis superius dicta, & juxta sententiam Tonelli lib. 3. cap. 2. §. 3. n. 2. Castaldi lib. 2. sect. 10. cap. 2. n. 25. Bauldry part. 4. cap. 16. art. 3. n. 5. decet ad majorem solemnitatem, ut alter Sacerdos deponat, & reponat Sanctiss. Sacramentum, & assistat primo Sacerdoti, Populum benedicturo, ideo hic secundus Sacerdos eodem tempore assumet Superpellicem, non tamen statim assumet Stolam, sed eam adhibebit eo modo, quo supra exposuimus, quia non decet ut Sacerdos Sacerdotali habitu indutus, qualis est Stola, assistat alteri Sacerdoti. Ita induti procedunt omnes tempore opportuno ad Altare, ubi est Expositum Sanctiss. Sacramentum, eodem ordine servato, prout fecerunt in expositione; ita tamen ut Clerici de libro, & de velo, si intarsint, eant post Clericos intortitiorum, & ante Cæremoniarium, sive Sacristam; Sacerdos autem adjutor incedet ante Sacerdotem Pluviali indutum, & ambo recto capite, & manibus junctis; statim ac Sacellum ingressi fuerint dicti Sacerdotes, cedunt suum biretum Cæremoniariorum, vel Sacristæ, & ante Altare, tam isti, quam alii in utrumque genu in plana terra procumbant, & surgentibus Sacerdotibus, surgent omnes, & genuflectent iterum prout fecerunt in Expositione.

Huc spectat adnotare ea, quæ traduntur ab Hippolyto a Portu hoc loco Append. 2. n. 3. nimirum quod si depositioni Sanctiss. Sacramenti interesse Cardinalis, aut Episcopus Loci, aut Princeps laicus, cui deberetur reverentia; videtur opponi dispositioni Cærem. Episcopi praxis illa, quæ post genuflectionem exhibitam Sacramento, Sacerdos, & alii sese inclinant Cardinali Episcopo, &c. unde convenientius videtur, quod potius antequam perveniat ad medium Altaris Sacerdos Pluviali indutus, & hic, & reliqui sese inclinent, ut

præscribi videtur ab eodem Cæremoniali Episcopo lib. 1. cap. 18. num. 13. Post brevem orationem factam, aut post finem Officiorum, quæ forte cantantur in Choro, Sacerdos adjutor imposita sibi Stola, accedit ad Altare, ubi genuflectit utroque genu, manibus super Altare positis ad differentiam Diaconi, qui nunquam Altare tangit, faciem convertendo ad cornu Epistolæ tantisper, ne terga vertat Sacerdoti principali, inclinatur, & accedens ad medium ascendit scabellum graduatum, si opus est, ut deponat Venerabile a loco eminentiori super Corporale explicatum in Altari; deinde retrahens se, & genuflectens, & inclinans, ut supra, deposita Stola, vel super brachium suum eam collocando, vel alicui Acolytho eam tradendo, descendit, & pergit ad locum suum absque eo quod terga Sacramento vertat per latus suum dexterum.

Tum principalis Sacerdos dum cantatur *Tantum ergo* a Choro ad *Ps. Genitori Genitrici* se erigit cum Sacerdote adjutore, imponit incensum in Thuribulum absque benedictione, & incensat Sacramentum genuflexus in infimo Altaris gradu, prout diximus supra post Processionem solemnem in Festo Corporis Christi. Cantores dicant *Ps. Panem de Cælo*, &c. cui additur *Alleluja* tempore Paschali solummodo, & in tota Octava Corporis Christi, alias non dicitur, ut patet ex Decreto edito die 5. Julii 1698. & dato in nostro Indice sub n. 523. mox Celebrans erectus absque nova genuflectione, ut declaratum est a S. R. C. die 6. Septembris 1698. & habetur in nostro Indice sub n. 538. Sacerdote adjutore, vel Cæremoniariorum librum sustinente (omisso *Ps. Dominus vobiscum*, ut supra ibidem diximus) cantat Orationem manibus junctis cum brevi conclusionem, ut diximus, quæ finita, genuflexus accipit velum humerale a Cæremoniariorum, vel a Sacerdote assistente, & solus ascendens ad Altare, factisque debitis genuflectionibus accipiet in manibus, coopertis dicti veli humeralis extremitatibus, Ostensorium, & dat cum ipso benedictionem Populo eo modo, quo descripsimus supra post Processionem solemnem in Festo SS. Corporis Christi, unde recolantur, quæ ibi dicta sunt a n. 18. usque ad num. 24. inclusive. Post benedictionem reposito super Altare SS. Sacramento, descendit, & amoto velo humerali genuflexus manet in infimo gradu Altaris. Sacerdos postea adjutor Stola collo sibi imposita, factis debitis reverentiis Sanctiss. Sacramentum in Tabernaculo majori includit, quo recondito, descendit ante infimum Altaris gradum ad locum suum, & surgentibus cæteris, omnes unicum genu flectentes, ut alias, redeunt in Sacristiam ordine quo venerant, sed Sacerdotes tegunt capita ante Altare, antequam e Presbyterio discedant.

Huc usque dicta sunt, fere omnia certa apud omnes Auctores; solum discrepantia aliqua reperitur circa circumstantiam temporis, in qua debet incensari Sacramentum a prædicto Sacerdote principali; nos enim docuimus debere incensari, postquam a Sacerdote adjutore est depositum e loco suo emi.

Antissimo Martenē vulgatum *tom. 4. Thes. Anecd.* eam sibi antiquitatem vindicat, quam illi Auctor attribuit, fatendum est, Stationes Adventus, & Quadragesimæ certis fuisse Ecclesiis addictas longe ante Gregorium, cum in ea assignatæ legantur. Verum quidem est, quod in Sacramentariis Gelasiano, & Leonino nullæ Stationes inveniuntur, necesse tamen non erat illas describere in Sacramentariis, cum essent in Calendario descriptæ. Quamvis autem fixæ, ac ratæ essent in Sacramentario Gregoriano Stationes, nihilominus mos erat eas Populo denunciari ab Archidiacono in publica Missa præcedente; sed aliquando loco Archidiaconi id muneris præstabat Notarius, cujus rei insignis exemplum habetur in Actis Leonis III. & refertur a Mabillon, ut supra diximus.

Ad locum Stationum deferabantur ex Patriarchio Lateranensi libri, vasa Sacra, præeunte Cruce Stationali; Pontificem in Sella gestatoria eo portari mos erat; aliquando tamen equo vehebatur. Leo IV. instauravit *Crucem auream*, quæ (ut mos antiquitus est, ait Anastasius) Subdiaconi manibus ferebatur prædecessorum Pontificum. Presbyteria etiam, idest Erogationes fiebant, tum ob Ministrorum obsequia, tum ob laudes, & acclamationes; immo Pontifex quandoque in ipso itinere causas finiebat, aut certe ad ejus nutum, nomenclator, & Sacellarius, ut in primo Ordine Romano *num. 2.* Hæc summatim collecta sunt ex iis, quæ tradidit Mabillon *l. c. n. 5.* Cæterum Stationes antiquiores esse Divo Gregorio etiam aliis argumentis constat, præsertim quia S. Hilarius, qui multo tempore ante divum Gregorium Romanam rexit Ecclesiam, constituit in Urbe *Ministrales*, qui circuitent constitutas Stationes, ut refert Macrius in Hierolexico. *V. Statio.* Ministrales autem dicebantur Clerici illi, qui ad serviendum Missis in iis Ecclesiis, in quibus Stationes celebrabantur, erant destinati, sicuti Subdiaconi Stationarii dicebantur illi qui Pontifici in Stationum Ecclesiis Celebranti ministrabant.

Chronicorum Orientalium Auctor hunc usum Stationum Sancto Cyrillo refert acceptum, nullo tamen fundamento nixus, ut notat Græcolas *l. 2. sui Comment. Histor. in Brev. Rom. c. 44.* quia Stationum usus nonnihil in Occidente cognitus fuit. Reliqua ad hujusmodi Stationes spectantia legi poterunt apud allegatos Auctores ibidem, & apud Pompejum Ugonium in Historia Stationum Romæ edita, & apud Honuphrium Panvinium in Libello de Stationibus.

De Rubricis propriis Missarum de Sanctis. XIII.

G A V A N T U S.

1. **A** Vigilæ Sancti Andree sumunt exordium, quæ est Adventus Domini proxima, a quo fit initium, ut diximus in Propr. de tempore.

2. Illud autem est certum, tria de Sanctis fieri

solita, Vigilias, Festa, & Octavas. Vigilæ a Pastoribus cœperunt, qui Vigilias, nascente Christo, custodierunt, & tota nocte ante quædam Festa vigilabatur a Populis nostris; sed ob scandala noctu contingentia, jejuniis, & Vigiliarum nomine rentis, Vigilæ fuerunt interdictæ, ait Honor. in *Gemma lib. 3. cap. 6.*

3. A S. Ambrosio vulgo dicuntur interdictæ, sed Baron. in *Notis Martyrologii ad 5. diem Januarii*, probat fuisse potius auctas Vigilias tempore S. Ambrosii; neque tunc scandala fuisse, de quibus cum opinione vulgi loquitur Honorius; neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum usum.

4. Indictæ vero sunt Vigilæ Sanctorum, tum, ut Festum præveniendū sit solemnius, ex Radulph. *propof. 19.* tum, ut temporali eorum angustia compatiatur, & per pridianam purificati abstinentiam dignius celebremus sequentis Festi lætitiā, Alcuin. *Parascève.*

5. Festa Sanctorum Natalicia dicuntur a Tertull. *lib. 6. Coron. milit.* qui Cœlo hinc emigrantes, nascuntur, Alcuin. *de Div. Offic.* Festa, quia jus in eis satur, hoc est, dicitur, Raban. *lib. 2. cap. 46.* Festivitates, quasi facti divinitatis quia annuatim illis diebus jus divinitatis persolvitur, Honor. in *Gemma l. 3. c. 7.* Celebritates, quasi Cælibum, idest, castrorum Ritus, quia illis Ritus cælestium tamquam a Castris agitur. Idem *ibid.* Solemnitates, quia fieri solent in anno, Beeth. *cap. 36.*

6. Porro ex Apostolica traditione manant ex Baron. *Anno 58. n. 93.* qui citat Clem. *l. 8. Constit. c. 39.* & probat; primum Festum Sancto Stephano dicatum fuisse; neque Martyrum solum, sed etiam Pastorum, & Doctorum Festa celebrata docet: ex Gregorio Nysseno *Oratione in laudem Athan.* Festa tamen Confessorum in Conc. Maguntiacō statuta sunt, ait Bellar. *l. 2. de Missa c. 20.* Anno 813. ad excitandam, inquit August. *lib. 20. contra Eustum c. 21.* imitationem Sanctorum, vult ut in meritis eorum consociemur, & orationibus adjuvemur; alias affert causas Johan. Dam. *lib. 4. cap. 7.* quæ in easdem fere recidunt.

7. De Festis autem Sanctorum illud posset hoc loco quæri: quando in Missali habuere locum singula Festa, & apud quos, seu a quibus paulatim ad generalem consuetudinem transiere? sed hac de re fusius, & commodius in *Commentariis ad Rubricas Breviarii Romani*, ubi etiam de Auctoribus Officiorum cujusque Missæ agemus.

8. Octavæ Sanctorum ad proroganda eorundem Festa, ut celebriora sint, tum ad compensanda, ea, quæ in Festis negliguntur, ut ait Radulph. *propof. 19.* & quorundam sunt, ut Octavarum mysteria pateant, non autem omnium Festorum, ne vilescant, Durand. *lib. 7. cap. 1.*

9. Mysteria vero sunt: nimirum, quia per octavas Sanctorum consummatio doctrinæ ex S. Hilario in *Psal. 118.* solida eorum virtutis forma, Clem. Alex. *Strom. 6.* æterna animarum, & corporum glorificatio; ex Ambrosio *enarrat. 2. ad Hieronimum*, & August.

8. *August. lib. 2. serm. in monte 2. 3. significantur, quæ fufius explicuimus in Præfatione nostra ad Octav. Rom. editum & approbatum a S. R. C. die 19. Februar. 1622.* a Moyse, Salomone, Apostolis, & eorum successoribus eas deduximus: Ratum etiam *ibid.* significavimus, qui partim a Moyse est, ut dies Octava æque ac prima colenda sit, *Levit. 23.* partim ex consuetudine antiqua Ecclesiæ, quæ intermedios dies celebrat, ac si essent temporis Paschalis, idest, cum festitia, ait *Radaph. loc. cit.*

10. Duo supersunt, alterum ad benedictionem Candelarum spectat, & Processionem, in Feste Purificationis B. V. alterum quando plures Missæ in diebus Sanctorum Festis sint cantandæ.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. n. 3. ~ *Neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum usum, &c.* Errant igitur illi, qui auctoritate cujusdam asserti Sermonis S. Augustini *ad Fratres in Eremito* (qui est *Ordine 25.* juxta editionem veterem) affirmant Divum Ambrosium ad persuasionem D. Monichæ, usum Vigiliarum ea de causa ab Ecclesia eliminasse, quod Christianorum plurimi illud noctis tempus ludendo, & Choreas ducendo transigerent, nam hoc validis argumentis, Baron. a Gav. citatus, in *notis Martyrologii ad quintam diem Januarii lib. A* falsissimum esse, ab Augustiniano calamo alienum demonstrat. Igitur, ut ait idem Baronius ibidem, non Ambrosius, non Augustinus, nec alius Orthodoxorum fidei temporibus, Vigiliis nocturnas Ecclesiasticas abrogavit, vel minuit, sed impurissimus Hæresiarca Vigilantius, Vigiliis, sui nominis hostis, impugnavit, sicque minuire conatus est, ut non nisi semel in Anno, in Paschali solemnitate Vigiliis peragendas esse jactaret; ita ex Hieronymo *adversus Vigilantium*, cujus intentio ad abrogandas in Ecclesia Dei Congregationes tendebat; idem Baronius *an. 51.* quæ omnia confirmari possunt *Can. 1. Masicenensis Concilii* habiti *an. 581.* duo ferme sæcula post DD. Hieronymum, & Augustinum, in quo Canone approbantur Vigiliæ ante Dominicas totius Anni, quæ assidue a Fidelibus frequentabantur, & quamvis Conc. Antissiodorense *Can. 3.* prohibuisse videatur Vigiliis, non de Vigiliis sacris, & publicis in Ecclesia celebratis ibi egisse, ex ejusdem verbis satis liquet. Eliberitanum vero Conc. *Can. 35.* interventum Foeminarum in Vigiliis utique prohibuit; alii vero perperam Vigiliarum nocturnam prohibitionem Bonifacio Papæ I. tribuunt. S. Leo Papa, qui tertio loco illi successerat, Vigiliarum observantiam crebro in sermonibus inculcat. De hac materia in Additionibus nostris *ad sect. 3. cap. 7. tom. 2.* continentis Commentaria ad Rubricas Brev. Rom. iterum sermonem habebimus.

Gavanti. Tom. II.

De Benedictione Candelarum; & Processione in Feste Purificationis B. Virginis. XIV.

GAVANTIUS

1. Purificatio B. V. dicta est Festum Simeonis, & Annæ, Præsentationis, Occursus, a Græcis, Hypante, seu Hypapante, hoc est obviatio, occursus: & cœpta est coli Constantinopoli sub Justiniano Imperatore, ex *Nicéph. lib. 17. c. 28.* Romana Ecclesia recepit *An. 542. ex Sigiberto;* at sub Gelasio, ait Baron. qui abstulit Lupercalia circa *an. 496.* imo etiam ante: nam habetur in *Comitis S. Hieron. lege Baron. Ann. 544.* certe ante S. Gregorium, in cujus quoque *Sacrament.* legitur. Sergius Papa addidit Litanias, seu Processionem cum cereis benedictis, ex *Ord. Rom.* sed ante Sergium S. Eligio tribuit hunc cereorum ritum, Baron. in *Martyrolog.* qui obiit circa *An. 665. ex Sigiberto;* habuitque de his cereis benedictis sermonem. Beda in *lib. de temp.* æfert causam: vice, ait, illustrationis, quæ in secundo mense Plutoni fiebat, accenduntur cerei quasi lucentes bonorum operum lampades, ut obviam Christo cum Virginibus eamus, aliam habet *Rupert. lib. 3. c. 25.* ut cum Simeone gestemus Christum velut in ulnis, quem cereus designat, genitus ex ape opere virginali una cum melle divinitatis.

2. Nunc Rubricas hujus Festi proprias explanemus. Primo, vestiendum erit Altare pallio violaceo super album, ita ut facile quoque ante Missam removeri queat.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium; De origine, & antiquitate Festi Purificationis B. V. §. I.

I. Gav. n. 1. *A Græcis Hypante, seu Hypapante, &c.* Festum hoc Purificationis B. M. V. Græco nomine *Hypante*, seu *Hypapante*, dicitur, quasi occursus, quo alicui honoris, & officii gratia obviam itur. Quoniam vero hoc Festum institutum fuit ab Ecclesia in memoriam illius diei, quo Christo cum Matre, & Josepho ad Templum accedenti obviam venerunt Simeon, & Anna gratulantes, & benedicentes Deo, ut habetur etiam in Menologio Græco ad hanc diem, ideo in Ecclesia Orientali prædictum nomen *Hypante*, seu *Hypapante* sortitum est; ab aliquibus vero dicitur Hypante Dominii, ab aliis autem Hypante Simeonis, & Annæ, sed a Theophylacto Simocatta *lib. 8. Hist. c. 4.* appellatur Quadragesima dies celebritate Natalium Magni Dei Jesu. Ex præcepto siquidem Legis Moisaicæ Mulier, quæ Masculum pepererat, elapsis quadraginta diebus purificabatur in Tabernaculo, & post Templum a Salomone constructum in Templo, oblationibus a lege præscriptis, & quamvis purissima Dei Genitrix, quæ de Spiritu Sancto conceperat, nulla prorsus Purificatione indigeret, & a prædicta legis veteris dispositione immunis esset, ut certum est apud omnes, & clare

ostendit Laurentius Maffei, in suis eruditissimis notis ad Sigonianam Hebræorum Rempubicam, quæ extant tom. 4. *Collectan. Mediolan. pag. 224. annos. 58. & 66.* nihilominus Beatissima Virgo, quadraginta diebus elapsis a salutifero partu, voluit prædictam legem adimplere, & cæteris puerperis se conformare.

II. Gav. eodem num. 1. -- *Et capta est celi Constantinopoli sub Justiniano Imperatore, &c.*) Prædictum Festum Hypante prius institutum fuisse apud Græcos, quam apud Latinos, conveniunt serum Ecclesiasticorum Scriptores. Cedrenus refert institutionem hujus Festi ad Annum nonum Justiniani Magni, cum Antiochia corruit gravi terræmotu concussa, Anastasius Bibliothecarius in Historia Ecclesiastica Theophanis opinioni adhaerendo, illam Justiniani ævo consignat, dicendo; *Anno Justiniani 15. Mense Octobris facta est Bizantii mortalitas, & eodem Anno Hypante sumpsit initium, ut celebraretur apud Bizantium secunda die Februarii.* habet Landolphus Sagaz in *Vita Justiniani*, Sigebertus in *Chronico ad Annum 541.* adhaeret eidem sententiæ, & apud Martyrologium Usuardi die secunda Februarii hæc leguntur: *Hypante Domini, & Purificatio B. V. quod Festum tempore Justiniani Imperatoris apud Bizantium, seu Constantinopoli sumpsit exordium.*

Verum nonnulli Scriptores Festi hujus institutionem in Ecclesia Orientali longe antiquiorem existimant, putant enim Methodium Episcopum primo Olympi, & Patæ Maritimarum Lyciæ Urbium, tum Tyri in Fœnicia, qui quarto ineunte Sæculo martyrii palmam adeptus est, putant, Inquam, Methodium illius fecisse mentionem in Homilia edita a Clarissimo Combesio in Amphiloquio, sicut & Gregorium Nyssenum celeberrimum ejusdem Sæculi Scriptorem, aliosque a Bolando tom. 1. Mensis Februarii, & a Petro Gallinio laudatos in suis eruditis Adnotationibus ad Martyrologium 4. *nonas Februarii.* Addunt Cyrillum Jerosolymitanum de cæremonia etiam Cæreorum verba fecisse; idcirco concludunt vel Justinianum instituisse Constantinopoli Festum, quod jam pridem in aliis Orientalis Ecclesiæ Provinciis colebatur, vel nova sanctione instaurasse hujusmodi Festum solemniori Ritu celebrandum. Huc ergo sententiæ meum facile præberem assensum, si certo constaret, laudata opera iis esse Auctoribus adscribenda; quorum nominibus insignita sunt. Verum Thomassinus lib. 2. de *Festis* c. 11. n. 6. alique Scriptores putant ea opera esse adjudicanda illis Patribus, vel decerpta fuisse ex aliis eorumdem operibus, præsertim ex Commentariis in Evangelium Lucæ, ubi mysteria hæc enarrantur. Quidquid tamen sit de hæc opinione in illis veterum Testimoniis fundata, fatetur nihilominus ipse Thomassinus suspicari posse Festum hoc ante Justinianum alicubi fuisse peractum, propterea quod Nicephorus scribat præcepisse Justinianum, ut toto Terrarum Orbe celebraretur.

III. Gav. eodem n. 1. -- *At sub Gelasio aie Ba-*

renius, ubi abstinis Lupercalia circa an. 496.) Quando institutum sit in Ecclesia Occidentali hujusmodi Festum, adhuc incertum est. Si Romanum Kalendarium a Martene vulgatum tom. 4. *Thesaurus Anecd.* definente Sæculo IV. vel ineunte V. exaratum fuisset, quemadmodum doctissimum ejus editor sibi persuasit, certissimo argumento probaretur hujusmodi solemnitate antiquissimam esse, & prius in Occidentali, quam Orientali Ecclesia institutam, cum in eo ista legantur: *Die secundo mense Februario Hypante, &c.* sed nonnulla sunt in prædicto Kalendario, quæ tantam illi vetustatem adjudicant, immo ex hoc ipso doctissimus Plinius in *Tract. Historico Chronologico de Liturgia antiqua Hispanica* c. 9. §. 5. suspicatur minoris illud Kalendarium antiquitatis esse. Sane incredibile omnino videtur hujus Festi nullam fecisse mentionem Sacramentarium a Gelasio conscriptum, si jam ab initio Sæculi quinti celebratum fuisset in Ecclesia Romana. Baronius, cujus sententiam noster Gavantus amplectitur, in notis ad Martyrologium Romanum, credidit hujus solemnitatis institutionem in Ecclesia Latina Gelasio Romano Pontifici esse tribuendam, qui an. 496. suffulit Lupercalia, quæ Mense Februario Romæ peragebantur, idque colligit ex Libello Apologetico ejusdem Pontificis contra Andromacum Senatorem, Annalibus suis inserto, ex quo etiam colligit Gelasium Lupercalium abolitione cæremoniarum luminarium viam aperuisse. Longius progrediuntur Edmundus Martene de *antiqua Ecclesia disciplina* c. 15. & Jacobus Eveillon in *libro de Processionibus Ecclesiasticis* c. 7. isti enim constanter affirmant cæremoniam accensorum cereorum a Gelasio I. Summo Pontifice institutam fuisse, quod ex citato Libello adversus Andromacum sibi colligere posse videntur. Quod spectat ad Festum confidenter affirmo Gelasio adscribi non posse, illius enim mentionem fecisset in Sacramentario. Ex quo evidenter sequitur neque Processionis hodiernæ, & cæremoniarum cereorum institutorem fuisse, nihilominus negare non possum huic cæremoniarum viam aperuisse Gelasium, quod negat Vir eruditissimus, mihiq; amicissimus Laurentius Maffei in notis ad vitam Sergii Pontificis n. 8. ea ratione ductus, quod in Apologia Gelasii adversus Andromacum nullum verbum de Ritu luminarium occurrat; attamen cum Ritus hic Lupercalium, & lustrationum, quæ a Paganis Mense Februario in Plutonis honorem fieri consueverat, abolitioni susceptus fuerit, ut testatur Beda in *lib. de temporum ratione* his verbis: *Secundum mensem Numa dicavit Febr, idest Plutoni, qui lustrationum potens credebatur, lustrari quo mense Civitatem necesse erat quo statuit, ut iuxta (idest Sacrificia, ut idem Beda interpretatur lib. de divisionibus temporum) diis manibus solverentur, sed hanc lustrandi consuetudinem bene mutavit Christiana Religio, cum idem mense eodem, die S. Mariæ Plebs universa cum sacerdotibus, ac Ministris, hymnis modulata vocis per Ecclesias, perque congrua Urbis loca procedit, deosque*

diffuso a Pontifice cuncti cereos in manibus gestans arduos. Certe qui Lupercalia deleuit, sufficit caeremoniam viam aperuisse videtur, cum Lupercalia ludi sine lustratione non fierent nocturno enim tempore peragebatur; cum instituta essent mense Februario Diis Inferis sacro, quibus Sacrificia de nocte fieri solebant. Videatur Pkiscus v. *Februarius*, & v. *Lupercalia*, ubi reperietur Lupercalia cum lustrationibus fuisse conjuncta. Ut redeamus ad Festum, probabiliter opinamur vel Iustiniani temporibus, vel paulo post ipsum ab Ecclesia Romana fuisse susceptum, ejus enim meminit Gregorius in suo Sacramentario, tum a Pamelio, tum a Menardo vulgato, tum etiam ab antiquiori, quod vidit Card. Thomafius.

IV. Gav. eodem n. r. — *Sergius addit Litanias, & Processiones cum cereis accensis.* Non desunt qui velint Sergium hodiernae Processionis auctorem esse, libri Pontificalis, & Romani ordinis auctoritate sussulti, Sed ante Sergium Ritus hic in Hispania, & Gallia vigeat, ut constat ex Sermone primo S. Idelphoni, qui floruit an. 644. & ex Homilia secunda in Purificatione S. Eligii Novionensis Episcopi, qui obiit an. 665. Solum igitur suspicari possumus Sergium, qui praefuit Rom. Eccl. an. 687. Caeremoniam hanc Romam quoque invexisse, id enim quod certo affirmari potest de Sergio est, ipsum ordinasse, ut Processio hujus Festi, sicut & Annunciationis, Nativitatis, & Assumptionis B. Mariae Virg. exiret ab Ecclesia S. Andriani, & terminaret ad Ecclesiam S. Mariae Majoris. ut scribit Auctor libri Pontificalis in ejus Vita. Hinc colliges haec verba: *Oratio ad Collectam ad S. Adrianum, & alia Missa ad S. Mariam Majorem*, quae hac die leguntur in Sacramentario Gregoriano a Pamelio evulgato; addita fuisse post Sergii tempora. Alter enim Codex Gregorianus a Thomasio visus, & examinatus (& cujus ope exhibentur Additiones, quae in Pameliano desunt) illa verba omittit.

Unum superest addendum hoc loco, quod de benedictione praedictorum cereorum nulla sit mentio apud Amalarium, Walafridum, Strabonem, Alcuinum, Bedam, qui duo postremi cereos tantum a Pontifice dari asseruerunt. In Codice tamen Gregoriano, Gelonensi, aliisque supra nonnongentos Annos scriptis Sacramentalis, nihil eade re extat. In aliquo Missali Ecclesiae Turonensi ante Annos 800. scripto unica Oratio ad luminaria benedicenda reperitur, quam Martene loc. cit. exhibet cum quibusdam aliis Ordinibus antiquis ad cereos benedicendos. Caetera spectantia ad hoc Festum legi poterunt apud citatos Auctores, necnon apud Florentinum in Martyrologio Jeronymiano, & apud Jacinthum de Graveson in *tract. de Mysteriis Christi differt. 9. quest. ult.* & apud Menardum in *notis ad Sacramentarium Gregorianum* pag. 40. & 41.

R U B R I C A.

3. Si hoc festum (a) venerit in Dominicis *Septuagesima, Sexagesima, vel Quinquagesima, sit tantum candelarum distributio, & Processio, & dicitur Missa de Dominica.* (b) *Missa vero Festi transfertur in sequentem diem.* (c) *Finita Tertia, Sacerdos indutus Pluviali violaceo, vel sine Casula, cum Ministris similiter indutis, procedit ad benedicendum candelas in medio ante Altare, vel (d) ad cornu Epistola, positas, (e) & ipse ibidem stans versus Altare, (f) dicit in tono Orationis Missa Ferialis, Dominus vobiscum.*

G A V A N T U S.

(a) *Venerit in Dominicis*, Fit asperio aquae ratione Dominicae ante benedictionem candelarum, nempe, antequam ascendatur ad Altare.

(b) *Missa vero Festi*. Fit benedictio cum Processione, dilato Officio de Festo in sequentem diem, ex Decreto Clementis VI. nisi Ecclesia dicata sit in honorem B. Virg. de qua eo casu erit Missa. *Caem. Episc. lib. 2. c. 16.* cantata altera de Dominica, quae responderet Officio; sed ego teneo, sensum Caeremonialis esse de Ecclesia sub titulo Purificationis B. Virg. qua ratione, sicut dicitur officium de ea ibidem; ita dici debet & Missa, quod si urgeat, de quacumque Ecclesia B. V. intelligi textum illum, duae Missae erunt cantandae juxta Rubr. de Translatione Festorum supra part. 1. tit. 6.

(c) *Finita Tertia*. Ob rationem allatam in 1. part. Rubr. tit. 15. n. 2.

(d) *Ad cornu Epistola*. Est aptior locus ad Ritum; in *Caem. Episc. lib. 2. c. 17.* ibidem etiam pareret vas aquae benedictae, & Thuribulum cum Navicula; in ipso vero cornu Altaris collocetur Missale apertum.

(e) *Et ipse*. Osculato prius Altari in medio, ex *Ord. Rom.* Ministri vero stabunt hinc inde; si quid omittimus hoc loco, repete ea, quae diximus in Dominica Palmarum, communia huic Benedictioni, & Processioni.

(f) *Dicit*. Manibus junctis. Benedicturo Celebranti candelas, manu Diaconus eleveat fimbriam Pluvialis anteriorem, ut alias diximus.

R U B R I C A.

4. *Finitis Orationibus, Celebrans ponit incensum in Thuribulum, deinde ter aspergit candelas aqua benedicta, dicendo Antiphonam, Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, & ter adolet incenso, tum dignior ex Clero accedit ad Altare, & ab eo Celebrans (g) accipit Candelam, non genuflectus, nec osculans manum illius. Postea Celebrans stans in medio ante Altare versus ad Populum distribuit candelas primum digniori, a quo ipse acceperat, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, & aliis Clericis singularem per ordinem, & ultimo laicis omnibus genuflectentibus, candelam, &*

manum Celebrantis osculantibus, exceptis Prelatis, si adsint: & cum incaperit distribuere candelas, a Choro cantatur Antiphona.

G A V A N T U S.

De incenso imponendo, asperzione aquæ, incensatione, & distributione, Ord. Rom. quo autem Ritu, vide supra in benedictione Cinerum, & Palmarum, est enim eadem ratio.

(g) Accipis candelam. Ord. Rom. accendi jubet, & distribui, toleratur tamen alicubi, ut accendantur tantum initio Processionis, ob longiorem distributionem, vel tenuitatem candelarum: & ne ob concursum accidat macula ex fluenti cera super vestem Celebrantis.

Quo habitu dignior ex Clero accedat, diximus in benedictione Cinerum, & Palmarum; eodemque modo, quo palma traditur, tradatur & candelæ Ministris, ut ibidem, ministrantibus tum Praetis, & Canoniceis qui manum Canonici celebrantis non osculantur. Antiphon. & Cantic. repeti possunt usque ad finem distributionis.

R U B R I C A.

1. His expletis, cantatur Antiphona: Exurge Domine, & repetitur, Exurge Domine. Deinde Sacerdos dicit, Oremur, & Diaconus flexamus genua. R. Levate; si ramentum (h) post Septuagesimam venerit, & (i) non in die Dominica.

G A V A N T U S.

(h). Post Septuagesimam. Habet Ord. Rom.

(i) Non die Dominica. Quæ Resurrectionem Christi designat, & tempus Paschale, in quo non genuflectimus: Celebrans autem numquam genuflectit, ut in part. Rubr. tit. 17. n. 3.

R U B R I C A.

6. Deinde fit Processio, & primo Celebrans imponit incensum in Thuribulum. Postea Diaconus vertens se ad Populum dicit, Processamus in pace, & Chorus respondet: In nomine Christi, Amen. Precedit Thuriferarius cum Thuribulo fumigante, deinde Subdiaconus paratus deferens Crucem medius inter duos Acolyths cum candelabris accensis, sequitur Clerus per ordinem, ultimo Celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus, & cantantur (1) Antiphona sequentes.

G A V A N T U S.

Eadem omnino sunt observanda, quæ notavimus in Processione Palmarum: neque duo Subdiaconi adesse debent, quod aliqui scribere.

(1) Antiphona sequentes. Habentur in Ord. Rom. sicut & quinque Orationes pro benedictione. Prima quoque Antiphona cum initio sequentis habetur in Sacramentar. Gregor.

R U B R I C A.

7. Finita Processione, Celebrans, & Ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Missa, & candelæ tenentur in manibus accensa, dum legitur Evangelium, & iterum ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem.

G A V A N T U S.

Causæ deduci possunt eadem, quæ supra part. 2. tit. 13. n. 13. sed a ministris candelæ non tenentur in Missa, a Celebrante ad Evangelium tantum; ab aliis ad elevationem quoque; standum tamen erit, etiam cum candelis post elevationem, non genuflectendum.

8. Si ob pluviam non itur extra Ecclesiam, fiat idem, quod in simili casu diximus in Processione Palmarum.

9. Amovetur Pallium violaceum, si Missa dicenda de Festo B. V. in qua Præfatio erit de Nativitate Domini, ex Decreto Gelasii, scilicet *Passio* 10m. 2. Liturgicon, a qua Nativitate dies hæc 40. est, & terminus quidam legalis, unde & Collecta est de Christo præsentato principaliter, de Purificatione accessorie; *purificatis* (ait Ecclesia) *mentibus præsentari*.

10. An vero in Missa de Dominica Septuagesimæ sint tenendæ candelæ accensæ ad Evangelium, &c. ex verbis Rubricæ: *Fit tantum benedictio, & distributio candelarum, & Processio, & Missa dicitur de Dominica*, & infra: *Accipiunt paramenta alba pro Missa: & candelæ tenentur in manibus accensa, dum legitur Evangelium*, &c. videtur inferri candelas accensas teneri in honorem B. V. & consequenter in ejusdem tantum Missa. Martellus in Cærem. Papa lib. 2. cap. 28. Meminit eorumdem trium functionum, ut sint; Missa autem, inquit, fit de Dominica, in qua, ut in *Diariis Cæremoniarum Cappella* legitur, non ardebant candelæ benedictæ, neque Romæ in Ecclesiis Patriarchalibus S. Petri, S. Joannis, S. Mariæ Majoris accenduntur in prædicta Missa. Nota, quod in Cappella Papæ nunc semper accenduntur; quia hodie semper ibi Missa fit de B. V. cujus nomine dicata est Cappella, ex Decreto Clementis VIII. licet occurrat in Septuagesima.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus servandis in Benedictione Candelarum. §. II.

V. Gwynt. num. 2. — *Primo vestiendum erit Pallio violaceum super album, &c.* Non est necessesse ut SS. Sacramentum amoveatur ab Altari, ubi facienda

cienda est benedictio Candelarum, si ibi sit Tabernaculum Sacramenti, & id colligitur ex Cærem. Episc. lib. 2. c. 17. §. 1. ubi præcipitur Celebranti, ut genuflectat, si ibi aderit SS. Sacramentum in Tabernaculo.

Paratur Credentia prout de more, in qua prætor consueta pro Missa solemni, ponitur vas cum medulla panis, & aliud vas cum aqua, scilicet bucale cum pellicula, & manutergio pro lavandis, & extergendis manibus Celebrantis post distributionem Candelarum; insuper etiam Crux processionalis; parentur item Ritualia, vel libri processionales, vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; ex Bauldry part. 4. c. 3. art. 1. n. 6. & 7. & Turrino part. 3. sect. 1. c. 1. de benedict. & distrib. Candelarum in die Purificationis. §. Parantur.

Præterea in plano prope cornu Epistolæ paratur alia Mensa, sive Credentia, Mappa munda cooperta, & super eam ponantur Candelæ ceræ albe benedicendæ, & pulchro linteo tegantur: tanta vero sit copia Candelarum, ut sufficiant omnibus quibus distribui, & dispensari debent juxta loci consuetudinem, sed ea, quæ dabitur Celebranti, sit major præ cæteris, & reliquæ majores, & minores pro numero, & qualitate personarum, quibus distribui debent, & pro locorum usu. Debet etiam Sacrista reservare sufficientem numerum Candelarum pro infirmis; & eas obsignare, ne distribuantur simul cum aliis.

In Sacristia præparentur Paramenta violacea, & alba respective, si dicatur Missa de Festo, sed pro Ministris Sacris pro benedictione Candelarum, & Processione parantur etiam Planetæ plicatæ ante pectus, si iis prædicti Ministri Sacri utantur, sed sine Manipulis, ut videbimus infra.

VI Rubr. & Gav. n. 3. -- *Finita Tertia, &c.* Circa finem Tertie, accenduntur sex Candelæ Altaris, & apponitur Pallium violaceum Altari, si jam id factum non fuerit antea. Dum in Choro dicitur prædicta Tertia, Celebrans, & Ministri Sacri se parant in Sacristia, Celebrans; videlicet, Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo. Diaconus vero Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali sine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Subdiaconus etiam Amictu, Alba, Cingulo sine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Acolythi vero induunt Cottas, nisi prius id egerint.

Finita Tertia accedant ad Altare Celebrans, & Ministri Sacri parati cooperto capite, hoc modo. Primo præcedit Thuriferarius sine Thuribulo, manibus junctis, nudo capite, habens a sinistris alium Acolythum pauciter nudo capite, & manibus junctis, qui suo tempore inserviet de vase aquæ benedictæ. Postea sequuntur duo Ceroferarii deferentes Candelabra cum candelis accensis; deinde Cæremoniarius etiam nudo capite, & manibus junctis; ultimo Celebrans, medius inter ministros Sacros elevantes simbrias anteriores Pluvialis manu proximiori, altera infra pectus admoda, &

GAVANT. Tom. II.

transeundo per Chorum; antequam perveniant ad Altare, Celebrans, & Ministri salutant hinc inde existentes in Choro. Cærem. Episc. lib. 2. c. 17. §. 1.

Si vero Celebrans sit in Alba, & non habeat Pluviale, tunc Ministri Sacri præcedunt unus post alium manibus junctis, & cooperto capite. Bauldry sup. art. 2. n. 4. Bissus lit. B n. 84. §. 2. Gerlacus Vinitor part. 6. tit. 2. num. 6. Turcinus supra §. Ordo.

VII. Gav. lit. e -- *Osculato prius Altari, &c.* Cum ad Altare pervenerint, deponunt bireta juxta solitum, & Ceroferarii deponunt Candelabra supra Credentiam; tum Celebrans medius inter Ministros Sacros ascendit ad Altare (at si esset dies Dominica, sit prius aspersio aquæ benedictæ ut de more) & illud osculatur in medio, & cætera peragunt, ut optime notat Gav., & prout cum eo diximus in Dominica Palmarum. Quapropter legenda sunt, & pro hac functione, & Processione facienda, ea quæ ibidem a nobis addita, & observata fuere.

VIII. Gav. lit. f -- *Manibus junctis, &c.* Celebrans post Altaris osculum, cum se receperit ad cornu Epistolæ, ibi manibus non extensis, sed junctis incipit in tono seriali *Dominus nobiscum*, non vertens se ad Populum, & Orationem *Domine Sancte Pater, &c.* recitat cum sequentibus, ut in Missali. Dum dicit *Oremus*, vel profert nomen *Jesu*, vertit se ad Crucem (semper tamen junctis manibus) & caput inclinat; extensio manuum ad Orationem, ut alibi diximus, sit solum in Missa. Bauldry sup. n. 7. & Bissus sup. §. 3. & 4. & quia in his Orationibus occurrit aliquando esse benedicendas Candelas manu dextera, quando scilicet ad aliqua verba habetur hoc + signum, tunc Celebrans dextera benedicit Candelas, super illas producendo signum Crucis, sinistra manu super Altare posita; & Diaconus elevat a dexteris simbriam Pluvialis anteriorem, ut Celebrans libere dexteram movere possit. Bissus sup. §. 5. Bauldry sup. n. 8. Vinitor supra.

In Choro dum sit hæc Candelarum benedictio) stant omnes versus Altare nudo capite, inclinantes se ad nomen, *Jesu*, & respondentes Celebranti quando opus est.

Dum a Celebrante dicuntur ultimæ Orationes, tempestive Thuriferarius præparat Thuribulum ponendo in eo arduentes Carbones, & alius Acolythus accipit Vas aquæ benedictæ cum Asperforio, & ambo se locant in plano in cornu Epistolæ prope Diaconum usque ad finem Orationum. Thuriferarius autem cum Thuribulo in dextera, & Navicula in sinistra debet esse propinquior Diacono; Alius vero Acolythus tenens ambabus manibus Vas aquæ benedictæ stabit prope dictum Thuriferarium. Bauldry sup. n. 10. Bissus sup. §. 7.

IX. Rubr. num. 4. -- *Finitis Orationibus Celebrans ponit Incensum, &c.* Finitis postea Orationibus accedit Thuriferarius ad Altare, & Celebrans ministrante Diacono naviculam cum solitis osculis, & Thuriferario thuribulum in eodem cornu Episto-

la, imponit, & benedicit Incensum more solito, & ea omnia deinde peraguntur incensando, & aspergendo Candelas aqua benedicta, sicuti factum est in benedictione Cinerum, & Palmarum. Aspersis, & incensatis Candelis, & reddito juxta morem aspersorio, & thuribulo Diacono, Thuriferarius deponit thuribulum in loco congruo, & similiter alius Acolythus vas aquae benedictae deponit, ut ambo Candelarum distributioni mox faciendae inserviant. Bissus *sup. §. 10. Bauldry sup. n. 11.*

Hic notandum, quod non sunt benedicendae eae Candelae, quas quisque tunc ante distributionem gestit in manu; Gav. in *Manuali Episcop. V. Benedictio n. 12.* neque distribui debent Candelae, nisi praesentibus in Ecclesia. Candelae benedictae ad aegrotos tantum mittuntur. Idem Gav. *sup. n. 13.* & S. Cong. Episc. ita decrevit an. 1581.

X. Rub. & Gav. lit. g. -- *Accipit Candelam, &c.* Completa benedictione Candelarum, ut *sup.*, Celebrans accedit ad medium Altaris, Diacono, & Subdiacono hinc inde comitantibus, tum facta Cruci simul medioeri inclinatione, statim convertit se ad Populum, remanente Diacono a latere Epistolae, & Subdiacono a latere Evangelii, qui stabunt toto tempore distributionis in medio Suppedanei, paullulum tamen remoti ab ora illius, ut qui accepturi sunt Candelas, commodè super eam genuflectere possint: at si Suppedaneum sit nimis angustum, tunc hi genuflectant super secundum gradum. Celebrans autem statit nudo capite, ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1526. & dato in nostro Indice *sub n. 200.* Inter Diaconum, qui a sinistris, Candelas ab Acolytho acceptas, osculatus prius, ei tradit distribuendas; & Subdiaconum, qui a dexteris ejus Pluviale sustinet. Nicolaus de Bralion 3. *part. c. 5. n. 5.* Bissus *sup. §. 11. Bauld. sup. n. 12.* Interim Cæremoniarius, vel alius cum debita reverentia Altari, vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat Dignorem de Clero, qui ipso Cæremoniario comite cum suo habitu Choralis, & non cum Stola accedit, facta inclinatione solita Choro, ac Altari, quo cum pervenerit facit cum Cæremoniario, qui erit a sinistris ejusdem Dignioris, ante infimum Altaris gradum genuflexionem unico genu (si tamen sit aliqua Dignitas, seu Canonicus Ecclesiae Cathedralis, & non afferretur Sacramentum in Tabernaculo, non genuflectit, sed profundam facit reverentiam) & postea facta Celebranti profunda reverentia, ascendit ad gradum proximiorum Suppedaneo Altaris; Ibique sumpta a Diacono stante a sinistris Celebrantis Candela benedicta pulchriori, sine osculo manus, & non accensa, ex Cærem. Episcopod. *lib. 2. c. 16. §. 15.* vel etiam accensa, si sit consuetudo, ex eodem *Cæremoniali supra*, eidem Celebranti stanti in Suppedaneo Altaris, ut *supra*, Candelam eandem tradit cum osculo ipsius tantum ab utroque, & non manus; mox Celebrans eam tradit alicui Cappellano, sive Acolytho tenendam, donec facta sit tota distributio. Ex Cæremoniali Episcopod. *libro 2.*

capit. 17. §. 2. & Bauldry supra numer. 13.

XI. Gavant. lit. g. -- *Tradatur & Candela Ministris, &c.* Deinde Diaconus acceptam aliam Candelam ab Acolytho, stante a sinistris ejus, tradit eandem Candelam Celebranti etiam cum osculo tantum illius, & praefatus Celebrans stans incipiet distribuere Candelas primo eidem Digniori, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, si sint Canonici (sin vero non fuerint Canonici, tunc praedicti Ministri Sacri cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, accipient Candelas genuflexi ante omnes Beneficiatos, seu Mansionarios, & non prius; quis Candelas, ac etiam Celebrantis manum deosculabuntur) mox aliis omnibus Canonicis per ordinem habitu Canonicali indutis, qui bini cum debitis reverentiis accedant ad Celebrantem, (& inclinati tantum, & non genuflexi) ab eo Candelas accipient, quas tantum deosculabuntur, Ex Cæremon. Episc. *supra*. Supradictus Dignior Sacerdos de Choro, sive Vicarius, sive Dignitas, vel Canonicus; Cæremon. Episcopod. *supra*, accepta Candela, descendit in planum (advertens ne directe terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertetur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro simul cum Cæremoniario debitam facit reverentiam, ut *sup.*, postea eodem Cæremoniario comite ad suum Stallum redit, ex Bauldry *sup. n. 14.*

Deinde Beneficiati, seu Mansionarii, & Clerici, ac ceteri omnes, similiter bini cum debitis reverentiis accedent, & genuflexi Candelas accipient, illas ac etiam manum Celebrantis deosculantes, & omnia peragentes, sicuti diximus de illis, qui procedunt ad accipiendos ramos Olivarum in Dominica Palmarum. Cæremon. Episcopod. *sup. §. 3.*

XII. Gavant. eadem lit. g. -- *Ministrantibus tum Praelatis, &c.* Nec Rubricae, nec Cæremoniale declarant ordinem, quo Praelati, si adsint in Collegiatis, accipiunt Candelas a Celebrante. Convenire tamen videtur, quod si aliquis Praelatus assistat in Choro, quamvis non sit de gremio Ecclesiae, modo tamen aliquam in ea auctoritatem, si non jurisdictionem habeat, & assistat cum Rodchetto; ut loco Dignioris, & Canonici illius Ecclesiae Collegiatæ accedat ad Celebrantem & illi Candelam tradat, & immediate post ab eodem Celebrante suam accipiat. Alii Praelati possent suas accipere Candelas immediate post Diaconum, & Subdiaconum; Si tamen ipsi Diaconus, & Subdiaconus non essent Canonici, possent etiam ante illos eas accipere, sicut accipiunt Canonici Cathedralis Ecclesiae; ut diximus; ex Nicolao de Bralion *sup. n. 6.* Praelati supradicti non genuflectunt Altari, nisi sit Tabernaculum cum SS. Sacramento, nec manum Celebrantis osculantur. Ex Rubr. Missalis de *Festo Purific.* sed tantum Candelam accipiunt cum inclinatione Celebranti, quae inclinatio exigua, seu simplex esse debet, ut a pari colligi potest ex Cæremon. Episcopod. *lib. 2. c. 8. §. 18.*

Si Episcopus non facit hanc Sacram functionem,

nem, sed solum interfit eidem, debent ea servari, quæ diximus supra in distributione Palmarum, & de qua re agit Bauld. *sup. n. 20.* & Bissus *sup. §. 18.* & sicut prædicto Episcopo intereflanti, ita supradictis Prælati si adsint, & non accedant ad Altare, poterit per aliquem Sacerdotem tradi Candelæ cum debitis inclinationibus, & osculis. Castald. in Praxi Cærem. *lib. 3. sect. 3. c. 4. n. 6.*

XIII. Rubr. n. 3. — *Et ultimo Laici, &c.* Facta distributione Clericis, Candelæ distribuuntur Magistratibus, & Nobilibus pari disciplina etiam ad Altare, & cum osculis, quod si faciendæ sit etiam aliis laicis distributio, Celebrans descendit ad Cancellos Presbyteril, & eam facit eodem modo, quo Clericis, & pari disciplina, quæ servatur in distributione Palmarum, de qua supra locuti sumus. Non convenit tamen ut Fœminarum Celebrantis osculentur, nec etiam ut fiat eis distributio ad Altare. Ex Cærem. Episc. *lib. 2. c. 16. §. 10.* & Bauld. *sup. m. 14.*

Quod spectat ad ordinem recipiendi Candelas inter Clerum, & Magistratus, servari debet consuetudo laudabilis locorum, sed præstat, ut Clerus semper præferatur, ut par est, præsertim ubi viget talis consuetudo. Ex Cærem. Episc. *supra*, & Bauldry *sup. n. 15.*

Si autem tanta sit Populi frequentia, ut distributio fieri possit a Celebrante, nisi Clericis, Magistratibus, & Nobilioribus (quæ semper ab eo solo fieri debet) deputetur aliquis Sacerdos (vel etiam plures) si Celebranti placuerit, qui superpelliceo, & Stola violacea indutus Candelas minutiores per Ecclesiam distribuat Populo utriusque sexus, Acolycho ministro eas ipsi offerente cum osculis Candelarum tantum. Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 16. §. 12.* Bauldry *supra m. 26.* Gerlacus Vinitor *sup. n. 13.*

XIV. Rubr. & Gav. *supra lit. g.* — *Et cum inciperit distribuere Candelas; a Choro cantabitur Antiphona; qua, & Canticum repeti possunt usque dum, &c.* Cum inchoatur distributio Candelarum, Cantores incipient Antiphonam: *Lumen ad revelationem gentium, &c.* ut in Missali, Cærem. Episc. *supra §. 4.* quam Antiphonam Clerus prosequitur, eamque post singulos *Ps.* Cantici *Nunc dimittis, &c.* integre repetit, quos *Ps.* Cantores ipsi decantant soli, & repeti possunt cum prædicta Antiphona, usque ad finem distributionis. Quare si ita protraheretur distributio, ut esset repetendum prædictum Canticum, dicto illius ultimo vers. & omisso *Gloria Patri*, repetatur a capite: *Nunc dimittis, &c.* unde versus *Gloria Patri* dicatur semel tantum in fine quidem Cantici, & complera distributione Candelarum. Ex Bauldry *supra n. 22.* Bisso *tit. Bi. num. 84. §. 11.* Vinitore *sup.*, & aliis communiter.

Dum Cantores procedunt ad recipiendas Candelas, semper remaneant aliqui, qui in Choro cantent *Ps.* & Antiphonam, iisque procedentibus, alii substituuntur; Quapropter si pauci sint Cantores, ii non procedant bini; sed unus post

alium singillatim, ut semper remaneant aliqui Cantores, & numquam cesset cantus in tota distributione. Bauld. *sup. n. 23.* Eundem Ritus servandum esse in distributione Cinerum, & Palmarum, suo loco diximus.

Circa finem distributionis Magister Cæremoniarum curet, ut accendantur Candelæ pro Processione, nisi a principio fuerint accensæ. Cærem. Episc. *sup. §. 15.* & *lib. 2. c. 17. §. 5.*

Notandum hic occurrit, quod cum Ordo Romanus præferat quod præfixæ Candelæ solum a Celebrante distribuuntur, ideo nullo modo a Ministris Sacris, neque ab aliis inferioribus Ministris juxta prædictum Ordinem distribui possunt, quia cum hujusmodi sacra functio sit actio individua, seu per plures Ministros dividi non possit, ab eodem Celebrante separari non debet; hoc tamen non obstante advertendum est, quod supradicta Ord. Rbm. dispositio ita debet intelligi, ut distributio Candelarum prohibita sit fieri a prædictis Ministris Sacris, vel ab aliis de Clero, & Personis dignioribus; nam quod ab aliquo Sacerdote, si Episcopo, vel alii Celebranti placuerit, & si sit consuetudo Ecclesiæ, seorsum distribuuntur Candelæ minutiores Populo utriusque sexus, dum Episcopus, seu Celebrans alias distribuit Clero, & laicis dignioribus, habetur in Cærem. Episc. *lib. 2. c. 16. §. 12.* ut paulo ante innuimus.

Rursus notandum etiam occurrit, quod quamvis Cærem. Episc. *lib. 2. c. 16. §. 10.* prohibeat ne Episcopus Candelas Mulieribus distribuat: hæc prohibitio tamen locum non habet, quoad alium Celebrantem, cui permissum est, ut ad Cancellos, non vero ad Altare Candelas, & etiam Palmas Populo utriusque sexus distribuat, quod non est concessum Episcopo, quia cum hic in sua Sede Episcopali Candelas pro sua dignitate distribuat, & cum Mulieres, necnon alii laici veterant ingredi in Presbyterium, ac proinde ad prædictam Sedem Episcopalem accedere non debeant, hinc fit non posse Episcopum Mulieribus Candelas dispensare.

Hic summam collecta exhibemus Decreti spectantia ad præsentem distributionem Candelarum, & etiam Palmarum.

Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum; sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui ordinis. S. R. C. 23. Maji 1603. & datur in nostro Ind. *sub n. 27.*

Benedictio, distributio Candelarum, & Palmarum, regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis tam Collegiatis, quam Párochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. & datur in nostro Indice *sub n. 55.*

In accipiendis Cineribus, Candelis, & Palmis, attendatur consuetudo in Vicario, & Canonicis, & aliis, nisi Canonici sint parati. S. R. C. 15. Martii 1608. & datur in nostro Indice *sub n. 85.*

Benedictiones Candelarum, Palmarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus præfens, eo absente, vel impe-

dito ad primam dignitatem, non vero ad Canonium hebdomadarium pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & datur in nostro Indice *sub n. 96.*

Absente Episcopo, benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 22. Junii 1427. & datur in nostro Indice *sub n. 209.*

Cum Episcopus benedicit Cineres, Celebrans debet imponere Cineres Episcopo: & idem servari debet die Candelarum, & Palmarum, juxta Cærem. Episc. in r. de Festo Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. R. C. 12. Julii 1627. in *Brundisina*, & datur in nostro Indice *sub n. 211.*

Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmas Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodem Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. C. 30. Aug. 1664. & datur in nostro Indice *sub n. 411.*

Dignior de Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, & Palmam, debet accedere ad Altare sine Stola, recipere Candelam, Cineres, & Palmam a Celebrante, & osculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, Palmamque. Ita S. R. C. 14. Febr. 1705. in *una Cappuccinorum Gallia*; & datur in nostro Indice *sub n. 590.*

Hæc duo postrema Decreta quoad Digniores de Choro, qui porrigit, & deinde recipit a Celebrante Candelam, &c. stans, seu genuflexus, conciliari possunt dicendo, quod primum loquitur de Canonicis, qui inhærendo Cærem. Episc. lib. 2. c. 17. stantes, & solum inclinati Candelam, &c. recipiunt a Celebrante; posterius vero Decretum non loquitur de Canonicis, sed de aliis inferioribus in Ecclesiis non Collegiatis; præsertim vero Regularium, qui genuflexi Candelas, &c. recipiunt, osculando Celebrantis manum.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, &c. non sunt de juribus mere Provincialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice *sub n. 585.*

XV. Rubr. n. 5. — *Hic expluit, &c.* Completa distributione, & non prius, Cantores supradicti cantant graves: *Exurge Domine, &c.* in Missali, & Chorus prosequitur, & interim Celebrans, si distributio Candelarum terminatur ad Altare, pro lavandis manibus non descendit in planum, sed eas lavat, stans super suppedaneum in cornu Epistolæ, Bissus *lit. B n. 88. §i 11.* quis etiam cum medulla panis fricat, si opus sit, Acolytho Ministro fundente aquam, tenente bacile manu sinistra, & Sacris Ministris hinc inde ministrantibus manutergium (qui tunc non sunt occupati) cum reverentis ante, & post; vel potius partes anteriores Pluvialis illius hinc inde elevat, & tunc unus ex aliis Ministris manutergium porrigit Celebranti. Aqua vero, & medulla panis in Sacristiam infundantur. Bauldry *sup. n. 28.* Gerlacus Vinitor *sup. n. 14.*

Si fiat distributio Candelarum ad Cancellos, Celebrans non ascendit ad Altare, ut lavet manus, sed procedit per planum ad latus Epistolæ, & ibi prope Credentiam in plano manus lavat, ut *supra*, quibus lotis, ascendit (factis debitis reverentiis) ad cornu Epistolæ, ubi dicto *Exurge Domine, &c.* submissa voce cum Psalmo, & repetita Antiphona a Cantoribus: Cærem. *supra §. 13.* ipse Celebrans (manibus junctis) subdit immediate *Oremus*, stantibus Ministris Sacris, ut ab benedictionem Candelarum. Ex Bauldry *supra n. 29.* & Vinitore *sup. n. 14.*

XVI. Rubric. & Gavanti. *lit. h. — Post Septuagesimam.* Si hoc Festum celebretur post Septuagesimum, tunc dicto a Celebrante *Oremus* ante Orationem *Exaudi quasumus Domine*, Diaconus adhuc stans a dexteris Celebrantis immediate genuflexus cantet: *Flectamus genua*, omnibus genuflectentibus, excepto solo Celebrante, & Subdiaconus a sinistris etiam primus omnium surgens cantet: *Levate*, tum Celebrans dicat Orationem stantibus Ministris, ut *supra*. Bauldry *sup. n. 30.* Bissus *sup. §. 13.* Gerlacus Vinitor *sup.*

Quamvis autem in hac sacra functione Diaconus, & Subdiaconus stare debeant hinc inde a lateribus Celebrantis, tamen convenientius videtur, ut ad dicendum prædicti accedant ad locum suum ordinatum post Celebrantem, & sic etiam facilius, & decentius genuflectent, postea vero poterunt accedere hinc inde ad ipsum Celebrantem, dum dicit Orationem. Nicolaus de Bralione *part. 3. c. 1. n. 11.*

XVII. Rubr. & Gavanti. *lit. i. — Non in die Dominica, &c.* Hoc est si Festum hoc occurreret in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, tunc non dicitur *Flectamus genua*, nam die Dominico non genuflectimus ob rationes supradictas a Gavanto.

Pro Ritibus servandis in Processione hujus diei §. III.

XVIII. Rubr. *Deinde fit Processio, &c.* Finita Orations supradicta, Celebrans accedit ad medium Altaris, ubi imponit thuribulum, & cætera peraguntur prout diximus in Dominica Palmarum *num. 12.*

Tum ordinatur Processio per Cæremoniarium circumcirca Ecclesiam, vel alias juxta situm Ecclesiarum, prout diximus etiam de Processione Palmarum, advertendo quod Subdiaconus benedictionis, non autem alius accipit Crucem processionalem sibi allatam ab aliquo Acolytho, & præcedente Thuriferario, medius inter Ceroferarios vadit ad Cancellos, seu aditum Cappellæ majoris; ibique sistit se ante Altare, donec omnes de Choro, qui eum sequuntur, hinc inde ordinati fuerint. Nicolaus de Bralione *sup. n. 13.*

Interim Diaconus accipit Candelam Celebrantis de manu illius, qui eam tenet, & eandem ipsi Celebranti porrigit cum debitis osculis, & mox acce-

accepta sua Candela, genuflectit, surgit & stans versus Populum a tergo Celebrantis, alta, & sonora voce cantat: *Procedamus in pace*, quo dicto, Chorus respondet: *In nomine Christi, Amen.* tunc, & non prius Celebrans venit se ad Populum, descendit in planum, ubi facta reverentia Altari, accipit a Diacono biretum solitis osculis ante, qui etiam accipit suum de manu Cæremoniarii, & postea incipit Processio, præcedente Thuriferario, prout diximus in Dominica Palmarum n. 13. quæ iterum legi poterunt, advertendo quod interessentes Processioni deferre debent Candelas accensas, sicut Palmas, manu extima.

Cum inceptæ fuerint Antiphonæ a Cantoribus, quæ habentur in Rituali, & Missali, statim Chorus eas prosequi, & complere debet, uti moris est, & si Processio longior sit, repetantur eadem Antiphonæ.

In Processionibus huiusmodi Candelarum, Palmarum, & similium, quæ sunt per Ecclesiam sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata; quod si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu a transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito SS. Sacramento, progrediendum est, ut declaravit S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in nostro Indice sub num. 457.

Dum Cantores in reversione Processionis ingrediuntur in Ecclesiam (vel in Presbyterium, si Processio non exit extra Ecclesiam, ut notavit Gavantus supra Rubr. 7. n. 8.) absolute cantant Responsorium: *Obiulerunt*, ut in Missali, quod Chorus prosequitur, deinde iidem Cantores cantant solitorum V. sequentem: *Postquam impleti sunt*, &c. & Chorus cantat repetitionem Responsorii: *Sicut scriptum est*, &c. denique Cantores cantant *Gloria Patri*, &c. & Chorus eandem repetitionem iterum cantat. Nicolaus de Brabion supra num. 18. qua finita, omnes suas Candelas extinguunt, & omnes de Clero pergunt in Chorum. Bissus lit. B num. 84. §. 16.

XIX. Rub. n. 7. — *Finis Processione; Celebrans, & Ministri.* Accedunt ad Sacrarium, si hæc non multum distet ab Altari; si vero distet, facta debita reverentia Altari, & Choro, Celebrans cum præfatis Ministris se retrahit ad aliquem locum congruum viciniorem, puta retro Altare, ubi accipiunt paramenta alba pro Missa; quæ tamen si cantanda sit de Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, tunc Celebrans deposit Pluviale violaceum, & accipit Manipulum, & Planetam violaceam. Ministri vero Sacri deponunt Planetas plicatas, & accipiunt respectiva suos Manipulos cum Dalmatica, & Tunicella simili, &c. violacei coloris. Cærem. Episc. lib. 2. cap. 26. §. 17. Bualdry supra num. 9. Bissus supra.

Si autem hoc Festum Purificationis esset Titulus Ecclesiæ, tunc post Processionem Candelarum cantatur Missa de Festo, sicut fit in Officium, licet occurrat in una ex supradictis Dominicis,

quod est conforme Rubricis generalibus; cum enim prædictæ Dominicæ sint solum secundæ Classis, proculdubio cedunt Festo Titulari, vel Patrono, quod est primæ Classis. Bissus lit. F n. 76. §. 4.

Item si in Festo Purificationis occurreret Festum Patroni, vel Titularis, tunc post Processionem Candelarum, Celebrans, & Ministri Sacri, depositis violaceis paramentis induunt se paramentis convenientibus pro Missa illius Sancti, de quo fit Officium; ob eandem rationem mox allatam, nimirum quia Patronus, vel Titularis cum sit primæ Classis, præcedit Festo Purificationis, quod est secundæ Classis. Advertant vero Celebrans, & Ministri Sacri, ut supra dictum est, ne umquam paramenta sacra sumant ad Altare, præsertim in medio, quod solis Episcopis conceditur, vel aliis habentibus usum Mitræ, & Biculi.

Ex hucusque dictis liquet, quod Decretum editum a S. R. C. die 25. Jan. 1603. & datum in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii, nimirum — Festum Purificat. B. M. V. si venerit in Dominica Sexagesimæ celebrandum est cum Commemoratione Dominicæ — Liqueat, inquam, quod hoc Decretum intelligendum venit de Festo Purificationis tamquam Titulari Ecclesiæ, nam cæteroquin in Cærem. Episc. lib. 2. c. 16. §. 17. præscribitur, quod, si huiusmodi Festum venerit in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, non mutantur paramenta Altaris, nec Episcopi, sed remanent eadem violacea, & Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella, quia fit Missa de Dominica secundum regulam in Rubricis Missalis sub hoc Festo positam, & præterea additur in eodem Cærem. Episcop. ibidem, quod si Missa fiet de Festo Purificationis, Episcopus, & omnes capiant suas Candelas accensas in manibus usque ad finem Evangelii, & iterum ad elevationem SS. Sacramenti eas tenent accensas usque post Communionem. At quando dicitur Missa de Dominica, sicuti dici debere in prædicto casu, præscribit inquam, Cæremonialem ibidem, quod Candelæ amplius non accendantur, neque ad Evangelium, neque ad elevationem SS. Sacramenti. Rursus patet ex Decreto edito die 12. Junii, & dato in nostro Indice sub num. 209. quod idem qui benedicit Candelas in hac solemnitate, debet celebrare Missam. Videatur etiam aliud Decretum datum supra a nobis in nostris Additionibus hæc part. 4. tit. 6. de Feria IV. Cinerum, usque ad Dominicam de Passione num. 20. ubi magis confirmatur hæc doctrina.

Sumptis igitur a Celebrante, & Ministris Sacris paramentis sibi convenientibus, a Sacristia procedunt omnes ad Altare pro Missa celebranda more solito, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Candelabris accensis, & Thuriferario cum Thuribulo fumigante, non deferentibus tamen aliis Candelas benedictas accensas: Bualdry supra n. 9. verum si Celebrans, & Ministri sumpserint paramenta non in Sacristia, sed in loco vicino

Altari, puta ut supra, retro illud: tunc accedunt ad Altare, Ceroferariis non deferentibus Candelabra, neque Thuriferario Thuribulum. Bissus *supra* lit. 5 num. 6. §. 18.

XX. Gav. n. 10. — *An vero in Missa de Dominica Septuagesima sint tenenda Candelæ accensæ, &c.* In supra exposita Rubrica septima præscribitur Ritus peculiaris servandus in Missa solemni hujus diei, nimirum, quod dum legitur Evangelium, debent omnes tenere Candelas accensas: cantato autem Evangelio extinguuntur. Sed iterum tenentur accensæ ad elevationem SS. Sacramenti usque ad completam Communionem Sacerdotis Celebrantis, aliorumque, si adsint communicandi. Diaconus tamen, & Subdiaconus nunquam tenent prædictas Candelas accensas, sed Celebrans solum, dum cantatur Evangelium, & non amplius, suam Candelam accensam tenet. Ex Bisso *lit. M. n. 248. §. 1. & Halden part. 2. tit. 2. de Festis Mensis Februarii 2. ejusdem.*

Cum igitur Candelæ teneantur accensæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti, ideo paulo ante Evangelium, & ante elevationem SS. Sacramenti Acolythus, aut aliquis alius Minister, sumpto lumine de Gandelabris Ceroferariorum, accedit ad Chorum cum debitis reverentiis, & primum Candelam cujuscumque Ordinis accendit; alii vero Clerici sibi mutuo Candelas accendant. Bauldry *supra* num. 10.

Celebrans autem, data benedictione Diaconi ante Evangelium, stans in cornu Epistolæ accipit ab aliquo Cæremoniario, vel Acolytho Candelam suam accensam cum osculis ab ipso Acolytho præstitis, eamque tenet ad Evangelium a Diacono cantandum, quo cantato, reddit eandem ei, a quo accepit, antequam librum oseuletur. Ex Bauldry *supra* num. 11.

Movet dubium Gavantus *supra* num. 10. an in Missa de Dominica Septuagesimæ tenendæ sint prædictæ Candelæ accensæ, &c. & in progressu ex Textibus Rubricarum dicit, inferri posse Candelas accensas xeneri in honorem B. V. & consequenter in ejusdem Missa tantum; & revera, ut innuimus supra, hoc idem colligitur clare ex Cærem. Episcop. in quo præscribitur, quod si fiat de Dominica Septuagesimæ, &c. Candelæ non accenduntur neque ad Evangelium, neque ad elevationem, & idem docet Halden *supra*, necnon Turrinus *part. 3. sect. 1. cap. 1. §. Diaconus*. Item sequitur, quod accendi non debent dictæ Candelæ si cantetur Missa de alio Festo Patrono, vel Titulari, ut optime observant Brallon *supra* num. 19. Bissus *supra*, & clare deducitur ex Cæremoniæ Episcop. *supra*.

Reliquum est, ut observemus, quod supradictæ Candelæ, quando tenentur accensæ post elevationem, tenendæ sunt non a genuflexis, sed a stantibus, ut notat Halden *supra*.

De prædictis Ritibus servandis in Ecclesiis Minoribus.

De præparandis pro Benedictione Cereorum. §. I.

Super aliquam Mensam parentur Cerei benediciendi, Thuribulum cum Navicula, Vas aquæ benedictæ, aliud Vas cum aqua, & manutergium pro lotione, & extersione Celebrantis, ut supra, tunc stant, aut tres tantum sint Sacerdotes, Celebrans paratus Alba, & Stola tantum, vel etiam Phuviali violaceo, recto capite, & junctis manibus accedit ad Altare cum tribus Acolythis, qui procedunt nudo capite, & junctis manibus, facta debita reverentia, vel genuflexione Altari, prout congruit, & dictus Celebrans ad illud ascendit, eoque osculato se recipit ad cornu Epistolæ, ubi benedicit Candelas paulo ante detectas ab aliquo Acolytho cum cantu, si adsint Cantores, aut sine cantu si non adsint Cantores. Aliquis Acolythus, stans a cornu Epistolæ, elevabit anteriorem partem Phuvialis Celebrantis, dum format signum Crucis super Candelas. Si sit dies Dominica, fieri debet prius aquæ benedictio, & aspersio, ut supra, ut diximus in Dominica Palmarum.

§. I I.

In fine benedictionis imposito, & benedictione, Acolythis ministrantibus, Celebrans aspergit, & incensat Candelas, ut supra, deinde in medio Altaris eas distribuit (accepta prius sua a Presbytero, si adsit) Clero ad ipsum Altare, & laicis ad Cancellos, debitis reverentiis servatis Altari, & Celebranti. Dum fit distributio Candelarum, cantatur Antiphona *Lumen ad revelationem gentium*, & Canticum *Nunc dimittis* in Choro, ut supra, &c. si adsint Cantores, alias Celebrans legit in cornu Epistolæ ante distributionem. Qua facta, Celebrans lavat manus, & deinde dicit orationem, præmissa *Flectamus genua*, a se, ad quod genuflectit, & *Levato*, ab Acolytho Ministro tunc surgente, si post Septuagesimam, & extra Dominicam peragatur talis functio.

§. I I I.

Deinde in medio Altaris iterum imponit, & benedicit incensum, accenduntur Cerei pro Processione faciendâ, & versus Pópulum Celebrans tenens manu dextera Candelam accensam dicit: *Procedamus in pace, &c.* tunc fit Processio, in qua Cantores canunt Antiphonas in Rituali notatas; vel si non adsint Cantores, ipsemet Celebrans eas legit alta voce. Crux Processionalis deferretur ab aliquo Acolytho inter duos Ceroferarios, si isti haberi possint, & in ingressu Ecclesiæ Responsorium: *Obstulerunt* decantatur, seu alta voce legitur ab ipsemet Celebrante.

§. IV.

§. I V.

Finita Processione, Celebrans Missam privatam celebrat prout convenit illi diei, ad cuius Evangelium, si celebret Missam de Festo Purificationis, accenduntur Candelæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti usque ad peractam Communionem inclusive, ut supra. Si autem dicatur alia Missa, quæ non sit de Festo Purificationis B. M. V. ut diximus supra, non accenduntur candelæ.

De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis. XV.

G A V A N T U S.

1. **D**E obligatione cantandi duas Missas in Festis, quæ occurrunt in Feriis Majoribus, extat aperta Rubrica in 1. *part. n. 1.* & fusius hac de re egimus in 3. *part. tit. 11. a n. 7. ad 12.*

2. Hoc igitur loco enumerabimus singillatim Festa, in quibus ex cantari debent, Ordine Mensium servato, aliis additis opportunis notis.

3. Et in Decembri quidem præter Festum S. Thomæ Apostoli occurrens in Quatuor Temporibus, non occurrit casus in Ecclesia universali, neque in Mense Januario. Insequenti vero Februar. contingere potest casus (si in eundem Mensem incidat initium Quadr.) in Festo S. Agathæ, & S. Romualdi, in Antiochena Cathedra S. Petri, & in Festo S. Mathiæ Apostoli, & item, si in ejusdem Vig. occurrat Antiochena Cathedra extra Quadragesim.

4. In Martio accidit sæpius; in Festis S. Casimiri, Thomæ Aquinatis, & in Missa solemni, de his Festis fiet Commemoratio S. Lucii, & SS. Perpetuæ & Felicitatis, Franciscæ Viduæ, Quadragesima Martyr. Gregor. Papæ, Joseph, Joachim, Benedicti, & Annunciationis B. V. In Missa vero de Festo Semiduplici secunda oratio, & tertia erunt eadem, quæ in Missa de Feria.

5. Quod si Fest. Annunciationis B. V. in eos dies incidat, qui occurrunt a Domin. Palmæ usque ad Fer. III. Paschatis inclusive, quamquam in antiquis Rubricis generalibus *part. 1. de Translat. Fest. tit. 6.* ratione tituli Eccles. vel concursus populi concedebatur posse cantari aliam Missam de Festo ultra Missam correspondentem Officio; tamen ex nova Rubrica ibidem posita non potest cantari Missa de Beat. Virg. In aliis autem diebus Quadragesimæ poterit cantari, ut diximus, & in ejus fine dicetur Evang. S. Joann. quod semper observatur in Missa de Festo distincta a Missa de Feria majori, quando ambæ cantantur eodem die, ut alias docuimus.

6. In Aprili, si intra Quadragesimam venerit Fest. S. Francisci de Paula, & S. Leonis Pap. duæ cantantur Missæ; si vero aliquid accidat Festum Semid. a Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum, in Miss. de Festo dicuntur duæ tantum orationes,

nempe 1. Eccles. vel pro Papa, sicut etiam in Missa de Feriis.

2. In Festo S. Marci Missa Litaniarum Majorum cantatur sine Gloria, Credo & cum Præfatione Pasch. cum orationibus tribus, ut Litiis Minoribus, nisi terminetur Processio ad Ecclesiam S. Marci, quia cantabitur Festo, ex Decr. S. R. C. 23. Maji 1603. si vero incidat in diem Pasch. vide quæ diximus hac *part. 4. tit. 11. num. 10.*

8. In minoribus Litiis, si occurrat Festum Semiduplex, aut Duplex, cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Rogationibus.

9. In Vigil. Ascensionis Domini cantantur duæ, de Vigil. & Rogationibus, illa post Sextam, hæc post Nonam; quod si occurrunt Festum novem Lectionum, cantari debent tres, Missam de Festo post Tertiam, reliquæ, ut dictum est: vide quæ diximus *tit. 11. n. 13.* & Vigil. Missa post Sextam dicitur contra Alcocer; quia non jejunatur hæc Vigil. & indicatur hic Rit. *p. 1. tit. 15. n. 2.* ubi hora Nonæ tribuitur Missæ de Vigilia, quæ jejunatur, ergo non illi, quæ non jejunatur: præsertim in concursu duarum Missarum, inter quas aliqua debet mediare Hora ex *Francel.* quod alias diximus, & hic est sensus Rubricæ Missalis, quæ alioquin est obscurior.

10. Mense Junio accidere potest Vigilia de S. Jo: & SS. Apostol. infra octavam, & die Corporis Christi: & tunc duæ cantantur Missæ, in Missa vero Vig. Præfat. communis dicitur, ut *supra.* In Festo item S. Leonis nisi transferatur, cantantur duæ, de Festo, & de Vig. Apostolor. in illa sit Commem. de octiv. S. Jo: & tertia oratio est de B. V. in hac de vero B. V. & Eccles. vel pro Papa, quia Festum, & dies infra octav. sunt similia: congruit illis color albus, & Hymnus Angelicus. In Ecclesia tamen S. Jo: Baptiste non dicitur Credo, in Missa hujus Vigiliæ: sicut neque dicitur in Missa Rogationum Majorum, ut docuimus *supra num. 7.* in Festo S. Marci, eadem enim est ratio.

11. Mense Julio occurrit casus cantandi duas Missas, quando anticipatur Vigilia S. Jacobi in Sabbato: vel transfertur Fest. S. Apollinaris in feriam secundam, & in his casibus Missæ duæ cantantur de Festo, & de Vigilia.

12. Mense Augusto, si Vigilia S. Laurentii fiat in Sabbato anticipate in Festo Sanctorum Cyriaci, &c. vel Fest. Sanctorum Cyriaci, &c. transfertur in Feria II. duæ Missæ cantantur.

13. In Vigilia Assumptionis B. V. Missa de Vigilia non admittit, Gloria, neque Credo, etiam in Eccles. S. Laurentii: eadem ratione, quam attulimus paulo *supra num. 10.*

14. Extra Romam contingere potest Vig. S. Bartholomæi in die octav. Assumptionis B. M. occurrente in Sabbato: & eodem modo cantabuntur Missæ de octiv. die, & de Vigilia, in qua neque Gloria, neque Præfatio de B. V. pari ratione, qua decrevit S. R. C. in casu, de quo *num. sequenti.*

15. Men-

15. Mense Septemb. occurrente potest Feria IV. Quatuor Temporum in die oct. Nativ. B. V. & in Missa de Feria non dicitur *Gloria*, neque etiam *Præfatio* de B. V. sed communis dicitur, ex simili Rubrica, de qua *supra* n. 7. quæ habetur in Missali in Missa Rogationum: & ita decrevit S. R. C. die 12. Decembr. 1626. me patente: & anno 1627. casus occurrit.

16. In Festis SS. Cornelii, & Cypriani, Stigmatum S. Francisci, SS. Januarii, &c. SS. Eustachii, &c. & S. Lini occurrere possunt Quatuor Tempora Septemb. &c. tunc duæ cantantur Missæ.

17. Vig. S. Matthæi semper habet duas Missas; alteram de SS. Eustachio, & sociis, alteram de Vigilia, si accidit in Feriis Quatuor Temporum in altera Missa de Fer. 4. Temporum fit commemoratio de Vigil. & tertia oratio erit *A cunctis*. In Missa vero de Sanctis secunda oratio. *A cunctis*, tertia ad libitum, sed Evangelium Vigiliæ non legitur in fine, quia non fuit lectum in Officio.

18. Mense Octob. non accidit casus. In Novemb. duæ Missæ cantantur in die Commemor. omnium Fidelium Defunctorum ex nova Rubr. Missalis addita, altera de die infra octav. post Tertiam, altera de Requiem post Nonam, seu post Vigiliis Mortuorum; quia in Missa de Requiem fieri non potest Commemoratio illius, de quo fit Officium. Hoc loco monentur Sacerdotes, Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis ex intentione Ecclesiæ: neque ideo fit injuria iis, pro quibus quotidiana forte extat obligatio Missæ, prævalet enim lex tacita rationabilis Ecclesiæ privatz legi Testatorum: quod & deinde legitur apud Fraxinellum *de obligat. Sacerd. ad Miss. fest. 3. conclus. 4. §. 22. in edict. 6.* ubi multa docte congerit in hanc sententiam, quæ favet omnibus Defunctis.

19. In Absolutione solemni Defunctorum hæc eadem die, quia solent multi circuire Sepulchra, illud observare debent, quod ultima Absolutio facienda erit ad lecticam Mortuorum, cum *Re. Libera me* longiori, & oratione *Absolve*, in numero plurali: quæ habetur inter Psalm. Grad. eadem autem hic militat ratio, qua Burchard. *supra* p. 1. tit. 5. Rubr. 3. nos monuit, ultimo semper recitandam esse in Miss. orationem, *Fidelium*, quæ est generalis pro Defunctis, post Collectas speciales, ut hæc ultima ceteras colligat. Ad alia vero Sepulchra possunt distribui Responsoria Nocturnorum, addendo singulis *Requiem*, ut fit in tertio, & sexto, fiat aspersio, & incensatio ter, in medio, a dexteris, & a sinistris, cum orationibus, ut in Missali, de pluribus, omisiss Secretis; post orationem non dicitur *Requiem*, &c. nisi post ultimam Absolutionem, quæ fit in medio Ecclesiæ; cui additur per Cantores: *Requiescant in pace. Amen*.

20. Ubi sunt aliz solemnes Missæ pro Episcopis, Canonicis, & aliis; ne tamen omittatur Missa de die infra octavam omnium Sanctorum, argumento a priori sumpto ab iis, quæ diximus

n. 18. etenim Missa hæc de Requiem vicem gerit Anniversarii; quod non excludit Missam concordantem cum Officio. Vide *part. 1. tit. 5. num. 1.*

21. Addam hoc loco, quod initio Aprilis, & in fine Maji, seu initio Junii Sanctorum Festa mutant Ritum a tempore non Paschali ad Paschale, & e converso Missæ atque Officia, si propria desint, sumenda erunt de communi, sed Missa S. Barnabæ dicitur ut in Festo S. Marci, præter orationes, Epistolam, & Evangelium.

22. Denique, ubi celebratur Festum SS. Rosarii ex Decreto Greg. XIII. de quo dicemus in Commentariis Breviarii, ne tamen dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarii circumfertur, concessa tantum Ordinis Prædicatorum S. R. C. die 25. Junii 1622. & prohibita fuit aliis eodem die, & rursus die 8. Aprilis 1628. sed fit Missa, ut in Festo S. Mariæ ad Nives, quod observatur in Æde Lauretana, ex Synodo Diocesana 1626. vel ut in Nativitate, mutato nomine, in Festivitate, quod fit Bononiæ, sed illud prius magis placet.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. n. 1. -- *Et fusius hac de re nos egimus in 3. p. tit. 11. &c.* Nos quoque Gavanti vestigiis insistendo fuse pariter egimus de hac materia Missarum Conventualium in nostris novis Additionibus, & Observationibus ad eundem tit. 11. n. 4. & sequentibus.

II. Gav. n. 3. *Non occurrit casus, &c.* Mense Decembri addenda quoque est dies octava Immaculatæ Conceptionis B. M. semper Virginis quando ea incidit in Feriam 4. Temporum. Item cantantur duæ Missæ in Festo S. Eusebii Episcopi, & Martyris, si incidat in aliquam Feriam pariter 4. Temporum. Tandem cantantur duæ Missæ in Festo expectationis B. M. V. (in toto tamen tantum Statu Ecclesiastico, & in aliis Regnis, & Provinciis, in quibus concessum est prædictum Officium) si occurrat in Feriis supradictis 4. Temporum.

III. Gav. eodem n. 3. -- *In sequenti novo Februario.* In mense pariter Februario contingere potest casus (si incidat in eundem Mensem initium Quadragesimæ) in Festo S. Andreæ Corsini si transferatur, ut accidit quando prædictum Festum occurrit in Feria IV. Cinerum. Item in Festis S. Joannis de Matha, & S. Scholasticæ.

IV. Gav. n. 4. -- *In Festis SS. Casimiri, Thomæ Aquinatis, &c.* Item in Festo S. Joannis de Deo, S. Patritii. Et in Festo septem Dolorum B. M. V. si occurrat in mense Martii.

V. Gav. n. 6. -- *in Aprilis* In Festo S. Isidori si celebretur in Quadragesima, & etiam in Festo S. Vincentii Ferrerii si celebretur ut supra, & deum in Festo septem Dolorum B. M. V. si celebretur pariter in mense Aprilis.

VI. Gav. n. 11. *Mense Julio* -- *Vel transferatur Festum S. Apollinaris in Feriam secundam* Cum Festum

Festum S. Apollinaris sit Duplex, si incidat in Dominicam, non transfertur in Feriam secundam, & ideo cum prædictus casus non amplius occurrat in Ecclesia universalis, cessat obligatio prædicta cantandi duas Missas.

VII. Gavant. num. 14. *Vigilia S. Bartholomæi.*) Item ubi Festum S. Bartholomæi Apostoli celebratur die 24. Augusti, occurrit casus cantandi duas Missas in Vigilia S. ejusdem Apostoli, hoc est una de S. Philippo Benitio, alia de Vigilia, sicut idem accidit ubi celebratur die 25. Augusti quando anticipatur Vigilia S. Bartholomæi in Sabbato.

VIII. Gav. num. 16. — *Et S. Lini occurrere possunt, &c.*) Item occurrere potest in supradictis Quatuor Temporibus Festum S. Thomæ de Villanova, in quo etiam cantari deberent duæ Missæ.

IX. Gav. n. 17. — *Secunda Oratio a cunctis, &c.*) In Missa cantata de SS. Eustachio, & Sociis nulla nunc fit commemoratio, nec alia dicenda oratio, quia prædictum Festum est Duplex.

X. Gav. n. 18. — *In Novembri duæ Missæ cantantur in die Commemorationis, &c.*) Quoniam Gavant. hoc loco agit de Missa solemni, & de aliis Missis privatis, necnon de Absolutione solemni Defunctorum, quæ solent dici, & fieri in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, idcirco nostri Auctoris vestigia sectando, etiam nos hoc loco de iisdem agemus, præsertim subnectendo recentia Decreta, quæ pertinent ad prædictas functiones dictæ diei proprias.

Ad Missam igitur solemnem Defunctorum cantandam prædicta die verissimum est, quod non debet cantari, nisi post Nonam, seu post Vigiliis Mortuorum, & nullo modo post Primam, adeo enim expressum Decretum editum a S. R. C. die 22. Januarii 1701. in una *Camaldulensium*, ad secundam dubium, in quo declaratur, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non potest celebrari Missa solemnis de Requiem post Primam, sed servandæ sunt Rubricæ, & datur tale Decretum in nostro Indice sub n. 549.

Ortum est dubium utrum occurrente in aliqua Diocesi, vel Ecclesia aliquo Festo Duplici die tertia Novembris, in qua juxta Rubricas fieri debet Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, quando dies secunda dicti mensis incidit in Dominicam; ortum, inquam, est dubium, utrum in dicto casu debet transferri Festum illud Duplex ad aliam diem non impeditam currentis octavæ omnium Sanctorum; an vero non obstante Officio Commemorationis omnium Defunctorum, sit recitandum Officium de prædicto Festo Duplici, & præter Missas privatas de Requiem cum una solemni celebrandas pro omnibus Fidelibus Defunctis, dicenda sit de tali Festo tunc una Missa tantum? S. R. C. sub die 5. Octobris 1686. declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum si alicubi occurrat Officium Duplex minus, Missæ sunt celebrandæ de Requiem, quod Decretum datur in nostro

Indice sub n. 488. Ita etiam eadem S. C. statuit in tali casu faciendum esse Officium de Duplici, sed Missas celebrandas esse de Requiem, ita die 19. Junii 1700. in *Curien.* & hoc Decretum datur in nostro Indice sub n. 543. quoniam vero sub die 21. Julii 1716. in una *Oeniponti.* Patribus Societatis respondit in tali casu transferendum esse Officium S. Pirmini (quod sub Ritu Duplici celebratur ibidem in eorum Ecclesia) in aliam diem, quando occurrit simul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, opinabar in meis Observationibus primæ partis tit. 5. pag. 62. per hoc ultimum Decretum datum in nostro Indice sub num. 631. derogatum fuisse duobus antedictis Decretis.

Verum quia postquam prædicta folia fuerum prælo subjecta, sequens emanavit Decretum — Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, seu Congregationis non est transferenda, si in illa die occurrat Festum Duplex minus etiam translatum, sed fiet Officium de Duplici cum sola Missa solemni post tertiam. Officium vero Defunctorum recitandum erit post Laudes sub Ritu Duplici, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris — S. R. C. 5. Maji 1736. & datum in nostro Indice sub n. 681. Quoniam, inquam, emanavit hoc Decretum, magis magisque confirmantur duo priora Decreta mox a nobis allata, unde dicendum est, quod illud tertio loco allegatum in una *Oeniponti* pro PP. Societatis Jesu, non derogat prædictis duobus Decretis generalibus, sed sit particulare, & municipale pro eorundem PP. Ecclesia ejusdem Civitatis Oeniponti, in qua Ecclesia, cum asservantur insignes imo potiores reliquæ S. Pirmini, cujus Officium celebratur ab eisdem sub Ritu duplici, S. C. congruum censuit in supra proposita occurrentia talis Festi cum Commemoratione omnium Defunctorum, esse transferendum Festum dicti Sancti, ut eo die possint celebrari omnes Missæ privatæ de eodem S. Pirmino.

Aliud erat dubium, in quo quaesitum fuit a S. C. an in die Commemorationis omnium Defunctorum, in qua quotannis occurrit dies octavæ Dedicationis Ecclesiæ, sint Missæ privatæ celebrandæ de Defunctis, vel de octavæ? & responsum fuit a S. C. die 27. Septembris 1698. Missas privatis dicendas esse de Mortuis, & concedendas esse duas Missas Conventuales, unam scilicet de octavæ, & alteram de Mortuis juxta Rubricas. Quando vero dies octavæ incidat in Dominicam, omnes Missas celebrandas esse de octavæ; & Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem sequentem, quod Decretum datur in nostro Indice sub num. 536. & conciliari potest cum supra extenso alio Decreto, quia in hoc secundo agitur de Festo Duplici, quod non potest transferri, nempe de die octavæ Dedicationis Ecclesiæ; in superiori vero Decreto dubium versabatur circa Festum Duplex transferibile.

Pro prædicta die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum facit etiam subsequens Decretum, nimirum: Si aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, ultra Missam de Communi Defunctorum, celebranda erit alia Missa, ut in die obitus præsentis Corpore; ita declaravit S. R. C. 14. Aprilis 1646. & datur in nostro Indice sub num. 219.

X. Gav. eodem n. 18. -- *Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis, &c.*) S. R. C. die 4. Augusti 1663. in una *Dalmatiarum* declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum Sacrificia possunt a Sacerdotibus applicari ad libitum, scilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum; & datur tale Decretum in nostro Indice sub num. 411. Quapropter non subsistit nostri Auctoris sententia, quod Sacrificium Missæ in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum debeat ex intentione Ecclesiæ applicari pro omnibus Defunctis.

Nemini licet facere octavas pro Defunctis sine speciali indulto Sedis Apostolicæ, neque intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Ecclesia licet exponere Tabellam super januam ipsius Ecclesiæ cum inscriptione: *Indulgentia per li Morti*; sed tantum super ipso Altari privilegiato. consueta verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis*: S. R. C. 13. Augusti 1667. in *Romana Commemor. Defunctorum*, &c. & datur in nostro Indice sub n. 432.

XII. Gav. n. 59. -- *In Absolutione solemni Defunctorum, &c.*) Post Missam solemnem Defunctorum in die Commemorationis omnium Fidelium, prædicta debet fieri Absolutio ad Tumulum; de qua, & de cujus Ritibus servandis fuisse loquuti sumus cum Gavant. ad tit. 13. part. 2. Rubr. 4. quapropter hic nihil addendum est nisi sequentia Decreta.

In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum post Absolutionem, quæ sit ad Tumulum, non additur: Animæ omnium Fidelium Defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace, &c. ita S. R. C. die 2. Decembris 1684. & datur in nostro Indice sub num. 477.

In Absolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non est dicenda tota conclusio in oratione. S. R. C. 5. Julii 1598. & datur in nostro Indice sub num. 522.

XIII. Gav. num. 22. -- *Ubi celebratum Festum SS. Rosarii*) Prædictum Festum ubique modo celebratur de præcepto ex Decreto Clementis XI. die 3. Octobris 1716. & dabitur in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii; Missa vero dicitur ut in Festo ad Nives, cum oratione, Secreta, & Postcommunione propriis ex Decreto S. R. C. die 10. Martii 1625. approbante Benedicto XIII. sub die 26. ejusdem mensis & Anni.

De Rubricis Missarum Communis Sanctorum. XVI.

G A V A N T U S.

Communes Missæ interserviunt, tum celebrandis Sanctorum aliquorum Festis, quæ habentur in Calendario; & nihil habent proprium, vel non habent omnia, ut videre est in proprio Sanctorum: tum celebrandis eorum Festivitatibus, qui extra Calendarium occurrunt in pluribus locis, præsertim vero Patronis locorum, & Titularibus Ecclesiarum, qui omnino nihil habent proprium in Missali.

2. Est autem liberum cuicumque recitare Missam, quam maluerit, ex eodem Communi, ubi sunt plures Missæ, & multo magis Epistolam, & Evangelium, ex ibidem assignatis, ut habetur in Rubricis ante Commune unius Mart. non Pontificis, & ante Missam de pluribus Martyribus tempore Paschali: maxime vero docet illud Evangelium legere, quod in Officio habet homiliam in Brevariario approbatam, ut concordet Missa cum Officio; quamquam in octavario nostro homiliz nunc habentur de quovis Evangelio, ut in Missali legitur.

3. Et quidem de Festo Patroni loci, seu Titularis Ecclesiæ meminit *Microl. cap. 43.* & ex generali fieri consuetudine, docet *Radolph. propos. 17.* ad quod Festum, scilicet Patroni loci, tenentur etiam Regulares ejusdem loci, non autem ad oct. celebrandam, ex Decreto S. R. C. ad populum excitandam pietatem erga Sanctos eorundem Patronos locorum.

4. Porro Missæ communes de Sanctis num. 24. ad sex titulos reducuntur, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, Mulierum Sanctorum, & Dedicationis Ecclesiæ; Apostolorum autem Missa de Vigilia tantum est communis. Martyrum Missæ sunt, vel plurium, vel Pontificis, & Martyris, vel non Pontificis, vel extra tempus Paschale, vel tempore Paschali, quo tempore, ut ait *Aabr. serm. 74.* dignum & congruum est, ut post lætitiâ Paschæ, quam in Ecclesia celebramus, gaudia nostra cum SS. Martyribus conferamus, qui consortes fuerunt Dominicæ Passionis: ideo de his Missæ Paschales habentur, non de aliis: in quorum Missis communibus, additio sit solummodo cantici Paschalis *Alleluja*, ut dicitur in Rubric. ante Commune plurimorum Martyrum extra tempus Paschale.

5. Confessores autem, quum vocem non accipimus, ut apud antiquos, pro iis, qui Christi fidem interpellati coram fidei hostibus confessi sunt, vel experti aliquod tormentum, non tamen occubuerunt: lege *Cyprian. Epist. 7.* & *9. cum Schol. Pamela.* Sed accipimus ex hodierno usu, pro iis, qui sancte vixerunt, qui vel sunt Pontifices, vel Doctores, vel non Pontifices, vel Abbates.

6. Virgines item vel una, vel plures Marty-

res etiam, vel non Martyres. Mulieres denique Sanctæ, vel sunt Martyres non Virgines, vel neque Virgines, neque Martyres.

7. De quibus Missis, Evang. & Epistolis mentio est apud *Durand. lib. 7. a cap. 43. ad 47.* Ante S. Gregorium nulla est Missarum de communi SS. in *cujus Sacramentario* adsunt Missæ de Communi Martyris, & plurium; unius Confessoris, & plurium; Virginum, & Martyrum. *Pamelius tertio libro Sacrament.* facit earum auctorem majori ex parte Alcuinum.

8. Rubrica illa: videlicet.

R U B R I C A.

10. *Commune Martyrum tempore Paschalis regulariter locum habet a Dominica in Albis, usque ad Vigiliam Pentecostes.*

G A V A N T U S.

Dempta est a novo Missali hæc Rubrica, uti supervacanea: quia infra oct. Paschalis, & Vigil. Pentecost. usque ad Trinitatem, neque etiam de Patrono fit Officium, sine privilegio; quod hiis diebus cantanda sit Missa ob concursum populi, quod concedit *in 1. p. Rubr. tit. 6.* absque dubio Missa erit, ut in tempore Paschali: quia tempus Paschale terminatur in Sabbato ante Trinitatem, ut supra docuimus, quod etiam nota pro votivis solemnibus pro re gravi, de aliquo Sancto, aut pluribus per eos dies celebrandis, quæ non prohibentur in Rubricis generalibus.

9. Dedicatio Ecclesiæ Anniversaria celebratur: cujus nomina sunt multa, & varia, nam Ecclesiæ vox Græca est, & Concionem significat. *Act. 19.* seu Convocationem *El Cyrill. Catech. 18.* dicti est Coenaculum a Coena Domini, quod *Baron. Ann. 57. & 59.* Domus Dei, Orationis; Dominicum, quasi Dei locus; Templum, quasi rectum amplum; Basilica Regis Regum, Martyrium, Confessio, & oratorium, lege *Durand. lib. 1. de Ritibus cap. 1.* jure igitur Dedicatio celebratur: ex auctoritate Apostolica, inquit *Radulph. propos. 17.* Constantinus edixit, ex *Eusebio lib. 4. Athan. docuit Apolog. 2. S. August.* habuit in eadem sermonem 252. de tempore, & alios; extant Canones *Felici IV. & Gregorii I. de consecr. dist. 3. cap. 17. Solemnitates*, ubi assertur exemplum Christi concurrentis ad Encæniam, id est dedicationem Templi Jerosolymitani, *Joannis 10.* dedicantur autem, ait *Alcuinus de Coena Domini*, ut in eis invitetur adventus Angelorum, & homines in eas intrantes etiam ab exilii cogitatione se contineant: *Solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Hæc ille. *S. Thom. 3. p. 2. q. 85. art. 3. ad 4.* Ideo, ait, consecratur Ecclesiæ quia sancta est Ecclesiæ sponse Christi, & cum octava celebratur, de consecr. *dist. 1. prædicta*, ad denotandam gloriosam Resurrectionem futuram ejusdem: hæc ibi.

10. Nota parenthesim in oratione Secreta hu-

jus Missæ; ea enim verba, quæ parenthesi clauduntur, omitti debent, cum dicitur Missa de Dedicatione alicujus Ecclesiæ, quæ non est eadem ipsa, in qua celebratur; ut in Dedicatione Basilicarum Salvatoris, Apostolorum Petri, & Pauli, quæ ab universis celebrantur, extra eandem Ecclesiæ; & in Dedicationibus Cathedralium Ecclesiarum, quæ jubentur celebrari ab omnibus diocesanis, ne præsentem, ad hunc finem facta est parenthesi, quam fere omnes ad hanc forte diem ignorare. Collecta, & Secreta habentur in *Sacrament. Greg.*

In Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, quæ (ut innuimus, & in secundo Tomo docemus) celebrari debet a Clero Civitatis, & Diocesis, dicitur, *Credo*, etiam extra propriam Ecclesiæ; sicuti fit in Dedicationibus Basilicarum Salvatoris, & Apostolorum Petri, & Pauli etiam extra eorum Basilicas, ob rationem allatam, cum de Symbolo ageremus, quia & eodem modo, quo totus orbis veneratur Basilicas, Cathedralē alteram Urbis, hoc est, Salvatoris; alteram quasi Cathedralē, nempe SS. Apostolorum, debet unaquæque Civitas, & Diocesis, magis, minusve, suam venerari Cathedralē, & extra eandem, in ejusdem gratiam, recitare Symbolum in Missa. Ratio vero eorum, qui dicunt, ideo recitari Symbolum in Dedicatione Cathedralis Ecclesiæ, quia etiam extra eandem est primæ Classis, non sufficit, quia Festum S. Jo: Baptiste est & primæ Classis ubique, & tamen extra propriam Ecclesiæ, non dicitur *Credo*, neque item alia ratio satisfacit integre, quod nimirum Cathedralis Ecclesiæ est propria cujusque, & potest dici Dedicatio propriæ Ecclesiæ, de qua *in Rubr. de Symbolo*; quia verè non est ita propria eo sensu, quo loquuntur Rubricæ Missali, & Breviarii de Dedicatione propriæ Ecclesiæ.

R U B R I C A.

11. *In ipsa die Dedicationis Ecclesiæ, Missa dicitur, ut supra.*

G A V A N T U S.

Ordo Romanus in Dedicatione Ecclesiæ. Non est hujus loci explicare Ritum consecrationis Ecclesiæ: lege interim *Tobiam nostrum part. 1. c. 27. 28. 29.*

R U B R I C A.

12. *In ipsa Dedicatione Altaris dicitur Missa, ut supra.*

G A V A N T U S.

Antiquitus fiebat annua Dedicatio Altaris, ex *Aug. serm. 152. 255. de tempore*, nam unicuique Altari consecratio assistere Angelum Dei probant exempla in *Prælo Spirit. Sophronii, cap. 4. & 10.*

13. Plura quoque Altaria consecrari in Ecclesiæ docet *S. Greg. lib. 9. Epist. 50.* ubi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quidquid garriant Hæretici.

14. Demum consecratur Altare, ad indicandam san-

R U B R I C A.

23. *Dicto, Pater noster, Sacerdos antequam dicat, Libera nos quesumus Domine, stans in cornu Epistolæ, versus Sponsam, & Sponsam ante Altare genuflexos, dicit super eos sequentes Orationes.*

G A V A N T U S.

Tenente librum Ministro ante eum, & dum recedit a medio, seu accedit ad medium, genuflexum semper Sacramento, verum congrue post septem petitiones Orationis Dominicalis, petit confestim Sacerdos, quæ sunt utilia Sponsis coram eodem Sacramento, ut efficacius obtineat, & itaque revertitur ad preces Ecclesiæ pro iisdem etiam Sponsis dicens: *Libera nos, &c.* Orationes autem pro Sponsis sunt Ordinis Romani. Poterit suo loco dari Pax cum instrumento osculato a Sacerdote per Ministrum Sponso, & Sponsæ.

R U B R I C A.

24. *Postquam sumpseris sanguinem, communicet Sponsas.*

G A V A N T U S.

Ex *Tertulliano de Monogamia cap. 11.* illi (Sacerdotes) sic dabunt viros, & uxores, quomodo buccellas, quas supra docuimus esse particulas cum *Baron. supra cit. n. 49.* licet *Albaspin.* aliud ibi intelligat.

R U B R I C A.

25. *Sacerdos, antequam populo benedicat, con- versus ad Sponsam, & Sponsam, dicat:*

G A V A N T U S.

Hoc est, in cornu Epistolæ, ut supra, & ut de vicino libro commode legat.

Benedictio specialis danda est ante generalem, quasi ante partem aliorum.

26. Asperio Sponsorum, quæ sit cum aqua benedicta in fine, fiat cum aspergillo, & aqua, & cum signo Crucis super eos, eodem modo, quo dicitur in *Rituale Romano: in benedictione Mulieris post parum, & aliarum personarum.* Benedictio vero hæc Sponsorum firmata fuit Evaristi Decreto *epist. ad Episcop. Africanos.*

27. Ultimo loco ponuntur Orationes diversæ, ad libitum dicendæ, quando non est Festum Duplex, circa quas hæc occurrunt notanda; & primo: Regulam illam *de eodem non sit in Missa bis, per medium principalis, sive sit Festum, sive sit Votivum, & per medium simul Commemorationis;* veram esse, & habere locum in sensu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium: quod ac-

cidit in Collectis ordinariæ non ultra tertiam in Missa: non autem locum habet illa regula in Collectis pure accessoriis remotioribus a prima: nec in iis, quæ addi possunt usque ad quinque, seu septem, ut supra dictum est in 1. *part. Rubr. cit. 9. de Orationibus num. 12.* Prima pars probatur, ex eodem *sic. 9. n. 15.* ubi ideo in Missis de Beata Maria dicitur Oratio de Spiritu Sancto, & in Votiva de Apostolis, pro *A cunctis*, dicitur, *Concede*, de B. V. ut ibidem adnotavimus. Altera pars manifeste patet, quia alioquin sequeretur, quod (quando plures dici possunt Orationes) inter quas certum est, fieri semper mentionem de B. V. in Oratione *A cunctis*, vel *Concede*, nunquam in Missa potest dici Oratio ad poscenda suffragia Sanctorum, *Concede quesumus, &c.* neque alia *Pro Congregatione, & familia*, in quibus fit mentio de Beata V. & essent frustra in Missali, quod non debet dici. Idem in Missa de Spiritu Sancto Votiva cum quinque Orationibus non posset unquam dici Oratio ad postulandam continentiam *Uro igne S. Spiritus, neque pro devotis amicis*, in qua etiam nominatur Spiritus Sanctus. Item in Votiva de Apostolis, & in aliis Missis, in quibus dicitur *A cunctis*, & tertia est ad libitum; non posset unquam dici Oratio *Pro confisus in carcere*, in qua nominatur B. Petrus, ergo ultra viciniorē accessoriā, quæ Commemorationem sapit, & debet esse diversa a prima Collecta, nihil refert, an in aliis pure accessoriis, & remotioribus a prima mentio de novo fiat eorum, qui in prima, vel altera Collecta fuere nominati, qua concessa distinctione, certe nihil erit frustra positum in Missali Romano.

28. Prima tamen Oratio ex his Votivis, nimirum, *ad poscenda suffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur *A cunctis*, quia eadem sunt, ut ex titulo earundem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Missa, quæ habet secundam *Concede*, de B. V. & admittit quinque, vel septem Orationes, suo loco congruo post Orationem tertiam, si propria sit assignata: vel poterit, & a maioribus quandoque juberi, ut dicatur, etiam in Duplicibus, pro re gravi, & publica causa, sicut alia, *Deus refugium nostrum, & virtus, &c.* & his modis non erit superflua in Missali; qua de re acute dubitavere nonnulli. Auctor ejusdem primæ Orationis nescitur; sed meminit *Abbas Grimoldus in lib. Sacramentorum apud Pamelinum in tom. 2. Liturgicon Ecclesiæ Latina.*

29. Orationis *A cunctis*, jam dedimus Auctorem, & declaravimus N. quod in ea habetur, addimus hoc loco; pro dignitate Patroni nominandi in illo N. Ante Apostolos quandoque nominationem fieri, ut S. Michaelis, vel S. Jo: Baptiste, ex Decreto Sac. Rit. Congreg. 22. *Augusti 1620.* & ex Rubric. Missalis sub Urbano VIII. recogniti *sic. de Commemorationibus 7. n. 5. in fine.*

30. Oratio *pro se ipso Sacerdote* (quod supra docuimus) dici non debet in Missa, cui interest proprius Episcopus, vel eo major, vel Princeps magnus,

ex Burhard. in Ord. celebr. Missa, potius orandum est pro Præfato, seu Principe præfente, quod sit ob reverentiam eorumdem majorum. Habetur autem Collecta hæc in libi Sacramentorum Abbatis Grimold. cit.

31. Idem Abbas Grimoldus meminit ibidem Orationum, pro navigantibus, & ad humilitatem postulandam, reliquæ, pro Papa, Imperatore, Rege, Prælati, contra persecutores Ecclesiæ, contra male agentes, ad pluviam, serenitatem, repellendas tempestates, pro peste animalium, petitione lacrymarum, senectutis, & tribulationis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam postulandam, pro devotis amicis, pro salute vivorum, habentur in Sacramentario Gregoriano. * At in Oratione pro Imperatore, adde electo, si nondum est coronatus, ut dictum est in Benedictione Cerei Paschalis, est enim eadem utrobique ratio.

32. Ultima pro vivis, & defunctis, cum duabus sequentibus tribuitur August. tamquam auctori a Durand. lib. 4. cap. 15. & idem affirmatur in Sacramentario Gregoriano.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavanti. num. 3. -- *Missarum Votivarum de Trinitate, &c.* Quia fuso calamo disseruimus de Missis Votis, & omnia ad eas spectantia collegimus in nostris Additionibus, & Observationibus ad tit. 4. prima partis; Ideo evolvenda sunt ea, quæ ibi tradidimus; nihilominus etiam sub hoc titulo sequentia addemus.

II. Gavanti. num. 9. -- *Missa SS. Rosarii, &c.* Si quis habeatur onus celebrandi supradictam Missam de SS. Rosario; vel S. M. de Monte Carmelo; Gavanti supra num. 9. ait consulendam esse S. R. C. quæ aliquando pro ea concessit Missam Votivam prout in Missali, nempe Missam illam B. V. quæ in fine Missalis designatur pro tempore currenti; verum supra hoc dubium legantur ea, quæ a nobis dicta sunt in nostris Observationibus ad tit. 4. prima partis n. 30. ubi resolvimus celebrari posse Missam propriam de SS. Rosario; & quamvis Gavanti supra n. 8. dicat, quod quando exigitur Missa Votiva de Assumptione B. V. vel de Nativitate ejusdem, & hujusmodi, recitanda sit una Missa de B. V. ex quinque Votis, quæ sunt in Missali fine, cum intentione ad honorem B. V. nihilominus magna est in utroque casu disparitas; ideo enim pro Votiva Assumptionis, & Nativitatis non est dicenda propria illarum Festivitatum, quia extra octavam, & Festum prædictæ Assumptionis, &c. dedecet, ut idem Gavanti adnotat, vel dicere: *Gaudeamus omnes in Domino, diem Festum, &c.* vel immutare tunc verba *diem Festum in Commemorationem*; tum quia illa sequerentur incongrua; sed hæc incongrua profectio non sequitur in illa Missa SS. Rosarii, quæ nunc pro Ecclesiâ universali in Missali Romano in Dominica prima Octobris dicenda præscribitur; adeoque poterit

dici ab omnibus, quando exigitur Missa Votiva de SS. Rosario, & idem nunc dicerem de Missa Votiva B. V. de Monte Carmelo; nisi obstatet Introitus, qui est idem, ac in Missa Assumptionis, &c. si exigitur Missa Votiva B. M. V. de septem Doloribus, posset dici illa, quæ nunc habetur in Missali Romano, additis iis, vel mutatis, quæ in eadem Missa notata sunt. Cetera, quæ spectant ad Missas Votivas supra fuso tradidimus ad tit. supra cit.

III. Gavanti. num. 17. -- *Nisi urgenti de causa.* Docet Gavanti Missas Votivas dici posse quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium Duplex; & addo, vel etiam dies, in quo excluditur quodcumque Officium Duplex, ut alibi cum eodem dixi, quales sunt dies infra octavas Epiphaniæ, Paschatis, &c. ut videre est apud eundem Gavanti. supra part. 1. tit. 4. lit. O. Lohner tamen part. 4. tit. 1. n. 8. addit, quod seclusa speciali prohibitione, probabile est ob quamcumque rationabilem causam licitum esse, Missas Votivas, in quovis Festo duplici, non majori saltem, legere; & adducit pro sua opinione auctoritatem P. Gobat, qui num. 708. idem docet cum Henriquez, Tamero, & aliis. Porro pro causa rationabili idem Auctor, nimirum Gobat sequentes agnoscit. Primo, ut satisfiat fundationi, quemadmodum multi sentiunt. Secundo, juxta alios, & nominatim juxta Jordanum n. 504. promissio, & stipendium acceptum pro certa Missa. Tertio, malum publicum, vel privatum avertendum, bonumve procurandum. Quarto, quando sacrum ordinarium est valde longum, & nequit sine incommodo notabili, vel sacrificantis, vel audientis dici, quomodo facile permittenda est mutatio Missæ, in qua Passio Dominica legitur, in Votivam de Passione, si audiens, vel sacrificans debilitate capitis, oculorum, pedum, viscerum, laboret; Tambur. lib. 2. cap. 6. §. 1. n. 12. Quinto, singularis devotio, vel facturi, vel audituri sacrum. Dico singularis, si enim vulgaris sit, melior est conformatio cum Rubricis, quia per subjectionem gratus Deo obsequium præstatur. Hæc Lohner ibidem; ego tamen non ita libenter admitto omnes prædictas causas, veluti sufficientes ad celebrandam Missam Votivam diebus vetitis. Et pro nunc solum admitto illam quarto loco positam, nimirum quando sacrum ordinarium est valde longum, & ob malam affectionem oculorum, vel aliam similem causam non potest a Sacrificante legi sine notabili incommodo Missæ diei currentis.

IV. Gavanti. num. 19. -- *De Anniversario Consecrationis, seu Consecrationis Episcopi, &c.* Etiam apud antiquos vigeat ista consuetudo, ut Anniversaria dies Consecrationis Episcopi annua celebritate recoleretur. Dies hæc, ut optime notat Gavanti. Natalis Episcopi vocabatur, & plurimi extant Patrum sermones singulis Annis, ea recurrente, habiti ad Populum. Præter Patres a Gavanti allegatos etiam Augustinus, eum a se celebrari annum ordinationis diem asserit, quasi tunc primum, gravissima illi Episcopatus sarcina esset imposita. Hinc

II. Gav. num. 7. — *Pro Defuncto Cardinali* tam in die obitus, quam in Anniversario dicitur eadem prima Missa, sed advertere oportet si sit Episcopus, Presbyter, & Diaconus Cardinalis, ut advertimus in nostris Additionibus ad tit. 5. 1. *part. sub n. 11.*

III. Gav. num. 8. — *Quid pro Sacerdote Defuncto, &c.*) Supradictam primam Missam sic restringit Guyetus infra citandus, ut non pro omnibus universim Sacerdotibus in die eorundem obitus, vel Anniversarii impendatur, sed pro insignioribus dumtaxat, his videlicet, qui in dignitate aliqua, puta Abbatis, Generalis Ordinis, Præpositi Decani, Archipresbyteri, Archidiaconi, & similibus constituti, celebriores obtinent Exequias: quales itidem, immo & multo ampliores adhiberi mos est in Funeribus Imperatorum, Regum, Principum, & Magnatum, quibus proinde si quis eandem primam Missam pari rationetribuendam asserat, nihil illi repugnat, ita supracitatus Guyetus lib. 4. cap. 23. qu. 27. n. 11.

IV. Gav. num. 15. *Pro eo, qui proximo obiit, &c.*) Diximus supra in nostris Additionibus ad tit. 5. 1. *partis* quod cum primum habita fuerit notitia obitus alicujus personæ defunctæ in loco distanti, cantari potest Missa solemnis de Requiem, ut in die obitus pro tali Defuncto etiam in die Festo Duplici, quod non sit de præcepto, & ibi allegavimus Decretum S. R. C. editum die 4. Maji 1686. quo confirmata fuit hæc sententia.

Reliqua spectantia ad hujusmodi Missas Defunctorum vide in nostris Additionibus, & observationibus ad supradictum Tit. 5. 1. *partis.*

Quoniam vero ibid. sub n. 8. nostrarum Observationum, & Additionum varia innuimus Decreta spectantia ad Missas defunctorum in Altari privilegiato celebratas, lubet superaddere hic sequens Decretum a S. C. Congregatione emanatum sub die 3. Julii 1706. & a Clem. XI. S. M. confirmatum; unde habetur in suo Bullario particulari p. 2. *Const.* 2. & in Bullario edito Luxemburgi rom. 8. *par. 2. Decreto* 2. Refero Decretum hic prout jacet — Cum in Brèvibus Concessionis Indulgentiarum pro Altaribus Privilegiatis apponi soleat Clauſula — *Dummodo in illa Ecclesia tot Missæ quotidiis celebrentur*, & aliquando ex accidenti idem Missarum numerus præfixus non possit in eisdem Ecclesiis haberi: ideo queritur: Primo — An absentibus Religiosis ex causa Prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, vel quando occasione Festivitatum, vel Funerum, aut similibus, a Superioribus ad celebrandum alio transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore? Secundo: An idem sit statuendum, deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Sæcularium, quam Regularium? Tertiò, an pariter idem sit statuendum, deficiente numero Missarum ob absentiam

ab Ecclesiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & Menses? S. C. Concilii consuevit ad primum quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadragesimæ remanere suspensas, non autem in reliquis, dummodo raro contingat; ad secundum non remanere suspensas; ad tertium satis provisum in primo.

De Rubricis Benedictionum. XIX.

G A V A N T U S.

1. **B**enedictio hic sumitur pro prece, qua Ecclesiastico more rebus ipsis specialis sanctitas impertitur; ita ut in usus profanos illæ deinde transferri non possint, & aliz quidem sunt constitutivæ benedictiones, aliz invocativæ, ex *Cajet.* 2. 2. q. 88. *art. 11.* Illæ quidem, per quas sive res sive personæ divino cultui destinantur, hæc vero sunt, per quas a Deo, vel rebus, vel personis imploratur auxilium divinum: primi generis sunt benedictiones aquæ, vestium Sacerdotalium, mapparum Altaris, Corporalium, & Vasculi pro sacrosancta Eucharistia, de quibus in Missali agitur: quia communes esse possunt simplici Sacerdoti privilegiato, seu delegato, nedum Episc. seu Abbati. Secundi generis aliz sunt. *Agni in Paschæ, ovorum, panis, novorum fructuum, cujuscumque comestibilis, candelarum, loci, domus nova, thalami, & nova navis*, quæ in Missali descriptæ sunt citra præjudicium aliarum, quæ in Rituali Rom. habentur; quia hæc a quocumque Sacerdote fieri possunt, & fieri sæpius contingit, neque Rituale Roman. sicuti Missale, cuicumque facere suppetere solet.

2. Origo harum benedictionum, quæ fiunt per verba Sacerdotis, addito signo Crucis, absque ullo dubio ab Apostolis est: neque defunt, qui in hac causam illud Apostoli Pauli explicant: 1. *Tim.* 4. *Formam habet sanorum verborum, quæ a me didicisti*: sanorum, hoc est, quæ sanare possunt creaturas, sive insensibiles, sive sensibiles.

3. Habitus benedicturi Sacerdotis erit Superpelliceum, & Stola regulariter alba; aliquando violacea, ut infra, nam color albus designat puritatem communicandam rebus benedicendis; violaceus autem adhibetur congrue in benedictione conjuncta cum exorcismis ad effugandos demones, unde ad aquam benedicendam eo colore utimur; potest tamen adhiberi Stola coloris temporali convenientis, ut dicitur in *Rubricis Ritualis Romani*.

4. Stando semper benedicat Sacerdos, & aperto capite, manuque formet Crucis signum versus rem, ubi est nota ✕ & idem ipsam aspergat in sine ter, hoc est, in medio, a dexteris, & a sinistris rei.

5. Super Altare quidem benedicendæ res collocari poterunt: non autem esculenta, quæ omnino super mensam ponenda erunt, non in Altari.

De aqua benedicta hæc sunt Rubricæ in Missali.

RUBRICA.

6. (a) *Die Dominica in Sacristia preparato sale, & aqua benedicenda*, (b) *Sacerdos celebraturus Missam, vel alius ad id deputatus, alba, vel superpelliceo indutus cum Stola circa collum primo dicit* *✠. Adjutorium.*

GAVANTUS.

(a) *Die Domin.* Numquam omittitur in Dominicis aspersio aquæ benedictæ, *Micr. cap. 41.* in memoriam Baptismi, qui in Domin. Pasch. solemniter celebratur. *Rup. lib. 6. cap. 20.*

(b) *Sacerdos celebraturus Missam.* Sacerdotis hæc benedictio, ex *Conc. Nannerensi*, si celebraturus est Missam, induat super Albam Stolam Missæ convenientem: si alius est, adhibeat super Cotam Stolam violaceam, ut in *Ritual. Roman. Pauli. V.*

RUBRICA.

7. *Deinde absolute incipit exorcismum (c) Salis.*

GAVANTUS.

(c) *Salis.* Miscenda est aqua benedicta cum sale, ex *Clem. lib. 8. Constit. cap. 29.* ubi meminit benedictionis aquæ, & virtutis ejus, ad morbos pellendos, & demones fugandos, delentur etiam venialia ex *S. Thom. 3. par. qu. 64. art. 1. ad 6.* Quod an fiat ex opere operantis, ut asserunt cum *S. Thoma Alensis*, & *Abulensis*, citati a *Suar. 3. part. disp. 12. section. 2.* an vero ex opere operato, quod significant *Victoria*, *Sorus*, & *Lessius* ad *Gregor. De Valent. tom. 4. disp. 7. q. 4.* non est, quod hoc loco minus utiliter disputemus. Valet etiam aqua benedicta ad pellendos corporis morbos, ut *Tobias noster part. 1. cap. 72.* fusius probat, ubi multa de hoc effectu asserit exempla non communia; lege *Baron. Tom. 2. Ann. 152. T. 4. 262. & 389. T. 8. 598. & T. 10. 944.* Illud est precipuum in hoc Ritu; quod sicut in ingressu Ecclesie aspergimur statim aqua benedicta, ita mundari a Deo tacite petimus, ut majori cum puritate, vel sacrificemus, vel oremus: & præsertim Clerus hoc intendere debet, juxta illud *Isaia 42. Mundamini, qui fecitis vasa Domini.*

8. Prius autem, quam a Clemente, nimirum a SS. Apostolis, & præsertim a S. Mattheo, qui ex *Marsilio Columna* fuit Auctor benedictionis aquæ, hunc Ritum effluxisse certum est desumpto ritu ab Elisæo Propheta 4. *Regum 2.* qui sale sugavit sterilitatem aquæ, unde *Reban. lib. 2. cap. 55.* Aqua a sordibus mundat, Sal putredinem fugat; Aqua nitorem præbet, Sal sinceritatem adhibet; Aqua potum sapientiæ significat, & Sal gustum prudentiæ indicat.

9. Sed quare Sal ante aquam benedicitur? quia benedicenda est aqua cum ejus mixtione. Per sa-

lem intellige amaritudinem poenitentiae, per aquam baptismum, quia ergo præcedere debet cordis compunctio, ideo sal prius benedicitur *Durand. l. 4. c. 4.* Alexander-P. Ritum hunc confirmavit *Decreto de cons. can. aquam disp. 3. VValafrid. c. 19.* testatur cum *Microl. c. 41. 46. & aliis.*

RUBRICA.

10. *Ter mittit Salem in aquam in modum Crucis, dicendo semel:*

GAVANTUS.

Ordo Romanus, ut in virtute Trinitatis fiat benedictio, & mixtio Christi cum populo, aqua multa populi multri: quia Christus sal est, a quo Apostoli sal terræ dicti sunt; miscenda quoque est amaritudo cum poenitentia, & Baptismo, ex *Durand. loc. cit.* ad sanctificationem, quam *Cyprianus Papa* idest, *Episc. citatus a Durand. ibid.* docet esse proprium effectum aquæ benedictæ.

RUBRICA.

11. *Finita Benedictione Sacerdos celebraturus indutus (d) Pluviali coloris Officio-conventionis accedit ad Altare, & (e) ibi ad gradus cum Ministris genuflexus, accipit a Diacono Aspersorium, & primo (f) ter aspergit Altare, deinde se, (g) & erectus Ministros, (h) incipiens Antiphonam, Asperges me, & Chorus prosequitur, Domine hyssopo, &c. ut infra: interim Celebrans (i) aspergit Clerum deinde populum, dicens submissa voce (l) cum Ministris (m) Psalmum Miserere.*

GAVANTUS.

12. Ante Tertiam. *Rup. ad lit. 9. c. 10.* sed post Tertiam *Ord. Rom. in die sancto Pascha*, & indicat *Carem. Episc. lib. 2. c. 31.* ubi præscribitur, quod in fine asperisionis capit Planetam, & facit Sacerdos confessionem, ergo *Alia Tertia*, sit aspersio: sed & ante benedictionem Palmarum seu Candelarum si hæc occurrat in Domin. sit aspersio, ut supra, in propriis locis, dictum est.

(d) *Pluviali.* Hoc est post Amictum, Albam, Cingulum, & Stolam, ut in *præced. Carem.* neque procedit postremus, ut aliqui scripsere; sed medius inter Ministros paratos, *ibid.* nempe, si cum iisdem cincti sit Miſa.

(e) *Ibi ad gradus.* Hoc est in infimo gradu ejus, *Carem. ibid.* & ibidem, ait *Rubr.* genuflexus, ergo etiam genuflectit tempore Paschali, cui Dom. æquiparatur * aspergit autem genuflexus Altare ob majorem reverentiam, & se ipsum item ad indicandam humilitatem; sicut genuflexus etiam sibi ipsi cineres imponit; ut suo loco diximus.

(f) *Ter aspergit Altare.* In medio, versus cornu Evangelii, tum Epistolæ. Altare verso aspergitur

gitur ob reverentiam Sacramenti in eo conficiendi, ut inde arceantur hostes, *Duraud. ubi sup.* & ob memoriam baptismi Christi, a quo vim habet baptismus noster.

13. Quod si in Altari sit exposita Sanctissima Eucharistia, abstinendum est ab asperzione Altaris ratione qua non signatur Altare ad *In principio*, ut dictum in *Feria 5. in Cena Domini*, & hoc expresse habetur in *Ambrosiano Missali proximo edito anno 1618*. Diaconus quoque tunc similiter debet abstinere ab osculis aspersorii, & manuum.

(g) *Et oratus Ministros*. Id est, adhuc genuflexos, primo Diaconum, deinde Subdiaconum.

(h) *Incipiens Antiphonam*. Debet *ex predicto Carem*. incipere Antiphonam ante asperzionem Altaris, eodemque modo intellige Rubricam Missalis, quamvis postponere videatur Antiphonam, convenit etiam, ut dicatur, *Asperges*, futuri temporis ante asperzionem actualem, * neque novum videri debet, quod inchoatur Antiphona genibus flexis, nam idem praescribitur Episc. in principio Synodi in Pontificali Romano, & in qualibet sessione; est autem hac Antiphona de fide baptismi prophetia; nam hyssopus significat humilitatem, & passionem Christi, a qua pendet baptismi virtus, *Rupert. lib. 6. c. 20*.

(i) *Aspergit Clerum*. Aspergens non inclinat caput: at Clerum stare detecto capite, & aspergenti reverenter caput inclinare, *Carem. Episcop. lib. 2. c. 31*. neque tamen asperio singulorum fieri debet, sed plurium simul, tam Clerici, quam populi, & juxta locorum consuetudinem fiat asperio Laicorum. * Canonici singillatim aspergi poterunt ad majorem veherationem, immo & debent, *ex Decreto Sac. Rituum Congr. 20. Decemb. 1601*. quibus & Celebrans aliquam honoris significationem adhibebit ante, & post totam eorum asperzionem, quod ne fiat incongrue a majore Celebrante, statuit Gregor. XIII. 30. Decembr. 1573. *veste Genuense in Praxi Archiepisc. c. 65. Roma edito 1616*. ne in Ecclesiis Hispan. Antistes, vel alia persona principalis aspergat Clerum. In Dominicis ante Missam; sed ejus loco simplex Sacerdos cum Superpelliceo, & Stola, & cum Acolythis tantum.

(l) *Cum Ministris*. Comitantur eum Ministri, Diaconusque elevat a dextris fimbriam Pluvialis, quod si in *predicto Carem*. procedit solus Celebrans, hoc ibi jubetur ob reverentiam Episcopi praesentis, ut coram eo cum minori pompa Celebrans procedat.

(m) *Psalmum*. Id est, totum Psalmum, alternatim cum Ministris.

RUBRICA.

14. *Hac Antiphona predicto modo dicitur ad asperzionem aqua benedicta in Dominicis per totum annum, excepta Dominica de Passione & Dominica Palmarum, in quibus non dicitur (n) Gloria Patri, sed post Psalmum, Miserere, repetitur immediate Antiphona:*

Asperges me: excepto etiam tempore Paschali: scilicet a Dominica Pasche usque ad Pentecosten, quo tempore cantatur Antiphona, (o) Vidi aquam. Dominica vero Trinitatis, resumitur, Asperges.

GAVANTUS.

(n) *Gloria Patri*. Omittitur in diebus, quibus in Missa dici prohibetur, hac enim asperio est quasi initium Missae.

(o) *Vidi aquam*. Habet Ordo Romanus in die Pasche. Antiphonam; *Vidi aquam*, ubi etiam habes eisdem exorcismos salis, & aquae cum Orationibus praedictis: quando nimirum agitur de consecr. Eccles. habentur etiam in *Sacramentario Sancti Gregorii*. Verum hac Antiphona desumpta est ab *Exechiele 47*. & significat fontem sacri baptismatis de templo Corporis Christi, de cujus latere quidem laevo humanitatis, dextro autem divinitatis, exivit sanguis, & aqua baptismalis. *Rupertus loc. cit.*

RUBRICA.

15. *In die sancto Pascha, & Pentecosten, ubi est fons baptismalis, fit asperio cum aqua pridie benedicta in fonte baptismi, & ante infusionem Olei, & Chrismais accepta.*

GAVANTUS.

Hac eadem Ordo Romanus in *capit. Sabb. de consecr. distinct. 4.*

RUBRICA.

16. *Finita Antiphona, supradicto modo Sacerdos, qui asperxit aquam (p) reversus ad Altare stans ante gradus Altaris junctis manibus dicat. V. Ostende, &c. Tempore Paschali, additur, Alleluja.*

GAVANTUS.

Nota, quod in Oratione ultima petitur mitti Angelum de Coelis, nonnisi post purificationem per asperzionem aquae benedictae.

(p) *Reversus ad Altare*. Hoc est ad infimum ejusdem gradum. *Carem. Episc. loc. cit.*

17. Tenent autem Ministri librum ante Celebrantem ibidem, dum dicit Versus, & Orationem; post Orationem, *Exaudi*, deponunt Pluviale, assumitur Manipulus, cum Casula pro Missa. *Carem. ibidem.*

18. Reliquae Orationes, quae sequuntur pro benedictione Agni, Ovarum, Panis, novorum fructuum, rerum comestibilium, candelarum, loci, domus nova, thalami, novae navis, Sacerdotium indemonstrorum, Mapparum, Corporalium, Vasculi Sacramen-

Evangelii, quæ sine unctione fiunt, habentur partim in *Ordin. Roman.* partim in *Pontif.* partim in *Rit. Roman.*

19. Benedictio Agni ad communem mensam fit ex usu Romano, *Microlog. cap. 54.* Panis, a S. Petro ex *Abdia lib. 2. Histor. Apostol. & Oratio* est in *Sacramentario Gregoriano*, ubi etiam habetur Oratio rerum comestibilium. Frugum vero habet originem a Sancto Clem. *Constit. lib. 8. cap. 4.* seu ex *Baronio Anno 383.* a Decreto Eutychiani Papæ.

20. Quæ traditur hoc loco *candelarum benedictio*, ea est, quæ fieri contingit extra diem Purificationis Beatæ Virginis, quod expresse notatur in *Rituale Romano Pauli V.* Item ea loci est, quæ fit extra diem Sabbati Sancti, in quo majori Ritui domorum fit benedictio, & a Parocho, cujus proprius habetur Ritus, in *prædicto Rituali*; nam, ut diximus, in Missali positæ sunt tantum ex benedictiones, quæ citra præjudicium jurium Parochialium a quocumque Sacerdote, & quandocumque fieri possunt.

21. Pro benedictione *Vestium Sacerdotalium* Orationes habentur in *Sacramentario Gregoriano*. Reprehendit *Possevinus de Officio Curati c. 2. n. 30.* eos, & merito, qui assuunt vestem Sacerdotalem non benedictam vesti Sacerdotali benedictæ, & eam dissuunt post Missam, putantes, hoc sufficere vice benedictionis propriæ: quod nullatenus est permittendum. Docet *Dianna tract. 4. de celebr. Miss. resol. 69.* quod paramenta bona fide adhibita ante benedictionem eorundem, non egent amplius benedictione, ex usu eorum sacro, quod est probabile.

22. Quæritur autem, quis benedicere potest has vestes præter Episcopum? Abbates, & alii Regularium Superiores ex privilegio benedicere possunt; non tamen benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum, neque Abbates, ex Decreto Sac. Rituum Congreg. die 24. Augusti 1609. & renovato in favorem Episcopi Spoletani die 30. Septemb. 1628. Neque obstat consuetudo allegata a *Tamburino de jure Abb. tom. 1. disp. 22. quæst. 2. n. 2.* quam abrogavit, & non ob stare declaravit eadem S. Congr. 18. Augusti 1619. nullo modo Sacerdotes simplices benedicere possunt proprias vestes, ex *Navar. conf. 1. de consecr. Eccles.* Neque Protonotarii, ex Decreto S. R. C. 17. Julii 1627.

23. Quæritur postremo: An Episcopi hanc facultatem possint aliis Sacerdotibus delegare? *Tambur. verbo Abbas n. Ugolin. de Episcop. c. 32. n. 5.* negant, & in Praxi Sacra Rituum Congregatio sæpius requisita fuit ab Episcopis insignioribus & S. R. E. Cardinalibus, ejusdemque Sacræ Rituum Congregationis Præfectis, justis de causis apud Ecclesias proprias non residentibus, pro facultate delegandi, & eam pluribus concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas 14. Novembr. 1615. aliquando tempus ad sex menses 24. Martii 1616. & sæpius tandem sine limita-

tione 2. Maji 1619. & deinceps aliis eodem modo. Ratio est, quia de potestate ordinis est hæc benedictio: ea vero non potest ab Episcopo delegari, sicuti potestas jurisdictionis, quæ delegari potest.

24. Hactenus de benedictionibus. In calce Missalis additas invenies Orationes dicendas in Consecratione Episcopi, & in Collatione Ordinum exceptas a Pontificali: at, inquires, cur in Missali positæ sunt? Respondeo, ad majorem commoditatem Consecrantis & consecratorum, ut quisque eas dicere possit statim in suo Missali, in Missæ consecrationis. Prima vero harum Orationum legitur in *Sacramentario S. Gregorii*, nimirum ea, quæ pro Episcopi consecratione dicitur.

Et hic finis totius Missalis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. lit. a -- *Numquam omittitur in Dominica, &c.* Triplex genus Aquæ Benedictæ reperitur, ut optime notat celeberrimus Cardinalis Joannes de Turrecremata in *tract. de Aqua Benedicta*, quem insertum reperio in calce ordinis Missæ pro informatione venerab. Sacerdotum, elucubrati a Joann. Bucardo, & Romæ impressi anno 1559. Triplex, inquam, genus Aquæ benedictæ reperitur, cujus usum Christianæ Religionis Ritus devote amplectitur, & observat. Prima Aqua Benedicta, est, quæ divinis precibus, necnon commixtione Vini, Salis, & Cineris sacrat, & benedicitur in Dedicatione Ecclesiæ, vel Altaris, de qua fit mentio expressa in Pontificali Romano, in quo præscribuntur omnes Ceremoniæ, & Ritus servandi in præfatis Consecrationibus Ecclesiæ, & Altaris. Secunda Aqua Benedicta, est Fontis Baptismalis, de qua sermonem habuimus agentes de Ritibus sacris, qui exercentur in Sabbato Majoris Hebdomadæ. Tertia Aqua Benedicta, est, qua communiter in Ecclesia aspergimur, de qua fit expressa mentio in *cap. 10. Aquam Sale conspersam, de consecr. dist. 3.* De benedicenda hac Aqua qualibet die Dominica præceptum urget adeo rigorosum, ut Gavanti *supra* constanter asseveraverit numquam omitti debere tali die hujusmodi asperersionem, & præcedenter Benedictionem; circa quam obligationem extat apud Bucharum Vormacensem *lib. 2. c. 12.* Canon antiquissimus Concilii Nannetensis, in quo diserte præscribitur, ut -- *Omibus diebus Dominicis unusquisque Presbyter in sua Ecclesia ante Missarum solemnia aquam benedictam faciat in vase nitido, tanto Mystero convenienti, de qua Populus intrans Ecclesiam aspergatur* -- Similia leguntur in Capitularibus Caroli Magni *lib. 5. c. 110.* nimirum: *Ut omnis Presbyter die Dominico cum Psallens circumeat Ecclesiam suam una cum Populo, & aquam benedictam secum ferat &c.* Ex quibus apparet, quod non tantum fieri debet aspergio ex hac aqua, sed etiam nova benedictio, quolibet die Dominico, contra malam consuetudinem nonnullarum Ecclesiarum etiam Cathedralium, in quibus utique fit

fit aspersio, sed ex aqua jam precedentibus diebus benedicta, quod aperte est contra Ritus prescribentem hanc renovationem Aquæ Benedictæ, qualibet hebdomada faciendam, ad evitandam facilem ejus corruptionem, & commixtionem cum sordibus, pura enim difficile remanet Aqua extra suum Fontem exposita per integram hebdomadam. Præterea hæc renovatio Aquæ suum habet Mystrium significando singulis Dominicis memoriam Sacramenti Baptismatis. Quarti *cir.* 3. de Benedict. *simplici dub.* & Baruffaldus de Ordine ad faciendam Aquam Benedictam *cir.* 45. §. 1. n. 13. & seqq. A prædicta tamen regula benedicendi Aquam qualibet Dominica excipiuntur Dominicæ Resurrectionis, & Pentecostes, in quibus non servatur hic Ritus benedicendi Aquam ab illis Ecclesiis, ubi adest Fons Baptismalis, quia, ut adnotavimus supra in nostris Additionibus ad Commemoratia Gavanti in Rubricas Sabbati Sanctioris, aspergitur Clerus, & Populus in prædictis duabus Dominicis cum Aqua pridie Benedicta in Fonte Baptismali ad hunc finem reservata in aliquo vase, qui Ritus clare præscribitur in Missali, ubi sermo habetur de Benedictione Fontis Baptismalis.

Rursus adnotare libet, quod etiam alio die a Dominica benedici possit dicta Aqua, prout expresse habetur in Rituali Romano, nimirum quandoque opus fuerit, etiam infra hebdomadam, quando Aqua in Dominica præcedenti benedicta, jam consumpta, vel putrefacta sit.

II. Rubric. num. 6. — In Sacrificia preparato sale, & aqua benedicenda. (Gr.) Loca præsignata ad faciendam istam aquam benedictam, sunt Ecclesia, vel Sacrificia, ut patet ex Rubrica supra; De facto loca sacra magis conveniunt rei sacræ. Nihilominus extendi potest hæc benedictio etiam ad domos privatas, ita ut hæc aqua ubique locorum benedici possit, tum valide, tum licite, quia non est in superiore ordine rerum sacrarum, cum sapissime contingat aquam istam, licet benedictam, in terram cadere quando illa asperguntur Fideles, nec ulla adhibetur cautela ad impediendum, ne a prætereuntium pedibus teratur. Quarti supra *dub.* 6.

Idem Auctor curiosam promovet quæstionem *dub.* 3. scilicet, utrum unica benedictione possent benedici plures fontes aquarum inter se distantes? Et respondet posse valide, & licite benedici omnes aquarum fontes, qui sunt coram Sacerdote benedicente intra viginti passus; modo idem Minister post Orationes, vel Exorcismos accedat ad singulos quando facienda est mixtio salis cum aqua. Ratio est, quia sufficit præsentia moralis materiæ, quæ benedicatur coram Ministro, quæ præsentia iudicio Prudentium salvatur intra viginti passus, quæ doctrina valeat etiam ad respondendum illi dubio. An res quæcumque benedicende debeant esse præsentibus Ministro, a quo fit benedictio? Circa quæ vide supracitat. Quarti *cir.* 1. de Benedict. in genere *sect.* 2. *dub.* 4. Baruffaldum supra n. 27. usque ad 31.

III. Gavant. n. 8. — Prius autem quam a Christo, (Gr.) Ab Antiquis, & quidem a Gentiliis Ritu ortum suum cognoscit hæc aqua, quæ ideo lustralis dicebatur, quia a Sacerdote purificationis causa aspergebatur supra Victimam, & supra Populum Templi ingredientem, qui ætatis postea ab Ecclesia sanctificatus fuit usque ab ejus exordiis, nam contra nonnullorum opinionem, qui censent Alexandrum I. Summum Pontificem fuisse inventorem hujus aquæ benedictæ, clare Marcellus Columna, ut optime notat Gav. supra in sua Hydrologia *sect.* 2. c. 2. n. 38. demonstrat institutionem prædictæ aquæ tribuendam esse Divo Matthæo Apostolo; verum non potius a Matthæi, quam a cæterorum Apostolorum traditione emanasse hunc Ritus, pie credendum est, quam quidem aquam deinde Alexander I. solemniter præcepit benedici, ait Casalius de veteribus Sacris Christi Ritibus c. 36. idque colligit ex ejusdem Epistola ad omnes Orthodoxos, ubi legitur: Aquam sale conspersam Populi benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur, quod & omnibus Sacerdotibus, (Gr.) Quæ quidem verba sunt prorsus eadem, quæ leguntur in supra allegato c. 10. de Consecrat. *dist.* 3. sed prædictam Alexandri I. Epistolam, quia habet plura ex aliis subsequentiis Sæculorum Conciliis, & Patribus; præsertimque insignem locum ex Idacio, & ex Epistola suppositicia Benedicti I. rejiciunt Petrus de Marca, Christianus Lupus, alique Viri clarissimi, qui pariter non admittunt tamquam genuinas alias duas ejusdem Pontificis Epistolas, quarum una scripta est ad omnes Episcopos, alia vero ad omnes Sacerdotes. Decrevit quidem præfatus Pontifex, ut aqua benedicta in habitaculis hominum asservaretur, sicut tradit Anastasius, sive alius Auctor libri Pontificalis in ejus Vita; quod vas aquæ benedictæ, ab Apostolis traditione derivatum, & ejusdem Alexandri I. Decreto stabilitum probat Bironius ad Annum 132. Qui plura scire desiderat de hujus aquæ benedictæ origine, Ritu, mysteriis, virtute, & effectibus, legat ea, quæ tradunt Casilius *loc. cit.* & nuper Sarnellius Episcopus Vigiliensis in Epist. Ecclesiasticis tom. 4. epistol. 18. Cardinalis Valerius in Thesouro piarum institutionum pag. 237. & 240. Castald. lib. 1. *sect.* 4. cap. 6. n. 4. & lib. 2. *sect.* 2. c. 1. n. 5. Corsetius tract. 1. par. 2. c. 14. & Indico Rationali Sacrorum Mysteriorum v. Aqua; Baruffaldus loco supracit. præsertim vero Quarti de Benedict. *cir.* 3. qui luculenter exponit omnia spectantia ad hanc materiam.

IV. Gavant. n. 9. — Sal ante aquam benedicatur, (Gr.) Baruffaldus *loc. supracitati* n. 21. miratur, quod noster Quarti alioquin diligentissimus; in suo Aureo opusculo adeo luculenter scripserit de Benedictionibus, & præsertim de Benedictione aquæ Lustralis, nollem omnino mentionem facere de salis benedictione, neque in actu Baptismi, neque in actu conficiendæ dictæ Aquæ Lustralis, sed rationabilius dicerem, me in majorem admirationem adduci, quod ipse Baruffaldus non legerit ea,

quæ

quæ tradit citatus Quarti *tit. 3. f. 1. prædixit* 2. ubi expressum sermonem habet de salis benedictione, quæ præmitti debet ad benedictionem aquæ, & ibidem explicat quid significet aqua, & quid sal benedictum; ait enim: Aqua a sordibus mundat, sal putredinem fugat, aqua nitorem præbet, sed adhibet sinceritatem. Aqua fecundat, sal a corruptione præservat. Asperzione igitur Aquæ Lustralis monentur Fideles, ut aqua Lachrymarum, seu compunctionis Animam a sordibus peccatorum mundent, & sale timoris Domini putredinem malitiæ fugent. Perant a Deo aquam gratiarum, qua fecundentur virtutibus, & sale sapientiæ, quo a corruptione præserventur. Hæc omnia, quæ ex Raban. *de Injir. Cleric. lib. 2. c. 55.* desumpsit Quarti, consignat loco citato. Deinde subdit, quod prius benedicatur sal, quam aqua: postea miscetur ad invicem, quia per sal intelligitur amaritudo poenitentiae, per aquam vero gratia sanctificans, & emundans Animam, sive in Baptismo, sive in Sacramento Poenitentiae. Cum ergo poenitentiae, seu cordis contritio debeat præcedere Baptismum, & simpliciter absolutionem Sacerdotis, qua per gratiam fit peccatorum remissio, merito benedictio salis præmittitur benedictioni aquæ. Deinde miscetur sal cum aqua, &c. Hæc Quarti *cito loco*, quæ desumpsit ex Durand. *Antional. lib. 4. cap. 4.* si hæc legisset Baruffaldus apud prædictum Auctorem, sicut multa alia, & legit, & deprompsit, profecto pepercisset suæ admirationi, literis non mandasset Paulum Mariam Quarti nullam mentionem facere de salis benedictione neque in actu Baptismi, neque in actu consuevit Aquæ Lustralis. Igitur benedictio salis, ut notat etiam cit. Baruffaldus, duplex est, una de sale interveniente ad baptismum; altera de sale adhibendo in benedictione aquæ prædictæ, quamvis significationes, & mysteria sint eadem, ut explicant allegati Auctores apud Quarti. Pro utraque benedictione sal debet esse naturalis, albus si fieri potest, siccus, non vero humidus. De prædicta salis benedictione erudite loquitur Claudius de Vert *tom. 2. sup. c. 2.* & Auctor Tract. de Missa Parochiali *c. 5. art. 4. & seqq.*

V. Rub. & Gav. n. 10. — *Ter missas sal in aquam, &c.* Aqua vero in quam benedicendam ter immittitur sal, debet esse naturalis, sive e Fonte, sive e Fluvio, sive e Puteo, sive e Cisterna pluviali, dummodo sit pura, & munda ob dignitatem rei sacræ, ob quam inservire debet, & ne inquinet res, seu personas, super quas projicitur, nec licetum est quidquam extranei liquoris cum ista aqua admisceri, nisi sit in parva quantitate, & ad decentiam dictas liquor congruus, veluti aqua rosacea ob fragrantiam odoris, quia in hac ulla apparet indecentia, & obtinuit tolerantiam in Ecclesia, quæ tolerantia cum sit tacitus consensus, facit, ut Sacramentalia, quæ pendunt ex arbitrio Ecclesiæ, non alterentur. Ex Quarti *sup. dub. 5.* & Baruffald. *sup. a n. 22. usque ad num. 24.*

In prædictam autem aquam ter Sacerdos mittit sal in medio Crucis, quia ter debet fieri signum Crucis cum manu, pugillo sal tenente, unde sequitur, ut ter quoque mixtio, seu immixtio salis fieri debeat ex Baruffald. *sup. n. 40. & seqq.*

VI. Gav. n. 12. in Rub. 11. — *Diffa Tertia fit aspersio, &c.* Non ante Tertiam solemniter cantatam, sed post eam, ut optime adnotat noster Gavant. Sacerdos, qui Missam celebrare debet Conventualem juxta Decreta edita die 27. Nov. 1632. & 16. Novemb. 1649. data vero in nostro Indice *sub n. 268. & 299.* etiam si Celebrans sit prima Dignitas, vel Superior, indutus Pluviali, ut præscribit Rub. superior, coloris Officio convenientis (si commode haberi potest Pluviale, alias sine Casula) & super Albam Stolam in modum Crucis, ut in Missa, aptatam; & etiam si Pluviale non haberet, eam sic in modum Crucis gerere debet, & ita præscribit etiam S. R. C. in suo Decreto edito die 30. Septemb. 1679. & dato in nostro Indice *sub num. 454.* & quidem est solius Episcopi, ut Stola ante pectus pendente super Albam, Manipulus vero numquam, ut præscribit Rub. & alibi nos innuimus, cum Pluviali portatur. Diaconus, & Subdiaconus similiter indui debent Dalmatica, & Tunicella, vel Planetis plicatis juxta temporum diversitatem, sed sine Manipulis. Regulare est enim, ut colligatur ex Cærem. Episc. & ex nostro Gavant. in Rub. pro Benedict. Palmarum, ut illos non accipiant, cum Celebrans eo non utitur, nisi Cantaturi sint Epistolam, vel Evangelium, ut in Benedictione Palmarum. Cum vero Celebrans non induitur Pluviali, sacri Ministri non induuntur Dalmatica, & Tunicella respective, nisi post factam asperionem, quando ipse Celebrans sumit Planetam; & tunc procedunt ad Altare immediate ante ipsum Celebrantem unus post alium ex Brallion *part. 3. c. 1. n. 3.*

Finita Tertia, ut dixi *supra*, Celebrans, & Ministri Sacri induti Paramentis, ut *supra* notatum est, ipsi, & omnes alii nudis capitibus, Crucis, seu Imaginæ principali, quæ est in Sacristia, profundam faciunt reverentiam, & postea Celebrantem salutant, qui etiam eis aliquantulum simplici inclinatione recto Capite respondebit, & statim procedunt ad Altare sequenti ordine, videlicet, primo procedit Minister, seu Acolythus cum vase Aquæ benedictæ, & Aspersorio nudo capite (Thuriferarius enim in diebus Dominicis non gestat Thuribulum, nisi post factam asperionem) super prædictus Acolythus deferens prædictum vas aquæ benedictæ, ipsum tenet sinistra per partem inferiorem aliquantulum elevatum usque ad pectus, mediocriter tamen ab eo remotum; dextera vero Aspersorium inter pollicem, & indicem firmans illud super labrum dicti Vasculi, ex Bauld. *part. 1. c. 16. n. 2.* Tunc sequuntur Ceroferarii cum candelabris accensis, postea Cæremoniarius, & denique Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum anteriores simbras Pluvialis ejus levans

Choro, deinde Altari, ante ipsum ad incipientem Missam. Nicolaus de Bralion *supra* num. 15. Quod præfatus Celebrans non debeat deponere Pluviale, & sumere Planetam in medio ante Altare, confirmatur ex Cæremoniali Episcop. infra citat. novissime a Benedicto PP. XIII. recognito, in quo habetur, quod Celebrans in solito scamno (& non in medio Altari) posito in cornu Epistolæ, deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam: Cæremon. Episcop. lib. 2. cap. 31. §. 3. sicut etiam Bissus *supra* §. 9. contra quosdam, qui contrarium docent, & præsertim contra Turritum *supra* §. Expoliantur, qui putat non esse inconvenienti, quod Celebrans deponat Pluviale, & Planetamumat in medio ante Altare.

Interim Cæremoniarius collocat Missale. asperitum in cornu Epistolæ pro Missa cantanda. Turritus *supra*; & Minister de vase aquæ benedictæ defert Pluviale Celebrantis in Sacristiam cum debitis reverentiis, &c. & reposito Pluviali in loco suo, accipit Thuribulum cum Navicula, cum quibus mox ad Altare redibit, Bauldry *part. 1. c. 16. n. 3. & part. 2. c. 8. n. 11.*

XXI. Ne vero aliquid desiderandum remaneat pro exacta praxi Rituum servandorum in prædicta asperzione aquæ benedictæ, nonnulla lubet hic colligere.

Et primo, quod si adsit Episcopus, qui Missæ assistat, aut alii Prælati in locis suæ Jurisdictionis, aut Cardinalis ubique terrarum, aspersio Altari, solus Celebrans comitatus a Cæremoniario, & Acolytho cum vase aquæ benedictæ pleno remanentibus (Ministris Sacris ad Altare genuflexis) accedit ad Episcopum, cui facta profunda reverentia, & genuflexione a Comitibus suis, Aspersorium osculatum cum debita reverentia, & osculo manus porrigit; ipse vero Episcopus primo seipsum, deinde Sacerdotem Celebrantem, postea Assistentes, & soli Ministros aspergit, & statim eidem Celebranti reddit Aspersorium, qui primo manum Episcopi, deinde illud osculatur, & facta eidem profunda inclinatione, & genuflexione a suis prædictis Ministris, cum eisdem revertitur ad Altare, factisque debitis reverentiis, aspergit Ministros suos Sacros adhuc genuflexos, qui statim surgunt, & postea cum Celebrante procedunt ad aspergendos Canonicos, Beneficiatos, & Clericos ex utraque parte Chori, omnesque alios in Choro permanentes, & Populum; ut supra adnotavimus. Cæremon. Episcop. lib. 2. c. 31. §. 3. & Bauldry *supra* n. 14.

Præcipitur in Cæremoniali Episcoporum, ut solus Celebrans, hoc est sine Ministris Sacris procedat ad ferendum Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo, quod fit ob reverentiam Episcopi præsentis, ut coram eo Celebrans minori cum pompas procedat, Bauldry *supra* n. 15. Quod si adessent alii Prælati, ut *supra*, potest Celebrans illis aquam benedictam dare, non quidem eos aspergendo, sed cum convenienti reverentia, &

osculo Aspersorii ante, & post, præstando illi Aspersorium, ex quo indige digito aquam accipiant, & sibi ipsis in fronte in modum Crucis imponent. Nicolaus de Bralion *supra* part. 3. c. 1. n. 7.

Quod si prædicti Prælati innuant, ut ipse Celebrans, eos aspergat, facta tunc ante, & post profunda inclinatione, eos asperget; quod præcipue fit, quando sunt plures Prælati ejusdem Ordinis, & Dignitatis, Bauldry *supra* num. 15. ita etiam docet Bissus *loc. cit. num. 7.* de Episcopis, & suis Abbatibus, nempe si velint aspergi a Celebrante, tunc Celebrans debeat eis obtemperare.

Si adsit aliquis Princeps supremus non habens Superiorem, aut Principissa in loco suæ jurisdictionis temporalis, ante omnes alios asperguntur a Celebrante eo ordine, quo incensantur; Bauldry *supra* n. 17. & Bissus *supra* §. 14. Solarius vero in PP. Minorum Cæremon. part. 3. cap. 5. n. 7. adstruit, quod si in Presbyterio adesset aliquis Magnus Princeps, aspergatur solus a Celebrante cum debita inclinatione ante, & post, antequam in Choro proficiatur; immo ante ipsos Ministros, quod tamen ego non admitterem. Magistratus vero inferiores, & Domini Minores asperguntur ab eodem Celebrante post Chorum ante populum, cum debita inclinatione.

XXII. Idem Solarius *loc. cit. num. 8.* docet, quod quando Chorus est valde distans ab Altari, quo commodè Celebrans non valet accedere, tunc alter Sacerdos Superpelliceo indutus adsit, qui statim ac Celebrans Ministros asperserit, aspergillo de manu illius cum debitis osculis desumpto in Chorum pergat; & cunctos, ut supra dictum est, aspergat: Celebrans vero, altero aspergillo de manu Diaconi desumpto, aspergat Populum ad Presbyterii aditum confluentem; & hæc omnia mox cit. Solarius desumpsisse fatetur ex Alcozer *tract. 4. gloss. 9. post medium.*

Hæc idem docet Bissus *supra* §. 10. sed magis limitate, dicendo nimirum, quod si celebraturus Missam esset Antistes, vel Prælati, tunc hujusmodi asperisionem fieri debere a simplici Sacerdote induto Superpelliceo, & Stola coloris convenientis, cum uno tantum Acolytho deferente vas aquæ benedictæ, quod colligitur, ait ipse, ex Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. cap. 65. edita Roma Anno 1616. ubi habetur (ut etiam tradit Gavanti *supra* lit. i.) Gregorium XIII. 30. Decembris 1573. decrevisse, ne in Ecclesiis Hispaniarum Antistites, vel aliz personæ privilegiatæ aspergerent Clerum, & Populum Diebus Dominicis, sed id fieret ab alio simplici Sacerdote, & licet id fuerit statutum peculiariter pro Antistibus Hispaniæ, nihilominus bene etiam aliis ob rationis identitatem aptatur — Hæc Bissus, qui tamen putat eum sum raro venturum, & forte numquam, quando maxime est celebraturus Episcopus, cum tunc hujusmodi

iusmodi aspersio omittatur juxta dispositionem Cæremon. Episcop. lib. 2. cap. 31. §. 4. quasi sufficiat ipsius Episcopi benedictio, quam (loco aspersio) Clero, & Populo imperitur procedens ad Altare.

De eodem Ritu aspersiois servando in minoribus Ecclesiis.

XXIII. In minoribus Ecclesiis, in quibus pauci sunt admodum Clerici, & forte solus Parochus, atque adeo non cantatur Missa, sed dicitur tantum Missa Privata Parochialis loco solennis, quæ tamen tenet locum Missæ Conventualis, debet ante prædictam Missam Privatam diebus Dominicis a Celebrante induto Pluviali coloris temporis convenientis, vel saltem Stola super Albam sine Manipulo, ministrante vasculum aquæ benedictæ Acolyho, vel ipso Ministro Missæ Privatæ, fieri aspersio Altaris, ipsiusmet Sacerdotis, & Ministri, postea Cleri (si aderit) ac denique Populi interessentis in Ecclesia. Aspersione completa, Sacerdos ante Altare reversus dicit *Ps.* & Orationem, prout in Missali, quibus recitatis, facta Altari reverentia, terahet se versus cornu Epistolæ, vel redibit ad Sacristiam, ubi deposito Pluviali accipit Manipulum, & Planetam, & reversus ad Altare cum debita reverentia Missam celebrabit. *Custodius in Præf. Cæremoniarum lib. 2. sect. 2. cap. 1. num. 5. Quarti titul. 3. de Benedict. simplic. in par. dubitat. 4. in fine, Baruffaldus supra 3. §. num. 45. & 46. Bauldry supra num. 23. & Consecra tractat. 1. par. 2. capit. 14. num. 7.*

XXIV. Gav. num. 19. -- *Benedictio Agni ad communem Mensam, &c.* De antiquitate hujus Benedictionis constat ex vetustissimo ordine Romano, ubi Ritus præscribitur benedicendi hunc Agnum in Pascha, ut post quadragesimale jejunium (sicut adstruit Durandus in *Ration. Divin. Offic. lib. 6. cap. 86. par. 7.*) sumatur a Fidelibus aliquid de Carnibus Agni benedicti, priusquam aliæ Carnes gustentur, & quidem cum gaudio, & lætitia ob adimplementum Scripturarum, quæ jam promiserat Agnum esse venturum, & sanguine suo humanum genus redempturus. Qui alia scire desiderant spectantia ad prædicti Agni, & aliarum rerum benedictiones, adire poterunt P. Quarti, qui præclarissimum opus edidit Inscriptum de Benedictionibus, ubi *Tit. 3. sect. 3. præfatio 1.* agit de prædicta benedictione in Pascha. Item adire possunt Baruffaldum, qui toto *tit. 17.* tractat pariter de Benedictionibus.

XXV. Gavant. num. 22. -- *Abbates, & alii Regularium Superiores, &c.* Proponit questionem Gavant. utrum Abbates, & alii Regularium Superiores ex privilegio benedicere possint Indumenta Sacerdotalia Ecclesiarum non sibi subditarum, & adjectis Sac. Congr. Decretis edi-

tis die 24. Augusti 1609. & die 30. Septembris 1628. resolvit negative, quibus Decretis addi possunt etiam alia Decreta ab eadem S. R. C. posterius edita, quorum primum editum die 23. Martii 1632. ita statuit -- Abbates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Prælati etiam ex Societate Jesu habentes privilegium benedicendi Vestes Sacras, & Cœmeteria, ac similia, dicto privilegio uti possunt, non nisi in his rebus, in quibus sacra unctio non adhibetur, & pro servitio dumtaxat Monasteriorum, & prioriarum Ecclesiarum -- Quamvis prædictum Decretum non reperiatur in Registris Sac. Conc. saltem sub Prædicti data diei, Mensis, & Anni, nihilominus illud referunt Murgas in *Comment. ad Constit. Apostol.* post Constitutionem quartam §. 2. sub num. 7. Lezana in *Summ. Quæst. Regul. tom. 3. verbo Altare sub num. 3.* & noster Pasqualigus de *Sacrificio nova legis tom. 2. quæst. 803.* Præter mox allegatum Decretum, aliud reperitur profecto Authenticum, editum a S. R. C. & approbatum ab Alexandro VII. die 27. Septembris 1659. in suo Decreto generali, in quo declaratur, & videre est in nostro Indice sub num. 355. Ac statuitur, quod -- Prælati Episcopis Inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, Ecclesiasticam suppellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant -- & num. 356. pariter declaratur, quod -- Pro servitio alienæ Ecclesiæ, exercere non valent benedictiones Campanarum, Calicum, & similiarum, in quibus sacra unctio adhibetur, &c. Recurrentibus deinde Abbatibus Congregationis Cassinensis, & asserendo se obtinuisse prædicta privilegia etiam pro benedicendis Paramentis alienarum Ecclesiarum, S. R. C. habita coram eodem Summo Pontifice Alexandro VII. die 20. Julii 1660. hæc respondit -- Ad §. 19. quod verita est Abbatibus benedictio sacræ suppellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum; asserentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licentiam esse Ecclesiasticam suppellectilem benedicere, S. C. mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinere -- De quo Indulto asserit Eminentissimus Cardinalis de Lambertinis in sine suæ Instructionis Pastoralis: quæ est, sub numer. 20. numquam dictum privilegium exhibitum fuisse; quapropter corruit sententia, quam Pasqualigus *tom. 2. de Sacrific. nova legis quæst. 803.* & Quarti *par. 2. tit. 1. sect. 4. dub. tradunt* asserentes in sui favorem Barbosam, Proxel, Mirandam, Ascanium Tamburinum, & alios; donec enim non constet de prædicto asserto privilegio, quod prætenditur concessum prædictis Abbatibus, & aliis Prælatibus Regularibus, hi debent abstinere a benedictione sacræ suppellectilis spectantis ad alienas Ecclesias.

XXVI. Gavant. num. 23. -- *Et in praxi S. R. C. sapienter requisita fuit, &c.* De eadem praxi, & facul-

facultate ab Episcopis petita, & eisdem concessa, pro subdelegandis aliis Sacerdotibus ad prædictam benedictionem impertiendam, nonnulla tradit in notificatione, seu Instructione mox allegata idem sapientissimus Cardinalis de Lambertinis.

XXVII. Gavanti. *Et hic finis totius Missalis,*

Or.) Ita Deo favente, inherentes præclarissimi Gavanti vestigiis, etiam nos finem imponimus nostris Additionibus, & Observationibus ad Rubricas totius Missalis, & ejusdem Gavanti doctissima Commentaria, cujus Auctoris sequitur quædam Appendix, quam partem V. inscripsit, cui nos hæc alia addimus.

APPEN

APPENDICES

IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS QUINTA.

AD pleniorum Rubricarum tractatum, quibus adhuc videbatur desiderari posse in hisce Commensariis: & primo, circa illam Rubricam de Hora celebrandi ab Aurora usque ad Meridiem, dari debens Tabula ad Auroram dignoscendam, & Meridiem. Deinde circa aliam, ut jejunium a media nocte sacerdos celebret, qua item a media nocte times constituatur. Tercio, optato mollet brevem aliquam, & probatam methodum servanda rite vestiri sacra suppellectilis ad Missam necessaria, seu congruentis, quibus aliquid suppositum, quoque ritus de nitore, & munditia ejusdem sacra suppellectilis: & quidem primis duobus sufficiens ea Tabula quam brevissima, quas olim edidis in Masbomastille peritissimus Theodosius Rubens Privernas: & ne Clero praesto sint, hasim, quas subjecimus, additis quibusdam locorum nominibus, ubi nostri degunt, in quorum gratiam hac Commensaria praecipue scripsimus. Deo reliquis duobus insudavit. S. Carolus Borromeus, qui quique, Alis necessario decerpimus, & utilia ad nostram ordine facilliori describimus.

TABULAE LOCORUM.

PRO USU TABELLARUM SEQUENTIUM.

LOca Italiae sunt in triplici differentia, quibus Theodosius noster quendam sub elevato Polo per gradus 39. alia per gradus 42. alia per gradus 45. Ea vero, quae extra hos gradus dicuntur esse, reduci possunt ad unam ex his Classibus, ad quae nimirum propius accedunt. Itaque

PER GRADUS 39.

Barium.	Colentia.	Sardinia.
Brundisium.	Istria.	Sicilia.
Cecyryz.	Regium Calabriae.	Tarentum, & ejusmodi.

PER GRADUS 42.

Ancona.	Fulgintia. d	Peperina. X	Septempeda. R
Aquila. c	Imola.	Pisa. M	Spoletum. V
Ardinum. p	Lauretum.	Pisa. o	Viterbium.
Corfica.	Lucca.	Ravenna.	Urbium.
Florentia. i	Macerata. L	Regium Etruriam.	Zagarolum. I. & alia.
Foro sempronium. n	Neapolis. a	Roma. GN	

PER GRADUS 45.

Aunetium. f.	Comum.	Nepesina. Q	Taurinum. Z
Aqua. T	Cremona. C	Oppidum. m	Tononum. i
Aquileja.	Derthona. h	Pavia. B	Tridentum
Alta S.	Genoa. g	Parma.	Venetia.
Bononia. OP	Mantua. q	Pavium.	Vercellae. F
Brixia.	Mediolanum. AH	Piacentia. f	Verona.
Casale S. Evasii. E	Modestia. D	Pesceja laus. Y	Viglevatum. b & alia.
Casale majus.	Mons acutus. L	Sagina.	

Litterae Alphabeti indicant ordinem, quo Collectae nostra in Italia fundatae fuerunt, sumpto initio a littera A Sancti Barnabae Mediolani, quod fuit primum.

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA I. PER GRADUS 45.

Principium Crepusculi Matutini. Meridies. Medium Noctis.

M E N S E J A N U A R I O.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	11	59	19	20	7	20
9	11	54	19	17	7	17
15	11	49	19	14	7	14
21	11	40	19	9	7	9
26	11	31	19	4	7	4

M E N S E F E B R U A R I O.

1	11	20	18	58	6	58
7	11	9	18	52	6	52
13	11	56	18	45	6	45
19	11	42	18	38	6	38
25	11	29	18	31	6	31

M E N S E M A R T I O.

3	11	13	18	23	6	23
9	10	57	18	15	6	15
15	10	43	18	8	6	8
21	10	26	18	0	6	0
27	10	9	17	52	5	52

M E N S E A P R I L I.

1	9	54	17	45	5	45
9	9	37	17	37	5	37
15	9	19	17	19	5	19
21	8	3	17	26	5	26
27	8	46	17	15	5	15

M E N S E M A J O.

3	8	26	17	8	5	8
9	8	15	17	2	5	2
15	8	0	16	56	4	56
21	7	47	16	51	4	51
28	7	34	16	46	4	46

M E N S E J U N I O.

3	7	26	16	43	4	43
9	7	17	16	40	4	40
16	7	12	16	38	4	38
22	7	12	16	38	4	38
28	7	12	16	38	4	38

Principium Crepusculi Matutini Meridies Medium Noctis

MENSE JULIO

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	7	17	16	40	4	40
11	7	16	16	43	4	43
17	7	34	16	46	4	46
24	7	47	16	51	4	51
30	8	0	16	56	4	56

MENSE AUGUSTO

5	8	17	17	2	7	17
11	8	19	17	8	7	19
18	8	46	17	15	7	19
24	9	3	17	26	7	26
30	9	19	17	29	7	29

MENSE SEPTEMBRI

5	9	17	17	29	7	29
11	9	14	17	48	7	48
18	10	9	17	52	6	52
24	10	15	17	0	6	0
30	10	43	17	8	6	8

MENSE OCTOBRI

5	10	17	17	11	5	11
11	11	13	17	25	5	25
18	11	29	17	31	5	31
24	12	13	17	38	5	38
30	12	26	17	45	6	45

MENSE NOVEMBRI

5	12	17	17	14	6	14
11	12	11	17	18	6	18
18	12	11	17	24	7	24
24	12	40	17	29	7	29
29	12	41	17	14	7	14

MENSE DECEMBRI

5	12	17	17	17	7	17
11	12	17	17	20	7	20
18	12	17	17	22	7	22
24	12	17	17	22	7	22
29	12	17	17	22	7	22

OTHER MONTHS

5	12	17	17	17	7	17
11	12	17	17	17	7	17
18	12	17	17	17	7	17
24	12	17	17	17	7	17
29	12	17	17	17	7	17

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menfes.

TABELLA II. PER GRADUS 42.

Principium Crepusculi Matutini. Meridies. Medium Noctis.

MENSE JANUARIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	13	14	19	30	7	30
9	13	9	19	27	7	27
15	13	1	19	23	7	23
21	12	51	19	17	7	17
26	12	43	19	11	7	11

MENSE FEBRUARIO.

1	12	29	19	5	7	5
7	12	26	18	58	6	58
13	12	1	18	50	6	50
19	11	46	18	42	6	42
25	11	30	18	34	6	34

MENSE MARTIO.

3	10	15	18	26	6	26
9	10	57	18	17	6	17
15	10	40	18	9	6	9
21	10	22	18	0	6	0
27	10	2	17	52	5	52

MENSE APRILI.

1	9	45	17	45	5	45
7	9	25	17	34	5	34
13	9	7	17	26	5	26
19	8	49	17	18	5	18
25	8	30	17	10	5	10

MENSE MAIO.

3	8	10	17	2	5	2
9	7	53	16	55	4	55
15	7	34	16	49	4	49
21	7	20	16	43	4	43
27	7	4	16	37	4	37

MENSE JUNIO.

3	6	53	16	33	4	33
9	6	44	16	30	4	30
15	6	38	16	28	4	28
21	6	38	16	28	4	28
27	6	38	16	28	4	28

Principles of the Constitution of the United States

THE CONSTITUTION OF THE UNITED STATES

1787	1789	1791	1793	1795	1797	1799	1801	1803	1805	1807	1809	1811	1813	1815	1817	1819	1821	1823	1825	1827	1829	1831	1833	1835	1837	1839	1841	1843	1845	1847	1849	1851	1853	1855	1857	1859	1861	1863	1865	1867	1869	1871	1873	1875	1877	1879	1881	1883	1885	1887	1889	1891	1893	1895	1897	1899	1901	1903	1905	1907	1909	1911	1913	1915	1917	1919	1921	1923	1925	1927	1929	1931	1933	1935	1937	1939	1941	1943	1945	1947	1949	1951	1953	1955	1957	1959	1961	1963	1965	1967	1969	1971	1973	1975	1977	1979	1981	1983	1985	1987	1989	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023	2025	2027	2029	2031	2033	2035	2037	2039	2041	2043	2045	2047	2049	2051	2053	2055	2057	2059	2061	2063	2065	2067	2069	2071	2073	2075	2077	2079	2081	2083	2085	2087	2089	2091	2093	2095	2097	2099	2101	2103	2105	2107	2109	2111	2113	2115	2117	2119	2121	2123	2125	2127	2129	2131	2133	2135	2137	2139	2141	2143	2145	2147	2149	2151	2153	2155	2157	2159	2161	2163	2165	2167	2169	2171	2173	2175	2177	2179	2181	2183	2185	2187	2189	2191	2193	2195	2197	2199	2201	2203	2205	2207	2209	2211	2213	2215	2217	2219	2221	2223	2225	2227	2229	2231	2233	2235	2237	2239	2241	2243	2245	2247	2249	2251	2253	2255	2257	2259	2261	2263	2265	2267	2269	2271	2273	2275	2277	2279	2281	2283	2285	2287	2289	2291	2293	2295	2297	2299	2301	2303	2305	2307	2309	2311	2313	2315	2317	2319	2321	2323	2325	2327	2329	2331	2333	2335	2337	2339	2341	2343	2345	2347	2349	2351	2353	2355	2357	2359	2361	2363	2365	2367	2369	2371	2373	2375	2377	2379	2381	2383	2385	2387	2389	2391	2393	2395	2397	2399	2401	2403	2405	2407	2409	2411	2413	2415	2417	2419	2421	2423	2425	2427	2429	2431	2433	2435	2437	2439	2441	2443	2445	2447	2449	2451	2453	2455	2457	2459	2461	2463	2465	2467	2469	2471	2473	2475	2477	2479	2481	2483	2485	2487	2489	2491	2493	2495	2497	2499	2501	2503	2505	2507	2509	2511	2513	2515	2517	2519	2521	2523	2525	2527	2529	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549	2551	2553	2555	2557	2559	2561	2563	2565	2567	2569	2571	2573	2575	2577	2579	2581	2583	2585	2587	2589	2591	2593	2595	2597	2599	2601	2603	2605	2607	2609	2611	2613	2615	2617	2619	2621	2623	2625	2627	2629	2631	2633	2635	2637	2639	2641	2643	2645	2647	2649	2651	2653	2655	2657	2659	2661	2663	2665	2667	2669	2671	2673	2675	2677	2679	2681	2683	2685	2687	2689	2691	2693	2695	2697	2699	2701	2703	2705	2707	2709	2711	2713	2715	2717	2719	2721	2723	2725	2727	2729	2731	2733	2735	2737	2739	2741	2743	2745	2747	2749	2751	2753	2755	2757	2759	2761	2763	2765	2767	2769	2771	2773	2775	2777	2779	2781	2783	2785	2787	2789	2791	2793	2795	2797	2799	2801	2803	2805	2807	2809	2811	2813	2815	2817	2819	2821	2823	2825	2827	2829	2831	2833	2835	2837	2839	2841	2843	2845	2847	2849	2851	2853	2855	2857	2859	2861	2863	2865	2867	2869	2871	2873	2875	2877	2879	2881	2883	2885	2887	2889	2891	2893	2895	2897	2899	2901	2903	2905	2907	2909	2911	2913	2915	2917	2919	2921	2923	2925	2927	2929	2931	2933	2935	2937	2939	2941	2943	2945	2947	2949	2951	2953	2955	2957	2959	2961	2963	2965	2967	2969	2971	2973	2975	2977	2979	2981	2983	2985	2987	2989	2991	2993	2995	2997	2999	3001	3003	3005	3007	3009	3011	3013	3015	3017	3019	3021	3023	3025	3027	3029	3031	3033	3035	3037	3039	3041	3043	3045	3047	3049	3051	3053	3055	3057	3059	3061	3063	3065	3067	3069	3071	3073	3075	3077	3079	3081	3083	3085	3087	3089	3091	3093	3095	3097	3099	3101	3103	3105	3107	3109	3111	3113	3115	3117	3119	3121	3123	3125	3127	3129	3131	3133	3135	3137	3139	3141	3143	3145	3147	3149	3151	3153	3155	3157	3159	3161	3163	3165	3167	3169	3171	3173	3175	3177	3179	3181	3183	3185	3187	3189	3191	3193	3195	3197	3199	3201	3203	3205	3207	3209	3211	3213	3215	3217	3219	3221	3223	3225	3227	3229	3231	3233	3235	3237	3239	3241	3243	3245	3247	3249	3251	3253	3255	3257	3259	3261	3263	3265	3267	3269	3271	3273	3275	3277	3279	3281	3283	3285	3287	3289	3291	3293	3295	3297	3299	3301	3303	3305	3307	3309	3311	3313	3315	3317	3319	3321	3323	3325	3327	3329	3331	3333	3335	3337	3339	3341	3343	3345	3347	3349	3351	3353	3355	3357	3359	3361	3363	3365	3367	3369	3371	3373	3375	3377	3379	3381	3383	3385	3387	3389	3391	3393	3395	3397	3399	3401	3403	3405	3407	3409	3411	3413	3415	3417	3419	3421	3423	3425	3427	3429	3431	3433	3435	3437	3439	3441	3443	3445	3447	3449	3451	3453	3455	3457	3459	3461	3463	3465	3467	3469	3471	3473	3475	3477	3479	3481	3483	3485	3487	3489	3491	3493	3495	3497	3499	3501	3503	3505	3507	3509	3511	3513	3515	3517	3519	3521	3523	3525	3527	3529	3531	3533	3535	3537	3539	3541	3543	3545	3547	3549	3551	3553	3555	3557	3559	3561	3563	3565	3567	3569	3571	3573	3575	3577	3579	3581	3583	3585	3587	3589	3591	3593	3595	3597	3599	3601	3603	3605	3607	3609	3611	3613	3615	3617	3619	3621	3623	3625	3627	3629	3631	3633	3635	3637	3639	3641	3643	3645	3647	3649	3651	3653	3655	3657	3659	3661	3663	3665	3667	3669	3671	3673	3675	3677	3679	3681	3683	3685	3687	3689	3691	3693	3695	3697	3699	3701	3703	3705	3707	3709	3711	3713	3715	3717	3719	3721	3723	3725	3727	3729	3731	3733	3735	3737	3739	3741	3743	3745	3747	3749	3751	3753	3755	3757	3759	3761	3763	3765	3767	3769	3771	3773	3775	3777	3779	3781	3783	3785	3787	3789	3791	3793	3795	3797	3799	3801	3803	3805	3807	3809	3811	3813	3815	3817	3819	3821	3823	3825	3827	3829	3831	3833	3835	3837	3839	3841	3843	3845	3847	3849	3851	3853	3855	3857	3859	3861	3863	3865	3867	3869	3871	3873	3875	3877	3879	3881	3883	3885	3887	3889	3891	3893	3895	3897	3899	3901	3903	3905	3907	3909	3911	3913	3915	3917	3919	3921	3923	3925	3927	3929	3931	3933	3935	3937	3939	3941	3943	3945	3947	3949	3951	3953	3955	3957	3959	3961	3963	3965	3967	3969	3971	3973	3975	3977	3979	3981	3983	3985	3987	3989	3991	3993	3995	3997	3999	4001	4003	4005	4007	4009	4011	4013	4015	4017	4019	4021	4023	4025	4027	4029	4031	4033	4035	4037	4039	4041	4043	4045	4047	4049	4051	4053	4055	4057	4059	4061	4063	4065	4067	4069	4071	4073	4075	4077	4079	4081	4083	4085	4087	4089	4091	4093	4095	4097	4099	4101	4103	4105	4107	4109	4111	4113	4115	4117	4119	4121	4123	4125	4127	4129	4131	4133	4135	4137	4139	4141	4143	4145	4147	4149	4151	4153	4155	4157	4159	4161	4163	4165	4167	4169	4171	4173	4175	4177	4179	4181	4183	4185	4187	4189	4191	4193	4195	4197	4199	4201	4203	4205	4207	4209	4211	4213	4215	4217	4219	4221	4223	4225	4227	4229	4231	4233	4235	4237	4239	4241	4243	4245	4247	4249	4251	4253	4255	4257	4259	4261	4263	4265	4267	4269	4271	4273	4275	4277	4279	4281	4283	4285	4287	4289	4291	4293	4295	4297	4299	4301	4303	4305	4307	4309	4311	4313	4315	4317	4319	4321	4323	4325	4327	4329	4331	4333	4335	4337	4339	4341	4343	4345	4347	4349	4351	4353	4355	4357	4359	4361	4363	4365	4367	4369	4371	4373	4375	4377	4379	4381	4383	4385	4387	4389	4391	4393	4395	4397	4399	4401	4403	4405	4407	4409	4411	4413	4415	4417	4419	4421	4423	4425	4427	4429	4431	4433	4435	4437	4439	4441	4443	4445	4447	4449	4451	4453	4455	4457	4459	4461	4463	4465	4467	4469	4471	4473	4475	4477	4479	4481	4483	4485	4487	4489	4491	4493	4495	4497	4499	4501	4503	4505	4507	4509	4511	45
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	----

Tabella Augusti, Meridies, et Medium Noctis, per singulos dies.

TABELLA IH. FER. GRADUS 45.

Principium Crepusculi Matutini. Meridies. Medium Noctis.

MENSE JANUARIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	13	28	19	40	7	20
4	13	29	20	39	7	21
5	13	30	21	38	7	22
6	13	31	22	37	7	23
7	13	32	23	36	7	24

MENSE FEBRUARIO.

3	12	38	19	11	7	12
4	12	39	20	10	7	13
5	12	40	21	9	7	14
6	12	41	22	8	7	15
7	12	42	23	7	7	16

MENSE MARTIO.

3	11	16	19	19	6	29
4	11	17	20	18	6	30
5	11	18	21	17	6	31
6	11	19	22	16	6	32
7	11	20	23	15	6	33

MENSE APRILI.

3	9	31	17	41	5	41
4	9	32	18	40	5	42
5	9	33	19	39	5	43
6	9	34	20	38	5	44
7	9	35	21	37	5	45

MENSE MAIO.

3	7	49	16	56	4	56
4	7	50	17	55	4	57
5	7	51	18	54	4	58
6	7	52	19	53	4	59
7	7	53	20	52	4	60

MENSE JUNIO.

3	6	57	16	23	4	23
4	6	58	17	20	4	20
5	6	59	18	18	4	18
6	6	60	19	17	4	17
7	6	61	20	16	4	16

Principium. Crepusculi. Matutini. Meridies. Medium Noctis.

M E N S E J U L I O.

Dies.	Hora.	Min.	Hora.	Min.	Hora.	Min.
5.	6	5	16	20	4	20
11.	6	15	16	33	4	23
17.	6	31	16	28	4	28
24.	6	49	16	34	4	34
30.	7	6	16	40	4	40

M E N S E A U G U S T O.

5.	7	28	16	84	4	48
11.	7	49	16	56	4	56
18.	8	9	17	4	5	4
24.	8	31	17	13	5	13
30.	8	52	17	22	5	22

M E N S E S E P T E M B R I.

5.	9	13	17	31	5	31
11.	9	35	17	41	5	41
18.	9	55	17	50	5	50
24.	20	16	18	0	6	0
30.	10	37	18	10	6	10

M E N S E O C T O B R I.

6.	10	56	18	19	6	19
12.	11	13	18	29	6	29
18.	11	33	18	38	6	38
24.	11	51	18	47	6	47
30.	12	8	18	56	6	56

M E N S E N O V E M B R I.

5.	12	23	19	4	7	4
11.	12	38	19	12	7	12
17.	12	52	19	20	7	20
23.	13	3	19	26	7	26
29.	13	14	19	32	7	32

M E N S E D E C E M B R I.

5.	13	23	19	37	7	37
11.	13	28	19	40	7	40
17.	13	32	19	42	7	42
23.	13	33	19	43	7	43
29.	13	32	19	42	7	42

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Editæ fuerunt in anterioribus impressionibus hujus operis Tabulæ supra positæ Theodosii Rubei ad dignoscendum tempora Auroræ, Meridiei, & mediæ Noctis per singulos menses, qui cum eas ad normam Horologii solaris confecisset, monitum dedit utentibus detrahendâ ab illis quorundam temporis, quandoque per quadrantem, quandoque per dimidium horæ (juxta suum sensum, & temporum varietatem) ut ad methodum Horologii Rotalis, seu Campanæ Italici reducerentur, eo quod istud tardius, quam solare suas horas indicet. Verum quia non omnes omnia advertunt, & multos laborem piger in monitis opere exequendis, seu non bene callent quomodo talis reductio sit faciendâ, evenire potest magna æquivocatio, atque erroris occasio, ut pro vero momento temporis, etiam juxta Horologii Italici stylum, quoad Auroram, Meridiem, & mediam Noctem, illud, quod in Tabulis adnotatur, existimetur: Hinc maximum oriretur inconveniens in Sacrorum Rituum præceptis adimplendis quoad horam celebrandi, & signanter in jejuniis naturalis observantia, in quo potiori rigore, quam Ecclesiastici, punctum mediæ Noctis, attendi debet. Ut autem his malis occurratur, & facilius commoditas Ecclesiasticis præbeatur, judicatum probe fuit Tabulas supra positas Theodosii reducere ad calculum Horologii Rotalis, seu Campanæ Italici, atque eas jam reductas in præsentî editione imprimere.

Hujusmodi autem reductio de rigore Astronomiz fieri debuisset per Crepusculi luminosi subtractionem ab horis solaribus, quod modo augeatur, modo minuitur juxta temporum varietatem, ita tamen ut in solstitio æstivo ad tres quadrantes, & ultra perducatur, prout recentiores, & peritiores Mathematici in suis observationibus, agnoverunt, & signanter peritissimus vir, & insignis Accademicus *Pyrrhus Maria Gabrielli* in suo erudito opere, *Senis impresso de Anno 1705*, Italice conscripto cum titulo -- *L^e Heliometro*, ovvero la Meridiana Saneſe -- ubi variâ in locis, præsertim Cap. 7. & Cap. 12. in explicatione Tabulæ X. ab ipso de Crepusculo constructæ ad elevationem Poli gra. 43. observat pro Crepusculo luminoso intelligi illud spatium temporis, quod interest inter solis occasum, & horam 24. Italicam Campanæ, esseque tertiam partem totius Crepusculi Vespertini, quod spatium falso a multis supponitur esse semper minorum 30. seu medietatis horæ, cum revera non sit semper idem, seu augeatur proportionaliter juxta temporum vices per alia 15. minuta, & ultra, præsertim circa Tropicum Cancrî.

Hjæ tamen non obstantibus: cum communis opinio Itatorum sit procedendi semper cum differentia medietatis horæ, seu minorum 30. inter Horologiorum Solare, & Campanæ, itaut

istud moderentur cum subtractione medietatis horæ a Solarî; Maxime quia juxta talem normam, processerunt quamplures Mathematici, qui Tabulas supputarunt ad costruenda Horologia Solaria Italica ad tramites Horologii Rotalis, seu Campanæ, prout modernis temporibus fecit eruditus vir *Dominicus Luchini* in libro, quod Romæ edit de Anno 1730. cum Titulo -- *Trattenimenti Matematici* -- Visum ergo fuit procedere cum communi praxi in reducendis Tabulis Theodosianis ad normam Horologii Rotalis Italici, & abjectâ varietate Crepusculi luminosi, quod potius implicationem, & errorem ingereret, firmiter statuere, ut moris est, horam 24. Italicam Campanæ, post dimidium horæ, seu lapsum minorum 30. ab occasu Solis. Cum quo fundamentalî principio supputavimus sequentes Tabulas, ut verum punctum Auroræ, Meridiei, & mediæ Noctis indicetur, ut promptior, atque facilius eorum usus habeatur.

Superest hæc advertendum; quod cum in Tabulis non omnes dies Mensium sint adnotati, & cupiat aliquis pro diebus non descriptis tam Horam, quam minuta scrupulose inquirere, utatur præsentî Regula: Subtrahat numerum minorem a majore duorum dierum, quo claudunt diem perquisitum; quod remanet dividat in partes proportionales, applicandas diebus intermediis, & quod uni, vel pluribus diebus competit, hoc addat numero minori si progressio Tabulæ tendat in augmentum; subtrahat vero a numero majore, si progressio tendat in decrementum. Sit exemplum pro inveniendâ Hora meridiana diei 13. Septembris ad Poli latitudinem, gra. 42.

Hora: min.

Numerus major die 18. Septembris	
in meridie	17: 21.
Numerus minor die 11. d. subtrahendus..	17: 13.

Remanent

0: 8.

Hoc residuum applicatum-proportionaliter quinque diebus intermediis; competit

mi. 1. $\frac{1}{5}$ circiter cuilibet diei, & sic $\frac{1}{5}$

0: 3.

diei 13. competent m. 3. addenda numero minori, quia progressio tendit in augmentum. Unde tempus Meridiei erit.

17: 16.

Aliud exemplum pro Crepusculo Matutino, seu Aurora diei 24. Martii Poli gradus 42.

Hora: min.

Numerus major 21. Martii in Aurora	9: 12.
Numerus minus 27. Martii in Aurora, subtrahendus	9: 32.

Remanent

0: 20.

Hæc

Hæc 30. minuta residualia, divisa
 min. 4. cunctis diei, & sic diei 24.
 competent min. 12. quæ detrahenda
 videntur a numero majore, quia
 progressio Tabulæ tendit in decre-
 mentum; Unde Aurora 24. Mart. erit
 Desiderantur in sequentibus Tabulis pro op-
 portunitate nostri Operis illæ, quæ demonstrent
 Tempus recitationis Matutini, cum juxta senten-
 tiam Gavanti, & Auditorum ab ipso rectorum in
 in Sect. 1. cap. 5. tit. 6. num. 6. tom. 2. Matuti-
 num, & Laudes possint esse juxta causam recitationis
 Vesperis præcedentis diei: Accedente præsertim
 consuetudine universæ Ecclesiæ; Nunc nos ad
 re erit in defectum harum Tabularum præscribere
 faciliorem methodum ad inveniendum hujusmodi
 tempus, quod est medietas Arcus semidivini, seu
 tunc residualis ex quatuor partibus totius diei
 artificialis, quando sol propinquus est ad occi-
 dum, quam ad meridiem, prout censet P. Clau-

dius Jacretz in sua Theologia morali, & Audito-
 res ad hunc modum. 4. n. 1314. Et desinitur eam
 ex Tabulis, quæ quotannis imprimuntur Romæ
 in Ordine divini Officii, Fiet autem ut sequitur.
 Tempus meridiei pro die quæsitæ subtrahatur
 ab horis 24. Residuum dividatur: medietas resi-
 dualis addatur Tempori meridiei: Summa quæ
 provenit indicabit Tempus recitationis Matutini.
 Sit exemplum pro die 3. Martii ad elevationem
 Poli gradus 43. Hora: 24.

Tempus Meridiei 3. Martii, subtrahen-
 dum ab horis 24.

Residuum

Dividitur per medietatem

Hæc medietas horis meridia-
 nis, & resultabit Tempus
 Matutini.

17: 56

64 4

32 2

10: 58

Tabulæ

Tabella Astronomica, Meridies, et Medium Noctis, per singulos dies.

TABELLA IN PER GRADUS 45.

Principium Crepusculi Matutini. Meridies. Medium Noctis.

MENSE JANUARIO.

Dies	Hora	Min.	Sec.	Min.	Hora	Min.
1	13	18	19	40	7	10
2	13	19	20	39	7	11
3	13	20	21	38	7	12
4	13	21	22	37	7	13
5	13	22	23	36	7	14
6	13	23	24	35	7	15

MENSE FEBRUARIO.

1	13	24	25	34	7	16
2	13	25	26	33	7	17
3	13	26	27	32	7	18
4	13	27	28	31	7	19
5	13	28	29	30	7	20
6	13	29	30	29	7	21

MENSE MARTIO.

1	13	30	31	28	7	22
2	13	31	32	27	7	23
3	13	32	33	26	7	24
4	13	33	34	25	7	25
5	13	34	35	24	7	26
6	13	35	36	23	7	27

MENSE APRILI.

1	13	36	37	22	7	28
2	13	37	38	21	7	29
3	13	38	39	20	7	30
4	13	39	40	19	7	31
5	13	40	41	18	7	32
6	13	41	42	17	7	33

MENSE MAIO.

1	13	42	43	16	7	34
2	13	43	44	15	7	35
3	13	44	45	14	7	36
4	13	45	46	13	7	37
5	13	46	47	12	7	38
6	13	47	48	11	7	39

MENSE JUNIO.

1	13	48	49	10	7	40
2	13	49	50	9	7	41
3	13	50	51	8	7	42
4	13	51	52	7	7	43
5	13	52	53	6	7	44
6	13	53	54	5	7	45

Principium. Crepusculi. Matutini. Meridies. Medium Noctis.

M E N S E J U L I O.

Dies.	Hora.	Min.	Hora.	Min.	Hora.	Min.
5.	6	5	16	20	4	20
11.	6	15	16	33	4	23
17.	6	31	16	28	4	28
24.	6	49	16	34	4	34
30.	7	6	16	40	4	40

M E N S E A U G U S T O.

5.	7	28	16	84	4	48
11.	7	49	16	56	4	56
18.	8	9	17	4	5	4
24.	8	31	17	13	5	13
30.	8	52	17	22	5	22

M E N S E S E P T E M B R I.

5.	9	13	17	31	5	31
11.	9	35	17	41	5	41
18.	9	55	17	50	5	50
24.	10	16	18	0	6	0
30.	10	37	18	10	6	10

M E N S E O C T O B R I.

6	10	56	18	19	6	19
12	11	13	18	29	6	29
18	11	33	18	38	6	38
24	11	51	18	47	6	47
30	12	8	18	56	6	56

M E N S E N O V E M B R I.

5	12	23	19	4	7	4
11	12	38	19	12	7	12
17	12	52	19	20	7	20
23	13	3	19	26	7	26
29	13	14	19	32	7	32

M E N S E D E C E M B R I.

5	13	23	19	37	7	37
11	13	28	19	40	7	40
17	13	32	19	42	7	42
22	13	33	19	43	7	43
28	13	32	19	42	7	42

Tabella Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA PER GRADUS 39.

Juxta Horologium Rotale, seu Campanæ Italicæ..

Principium Crepusculi Matutini. Meridies. Medium Noctis..

MENSE JANUARIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	12	29	25	50	6	50
9	12	34	25	49	6	47
15	12	39	25	44	6	44
21	12	40	25	39	6	40
26	12	1	25	34	6	34

MENSE FEBRUARIO.

1	11	50	18	18	6	28
7	11	39	18	12	6	25
13	10	39	18	15	6	25
19	11	22	18	8	6	8
26	10	59	18	1	6	1

MENSE MARTIO.

3	10	48	18	48	5	53
9	10	37	18	41	5	45
15	10	25	18	33	5	38
21	9	14	18	26	4	30
27	9	39	17	22	5	22

MENSE APRILIO.

2	9	24	15	15	5	15
9	9	7	15	7	5	7
15	8	47	15	69	4	59
21	8	37	15	52	4	50
27	8	16	15	45	4	40

MENSE MAJO.

3	7	59	16	38	4	38
9	7	45	16	32	4	32
15	7	30	16	26	4	26
21	7	17	16	21	4	21
27	7	4	16	16	4	16

MENSE JUNIO.

3	6	56	16	13	4	13
9	6	47	16	10	4	10
15	6	44	16	8	4	8
21	6	42	16	8	4	8
27	6	42	16	8	4	8

Principale Copia del Meridiano Medium N

M E N S E J U L I O.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	24	6	4	0	
11	6	23	6	3	4	3
17	6	24	6	7	4	7
23	6	24	6	43	4	
30	7	14	6	19	4	

M E N S E A U G U S T O.						
5	7	13	6	25	4	27
11	7	40	6	32	4	
17	8	0	6	40	4	
23	8	19	6	48	4	
30	8	37	6	56	4	

M E N S E S E P T E M B R I.						
5	9	55	6	57	5	4
11	9	55	6	53	5	13
17	9	52	6	51	5	21
23	9	52	6	50	5	26
30	9	50	6	39	5	29

M E N S E O C T O B R I.						
5	10	27	6	47	5	47
11	10	45	6	56	5	56
17	11	0	6	4	6	4
23	11	16	6	12	6	12
30	11	31	6	20	6	20

M E N S E N O V E M B R I.						
5	11	44	6	38	6	28
11	11	59	6	35	6	35
17	12	12	6	40	6	41
23	12	21	6	47	6	47
30	12	32	6	53	6	53

M E N S E D E C E M B R I.						
5	12	44	6	57	6	57
11	12	44	6	5	7	5
17	12	48	6	8	7	8
23	12	48	6	8	7	8
30	12	48	6	8	7	8

M E N S E J A N U A R I.						
5	1	10	6	10	7	10
11	1	10	6	10	7	10
17	1	10	6	10	7	10
23	1	10	6	10	7	10
30	1	10	6	10	7	10

Tabella Antioris, Meridiana Media Noctis, per Angulos Meridianos.

TABELLA PER GRADUS

Juxta Horologium Romanum, seu Caspense Italicum.

Principium Caspuli Matutini. Meridies. Medium Noctis.

MENSE JANUARIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
1	12	44	12	0	7	0
2	12	39	12	57	6	57
3	12	32	12	53	6	53
4	12	21	12	47	6	47
5	12	12	12	41	6	41

MENSE FEBRUARIO.

1	11	59	11	0	6	59
2	11	48	11	0	6	48
3	11	31	11	0	6	31
4	11	16	11	0	6	16
5	11	0	11	0	6	0

MENSE MARTIO.

1	10	45	10	0	5	45
2	10	37	10	0	5	37
3	10	20	10	0	5	20
4	9	52	9	0	5	52
5	9	32	9	0	5	32

MENSE APRILI.

1	9	25	9	0	4	25
2	8	55	8	0	4	55
3	8	37	8	0	4	37
4	8	19	8	0	4	19
5	8	0	8	0	4	0

MENSE MAIO.

1	7	40	7	0	3	40
2	7	23	7	0	3	23
3	7	0	7	0	3	0
4	6	50	6	0	3	50
5	6	34	6	0	3	34

MENSE JUNIO.

1	6	23	6	0	3	23
2	6	0	6	0	3	0
3	6	0	6	0	3	0
4	6	0	6	0	3	0
5	6	0	6	0	3	0

M. N.

Principia Corporum Meridiana. Meridies. Medium Noctis.

CLAVENSIS JULIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	34	12	0	4	0
11	6	33	12	3	4	3
17	6	34	12	7	4	7
23	6	35	12	11	4	11
29	7	14	12	19	4	19

MENSE AUGUSTO.

5	6	33	12	25	4	25
11	7	40	12	32	4	32
17	8	0	12	40	4	40
23	8	19	12	48	4	48
29	8	37	12	56	4	56

MENSE SEPTEMBRI.

5	9	55	12	27	5	27
11	9	35	12	23	5	23
17	9	32	12	21	5	21
23	9	12	12	30	5	30
29	9	10	12	39	5	39

MENSE OCTOBRI.

5	10	27	12	47	5	47
11	10	45	12	56	5	56
17	11	0	12	4	6	4
23	11	26	12	12	6	12
29	11	31	12	20	6	20

MENSE NOVEMBRI.

5	12	24	12	28	6	28
11	12	39	12	37	6	37
17	12	12	12	45	6	45
23	12	31	12	47	6	47
29	12	32	12	53	6	53

MENSE DECEMBRI.

5	12	39	12	37	6	37
11	12	44	12	0	7	0
17	12	48	12	0	7	0
23	12	48	12	0	7	0
29	12	48	12	0	7	0

CONTINUUM.

5	12	50	12	1	7	1
11	12	50	12	1	7	1
17	12	50	12	1	7	1
23	12	50	12	1	7	1
29	12	50	12	1	7	1

De mensuris propriis Sacrae Supellectilis,
ad Missam congruentioribus.

G A V A N T U S.

Amus hoc loco formas, & modulos efformandas cujusque Sacrae Supellectilis in ordine ad Missam, sive solemnem, sive privatam, Medietatem Ecclesiae, praesertim ex lib. 1. & 2. instruct. Fabricae, & Supellectilis Ecclesiasticae praeparationum in Concilio Provinciali Mediol. III. a Sancta Sede Apostolica confirmato, & laudato, in quibus singillatim tradendis ordo placuit Alphabeticus, ut cujusque rei formam statim invenias.

Abacus, seu *Credentia*, sit e tabulis populeis, abiegnisve, longe patens circa cubitos tres, per Ecclesiae magnitudine, Chorive, seu Presbyterii ratione; late cubitis duobus; atque item extruatur, ut non ultra duos cubitos, & uncias duodecim eleveetur a terra.

Acerra, sive *Nauicula* incensi, ex argento, vel auricalco, cum cochleari ejusdem materiae, fieri debet, ita capax, ut capiat quantitatem thuris ultra quam sit necessarium in Missa.

Alba e tela lineae sit, longe producta cubitos quatuor, late sexdecim, ac paulo amplius circumquaque pateat, manicas habeat longitudine sesquicubitali, hoc est cubito cum dimidio, latitudine ab humeris pene cubitali, quae usque ad manus sensim angustius ducantur, in summa veste, & in extremis manicis, aliquid dumtaxat sit acu paululum, ac tenuiter elaboratum, nimis enim labor in his ornandis vanitatem sapit, & levitatem.

Altare Majus, eo loco constitui deberet, ut ab ipsius Altaris gradu infimo (tres autem gradus esse debent) usque ad Cancellos spatium saltem intersit cubitorum octo, vel ad minimum quatuor in Ecclesiis non Collegiatis; sit autem a facie belli solo altitudine cubitorum duorum, & unciarum octo, & ad summum decem; longitudine cubitorum quinque, ac plurius pro Ecclesiae magnitudine; altitudine vero cubitorum saltem duorum, & unciarum duodecim; tres autem inter gradus praelata lignea numeretur, quae a fronte Altaris cubitos duos producta, uncias sexdecim late pateat; altitudo vero singulorum graduum sit uncis octo.

Altare Minus eleveetur cubitis duobus, & uncis octo, longe pateat cubitis quatuor, & dimidio; nec minus, quatuor saltem cubitis, latum sit cubitis duobus; scabellum e tabulis ligneis, latitudine cubitorum duorum, altitudine unciarum octo, sed & longius pateat, quam Altare, non cubito longius, sed uncis circiter sexdecim. Nullum foramen, neque fenestella ibi sit, ubi quidquam asservari, recondi possit.

Amictus e tenui tela sit, longitudine cubitorum circiter duorum, latitudine autem sesquicubitali, in duobus ejus angulis anterioribus assuuntur funiculi commode longi, ut revocari ante pectus queant, & cum iis fieri nodus possit, in medio Crux ac pingatur, unciarum duarum, longe ab

extremitate digitis duobus ex parte superiori, extremitates illius, praeterea ex ea parte, quae collum ambit, aliquo modesto opera ornari possunt.

Ara, ex lapide longe pateat uncias viginti, late sexdecim praeter capsae dimensionem, cui inserta est, quae capsae e nucem omnino tabula sit, crassitudine unciarum circiter duarum, aut plurium pro lapidis crassitudine, non distet a fronte Altaris spatium longius unciarum octo, ita vero inserta sit, ut e mensa Altaris superficie paululum extet, quo Sacerdotis celebrantis tactu dignosci possit; tela denique cerata tegatur, claviculis praedictae capsae confixa.

Bursa Corporalis a fronte sit Cruce, vel alia Sacra Imagine in medio intexta: a tergo etiam ex eadem materia, & colore; intrinsecus autem sub serico, aut tela candida circumvestiatur; late vero undique pateat circiter dimidio cubito, vel paulo amplius, & forma quadrata.

Calix ita efformetur, ut Cuppa aliquantulum infundo sit angusta, sensim usque ad summum latius latius sit, tabum nullo modo reflectatur, nodus ita ornatus, ut dum Calix capitur, non incommode capiatur, praesertim, quando indices, & pollices disjungi non possunt, minore ne sit totus Calix, amplitudine in orbem ducta, unciarum quatuordecim, altitudine duodecim.

Candelabra basim habeant vel rotundam, vel potius triangulaem, & Crucis basi conformem; quae ab Acolythis portantur, minora sint, quam ea, quae in Altari collocantur.

Cingulum ex candido lino, vel cannabe tenui conficiatur, longitudine cubitorum circiter septem, capita ejusdem globulis ejusdem materiae inferantur, filamentorum manipulis appendis, quos floccos dicunt. Non prohibetur e serico juxta varios colores paramentorum, more moderno, sed illud est antiquioris usus, & mysticae causae congruentius, de qua supra part. 11. tit. 1. lit. g.

Non placeat ea forma Cinguli (ut pro veritate loquar,) quae Cingulo ipsi, ut hinc inde pendeant flocci a lateribus Sacerdotis duas addit lineas, quibus reipsa cingitur Alba, est enim ejusdem omnino formae cum Saccinctorio Papali, quod adhibetur (addito manipulo) ad cingendum Albam Papae, & non nisi in ejusdem Missa Papali: ergo non debet esse communis haec forma cui-cumque Celebranti.

Conopaeum Tabernaculi majoris Sanctissimae Eucharistiae, e materia nobiliori, vel alba semper, vel juxta colorem varium Festorum, a summa parte crispatum in ambrita non angusta, sed longe latius respondeat, totum Tabernaculum tegat, in extremis oris habeat de more ornatum lacinarum decorem contextarum.

Corporale e tela lineae, & candida sit, ac simplex item, ab oris autem acus opere simplici, punctum, solum retortum sit, longe autem uncias triginta ad minus pateat, late totidem; ita vero complicatum, ut nulla ejus extremitas appareat, Crux acu pingi potest in anteriori parte.

Crux in Altari collocanda Imaginem Crucifixi habeat,

beat, & præalta emineat candelabris, ut supra dictum est *primæ parte sit. 20.*

Dalmatica non recisis manicis, sed ad manum usque protensis, iisdemque late patentibus conficiatur, longa esse potest cubitis duobus, & uncis sexdecim; late vero ab humeris cubito uno, & uncis circiter quatuor, ab extremis oris undique patens cubitis circiter quinque.

* *Gradus* in Altari majori ne fiant, nisi duobus cubitis tantum, minusve a pariete posteriori illud distet: tuncque ejusmodi gradus unus, pluresve decenter adhiberi poterunt; ita tamen, ut circuitus Altaris non impediatur, neque Candelabra super iis posita extra Altare videantur esse, quod esset contra Rubricam de Altaris incensatione; in Altari minori unus sit, isque ligneus; ea longitudine, quæ Altare æquet, latitudine unciarum octo, altitudine totidem, in quo Candelabra cum Cruce locanda erunt.

Hamula, non ex argento, stamno, aurichalco, alioque metalli genere, sed e vitro, seu crystallo pellucido; cum operculo decenti.

Manipulus tres Cruces habere debet, & cordulas ad ligandum solidiores: reliqua vide in stola.

Manusergium pro Missa ex lino tenui contextum longitudine bicubitali, latitudine sesquicubitali conficit, ornentur capita laciniiis, & filamentis ejusdem materię.

Mappa Altaris superiores e lino, seu cannabe, ea sint longitudine, ut ab utroque Altaris latere profundius circiter tribus digitis, quam planum pradellæ, demissæ sint nullæ ab ulla parte, bombacio cærulei alteriusque coloris elaboratæ sint, latitudine vero totam Altaris mensam contegant, inferiores Mappæ totam saltem mensam cooperiant.

Mappa pro Communione adhibendæ, non supra scamna, seu cancellos (horum enim longitudinem æquabunt) longè pateant cubitos tres, late circiter duos, capita earum exornari poterunt.

Missale nihil profani habeat; sed Crucis insigne aliave Sancti Titularis imago in corio depicta appareat, signaculum ejusdem constare convenit funiculis sericis duodenis, longè ita ductis, ut Missalis longitudinem vix quinque uncis excedant. Ejusdem integumentum ita longè deductum sit, ut ab ima parte octo uncis superet coriaceum Missalis operimentum: a summa vero nihil omnino extet, lineæ sericæ circumdant extremitates, lacinie imam partem exornent, subvestiatur tela ejusdem coloris, quo est integumentum.

Pallium, quod ante Altare tenditur, paulo longius, quam Altare, parere debet; eoque aliud, ut ab ima parte paululum sub coronice scabelli, seu pradellæ ejusdem Altaris occultetur. A superiori parte Palmum a summo distante laciniiis, quas frangias vocant, ornatur pro qualitate pallii, in exteriori parte Crux, aut Imago Sancti, cujus nomine dicatum est Altare, aut alia Sacra effigies in medio assuatur, nam Zacharius Pontifex pallam auro intextam N. D. N. Jesu Christi imagine ornamum Beati Petri Apostoli Altari obtulit, si fieri

Gavant. Tom. II.

potest, telari ligneo affigatur extenta, sed illa cunctio adhibeatur in telaris afferculo superiore, ut ejus angulus inferior, cui pallium adhæret, omnino recidatur, & deprimatur, ut nullo modo possit acumine lædere pallium. Velamentum quoque (si pallium pretiosum est) in superiori parte obtendi ei concinne poterit, Missarum tempore tantum, ne Sacerdos impediatur, vel adherendo lædat Paramenta, neque tamen ultra frangiam, demittatur velamentum.

Patena imaurata undique esse debet, vel si argentea sit, saltem in anteriori parte labrum extremum circulare ita tenue admodum, ut adjumentum inde sit ad Sacre Hostiæ fragmenta facile colligenda, illam mediam concavitatem habeat, quæ amplitudinem labri Calicis fere adæquet, minor Patena pateat ample in orbem uncias triginta duas.

Pelvicula hamularum piam speciem exprimat: fundo intrinsecus conficit lato, & plano, neque ita elaborato, ut minus firme hamulæ impositæ hæreant.

Pyxis, quæ ad Sanctissimam Eucharistiam custodiendam adhibetur, ex argento puro saltem, eoque imaurato fieri debet, in interiori parte, cujus pes, ut manu facile firmiterque capi queat, altitudine sit sex unciarum, nodus in medio sit ejusmodi, quo monuimus de Calicis nodo, in fundo medio paululum aliquid habeat, quod in orbem tenuiter emineat, ad facilius capiendas ultimas particulas, operculum respondeat Pyxidis formæ, quod in medio instar fere pyramidis extet ab uno, & altero item latere parvulos, tenuesque uncinos habeat, quibus in circulo apte includatur & fiat immobile, in summo Crux parvula emineat.

Planeta more Romano (nam Ambrosiano eam describunt Acta Mediol. Ecclesiæ) late pateat cubitos circiter duos, longè tres, Fascia, quæ vel assui solet, vel distingui in ipsamet Planeta, ut Columnæ speciem a tergo, & Crucis ante pectus ostendat, late erit uncis octo ad minimum, funiculi addantur, seu lineæ sericæ in ea parte, qua pectus tegitur, ita oblongæ, ut reduci possint ante pectus ad firmandam Planetam, ne defluat a tergo.

Pluviale ad imos usque talos protenditur, longitudine cubitorum trium, & unciarum circiter sex constans, & pro semicirculi ratione late petens, a parte anteriori a summo ad extremum, hinc inde, auriphrygio decoratur, a posteriori parte caputium, ornatu auriphrygiato, qui anteriori respondet, habet; lacinie vero, hoc est, frangia, Rom. Ritu, latiores esse debent circum caputium, breviores in oris Pluvialis extremis, fibula anteriori connecti debet Pluviale, additis binis, seu ternis uncinis majoribus, globuli laciniae pendentes a caputio non sunt amplius in usu Rom. Cleri Sæcularis.

Pulvinar pro Missali plenum sit non pluma, neque lana conchsa, sed lana solida, pilisve cervinis, longè pateat cubito, & paulo amplius late uncis circiter decem & octo, ornatur in quatuor angulis lacinie flocculis, & opere simplici consuatur.

S

Puri

Purificatorium e tela neque tenui, neque crassa nimis: & simplici sit acus opere confectum: latitudine unciarum circiter octodecim ad minimum: longitudine totidem, nec vero minus, in medio Crux parvula acu pingatur.

Scola cum Planetæ colore congruat, & materia longe cubitis circiter sex, ut infra genua producatur: late autem unciis sex pateat; lacinia, seu frangia unciarum trium sint: & præterea Cruces tres de more annectantur eidem, in medio, & in extremis partibus, unaquæque Crux sit formæ quadratæ, quæ ab omni parte unciis circiter tribus constet. Stola Sacerdotali nihil appendatur: Diaconali vero ab utraque media ejus parte duo funiculi cum flocculis lacinia ad illius recte connectendæ usum.

Superpellicum e tela potius tenui, manicis ita oblongis, ut crispatæ usque ad digitos summos pertingant, quæ esse possunt cubitis circiter duobus, vel circa, late autem patentibus in orbem circiter cubitis quatuor, in ipso ore potius forma sit rotunda, quam quadrata, a pectore nullo modo scissum, aut dissectum, longe ducatur infra genua, fere ad media crura, vide sup. par. II. tit. I. lit. a late pateat ab extremis oris in ambitum cubitis circiter tredecim, ab humeris circiter octo, a nulla parte neque nimis affectata artificiosi operis elegantia elaboratum, ab humeris præsertim non specioso artificii ornatu.

Tabella pacis gestatoria aliquo piz cælaturæ ornatu sit insignis, puta, imagine Pietatis expressa; latitudineque constet unciarum octo, longitudine duodecim circiter: a tergo manubrium habeat ejusdem materiæ.

Tabella Secretarum non quereæ, non nucæ, neque e ligno suboscuro sit, sed ex abiete, aliave id generis arbore albicante, ne pagina agglutinata obscurecat, late aliquanto amplius pateat, quam longe, coronicibus decore ornata, pro Festis solemnioribus speciosior esse debet, cum coronicibus auratis, & pagina majusculis impressa literis, utroque splendentibus.

Tabernaculum SS. Eucharistia polite elaboratum pilis mysteriorum Passionis Christi imaginibus exculptum esse debet: intrinsecus tabulis populeis circumamictum, quibus ab humiditate SS. Eucharistia defendatur. Forma vel octangula, seu sexangula, vel quadrata, vel rotunda, in summo adsit imago Christi resurgentis, vel sacra vulnera exhibentis, tum bene clave sit munitum, quæ etiam auro liniri deberet, a fronte Altaris summa procul collocatum extet, non minus cubito uno, & unciis sexdecim; ita ut Corporale late expandi, & Pyxis, si casus accidat, commode in Altari poni possit, neque sub eo sit ullum armariolum, neque assertandis quidem libris, suppellectilive Ecclesiæ sit locus. Panno serico albi coloris intus ab omni parte vestitur, ostiolum habeat ab anteriori parte ornatum sacra imagine Christi Domini Crucifixi, aut resurgentis, aut vulneratum pectus exhibentis, aut alia pia effigie.

Tela stragula Altaris ad illud operiendum, finitis Missis, longitudine, ac latitudine, ut, quæ totam illius mensam contegat undique, & paulo amplius: item lacinia brevioribus ab omni parte decore cincta, colore sit viridi.

Thuribulum cum quadruplici catenula, & operculo: extenularum autem longitudo sit cubitorum duorum, & unciarum circiter duodecim.

Tinnubulum pro elevatione Sacramenti, si appendatur, parieti laterali affixum hæreat, & appenso funiculo tam longo, ut Minister genuflexus in cornu Epistolæ commode illud pulsare possit.

Tunicella Subdiaconalis similis sit Dalmaticæ Diaconali, de qua supra; excepto quod angustiores debet habere manicas, & longiores, Caremon. Episcop. lib. I. cap. 10.

Vas Hostiarum rotundum sit, & late pateat uncias quatuor, pluresve, ut Hostiæ inde promode possint, utile quoque erit laminam plumbeam rotundam serico vestitam Hostiis ipsis superimponere, ut earum curvatura tollatur.

Vas pro abstergendis Calicibus, & lavandis Corporalibus, æneum paretur, instar pelvis, binis manubriis constans, atque ab uno labro ad aliud cubito uno, & unciis octo, pluribusve pro ratione suppellectilis lavandæ, oreque eminenti, per quod quati per canalem aqua lotionis inde paulatim in Sacrarium effundi possit, quod vas huic usui tantum sit reservatum.

Velum Calicis ab omni parte cubito, & unciis duodecim late pateat; ab oris undique opere serico, auro, argentoque tenuiter ornatum.

Velum Pyxidis sit pretiosum, & quale saltem dedimus Calici.

Velum pro portanda SS. Eucharistia, in Processionibus ejusdem, sit longum sex cubitis; latum, ut veli tela.

Velum Subdiaconale longum item cubitis sex, latum sit, quanta est veli propria latitudo.

Umbella, quæ super Altare ponitur, undique late pateat, ita ut Altare ipsum, & Sacerdos ibi Celebrans omnino contegantur, qua ille, & Altare a pulvere, omnique labenti sorde defendantur, ab Altari tamen decore elata, ut facile quoque purgari queat.

Umbella alia, quæ deferretur super SS. Eucharistiam in Processionibus, undique habere debet ornatum duplicium fasciarum, quæ duodecim circiter unciis longe pendeant, iisque fasciis consutæ sint ab omni parte simbriae cum filamentis sacris-prolixis, hastile inferatur inter utramque fasciam quod recto extendat latera Umbellæ; hastilia item picta paribus inter se spatiis disposita, quibus illa tolli, & gestari possit, quatuor plurave pro ejusdem Umbellæ magnitudine supponantur; color autem albus convenit huic Umbellæ; & hæc de Suppellectili Sacra, seu ministeriali ad communem Missam.

Quia vero supra meminimus Episcopaliū indumentorum, occasione data in Missali; non erit

erit abs re, si hoc loco addamus eorundem indumentorum formam, & mensuram, ordine servato, quo eadem induit Episcopus.

Caliga ita longæ debent esse, ut usque ad genua protensæ ligulis in ea parte distringantur.

Sandalia, seu *Calceæ* e solea integra subtus consent, a parte autem superiori ornata, & ex serico panno leviori, quo & *Caligæ*.

Tunicella, & *Dalmatica* amplioribus manicis, quam Diaconalis, & ex eadem materia, qua *Caligæ*, consent, longæ, & latæ sint, ut de *Dalmatica* Diaconali diximus.

Chirotheca debent esse contextæ, & circulo aureo insigniter in extrema parte ornata.

Subbiresum mitrale formæ rotundæ sit, non quadratæ.

Mitra pretiosior e serico auro intexta, gemmis, & Margaritis, aculque opere ornata. Altera * auriphrigiata sine gemmis, sine laminis aureis, vel argenteis; sed vel aliquibus parvis Margaritis composita, vel ex albo serico auro intermixto, vel ex tela aurea simplici sine laminis, vel margaritis. Tertia sine auro ex simplici serico Damasceno, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta, rubeis laciniis, seu frangiis, & vittis pendentibus: in Provincia Mediol. adhibetur simplex e tela lini purissimi, coloris albi; circulo aureo, quem esse notat *Ianos. III. lib. 1. Myst. Missæ cap. 59.* circumamicta a parte, qua induitur caput; cornua item duo a summo præferens, duas etiam lineas in humeris pendulas habeat, quarum extremitates laciniis consent.

Annulus ex auro puro solide conflatus, palmam habeat cum gemma, in qua nihil sculpti esse debet.

Gremiale longe constat cubitis circiter duobus, late cubito uno tantum, & unciis item circiter duodecim, undique cinctum laciniarum aureo, argenteo,ve intextarum ornatu.

Baculus Pastoralis a parte ima acutus, a media totus rectus, a summa retortus esse debet. Orario, aut Sudario non ornatur, si Episcopalis est, longitudine recta est cubitorum trium, & unciarum duodecim: pars vero retorta totidem unciis, aut paulo altius eminet, a summa rectitudinis parte est crassitudinis orbitalari unciarum circiter septem, quæ prope ad imam partem descendens paulatim diminuatam unciis quinque constat, connectitur autem cum illa parte recta aliquo opere exlati argenti, quod sexanguli formam exhibens sacris ornatur imaginibus.

De nitore, & munditia prædictæ Sacrae Suppellectilis.

G A V A N T U S.

DE promissimus hæc in *Actis Ecclesiæ Mediolan.* Auctore, de quo supra, omisis illis, quæ movere nos debent ad procurandam omnem munditiam in ministerio Missæ, de quibus præclare scripsit *Tobias noster par. 1. c. 76.*

Igitur Altaria bis singulis annis, cum sudum est, a finitis Missis ad Vesperum spoliata sint, & suppedanea item amota, ut sicci æris sentiant beneficium, quo tempore tum Altaria ipsa undequaque mundentur, tum suppedaneorum pars, quæ subter est.

Cum Mappæ mutantur, & pallia, Altaria quoque ipsa mundentur, arundinea scopula, tela etiam cærata, quæ sacro lapidi hæret, leviter purgata, sive lapis sit insertus, sive totum Altare capiens, quod si aliquo casu accideret, ita testum non esse, ob reverentiam sacri Christum ne purgetur, tangaturve.

Icones cum ornamentis suis, Sanctissimæ Eucharistiæ Tabernaculum, & quæcumque huiusmodi picta, vel inaurata adjuncta sunt Altaribus, item Umbella, superimpendentes, singulis mensibus mundentur, caudis vulpinis aut arundinea scopula.

Suppedaneum Altaris quotidie mundetur arundinea scopula, si in eo sit faciendæ Missæ.

Arcula ad spatum excipiendum, de qua supra, circumfricetur, & purgetur octavo saltem quoque die, item fenestellæ urceolorum eodem tempore bene purgentur.

Candelabra, Cruces, Thuribula, & reliqua Suppellex argentea, quantum fieri possit manibus nudis ne contrectetur: sed adhibito panno, aut vero parte, quæ argentea non sit, capiat antequam recondatur, extutiat, si quid pulveris, ceræ, aut maculæ accesserit, & extergatur leniter, adhibito lineo, & molli panno; condita autem sit unaquæque res theca sua, ne quid sordium accipiat, & cum aliquid tamen purgatione egere visum fuerit, palea combusta adhibita, panno lineo leniter mundabitur; quod si quid vas de sit densigratum, puta Thuribulum ignis causa, aut etiam multa cerâ adhæserit, in lixivio, cui sal sit admixtum, ebulliente detergendum erit, adhibito penicillo ex setis suillis confecto, caveat tamen ne, si quæ pars inaurata sit, aurum visum.

Cubiti, qui ex Unciis 24. constat, tertia pars unciarum delineata hæc est.

salis deteratur; & consulantur periti. *Calices* bini & *Parens* binæ, saltem ubi duodecim Sacerdotes Missam faciunt, quindécimo quoque die, levi manu aqua tepida laventur, sexto quoque mense, sapone molliori, tuncque post quartam horæ partem, qua maneant in sole, calida lixivía bene abluantur; adhibendo pennisillum aliquem ad saponem bene amovendum, præsertim ubi fuerit calatura, poterit etiam id fieri fursure cocto, & tunc statim aqua munda bis, aut ter abluendi essent; præstetur vero ab eo, qui in sacris sit, & in vase, ei usui & lavandis Corporalibus, de quo supra, tantum destinato, quod ex ablutione superfuert in sacrarium fundatur. Ubi vero minor sit numerus Sacerdotum, rarius id fieri poterit ex proportionem numeri sacerdotum, & dierum.

Supellex inaurata, aut inargentata eadem cautione tractetur, qua argentea, si semper est exposita, octavo quoque die panno lineo tergetur mollior: si recondenda sit, tergetur, tunc poterunt etiam inaurata sapone, aut fursure purgari, ut dictum est Calicibus.

Candelabra & cetera ex aurichalco tractentur adhibito panno, vel ferrea summitate capiantur; si perpetuo usu adhibeantur, terno quoque die a pulvere & cera, si forte defluerit, mudentur, & reponenda sint, tunc etiam id fiat. Præterea quarto quoque mense, nisi nunquam fuerint exposita, abstergantur diligenter pulvere pumiceo, aut eo, quem dicunt, tripoli (quem æstivæ muscæ fugiunt) adhibito corio bubalino; aut si utrumque defuit, latere in tenuissimum pulverem redactis, & loco corii, panno asperiore, quem dicunt *saja*, nullò vero modo hac ratione adhibenda erit aqua, nitidiora sunt (sed non diu durat nitor) si fricentur malo medico, seu massilio (vulgo azancio, o. limone) & marmore trito, seu vice malorum uvis agrestibus, vel herba acida, deinde aqua bene abluantur, tum siccantur, & soli exponantur, aceto numquam abstergantur secunda vero huiusmodi, tribulis crassioris charæ, aut fassis lineis amicta habeantur, qui pulverem arceant, ut nitida, & lucida semper habeantur.

Lampades vitrea, quæ sunt quotidiani usus, quindécimo quoque die fursure, & aqua calida abstergantur.

Urceoli, præter id quotidie sit, singulis mensibus diligenter purgantur, adhibito ovorum cortice bene contrito cum ligneolo aliquo instrumento ad sordiculas bene eluendas: aut vero alia ratione, si quæ apertor inveniatur: opercula urceolorum quotidie cum reponuntur bene siccantur, si madèant.

Petiolula eorumdem quotidie abstergantur, siccanturque, si stannæ fuerint, tertio quoque mense lixivía ferventi laventur, & avena, vel farre vestito, seu ovorum cortice contrito fricentur, post iterum aqua lotæ in sole siccantur, & panno lineo mundo abstergantur.

Ænea vasa, pro ablutione Calicum, &c. ante-

quam adhibeantur, & post bene abluantur, bis vero singulis annis abstergantur accurate, si opus est, latere contrito, vel arena, & aqua, si stannæ sint illita, adhibeantur fursur, & aqua.

Instrumentum, ad Hostias consuecendas, cum eo usus fuerit Sacrista, seu alius, oleo perfundat, & utramque partem charta interposita simul jungat, quæ in exteriori parte fuligo hæserit, abradat, postea eandem partem crassiore panno tergat, & in loco decenti reponat.

Linea omnia, Albæ, Amictus, Superpelliceæ, Mappæ, Panni, & si quid aliud est divini cultus gratia paratum, separatim ab indumentis domesticis quibuscumque laventur; quæ tamen habentur ad manus, faciemque lavandam, & ad nares purgandas, hoc numego ne censeantur.

Ternæ Altarium mappa: superior quidem singulis mensibus; inferiores vero quater in anno munda apponantur.

Bina Corporalia, tertia quaque hebdomada. Binæ Albæ decimoquinto quoque die; Cinguli alternis mensibus: manutergia Altarium, bini Amictus octo dierum spatio mutantur; & hæc saltem ubi duodecim Sacerdotes Missam faciunt. Ubi autem pauciores sint Sacerdotes, ex defectione numeri Sacerdotum poterit augeri pro rata parte numerus dierum: & e contra, ubi plurimi Sacerdotes, minuendus quoque erit numerus dierum.

Purificatoria singulorum Sacerdotum (convenit enim cuique suum) spatio octo dierum, vel ad summum quindécim, superpelliceæ, quæ usui vario Sacerdotalium, aut Clericalium ministeriorum destinata sunt ad eandem fere rationem.

In Suppedaneo armarii, seu mensæ, ubi Sacerdos consistit sacra indumenta sumens, perpetuo status sit crassior pannus, ne qua parte Alba foedetur.

Lintea Sacristiæ ad manus extergendas singula hebdomada munda ponantur, tum valde humido coelo quotidie siccantur admota igni.

Mappa ad sanctæ communionis usum, contritiore quidem alternis hebdomadis, majores vero alternis mensibus mutantur.

Quod autem hæc mutationum intervalla præstentur, non ideo tamen extraordinarie quoque fieri non poterunt, si oporteat: puta, si ex labæ, quæ forte aspecta sit, aut alia de causa.

Præcipuis solemnitatibus munda omnia adhibeantur, & pulchriora.

Mappa Altarium, Missis finitis, contegantur stragulis suis, prius vero leviter purissima scopula ejus generis, quod vestimentis domesticis adhibetur, proprie tamen ad eum usum destinata, purgentur: ipsa stragula singula hebdomada diligent agitatione a pulvere mudentur, præter id quod etiam quotidie mane eadem levius excuti debent, tum aeri tertio quoque mense exponantur.

Corporalia, & Purificatoria, cum remonentur, ut alia adhibeantur, ponantur in arcula, seu canistro ad eum tantum usum destinato; & nequam detur foras ad lavandum, ab eo, qui sit in sacris, lavetur.

Inventur in proprio vase, de quo supra, lixiviam, & sapone adhibito, & mox bis aqua sola abluantur quod ex lotionis superest, in sacrarium fundatur.

Alba, & superpellicea lavata, crispanda dentur, quoties reponuntur, apte saltem contorqueantur, si non crispentur.

Corporalia item dentur personis peritis, ut amylo inducto ea durefcere faciant, & complicant prescripta ratione, tempus huic operi aptum erit a mense Majo ad Octobrem.

Recondantur autem hæc linea omnia bene sicca, & complicata separatim locis suis, ut sint in promptu; apponanturque rosæ siccæ, & lavandula, aut similia, tum ad maiorem munditiam, & elegantiam: tum ut a tineis libera sint.

Nullus Sacerdos ad Missam faciendam accedat foedis calceis, aut crepidis, ideo semper habendæ essent in Sacristia crepidæ ad hunc usum.

Habeatur coram in Sacristia *scopula*, qua Sacerdotes, & Clerici utantur ad vestimenta communia mundanda, antequam sacra induant.

Omnia indumenta distinctis propriis scriniis habeantur, & secundum coloris, pretiique varietatem, linea quoque pro genere, & pretio sint distincta, appositis schedulis.

Capula recondantur ductilibus capsis, quæ in armaria inseruntur: atque posita crassiore charta, quæ fundum capse contegat, appositisque siccis rosarum foliis, & lavandula, aut similibus, ponatur Capula cum Stola, & Manipulo suo; mox aliz ejusdem generis pro altitudine capse, addantur burse Corporalium, & integumenta, si adsint, Missalium & recondantur vero Capulæ bene externæ sine ruga, aut plicatura: eodem modo *Dalmatica*, & *Tunicella*, supra omnia autem alia charta sit, ut res mundiores servantur, quæ sunt ex auro, vel argenteo panno, aut ornamenta habent auro, vel argento asperiora, habeant pannum inter utramque superficiem, ne confricata corrodantur.

Pluvialis, maxime si aurea, vel argentea sint, vel recondantur, ita tamen ut nullo modo inflectantur, quæ pars pensilis a tergo est (vulgo caputium) & interponatur pannus, ut dictum est.

Quandocumque extrahuntur hæc indumenta, substernantur, si aliquo spatio relinquenda sint.

Quæ raro adhibentur, quandoque in sereno cælo explicata exponantur; ne forte mucescant, vel male oleant, sed non in sole, poterit id fieri in mense Majo, & Septembri, & semel in hyeme pro opportunitate temporis.

Pallia Altarium semper habeantur, si fieri possit, suis telaribus extente affixa, ut supra diximus, poteruntque uni asserculorum structuræ duo affigi diversi coloris, ut pro diei conditione necesse non sit, nisivertere telaris faciem, ita in amplo armario erecta habeantur, dempta linea filamentorum (quam vocant frangiam) quæ assu-

ta non sit, interponatur autem pannus, sive inter duas palliorum facies in armario, sive inter pallii, & Altaris faciem, ad vitandam eam, quam supra diximus, consecrationem; commodum vero erit, pannum adeo esse latum, ut utramque telaris faciem, & ita sic pallia ab utraque parte affixa contegat: & ita in media sui parte affixus telari, nunc quidem hinc inde extendatur, & ab omni latere ligaculis connectatur: nunc vero ad unam partem tantum, prout duas facies telaris aut unam contegere oportuerit, quod si plicanda fuerint, ita fiat, ut, si quæ Crucis species aut imago affixa est, non inflectatur, cautioque adhibeatur, si oportet, interpositi panni.

Tapetia, crassioresque panes ad soli infernendum usum, cum recondenda sunt, prius purgantur cera, & si quid aliud sordidum inhaeserit, aeri post exponantur, & diligenter exagitentur, ad excutendum pulverem; scopula bene mundentur, & ita complicata suis locis recondantur.

Sacristiæ fenestraz sæpe pateant, sereno siccoque cælo: tum capsulæ ductiles paulum educantur, ut etiam, quæ intus sunt, sentiant aeris beneficium.

Cæterum ea debet esse reverentia erga sacram Supellectilem, tamquam divino servitio mancipatam, immo tamquam sanctimoniz participem, quæ nimirum est sanctitatis instrumentum; unde, & sancta ea vocatur sæpe in scripturis sacris, Pontificiis legibus, Patrumque monumentis, ut nihil ejusdem non modo negligatur, verum etiam exquisita cura, & diligentia colatur, non enim ut ait *S. Hieronymus Episc. ad Theophyl. Alexandr.* inania ea sunt, quæ quasi sensu carentia sanctimoniam non habere dicuntur; sed ex consortio Corporis, & Sanguinis Domini sublimi majestate sunt veneranda; lege, quæso, quæ *Tobias noster in hanc causam collegit, cap. 77. de Sacris Templis parvo 1.* ubi docet ideo prohiberi plurima circa eandem: videlicet

Primo non omnem Supellectilem tangi posse a quocumque.

Secundo, neque a quocumque quandocumque abluï posse, aquamque lotionis in sacrarium projiciendam esse.

Tertio, quæ usui amplius esse non possunt, ea nequaquam in profanos usus detorquenda esse; sed ea comburenda esse; & cineres in sacrarium inferendos, quæ nos etiam suis locis indicavimus supra.

Quarto, nec alienari posse, vendi, oppignorare, exceptis quibusdam casibus, de quibus *S. Ambrosius lib. 2. de Offic. c. 41.* & habentur in *Breviario quarta die infra octavam S. Laurentii.* Vide ibi.

Addit ille exempla multa piorum hominum, & e converso Indignationis Omnipotentis Dei contra sacrilegos, impios, & desides in hoc genere; ad quem Lectorem remittimus, ne instituti nostri metas transeamus.

PROSODIA VERBORUM

IN MISSALI ROMANO.

Abstinui in prima editione a notanda Prosodia Verborum eorum, quæ dubiam in Missali habere possunt pronunciationem; tum quia solent imprimi Missalia additis accentibus, tum quia eadem fere verba, quæ in Missali leguntur, communia sunt etiam Breviario, cuius Prosodiam difficiliorem in ejusdem Commentariorum calce adnotaveram. Verum, quia Typographorum incuria male positi sunt accentus, & aliquando omissi, me impulerunt insignes Episcopi, ut in gratiam minus peritorum Sacerdotum ea quoque separatim colligerem, quæ Missalis sunt propria, ne contingat ullus error in legenda Missa.

Habent igitur penultimam longam.

Habent igitur penultimam breuem.

Accessito.	Hyssopo.	Abscide.	Invidet.
Advenit. <i>In Introitu Epi-Idola.</i>	Immota.	Abutere.	Lipidas.
<i>phanis.</i>	Impertire.	Achillei.	Lecycho.
Alludit.	Indicens.	Advocans.	Manahen.
Anastasia.	Innotesceris.	Alleva.	Multimodis.
Anathema.	Institoris.	Amodo.	Nerei.
Appare.	Intuere.	Barabas.	Oblivisceris. <i>In presenti</i>
Appetitor.	Libamen.	Benepiacens.	<i>tempore, in Sexagesima.</i>
Areopagi.	Lorica.	Byssino.	
Barabbas.	Lucia.	Caligas.	Occidat Sol.
Bravium.	Melotis.	Circumdabat.	Paracletus.
Casarum.	Mendicans.	Circumdabunt.	Paropside.
Candelabrum.	Munimen.	Circumdatus.	Peragat.
Circumfodit.	Myrice.	Circumdedit.	Perfodi.
Comedi.	Parascève.	Circumvolet.	Pollicens.
Commiscere.	Perimus.	Coccinum.	Præcavens.
Concidet.	Peripséma.	Commori.	Præveni nos.
Condolere.	Perseveret.	Computat.	Proselyti.
Confige.	Posticum.	Concuti.	Prosequere.
Consentitis.	Prædico, sicut prædixi.	Condolens.	Quandiu.
Contorquere.	Præsumit.	Congerens.	Reditum.
Convénit multitudo.	Prævenimus.	Damaris.	Réfove.
Decoris regnum.	Profigit nudus.	Décidet.	Rénova.
Delibor.	Recensita.	Didymus.	Repétitis,
Demollitur.	Redundabunt.	Discalis.	Sabbatani.
Deprómat.	Salubris.	Eadem. <i>Casus nominati</i>	Sédulis.
Eadem. <i>casus ablativi.</i>	Subjacere.	<i>vi, vel accusativi.</i>	Serocinus.
Elamice.	Subjacete.	Eloqui.	Smigmata.
Elazar.	Subrepat.	Epheta.	Subsequi.
Elide.	Succide.	Esurit.	Suppetunt.
Eruditur.	Sunamitis.	Excolens.	Sycómorum.
Efurtis.	Sidaris.	Fodere.	Syntychen.
Exemit.	Tritura.	Galea.	Tibicines.
Exite.	Tuere.	Genésareth.	Timotheo.
Expectta.	Venimus & non tecum.	Haceldama.	Tristega.
Fulciri.	Vovete.	Hacerent in eum.	Venundari.
Fulgoris.		Paico.	Videris tu. <i>De Juda.</i>
Grabatum.		Funova.	Venimus adorare.
Hostili.		Farenit.	Utraque crescere.

RESOLUTIO

DUBITATIONIS

DE MISSIS PRO DEFUNCTIS:

An Sacerdos, qui tenetur Missam dicere pro Defunctis, possit celebrare de Sanctis, aut de Feriis Occurrentibus?

*A. R. P. Magistri Fraxinelli Ordinis Eremitarum S. Augustini publici in Patria Bononiensis
Universitate Sac. Theol. Profess. & S. Officii Consultoris.*

DECISIO.

Sacerdos ad dicendam Missam pro Defunctis obligatus, potest celebrare de Sancto, aut de Feriis occurrente: precipue quando Festum Sancti est Duplex.

§. I.

Sacrosanctum Sacrificium Missæ duobus modis considerari potest; vel ex parte Sacrificii, vel ex parte Sacerdotis.

1. Ex parte Sacrificii, idest Consecrationis, Oblationis, & Sumptionis, seu ex parte representationis Sacrificii Christi in Cruce, quod appellatur valor essentialis Missæ, ex parte operis operati. Omnes Missæ, sive de Sancto, sive de Dom. aut de Feria, aut de Requiem, sunt æqualis valoris; cum in qualibet earum idem sit Sacrificium, & Sacramentum. Quamobrem a Sacerdote, ad celebrandum pro Defunctis obligato, æque satisfieri potest, si dicat Missam de Sancto, vel de Dom. vel de Feria, ac si Missam diceret de Requiem.

2. Ex parte autem Sacerdotis Celebrantis, & verba, ac Orationes in Missa recitantis, quod appellatur valor Missæ accidentalis ex parte operis operantis; valor Missæ potest esse æqualis pro Defunctis in Missa de Sancto, aut de Feria, sicut in Missa de Requiem.

3. Nam devotione Sacerdotis, qui ut plurimum libentius, & inde majori attentione, & affectu Missam de Sancto, aut de Feria celebrat, quam de Requiem, Orationes particulares pro Defunctis in Missa de Requiem compensari possunt.

4. Præterea, memoria Sancti, ejusque virtutum, ac meritorum consideratio, Sacerdotis devotionem in Missa excitat, adauget.

5. Amplius Missa de Requiem brevior est sæpenumero, quam Missa de Sancto, aut de Feria: idcirco Orationes, etiam Missæ brevioris temporis & fructus minoris.

6. Ad hæc, Missa de Requiem, cum a Sacerdotibus dicatur frequentius, majori celeritate, ad minori etiam attentione, & devotione, quam alix Missæ, quandoque celebratur.

7. Ex adverso autem, novitas officii in Missa de Sancto, aut de Feria promouet attentionem, & auget Sacerdotis devotionem; a qua augmentum valoris accidentalis Missæ ex parte operis operantis dependet.

8. Intercessio etiam Sancti, de quo dicitur Missa, prodest animæ in Purgatorio existenti, pro qua celebratur, loco particularium Orationum, quæ in Missa de Requiem reperiuntur.

9. Et magna profecto quidem, & inopportuna animi, ac devotionis perturbatio evenit Sacerdoti, si postquam Officium de Sancto occurrente recitavit, atque affectu, & meditatione ad Missam de eodem Sancto celebrandam se disposuit: maxime si Sanctus magnæ solemnitatis sit in Ecclesia, aut in eum Sacerdos particulari devotione feratur (quamvis a Populo solemniter non celebretur, ut frequenter accidere consuevit) cum jamjam est celebraturus, & interdum etiam cum indumentis Sacerdotalibus debiti coloris indutus est: superveniat aliquis, qui Missam de Requiem pro aliquo Defuncto elemosyna exquirat: & ipse Sacerdos priores sacras vestes deponere, & Paramenti nigra induere, & Missam de Defunctis dicere cogatur. Licet enim Sacerdos e charitate, vel obligatione, si subditus est, tunc Missam dicat de Requiem, non mediocri tamen molestia, ac minori attentione, & devotione Sacrificium offert, quam si Missam de Sancto pro eodem Defuncto dixisset; & ita & Sacerdos, & Defunctus aliquam partem fructus, Missam eam videlicet, quæ ex majori attentione, & devotione Sacerdotis, & ex Sancti intercessione habetur, inaniter amittit: cum Defuncto prodesse possit tam Missa de Sancto, quam de Requiem, ut dictum est.

§. II.

Videtur etiam sensus esse S. Ecclesiæ, ut Missa respondens Officio occurrenti possit pro Defunctis celebrari.

1. Quoniam Ritus, & Ordo est S. Ecclesiæ, ut Missæ Votivæ, aut Particulares dici possint, quando Officium non est Duplex, & tunc etiam (quan-

do scilicet Officium non est Duplex) Missa, quantum fieri potest, Officio respondeat. Dicitur enim in Missali Romano in principio Rubricarum generalium. *Missa quozidie dicitur secundum ordinem Officii*. Et in iisdem Rubricis generalibus Titul. De Missis Votis, num. 3. habetur: *Qua tamen Missa, & omnes alia votiva, in Missis Privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocumque die Officium non est Duplex, &c.* Et clarius in Tit. de Missis Defunctorum num. 2. statuitur: *Missa autem Privata pro Defunctis quocumque die dici possunt, praterquam in Festis Duplicibus, & Dominicis diebus*. Et in Rubrica de Missis Votis, quæ legitur ante Missam Votivam de SS. Trinitate similiter dicitur: *Sequentes Missa Votiva licet pro Sacerdotis devotione quocumque die dici possint per hebdomadam, quando Festum Duplex non occurrit: hoc tamen passim, nisi rationabili de causa, fieri non debet: sed quod fieri potest, Missa cum Officio conveniat*. Non est autem existimandum, quod Ecclesia, quæ piissima mater est, Missa pro Defunctis celebrari prohibeat, in Festis Duplicibus, quæ quidem frequenter occurrunt: quare sensus videtur Ecclesie, quod Missa respondens Officio, præcipue Duplici, pro Defunctis dici possit.

2. Et ideo licet qui stipendium exhibet pro Missa, petat Missa Defunctorum, ejus verba non sunt ita amare intelligenda, ut sic omnino Sacerdos celebrare teneatur; sed civili modo, & morali. Neque enim prævalere debet voluntas Missam petentis Ordini, ac Ritui Ecclesiastico: sed mentem suam institutioni Ecclesie debet aptare, ut ejus petitio ac devotio sit rationalis, atque conveniens.

§. III.

Videtur insuper de mente esse Summorum Pontificum: quod Sacerdos pro Defunctis Missam respondentem Officio dicere valeat. Nam Greg. VIII. sanctæ memoriæ, dum privilegium universale an perpetuum pro Defunctis elargitur Altari Cappellæ S. August. in Ecclesia S. Jacobi Bononiæ Patrum Ordinis S. August. concedit, ut quoties quicumque Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis, Missam ad dictum Altare pro liberatione unius animæ in Purgatorio existentis in suo, vel alieno arbitrio celebraverit, ipsa anima per hujusmodi celebrationem easdem indulgentias, & peccatorum remissiones consequatur, & ad ipsius liberationem, pro qua celebrabitur, dicta Missa operetur, quas consequeretur & operaretur, si prædictus Sacerdos hac de causa Missam ad Altare situm in Ecclesia S. Gregorii de Urbe, ad id deputatum, celebraret. Et fortasse Privilegia aliorum quoque Altarium pro Defunctis, ejusdem sunt tenoris. At in ejusmodi Privilegio non præcipitur, ut Missa de Defunctis, sive de Requiem pro anima in Purgatorio existente celebraretur; sed absolute indulgetur, quod dicatur Missa; ideo sensus Summorum Pontificum esse videtur, ut tantum valere possit pro Defunctis Missa de Sancto, de Dominica, aut de Feria, quantum ipsa Missa de Requiem.

§. IV.

Accedit, quod populus communiter Missam libentius audit respondentem Officio, maxime de Sanctis, quam de Requiem, in qua benedictio populi præsentis prætermittitur. Quare ad alligandum magis populum ad Missam audiendam; sive ad eam promovendum, ut majori voluptate, ac devotione Sacrificio assistat pro Defunctis, Missa dici potest de Sancto, aut de Feria.

§. V.

Quando autem Missa de Sancto, aut de Feria celebratur pro Defunctis, necesse non est Collectam dicere pro Mortuis.

1. Nam applicatio Missæ non fit in Collectis, sed in *Memoria*; ubi Sacerdos valorem Missæ illi applicat, pro quo Sacrificium offerre tenetur: ideo necesse non est Collectas pro Defunctis adjungere.

2. Præterea Pius V. sanctiss. memoriæ in Bulla consuetudinis Miss. Romani præcipit in virtute sanctæ obedientiæ (& Concilium Trident. sess. 25. decreto de observandis, & vitandis in celebratione Missarum idem statuerat) ut Sacerdotes, juxta formam, Ritum, & modum ejusdem Missalis celebrant: & nullo modo aliis caeremoniis, & precibus, quam illis, quæ in eo præscribuntur, uti præsumant. At sæpe in Missali Collectæ arbitrio Sacerdotis non permittuntur, præcipue diebus Festis; sed particulares præsignantur, aut una tantum dicenda est, ut in Duplicibus: ideo tunc non erit dicenda Collecta pro Defuncto, pro quo Missa dicitur.

3. Quod quidem præceptum Pii V. non Prælati tantum imponitur, ut aliqui volunt, sed omnibus Sacerdotibus. Tum quia Conc. Trident. loco citato (cui S. Pontifex inhærere videtur eisdem verbis utens), expresse præcepit Episcopis, ut edicto, & pœnis propositis, caveant, ne Sacerdotes, quicumque illi sint, Ritum alios, aut alias caeremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ fuerint. Tum quia non suppetit ratio, quare sub formali præcepto obligante sub pœna peccati mortalis, præcipiatur Prælati, etiam S. R. E. Cardinalibus, ut Missam ad præscriptum Missalis novi decantent, & legant: cæteris autem Sacerdotibus, non Prælati libera relinquatur facultas aliis rationibus, & Ritibus ad cujusque libitum celebrandi.

§. VI.

Verum, qui Missam pro suis Defunctis stipendio petit, nisi viderit Sacerdotem indumentis nigris indutum, & Missam de Requiem, aut saltem Collectam de Mortuis non audierit, fortasse non erudet, aut dubitabit Missam pro suis Mortuis sibi celebrari.

1. Respondetur eum in hoc falso judicio graviter errare: non enim præsumendum est, Sacerdotem in actu

actu celebrationis nolle promissum suum implere; & vivum, ac mortuos fructu Missæ, quam ex stipendio accepto, & promissione data celebrare debet, velle privare, & exinde gravissimum peccatum committere, & oneri restitutionis subiacere.

2. Præterquamquod si Sacerdos Missam ei, cui promissit, nollet applicare ipse quidem dicens Missam de requiem cum Collecta pro uno, aut pro pluribus Defunctis juxta petitionem Missam stipendio exquirentis, posset nihilominus valorem essentialem Missæ sibi ipsi, aut alteri vivo, aut defuncto in Purgatorio existenti applicare: applicatio enim Sacrificii, ut superius dictum est §. 5. *numer. 1.* non fit in Orationibus Missæ de Requiem, sed in *memento*. Quapropter si Missam petens Sacerdoti non credit, aut si Sacerdos velit eum decipere (cujus fides in suspicionem adduci non debet) parum quidem proderit, si Sacerdotem sacris vestibus nigri coloris indutum viderit, aut Missam de Requiem ab eo audierit.

§. VII.

Verum tamen est, quod si Sacerdos majori devotione non afficitur in dicenda Missa de Sancto, aut de Feria, quam de Requiem, dicere debet Missam de Requiem pro Defunctis, quibus obligatur; dummodo festum non sit Duplex, aut dies Dominicus, cum excipiantur in Rubrica Missalis superius posita §. 2. *numer. 1.*

1. Quoniam Orationes Ecclesiæ, quæ ordinantur, in Missa de Requiem magis directe petunt, & obtinere possunt desideratum effectum liberationis animarum e Purgatorio: ideo tunc, cæteris paribus, utilior est Missa de Requiem.

2. Et præterea Orationes, & alia, quæ in Missa Defunctorum dicuntur, miseria animarum in Purgatorio existentium clarius demonstrant, & circumstantes ad orandum etiam pro Defunctis magis excitare possunt.

3. Hinc in die obitus maxime præsentis corporis Defuncti, aut in die tertio, vel septimo, vel trigesimo, aut in Anniversario solemni utilior poterit esse Missa de Requiem, quam alia.

4. Quamvis ejusmodi utilitates facile compensari possunt in Missa occurrente de Feria, aut de S. ex majori Sacerdotum devotione, aut ex intercessionem S. de quo celebras, ut dictum est §. 1. *numer. 3.* & *sequ.*

§. VIII.

Si vero Sacerdos, stipendio accepto, expresse Missam de Requiem promissit, eam quidem dicere debet.

1. Nam tenetur implere promissum, ne virtus fidelitatis violetur: alioquin gravissime peccaret: præcipue si promissum juramento esset obfirmatum, ut evenit in legatis, aut aliis obligationibus Missarum in forma stipulationis accepta.

2. At Sacerdos promittere deberet, se dicturum Missam pro Defunctis eo modo, quo magis potest eis prodesse, aut Missam de Requiem, aut Missam de Feria, aut de Sancto, juxta majorem suam dispositionem, ac devotionem.

3. Et populus pariter pro suis Defunctis a Sacerdotibus eas Missas exquirere deberet, quæ majori beneficio illis esse possunt, sive de Sancto, sive de Requiem; ut multi jam pie quidem consueverunt. Maxime autem utilissimum esset, pro Defuncto Missam de illo Sancto occurrente procurare, quem ipse Defunctus, dum viveret, Patronum sibi delegerat; vel cui animo erat propensior; & eo amplius si ille, qui Missam petit eundem Sanctum sibi Advocatum selegit: sic enim, præter valorem Sacrificii, qui essentialiter in omnibus Missis æqualis est, valor ejusdem Missæ accidentaliter ex opere operantis, ex devotione Sacerdotis & Missam procurantis, & ex intercessionem Sancti, cui Defunctus inter vivos propensus obsequatur, augeri potest.

4. Et de hac re passim admonendi, & instruendi sunt populi, ne scandalo afficiantur, dum petentes Missam pro mortuis, non audiunt Missam de Requiem; & ne Sacerdotibus nimium molesti sint in exquirendis quotidie Missis de Defunctis.

§. IX.

Universam hanc doctrinam sustinent, ac docent omnes Doctores, & gravissimi quidem, qui nunc citantur: quos diligenter, & singillatim in fonte videre, & animadvertere libuit.

1. Div. Thomas Aquinas 4. dist. 45. *quest. 2. art. 3. quest. 1. ad 5.* & in *additionibus 3. pars. quest. 71. art. 9. ad 5.* S. Anton. *parr. 2. tit. 10. cap. 2. §. 3.* &c.

Reliqui Auctores, quos fuso calamo allegavit Fraxinellus, hic prætermittuntur, quia prædicta sententia nunc satis superque confirmata remanet Decreto a Sac. Rit. Congr. emanato die 5. Augusti 1662. quod in sequenti Indice datur sub num. 396. ubi alia indicantur periter Decreta eandem doctrinam comprobantia.

S E R I E S D E C R E T O R U M A S U M M I S P O N T I F I C I B U S .

Præsertim vero a Sacra Rituum Congregatione ad Missalis Romani Rubricas clarius explanandas, & ad sacras Functiones recte, & rite peragendas, emanatorum, ab Anno 1602. usque ad Annum 1737. ordine temporis regulariter servato; quo sancita fuerunt. Quæ quidem Decreta omnia, & singula excerpta, & iterum diligenter collata sunt cum suis Autographis, seu Originalibus, quæ extant in Regestis Decretorum memoratæ S. R. C. Paucalia, quæ ab Auctoribus Rubricistis, & in aliquibus locorum Kalendariis sparsim referuntur, cum non constet de eorundem Authenticitate, quia in præfatis Regestis reperiri minime potuerunt, idcirco in hoc Catalogo non recensentur. Ea vero, quæ in Indice edito a præclarissimo Gavanto allegantur, in præfenti copiosiori Serie pariter adducuntur, & prænotantur hoc asterisco..*

DECRETA AUTHENTICA S. RITUUM CONGREGATIONIS.

1. **C**lerici parati ratione Paramentorum thurificandi sunt ante Beneficiatos. Sac. Rituum Congregat. 10. Junii 1602. *in Laureana.* Vide num. 9. 19. 29. 53. 62. 63. 70. 73. 75. 86. 87. 93. 133. 151. 158. 168. 174. 294. 305. 352. 540.
2. Monachi Congregation. Cassinensis non sunt ullo modo cogendi accedere, nisi ad Processionem Sanctissimi Sacramenti juxta eorum antiquam consuetudinem, quam eis ubique conservandam esse censuit, & declaravit Sacra Rituum Congr. die 10. Junii 1602. *in Placentina.*
Refertur hoc Decretum a Margaren. in Bulario Cassinen. tom. 1. Constit. 253. quæ incipit: *Pro Monachis.* Confirmavit pariter hoc Decretum Urbanus VIII. in sua Constit. 255. quæ incipit: *Nuper,* edita 1638.
3. Episcopus non potest cogere Regulares, ut faciant commemorationem ipsius in ultima Collecta, S. R. C. 10. Junii 1602. *in Egitanen.*
4. Consuetudo immemorabilis, ut præter Diaconum, & Subdiaconum Canonicis Celebranti assistat unus Cappellanus cum Pluviali, servanda est. S. R. C. 19. Junii 1602. *in Mantuana.* Vide num. 35.
5. Usus semel introductus juxta Regulares libri Cæremonialis servandus est, & Pax cum osculo omnibus Viris Ecclesiasticis in Choro sedentibus danda est. S. R. C. 8. Julii 1602. *in Messanen.* Vide n. 39.
6. Assistentia, quæ a Canonicis Diaconis debetur per viam Episcopo accedenti ad Ecclesiam pro Missa, & Vesperis celebrandis, fiat tantum quando Episcopus pergit intra, vel extra eandem Ecclesiam cum Pluviali, & Mitra, non vero quando incedit cum Cappa. S. R. C. 3. Augusti 1602. *in Aesina.* Vide n. 19. 21. 30. 35. 37. 48. 64. 65. 78. 88. 98. 106. 129. 146. 154. 164. 176. 180. 269. 279. 286. 295. 312. 317. 327. 332. 618. 659. 663. 665. 672. 673.
7. Cappellani, seu alii Ministri Ecclesiæ quocumque nomine appellentur, solitas functiones facere debent, licet Cæremoniale ad eas exercendas eos nomine proprio non appellet. S. R. C. 32. Augusti 1602. *in Patavina.*
8. In Regno Castellæ, & Legionis servandum est Cæremoniale Episcoporum etiam in generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant; Superiores vero dictorum Regularium numerum debitum, decentem, & consuetum Fratrum ad easdem Processiones mittant. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in una Castellæ, & Legionis.* Vide num. 36. 46. 54. 66. 72. 89. 156. 157. 224. 225. 227. 239. 240. 243. 494. 497. 503.
9. Beneficiati parati incensentur ante non paratos. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in Calaricana.* Vide num. 1. & alios ibi notatos.
10. Bildachini hastæ in Ecclesia deferendæ sunt, ut dicitur in libro Cæremoniali Episcoporum. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in Melphiten.* Vide Cæremoniale Episcoporum lib. 1. cap. 14.
11. Genuflectendum est semper ab omnibus transeuntibus ante SS. Sacramentum, etiam dum fiunt Processiones per Ecclesiam, & contraria consuetudo declaratur abusus. S. R. C. 14. Decemb. 1602. *in Pacen.* Vide num. 178. 456. 457.
12. Substitutus Archipresbyteri non debet cantare Missas,

- Missis, quæ ad ipsum Archipresbyterum pertinent, nec locum, & honorem incensi, & pacis ipsius Archipresbyteri prætere. S. R. C. 14. Decembris 1602. in *Margen. nullius*.
13. Potest Episcopus etiam in Ecclesiis Regularium cantari facere Missis Rogationum per suos Canonicos. S. R. C. 25. Januarii 1603. in *Firmans*.
14. Vicarius Generalis præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, dummodo non sint parati Sacris Paramentis, & dummodo dictus Vicarius non sit ex numero Dignitatum, vel Canonicorum ejusdem Ecclesiæ, & velit tamquam Dignitas, vel Canonicus in choro assistere, distributiones quotidianas lucranda gratia, quia tunc sedere debet in stallo, seu loco suæ Dignitatis, vel Canonicatus. S. R. C. 12. Aprilis 1603. in *Pennen*. Vide n. 25. 36. 41. 49. 90. 102. 103. 104. 107. 108. 109. 111. 112. 115. 122. 125. 135. 139. 147. 148. 161. 170. 172. 173. 181. 183. 186. 240. 261. 262. 270. 280. 287. 295. 314. 318. 320. 334. 335. 337. 429. 445. 464. 467. 489. 492. 493. 496. 664. 665.
15. Cereemonialis liber, nec Laicis, nec Clericis prohibet, quominus in Processione SS. Sacramenti deferant intortitia, vel candelas accensas. S. R. C. 12. Aprilis 1603. in *Adrien*. Vide n. 8. & alios ibi citatos.
16. * In Dominicis, & Festis potest celebrari Missa de Requiem pro Defunctis, insepulto cadavere. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Egitanien*.
Hoc Decretum intelligitur de Missa Solemni, non vero de Privatis. Vide n. 69. 315. 333. 396. 422. 430. 505. 511. 514. 524. 525. 526.
17. * Cineres distribuendi in Feria quarta post Dominicam Quinquagesimæ debent esse aridi, non vero in modum lutii. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Egitanien*.
18. * Si Processio Litaniarum Majorum terminetur ad Ecclesiam S. Marci, cantetur in Missa de S. Marco, non vero de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Hispalen*. Vide n. 490. 507. 530. 679.
19. Assistentes Episcopo, licet minus digni præferuntur omnibus aliis, & ante Dignitates sunt thurificandi. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Nolana*. Vide n. 1. & alios numeros ibi notatos, & n. 6. aliosque ibi notatos, quoad assistentiam.
20. Officium Anniversarium, vel septenarium, vel trigenarium Defunctorum post obitum, si cadat die Dominico, vel festivo, transfertur in diem sequentem cum eadem solemnitate. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Egitanien*. Vide n. 92. 143. 422. 472. 483. 485. 524. & 547.
21. Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum; sed quilibet debet accedere secundum prerogativam sui Ordinis. S. R. C. 23. Maji 1603. in *Nolana*. Vide num. 90.
22. Ubi adest consuetudo, quod Canonici, & Dignitates ministrent Episcopo Mitram, Gremiale, Thuribulum, & id genus alia, debet servari; sicut etiam si adest consuetudo, quod dignitas, seu Canonicus gestet Baculum ante Episcopum, in quibusdam solemnitatibus. S. R. C. 5. Julii 1603. in *Lamacen*. & 14. Novembris 1676. in *Biturina*.
23. Non tenentur omnes Canonici associare Episcopum ab eo Altari, in quo Missam planam celebravit, ad Sedem Episcopalem, si voluerit Missæ Conventuali assistere. S. R. C. 5. Julii 1603. in *Tjphernaten*. Vide n. 6. 94. 672. 673.
24. Destinatus ad regendum chorum, non est dimovendus a choro, ut assistat Episcopo. S. R. C. 6. Sept. 1603. in *Monopolitana*. Vide n. 325.
25. Vicarius Generalis supra Dignitates, & Canonicos paratos, nullam habeat præcedentiam, sed tantum aliis præcedat, quando sunt in habitu Canonicali ordinario, & sine Paramentis. S. R. C. 6. Septembris 1603. in *Lauretana*. Vide n. 14. & n. ibi notatos.
26. Consuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur Cruci Feria VI. in Parasceve, dentur Magistris Cereemoniarum, servanda est. S. R. C. 29. Novembris 1603. in *Benventana*.
27. Episcopus non debet in Ecclesia salutare Canonicos, aperiendo caput, sed benedicendo manu. S. R. C. 10. Januarii 1604. in *Elven*.
28. Dignitates, quæ habent Præbendas cum onere cantandi Evangelium, seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus, S. R. C. 10. Januarii 1604. in *Salamantina*.
29. In Ecclesia collegiata exempta, præsertim uno Canonico Cathedralis cum Episcopo, & Abbate Collegiata ejusdem cum suis Canonicis, prius incensetur Canonicus, quam Abbas. Sac. R. C. 7. Februarii 1604. in *Alexandrina*. Vide n. 1. 9. & alios ibi notatos.
30. Episcopo suffraganeo tenentur Canonici assistere, quando nomine proprii Episcopi functiones Episcopales exerceat. S. R. C. 21. Febr. 1604. in *Bracaren*. Vide n. 6. & n. ibi notatos.
31. Canonicus celebrans in aliqua Ecclesia collegiata de Urbe, præsertim proprio Vicario illius Ecclesiæ, ad Missam conventualem non tenetur in fine Missæ ante benedictionem reverentiam facere ipsi Vicario. S. R. C. 21. Februarii 1604. in *una Urbis*.
32. Una clavis Reliquiarum Sanctorum concedi potest Magistratui Sæculari. S. R. C. 8. Maji 1604. in *Ersteren*.
33. Ubi adest consuetudo, ut Cappellani ministrent Canonici Cappas, vel Pluvialia, capite detecto, servanda est. S. R. C. 19. Junii 1604. in *Burgen*.
34. Episcopus potest habere fenestram ex Domo respicientem in Ecclesia. S. R. C. 19. Junii 1604. in *Elboren*.
35. Canonico solemniter celebranti datur assistens, si est immemorabilis consuetudo. S. R. C. 19. Junii 1604. in *Manzuana*. Vide num. 4. 6. & alios ibi notatos.

36. Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedralis incedere. S. R. C. 21. Augusti 1604. in *Andrien*. Vide n. 14. & ibi notatos necnon n. 8. aliosque ibi notatos quoad Processionem.
37. Non debet assistens Episcopo deponere ibi birretum de capite, sed ipse detrahat. S. R. C. 21. Augusti 1604. in *Savonen*. Vide n. 6. & n. ibi notatos.
38. Potest Episcopus ex causa necessitatis Olea Sacra conficere cum minori numero Ministrorum, quam præscribitur in libro Pontificali. S. R. C. 21. Augusti 1608. in *Curien*. *Rhetorum*.
39. Cæremoniale Episcoporum non tollit immemorabiles, & laudabiles Ecclesiarum consuetudines. S. R. C. 11. Junii 1605. in *una Hispaniarum*. Vide n. 5. 50. 647.
40. Preces ordinatæ ad impetrandam pluviam, non sunt recitandæ inter Missarum solemnias, ne Missæ Sacrificium interrumpatur. S. R. C. 11. Junii 1605. in *Oscen*.
41. Canonicus, vel Dignitas factus Episcopus cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis debet præcedere omnibus Dignitatibus, & Canonici, etiam ipso antiquioribus. S. R. C. 24. Sept. 1605. in *Ruthenen*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.
42. Consuetudo immemorabilis aliquibus in locis, ut Campanæ in salutatione Angelica non pulsantur ante pulsationem in Ecclesiâ Matrice, servanda est. S. R. C. 24. Septembris 1605. in *Giennen*.
43. Magister Cæremoniarum, non autem Sacrista debet vocare Vicarium, ut hora debita, si voluerit, ad Ecclesiam accedat. S. R. C. 26. Novembris 1615. in *Urbinate*.
44. * Canonici debent aspergi singillatim Aqua benedicta in Dominicis. S. R. C. 20. Decembris 1605.
- Hoc Decretum allatum a Gavanto in suo Indice, non reperitur in Regesto S. R. C. sed quod præscribit, consonat dispositionibus, quæ habentur in Cærem. Episc. unde servari debet.
45. Abbas semel benedictus cum usu birreti, si transferatur ad aliam Abbatiam cum usu Mitræ, non indiget alia benedictione, sed potest per se ipsum Mitram capere. S. R. C. 25. Februarii 1606. in *Bisuntina*.
46. Cappellanus Confraternitatis non potest suo arbitrio sine expressa licentiâ Episcopali Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1601. in *Militen*. *Galatris*. Vide num. 8. & num. ibi notatos.
47. Eucharistia non est singulis diebus exponenda super Altari, sed in quibusdam tantum solemnitatibus. S. R. C. 3. Martii 1606. in *Placentina Provincia Castellana*.
48. Assistentia duarum Dignitatum, vel duorum Canoncorum Episcopo loc. Ordinario tantummodo convenit. S. R. C. 9. Maji 1606. in *Castarungustana*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.
49. Posita Præbendarum distinctione in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, qui de novo obtinuerit Presbyteralem, præcedere debent Diaconales. S. R. C. 17. Junii 1606. in *Tropien*. Vide n. 14. & ibi notatos.
50. Decretum de die 11. Junii 1605. quod Cæremonialis liber non tollat laudabiles, & immemorabiles consuetudines, habet locum in omnibus Regnis, & locis Christianitatis. S. R. C. 17. Junii 1606. in *Elberen*. Vide n. 39. & alios ibi notatos.
51. Baculi, & Mitræ usus sunt correlativa, & cui unum conceditur, alterum etiam concedendum videtur. S. R. C. 6. Octobris 1606. in *Argentina*, & 8. Januarii 1605. in *Treviren*.
52. Vicario non licet dare benedictionem Diacono antequam cantet Evangelium, neque benedicere Prædicatori, antequam Pulpitum ascendat. S. R. C. 17. Martii 1607. in *Pacen*.
53. Archidiaconus, si sustinet baculum Episcopi, thurificandus est immediate post Presbyterum, & Diaconos Assistentes S. R. C. 28. Apr. 1607. in *Bracharen*. Vide n. 1. & ibi notatos.
54. Primicerius licet dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale sicut Dignitas, & non Planetam sicut Canonicus. S. R. E. 29. Aprilis 1607. in *Capuana*. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
55. Benedictio, distributio Candelarum, & Palmirum regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 29. Aprilis 1607. in *Ostien*. Vide n. 565.
56. Episcopus concionaturus in aliena Diocesi coram Ordinario, etiam Cardinali, non debet petere benedictionem ob supremam Episcopalem dignitatem. S. R. C. 28. Apr. 1607. in *Neapolit*.
57. * Gloria in Excelsis cum Credo omittitur in votivis pro re gravi quando dicuntur cum Paramentis violaceis. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*.
58. * Res gravis pro licita votivæ solemnis decantatione, ea est, pro qua convenit Clerus cum Episcopo; vel apud Regulares in eorum Comitibus generalibus, seu Provincialibus, cum cantatur Missa pro re eorundem judicio gravi. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide num. 462. 606. 401. 431.
59. Genuflectendum non est ad Orationes in Missa solemnibus, in qua dicitur Gloria, & Credo, S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*.
60. Septimum Candelabrum Episcopo Celebranti adhibeatur in Missis tantum solemnibus, non vero in Vesperis, neque etiam in Missis Defunctorum. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*.
61. Canonicus primus Presbyter debet Episcopo Aspersorium ministrare, si Præbendæ sint distinctæ; si vero non sint distinctæ, prima Dignitas, vel primus Canonicus in ordine id facere debet.

- debet. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide n. 84. 121. 241. 260. 163. 292. 309. 425. 574.
62. Canonici omnes ex utraque parte chori thurificandi sunt ante Mansionarios, non obstante consuetudine in contrarium. S. R. C. 19. Maji in *Placentina*. Vide n. 1. & ibi notatos.
63. Assistens Presbyter debet Episcopum thurificare ad Sedem, quicumque ille sit; non vero Diaconus Evangelii. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide n. 1. & ibi notatos.
64. Canonici duo Diaconi assistentes & non Presbyter assistens, debent elevare simbras Pluvialis hinc inde, dum Episcopus progreditur, & thurificare Altare. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide num. 6. & num. ibi notatos.
65. Debetur assistentia Episcopo, quando facit Ordinationes in Missa solemnibus; si vero ipsas in Missa privata, vel alias functiones Episcopales in Pontificalibus facit, saltem duo Canonici assistant præter Archidiaconum, qui vocare debet Ordinandos. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide n. 6. & n. ibi citatos.
66. Canonici Ecclesiarum Collegiarum non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
67. Gloria in Excelsis Deo, dicitur in Missis votivis B. M. V. tam in Sabbatis Feriarum, quam in Sabbatis Adventus; licet ipsa die Officium, non fiat de B. V. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*. Et 27. Julii 1609. in *una Urbe*.
68. Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, quo die, cantato Evangelio, extinguitur. Ad Matutinum, & in aliis solemnitatibus, & diebus solemniter celebratis non accendatur, nisi adsit consuetudo, quod durante tempore Paschali accendatur. S. R. C. 19. Maji 1607. in *Placentina*.
69. Defunctorum Missæ non sunt cantandæ, nec celebrandæ in diebus solemnibus. S. R. C. 23. Junii 1607. in *Verona*. Vide n. 16. 20. 71. 396. 422. 430. 524. 525. 526.
70. Presbyter assistens, licet non sit prima Dignitas, thurificandus est ante Archidiaconum a dexteris Episcopi assistentem, quamvis idem Archidiaconus sit prima Dignitas. S. R. C. 23. Junii 1607. in *Vercellen*. Vide n. 1. & ibi notatos.
71. Torerari possunt Missæ votivæ cantatæ B. M. V. in Sabbato, vel pariter Defunctorum in Festo Duplici, quod non est de præcepto, ut Testatorum voluntates adimpleantur, dummodo non omittatur Missa Convent. S. R. C. 1. Septembr. 1607. in Indice Gavanti. sed ut jacet 20. Junii 1626. in *Nucerina in Umbria*.
- Hoc Decretum intelligitur de Missis cantatis in die Anniversario, vel tertio, septimo, & trigésimo, relictis ex dispositione Testatorum. Vide omnes num. supra datos sub n. 60.
72. Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis. Sac. R. C. 1. Septembr. 1608. in *Capuana*. Vide n. 8. & n. ibi notatos.
73. Consuetudo immemorabilis, quod eodem tempore thurificentur Canonici, & Magistratus, servanda est. S. R. C. 1. Septembris 1607. in *Fano*. Vide n. 1. & ibi notatos.
74. * In privatis Oratoriis, & privilegiatis, non potest celebrari Missa in Festis solemnioribus, nempe in Natali Domini, Epiphania, Feria V. in Coena Domini, Paschate, Pentecoste, Ascensione D. N. J. Assumptione B. V. M. Festis SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum. S. R. C. 17. Nov. 1607. in *Calaguriana*.
75. Gubernator Civitatis, etiam si sit uxoratus, thurificandus est immediate post Canonicos; absente vero Episcopo, immediate post Vicarium Generalem. S. R. C. 9. Maji 1606. & 17. Nov. 1607. in *Faventina*. Vide n. 1. & ibi not.
76. * In Ecclesiis Confraternitatum licitum est Confratribus & respective Cappellanis facere solitas Processiones, non tamen eo tempore, quo sunt in Parochiali, visitare in Processione alias Ecclesias tempore Quadragesimæ, & Adventus, de licentia Episcopi audire in iis Ecclesiis Concionem, benedicere Palmas, Agnem, & aquam in Sabbato Sancto; ante Matricem tamen non sunt pulsandæ a Confratribus campanæ in eodem Sabbato Sancto. S. R. C. 9. Febr. 1608. in *Militum Galavi*. Vide n. 565. 568.
77. Simplex reconciliatio Ecclesiarum, seu Coemeterii non consecrati, potest committi Presbytero in dignitate Ecclesiastica constituto. S. R. C. 9. Februarii 1608. in *Cimernum*.
78. Archidiaconus dum assistit Episcopo solemniter Celebranti, tam in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, intelligitur in choro præsens. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Cambrina*. Vide n. 6. & n. ibi notatos.
79. Quamvis Præbendæ non sint distinctæ, convenit tamen ut fiat distinctio Pluvialium, Planetarum, & Dalmaticarum in Festis solemnioribus. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Alexandrina*.
80. Missæ Conventuales infra Octavam Corporis Christi possunt, ubi est consuetudo, cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Festo, ac Dominicâ, & die Octava. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Alexandrina*.
81. Diaconus, & Subdiaconus, accipiunt pacem ab Episcopo celebrante statim post Diaconos assistentes, si in Missa Communionem non recipiunt. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Alexandrina*.
82. Usus Missalis, & Breviarii Romani semel introductus in aliqua Ecclesia, quæ habebat particulare Missale, & Breviarium, confirmandus est, nec licet redire ad usum antiqui Missalis, & Breviarii. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Tullana*.
83. Canonici digniores debent sedere in sedibus, quæ sunt viciniores sedi Episcopali. S. R. C. 15. Martii 1608. in *Alexandrina*.

- nonici Diaconi, quando paratur, sed Planeta, ut Presbyteri, S. R. C. 12. Maji 1612. in *Januen.*
127. Missa Conventualis pertinet ad Cantorem, & Canonicos Ecclesie Collegiatæ, non autem ad Vicarium, quando ipse habet tantum curam Animarum Parochianorum. S. R. C. 7. Julii 1612. in *Ulfipponen.* Vide n. 120.
128. * Episcopus tantum, & non alius, dum private celebrat, potest accipere Paramenta de ipso Altari, & duos habere Ministros Superpelliceis indutos præter alium Ministrum Clericum, sive Laicum communi veste indutum. S. R. C. 7. Julii 1612. in *Cromon.*
129. Canonici tenentur assistere Episcopo, etiam quando Ordinationem celebrat extra propriam Ecclesiam, dummodo numerus sufficiens Canonico- rum, & Ministrorum in Ecclesia remaneat. S. R. C. 7. Julii 1612. in *Elboren.* Vide n. 6. & n. ibi citatos.
130. Consuetudo immemorabilis, quod Passio Domini in Dominica Palmarum, & in Feria VI. Parasceve decantetur a Canonicis, debet servari, non obstante Cæremoniali, in quo disponitur eam a Cantoribus decantandam esse, S. R. C. 7. Julii 1612. in *Viterbien.*
131. Episcopus non potest, signum, quod habere debent Canonici Cathedralis ad distinctionem, concedere aliis, vel immutare, inconsulta Sede Apostolica. S. R. C. 1. Septembris 1612. in *Hydruntina.*
132. Altare portatile ligneum cum ara lapidea, permitti debet non obstante constitutione Synodali, dummodo habeat solitum Reliquiarum repositorium juxta reformationem Rubricarum Missalis Romani cap. 20. S. R. C. 10. Novembris 1612. in *Cajetana.*
133. Canonici Ecclesie Collegiatæ thurificari debent duplici ductu Thuribuli; Clerici vero Parochialium Ecclesiarum unico tantum ductu, nisi specialis adsit consuetudo. S. R. C. 10. Januarii 1613. in *Casaragustana.* Vide num. 1. & ibi notatos.
134. Abbates quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere, unusquisque cum suo Clero, & in suo loco. S. R. C. 29. Januarii 1613. in *Nucerina Gualdi.* Vide n. 14. & ibi notatos.
135. Prothonotarii de numero Participantium præcedunt Vicarios, & Canonicos tam in Ecclesiis Patriarchalibus Urbis, quam in aliis quibuscumque etiam Cathedralibus extra Urbem, & solis Episcopis cedunt locum. S. R. C. 4. Maji 1613. in *una Urbis.* Vide n. 14. & ibi notatos.
136. Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genuflectere, sed tantum caput inclinare; nec debent genuflectere quando Episcopum celebrantem thurificant. S. R. C. 4. Maji 1613. in *Osten.* Vide n. 169.
137. Archiep. potest ante se Crucem deferri facere per Monasteria, & per loca etiam exempta suæ Diocesis. S. R. C. 13. Julii 1613. in *Thoucina.*
138. Non possunt Regular. Processiones facere extra Ecclesiam in Feria V. in Cæna Domini; nec in Feste Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam alienam. S. R. C. 11. Decembris 1613. in *Aretina.*
139. Abbates non sunt associandi a sua Domo, nec excipiendi, cum Pontificaliter celebrandum accedunt. S. R. C. 11. Decembris 1613. in *una Hispaniarum.*
140. Vicarius Apostolicus non potest functiones Episcopales facere. S. R. C. 15. Februarii 1614. in *Brudusina.*
141. Si incepta consecratione Ecclesie, correptus morbo Episcopus deficiat, & præsertim antequam ungantur Cruces, resumenda est consecratio. S. R. C. 12. Aprilis 1614. in *Ulfippon.*
142. Canonici Missam celebrantes coram Episcopo, non debent sedere in sede cum postergali, sed in aliquo scamno oblongo, tapete, vel panno cooperto in latere Epistolæ. S. R. C. 19. Maji 1614. in *Turritana.*
143. Anniversaria, & Missæ de Requiem, quæ certo die dici debent, eo impedito, transferri possunt in sequentem, prout transtulit S. R. C. 19. Maji 1614. in *Turritana.*
- Hoc Decretum assertur a Gavanto part. 1. tit. 5. lit. y ubi allegat etiam aliud simile datum a nobis sub n. 20. Vide alios n. ibi notatos.
144. Missæ Vivæ jam acceptæ, quæ non possunt celebrari diebus impeditis, debent recitari de Feste occurrenti cum applicatione Sacrificii. S. R. C. 19. Maji 1614. in *Turritana.* Vide num. 463.
145. * Diaconus non debet pacem dare Laicis, neque Domino Loci, sed ipsa spectat ad alium Ministrum Cotta indutum, & cum instrumento, non vero cum osculo. S. R. C. 5. Julii 1614. in *Calagurritana.*
146. Decano Missam celebranti in diebus sollemnibus, debent duo Canonici assistere, & ministrare pro Diacono, & Subdiacono, si Mansionarii quibus Animarum cura incumbit in ipsius exercitio eo tempore sint impediti. S. R. C. Februarii 1615. in *Cananen. Opitergii.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.
147. Portionarii, & alii Beneficiati, si in omnibus sint æquales Canonici Ecclesiarum Collegatarum, & æqualiter incedunt in Processionibus, & sedent in æqualibus scamnis, thurificandi sunt duplici ductu sicut Canonici, non obstante Cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non absunt Presbyteri, qui non sint omnino Canonici æquales. S. R. C. Martii 1615. in *Casaragustana de Daroca.* Vide num. 14. & n. ibi notatos.
148. Canonici Cathedralis Ecclesie, absente Episcopo, vel Sede Episcopali vacante, in omnibus, & per omnia præferri debent Magistratibus Sæcularibus, qui non sunt de perpetuis, & majoribus: & Concionatores debent prius Canonicos, quam Magistratus salutare. S. R. C. 3. Octobris 1615. in *Tyrasenen.* Vide n. 14. & n. ibi notatos.

149. * Non debent Regulares in Canone nominare Superiores suos, ut Antistites. S. R. C. 14. Novembris 1615.
Hoc Decretum affertur a Gavanto in suo Indice; sed in Regest. S. R. C. non reperitur, saltem sub antedictis, die, mense, & anno. Vide n. 641.
150. Fratres Prædicatores nequeunt in suis Processionibus SS. Sacramenti Dominica infra Octavam Corporis Christi mutare viam semel a principio electam. S. R. C. 14. Novembris 1615. in *Pisauren.*
151. Absente Episcopo thurificandus est Celebrans triplici ductu Thuribuli. S. R. C. 30. Januarii 1616. in *Comen. Valluvia.* Vide n. 1. & ibi notatos.
152. Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum post Capitulum, sed a latere Baldachini in Processione SS. Sacramenti debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. in *Nicien.* Vide n. 89.
153. Presbyteri alicujus Ecclesiæ intra limites propriæ Parochiæ, non possunt propriam Crucem erigere; sed debent incedere sub Cruce Parochiæ, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. in *una Urbis.*
154. Archidiaconus, si est prima Dignitas, debet facere Officium Presbyteri assistentis, dummodo sit Sacerdos; & recusans cogendus est poenitis, & censuris S. R. C. 28. Maji 1616 in *Brixien.* Vide n. 6. & n. ibi citatos.
155. Cineres Episcopo ministrare Feria IV. Cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum ea die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. in *Brixien.* Vide n. 90.
156. Delatio SS. Sacramenti in ejus die Festo, absente Episcopo, spectat ad Dignitates, seu Canonicos Cathedralis, atque ab eadem Cathedrali Processio debet inchoare, & ibi finire. S. R. C. 29. Augusti 1616. in *una Tuscanella.* Vide n. 243.
157. * Regulares deferre debent Crucem in Processionibus cum Velo pendente, seu Pallio. S. R. C. 14. Januarii 1617. in *Neapolitanis.*
158. Vicario Generali sedenti in Choro, licet supra Canonicos, absente Episcopo, thurificatio duplici, non autem triplici ductu debetur; si tamen non sit Prælati. S. R. C. 14. Januarii 1617. in *Nepehan.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.
159. Præsente Episcopo Diocesano sedebit Abbas in loco suæ Jurisdictionis, vel apud Episcopum, in Sede Camerali, absque ornatu, & suo gradu, vel in conspectu Episcopi ex alia parte, in loco inferiori, cum uno parvo gradu, non excedente dimidium palmi. S. R. C. 18. Martii 1617. in *Aquilana.* Vide n. 29. 352.
160. Magister Cæremoniarum, etiam si sit Cappellanus, quando Officium exercet, & vestibus illius officii indutus est, sedere debet apud Celebrantem, vel ejus Assistentes Pluvialibus indutos; quando vero non est in Ministerio, sedere debet in Choro inter Præbendatos, & Presbyteros, vel Clericos sui Ordinis, servato ordine suæ receptionis. S. R. C. 30. Maji 1617. & 30. Aprilis 1701. in *Viterb.* & 30. Augusti 1602. & 28. Novembris 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.
161. Cæremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurrit, quando opus est pro ordinanda Processione. S. R. C. 3. Maji 1617. in *Patavina.* & antea 30. Augusti 1602. & 28. Novembris 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.
162. Ubi habitus Dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Processionibus, sed tres ultimi digniores tam ex illis, quam ex istis incedunt simul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1617. in *Malavitan.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
163. * Officium est recitandum de Sancto, cujus habetur Insignis Reliquia. S. R. C. 3. Junii 1617. in *una Urbis Theatinorum.* Vide n. 30. 264. 482. 498. 585.
164. Ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, si adsint, spectat assistere Episcopo solemniter Celebranti, etiam in Collegiata Ecclesia, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium. S. R. C. 15. Julii 1617. in *Brundusina.* Vide n. 6. & n. ib. not.
165. Substitutus Archipresbyteri non potest Missas, & Divina Officia celebrare, quæ ad ipsum, si adesset, pertinent; sed spectat ad Canonicum successive. S. R. C. 22. Januarii 1618. in *una Civitatis Castellana.*
166. Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ semper præcedere debent Regularibus, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. S. R. C. 31. Martii 1618. in *Firmiana.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.
167. * In Festo SS. Corporis Christi Eucharistia non est deferenda in Processionibus Sacerdotum humeris, sed Celebrantis manibus, non obstante quacumque contraria consuetudine, quem abusum esse declaravit S. R. C. 2. Junii 1618. in *Syracusana.*
168. In Personarum incensatione, tota thurificatio faciendæ est cum unico Thuribulo. S. R. C. 21. Julii 1618. in *Lucerina.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.
169. Episcopus in aliena Ecclesia, non potest sibi Pulvinar, & pannum coloris violacei sternere, & extra suam Diocesim non competit illi deosculatio Textus Evangelii. S. R. C. 13. Octobris 1618. in *Jadren.*
170. Collegiata simplex præcedit Parochialibus, etiam si antequam dirigeretur, illis cessisset. S. R. C. 23. Martii 1619. in *Senogal.* Vide n. 15. & ibi notatos.
171. Prothonotarii Titulares, neque supra, neque inter Canonicos locum habere debent. S. R. C. 23. Martii 169. in *Spolemana.*

172. Vicarius Generalis, absente Episcopo, debet habere primum locum supra omnes Dignitates, & Canonicos. S. R. C. 13. Julii 1619. *in Militen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
173. Canonici Ecclesie Cathedralis procedunt Canonicos Collegiatæ etiam intra eandem Collegiatam, non obstante consuetudine S. R. C. 19. Augusti 1619. *in una Tuscanella.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
174. Prior Collegiatæ, si interfuit in Cathedrali; rursificandus est duplici ductu Thuribuli, sicut Dignitates, & Canonici, super quos tamen non habet præcedentiam. S. R. C. 19. Augusti 1619. *in una Tuscanella.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.
175. Celebratio Festi de S. Patrono Civitatis ad Episcopum, & eo absente, vel impedito, ad primam Dignitatem pertinet. S. R. C. 28. Septembris 1619. *in Colten.*
176. Non est laudabilis ea consuetudo, ut Episcopo cum Cappa sedenti ad Sedem suam, caput aperiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis Assistentibus; nec ideo est querendum, ad quem eo casu spectabit, cum Birretum debeat Episcopus sibi de se per se extrahere. S. R. C. 4. Apr. 1620. *in Laudem.* & 21. Augusti 1632. *in Isernien.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.
177. Dum Horæ Canonice recitantur in Choro, non sunt celebrandæ Missæ privatæ in Altari Minori. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Ofcen.*
178. Dum elevatur Eucharistia Sanctissima, Canonici, & Clerus, sive in Choro existant, sive processionaliter incedant, semper debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Ofcen.* Vide n. 11. 456. 457.
179. * In Oratione *A cunctis*, nomina Patronorum, S. Michaelis Archangeli, & S. Joannis Baptistæ proponenda sunt Apostolis. S. R. C. 22. Augusti 1620. Vide n. 560. Prædicta dispositio habetur etiam in Rubr. Missalis post Orationem *A cunctis*.
Eodem die 22. Augusti 1620. *in Anagina*, & 21. Januarii 1673. *in Veliternum.* decisum fuit, quod Canonicus Pœnitentiarius non potest cogi ad ministrandum pro Diacono, & Subdiacono quacumque consuetudine in contrarium non obstante.
180. Prima Dignitas debet assistere Episcopo celebranti, licet sit unica. S. R. C. 12. Decemb. 1620. *in Calaguriana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.
181. Præcedentia inter Presbyteros sumitur ex antianitate Ordinis, non vero ex gradu Doctoratus, quia Presbyteratus Ordo longe dignior est, quam gradus Doctoratus. S. R. C. 30. Martii 1621. *in C. phaluden.* Vide n. 115. Vide n. 14. & alios ibi notatos.
182. Episcopus processurus cum Mozzetta, eam deponere debet coram Cardinalibus, etiam non Legatis in Italia. S. R. C. 10. Julii 1621. *in Jannem.*
- Vide tamen Cæmoriale Episcoporum ab Innocentio X. 30. Julii 1650. & Benedicto XIII. 7. Martii 1727. recognitum, & evulgatum, *lib. 4. c. 4. n. 7.* ubi præscribitur, Episcopum in proprii Diocesis non nisi coram Cardinali Legato abstinere debere ab usu Mozzettæ.
183. Confraternitates Laicorum in Processionibus procedunt ante Regulares, quas iidem Regulares sequuntur, postremo digniorem locum obtinet Clerus Sæcularis. S. R. C. 7. Augusti 1621. *in Messanen.* Vide n. 13. & alios ibi notatos.
184. Canonici Prothonotarii non lucrantur distributiones quotidianas, nisi proprio habitu Canonicali interfint Choro, Processionibus &c. S. R. C. 7. Augusti 1621. *in Moliren.*
185. Præcedentia competit Dignitatibus, & Canonici paratis supra Vicarium Gener., neque consuetudo, imo vero abusus suffragatur. S. R. C. 27. Septembr. 1621. *in Castellaveten.* Vide n. 14. alios ibi notatos.
186. Episcopus Canonicus præcedat omnes Canonicos, & Dignitates in Choro, & in omnibus actibus. S. R. C. 13. Novembr. 1621. *in Calarissana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
187. * In Feria VI. Parasceve non est ministranda Eucharistia, nisi Infirmis. S. R. C. 19. Febr. 1622. *in una de Festo Annunciationis.*
Adest etiam Rubrica Missalis in Feria V. in Coena Domini ante consecrationem, ubi habetur, quod Sacerdos reservat etiam aliquas particulas consecratas si opus fuerit pro Infirmis & cum Feria VI. in Parasceve non peragatur Sacrificium, prædictæ particule reservantur, ut ministrantur Infirmis in dicta Feria.
188. * In Parasceve si incidat Festum Annunciationis B. V. non tenentur Fideles ad Missam audiendam, seu interesse Officio. S. R. C. 19. Februarii 1622. *in una de Festo Annunciationis.* Vide n. 495.
189. * Quædam Missa propria Sanctissimi Rosarii fuit concessa tantum Ordini Prædicatorum. S. R. C. 15. Junii 1622. *in una Prædicatorum.* Vide n. 229.
190. * Missæ certis Regularibus concessæ non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. S. R. C. 29. Novemb. 1622. *in una Conventualium Sicilia.*
191. Coadjutori Episcopi debetur primum Stalium in Choro, sive Sedes Cameralis. S. R. C. 14. Januarii 1523. *in Novarien.*
192. * Annulli usus in Missa prohibetur Prothonotariis, non participantibus, & quibuscumque Doctoribus. S. R. C. 11. Febr. 1623. *in Torpion.* Vide n. 237. 413. 450.
193. * In Festo Stigmatum S. Francisci adhibetur color albus. S. R. C. 9. Decembr. 1623. *in una Urbis.*
194. Qui habet usum Mitre, & insignium Pontificalium, in Missis etiam privatis benedicit cum versu -- *Sic. nomen Domini benedictum* -- non potest tamen benedicere populo extra actum celebrationis. S. R. C. 25. Maji 1624.

- Hoc Decretum refertur a Gav. in Manuili Episcoporum. V. *Benedictio* n. 22. Verum in Decreto Generali emanato die 27. Septembris 1659. approbato ab Alexandro VII. statutum est, quod hujusmodi Prælati inferiores Episcopis in Missis privatis quo ad indumenta, ceremonias &c. & benedictionis largitionem discrepare non debent a simplici Sacerdote; unde neque possunt uti illo versu -- *Sic nomen Domini Benedictum* &c. -- & in Missis Pontificalibus tantum possunt dare benedictionem cum trina Crucis productione &c. Vide num. 350. & 358.
195. In Episcopi ingressu delatores Baldachini incedant pedites & capite detecto. S. R. C. 37. Julii 1624. in *Hyerncon.*
196. Regulares Ordinis Minimorum dum in Oratione S. Franciscum præfati Ordinis Fundatorem nominant, non debent adjungere *de Paula*. S. R. C. 23. Decembris 1624. in *una Urbis pro FF. Minimis* Vide num. 682.
197. * Facultas concedendi usum Pileoli in Missa spectat ad Papam. S. R. C. 24. Aprilis 1626. in *Verona*.
198. Missæ votivæ non possunt suffragari pro Missa Conventuali, quæ non potest omitti, etiam si cantetur Missa Votiva. S. R. C. 16. Maji 1626. in *Burgen.* Vide n. 204. 233. 527.
199. * Non potest omitti altera ex duabus Missis Cantandis de Festo, & de Feria. S. R. C. 16. Maji 1626. in *Curgen.*
200. * Celebrans, qui Cineres distribuit, Candelas, & Ramos, detecto capite stet. S. R. C. 18. Julii 1626. in *Pientina*.
201. Prima Sedes in Choro conceditur Hebdomadario parato tantum. S. R. C. 22. Aug. 1626. in *Casertana*.
202. * In Missa Feriæ IV. Quatuor Temporum currentis in die Octava Nativitatis B. M. V. dicenda Præfatio Communis, non vero de B. V. 12. Decembris 1626. in *una Urbis*.
203. Missa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis omnino est dicenda ultra Missam Festi, & abusus sunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. in *una Abusus reformandi*.
204. * Ob Missam Votivam, seu pro Defunctis, non est omittenda Missa Conventualis, neque potest introduci consuetudo in contrarium. S. R. C. 16. Januarii 1627. in *Januen.* Vide n. 198. 233. 527.
205. Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum signo Crucis, post quod debet deosculari. S. R. C. 13. Martii 1627. in *Parormitana*.
206. * In Altari pro certis diebus privilegiato, non potest dici Missam de Requiem in Festo duplici de præcepto, neque in die Dominico. S. R. C. 24. Aprilis 1627. in *una Gallia*. Vide n. 396. 440. 439. 489. 622. 623. 624.
207. * In Festo SS. Corporis Christi deferatur Eucharistia a Celebrante; in Vespæis autem diei Octavæ (si fiat Processio) deferatur ab eo, qui cantavit Vesperas, modo sit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. in *Brundusiana*.
208. Celebrantes Missam solemniter sedeant in loco parato pro Celebrantibus a latere Epistole Sacra Rituum Congreg. 12. Junii 1627. in *Brundusiana*. Vide n. 428.
209. Absente Episcopo Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. Sacra Rituum Congreg. 12. Junii 1627. in *Brundusiana*. Vide num. 90. 96. 116. 257.
210. Dignitates nolentes celebrare Missis Pontificales absente Episcopo justa causa impeditur, possunt assistere in suo Stallo in Choro. S. R. C. 11. Junii 1627. in *Brundusiana*.
211. Cum Episcopus benedicit Cineres, debet Celebrans imponere Cineres eidem Episcopo: & idem servari debet in die Candelarum, & Palmarum, juxta Cæremoniale *lib. 1.* in cap. de Festo Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. Rit. C. 12. Junii 1627. in *Brundusiana*. Vide num. 90. 96.
212. Potest Episcopus cogere Canonicos, ut a Cappellanis in Quadragesima cantari faciant Missam Conventualem Feriæ cum Diacono, & Subdiacono. Sacra Rituum Congreg. 17. Julii 1627. in *Nicem*.
213. * Prothonotarii non possunt benedicere Paramenta pro Missa. S. R. C. 17. Julii 1627. in *una Castri Durantis*.
214. Coadjutor Episcopi celebrans præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere assistentem Canonicum pro libro. S. R. C. Mensis Aug. Anni 1627. in *Aquilejem*.
215. * Ad Missam Vicarii Generalis non debent accendi quatuor Candelæ in Altari, nec illi assistere debent duo Cappellani cum Coticis. Sac. Rit. Cong. 7. Augusti. 1627. in *una Castri Durantis*.
216. * Si Festum SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi, vel Inventionis S. Crucis, aut S. Joannis ante Portam Latinam, occurrerit infra Octavam Ascensionis, Præfatio in Missa erit de Apostolis, vel de Cruce, sed Communis de Ascensione. S. R. C. 18. Augusti 1627. in *una Urbis*.
217. In diebus, quibus non potest fieri de Festo duplici, prohibentur Missæ Votivæ, & de Requiem. Sacra Rituum Congreg. 28. Augusti 1627. in *una Urbis*. Vide num. 396. 422. 505. 511. 635.
218. * Celebrans in Parasceve mittat Particulam in Calicem, sine aliquo Crucis signo, neque se signet cum Calice. S. R. C. 28. Augusti 1627. in *una Urbis*.
219. * In Festis primæ Classis non dicitur Oratio *Dens refugium*, Iussu a Majoribus pro re gravi. S. R. C. 28. Aug. 1627. Vide n. 471.
220. * In fine Missæ ad quodcumque Altare celebratur, fiat reverentia Cruci infra gradus, capite semper aperto. S. R. C. 28. Aug. 1628. in *una Urbis*.

221. * Litanie Majores si occurrant in die Paschalis, transferantur in Feriam 3. sequentem. S. R. C. 27. Septembris 1627. in una Urbis. Non in Feriam secundam. S. R. C. 19. Septembris 1665. in una Galliarum.
222. Canonici non possunt uti Pallio, & Pileo in Choro, quando assistunt etiam Completorio. S. R. C. 17. Julii 1627. in Nicen.
223. Si ad Processiones Cathedralis, sine Sanctissimo Sacramento, plures conveniant Capitulariter Ecclesie Collegiatæ, harum Dignitates incedere debent cum suis Capitulis, sine Pluvialibus. S. R. C. 29. Januarii 1628. in Colonien. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
224. In Ecclesiis Regularium habentibus Claustra fiant Processiones intra Claustra tantum. Si vero non habeant Claustra, fiant prope muros Ecclesie, sive exeundo ab una Porta, & intrando per aliam Ecclesie portam; sive per eandem. S. R. C. 26. Februarii 1628. in Hispanen. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
225. Extra ambitum Ecclesie, non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia & consensu Parochi, salvis Privilegiis, si quæ sint. Processiones vero Confraternitatum non debent exendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. in Hispanen. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
226. Nequeunt Regulares SS. Sacramentum exponere sine licentia Ordinarii. S. R. C. 26. Februarii 1628. in una Bertinori.
227. Si Episcopus in Processione SS. Sacramenti non deferat Eucharistiam, vel non interveniat, Canonici tamen Cathedralis induant sicras vestes. S. R. C. 27. Martii 1628. in Casertana. Vide n. 8. & alios ibi citatos.
228. * Missæ S. Gregorii pro Vivis, & Defunctis impressæ XV. Auxiliatorum, & de Patre Aeterno prohibite sunt S. R. C. 8. Aprilis 1628. in una Urbis. Vide n. 236.
229. * Missæ Rosarii, & de Monte Carmelo, non nisi certis Regularibus concessæ sunt. S. R. C. 8. Aprilis 1628. in una Urbis. Vide n. 189. Nunc vero cum sint demandatæ pro Ecclesia universali, debent in eorum Festis recitari, ut in Missali Romano.
230. * Insignis Reliquia est Corpus, Caput, Brachium, Crus, aut illa pars Corporis integra, & non parva, in qua passus est Martyr, & quæ sit legitime ab Ordinariis approbata. S. R. C. 8. Aprilis 1628. in una Missali ex Decreto Generali. Vide n. 163. 264. 585.
231. Quod præscribitur in Cæremoniali, ut Canonici de Sacristia egrediantur bini, intelligitur in solemnitatibus. S. R. C. 12. Junii 1628. in Vicen.
232. Canonici habentes usum Cappæ, & Rocchetti quando administrant Sacramenta, debent deponere Cappam, & induere Superpelliceum cum Stola. Sacra Rit. Congr. 12. Julii 1628. in una Urbis.
- Non debent deponere Rocchetum, si eo sine induci; si vero reperiantur Induti solo Pallio, vel alio habitu communi, tunc debere Cottam tantum cum Stola pro Sacramentorum administratione.
233. Missa Conventualis non potest celebrari pro Anniversario, sed cantandæ sunt duæ Missæ. In die vero Depositionis dicenda est Missa pro Defuncto, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. in Januen. Vide n. 198. 204. 527.
234. Canonici Regulares possunt in publicis Processionibus uti Rocchetto, & Superpelliceo. S. R. C. 28. Augusti 1628. in Novarien.
235. Non licet mulieribus comitari Processiones per Claustra Monasteriorum Regularium, nisi adsit expressa licentia Sedis Apostolicæ. S. R. C. 30. Septembris 1628. in Arelanen. Vide n. 8. 267.
236. * Trigesima Missæ S. Gregorii pro Defunctis non prohibetur. S. R. C. 28. Octobris 1628. in una Urbis. Vide n. 228.
237. * Annuli usus in Missa prohibetur, non solum Prothotariis, sed etiam Canonicis Ecclesiarum Cathedralium. S. R. C. 20. Novembris 1528. in dubio circa delationem annuli. Vide n. 192. 413. 450.
238. * Cappellani Sæculares in propriis Ecclesiis Monialium, quæ Romano non utuntur Breviario, dicere possunt Missam de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium recitant, sed cum Missali Romano, ut in Proprio de Sanctis, vel de Communi. S. R. C. 20. Novembris 1628. in una Urbis. Vide n. 561. 634.
239. Episcopus in publicis Processionibus cum Cappâ, & Birreto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quod si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum Cappâ, & Birreto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. in Savanen. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
240. Vicarius Generalis in publicis Processionibus absente, & presente Episcopo, debet ultimo loco incedere inter Canonicos, seu Dignitates, dummodo non adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Decembris 1628. in Savanen. Vide n. 14. & ibi notatos, & n. 8. aliosque ibi notatos.
241. Aspersorium semper est porrigendum Episcopo a Digniori de Capitulo Cathedralis. S. R. C. 20. Decembris 1628. in Arben. Vide n. 61. & alios ibi notatos.
242. Non potest prohiberi Celebratio Missæ in Oratorio Ruri edificato per laicum, antequam celebretur Missa Parochialis. S. R. C. 31. Martii 1629. in Capuana.
243. Processio in solemnitate Sanctissimi Corporis Christi incipere debet a Cathedrali, seu Matrice, & ad eandem terminare, non vero a Parochiali, Sacra Rituum Congreg. 8. Septembris 1708. in Nisana, & 9. Junii 1718.

Hoc Decretum ab aliquibus adducitur sub alia data, nempe 19. Augusti 1629. & ideo hoc loco a nobis collocatum est, sed detecto tali errore indicavimus verum diem, & annum suae emanationis. Vide n. 8. & alios.

244. Officium cum Missa S. Rocchi conceditur in Ecclesiis dumtaxat ad ejus honorem dicatis. S. R. C. 29. Novembris 1629. in *Matriten.*

245. * Sapius decretum est, Episcopos carere facultate delegandi aliis benedictionem Paramentorum, & earum rerum, in quibus unctio non adhibetur. S. R. C. 22. Decembris 1629.

246. * Teste Joanne Alcozer in suo Ceremoniali, si ob terrae frigiditatem Populus veniat ad Ecclesiam tarde, pro solemnibus Missis, decrevit S. C. praestare quod recitetur tardius hora Tertia, quam quod cantetur Missa de Festo post Sextam.

247. * Eodem Teste S. R. C. concessit insignioribus Regularium Ecclesiis, usum Planetarum complicatarum.

Immo adhibita majori diligentia repertum est in una *Galaguritana* 22. Martii 1631. in Ecclesiis Parochialibus posse adhiberi tempore Quadragesimae, & Adventus Planetas plicatas.

248. * Eodem Teste S. R. C. decrevit Celebrantem, & Ministros, sedere posse dum cantantur Epistola, & Graduale. Vide n. 113.

Hae tria Decreta a Joanne Alcozer allegata, referuntur a Gav. in suo Indice suppressio die, mense, & anno, quo emanarunt. Praeterea, ne aliquid in hoc Indice desideretur, quod legitur in Indice Decretorum, qui in Thesuro Gavanti reperitur, subet asserre etiam Decreta a S. Cong. Card. super negotia Episcoporum edita; nimirum.

249. * In Feria V. & VI. majoris Hebdomadae non fit Processio SS. Sacramenti extra Ecclesiam, 6. Augusti 1591.

250. * In Feria VI. Parasceves non potest fieri nocte Processio cum SS. Eucharistia. Eadem Congr. 22. Martii 1596.

Uterius reperiuntur etiam in aliquibus Gav. editionibus, haec alia duo sequentia Decreta a S. Conc. Trid. Congr. emanata, nimirum.

251. * Parochi in Festis non possunt recipere nova stipendia pro Missis. S. C. C. 1. Septembris 1629.

252. * Ubi expresse jubetur Missa sine obligatione Sacrificii, potest accipi stipendium pro eadem Missa. S. C. C. 13. Julii 1630.

253. Ante SS. Eucharistiae Sacramentum publice expositum non potest fieri Concio capite tecto, non obstante quacumque contraria consuetudine, & abusus omnino est tollendus. S. R. C. 16. Februarii 1630. in *Belgica*, 28. Aprilis 1607. in *Illerden*. ac etiam 9. Decembris 1622. in *Giennen*. Vide instruct. 40. Horarum a Clem. XI. de anno 1705. editam.

254. Soli Canonici debent facere consuetos circulos ante Episcopum Dioecesanum, non autem Gavanti. Tom. II.

tem Vicarius Generalis. Sacra R. C. 28. Septembris 1630. in *Maceraten.*

255. Dignitate, vel Canonico solemniter tantum Missam celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inservire debent, non obstante contraria consuetudine; ad Vesperas vero debent assistere Presbyteri non Canonici. S. R. C. 8. & 22. Martii 1631. in *Syponitum Montis Gargani*.

256. Non possunt in Litanis inferi alii Sancti praeter ibi descriptos, neque tempore pestis addendi sunt Titulares, & Patroni Civitatis sine speciali concessione. S. R. C. 22. Martii 1631. in *Regien.*

257. Missae sollemniores, impedita prima Dignitate, non ad Hebdomadariam, sed ad secundam Dignitatem spectant, & pertinent, & impedita secunda, ad alias ordine successivo. S. R. C. 5. Julii 1631. in *Tarentina*. Vide n. 288.

258. Qui praetimore, vel balbutie non pronunciat Evangel. S. Joani, quod legitur in fine Missae, sed ejus loco aliud suo arbitratu recitat, debet a Missae Celebratione suspendi, quousque illud rite pronunciare assuescat. S. R. C. 5. Julii 1631. in *Saler.*

259. Rector alicujus Parochialis, dum recitantur Divina Officia in sua Parochiali, debet sedere in scamno, non vero in sella. S. R. C. 14. Februarii 1632. in *Turritana*.

260. Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suae Dioecesis, associato a Dignitatibus, & Canonici suae Cathedralis, debet porrigi Aspersorium a Digniori illius Ecclesiae, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonici Cathedralis Episcopum associantibus. S. R. C. 15. Februarii 1632. in *Turritana*. Vide n. 61. & alios ibi notatos.

261. Episcopo accedente ad aliquam Parochialem suae Dioecesis cum Canonici suae Cathedralis, Rector illius Parochialis non debet praecedere Canonicos Cathedralis, & sedere immediate post Episcopum ante Canonicos, sed dignior locus debetur Canonici Cathedralis immediate post Episcopum; post Canonicos vero Rector debet sedere, vel e regione sedis Episcopalis. S. R. C. 14. Feb. 1632. in *Turritana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

262. Canonici, & Dignitatibus Episcopum associantibus in aliqua Parochiali, Rector Parochialis cedere debet digniorem locum, ut jam dictum est, & praeterea idem Rector in eadem sua Parochiali Ecclesia sedere debet in scamno, prout sedent Dignitates, & Canonici; non vero in sella. S. C. C. 14. Februarii 1632. in *Turritana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

263. Aspersorium aquae benedictae Cardinali etiam Legato, seu Ordinatio Locum, aliquam Ecclesiam suae Dioecesis, seu jurisdictionis, quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiae porrigi debet, sed a Digniori illius Ecclesiae, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit. S. R. C. 14. Februarii 1642. in *Benonten*. Vide num. 61. & alios ibi notatos.

264. Spina de Corona Domini Jesu Christi inter Reliquias insignes computantur. & speciali nota, & cultu dignæ sunt. S. R. C. 21. Junii 1636. in *Conthen*. Vide n. 163. 230. 482. 498. 585.
265. Assistentes Episcopo pro Dignitatibus, & inchoato Officio supervenientibus Dignitatibus, debent eisdem cedere locum assistentiz. S. R. C. 21. Junii 1632. in *Isernien*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.
266. Non convenit quod prima Dignitas celebret Missam ante Processionem SS. Sacramenti; & deinde altera Dignitas minor deferat illud in Processione. S. R. C. 31. Julii 1632. in *Januen. seu Genuen*.
Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. in Constitutione 21. quæ incipit: *Alias emanarunt* sub die 4. Junii 1689.
267. Mulieres de cætero non possunt occasione Processionum ingredi septa Monasteriorum Regularium, sub pœnis, quibus comprehenduntur Regulares permittentes fœminas ingredi septa eorum Monasteriorum. S. R. C. 5. Julii 1631. in *Urbis, & Orbis Regularium*. Vide n. 235.
268. Aquæ benedictæ aspersio in Dominicis debet fieri per ipsum Celebrantem, etiam quod sit prima, vel alia Dignitas, non obstante contraria consuetudine, quæ potius corruptela dici debet. S. R. C. 27. Novembris 1632. in *Perusina*.
269. Dignitates, & Canonici assistentes, vel aliquo modo Episcopo solemniter celebranti intervenientes nunquam tenetur genuflectere. S. R. C. 15. Decembris 1632. in *Monopolitana*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.
270. Ad Processiones, quibus Episcopus cum Mitra intervenit, Canonici incedant per Ecclesiam capite detecto, extra vero eam cum birreto in capite. S. R. C. 5. Martii 1633.
Hoc Decretum adducitur quamvis in Regesto non reperiatur; sed authenticum censetur, quia refertur hoc Decretum a Gavanto in Manuali Episcoporum v. *Processio* n. 7. in Addit. & est conforme dispositioni, quæ habetur in Cærem. Episc. Vide n. 8. & alios ibi notatos.
271. Parocho Reumate laboranti, & SS. Sacramentum infirmis deferenti, solet indulgeri usus Pileoli in itinere, non tamen intra Civitatem, vel Oppidum. S. R. C. 5. Martii 1633. in *Asculana*.
Et ita remisit arbitrio Episcopi usum Pileoli ad tenorem dicti Decreti S. R. C. die 20. Januarii 1693. in *Trauren*. Vide n. 509.
272. In Cathedralibus, in quibus non sunt distinctæ Præbendæ, Canonicus non Sacerdos licet prius admissus, cedere debet digniorem locum Canonico Sacerdoti postea admissio. S. R. C. 19. Novembris vel Decembris 1633. in *Sulmonen*. & 30. Julii 1626. in *Eginen*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.
273. Ubi adest consuetudo immemorabilis cantandi singulis diebus immedite post Primam, Missam Votivam de B. V. potest, exceptis solemnioribus Festivitatibus D. N. J. C. tolerari, prout tolerat S. R. C. 19. Novembris 1633. in *Vallisoletana Congreg. Ordinis S. Benedicti*.
Festa prædicta, in quibus non toleratur hæc Missa, sunt Dominica prima Adventus, Feria IV. Cinerum, Dominica prima Quadragesimæ, Dominica Palmarum cum tota Majori Hebdomada, Dominica Resurrectionis, & Pentecostes cum duobus sequentibus diebus, dies Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Corporis Christi, & omnes dies, in quibus celebrari debet peculiare Festum in honorem B. M. V. juxta præscriptum in Kalendario; ac dummodo diebus, in quibus celebratur dicta Missa Votiva, præter eandem, celebretur etiam Missa Conventualis, seu diei Festi currentis.
274. Archidiaconus uti Dignitas, habens annexum Canonicatum, debet præcedere omnes alios de Capitulo. S. R. C. 6. Martii 1634. in *Sulmon*. Vide n. 24. & alios ibi notatos.
275. Missa Purificationis in die Festivitatibus ejusdem, debet cantari a Cappellanis Ecclesiæ Terræ Xendæ, in qua erecta est Cappella Confraternitatis sub invocatione Purificationis in casu proposito, non in Altari Majori, sed in Cappella ejusdem Purificationis B. M. V. juxta solitum. S. R. C. 19. Augusti 1634. in *Cusentina*.
Hoc cum sit Municipale, adduci non potest in exemplum pro similibus, cum Missa Conventualis regulariter debeat cantari in Altari Majori.
276. Ubi non est Aurora physice pro licita Missarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politice, quando scilicet terminari solet hominum quies, & inchoari labor, juxta probatam Regionum consuetudinem. S. R. C. 18. Septembris, & 2. Novembris 1634. in *una Missalis Rom.*
277. Missæ Votivæ, quas ex obligatione aliqua Ecclesia tenetur per hebdomadas celebrare certis diebus præscriptis, in quibus multoties occurrit Festum de præcepto, debent transferri in alteram diem feriatam non impeditam. S. R. C. 6. Decembris 1634. in *Tarentina*.
278. Missa Conventualis de Feria in Quadragesima, & Adventu, nullo modo potest omitti, quando in eis etiam cadat Festum alicujus Sancti, non obstante contraria consuetudine. Sac. R. C. 24. Novembris 1634. in *Gallian*.
Hoc intelligitur etiam de aliis Vigiliis, in quibus juxta Rubricam Missalis duæ, vel tres Missæ debent saltem recitari.
279. Non licet Coadjutoribus Canonicorum absentibus, vel impeditis Coadjutis inservire pro Assistentibus Episcopo solemniter Celebranti, vel cum Cippa Divinis interessanti. Sed hoc munus spectat, & pertinet ad veros Canonicos ordine successivo. Sac. Rit. Cong. 24. Maji 1636. in *una Civitatis Castelli*. Vide n. 6. & num. ibi notatos.

280. Coadjutores Canonici extra suam Ecclesiam, & sine Capitulo nullam habent prærogativam, ac si non essent Coadjutores; Unde in concursu cum aliis Sacerdotibus non præcedunt, nisi ratione antiquitatis in ordine. S. R. C. 7. Martii 1637.

Hoc Decretum, quod a multis Auctoribus allegatur, non potuit conferri cum suo Originali, quia Regestum Decretorum prædicti anni non reperitur. Vide num. 14. & ibi notatos.

281. Si Vigilia S. Joannis Baptistæ incidat in solemnitate Corporis Christi, non est eo die jejunandum, nec abstinendum a carnibus in Festo hujusmodi, sed anticipandum jejunium die antecedenti, nempe Feria IV. S. R. C. 24. Septembris 1638. in Decreto Urbis, & Orbis.

Hoc Decretum Urbanus VIII. approbavit in sua Constitutione, quæ incipit: Cum eveniret &c. 13. Octobris 1638. Vide n. 602.

282. In nocte Nativitatis Domini post cantatam primam Missam nullo modo possunt aliæ duas immediate celebrari, nec Fideles communicari. S. R. C. 20. Aprilis 1641. in Pisaurum.

Circa tres Missas in nocte Nativitatis Domini emanavit sequens Decretum sub titulo trium Missarum.

Cum superioribus diebus consulta fuisset hæc S. R. C. an esset permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini post Missam decantatam successive alias duas Missas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus illam deposcentibus? Respondit: non esse permittendum, sed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri, & S. R. C. ipsis auditis cum Procuratoribus, & advocatis ad relationem Eminentissimi Palotti stetit in Decretis, & respondit, iterum: prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiam, & Communionem deposcentibus. Ita decrevit, & servari mandavit die 7. Decembris 1641. Vide num. 458. & 481. & idem statutum fuit 15. Septembris 1668. in Januam.

283. Festum principalioris Patroni in quocumque Regno, five Provincia, & alterius priter principalioris Patroni, in quocumque Civitate, aut Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit, est præceptivum, cum obligatione audiendi sacrum, & vacandi ab operibus servilibus. Sac. R. C. 13. Septembris 1641.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Urbano VIII. in sua Constitutione, quæ incipit: Universa &c.

284. Communitates, vel Universitates Civitatum, seu Locorum, non tenentur ex præcepto servare Festa ex voto eorumdem indicta, cum sub præcepto teneantur tantum Personæ voventes. S. R. C. 18. Aprilis 1643. in Decreto de Festorum observatione.

285. Feria secunda post Dominicam Passionis, quando recitatum est Officium Defunctorum, non dicitur Missa Conventualis de Defunctis, neque Oratio Fidelium; quæ etiam in aliis Feriis secundis Quadragesimæ non dicitur juxta Rubricas, sed solum Oratio: Omnipotens sempiternus Deus, quæ est pro Vivis, & Defunctis, & omittitur tempore Passionis. S. R. C. 11. Julii 1643. in Lugdunum.

286. Episcopo prædicanti in Ecclesia Cathedrali in Ambone, ubi Concionatores Ordinarii prædicare consueverunt, sine Baldachino, & in habitu Mozettæ, & Stole, non debent assistentia a Canonicis, & Dignitatibus, quæ assistentia solum debetur Episcopo concionem habenti cum Pluviali, & Mitra ad præscriptum Cæmonialis Episcoporum. S. R. C. 19. Decembris 1643. in una N. Dubium. Vide num. 6. & numeros ibi notatos.

287. Si Vicarius Episcopi incedit in habitu Vicariæ, præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, quantumvis Prothonotarius; si vero assistat uti Canonicus, debet sedere in loca suæ receptionis. S. R. C. 26. Augusti 1645. in una Civitatis Plebis. Vide n. 14. in alios numeros ibi notatos.

288. Functiones, quæ debent fieri per Primam Dignitatem, ea impedita, obeundæ sunt per Dignitatem sequentem. S. R. C. 7. Octobris 1645. in Baren. Vide n. 257.

289. Missæ Votivæ non possunt dici ullo modo in Dominica Palmarum. S. R. C. 14. Aprilis 1546. in Ulissiponen.

290. Missa de Dominica Pentecostes. S. R. C. 14. Aprilis 1646. in Ulissiponen.

291. Missa ut in die obitus, præsentem Corpore, ultra Missam de Comuni Defunctorum, celebranda erit, quando aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. Sacra Rituum Congreg. 14. Aprilis 1646. in Ulissiponen.

292. Aspersorium Aquæ benedictæ Episcopo in Ecclesiam Religiosorum ingredienti, est porrigendum per Digniores illius Monasterii, non autem per aliquem ex Canonicis Episcopum allociantibus. Sac. Rit. Congr. 14. Junii 1646. in una Civitatis Castellæ. Vide num. 61. & numeros ibi notatos.

293. Archidiacono, Primæ Dignitati & Prothonotario Apostolico, dum inservit Episcopo in Missis, & Functionibus publicis, non licet portare Rocchetum cum Impluvia, seu habitum Prælatitium, sed debet uti habitu Canonicali. Sacra Rituum Congreg. 17. Novembris 1646. in Nicotoren.

294. Dignitates, & Canonici, a digniori latere Chori sedentes, prius thurificandi sunt, & postea Dignitates, & Canonici, qui sedent a latere Chori minus digno. S. R. C. 5. Septembris 1648. in Benventana. Vide n. 1. & alios ibi notatos.

295. Dignitates, & Canonici, qui assistunt Episcopo, lo-

- po, locum assistentiae cedere debent super-
nienti Dignitati, seu Canonico digniori, qui-
bus convenit assistere. S. R. C. 5. Septembris
1648. in *Benventana*. Vide n. 6. & numeros
ibi notatos, num. 14. & alios ibi notatos.
296. In Missa Conventuali quando decantatur
Evangelium, Ceroferarii cum Cereis accensis
assistere debent, & Diaconus quoties thurifica-
tur Altare, incensum ministrare tenetur. S. R. C.
5. Septembris 1648. in *Benventana*.
297. In Canone omnino facienda est Commemo-
ratio de Episcopo etiam ab exemptis. S. R. C.
25. Septembris 1649. in *Tornacen*.
298. Non licet in Altari privilegiato dicere Mis-
sam de Requiem in diebus, quibus occurrit
Festum primae vel secundae Classis, non ob-
stante consuetudine immemorabili. S. R. C. 25.
Septembris 1649. in *Tornacen*. Vide num. 620.
623. 624.
299. Asperio die Dominico, semper facienda est
a Celebrante, etiam quando Superior celebrat.
S. R. C. 16. Novembris 1649. in *Januen*.
300. Sabbato Passionis debent velari Imagines, &
Cruces etiam si occurrat eo die Festum S. Tu-
telaris, vel Patroni Ecclesiae. S. R. C. 16. No-
vembris 1649. in *Januen*.
301. Imagines, & Cruces detegi non debent,
etiam si in hebdomada Passionis occurrat Fe-
stum S. Tutorials, aut Dedicationis Ecclesiae.
S. R. C. 16. Novembris 1649. in *Januen*.
302. Velum, quo cooperitur Crux in Altari,
semper debet esse coloris violacei, & nunquam
etiam in Feria V. in Coena Domini est mu-
tandum, ut clare constat ex responsione S. R. C.
quasi negando suppositum ad dubium tenoris
sequentis: Quo velo cooperienda sit Crux in
Altari ad functionem lotionis pedum in Feria
V. majoris hebdomadae, & Crux Processionis,
cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus
colore albo; & actus ipse lotionis, sive
mandatum praeceptum a Rubricis fieri cum flo-
ribus, & signis laetitiae, & videatur participare
de festivitate Missae celebratae in mane cum Cru-
ce velata albo colore, & ex alia parte sit actus
humilitatis? S. R. C. die 16. Novembris 1649.
Respondit: Colorem non esse mutandum, in
Januen.
303. Pyxis, Ostensorium, & Corporalia, quae im-
mediate inserviunt SS. Sacramento, debent ben-
edicti juxta formam, quae habetur in Missali
propria. S. R. C. 16. Novembris 1649. in *Januen*.
304. Quando SS. Eucharistiae Sacramentum publi-
ce discooperitum exponitur, omnes ante illud
transfrentes cujuscumque conditionis, & ordinis
sint, seu ad illud accedentes, seu ab eodem
recedentes, semper utroque genu flexere de-
bent S. R. C. 19. Augusti 1652. in *una Urbis*.
305. Missa quando canitur sine Ministris, non de-
bet thurificari neque Altare, neque Chorus.
S. R. C. 19. Augusti 1641. in *una Urbis*. Vide
num. 556.
306. Missa Votiva de B. M. V. in Vigilia Pen-
tecostes, non potest dici. S. R. C. 19. Augusti
1651. in *una Urbis*. Vide n. 328. & n. 478.
307. Missae duae ejusdem Sancti immediate una
post aliam non debent cantari eadem die in Ec-
clesia, in qua celebratur ejus Festivitas. S. R.
C. 3. Augusti 1652. in *Mediolanen*.
308. Missa non potest celebrari cum casaria ficta.
S. R. C. 3. Augusti 1652. in *Melevisana*.
309. Asperforium Aquae benedictae Episcopo de-
bet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedra-
lis, quando capitulariter, & cum indumentis
Canonicalibus proceditur ad Ecclesiam qual-
cumque Dioecesis. S. R. C. 18. Januarii 1653.
in *London*. Vide n. 61. & alios ibi notatos.
310. Missa in Feria V. majoris hebdomadae, non
potest celebrari in Oratoriis Confraternitatum,
& privatis. S. R. C. 18. Februarii 1653. in
Florentina. Vide n. 336.
311. Reliquiae Sanctorum existentes sub custodia
Capituli, in Processionibus, in casu quo re-
quirantur quatuor unitim, deferendae sunt a
Canonicis non paratis. S. R. C. 22. Martii
1653. in *Lucana Comagoris*.
312. Quando aliqua Ecclesia Sacularis, vel Re-
gularis ob aliquod impedimentum est substitu-
ta pro Cathedrali, & Episcopus interest cum
Capitulum in concionibus, tenentur Canonici Cathedra-
lis assistere cum habitu Canonicali. S.
R. C. 22. Martii 1653. in *Callien*. Vide n. 61.
& alios n. ibi notatos.
313. Missa de Dominica, seu de Festo duplici,
si illa die occurrat, debet dici cum Commemo-
ratione SS. Sacramenti, ad formam Rubricarum
Missalis, quando sit particularis Processio
cum SS. Sacramento in aliquibus Domini-
cis, seu aliis diebus cujuslibet mensis. S. R. C.
6. Decembris 1653. in *Fanen*.
314. Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, compe-
tit ei praecedentia super alias Confraternitates
in omnibus Processionibus, in quibus deferatur
SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Julii 1655. in
Mediolanen. & 12. Julii 1528. in *London*. ac 20.
Septembris 1687. in *Vercellen*. Vide n. 14. &
die notatos.
315. Missae exequiales Defunctorum in die depo-
sitionis Defuncti possunt solemniter celebrari
diebus, in quibus cadit Festum duplex alicujus
Sancti, dummodo Festum non sit de prae-
cepto juxta Rubricas Breviarii Romani. S. R. C.
19. Septembris 1654. in *Papien*.
- Hoc Decretum editum fuit pro Missa solemniter
celebranda in Ecclesiis, non praesente Cadavere.
316. Absolutio solemniter cum assistentia quatuor
Dignitatum, vel Canonico ultra Celebran-
tem in Anniversario alicujus Episcopi, non
debet fieri, quia obstant Rubricae Pontificalis
Romani. S. R. C. 14. Novembris 1654. in *Re-
sinen*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.
317. Assistentia Episcopo in Missis Pontificalibus,
ministratio Asperforii Episcopo in ingressu ad Ec-
cles-

Ecclesiam; canere Missas in diebus solemnioribus; necnon peragere solemnia Missarum, & delatio SS. Sacramenti, absente Episcopo, in Festivitate Corporis Christi spectant ad Primam Dignitatem, & successive ad alias Dignitates, vel ad seniore Canonico, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. in *Passen.* Vide num. 6. & num. ibi notatos.

318. Archiepiscopo uti Archiepiscopo majoritate gradus, competit præcedentia supra Episcopum præsentem in Civitate Metropolitana, & Diocesi. S. R. C. 29. Januarii 1656. in *Pragen.* Vide num. 14. ibi notatos.

319. Archiepiscopi, & Episcopi Titulares, existentes in aliena Diocesi debent præferri Archiepiscopis, & Episcopis consecratione junioribus, necnon aliis Episcopali charactere senioribus, sed gradu Archiepiscopali posterioribus, extra tamen Ecclesiæ ambitum, intra quam Ordinario privative quoad omnes Archiepiscopos, & Episcopos, etiam seniores, præcedentia competit. S. R. C. 8. Aprilis 1656. in *Ephefina.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.

320. Cappellanus Curatus, ratione Stolz in Funeribus, debet præcedentiam habere supra alios quoscunque Sacerdotes Curatos simplici Cotta indutos. S. R. C. 10. Junii 1656. in *Macerat.* Vide num. 14. & ibi notatos.

321. Missa sollemnis de Annuntiatione B. M. V. non potest celebrari, quando ejus Festum incidit in Dominica Palmarum. S. R. C. 10. Martii 1657. in *Placentina.*

Immo juxta recentiore Rubricam, quæ habetur Tit. VI. de Translatione Festorum, non solum in Dominica Palmarum, sed etiam in tota hebdomada majori nequit solemniter decantari Missa de Titulo Ecclesiæ occurrente.

322. Baldachinum in Ecclesiis, & locus in Presbyterio non debetur Domino loci, & admoventur Ordinarii, ne permittant hujusmodi usurpationem, & non licitam detentionem. S. R. C. 9. Junii 1657. in *Poliganen.*

323. Missæ Votivæ de Titulari, & Patrono, non possunt dici cum Gloria, & Credo; Sed Ordinariis præcipitur, ne quid contra, vel præter Rubricarum præscriptionem sub poenis in Constitutionibus Pontificiis contentis, servari permittant, sed tantummodo die Tituli quorumlibet Ecclesiæ, & Oratorii de Sancto Titulari, Missa cum Gloria, & Credo celebrantur. S. R. C. 4. Augusti 1658. in *Tarvisina.*

324. Potest Archiepiscopus Granatensis, ex immemorabili consuetudine in Processionibus solemnibus post se deferre Sellam gestatoriam, mediam inter se, & Præsidentem, ac Regium Magistratum. S. R. C. 10. Maji 1608. & etiam in Processione Sanctissimi Corporis Christi. 15. Septembris 1657. in *Granatens.*

325. Primicerii a Chori assistentia, & directione non sunt amovendi, sed ad Canonicos immediate digniores spectant post præfatos Primi-

cerios Vesperarum, & Missarum sollemnia, ut unusquisque proprio muneri incumbat. S. R. Congreg. 8. Junii 1658. in *Monopolitana.* Vide num. 24.

326. Episcopus non potest pervertere, & immutare Ritum Processionum præscriptum a Cæremoniali, & Rituali Romano, neque de consensu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. in *Cajetana.* Vide num. 8. & alios ibi notatos.

327. Diaconi assistentes non tenentur, imo non debent inservire Episcopo de Bugia, seu Candela, sed ea administranda est per Cappellanum, nec possunt cogi Canonici ad inserviendum Episcopo in Missis privatis, præter consuetudinem, Etiam dicti Canonici non inducti Canonicalibus vestimentis, non tenentur ad præstandam Episcopo assistentiam, imo contra Ritum præstari. S. R. C. 16. Martii 1658. in *Ragulina.* Vide num. 6. & alios ibi indicatos.

328. Missa Votiva de B. M. V. cum Gloria, & Credo, sed sine Officio potest celebrari in aliqua die ob publicam causam, & ratione concursus. S. R. C. 8. Junii 1658. in *Claramontana.*

329. Archiepiscopus, & illius Suffraganei, cum simul in Metropolitana Divinis interfuturi conveniunt, & genuflexi preces effundunt ante Altare SS. Sacramenti, & Aram maximam, idem Archiepiscopus debet genuflectere, & incedere digniori quidem loco, sed in linea cum Suffraganeis, Archiepiscopus scilicet super Faldistorio, & Suffraganei super Pulvinaribus hinc inde. Et si loco Faldistorii Archiepiscopus adhibeat Genuflexorium commune, poterunt Suffraganei, si idem capax fuerit, super eodem hinc inde pariter genuflectere. S. R. C. 8. Junii 1658. in *Senen.*

330. Archipresbytero, seu Dignitati, vel Canonico, qui alteri Archipresbyteratum, Dignitatem, seu Canonicatum resignavit, non competit præcedentia super alios Sacerdotes seniores, quia nulla qualitas Archipresbyteri, Dignitatis, seu Canonici ei remanet post renunciacionem. S. R. C. 7. Septembris 1658. in *Bisacien.* Vide num. 14. & alios ibi indicatos.

331. Missæ currentes in honorem alicujus Beati non canonizati, non possunt celebrari, sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ. S. R. Congreg. 28. Septembris 1658. in *Porosempronien.*

332. Primæ Dignitati post Pontificalem solemniter celebranti in solemnioribus festivitibus debetur assistentia duorum Canonicorum pro Diacono, & Subdiacono, quamvis Præbendæ non sint distinctæ. S. R. C. 7. Decembris 1658. in *Brundusina, & Conversana.* Vide num. 6. & alios ibi notatos.

333. Missæ privatæ de Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus, & Dominicis diebus, juxta præscriptum Rubricarum. S. R. C. 15. Februarii 1659. in *Faventina,* & 28. Februarii 1680. in *Januen.* Vide num. 69. & alios ibi notatos.

334. Anterioritas suscepti Ordinis Presbyteratus inter Sacerdotes simplices, non gaudentes Præbenda, inspicienda est, nulla habita ratione inter eos prioritatis in ordine Subdiaconatus, vel Diaconatus. S. R. C. 29. Martii 1659. in *Trivertina*. Vide num. 14. & ibi notatos.
335. Prothonotarius simplex Sacerdos e numero non participantium in Processionibus, cæterisque Ecclesiasticis functionibus, debet servare Cæremoniale Episcoporum, ideoque præcedere debet omnes simplices Sacerdotes sacris vestibus non amictos. S. R. C. 24. Maji 1659. in *Austriana*. Vide num. 14. & ibi notatos.
336. Non licet in Ecclesiis, in quibus non aservatur SS. Sacramentum, Celebratio Missæ. in Feria V. in Cœna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti aservatio in Sepulcro. S. R. C. 24. Junii 1659. in *Neapoli*. Vide n. 310. § 66. § 67.
337. Prothonotarius simplex, Incedens in habitu Prothonotarii debet sedere in Choro post Canonicos, & ubi Capitulum non existit, immediate debet sedere post Rectorem Ecclesiæ, vel alias facientem Officium. In Processionibus vero pariter eodem loco, vel nisi adsit Magistratus, potest etiam uti Prælatus Incedere post Baldachinum, sub quo defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 2. Augusti 1659. in *Garzanensi*. Vide num. 14. & ibi notatos.
338. Prælati Episcopis inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, super Altari, in quo Sacra erunt facturi, septimum nequaquam debet apponere Candelabrum. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 1.
339. Prælati Episcopis inferiores Cathedrali, seu Sedem fixam, & permanentem in eorum Ecclesiis non debent detinere, sed tribus ipsis diebus, quibus ex antiquis Decretis tantummodo Pontificaliter celebrare est eis permittum, mobili Sede, seu Cathedra uti debent, quam nihilominus simplici serico panno coloris festivitati congruentis obducere possunt, non auro contexto, aut phrygio, sive basilico opere exornato. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 2.
340. Prælati Episcopis inferiores Baldachinum adhibere supra Sedem possunt, non autem pretiosum, aut aureum, sed simplex, & eo, quod Altari superimponitur, materia & opere sic inferius, & ad ipsum per duos tantum gradus in superficie Presbyterii stratos ascendatur. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 3.
341. Prælati Episcopis inferiores Abacum alium, præter parvam Mensam, & in cornu Epistolæ parare non possunt, in qua duo Candelabra cum Candelis, necnon Mitra, Calix, Missale, Thubulum, Navicula, & reliqua ad celebrandum necessaria collocentur; prope vero mensam eandem parieti hærens baculus Pastoralis aptetur. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. Decreto §. 4.
342. Dies, in quibus solemniter Prælati inferioribus celebrare conceditur, sint de præcepto festivi, vel alii, in quibus ipsos Pontificaliter celebrare Festivitatis ratio exigat, nempe Patroni Loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Ecclesiæ; abstinere autem debent ab hujusmodi Pontificalium usu in Officiis, & Missis Defunctorum, quocumque die etiam festivo, & de præcepto, S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Gener. §. 5. Vide num. 383.
343. Prælati Episcopis inferiores, ad Ecclesiam accedentes, licet Pontificaliter Divina peraguri, & iisdem absolutis, ab Altari recessuri, a suis Canonicis, vel Monachis (ut mos est Episcoporum) non possunt associari. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 6. Vide num. 384.
344. Prælati Inferioribus præter duos Sacrificii Ministris, Diaconum, nempe Evangelii, & Subdiaconum Epistolæ, duo alii tantum Diaconi cum Dalmaticis, & unicus Presbyter cum Pluviali assistere debent. Duo insuper Cappellani, qui de Mitra, & Báculo, & totidem Acolythi pro Candelabris debent inservire. Præterea sex alii Canonici, vel Monachi, duo scilicet Pluviali, duo Planetis, totidemque Tunnicellis induti, Divinis hujusmodi interesse valeant, qui tamen non in sedibus, sed stallis Choralibus, seu in scamnis, absque postergalibus panno viridi laneo coopertis, situ congruo accommodatis, moxque illinc removendis, confedere debent. S. R. C. coram Alexand. VII. 17. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 7. Vide num. 385.
345. Prælati Episcopis inferiores, Mitram pretiosam, nisi illis expresse a S. Sede indultam, adhibere minime possunt: sub Missa Pileolum nigri tantum coloris induant. Biculum Pastorale albo velo appenso deferre debent: ab iisque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Ecclesias sibi subiectis prorsus abstinere debent; & neque in Processionibus, quæ ab eorum Ecclesiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, insigniis prædictis uti, vel penes se præferri faciant. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 8. Vide num. 386.
346. Prælati Regulares Rocchetum deferre non valent, nisi ex tali ordine fuerint, cui indumentum hujusmodi competat. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Sept. 1659. in Decr. Gener. §. 9.
347. Prælati Episcopis inferiores invitati ad Ecclesiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valent; nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti in propriis Ecclesiis, uti possunt privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis indulto. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Generali §. 10.
348. Prælati Episcopis inferiores, sacris vestes ex Altari sumere non possunt, nisi Pontificaliter Divi-

- Divinis vacaturi. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septemb. 1659. in Decreto Generali §. 11.
349. Indulgentias impertiri, vel publicare non debent Prælati inferiores absque expresse S. Sedis indulto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 12.
350. Prælati Episcopis inferiores Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Missis tantum Pontificalibus, necnon in Vesperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis, possunt impertiri, privatim etiam Populis, quamvis pleno jure subjectis, nisi expresse ipsis permillum fuerit etiam Pontificalibus induti per Ecclesiam incidentes, impertiri benedictionem præsumere non debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 13. Vide num. 101.
351. Præfente Episcopo, sine speciali Sedis Apostolicæ permillu Prælati Episcopo inferiores, etiam Pontificaliter celebrantes a benedictionibus cessare debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 14.
352. Si Episcopus aderit in Ecclesiis Prælatorum inferiorum, vel Abbatibus, Sedes in cornu Evangelii, uno saltem gradu eminentior Sede Abbatiali, est erigenda, hæcque altero gradu humilior in cornu Epistolæ collocari debet; a latere Episcopi Canonici Cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi Monasterii, & Abbatialis Ecclesiæ confedere debent: Confessionem cum Celebrante Episcopus facere, sique thus Thuribulo imponere, Evangeliorum textum osculari, & Populo solemniter (quamvis Abbas ipse Pontificaliter celebret) benedicere debet; Episcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (nisi celebret) pariter duplici, ac subinde Canonici, vel Monachi Abbatialis Ecclesiæ unico tantum ductu thurificari debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 15. Vide num. 29. 159. & Vide num. 1. & ibi notatos.
353. Episcopi abstinere debent, ubi consuetudo contraria non viget, a frequenti accessu ad Ecclesias exemptas pro sacris functionibus assistendo, ut liberius Abbates valeant suis uti privilegiis. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 16.
354. In Ordinationibus Canoniorum, Clericorum, Monachorum, necnon in vestitionibus Monialium, & emissionem Professionis earundem, etiam pleno jure Prælatis inferioribus subjectarum, in benedictionibus Sacræ Suppellectilis, cæterisque actibus (Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnibus, tertantum in anno, ut præfertur, exceptis) neque in Ecclesiis, Oratoriis, aliisque locis, tam publicis, quam privatis, quamvis exemptis, & eisdem Abbatibus pleno jure subjectis, Mitram, Baculum, & quævis alia Pontificalia insignia, nisi expressa Sedis Apostolicæ concessione, adhibere debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 17. Vide num. 387.
355. Prælati Episcopis inferiores Ecclesiasticam Suppellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 18. Vide num. 100.
356. Prælati Episcopis inferiores aliqua Pontificalia extra loca ipsis subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non possunt: puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similia, in quibus Sacra adhibetur Unctio, necnon minorum collationes. Sac. R. C. coram Alexandro VII. 25. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 19.
357. Prælati Episcopis inferiores, Concionatoribus, qui eorum subditis verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri præsumere non debent; sed Episcopis, quibus jus hujusmodi private competit, omnino dimittant. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 20.
358. In Missis privatis quoad Indumenta, Cæremonias, Ministros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem, a simplici Sacerdote Prælati inferiores discrepare non debent, ac proinde sacras vestes induere debent in Sacristia, neque uti possunt Cruce pectorali: unico tantum contenti sint Ministro, aquam cum pelvi, & urceolo argenteis sibi ministrare minime facere possunt, duasque tantum candelas super Altare adhibere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decr. Gener. §. 21.
359. Locorum Ordinarii auctoritate Sedis Apostolicæ possunt, imo debent Abbates, & Prælatos Episcopis inferiores, qui usu Pontificalium gaudent, tum Sæculares, tum Regulares, quantumvis exemptos, & speciali expressione indigentes, etiam per censuras compellere ad omnimodam observantiam rerum præscriptarum circa moderationem Pontificalium. S. R. C. coram Alexandro VII. 29. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 22.
360. Nonnulli ex Abbatibus, & Prælatis inferioribus proprium habent Territorium, & jura Episcopalia; nullisque subduntur Episcopis, qui eos coercere, si exceßerint, valent, eo casu a Sedis Apostolicæ Nunciis, si adsint, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum Provinciis, & ab Episcopis Romano tantum Pontifici subjectis, intra, vel prope quorum Diocesis limites, eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sita sunt, tamquam a S. Sede delegatis ad hujusmodi Decretorum observationem prædicti omnino debent cogi. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 23.
361. Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti supplices appositæ, simulacra, pictura,

hujusmodi consuetudo, uti a Cæremonialis dispositione aliena, omnino abroganda est. Sacra. R. C. 3. Junii 1662. in *Albiganen.*

396. Omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscvis Ordinis, etiam necessario exprimendi, districte præcipitur, ut Missas privatas pro Defunctis, seu de *Requiem*, in duplicibus, nullatenus celebrare audeant, vel præsumant. Quod si ex Benefactorum præscripto Missæ hujusmodi celebrandæ, incidant in Festum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio Animabus suffragia expectantibus detrimento sit, sed dicantur de Festo currenti, cum applicatione Sacrificii, juxta mentem eorumdem Benefactorum: curentque Ecclesiarum Rectores, Sacristæ, alique, ad quos spectat, ut hujusmodi Decretum inviolate servetur, atque in Sacristia affixum retineatur, ubi commode ab omnibus celebrare volentibus conspici, & legi possit; in eos autem, qui contrafacere ausi fuerint, vel præmissa adimplere neglexerint, Locorum Ordinarii, tam Sæculares, quam Regulares, pro modo culpæ animadvertant. S. R. C. approbante Alexand. VII. 5. Aug. 1662. Vide n. 16. 217. 422. 430. 438. 439. 488. 622. 623. 624. 625.

397. Missa Votiva solemnitas de B. V. potest celebrari in die Dominico, ratione concursus Populi. S. R. C. 22. Novembris 1662. in *Aretina.*

Hoc tamen intelligitur de Dominicis, aliisque Festis non privilegiatis, & dummodo Dominica non incidat in Festo duplicis primæ, & secundæ Classis, vel octavis privilegiatis. Vide num. 401.

398. Anniversaria dies Dedicationis Ecclesiæ, dum Episcopus in Consecratione ejusdem non elegerit diem, sed consecravit Ecclesiam die &c. Mensæ &c. debet celebrari in futurum diem, quo hætenus in præteritum, consueverunt celebrare. S. R. C. 20. Novembris 1662. in *Albiganen.*

399. In Festo SS. Corporis Christi servanda est dispositio Cæremonialis Episcoporum *lib. 2. c. 33.* in reponendo SS. Sacramento, ubi nulla sit mentio de *Y. Dominus vobiscum*, non vero Rituale Romanum, ubi dicitur addi *Dominus vobiscum*, & sic servat in Urbe Summus Pontifex, & servatur ab omnibus. S. R. C. 16. Junii 1663. in *Granat.* & 28. Septembr. 1675. in *Salernitana.*

400. Crux parva cum Imagine Crucifixi posita super Tabernaculum, in quo asservatur inclusum SS. Sacramentum in Altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio Candelabrorum. Et in Altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi non est necesse, ut ponatur alia Crux dum celebratur Missa. S. R. C. 16. Junii 1663. in *Rossanen.* Vide num. 604.

401. Missa Votiva cantata de B. M. V. cum Gloria, & Credo, potest celebrari in die Dominico causa voti, seu alia causa. S. R. C. 16. Junii 1663. in *Aretina.*

Hæc tamen non habet locum in Dominicis, & octavis privilegiatis, licet neque Duplicibus primæ, & secundæ Classis. Vide num. 397.

402. Missa solemnitas de S. Josepho quando ejus Festum incidit in Feria II. III. & IV. Majoris hebdomadæ non potest cantari, etiam ob concursum Populi, sed debet omitti, nec potest in illis diebus fieri Processio in ejus honorem. S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Urbis.*

403. Passio in Missis Privatis legi debet a Celebrante in cornu Evangelii, licet in Missa solemnitate legatur in cornu Epistolæ. Ita S. R. C. 4. Augusti 1663. in *Dalmatiarum.*

404. In primis Vesperis Dominicæ Passionis, non solum Cruces, & Imagines Salvatoris, sed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorum tegi debent. S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Dalmatiarum.*

405. In Consecratione Episcoporum solus Episcopus consecrandus semper uti debet colore albo; Consecrator vero, & Assistentes debent uti colore, qui tempori convenit. S. R. Cong. 16. Junii 1662. in *Granaten.*

Idem Ritus a fortiori servandus esse videtur etiam in Ordinationibus, ita ut Sacris Ordinibus iniciandi semper uti debeant colore albo, licet Episcopus Ordines conferens, & tres Sacerdotes manus imponentes utantur colore diei currentis.

406. Cruces, quæ fiunt a Sacerdote super oblata, non sunt faciendæ manu transversa, sed manu recta in transversa parte Crucis. S. R. C. 4. Aug. 1663. in *una Dalmat.* & 24. Julii 1683. in *Albigan.*

407. Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur oblationem*, debent ita extendi, ut palmæ sint apertæ, pollice dextero super sinistrum in modum Crucis supra manus, non vero infra manus. S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Dalmatiarum.*

408. Pars inferior Hostiæ præcidi debet, non autem superior, quando dicitur: *Pax Domini sit semper vobiscum.* S. R. C. 4. Augusti 1663. in *Dalmatiarum.*

409. Licet Episcopus non celebret, sed tantum assistat Missæ solemnitate, Celebrans debet ad confessionem respondere Episcopo usque ad *Indulgentiam* inclusive, non vero simul cum illo dicere: *In Nomine Patris &c.* S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Dalmatiarum.*

410. Finito Evangelio Missæ solemnitate, cui assistit Episcopus cum Cappâ, thurificandus est Celebrans, non vero Episcopus. S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Dalmatiarum.* Vide num. 1. & alios ibi notatos.

411. In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, sacrificia possunt a Sacerdotibus Celebrantibus applicari ad libitum, scilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum. S. R. C. 4. Augusti 1663. in *una Dalmatiarum*, & 9. Decembris 1709. Ordinis Cappuccinorum.

412. Canonici Pluviali, Planeta, Dalmatica, vel Tunica

Tunicella parati, non debent deferre Almutias; Canonico vero Defuncto induto Planeta, seu Dalmatica, vel Tunicella imponi potest Almutia super Brachium. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmaticarum.*

413. Canonici quando Missam celebrant, de rigore uti possunt annulo aureo, sed sine gemma, & sine aliqua effigie. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmaticarum.* Vide n. 192. 237. 250.

414. Canonici Assistentes tenentur accipere birretum de manu Episcopi Cappa induti, & eidem reddere, non obstante Decreto 3. Junii 1662. præcipiente per Cappellanum hujusmodi implenda esse. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in Ragusina.*

415. In Cappella Palatii Episcopalis absente Episcopo, vel Sede vacante, potest Vicarius Generalis Missam celebrare, & in diebus Festis ipsam audientes adimplent præceptum Ecclesie. S. R. C. 2. Julii 1661. *in Bismuntina.*

Die vero 24. Novembris ejusdem Anni in Neapolitana sancitum fuit, non posse celebrari Missa etiam pro Animabus Purgatorii una hora post meridiem.

416. Archipresbytero Ecclesie, tamquam Archipresbytero, & in functionibus Archipresbyteralibus, & ad se uti Archipresbyterum spectantibus, non competit usus habitus Prothonotarii. S. R. C. 24. Maji 1664. *in Taurinensi.*

417. Prothonotarius Apostolicus prima Dignitas alicujus Cathedralis non potest cum habitu Prothonotarii sedere in Choro in suo stallo, sed sedere debet, ut dicitur in libro Cereemoniali. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Triverina.*

418. Recitantes ex concessione Officium de Sanctissimi Corpore Christi in quacunque Feria V. per annum, non impedita Festo novem Lectionum, illum recitare debent, ut in die ejusdem solemnitatis; Missam vero ut in Votiva. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Romana Ordin. Minorum Sancti Francisci de Observ.*

419. In Missis de Beatis, quæ sub Ritu duplici majori celebrantur, non debet dici *Credo*. Sac. R. C. 12. Julii 1664. *in Romana Ord. Minor. S. Francisci de Observ.*

420. Missæ celebratio in Ecclesia (seu Oratorio) sita in Territorio, extra Moenia alicujus Oppidi, non potest prohiberi, antequam celebretur in Ecclesia Parochiali, & Matrice, non obstante Decreto Episcopi in Synodo Diocesana, aut quocumque alio etiam in erectione Ecclesie edito, celebrationem hujusmodi prohibente. S. R. C. 30. Augusti 1664. *in Camerinensi.* & 24. Januarii 1665. *in Nucertina.*

421. Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodem Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. Congr. 3. Augusti 1664. *in Suzinensi.*

Instruendo Cereemoniali Episcoporum lib. 2.

cap. 17. num. 2. hoc Decretum intelligitur de Canonicis, & ideo non derogatur per aliud sequens Decretum datum sub num. 590.

422. Anniversaria, & Missæ cantatæ de Requiem, relicte ex dispositione Testatorum quotannis in die ipsorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, possunt celebrari, & proinde in Decreto die 5. Augusti 1662. edito, non comprehenduntur. S. R. C. 22. Novemb. 1664. *in Novariensi.* approbante Alexandro VII. in ejus Bullario.

Hoc Decretum intelligitur de unica Missa de Requiem cantata, non vero de Missis privatis. Vide num. 396. 424. 430. 438. 439. 483. 490.

423. Archipresbyter alicujus loci, & Ecclesie, quæ non habet Clerum, ipso absente, vel impedito potest deputare in functionibus Parochialibus unum ex Cappellanis amovibilibus plurium Confraternitatum in sua Ecclesia degentium sibi bene visum, non obstante quod alii Cappellani noviter instituti prætendant ad ipsos, uti non amovibiles, spectare. S. R. C. 20. Junii 1665. *in Ariminensi.*

424. In die, quo celebratur Festum duplex etiam translatum, prohibetur Missa de Requiem, nisi sit præsens Cadaver: Anniversarium potest anteferri, immo debet, & in Feriis majoribus debent omnino cantari duæ Missæ, & Collectæ pro Defunctis non admittantur, nisi in Missis Festorum simplicium, & Ferialium. Sac. R. C. 31. Julii 1665. *in una Nullius Provincia Trevirens.* Vide num. 422. & 438.

Hoc Decreto non permittitur posse coram Cadavere celebrari Missas privatas de Requiem, sed unicam tantum cantatam, cum clare constet ex nonnullis resolutionibus.

425. Jus porrigendi, & dandi Asperforium Episcopo accedenti ad Cathedralem privative in omnibus functionibus spectat ad digniorem de Capitulo, non autem ad Vicarium. S. R. C. 31. Julii 1665. *in Marturanensi.* Vide num. 61. num. ibi notatos.

426. Quando exponitur Sacramentum in Altari pro initio quadraginta Horarum, vel Spiritualium Exercitationum, si accidat in Festo primæ, vel secundæ Classis, sive in Dominica privilegiata primæ, vel secundæ Classis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantentur Missæ, una de Festo, seu de Dominica post Tertiam; altera Votiva de Sacramento post Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SS. Sacramenti. S. R. C. 13. Febr. 1666. *in Romana.*

Hæc regula observanda est etiam pro diebus, in quibus prohibetur fieri Officium de duplici, vel semiduplici.

427. In assignatione Missæ, & Evangeliorum, quæ debentur extra tempus Paschale SS. Martyribus Stanislae Pontif. Petro, & SS. Nereo, & Achileo servandæ sunt Rubricæ generales. S. R. C. 18. Septembris 1666. *in Romana.*

428. Celebrans, & Assistentes, in Vesperis, & Missa

- Missæ solemnæ etiam in solemnitatibus debent sedere in scamno, & non in sede Camerali. S. R. C. 31. Julii 1865. in *Reginens. in Calabria*.
429. Prima Dignitas in Cathedrali præcedit Vicario Capitulari, quia cum hic habeat auctoritatem, & jurisdictionem a Capitulo, non debet præcedere primam Dignitatem, in qua Capitulum representatur. S. R. C. 2. Aprilis 1667. in *Feretrana*. Vide num. 14. & num. ibi notatos, necnon num. 467.
430. Missæ de Festo duplici celebratæ in Altari pro Animabus in perpetuum privilegiato, & in quo proinde etiam in duplicibus sint celebrandæ Missæ de Requiem ex oblatione suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro Defunctis juxta formam privilegiorum, ut declaravit Alexander VII. in suo Brevi, quod incipit: *Credite nobis*, 22. Januarii 1667. Vide num. 396. 422. 439. 489. 622. 623. 624. 625.
431. Missa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo Sancto, semper dici debet cum *Gloria*, & *Credo*; & cum colore, quo utitur in Festo, cujus Missa cantatur. S. R. C. 13. Augusti 1667. in *una Civitatis Quencha*. Vide num. 58. 401. 462. 606.
432. Intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Ecclesia non licet exponere Tabellam super januam ipsius Ecclesiæ, cum inscriptione: *Indulgentia per li Morti*, sed tantum super ipso Altari privilegiato consuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis*. S. R. C. 13. Augusti 1667. in *Romana*.
433. Missæ plures non possunt celebrari in Cappellis privatis nobilium a Sacerdotibus Regularibus. S. R. C. 23. Februarii 1661. in *Januæ*.
434. Sacerdos Sæcularis, sive Cappellanus, sive non, qui recitavit Officium semiduplex, vel simplex, vel feriale, illo die celebrans in aliqua Ecclesia Regularium, in qua recitatum est ab ipsius Regularibus, eadem die Officium duplex non de præcepto, prout de aliquo Sancto sui Ordinis, non potest dicere Missam de Requiem. S. R. C. 9. Junii 1668. in *Conversana*. Vide num. 558. 559. 560. 561. 562.
435. Missa S. Crucis non debet ullo modo celebrari die Veneris infra octavam Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, non obstante quacunque præterita consuetudine illam celebrandi singulis diebus Veneris infra Annum, & signanter infra octavam supradictam. S. R. C. 12. Januarii 1609. in *Florentina*.
436. Quando adest Legatum, quod Sacerdos antequam discedat ab Altari, recitet aliquod Evangelium, Psalmum, seu Orationem post terminatam Missam, debet oneri sibi injuncto satisfacere post finem Missæ, exutis vestibus Sacerdotalibus, & cum sola Cotta in Altari, vel in Sacristia, & sic Legatum adimplere. S. R. C. 31. Augusti 1669. in *Conversana*.
437. Missa Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & continuatio qualibet die Sabbati ex particulari Populi devotione, & ex quo sit Patrona loci, non conceditur, sed ejus loco permittitur Missa de S. Maria in Sabbato; dummodo non sit impedita ab aliis Festis duplicibus, seu semiduplicibus. S. R. C. 20. Julii 1669. in *Alexand.*
439. Anniversaria, & Missæ de Requiem, quæ ex dispositione Testatorum cum cantu, sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari, etiam si ipsorum obitus inciderit in Festo duplici majori. S. R. C. 20. Julii 1669. annuente Clemente IX. die 13. Augusti ejusdem anni. in Decreto Generali. Vide n. 366. 424. & alios ibi notatos.
439. Privilegium Alexand. VII. die 22. Jan. 1667. circa Missas de Festo duplici in Altaribus perpetuo privilegiatis celebrandas, extenditur etiam ad Altaria, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiata: ac proinde Missæ, quæ ibidem de Festo currenti, in quo Missæ Defunctorum celebrari non possunt, sive ex obligatione, sive ex sola Fidelium devotione celebrantur, suffragantur; ita ut Animæ Christiani fidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per privilegia hujusmodi concessas, consequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac si Missæ Defunctorum ad formam eorundem privilegiorum celebratæ fuissent. S. R. C. 20. Julii, annuente Clem. IX. 1. Aug. 1669. & in suo Brevi, quod incipit: *Cum felicitæ record.* 23. Sept. ejusdem Anni confirmatur. Vide etiam numeros 369. 422. 430. 622. 623. 624. 525.
440. Missa B. M. B. sub Invocatione septem Dolorum Feria VI. infra hebdomadam Passionis ab illis, qui gaudent hujusmodi Indulto, debet recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum, & cum Psalmo *Judica me Deus* ad Confessionem, sed sine *Gloria in Excelsis*. S. R. C. 31. Aug. 1669. in *Tornacen.*
- Præfata Missa a Bened. XIII. die 22. Aug. 1727. mandata fuit cum Officio sub Ritu duplici majori pro Ecclesia universali, in qua Missa dicitur *Gloria Patri* ad Introitum cum Psalmo *Judica me Deus* ad Confessionem, cum *Gloria in Excelsis*, & *Credo*. In aliis tamen diebus etiam ejusdem hebdomadæ Passionis, quando celebratur hæc Missa uti Votiva, debet quidem ad Introitum dici *Gloria Patri*, &c. nec non ad Psalmum *Judica me Deus*, licet omittatur Hymnus Angelicus *Gloria in Excelsis*, qui dicitur solum in Sabbato, semper vero sine Symbolo.
441. Præcedentia debetur Coadjutori Canonicis ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, sed in Minoribus Ordinibus tantum constituto, & pro suo coadjutorio Ecclesiasticis functionibus, & Choro interessenti, Canonici quoque ordinis Diaconalis, in Minoribus ordinibus, vel in Sacro tantum Diaconatus ordine constituti debent præcedere Canonicis ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus ordine constitutis. S. R. C. 31. Maji 1670. in *Esina*. Vide n. 14. & alios ibi indicatos.

442. Infra Octavam SS. Corporis Christi prohibetur Missæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis. Sac. R. C. approbante Clemente X. 21. Junii 1670. Vide num. 448.
443. Missam in Altari Majori, ubi est expositum publice SS. Sacramentum, non licet celebrare, præsertim si in Ecclesia adsunt alia Altaria, in quibus celebrari possit. S. R. C. 9. Aug. 1670. in *Bononiens.*
444. Missæ Defunctorum non possunt celebrari, nisi cum colore nigro, vel saltem violaceo. S. R. C. 21. Junii 1670. in *Oritana.*
445. Prothonotarius simplex Sacerdos, si vult præcedere aliis Sacerdotibus antiquioribus simplicibus quoad Ordines, & ætatem, debet incedere in habitu Prothonotarii, secus nulla eidem præcedentia debetur. S. R. C. 13. Septemb. 1670. in *Vinsimiliem.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.
446. Archidiacono primæ Dignitatis non licet sive in præsentia, sive in absentia Episcopi uti pulvinari serico, sed coreo tantum. S. R. C. 23. Septemb. 1670. in *Beneventana.*
In qua, eadem die saneitum fuit, quod quando a Choro cantatur Symbolum in Missa, non potest a Celebrante prosequi Offertorium, sed debet expectari, donec terminatum fuerit Symbolum, de quo vide etiam n. 510.
447. Prima Dignitate impedita, vel absente, succedat secunda Dignitas in functionibus peragendis, & secunda impedita, succedat tertia; & omnibus Dignitatibus impeditis, vel absentibus, primus Canonicus id exequatur S. R. C. 29. Novemb. 1670. in *Genen.*
448. Missæ cantatæ Mortuorum infra Oct. Corporis Christi, non sunt celebrandæ, nisi præsentem Corpore. S. R. C. 12. Septembris 1674. in *Nusiana.* Vide n. 442. 526.
449. Functiones Pontificales, quæ absente, vel impedito Episcopo, spectant ad primam Dignitatem, sunt Festum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis B. M. V. omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis, Tituli ejusdem Ecclesiæ, Patroni Civitatis, nec non Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, Distributio Candelarum, Cinerum Palmarum, celebratio Officii Feriæ V. in Coena Domini, Feriæ VI. in Parasæve, Festum Paschatis Resurrectionis D. N. & dies sollemnis Corporis Christi cum Processione. S. R. C. 3. Decemb. 1672. in *Andrien.*
450. Prothonotario Apostolico in celebratione Missæ non licet deferre annulum in digito. S. R. C. 2. Martii 1674. in *Baren.* Vide n. 192. 236. 413.
451. In exequiis Parvulorum in Feriali V. & VI. & Sabbato Majoris hebdomadæ potest omitti Gloria Patri in Psalmis qui dicuntur, pro conformatate temporis. S. R. C. 16. Januarii 1677. in *Hispanen.*
452. Ad Benedictionem solemnem Episcopi omni-
Gavarr. Tom. II.
- nes, etiam Magistratus Civitatis tenentur genuflectere præter Dignitates, & Canonicos Cathedralis. S. R. C. 21. Martii 1676. in *Ferentina.* & 23. Martii 1641. in *Imolen.*
453. Missa assignata Festo Conceptionis B. M. V. pro Fratribus Minoribus non potest dici per annum, uti Votiva, etiam in Sabbatis. S. R. C. 30. Septemb. 1679. in *una Ordinis Cappuccinor.*
Ex Rubricis sparsim in corpore Missæ Immaculatæ Conceptionis B. M. V. in Missali Fratrum Minorum ab Innocentio XII. denuo approbatis, eandem Missam uti Votivam ab ipsis recitari posse per annum.
454. In aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote Alba, & Stola induto, vel etiam cum Pluviali immediate celebraturo Missam Conventualem, Stola aptanda est ante pectus ad modum Crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus. S. R. C. 30. Septembris 1679. in *una Cappuccinorum.*
455. Sacerdotes in Die Coenæ Domini, SS. Christi Corpus sumpturi, possunt deferre Stolam, vel ante pectus, vel a collo pendentem. S. R. C. 30. Septemb. 1679. in *una Cappuccinorum.*
456. In Processionibus Sanctissimi Sacramenti, quæ occasione Quadraginta horarum fiunt per Ecclesias, debent processionaliter incedentes ante Sacramentum in occurso, & transitu a latere ejusdem facere genuflexionem, dummodo in transitu videatur. S. R. C. 1. Martii 1681. in *una Canonico. Regul. Lateran.* Vide n. 11. 178.
457. In Processionibus Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt per Ecclesias sine Sanctissimo Sacramento non est pulsanda Campanula ad elevationem Hostiæ in Missa privata. Quod si pulsatur, & advertatur Elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu a transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito Sanctissimo Sacramento, progrediendum est. Similiter si alii transeant in elevatione Calicis. S. R. C. 1. Martii 1681. in *una Canonico. Regul. Lateran.* Vide n. 11. 178.
458. In nocte Nativ. Domini non possunt dici tres Missæ privatæ immediate post decantatam, circa quod adest Decretum œnoris sequentis: in *Lucana.* Inhærendo aliis Resolutionibus circa celebrationem trium Missarum in nocte Natalis Domini alias editis, & signanter sub die 7. Decemb. 1641. iterum declaravit S. R. C. non esse permittendum usum introductum a nonnullis Canonicis, & presbyteris Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Lucanæ celebrandi tres Missas privatas immediate post decantatam Missam solemnem in media nocte Nat. Domini. sed omnino prohibendum. Hac die 22. Noy. 1681. in *Lucana.* Idem decrevit 15. Septemb. 1668. in *Januen.* Vide n. 282. 487.
459. Qui habent Privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, occurrente die infra Oct. in Feriali IV. Cinerum, nullam debent facere Commemorationem de Oct. neque in Laudibus, neque

- neque in Missa. S. R. C. 24. Januarii 1682. in *Marsicana*.
460. In diebus infra aliquam Octavam occurrentibus in Quadragesima, debent Privilegiati dicere Missam Conventualem de Feria curren- cum commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octav. S. R. C. 24. Januarii 1682. in *Marsicana*.
461. Regulares tenentur celebrare sub Ritu duplici primæ Classis Festum de Patrono principali Loci, ac titularis Ecclesiæ Cathedralis, Patroni principalis Regni, vel Provinciæ, sed ad Octavam non tenentur. S. R. C. 20. Martii 1683. in *una Ordinis Minorum de Osforuntia*.
462. Recaptio ad habitum, & ad professionem religiosam sub re gravi numerari non potest, ut ex consuetudine cantari possit Missa Votiva solemniter etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel duplicibus, & hic abusus omnino est derogandus. S. R. C. 24. Julii 1683. in *Rurum*. Vide n. 8. 237. 401. 433. 468. 606.
463. Missa Votivæ de SS. Sacramento, vel de B. M. V. in cantu fundatæ, dici non possunt in duplicibus, aliisque diebus duplicia excludentibus; sed cantari debent. Missæ de Festo curren- ti cum applicatione Sacrificii, juxta Decretum editum die 19. Maji 1614. sicque satisfieri, & Benefactorum mentem impleri, non obstante quacunque consuetudine in contrarium, declaravit. S. R. C. 24. Julii 1683. in *Rurumundov*. Vide n. 144.
464. In Processionibus, quæ fiunt cum interven- tu Capituli Cathedralis præcedentia debetur Beneficiariis ejusdem supra Parochos. S. R. C. 2. Octobris 1686. in *Taurinen*. Vide num. 14. & alios ibi notatos.
- Hoc Decretum ita intelligitur, quando Pa- rochi non sunt de gremio illius Capituli; secus vero si Parochi habent Stallum in choro, & sunt de gremio illius Capituli, ut declaravit S. R. C. 22. Augusti 1688. in *Bismasina*.
465. Vicario Foraneo ratione sui Vicariatus nulla debetur præcedentia, seu præminentia, & ad Præpositos forenses spectat præcedentia, super Vicarios foraneos in Processionibus, sessionibus, & aliis actibus fieri solitis, occasione Synodi Diocesane. S. R. C. 11. Martii 1684. in *Papian*. Vide n. 24. & alios ibi notatos, præsertim n. 480.
466. Vicario Apostolico in omnibus Ecclesiis, & Ecclesiasticis functionibus debentur tantum illæ prærogativæ, quibus gaudent Vicarii Generales Episcopi, & titulus *Illustissimi* Vicario Apostolico non debetur. S. R. C. 12. Augusti 1684. in *Spolemana*, & 12. Augusti 1684. in *Imolen*.
467. Vicario Generali debetur primus, & dignior locus, ac præcedentia supra primam, & omnes alias Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, tam in choro, quam in Processionibus, & aliis functionibus Ecclesiasticis. Sac. R. C. 2. Decembris 1684. in *Molise*. Vide num. 23. & alios ibi notatos, & vide n. 429.
468. Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet insignem Reliquiam in propria Ecclesia; si celebrat eo die in alia Ecclesia debet omittere *Credo*. S. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Later.*
469. Clerus, qui habet Indultum recitandi Officia Sanctorum, quorum Insignes Reliquiæ as- servantur in aliena Ecclesia, quæ habet Clo- rum separatum, in Missis non debet dicere *Credo*. Sac. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Later.*
470. In Missis Votivis privatis, de SS. Sacramen- to, & de Officio duplici quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi adest SS. Sacramentum expositum occasione quadraginta horarum, non dicitur *Credo*, nisi aliter comperat Missæ Officii duplicis de die. S. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Lateran.*
- Idem statuitur in Instructione Clementis XI. pro expositione SS. Sacramenti occasione qua- draginta horarum §. 20.
471. In Missa privata de Sancto duplici, vel se- miduplici, de quo tali die sit Officium, potest quidem fieri Commemoratio de SS. Sacramento exposito occasione quadraginta horarum, sed omittenda in Festis primæ, & secundæ Classis. S. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Lateran.* Vide n. 239.
472. Durante expositione SS. Sacramenti occasio- ne quadraginta horarum, regulariter celebrari non potest Missa privata de *Requiem*, licet oc- currat Officium hujusmodi Missas admittens; neque cantari potest Missa Defunctorum pro adimplenda mente Testatoris, siue Anniver- sario satisfaciendo. S. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Lateran.* Vide num. 20. & alios ibi notatos.
473. In Missa privata de Festo semiduplici, sim- plici, seu votiva, vel de infra Octavam, siue de Feria non privilegiata, potest in penultimo loco dici Collecta pro particulari Defuncto, puta: *Inclina, vel Deus, qui nos Patrem*, &c. & similia, sed ob id non est omittenda ulla ex Collectis pro tempore assignatis, puta: *A cunctis*, vel *Ecclesia*. S. R. C. 2. Decembris 1684. in *una Canonico. Regul. Lateran.*
474. Qui in Sabbato infra aliquam Octav. B. M. V. recitat Officium de aliquo Sancto, eo die oc- currente, volens celebrare Missam Votivam de B. V. tenetur quidem dicere Missam festivam cum *Gloria*, sed sine *Credo*. S. R. C. 2. Decem- bris 1684. in *una Canonico. Lateran.*
475. Qui in Sabbato recitat Officium de B. M. volens celebrare Missam Votivam de aliquo Sancto, non debet dicere *Gloria*, neque *Præsa- tionem* B. M. V. sed communem. S. R. C. 2. Dec. 1684. in *una Canon. Reg. Later.* Vide n. 608.
476. Non est omittenda una ex assignatis Oratio- nibus in Missa, veluti tertia *A cunctis*, si secunda

esset de Festo simplici, ut ejus loco dicatur Oratio imperata, veluti *Domus Refugium*; sed post tertiam Orationem *A. cunctis*, potest & imperata dici, cum in Missa de semiduplici, vel simplici, vel votiva, non sint necessario dicenda Collectae impares, puta tres, quinque, vel septem. S. R. C. 2. Decembris 1684. in una Canonica Regular. Euxoramen.

477. In Exequiis post absolutionem, quae sit supra Cadaver. In die obitus, vel supra Tumulum in die Anniversario, dicto *Requiescat in pace*, subungi debet: *Anima ejus, & Anima omnium Fidelium Defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*; sed super laeticam, seu caltrum doloris in commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, nihil est superaddendum, S. R. C. 2. Decembris 1684. in una Canonica Reg. Later.

478. In Ecclesiis B. M. V. dicatis, seu aliis Sanctis, ubi adest immemorabilis consuetudo cantandi Missam Votivam de B. M. V. singulis Sabbatis, licite continuari potest, etiam occurrat Officium duplex, dummodo non omittatur suo tempore Missa Conventualis. S. R. C. 2. Decembris 1684. in una Canonica Reg. Later. Vide num. 273.

479. In Missa Patroni minus principalis non debet dici *Credo*. S. R. C. 2. Decemb. 1684. in Brevissima, & 15. Septembris 1691. in Licien. in qua declaratum fuit, particulam *Patroni* intelligendam esse de Patrono principali tantum, nec extendi posse ad minus principales, & ideo in horum Missa non esse dicendum Symbolum.

480. Vicarii foranei in functionibus Ecclesiasticis, nimirum Missis, Vesperis, & Processionibus, sessionibus locorum, aliisque similibus non debent precedere Archipresbyteris, aliisque Curatis Parochialium. In Congregationibus vero casuum conscientiae, quae solent fieri, debent precedere supra omnes, etiam Archipresbyteros. S. R. C. 10. Februarii 1685. in Imolen. Vide n. 14. & alios ibi notatos, praesertim n. 465.

481. Praeceptum, quod in nocte Nativitatis Domini post Missam decantatam non possint successive aliae Missae celebrari, nec Communio exhiberi Eucharistia Fidelibus deposcentibus, ligat etiam omnes Regulares tum Ordinum Mendicantium, tum Congregationum Monachalium tum etiam Patres Societatis Jesu, tum omnes cujuscumque alterius Instituti, etiam speciali mentione nominandi. Neque possunt excipi in Ecclesiis Confessiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, sed expectandum est, ut illucescat Aurora tam pro Confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda Fidelibus utriusque sexus. S. R. C. 23. Martii 1686. in Senon. Vide num. 282. 458. & 15. Septembris 1688. in Jannen.

482. Reliquiae Sanctorum, quae deferantur in Processionibus per Civitates, & Oppida, non debent deferri sub Baldachino. S. R. C. 23. Mar-

tii 1686. in Calaguriana. Vide n. 263. 230. 264. 585.

483. Anniversaria, sive Missae quotidianae cantatae de Requiem, relictae ex dispositione Testatorum pro certis diebus, hisque impeditis die Dominico, seu alio Festo de praepcepto; cantari possunt in diebus subsequenter, seu antecedentibus, in quibus occurrunt Officia de Festo duplici, non tamen de praepcepto; praecipue de Sanctis alicujus Ordinis, non relictata tamen Missa in casu de Festo duplici minori occurrente, quatenus addit obligatio cantandi. S. R. C. 4. Maji 1686. in una Canonica Reg. Later. Vide n. 20. & alios ibi notatos.

484. Cum primum accipitur nuntius de obitu in loco dicto alicujus potest cantari Missa de Requiem, ut in die obitus pro ejus Anima: in Festo duplici majori, vel minori, non tamen de praepcepto; ut citius suffragetur Animae Defuncti, non relictata tamen Missa in casu de Festo duplici, quatenus addit obligatio. S. R. C. 4. Maji 1686. in una Canonica Regular. Later.

485. In Anniversario translato ob Festum de praepcepto non variari debet Oratio: *Cujus Anniversarium depositionis diem commemoramus*, &c. sed recitanda, ut in Missali. S. R. C. 4. Maji 1686. in una Canonica Reg. Later. Vide n. 20. & alios ibi notatos.

486. Quando in Missa solemni Concionator post Salutationem Angelicam, salutat Ministros Altaris, seu facit reverentiam, non est incongruum si Ministri Altaris, & ipse Celebrans correspondeat salutationi Concionatoris discooperiundo caput. S. R. C. 20. Julii 1686. in Angenopolis.

487. In Natali Domini in tribus Missis post summptionem Sanguinis, eundo; & redeundo in medium Altaris, non est facienda genuflexio; vertendo se Celebrans ad *Dominus vobiscum*, & addandam benedictionem debet renes vertere ad Altare, licet species vini non sint exsiccatæ in Calice, & ferventur Rubricæ Missalis Rom. de Ritibus servandis in celebratione Missarum 11. & 12. num. 2. S. R. C. die 20. Julii 1686. in Angenopolitana. Vide n. 537.

488. In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, potest fieri Officium de Festo duplici minori, etiam translato; sed Missae privatae sunt celebrandae de Requiem. S. R. C. 5. Oct. 1686. in una Urbis. Vide n. 538. 543. 683.

His Decretis non derogatur per alterum, n. 631. ob peculiarem inspectionem ibi expressam.

489. Vicario Generali in functionibus Ecclesiasticis, in Choro, Processionibus, Synodo, & aliis actibus publicis, & privatis competit praecedentia supra Capitulum Cathedralis. S. R. C. 13. Martii 1688. in Lauden. Vide num. 14. & ibi notatos.

Decreta Alexandri VII. & Clem. IX. (de quibus n. 430. & 438.) circa Missas Defunctorum in Altaribus pro Animabus privilegiatis non celebran-

lebrandas, occurrente Festo duplici, explicantur ab Innoc. XI. in suo Breui, quod incipit: *Alias postquam*, & deinde a Clem. XI. ut videtur est n. 622. & seq.

490. Occurrente Festo S. Marci die Dominico, in Missa Rogationum non dicitur *Credo*, quia est Missa Ferialis. S. R. C. 25. Septemb. 1688. in *Musino*. Vide n. 18. & alios ibi notatos.

491. Quando occasione belli contra Turcas dicitur Collecta, vel Missa contra Paganos, non potest mutari nomen *Paganorum*, dicendo *Turcarum*, vel *Haresicorum*, S. R. C. 30. Julii 1689. & 4. Aprilis 1626. in *Egitanien*.

492. Canonici Sacerdotes, quamvis possessione Canonatus posteriores, ubi Præbendæ non sunt distinctæ, semper, & ubique præferendi sunt Canonici inferioris Ordinis, etiam possessione Canonatus anterioribus, non obstante immemorabili consuetudine, quam abusum impræcipientem esse declaravit S. R. C. 30. Julii 1689. in *Suvin*. Vide n. 14. & ibi notatos.

493. Vicario Generali quotidiano habitu induto, si sit Prothonotarius cum Rocchetto, & Mantelletto, danda est præcedentia semper, & ubique super omnes Dignitates, & Canonicos sacris vestibus non indutos. S. R. C. 30. Julii 1689. in *Isolana*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

494. In Processione solemnī SS. Corporis Christi, quando Processio sistit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent sedere, neque in scamno, neque in sedibus, etiam si deferantur ad ornatum tantum. S. R. C. 21. Januarii 1690. in *Hispalen*. Vide num. 8. & ibi notatos.

495. In Sabbato Sancto, etiam si occurrat Festum Annunciationis B. M. V. celebratio Missarum privatarum omnino prohibetur in quibuscumque Ecclesiis, & Oratoriis, tam publicis, quam privatis, non obstante quacumque contraria consuetudine, sed unica tantum Missa Conventualis una cum Officio ejusdem Sab. Sancti celebratur. S. R. C. 11. Februarii, approbante Alexandro VIII. 11. Martii 1690. Vide n. 188. 501. 504.

496. Vicario Generali nunquam competit præcedentia supra Canonicos sacris vestibus indutos, neque in Choro, neque in Processionibus, nec competit usus sacrarum vestium, nisi sit de gremio Capituli, & eo casu stare debet in loco suæ receptionis, juxta alias resoluta. S. R. C. 2. Decembris 1690. in *Adjacen*. Vide num. 14. & ibi notatos.

497. In Processionibus, in quibus deferitur Sanctissimum Sacramentum, vel Lignum Crucis, tam Clerus, quam Sæculares detecto capite incedere debent; in aliis vero Processionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel Statuæ Sanctorum, tunc Sæculares, & Ecclesiastici, qui eas deferunt, detecto capite, alii vero Clerici possunt incedere recto capite, cum birreto; quando vero non gestantur Reliquiæ, Magistratus ad instar Cleri potest incedere capite cooperto.

S. R. C. 18. Junii 1690. in *Casertana*. Vide num. 8. & ibi notatos.

498. Officia Sanctorum ratione Corporis, seu insignis Reliquiæ recitanda; intelligi debent de Sanctis dumtaxat in Martyr. Rom. descriptis; & dummodo constet de identitate Corporis, seu Reliquiæ insignis illiusmet Sancti, qui reperitur in Martyr. Rom. descriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrol. non descriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit specialiter concessum, Officia recitari, & Missæ celebrari non debent, non obstante quod ipsorum Corpora, vel insignes Reliquiæ in Ecclesiis afferuntur; quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debita Fidelium veneratio (prout hactenus servatum est) exhibeatur, sed absque Officio, & Missa, sub poenis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium aliisque in Constitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 11. Aug. in Decr. generali ab Innoc. XII. approbato 29. Octob. 1691. prout in ejus particulari Bullario. Vid. n. 163. 230.

499. Concionator absente Episcopo debet prius salutare Canonicos Cathedralis in apparatu Choralis capitulariter sedentes & deinde Gubernatorem Sæcularem Civitatis. S. R. C. 11. Aug. 1691. in *Vercellen. Salutationis*.

500. Canonici semper, & quandocumque tenentur in Missis solemnibus, & Conventualibus, quæ a Dignitatibus, & ab ipsis cantantur per gyrum, præcipue in diebus Festis, ex obligatione Capitulari, assistere sibi metipsis gradatim in ministerio Subdiaconi, & Diaconi, nec possunt substituere alios simplices Sacerdotes non de gremio Capituli ad exercendum Officium Subdiaconi, & Diaconi in hujusmodi solemnium Missarum celebrationibus, etiam assistente Episcopo, non obstante quacumque antiqua consuetudine. S. R. C. 15. Septemb. & 15. Decemb. 1691. in *Sarnen*. quod pariter 14. Junii 1692. fuit demandatum in *una Biruntina*.

501. Si Festum S. Joseph occurrat in Feria V. majoris hebdomidæ, ejus Officium transferendum erit ad aliam juxta Rubricas Brev. Rom. & Decreta S. C. cæterum præceptum audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus, non erit transferendum, sed servandum in prædicta Fer. V. adeoque per Ordinarios locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Missæ privatæ, ante celebratione solitæ Missæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non desint: sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemnī illius diei quod Ecclesia SS. Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit, summa religione hactenus retentus, nullatenus omittatur. S. R. C. 13. Septemb. 1692. & habetur in Bullario particulari Innoc. XII. Vide n. 495. 503. 632.

502. Si Officium, & Missa de aliquo Sancto celebrentur in Cathedrali, vel Matrice, seu Parochiali propter insignem Reliquiam, quæ ibi afferatur, non potest celebrari per Civitatem sed in ipsa

ipsa sola Ecclesia ex Decreto S. Congr. contra abusus, edito 8. Aprilis 1628. & impresso in Missali, & Breviario Romano. Si autem Officium concessum sit universo Clero Civitatis de aliquo Sancto, cujus insignis Reliquia asservatur in Cathedrali, vel Matrice, seu Parochiali, tunc Missa cum Symbolo celebranda est in ipsa Ecclesia tantum; in aliis vero Ecclesiis sine Symbolo ex Rubr. Missalis Romani 11. de Symbolo, juxta Decretum 2. Decembris 1684. in una Ordinis Canonice Regule Lateranense. S. R. C. 10. Januarii 1639. in una Galliarum.

503. Ubi est Confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dom. cujuslibet Mensis sit Processio intra, vel extra Ecclesiam cum SS. Sacramento, debet dici Missa de Dominic. S. R. C. 10. Januarii 1693. in una Galliarum. Vide numer. 8. & ibi notatos.

504. Quando Festum Annunciationis B. M. V. occurrit in Sabbato Sancto, Missa privatæ celebrari non possunt, & Festum Annunciationis transferendum erit ad Feriam secundam post Dom. in Albis, tamquam ad diem propriam, & fixam, juxta Decretum 11. Februarii, & 11. Martii 1690. Quando vero occurrit in Feria V. in Coena Domini, servandum est Decretum generale pro Festo S. Joseph editum 13. Septembris 1698. S. R. C. 10. Januarii 1639. in una Galliarum. Vide num. 501. & alios ibi datos.

505. Missæ privatæ ad Requiem, corpore præsentæ, & insepulto dici non possunt diebus, quibus sit de Officio duplici, vel aliis a Rubrica vetitis, & quacumque consuetudinem tamquam abusum abolendam, juxta dispositionem Rubricæ V. Missalis Romani de Missa Defunctorum n. 2. in fine, & Decreta Sac. Congregationis, & signanter Generale 5. Augusti 1662. servanda esse mandavit. S. R. C. 10. Januarii 1693. in una Galliarum. Vide num. 16. 69. & alios notatos.

506. In Missa solemnī de Feria Commemoratio non est faciendā de Sancto semiduplici occurrente, cujus Missa pariter cantanda est absque Commemoratione Feriæ, & in utrisque Missis tempore Passionis dicenda est tantum secunda Oratio Ecclesiæ, vel pro Papa, ut docet Gav. In Missis autem privatis de Festo semiduplici, cum sit clara dispositio Rubricæ IX. de Orat. num. 5. dicenda est secunda oratio de Fer. 3. Ecclesiæ, vel pro Papa; De simplici vero faciendā est Commemoratio juxta eandem Rubricam. S. R. C. 10. Januarii 1693. in una Galliarum. Vide n. 375. 614. 700.

507. Si in die S. Marci post Processionem in Ecclesia Minori, seu non Collegiata cantetur unica Missa, ipsa debet esse de Rogationibus, & servanda est Rubrica Missalis Romani posita ante Missam Festi Sancti Marci, ubi præscribitur quod de prædicto Sancto cantanda est Missa tantummodo quando Processio terminatur ad

Gav. Tom. II.

Ecclesiam eidem Sancto dicatam, quemadmodum cavetur in Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 32. Et decrevit Sac. Congr. 23. Maji 1603. & alias pluries. S. R. C. 10. Januarii 1693. in una Galliarum. Vide num. 18. & alios ibi notatos.

508. Occurrente Vigilia S. Mathiæ Apostoli in Feria tertia post Dom. Quinquagesimæ, observandum est jejunium, quod non potest anticipari ratione Carnis Privii. S. R. C. 23. Januarii 1694. in Ariminens. & una Decretum.

509. Parochis ministraturis SS. Sacramentum Infirmis, non est licitum de die, neque de nocte uti parvo Pileolo in delatione ejusdem per Civitatem, sub prætextu alicujus infirmitatis, absque speciali Sanctæ Sedis licentia. S. R. C. 13. Augusti 1695. in una Urbis.

510. Sacerdos, qui celebrat Missam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum non potest eam proseguere eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum. S. R. C. 17. Decembris 1695. in Januam.

Idem statutum fuit die 13. Septembris 1670. in Beneventana, ut videre est n. 446.

511. In Ecclesiis, in quibus occasione Quadragecimæ horarum, expositum detinetur Augustissimum Sacramentum, congruentius abstinendum est a celebratione Missarum Defunctorum, etiam si ex præscripto Testatorum essent celebrandæ. S. R. C. 27. Aprilis 1697. in Eugubina.

512. Evangelium pro solemnī benedictione Palmarum a Sacerdote celebrante absque Diacono, & Subdiacono, canendum est in Corna Epistolæ. S. R. C. 27. Aprilis 1697. in Eugubina.

513. Diaconus ministrans thus Canonico celebranti, ut benedicat, debet dicere: Benedicite Pater Reverende, & non Pater Reverendissime. S. R. C. 4. Aprilis 1699. in una Burgi S. Sepulc.

514. In Vigilia Epiphaniæ dici non possunt Missæ privatæ Defunctorum. S. R. C. 27. Aprilis 1697. in Panormisana. Vide n. 607. 635. 651.

515. In Ecclesiis, tam Parochialibus, quam non Parochialibus, ubi deest numerus Cantorum, non potest celebrari in Sabbato Sancto unica Missa privata, loco solemnī, ut in eisdem Ecclesiis fiat benedictio, tam Luminis, & Cerei, quam Aquæ, attentis maxime Decretis 11. Febr. & 11. Martii 1690. prohibentibus celebrationem Missarum privatarum, & unicam tantum Missam Conventualem una cum Officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus. S. R. C. 13. Julii 1697. in Januam.

Benedictus vero XIII. jussit in omnibus Parochialibus debere omnes functiones solennes, etiam sine numero Cantorum, & ministrorum, & parvum Cæremoniale pro Ecclesiis minoribus evulgari præcepit anno 1725. ac servari mandavit diebus Purificationis B. M. V. Feria VI. Cinerum, Dominica Palmarum, Feria V. in Coena Domini, Feria VI. in Parasceve, & Sabbato Sancto.

557. Canonici Ecclesiæ Cathedralis interessentes Concionibus præsertim Quadragesimalibus, debent esse induti habitu Canonicali, dum sedent in propriis stallis. S. R. C. 31. Martii 1703. *in una Pompei Stabire.*
558. Sacerdotes etiam Regulares diebus, quibus propria Officia recitant sub Ritu duplici, celebrantes in alienis Ecclesiis, quando peragitur Festum cum solemnitate, & concursu Populi, debent celebrare Missas conformando se Ritui, & colori eorumdem Ecclesiarum. In aliis vero diebus possunt, sed quando prohibentur Missæ Votivæ, vel Defunctorum, debent se uniformare, saltem quoad colorem. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Francisci.*
559. Sacerd. exteri confluentes ad Ecclesias, etiam Regularium, & celebrantes de Sanctis etiam Ordinis, quando Festum celebratur cum solemnitate, & concursu Populi, debent in Missis se uniformare cum Sacerdotibus illius Ecclesiæ etiam Regularibus quoad Credo, & numerum Orationum more duplicium; in aliis vero diebus possunt. Sacra Rituum C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Francisci.*
560. In Ecclesiis Regularium diebus Dominicis, quibus tam Regulares, quam exteri celebrant de Dom. possunt exteri uti coloribus Paramentorum, quibus utuntur Regulares, ratione aliqujus Octavæ; & Regulares Celebrantes in alienis Ecclesiis uti coloribus juxta Rituum eorumdem, & tam exteri in Ecclesiis Regularium quam Regulares in alienis possunt apponere commemorationem Octavæ, ut supra occurrentis, servata Rubrica de duplici Oratione habenda in Dominicis infra Octavam. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis Sancti Francisci.*
561. Facultas celebrandi cum Missali Romano pro Cappellanis Monialium, intelligi debet pro omnibus, & singulis qui ex debito tenentur celebrare in Ecclesiis ipsarum Monialium, dummodo celebrent cum Missali Romano. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarvisina.* Vide n. 238. 634.
562. Prohibitio facta 9. Junii 1668. Sacerdotibus Sæcularibus, etiam Cappellanis, qui licet recitaverint Officium semiduplex, vel simplex, vel seriale, ne celebrent Missam de Requiem in Ecclesiis Regularium, in quibus recitatum sit Officium duplex de non præcepto, vel de aliquo Sancto eorumdem sui Ordinis, intelligi etiam debet pro Ecclesiis Monialium. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarvisina.* Vide n. 434. 558. & seqq.
563. In prima, & secunda Missa, quæ celebrantur in die Festo Nativitatis D. N. J. C. non debet fieri purificatio Calicis. S. R. C. 16. Septembris 1702. *in una Regni Portugallie.*
564. Sacerdotes non debent deferre manutergium super Calicem, tam eundo, quam redeundo ab Altari. Sac. Rit. C. 1. Septembris 1703. *in Pisana.*
565. Benedictiones, & distributiones, Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. Vide num. 55.
566. Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non sunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali, approbante Clemente XI. prout supra. Vide n. 336.
567. Celebratio Missæ solemnæ Feriæ V. in Cœna Domini non est de juribus Parochialibus, spectat ad Parochos. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali &c. Vide n. 336.
568. Prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto non est de juribus Parochialibus, prout jacet, sed spectat ad Ecclesiam Digniore ad formam Constitutionis Leonis X. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c. Vide num. 76.
569. Expositio quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, non est de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali, &c.
570. Expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel sacris Imaginibus, benedictio, quæ cum eis fit super populo, non est de juribus Parochialibus; & quoad benedictiones cum Reliquiis & Imaginibus servantur Decreta. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.
571. In Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statim horis, recitari possunt Horæ Canonice cum cantu, vel sine, absque licentia Parochi, nisi aliter Ordinarius statuatur ex rationabili causa; & licita est in dictis Oratoriis privatis Celebratio Missæ, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho; Cappellani autem Confraternitatum possunt populo denunciare Festivitates, & Vigiliis occurrentes in hebdomada, & absque licentia Parochi Sacra Rituum Congreg. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.
572. Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis Institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.
573. Processiones juxta institutum Confraternitatum fieri non possunt extra ambitum earum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum Territorium transeundum est, nisi adesset licentia Episcopi; & extra propriam Ecclesiam non possunt Cappellani dictarum Confraternitatum in iisdem Processionibus deferre Stolum. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.
574. Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficium habeant, non est porrigendum Aspersorium a Parocho, in cujus Territorio sunt sitæ Ecclesiæ, S. R. C. 10. De-

10. Decembris 1703. In Decreto generali, &c. Vide n. 61. & alios ibi notatos.
575. Non potest Parochus cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis compellere Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Cappellanos invitos ad assistendum functionibus Ecclesie Parochialis Sacra Rit. Cong. 10. Decembris 1703. in eodem Decreto generali, &c.
576. In Ecclesiis Confraternitarum, si non sint Parochiales, vel Regulares, non potest retineri SS. Eucharistie Sacramentum, sine speciali indulto Sedis Apostolicæ. Sacra Rituum Congregatio 10. Decembris 1703. in eodem Decreto generali, &c.
577. Præsupposita facultate retinendi SS. Eucharistie Sacramentum, non potest per annum publice exponi sine licentia Ordinarii. S. R. C. 10. Decembris 1703. approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. in Decreto generali, quod extat in Bullario particulari ejusdem Pontificis par. 2.
578. Episcopis, & his majoribus Prælati, etiam Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque sub prætextu privilegii clausi in corpore juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo liceat extra Domum propriæ habitationis in Domibus laicis, etiam in propria Diocesi, quod fortius intelligitur in aliena, etiam si Diocesani consensus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, seu celebrari facere. S. R. C. 15. Decembris 1703. approbante Clemente XI. In sua Constitutione, quæ extat in particulari Bullario par. 3. & quæ incipit: *Quoniam Sancta Sanctorum, &c.* Vide n. 640.
579. In Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licet Regularibus cujusvis Ordinis, aut Instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi, celebrare in diebus Paschatis SS. Resurrectionis D. N. J. C. aliisque Anni Festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis: in reliquis vero diebus, prædictis Regularibus, seu Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non liceat, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, celebrata fuerit, super quo celebraturus tenetur diligenter inquirere, & de eo se optime informare: atque illa etiam in casibus permixtis celebrari nequeat post Meridiem, & in omnibus hujusmodi casibus personæ quæcumque dictas Missas audientes, nullatenus Ecclesie præcepto satisfaciunt. Eadem S. R. C. dicta die 15. Decembris 1703. approbante eodem Clemente XI. ibidem.
580. Quo ad Altare portatile, licentia, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus incipit *In his, de privilegiis, & per aliquos Summos Pontifices, aliis Regularibus communicata* utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinarii licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata sunt per Sacrum Concilium Tridentinum; & propterea iisdem Regularibus prohibetur, ne illis utantur, ac mandatur Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, ad poenas præscriptas per idem Sacrum Concilium in Decreto sess. 22. c. unico, usque ad censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde, ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset. Eadem S. R. C. 15. Decemb. 1703. approbante, & mandante eodem Clemente XI. ibidem. Vide n. 684.
581. Prima Dignitas præfate tenetur supplere partes Episcoporum impediti in celebrandis Missis solemnibus, & peragendis aliis solemnibus functionibus ad ipsum Episcopum spectantibus. S. R. C. 10. Januarii 1749. in *Cremone*. Vide num. 611.
- Idem antea declaraverat 11. Februarii 1702. S. R. C. in *Corduben*. impedito, scilicet, aut nolente Episcopo celebrare, & alias functiones explere, spectare non ad Vicarium Generalem, aut ad Canonicum Hebdomadariam, sed ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias ejus vice supplere.
582. Decet, quod Sacra Corpora, & Reliquiæ SS. Martyrum, quorum Zelotypus est Christus, & specialiter Insignes, collocentur, & conserventur in Domibus privatis, & apud Laicos, cum sint custodiendæ, & adorandæ religiose in Ecclesiis; in Alma Urbe non conceduntur Corpora integra, nec Reliquiæ Insignes, nisi petentes deferant literas Ordinarii loci, a quo exponatur qualitas Ecclesiarum, in quibus debent collocari, & decenter custodiri; Excipiuntur tamen ab hac prohibitionem Magni principes, & conspicii Ecclesie Prælati. Et ne pietas aliorum Fidelium hisce omnino privetur Sacris thesauris, eis conceduntur Reliquiæ minus Insignes Clem. XI. 19. Februarii 1704. in ejus Bullario particulari.
583. Quando in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ occurrit Festum Purificationis B. M. V. in Ecclesiis eidem sub alio titulo dicatis, scilicet Annunciationis, &c. Missa solemnis post Benedictionem Candelarum, & Processionem debet cantari de Dominica. S. R. C. 23. Augusti, & 13. Septembris 1704. in *Casani*. & 15. Septembris 1736. in *Tolentana*. Vide n. 691.
584. Cruces Altarium, seu Processionum, non sunt benedicendæ de præcepto; potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, & non solemniter S. R. C. 12. Julii 1704. in *una Urbis*.
585. Ubi adest consuetudo immemorabilis, licitum est Spinam D. N. J. C. præsertim in Parasceve, capite aperto, sub Baldachino processionally defer-

- deferre. S. R. C. 12. Julii 1704. *in una Urbis & Urbis*. Vide n. 163. 230. 164. 482.
586. In Ecclesiis, ubi quotidie non cantatur Missa, si occurrat Festum Patroni, seu Titularis diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Missalis tit. 6. de translatione) caprari Missa de Patrono, seu Titulari, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio S. R. C. 23. Augusti 1704. *in una Ordinis Eremit. S. Augustini*.
587. Parochi, Cappellani Confraternitatum, Sacerdotes, alique Ecclesiastici, qui Cotta induti interveniunt Processionibus funeralibus, deferant sicuti in aliis Processionibus, Birretum Sacerdotale: non vero Pileum, excepto tempore pluviae, & noctis, prout disponit Rituale Romanum, Tit. de Processionibus, & ut saepe resolvit S. R. C. quae quidem pilei prohibitio non solum est pro Ecclesiastico Sæculari, sed etiam Regulari, licet sint Parochi Cotta induti. Clemens XI. 9. Decemb. 1704. *in ejus Bullario particulari pars. 2.*
588. Quando Festum Purificationis B. M. V. non celebratur die 2. Februarii, sed transfertur ejus Officium post aliquam Dominicam, vel post Festum semiduplex, vel simplex, in Suffragiis, debet dici *V. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix*, cum Oratione, *Concede nos famulos*, & in Missa secunda Oratio, *A cunctis*, tertia ad libitum, cum in fine Completorii diei secunda. Februarii ex Decreto S. R. C. 11. Januarii 1681. *in una Urbis*, dicenda sit Antiphona, *Ave Regina Celorum*. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Ordinis Cappuccinorum Gallia*.
589. Si Festum S. Marci occurrit in die Paschalis, Processio cum Litanis transfertur in Feriam tertiam sequentem, juxta Rubricam particularem Missalis, & si alicubi sit abstinentia, vel jejunatur, servanda est consuetudo a Regularibus. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Gallia*. Vide n. 18. & alios ibi notatos.
590. Dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, Palmam, debet accedere ad Altare sine Stola, & genuflexus sicut alii, recipere Candelam, Cineres, Palmam a Celebrante, & osculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, & Palmam, &c. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Gallia*.
- Hoc decretum quoad secundam partem circa genuflexionem non loquitur de Canonicis, sed de aliis inferioribus in Ecclesiis non Collegiatis juxta dispositionem Missalis Romani; & ideo non derogat alteri n. 421.
591. Non est toleranda consuetudo quorundam, qui contra id, quod praescribitur in Missali, exponunt patenter Hostiam consecratam reservandam a Feria V. in Coena Domini, usque ad ipsius consumptionem in Feria VI. in Parasceve. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Gallia*.
592. Antiphona B. M. V. in fine Officii debet omitti in Choro, quando immediate sequitur Missa, quae in Ecclesiis non Cathedralibus, & non Collegiatis, sed in Minoribus etiam Regularium, licet non cantetur a Choro, sed coram Clero legatur tantum a Celebrante, habenda est tamquam Conventualis; & in Festis secundae Classis debet omitti Commemoratio S. Simplicii eadem die occurrentis, ut praescribit in Rubrica Missalis Tit. 7. n. 1. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Gallia*.
593. Quando dies anniversaria Consecrationis Episcopi incidit in Dominicam primae Classis, infra hebdomadam Majorem, in die Paschae, Pentecostes, Nativitatis Domini, vel alio solemniori, non potest dici Missa de dicta Consecratione, sed in ipsa Missa de die, fieri debet Collecta pro Episcopo sub unica Conclusionem, ut disponit Ceremoniale Episcoporum. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien*. Vide n. 19.
594. In Feria VI. post Octavam Ascensionis si occurrit Festum novem Lectionum, facienda est in Missa Commemoratio illius diei, nisi Festum fuerit ex solemnioribus, juxta Rubricas. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien*.
595. In Missa Votiva SS. Sacramenti tertia Oratio dicenda, est ea, quae secundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quae est assignata secundo loco infra Octavam ejusdem SS. Sacramenti. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien*.
596. In Processionibus, & Funeralibus debetur praecedentia Parochis supra Mansionarios etiam Ecclesiae Cathedralis, incedentes sine Canonicis & Capitulo: Mansionariis autem Ecclesiae Collegiatæ incedentibus absque Capitulo, non est licitum deferre pelles super brachio in Processionibus funeralibus. S. R. C. 12. Septembris 1705. *in Aretina*. Vide n. 14. & alios ibi notatos.
597. Parochi, Superiores Ecclesiarum, Sæcularium, & Regularium, Sacristæ, & alii, ad quos spectat, non permittunt debent, quod Cadavera Ecclesiasticorum Sæcularium praesertim Sacerdotum, sicut etiam Diaconorum, & Subdiaconorum transferantur ex propriis Domibus ad Ecclesias, vel in istis exponantur quocumque alio habitu, sive Confraternitatum, sive Religionum, sed cum Sacris Vestibus eorum Ordini convenientibus, juxta dispositionem Ritualis Romani Tit. de Exequiis. Clemens XI. 9. Decemb. 1705. *in ejus Bullario particulari pars. 2.*
598. Si accedat ad Regularium Ecclesias Episcopus Titularis Suffraganeum ad celebrandum Pontificaliter, non debent Regulares ei Baldachinum erigere, quod nec in Ecclesiis suis, nec in exemplis Dioecesis, nec extra Dioecesim illi competit, quamvis accedat de licentia Ordinarii. S. R. C. 6. Martii 1706. *in Hildesmen*.
599. Missa ad postulandam gratiam bene moriendi, demandatur apponenda in Missali Romano post

- Missam pro Remissione peccatorum; & in Rubricis Generalibus in Tit. de Coloribus Paramentorum sub colore violaceo, ac propterea in Gradualibus ad cantum Chori in eodem cantu, & tono, qui in antiquis habetur Feria IV. Dominice primæ, & Sabbato Dominice tertiæ in Quadragesima, & in Dominicis IV. VI. XVI. XX. & XXI. post Pentecosten. S. R. C. 20. Martii 1706. approbante Clem. XI. 27. ejusdem Mensis, & Anni.
600. Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis convenit distinctio, tam quo ad qualitatem Paramentorum, quam quo ad locum separandi pro Missis privatis respectu Altaris tantum, aliorumque Sacerdotum eidem Ecclesiæ additorum. S. R. C. 20. Martii 1706. in *Recitatio. praeeminentiarum*.
601. Sacre Religioni Jerosolymitanæ conceditur, ut in Navibus Magnis occasione longæ navigationis in alto Mari contra Infideles (quibus Navibus rarissime terra attingitur, & sunt magni ponderis, ac firmæ structuræ, ut unaquæque sustineat quinquaginta mœna tormenta bellica) celebrari possit Missa, eo dumtaxat tempore, quo Mare est tranquillum, & Cœlum est serenum, & cum assistentia alterius Sacerdotis, seu Diaconi; ita ut adesse non possit periculum effusionis Sanguinis in dicta celebratione. Clemens XI. in Diplomate *Exponi nobis*, editum die 22. Martii 1706. in *eius particulari Bullario part. 1.*
602. Occurrente Vigilia Nativitatis S. Jo: Baptiste in die Festo SS. Corporis Christi, anticipato jejuniis Vigiliæ prædictæ in diem 23. Junii ad formam Constitutionis 232. S. M. Urbani Papæ VIII. emanatæ 24. Septembris 1638. de eadem Vigilia nihil sit in Officio & Missa. S. R. C. 18. Septembris approbante Clemente XI. 2. Octobris 1706. Vide n. 281.
- Habere etiam in ejus Bullario particulari part. 2.
603. Feria III. Rogationum non dicitur secunda Oratio Dominice. S. R. C. 25. Septembris 1706. in *una Urbis, & Orbis*.
- Decretum de non celebrandis Missis Votis privatis, & de Requiem infra Octavam Nativitatis Domini hoc anno emanatum servetur. Vide infra sub n. 628.
604. Super Altare, in quo Sanctiss. Sacramentum expositum est, Crux de more collocari debet, cum Imagine Crucifixi apposita. S. R. C. 14. Maji 1707. in *una Senatorum*. Vide n. 400.
605. Canonicus Sacerdos præcedere debet Canonicum Diaconum, seu Subdiaconum anteriorem habentem possessionem tam in Scallis, quam in omnibus aliis functionibus intra, & extra Ecclesiam, & Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus anteriorem habens possessionem, promotus postea ad Sacerdotium præcedere debet Canonicum Sacerdotem Ordine Sacerdotali anteriorem. S. R. R. C. 27. Augusti 1707. in *Sacris præcedentis*. Vide num. 14. & alios ibi notatos.
606. Non potest Missa Votiva de Spiritu Sancto, vel alia celebrari etiam ab Episcopo pro eligenda Abbatissa in Festo duplici, vel Dominica. S. R. C. 28. Aprilis 1708. in *Bracharen. Dubiorum*. Vide n. 58. & alios ibi notatos.
607. In Vigilia Epiphaniæ non licet celebrare Missas privatas de Defunctis S. R. C. die 16. Junii 1708. in *Parisen*. Vide n. 514. 635. 651.
608. Quando per Annum sit apud privilegiatos Officium de Immaculata Conceptione, vel sub alio Titulo, vel de Sancta Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, si dicatur aliqua Missa Votiva, non habens Præfationem propriam, Præfatio debet esse de Communi, vel de Tempore, si tunc specialis dicatur, non vero ea, quæ est conformis Officio, & servetur Rubrica Generalis Tit. 12. S. R. C. 16. Junii 1708. in *Parisen*. Vide n. 475.
609. In die S. Laurentii Titularis alicujus Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis nullius Diocesis, non est recitandum Symbolorum Apostolorum in aliis Ecclesiis ejusdem loci, sed tantum in Ecclesia propria. S. R. C. 23. Martii 1709. in *Perusina*.
610. Celebratio Missæ solemnis in diebus Nativitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & in die Festo SS. Corporis Christi, spectat privative ad primam Dignitatem, seu primum de Capitulo; Eo autem absente vel impedito, non potest alium in sui locum ad libitum subrogare, sed hujusmodi celebratio fieri debet privative ab illo, qui immediate succedit, non vero ab Hebdomadario. S. R. C. 23. Martii 1709. in *Compagna*.
611. Celebratio Missarum in secundis Feriis Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes, ac in die Festivitatis S. Stephani Prothomartyris, necnon in die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi, spectat ad secundum de Capitulo. S. R. C. 23. Martii 1709. in *Compagna*. Vide num. 58.
612. Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ sit in Festo SS. Corporis Christi deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & & idem servandum in Processione, quæ sit in die Dominico infra ejus Octavam, non vero deferendum est a primo de Capitulo, qui non celebravit. S. R. C. 23. Martii 1709. in *Compagna*.
613. Occurrente commemoratione Sancti simplicis in Feria II. Quadragesimæ, quando dictum est Nocturnum defunctorum, non debet in Missa quarto loco dici Oratio: *Omnipotens sempiternus Deus, qui vivorum, &c.* pro Commemoratione Defunctorum, sed sufficit tertia Oratio *A crucifixis*. Quod si dicatur quarta *Omnipotens, &c.* quinta erit ad libitum. S. R. C. 4. Maji 1709. in *Pistorien*.
614. Occurrente commemoratione Sancti simplicis in Feria II. post Domin. Passionis, quando dictum est Nocturnum Defunctorum, in Missa dicenda est secunda Oratio de simplici tantum. S. R. C. 4. Maji 1709. in *Pistorien*. Vide n. 375. 506. 706. 615.

615. Episcopi debent uti Vestibus violaceis in die Annunciationis B. M. V. quando occurrit in Quadragesima, excepta tota Hebdomada majori, & Feria VI. non vero eo die, ad quem prædictum Festum transfertur in Quadragesima. S. R. C. 8. Junii 1709. in *Bracharen.*
616. Cingulum, tertium indumentum Sacerdotale, potest esse coloris Paramentorum. S. R. C. 8. Junii 1709. in *Bracharen.* Vide num. 553.
617. Instrumentum bugiæ, de candela serviens Episcopo, non potest esse materia Ordinis Acolythorum loco candelabri, seu Ceroferarii. S. R. C. 8. Junii 1709. in *Bracharen.*
618. Quatuor Dignitates, seu Canonici assistentes Episcopo ad absolutionem ad tumulum, debent necessario esse Sacerdotes. S. R. C. 8. Junii 1709. in *Bracharen.* Vide num. 6. & ibi notatos.
619. Commemoratio in Missa pro consecratione Episcopi, quando ratione Festi occurrentis dicitur Missa de Festo habente plures commemorationes, debent uniri cum oratione Missæ, & dici sub unica conclusione, juxta Rubricam Pontificalis Romani de consecratione electi in Episcopum, & Missalis Romani in fine post benedictiones. S. R. C. 8. Junii 1709. in *Brachar.* Vide num. 593.
620. Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, etiam privilegiati, non possunt in Feria VI. Parasceves, occasione SS. Annunciationis in dicta Feria occurrentis celebrare in quavis Ecclesia, seu Oratorio aliquam Missam solemnem, vel privatam, nec facere Festum, vel parare, & ornare Ecclesias, aut Altaria, licet dicata B. V. etiam Annunctæ, cum ob dolorosam Mortis Nostri Redemptoris recordationem tenendæ sint coopertæ sacre Imagines, & Altaria spoliata, sed tantum debet fieri solita sacra functio, prout præscribit Missale Romanum, in Ecclesiis scilicet, in quibus Feria V. in Coena Domini collocari solet Venerabile in aliquo Altari, vel alio decenti loco vulgato, *Il Sepolcro*, & per hanc prohibitionem pro Feria VI. in Parasceve, non possunt in Feria V. in Coena Domini, & Sabbato Sancto celebrari Missæ privatae, sed solum Conventualis juxta Ritus Sanctæ Ecclesiæ, & iterata Decreta. S. R. C. Clemens XI. 15. Martii 1712. in ejus Bullario particulari part. 2. Constit. 17. num. 495. 501. 632.
621. Quando in Missa solemni ministratur Sacra Eucharistia Clericis, vel Laicis, reliqui de Clero in Choro debent stare. S. R. C. 9. Maji 1711. in *Catanien.*
622. Missæ pro Defunctis, sive de Requiem in Festis duplicibus contra præscriptum Rubricarum Missalis Romani, nullatenus celebrari debent. Quod si ex Benefactorum institutione Missæ hujusmodi celebrandæ incidunt in Festum duplex, tunc, ne dilatio Animabus suffragia expectantibus detrimento sit, in aliam diem non impeditam minime transferantur, sed dicantur de Festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorundem Benefactorum. S. R. C. 5. Augusti 1662. approbante Alexandro VII. eadem die, & iterum ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XII. 29. ejusdem.
623. Decretum de die 5. Augusti 1662. ab Alexandro VII. approbatum, de Missis Defunctorum non celebrandis in Festo duplici, sed dicendis de dicto Festo cum applicatione Sacrificii, a speciali Brevi, quod incipit: *Credita nobis*, iterum ab eodem fuit confirmatum, ac insuper statutum idem servari debere, quoad Missas in Altaribus Privilegiatis ex obligatione celebrandas, & Indulgentias per ejusmodi Privilegia concessas Animabus in Purgatorio existentibus suffragari, perinde ac si celebratæ fuissent Missæ Defunctorum. Ac denique declaratum, Anniversaria, & Missas cantatas de Requiem relictas ex dispositione Testatorum quotannis in die ipsorum obitus, etiam in duplici majori contingenti, in prædicto Decreto die 5. Aug. 1662. edito minime comprehendi, prout antea. S. R. Cong. 22. Novemb. 1664. in *una Novariensi*. declaravit die 22. Januarii 1667. Pontif. XII. ac denuo ab eadem S. R. C. demandatum 15. Sept. 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.
624. Clemens XI. S. R. C. Decreta de die 5. Aug. 1662. & 22. Novembris 1664. alio Brevis, ejus initium; *Cum sel. record.* confirmavit, & Alexand. VII. dispositionem de die 22. Jan. 1667. Quoad Missas in Altari privilegiato ex obligatione celebrandas, & Indulgentias per hujusmodi privilegia concessas Animabus Purgatorii suffragari, perinde ac si celebratæ fuissent Missæ de Requiem, extendit ad Altaria, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus nunc, & in futurum quodcumque Privilegiata. Die 23. Sept. 1669. Pontif. III. Quod quidem ab eadem S. R. C. fuit confirmatum 15. Septembr. 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.
625. Declarationes Alexandri VII. 22. Januarii 1667. & Clement. IX. 23. Septembris 1669. circa Missas Defunctorum in Altari pro Animabus Purgatorii privilegiato non celebrandas, licet loquantur tantum de Festis duplicibus, tamen intelligenda sunt etiam de diebus Dominicis, & infra octavas Paschæ Resurrectionis, Pentecostes, Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus, licet a Festo duplici non impediuntur, adhuc tamen Missæ Defunctorum juxta Ritus Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Missæ, quas iisdem diebus celebrare licitum est, servata cæteroquin Privilegiorum forma ad Altaria privilegiata celebrarentur. S. R. C. 3. Aprilis 1683. ab Innocentio XI. Brevis, quod incipit: *Alia postquam* 4. Maji 1683. confirmatum, & denuo ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clement. XI. 29. ejusdem.

626. Decretum a S. R. C. Ann. 1630. editum, quo permittitur posse in Ecclesiis recitari Officia, & Missas celebrari de illis Sanctis quorum Corpora, vel Reliquiæ insignes in illis affervantur, intelligendum est de Sanctis, dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, & dummodo constet de identitate Corporis eorumdem, vel insignis Reliquiæ, secus vero de Sanctis in eodem Martyrologio non descriptis; Quorum tamen Corporibus, & Reliquiis ab Ordinariis locorum approbatis debita Fidelium veneratio exhibenda est, sed absque Officio, & Missa, sub poenis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 14. Augusti 1691. approbante Innocentio XII. 19. Octobris ejusdem, & iterum ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

627. Ad augendam Fidelium venerationem erga Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, ejusque cultum in toto Terrarum orbe promovendum, prohibuit celebrari Missas Votivas, vel pro Defunctis infra Octavam Corporis Christi. S. R. C. 21. Junii 1670. & iterum ab eadem 15. Septembris 1714. demandatum, annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

628. Infra Octavam Nativitatis Domini prohibentur Missæ Votivæ, vel pro Defunctis. In Missis vero solemnibus pro re gravi infra eandem Octavam celebrandis dicenda est Præfatio juxta Rubricam generalem tit. 12. n. 4. S. R. C. 25. Sept. 1706. & denuo ab eadem 15. Sept. 1714. demandatum, annuente Clem. XI. 29. ejusdem.

629. FERIA V. in Coena Domini, cum Episcopus exit a Sacrorum Custodia ad Altare, non debent Canonici, qui cum parati associant, præcedere Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos paratos, qui eum comitantur, sed debent sequi. S. R. C. 8. Junii 1703. in *Bracharen.*

630. In Vigilia Omnium Sanctorum si occurrat dici Missa de Festo semiduplici post Orationem Vigilæ, tertia Oratio erit *A cunctis*, non vero de Spiritu Sancto. S. R. C. 21. Junii 1710. in *una Ordinis Cappuccinorum.*

631. Quando die 3. Novembris occurrat Festum duplex minus ratione insignis Reliquiæ (sicut accidit Oeniponti in Ecclesia PP. Societatis Jesu, in qua celebratur Festum S. Pirmini Episcopi Meldensis ob insignes ejus Reliquias ibi asservatas) & cadit in FERIA II. in qua transferatur aliquando Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, tunc dictum Festum transferendum est ad primam diem non impeditam, non vero celebratur dicta die tertia simul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum. Ita decrevit S. R. C. die 11. Julii 1716. in *una Oeniponti, seu Brizinen.*

Per hoc Decretum non derogatur Decretis datis sub n. 488. 636. 643. & 683. nam ob specialem inspectionem dictarum Reliquiarum Insignium, congruum censuit S. C. transferendum

esse tale Festum, ut de eodem possent celebrari omnes Missæ, in quibus dicitur etiam *Credo*, quod redolet specialem aliquam solemnitatem.

632. Si Festum Sanctissimæ Annuntiationis incidat in FERIA V. majoris hebdomadæ, præceptum audiendi Missam, & abstinendi a servilibus, non erit transferendum, sed omnino servandum in prædicta FERIA V. prout in Camerineni, & pro Ecclesiis Almæ Urbis mandatum fuit 20. Martii 1660. adeoque per Ordinarios locorum providendum, ut eo die pro Civitatum, & pagorum qualitate, ac Christi Fidelium in iis degentium numero, plures Missæ privatæ ante celebrationem Missæ Conventualis, pro præcepti adimplemento, celebrandæ non desint; sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemnitate ejus diei, quo Ecclesia SS. Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit, summa Religione hætenus observatus, nullo modo omittatur. S. R. C. 12. Septembris 1716. approbante Clemente XI. 27. ejusdem, in ejus Bullario particulari part. 3. Vide n. 377. 455. 501.

633. Quando Altare fuit consecratum ad modum Altaris fixi cum Sacris Sigillis, & unctionibus inter stipitem, & Altare, si motus fuerit lapis superior, qui format mensam Altaris, a suo stipite, tunc execratur Altare. Si vero fuit consecratum ad modum Altaris portabilis, non execratur in quavis remotione, sed tantum quando frangitur Sepulcrum Reliquiarum. S. R. C. 21. Junii 1710. in *una Ordinis Cappuccinorum.*

634. Confessario, & Cappellanis tantum quantumcumque Monialium servitio addictis licitum est Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant Officium, celebrare, sed cum Missali Romano, & de Communi, non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus concessis. S. R. C. 20. Novembris 1717. approbante Clem. XI. die 1. Decembris, in *Decreto generali* contento in ejus Bullario particulari parte 3. Vide n. 238. 561.

635. In Vigilia Epiphaniæ, Missæ Votivæ, & Defunctorum celebrari non possunt. Sac. Rit. Congr. 10. Decemb. 1718. in *Bisina.* Vide n. 513. 607. 651.

636. Episcopus celebrans Missam de Natali Domini in Pontificalibus, vel assistens cum Pluviali; vel Cappræ, quæ eo die ob maximam solemnitatem nunquam conveniret; ex quo sedens legit Evangelium, non debet genuflectere ad *Verbum caro factum est*, sed solum quando Diaconus illud cantat. S. R. C. 28. Septemb. 1708. in *Bracharen. Dubium.*

637. Episcopus, deputatus Administrator alterius Ecclesiæ, in functionibus Pontificalibus, non gaudet omnibus illis præminentis, & prærogativis, quibus fruuntur, & gaudent omnes illi Episcopi in propriis Dioecesibus S. R. C. 22. Aug. 1722. in *Sarsinaten.*

638. Episcopus, & Administrator amovibilis Ecclesiæ vacantis, dum cantat Missam, & Vesperas in Pon-

- Pontificalibus, non potest sedere super Cathedra Episcopali, elevata quatuor gradibus, parata cum Baldachino, & postergali, nec uti potest Baculo Pastoralis, sedere debet super Faldistorio prope Altare, sine ipso Baculo. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
639. Episcopus deputatus Administrator amovibilis Ecclesie vacantis, non potest concedere Indulgentiam quadraginta dierum sine speciali facultate Apostolica. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
640. Episcopo deputato Administratori amovibili Ecclesie vacantis, dum assistit Missa solemniter ab alio cantata, non debent Canonici, facere Circulos ad Kyrie, eleison, Gloria in excelsis, Credo, Sanctus, & Agnus Dei, & tunc sedere in primo Stallo Chori. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
641. Pro Episcopo deputato Administratore Ecclesie vacantis fieri non debet Anniversarium suae Consecrationis, cum Missa cantatur per Capitulum, & Clerum: ejusque nomen non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
642. Dum Episcopus deputatus Administrator Ecclesie vacantis Missam cantat in Pontificalibus, non debet poni super Altare septimum Candelabrum cum Candela accensa. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
643. Dum Episcopus deputatur Administrator amovibilis Ecclesie vacantis, cantat Missam in Pontificalibus, non debent omnes Canonici Sacris Paramentis indui, sed tres tantum fungentes Officio Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri Assistentis. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
644. Cum Episcopus Administrator Ecclesie vacantis, vadit, ad Cathedralē, potest proprio arbitrio sumere Cappam Magnam, vel in Adibus superioribus Episcopatus, vel in ingressu Ecclesie, vel Presbyterii. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
645. Episcopum administratorem accedentem ad Cathedralē, decet, quod omnes Canonici excipiant in Adibus Episcopalibus, non vero solitres, aut quatuor ad portam Ecclesie. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
646. Diebus Festis fieri debent publicae orationes pro novi Episcopi electione ad formam Concilii Tridentini, & Ceremonialis Episcoporum, licet adsit Episcopus administrator. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*
647. Episcopi abusus omnes, qui in Ecclesiis, aut Sæcularibus, aut Regularibus contra præscriptum Ceremonialis Episcoporum, & Ritualis Romani, vel Rubricas Missalis, & Breviarii irrepserint debent omnino remove, & si adversus ea, quæ in dicto Ceremoniali statuta sunt, consuetudinem etiam immemorabilem, allegari contingat, postquam recognoverint, aut eam non facta probari, aut etiam probatam suffragari, utpote irrationabilem, de jure non posse executioni eorum, quæ in dicto Ceremoniali Instituta sunt, diligenter incumbere debent, nec ulla suspensio, aut appellatio admittitur. Innocentius XIII. in Constitutione, quæ incipit: *Apostolici Ministerii*, 13. Maji 1723. super Ecclesiastica Disciplina confirmata a Benedicto XIII. in alia Constitutione, quæ incipit: *In supremo*, 23. Septembris 1724. Vide n. 39. & 50.
648. Circa Missarum celebrationem in privatis Oratoriis, & usum Altaris gestatorii juxta Clementis XI. de die 15. Decembris 1703. opportunum Decretum, Episcopi debent operam dare, ut omnia ibidem statuta, ubique serventur, idemque in suis respective Diocesis, ut facilius omnibus innotescat, publicari faciant, addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium Cellis, sive cubiculis erigatur Altare pro se ad sacra ibidem faciendā, & contra quoscumque contravenientes, censuris etiam Ecclesiasticis procedant, adhibita quoad Regulares auctoritate Sedis Apostolicæ in memorato Decreto ipsis delegata, remotaque quacumque in contrarium consuetudine etiam immemorabili. Innocent. XIII. in Constitutione, quæ incipit: *Apostolici Ministerii*, 13. Maji 1723. super Ecclesiastica Disciplina, confirmata a Benedicto XIII. in alia, quæ incipit: *In supremo*, 23. Septemb. 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 579.
649. In Decreto a Clemente XI. 15. Decembris 1703. promulgato circa Missarum celebrationem in Oratoriis privatis, necnon circa usum Altaris gestatorii statuitur, non licere Episcopis extra Domum propriæ habitationis in domibus Laicis erigere Altare; ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere; declaratur quod hujusmodi prohibitio intelligenda non est de domibus etiam Laicis, in quibus dicti Episcopi forte occasione visitationis, vel itineris, hospitio excipiuntur; ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permisis, vel de speciali Sedis Apostolicæ licentia absentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciunt in aliena domo per modum similis habitationi: in his enim casibus licita erit erectio Altaris, ad effectum prædictæ celebrationis, non secus, ac in domo propriæ ordinariæ habitationis. Innocentius XIII. 13. Maji 1723. in Constitutione, quæ incipit: *Apostolici Ministerii*, super Ecclesiastica Disciplina, quam confirmavit Benedictus XIII. 17. Septemb. 1724. in alia, quæ incipit: *In supremo*, 23. Septembris 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 578.
650. In Litanis Sanctorum pro diversitate functionum, & temporum assignatis, & in illis pro commendatione animarum, post nomen S. Jo. Baptistæ, statim adjungi debet S. Josephi, dicendo; *Sancte Joannes Baptista, Ora pro nobis: Sancte Joseph, Ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ, &c.* Benedictus XIII. 19. Decemb. 1726. *in Decreto Urbis, & Orbis.* Vide n. 579.

651. In Vigilia Epiphaniz Domini non possunt celebrari Missæ privatæ de Requiem, & Votive. S. R. C. 26. Septembris 1730. in una Ordinis Hierosolymitani. Vide num. 514. 606. & 635.
652. Canonici, & Beneficiati, dum occasione benedictionis Augustissimi Sacramenti singulis Dominicis post Completorium cantatur *Pango linguam*, non tenentur descendere a choro, sed flexis genibus canere ante Venerabile, & remanere possunt in eorum stallis Choralibus. S. R. C. 26. Augusti 1730. in *Avenione*.
653. Cappellani Ecclesiæ Cathedralis, de Massa nuncupati, Episcopum Missam, aliaque Divina Officia Pontificaliter celebraturum ex Aula Episcopali ad Ecclesiam, & ab ea ad Aulam, ubi adest antiquum solitum comitari tenentur. Sac. R. C. 3. Martii 1731. in *Janneo*.
654. Associatio a Cappellanis, juxta antiquum solitum debetur Episcopo, quando ipse Cappellatus, descendit ad Ecclesiam pro præstanda assistentia. S. R. C. 3. Martii 1731. in *Janneo*.
655. Cappellani, ubi adest antiquum solitum, in Aula Episcopali, quando Episcopum excipiunt tam in recessu, quam in regressu, tenentur eidem Episcopo genuflectere. S. R. C. 3. Martii 1731. in *Janneo*.
656. Cappellani, de Massa nuncupati, non tenentur Episcopo Pontificaliter celebraturo deferre Sacra Paramenta ad Cathedram Episcopalem, nisi deficientibus Acolythis, actualiter vero Celebranti debent tenere librum, & bugiam. S. R. C. 3. Martii 1731. in *Janneo*.
657. Directio chori privative spectat ad Primicerios, quatenus interfunt choro. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Baren*.
658. Non possunt Primicerii, eisdem, vel eorum altero absentibus subrogare eorum loco simplicem Presbyterum, sed eorum vices supplere debent Canonici; eosque coadjuvare in canendis Antiphonis. S. R. C. 24. Nov. 1731. in *Baren*.
659. Primicerii quando sunt secundæ Dignitates debent assistere Episcopo in Ecclesia collegiata Dioecesis Pontificaliter celebranti. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Baren*. Vide n. 6. & num. ibi notatos.
660. Primicerii, seu secundæ Dignitates non debent assistere in officio Diaconi, & Subdiaconi Archipresbytero primæ Dignitati functiones solemniter peragenti. S. R. C. 24. Novemb. 1731. in *Baren*.
661. Aliqui ex Dignitatibus, seu Primiceriis, & Canonicis abesse possunt a choro audiendi causa Mortalium, seu Sacrarum Confessiones, & dirigendi Confraternitates, vel ex alia causa pro diebus, quibus tenentur interesse choro. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Baren*.
662. Ad secundas Dignitates, non vero ad Canonicos spectat peragere functiones solemnes, prima Dignitate impedita, vel celebrare nolentes. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Baren*.
663. Functiones solemniores Dignitatibus, seu Primiceriis peragentibus, tenentur Canonici illius assistere in munere Diaconi, & Subdiaconi. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Baren*. Vide n. 6. & alios ibi notatos.
664. Abbatibus Pontificaliter indutis, ut coabsolventibus juxta Decretum 12. Julii 1727. debetur præcedentia super Canonicos Cathedralis in Processionibus funerum. S. R. C. 24. Nov. 1731. in *Ragusa*. Vide n. 14. & ibi notatos.
665. Abbates Pontificalibus induti invitati pro assistentia in solemnibus Vesperis, Processione, & Missa debet sedere in loco decenti separatum a Canonicis in choro post Episcopos. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Ragusa*. Vide n. 6. & alios n. ibi notatos, necnon n. 13. & alios ibi notatos.
666. Abbatibus Pontificaliter indutis, & genua flectentibus in actu receptionis, & restitutionis Sacrarum Reliquiarum, quæ per eosdem in Processione deferuntur, debet permitti usus ejusdem Pulvini, quo in eodem actu utuntur tam Archiepiscopus, quam Episcopi Suffraganei. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Ragusa*.
667. Abbates Pontificaliter induti in Processionibus secum ducere possunt duos tantum Clericos, seu Monachos cotta indutos in utroque latere assistentes pro servitio, & usu Mitræ, & Baculi Pastoralis. S. R. C. 24. Novembris 1731. in *Ragusa*.
668. Licitum est Capitulo eligere pro functionibus Canonicalibus, & ejus servitio Magistrum Cereemoniarum distinctum ab altero Episcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. in *Aquilana*.
669. Magister Cereemoniarum non potest suum munus exercere absque approbatione Episcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. in *Aquilana*.
670. Magister Cereemoniarum in functionibus tantum Episcopalibus, uti valet veste violacea, ex dispositione Cereemonialis. S. R. C. 7. Julii 1734. in *Aquilana*.
671. Dignitates, & Canonici in eorum Missis privatis celebrandis, tam intra, quam extra Cathedralē ultra unum intervientem, qui Missæ respondeat, uti non possunt Magistro Cereemoniarum, cum vel sine veste violacea, vel alio Ministro Sacerdote, tam pro delatione Calicis ad Altare, & illius reportatione ad Sacristiam, quam pro sustinendo Missale, indicando Orationes, operiendo, & porrigendo Patenam cum Hostia, eundemque postea cum velo instruendo, & cæteris actibus Missæ inserviando ad instar Episcoporum; sed debent celebrare, ut quilibet alius simplex Sacerdos, omnes relictos Ritus a seipso explendo absque ope Ministri. S. R. C. 7. Julii 1734. in *Aquilana*.
672. Dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali recipere Episcopum a suo cubiculo, & associare ad Ecclesiam Cathedralē, similique modo ad idem reducere, quando ipse vult Pontificaliter celebrare tam in solem-

- lemnioribus a Pontificali Romano præscriptis, quam in aliis Festis ex consuetudine, vel devotione in Civitate introductis, vel occasione universalis Jubilæi, vel alia rationabili causa Episcopo benevisæ. S. R. C. 7. Julii 1734. in *Aquilana*. Vide num. 6. 23. 94. 673.
673. Quando Episcopus ad Ecclesiam Cathedralē accedit cum Cappa, ut assistat Missæ cantatæ, Vesperis, vel Processioni, vel ut Concionem audiat, vel alia de causa, dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali ipsum recipere a suo cubiculo; & associare ad eandem, & similiter ad idem reducere, juxta Cæremoniale Episcoporum. S. R. C. 6. Julii 1734. in *Aquilana*. Vide num. 6. 672. & num. ibi notatos.
674. Licitum est Capitulo eligere Magistrum Cæremoniarum ab Episcopo confirmandum. S. R. C. 17. Julii 1734. in *Monopolitana*.
- Pro hujus Decreti intelligentia animadvertendum est, quod in qualibet Cathedrali retineri debent duo Magistri Cæremoniarum, unus eligendus a Capitulo pro functionibus Capitularibus, & alter eligendus ab Episcopo pro functionibus Episcopalibus, uterque tamen approbandus est ab Episcopo, ut declaratum fuit per Congregationem particularem a Clemente XI. deputatam in *Casalen*. 16. Maji 1708. quæ quidem resolutio una cum aliis fuit ab eodem Pontifice confirmata per Breve 6. Junii 1708. Quæstio autem non versabatur circa primum, sed circa secundum ex dictis Magistris Cæremoniarum, cujus electio debet quidem fieri a Capitulo, sed confirmari ab Episcopo, juxta decisionem Congregationis particularis.
675. Episcopus iustis de causis in Cæremoniali Episcoporum præscriptis confirmationem Magistris Cæremoniarum a Capitulo factam potest denegare, nec tenetur causas exprimere. S. R. C. 17. Julii 1734. in *Monopolitana*.
676. Magister Cæremoniarum non censeri debet electus privative etiam quoad omnes functiones Pontificales, & assistentias præstari solitas Episcopo tam intra, quam extra Ecclesiam Cathedralē. S. R. C. 17. Julii 1734. in *Monopolitana*.
677. Episcopo licitum est alium Magistrum Cæremoniarum eligere pro omnibus functionibus ab ipso peragendis, & aliis ipso præsentē explendis, tam intra, quam extra Ecclesiam Cathedralē. S. R. C. 17. Julii 1734. in *Monopolitana*.
678. Magistro Cæremoniarum ab Episcopo electo omnes Capitulares tenentur obedire quoad ea, quæ divinum cultum concernunt sub pœna arbitrio Episcopi. S. R. C. 17. Julii 1734. in *Monopolitana*.
679. In Festo S. Marci, vel respectivè in Feriis Rogationum, si fiat de Officio duplici, vel semiduplici in locis, ubi tantum una Missa cantatur, pro majori Populi commoditate, ut possit post Processionem vacare laboribus, convenientius est Processionem facere post Nonam, inde cantare Missam Rogat. S. R. C. 5. Maji 1736. in *Einselden*. Vide n. 18. & alios ibi not.
680. In Festo B. M. V. de Monte Carmelo, dicenda est Missa a Sede Apostolica approbata, quæ incipit: *Gaudemus omnes*, &c. juxta præceptum Benedicti XIII. & in Missali Romano impressa. S. R. C. 5. Maji 1736. in *Einselden*.
681. Quando Festum S. Petri Martyris transfertur extra tempus Paschale, Evangelium erit: *Si quis venit ad me*. S. R. C. 5. Maji 1736. in *Einselden*.
682. Ab Orationibus expungenda sunt cognomina, & patris Sanctorum. S. R. C. 23. Junii 1736. in *Einselden*. Vide n. 196.
683. Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, seu Communitatis non est transferenda, si in illa die occurrat Festum duplex minus, etiam translaturum, sed fiet Officium de duplici cum sola Missa solemnī post Tertiam; Officium vero Defunctorum recitandum erit post Laudes sub Ritu duplici, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris. S. R. C. 5. Maji 1736. in *Einselden*. Vide n. 488. 536. 543.
- Per hæc Decreta derogatum non venit alteri n. 631. ob particulare motivum Insignis Reliquiæ ibi expositum.
684. Dum Missa cantatur coram SS. Sacramento in Altari exposito, debet fieri Commemoratio de eodem SS. Sacramento post omnes alias Commemorationes de præcepto, & in Missis solemnibus tantum Festorum primæ, & secundæ Classis est faciendæ sub unica conclusione. S. R. C. 23. Junii 1736. in *Burgen*.
685. Sequentia in Missa de SS. Nomine Jesu, est omittenda. S. R. C. 23. Junii 1736. in *Burgen*. & 16. Februarii 1737. in *Mechlinien*.
686. Dum præter Missam Conventualem cantatur Missa Votiva ex fundatione, in hac Missa non debet fieri Commemoratio Festi, de quo cantatur Missa Conventionalis. S. R. C. 23. Junii 1736. in *Burgen*.
687. Quando occurrit Vigilia, aut Feria Quatuor Temporum infra Octav. Conceptionis B. M. V. debet recitari Officium de die infra Octavam. Missæ autem, sive una cantentur, sive legantur, sint de Feria Quatuor Temporum cum secunda Oratione de Octava, & tertia de Spiritu Sancto, quæ semper dicitur infra Octavas B. M. V. juxta Titul. 9. de Orationibus n. 7. & 9. nam Oratio, quæ ibi præscribitur dicenda secundo loco, ponitur tertio loco.
- At si Feria Quatuor Temporum occurrat in die Octava Conceptionis, omnes Missæ privatæ dicantur de Octava, cum commemoratione Feriæ. Missa autem solemnī, quæ dicitur post Tertiam, erit de ipsa Octava sine commemoratione Feriæ cum de ea cantari debeat alia Missa post Nonam sine comm. Conceptionis. Dicendæ autem sunt Orationes assignatæ in ipsa Feria, nempe *Deus, qui de B. M. V. utero*, & tertia

Ecclesia, vel *pro Papa*, cum Præfatione communi. Idem servandum est in Missa, & Officio alicujus Sancti, ex speciali privilegio aliquibus in locis in Quadragesima Octavam habente, in qua Missæ omnes dici debent de Fertia cum commemoratione Octavæ, & tertia Oratione *Concede*, non vero *A cunctis*.

Tempore autem Passionis, quando contingat fieri Officium de infra Octavam, unica præter cantari debet Missa de Feria cum commemoratione diei infra Octavam, & Præfatione de Octava, si habetur propria, ut dictum est de Octava Conceptionis. S.R.C. 23 Junii 1736. in *Einselden*. Vidæ quæ dicta sunt in nostris Observationibus p. 1. tit. 3. n. 5.

688. In Missa Feriali, quæ substituitur Missæ de Octava, est genuflectendum in Choro. S.R.C. 23. Junii 1736. in *Einselden*. Vidæ quæ dicta sunt in Novis Observat. part. 1. tit. 3. n. 5.

689. In Missa Votiva, quæ celebrari aliquando potest infra Octavam, in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, Vigiliis, & secunda Rogationum, prima Oratio erit de Missa, secunda de Octava, tertia de Feria, & non recitatur Evangelium Feriæ, sed initium S. Joannis: *In principio*, &c. S. R. C. 23. Junii 1736. in *Einselden*.

690. In secundo triduo majoris Hebdomadæ non possunt celebrari exequiæ Defunctorum, & Officium, & Preces recitentur privatim. S. R. C. 11. Augusti 1736. in *Placentia*.

691. Si Festum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuagesimæ, vel Sexagesimæ, in Ecclesiis dicatis sub Titulo Annunciationis, vel Assumptionis debet cantari Missa Dominicæ tantum, nec faciendæ est commemoratio Purificationis B. M. V. S. R. C. 15. Septembris 1736. in *Toliana*. Videtur. 583.

692. In Processione Feriæ VI. in Parasceve, Episcopo totum Officium, & sacram functionem in Pontificalibus non peragente, non sunt a gestantibus hastas Bildachini adhibenda Pluvialia, sed solum Cotta. S. R. C. 15. Septembris 1736. in *Toliana*.

693. In adoratione Crucis Feriæ VI. in Parasceve debent Celebrans, & Ministri deponere etiam Manipula. S. R. C. 15. Septembris 1736. in *Toliana*.

In extendendo hoc Decreto irrepsit forsitan aliquis error Scriptoris, ut aliquando evenit, quia ex Rubricis Missalis potius deducitur, non deponendum Manipulum in dicta circumstantia; unde opus est, ut hoc diligentius examinetur.

694. Translato Festo semiduplici ad Vigiliam alicujus Apostoli, in Missa Festi, tertia Oratio debet esse *A cunctis*. S. R. C. 15. Septembris 1736. in *Toliana*.

695. Si secunda Oratio est de Spiritu Sancto, aut de eo fit mentio, tertia, sive ultima non debet concludi *ejusdem Spiritus Sancti Deus*, &c. S. R. C. 15. Septembris 1736. in *Toliana*.

Garrus. Tom. II.

696. In Communionem Monialium habentium senectellam in parte Evangelii, Sacerdos debet descendere, & reverti per gradus anteriores, & non laterales Altaris. S. R. C. 15. Septembris 1737. in *Toliana*.

697. Post expositionem Reliquiæ SS. Crucis, vel post ejus delationem in Processione, benedicendus est Populus cum ipsa. S. R. C. 15. Sept. 1736. in *Brix.*

698. Reliquia SS. Crucis non est incestanda a Celebrante genuflexo. S. R. C. 15. Sept. 1736. in *Brix.*

699. Non est genuflectendum a Capitulo, & Clero processionaliter transeuntibus ante Altare, in quo recondita est Reliquia SS. Crucis. S. R. C. 15. Septemb. 1736. in *Brixion*.

700. In Missis Ferialibus a Dominica Passionis usque ad Festam V. in Cæna Domini, & infra Octav. Paschatis, & Pentecostes, juxta alias resolutiones 22. Novemb. 1659. in una Rubr. 13. Sept. 1692. in *Casaraugustana*, & 4. Maji 1709. in *Pistoria*. occurrente Festo simplici, non est dicenda tertia Oratio *Ecclesia*, vel *pro Papa*. S. R. C. 15. Sept. 1736. in una Rubr. Vide n. 375. 506. 614.

701. Cum S. R. C. sub die 29. Decembris Anni 1670. annuente san. mem. Clemente X. demandaverit in expressione Nominum Beatorum, qui canonizandi sunt, servandum esse Ordinem Hierarchiæ Ecclesiasticæ, nempe antecedere debere, Primo illos status Clericalis, secundo illos status Regularis; & tertio inter plures ejusdem Ordinis attendendum esse tempus mortis, prout clarius subinde declaravit alio simili Decreto die 24. Januarii subsequenti Anni 1671. ab eodem Pontifice similiter approbato; Cumque occasione proximæ futuræ Canonizationis dubitatum fuerit de ordine servando in exprimendis Nominibus B. Vincentii a Paulo Sacerdotis Fundatoris Congregationis Missionis, & Societatis Puellarum de Charitate; & B. Joannis Francisci Regis Sacerdotis Professi Societatis Jesu; Congregatio Particularis Sacrosancti Rituum a Sanctissimo Domino Nostro deputata hoc suo Decreto, statuit, & mandat, servari memorata Decreta, cum hac tamen declaratione, quod si inter plures ejusdem status, & Ordinis reperiatur unus, qui sit Fundator alicujus Religionis, Congr., Societatis, aut alterius hujusmodi instituti, sive Clericalis, sive Regularis a S. Sede approbati, præferatur aliis, qui hanc qualitatem Fundatoris non habent, licet ante in Domino obdormierint, ideoque in casu, de quo agitur, primo loco nominetur Vincentius a Paulo, secundo Joannes Franciscus Regis: si Sanctiss., &c. Die 16. Aprilis 1737.

Factaque per me Fidei Promotorem de prædictis SS. Domino Nostro CLEMENTI XII. relatione, Sanctiss. Sua Decretum istud prædictæ Sacræ Congregationis Particularis confirmavit, & approbavit, & in posterum servari mandavit.

Die 17. ejusdem mensis Aprilis 1737.

Ludovicus de Valentibus S. Fidei Promotor.

X

APPEN-

- corum, & Magistratus Sæcularis. S. R. C. 6. Septembris 1698. in *Veliterna*.
738. Si Episcopus Suffraganeus occasione functionum Episcopaliū accedat cum Cappa, debet se parare in faldistorio, alias in sacratio, non potest tamen sibi deferri facere caudam vestis violaceæ una cum elevatione fimbriæ anterioris in plano pavimenti Ecclesiæ. S. R. C. 6. Septembris 1696. in *Veliterna*.
739. Non licet Clericis ministrantibus Thuribulum, seu Naviculam Canonicis celebrantibus coram Episcopo genu illis flectere, sicuti fit Episcopo. S. R. C. 4. Aprilis 1699. in *una Burgi Sancti Sepulcri*.
740. Lampas ardens omnino retinenda est ante Altare SS. Sacramenti, non vero supra valvas Ecclesiæ in Choro de diametro opposito ante prædictum Altare. S. R. C. 22. Augusti 1699. in *una Ordinis Capuccinorum*.
741. Episcopus Palmas benedicens, & Missæ assistens, non debet legere Epistolam, neque Evangelium. Cum appropinquasset, vel *Altera autem die* post Passionem tam ex præfati Cappellæ Pontificiæ, quam ex præscripto Cereemonialis Episcoporum. S. R. C. 28. Aprilis 1708. in *Bracharen*.
742. Dum Episcopus distribuit Candelas, Cineres, Palmas, &c. Celebrans, & Ministri debent sedere Capitibus coopertis. S. R. C. 28. Aprilis 1708. in *Bracharen*.
743. Episcopus Assistens Missæ in Dominica Palmarum paratus, vel cum Cappa, non debet sedere, neque genuflectere, sed stare discooperatus dum cantatur Passio, & in casu impotentie debet abstinere ab interventu falsæ Missæ. S. R. C. 28. Aprilis 1708. in *Bracharen*.
744. Canonici, & Assistentes Episcopo parati, & illum ad Altare comitantes in Pontificalibus, ratione Paramentorum possunt procedere per Ecclesiam coopertis, non vero nudis Capitibus. S. R. C. 28. Aprilis 1708. in *Bracharen*.
745. In Ecclesiis, ubi Titulus est Ecclesiæ, vel concursus Populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet diebus, in quibus juxta Rubricas Missalis de Translatione Festorum, possunt cantari duæ Missæ, una de die, alia de Festo. Sed in Ecclesiis, in quibus non est obligatio cantandi Missam quotidie, cantari potest Missa solemnitas Votiva de Festo occurrente tantum. S. R. C. 17. Augusti 1709. in *Bergomen*.
746. In die Consecrationis, vel Tituli Ecclesiæ Parochialis, non Cathedralis, & per Octavas non potest celebrari Missa Dedicationis, seu Titularis sub eodem Ritū duplici, ac in Parochiali, etiam in Oratoriis eidem Ecclesiæ Parochiali subjectis, in quibus multi Sacerdotes celebrant. Sacra R. C. 17. Augusti 1709. in *Bergomen*.
747. Quando tertia Oratio in Missis est ad libitum, & ex jussu Summi Pontificis, vel Episcopi debet apponi aliqua specialis Oratio pro publica indigentia, videlicet contra Turcas, seu ad petendam serenitatem, aut pluviam, &c. hæc Oratio debet recitari tamquam ex præcepto, 4. loco, non omittenda 3. loco illi, quæ est ad libitum, seu pro devotione Sacerdotis eligenda. S. R. C. 17. Aug. 1769. in *Berg*. Vide in Indice n. 476.
747. Canonico Episcopo Titulari, post delatam per Archidiaconum sive Presbyterum assistentem pacem Episcopo locali, non debet illa per eundem Archidiaconum, sive Presbyterum ipsi deferri, sed illam recipere debet ab eodem Ministro parato, qui eam distribuit Choro, & postquam Episcopus localis ipsam dederit Canonicis Assistentibus in Throno. S. R. C. 10. Aprilis 1728. in *Asculana*.
749. Canonicus Episcopus Titularis in Missis, & Vesperis cantatis cum assistenti Episcopi localis tenetur discedere a Stallo una cum reliquis Canonicis pro faciendis consuetis circulis præscriptis a Cereemoniali Episcoporum. S. R. C. 10. Aprilis 1728. in *Asculana*.
750. Canonicus Episcopus Titularis, exercens Pontificalia Episcopo locali, cum existentia Capituli sacris vestibus parati, potest cum reliquis Canonicis in Stallo assistentibus deferre Pluviam, & de consensu Episcopi gestare Mitram lineam, sed illam per seipsum imponere, & removere debet a capite, & semper thurificandus est post Archidiaconum, seu Presbyterum assistentem, & Canonicos a latere Episcopi in Throno pariter assistentes. S. R. C. 10. Aprilis 1728. in *Asculana*.
751. Canonicus Episcopus Titularis debet se abstinere a Celebratione Missæ cantatæ, & Vesperarum de Turno in propria hebdomada, sed subrogare tenetur alium; in solemnioribus vero Festis de licentia Episcopi debet uti faldistorio, & indumentis Pontificalibus. S. R. C. 10. Aprilis 1728. in *Anagnina*.
752. Præpositus Cathedralis, absente Episcopo, non debet thurificari triplici ductu, neque præsentem Vicario Generali. Ubi ob deficientiam Sedium fixarum Chori, Canonici sedent in scamis, sive in functionibus sacris, sive in congressibus Canonicalibus, præsentem, vel absente Episcopo, debet sedere in illis, primo loco, nec eidem apponenda est Sedes Cameralis. Sacra Rituum Cong. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*.
753. In diebus Solemnibus, sacrum faciente Præposito Cathedralis, non possunt exponi in gradibus Abaci pelvis, gutturnium, & Manutergium in lance pro Lavabo, duobus Ministrantibus, vel Clericis cum Cotta ministrantibus, sed debet celebrare adiutus aliorum Canonico- rum. S. R. C. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*.
754. In Processionibus Præposito Cathedralis debetur Candela majoris ponderis, & ipse distributione Palmarum distinctus, & honorabilior Palmæ, quam cæteris de Capitulo. S. R. C. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*.

765. Assistentibus in Choro Vicario Generali, & Præposito Cathedralis, præcedere debet Vicarius, non vero Præpositus; secus vero si Præpositus sit indutus Sacris vestibus, aut si Vicarius sit Canonicus, & intersit in Choro habitu Canonicali. S. R. C. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*. Vide num. 14.

756. Præpositus Cathedralis, dum induitur vestibus Choralibus, tolerari non potest, ut ei intersit unus ex Mansionariis; neque aliquis ex illis debet ei deferre Breviarium ad suum

Stallum. Sacra Rituum Congreg. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*.

757. Præposito Cathedralis non debentur paramenta sacra, & nobiliora in loco distincto a cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Apr. 1736. in *Anagnina*.

758. Præpositus Cathedralis tenetur per seipsum, quando non est legitime impeditus, servare hebdomadam in Choro, & canere Missas per Turnum cum cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Aprilis 1736. in *Anagnina*.

APPENDIX ALTERA DECRETORUM.

Qua sive ante, sive post editam a Merato Seriem & Additionem, usque in præsens ab eodem Sacra Rituum Congregatione emanarunt.

769. Presbyter situ græco ordinatus SS. D. Nostro licentiam petiit ingrediendi Religionem Capuccinorum, & celebrandi Missam ritu latino, & cum ex ejusdem Sanctissimi Datae hujusmodi supplicatio ad Sacra Rituum Congregationem remissa fuerit; Sacra Rituum Cong. censuit licentiam petitam celebrandi ritu latino posse concedi post ingressum Religionis, & emissionem professionis. Sacra Rituum Congreg. 16. Octobris 1604. in *Anconitana*.

760. Canonicus poenitentiarum non potest cogi ad ministrandum pro Diacono & Subdiacono quacumque consuetudine in contrarium non obstante. Sacra Rituum Congreg. 22. Augusti 1620. in *Anagnina* & 21. Jan. 1673. in *Valerianen.*

761. Per comporre le differenze vertenti in questa Sacra Congregazione tra li Canonici, e Capitolo della Chiesa di Calleri per una parte, e li Beneficiati della medema Chiesa dall' altra, piacque alle Signorie Vostre Illustrissime di scrivere a quell' Arcivescovo, che sia stato bene di far osservare quanto disponeva il Ceremoniale Romano. Ma perchè tal lettera conteneva solo una semplice inclinazione della Sacra Congregazione non ordine o precepto alcuno, perciò non fu mai messa in esecuzione: onde di nuovo supplicano i Canonici le Signorie vostre Illustrissime, che si degnino far decreto preciso sopra l'osservanza di detto Ceremoniale Romano, conforme la Costituzione di Clemente VIII. sopra l'approvazione, e conformazione di esso, che tutto &c.

Sacra Rituum Congreg. mandavit, & præcepit in Ecclesia Calaritana servari ad unguem Ceremoniale Episcoporum, die 30. Sept. 1628. in eadem Calaritana Urbano VIII. annuente. Die 30. Junii 1629. in Const. qua incipit. Exponi nobis fecerunt.

762. Instante Patre Don Silvio Favilla de Ne-
Gammis. Tom. II.

poli Procuratore generali Congregationis Monachorum Montis Oliveti, nomine Abbatum ejusdem Congregationis, ut attenta antiquissima consuetudine solemniter cum baldachino & assistentibus in eorum Ecclesiis celebrandi, recederetur quoad eos a decretis aliis hac de re editis in causis Firmana 28. Januarii 1606. & in Neapolitana 28. Martii 1617. Sacra Rituum Congreg. sæpius audito eodem procuratore generali, & rationibus ab eo deductis mature consideratis, Illustrissimo & Reverendissimo D. Cardinali Cesarino referente, censuit & declaravit, in hac parte recedendum esse a dictis Sacre Congregationis decretis, & licere Abbatibus Olivetanis solemniter, in tribus tantum anni festivitatis, celebrantibus uti baldachino, sine auro tamen & pompa: nec non assistentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum sex ad summum Monachorum sacris indumentis coloris solemnitati convenientis paratorum, ultra Diaconum & Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Evangelium & Epistolam: atque ita, iidem Abbates nullo modo teneant sedem Abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut sedes episcopalis retineri consuevit: sed eorum sedes retineatur in Ecclesia iis tantummodo diebus, quibus solemniter celebratur; & dicti sex Monachi, ut supra parati non in sedibus choralibus, sed super scabellis sedeant in situ congruo juxta Ecclesiarum convenientem situm tunc appositis, panno laneo coopertis: dictis S. Congr. decretis in causa Firmana & Neapolitana editis aliis in suo robore permansuris. Eadem S. R. C. die 17. Mar. 1629. in eadem Neapolitana Congreg. Montis Oliveti, approbante Urbano VIII. die 5. Apr. ejusdem anni Const. Exponi Nobis.

763. Cum S. R. C. alias de anno 1606. sub die 18. Januarii ad instantiam Archiepiscopi Firmani prohibuerit Priori S. Catharinæ ordinis Canonico-
rum Regular. in eorum Eccl. usum baldachini

& aliquarum Cæremoniarum. Et de an. 1617. sub die 18. Martii idem decretum ad instantiam Cardinalis Caraffæ Archiepiscopi Neapolitani extenderit ad omnes Priores & Abbates cujuscunque Ordinis, etiam Cassinens. R. P. D. Henricus Fortuna de Monte Leone Procurator generalis totius Congregationis Monachorum Cælestinorum Ordinis S. Benedicti, ægre ferens hujusmodi decreta tamquam præjudicialia antiquissimæ consuetudini solemniter celebrandi cum baldachino & assistentibus in eosum Ecclesiis; institerit audiri in eadem Sacra Congregatione super dicta antiquissima eorum consuetudine. Et commissa Illustrissimo & Reverendissimo Cardinali Antonio Barberino, coram quo, audito sæpius dicto Procuratore generali Cælestinorum, & rationibus ab eo deductis bene perpensis; eodem Illustrissimo ac Reverendissimo Antonio referente: S. R. C. re mature discussa, censuit in hac parte recedendum a superscriptis decretis de anno 1606. & 1617. & declaravit licere Abbatibus Cælestinis in tribus tantum anni festivitibus solemniter celebrantibus uti baldachino sine auro tamen & pompa, nec non assistentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum sex ad summum Monachorum sacris vestibus coloris solemnitati respectu convenientis indutorum, duorum nempe cum pluvialibus, duorum cum planetis, & aliorum duorum cum tunicellis, ultra Diaconum & Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Evangelium & Epistolam: dummodo iidem Abbates nullo modo teneant Sedem Abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut sedes Episcopalis retineri solet, sed eorum sedes retineatur in Ecclesia iis tantum diebus, quibus solemniter, ut supra, celebrari debet: Et dicti sex Monachi, ut supra parati, non in sedibus choralibus, sed super scabellis sedeant in situ congruo, juxta Ecclesiarum convenientem situm tunc appositis, panonico laneo coopertis, firmis in reliquo remanentibus supra scriptis Sacre Congregationis in Firmana, & Neapolitana Decretis editis. Eadem S. R. C. 30. Junii 1629. in una supradicti ordinis Urbano VIII. approbante die 26. Sept. ejusdem anni, Constitutione, qua incipit; Exponi Nobis.

764. S. R. C. annuente SS. Domino nostro in electione Patronorum mandavit, infra scripta in posterum servari debere, declarans, quod aliter facta electio nulla sit ipso jure.

• Primo, quod deligi possint Patronos ii solum, qui ab Ecclesia universali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati dumtaxat.

Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per secreta suffragia a populo, mediante Concilio generali civitatis, vel loci, non autem ab officialibus solum: & quod accedere debeat assensus Episcopi & Cleri illius loci. Idemque servari debeat in Patrono Re-

gni, qui pariter eligi debeat per secreta suffragia a populo singularum Civitatum Provinciarum. Et quod Representantibus Regnum, Civitatem, Provinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & ulterius conveniat consensus Episcopi & Cleri dictarum civitatum.

Tertio, quod causæ electionis novorum Patronorum debeant in S. C. deduci, & ab ea examinari, ac demum causæ cognita ab eadem Cong. approbati & confirmari. S. R. C. 23. Martii 1630. Urbano VIII. jubente & confirmante.

765. Regulares in publicis processionibus non posse prohiberi a Clero seculari, quod incedant sub propria Cruce, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 11. Aug. 1631. in una Ord. Capuc. Terra Modogni Baron. Diocesis Urbano VII. confirmante 30. ejusdem mensis, & anni, in sua Constit. qua incipit: Exponi Nobis.

766. An liceat Curatis, salvis eorum juribus parochialibus, impedire, contra voluntatem heredum defunctorum, ne Regulares Curati ad funus corpora Defunctorum ad quasvis Ecclesias deferenda una cum Parochis & clericis processionaliter afficiant? Responsum fuit, Regulares in casu proposito non posse impediri. S. R. C. 23. Aprilis 1633. in una Ord. Præd. S. Franc. S. Aug. & Discal. Carmel. Urbano VIII. annuente 25. Junii ejusdem anni in sua Constit. qua incipit: Nuper pro parte defunctorum.

767. Propositum fuit dubium pro parte Cathedralis Hispalensis, nempe de quo festo translato potius agendum sit, an de patrono civitatis, qui est S. Isidorus, an vero Titulari, qui est B. Virgo? Responsum fuit de digniori, nempe de B. M. Virg. S. R. C. 27. Aug. 1633. in Hispalen.

768. Artículo super matricitate prætenso, inter Ecclesias S. Georgii, & S. Petri Civitatis Modicæ. S. C. respondit S. Georgii esse matricem, elque competere præcedentiam. S. R. C. 24. Maji 1636. in Syracus. lnn. XI. Confirmante in Constit. qua incipit: Alias emanarunt die 4. Junii 1639. edita.

769. Cum S. R. C. sub die 24. Maji 1636. ad relationem Em. & Rev. D. Card. Cesarini declaraverit Ecclesiam S. Georgii Civitatis Modicæ Syracusanæ diocesis esse Collegiatam insignem, & Matricem, elque uti tali deberi præcedentiam supra omnes alias Collegiatus ejusdem civitatis, institutum fuit pro bono pacis declarari quænam sint hujusmodi præminentie, & S. R. C. censuit esse infra scriptas.

Primo, quod in solemnitate Corporis Christi processio incipere debeat ab ipsa Ecclesia Matrice, ad quam convenire debent Archipresbyter S. Petri cum suo clero, & omnes alii interesse debent enumerati in Cærem. Episcop. Lib. 2. cap. 33. & nullo modo per vias expectare.

Secundo, quod delatio SS. Sacramenti spectet ad Præpositum S. Georgii, & eo absente ad aliam Dignitatem ejusdem Matricis ordine successivo, dummodo illo die solemniter celebraverit.

Tertio,

Tertio, quod omnes aliz processiones publicæ, puta S. Marci Rogationum; pro pluvia petenda, serenitate impetranda, & similes, incipere debeant ab ipsa Matrice.

Quarto, quod in die Ascensionis Domini, processionibus S. Marci, nec non Rogationum tam intra, quam extra civitatem Præpositus S. Georgii, seu alia Dignitas, quæ succedit, deferendo stolam, officium faciat, benedicendo segetes, & similia.

Quinto, quod in omnibus actibus, in quibus intervenit clerus S. Georgii, & clerus S. Petri, Præpositus S. Georgii præcedentiam habeat, & votum supra Archipresbyterum, & Canonicos S. Petri.

Sexto, quod accedente clero S. Georgii ad Ecclesiam S. Petri pro exercenda publica functione, spectet præcedentia, & pertineat ad præpositum S. Georgii, & hoc casu præcedentiam debere eidem clero S. Georgii; in functionibus autem privatis, puta ex devotione, vel simili, præcedentiam competere clero S. Petri in propria Ecclesia.

Septimo, quod in Sabbato sancto pulsatio campanarum spectet privative quoad omnes alios, & Matricem S. Georgii.

Octavo, quod Indulgentiæ, seu excommunicationes publicandæ nullibi publicari valeant, nisi prius publicatæ fuerint in Ecclesia S. Georgii.

Nono, quod fideles in die Paschatis recipientes SS. Eucharistiam in Ecclesia S. Georgii satisfaciant obligationi.

Decimo, quod quando aliquis Parochianus S. Petri eligit sepulturam in Ecclesia S. Georgii, Præpositus S. Georgii officium faciat super cadavere, etiam præsentem Archipresbytero & clero S. Petri.

Undecimo, quod in assumptione cadaveris, quando intervenit Clerus S. Georgii, & S. Petri semper præcedentia debeat Præposito, & clero S. Georgii, etiam si cadaver deferatur in Ecclesiam S. Petri, quo casu erit deferenda crux S. Georgii, sub cujus cruce omnes funus associantes incedere debeant, officium vero super cadavere spectet ad Curatum; vel Sacerdotem illius Ecclesiæ, in qua cadaver tumulari debet.

Duodecimo, quod Archipresbyter S. Petri nullo modo ministrare valeat Sacramenta suis Parochianis extra propriam Parochiam. S. R. C. 6. Sept. 1636. in *Syracusa Innoc. XI. confirmante* 4. Jun. 1689. in *sua Const. qua incipit*: Aliis emanarunt.

770. Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini Discalceatorum de Congregatione Italiz conceditur licentia erigendi propriam Crucem in publicis processionibus, dummodo digniorem locum omnibus aliis Regularibus, qui hætenus Crucem exerunt, concedant. S. R. C. 1. Octob. 1636. in *una Ord. Erem. S. Aug. Urbano VIII. approbante Const. 225. qua incipit*: Cum sicut.

771. Præcedentiam & digniorem locum in processionibus tam publicis quam privatis, com-

petere & deberi Augustinianis supra Franciscanos Recollectos & Discalceatos juxta dispositionem Bullæ Gregorii XIII. quæ incipit *Exposcit* sub die 15. Julii 1583. editam. Et hoc sive dicti Recollecti incedant conjunctim, sive divisim; & perpetuum silentium imposuit S. R. C. 20. Decem. 1636. in *una Civitatis Orientensis Urbano VIII. approbante die 12. Jan. 1637. ex Const. qua incipit*: Ex incumbendi.

772. Imagines S. Augustini, S. Nicolai de Tolentino, ac aliorum Beatorum ejusdem Ordinis impressæ, aut depictæ a Fratribus Discalceatis ejusdem Ordinis cum habitu, quo ipsi Discalceati utuntur, suspendendæ sunt & abolendæ; injungendumque dictis Fratribus Discalceatis, ne sub poenis arbitrio hujus Sacra Cong. infligendis, talia amplius audeant peragere, & omnino servari. S. R. C. 19. Decembr. 1637. in *una Ord. S. Aug. Urbano VIII. anno 1638. confirmante, in Const. qua incipit*: Exponi nobis die 23. Jan. edita.

773. Sacerdos celebraturus Missam privatam, dum transit ante altare, in quo est expositum SS. Sacramentum, post factam adorationem flexis genibus, aperto capite, dum se erigit, caput cooperiat. S. R. C. 7. Sept. 1638. *approbante Clem. XI. Bened. XIII. & Clemente XII. in Brevis pro quadraginta horarum, qua incipit*: Effendo state introducte, n. 5.

774. Officium super cadaveribus in Ecclesiis Regularium spectat, & pertinet ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum: & ita imposterum servari mandavit, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 27. Novembris 1638. in *una Ord. Sancti. Franc. de Observ.*

775. Electionem, & numerum Religiosorum pro associandis Cadaveribus ad libitum heredum defunctorum spectat, & pertinet: ita ubique servari debere censuit. S. R. C. 14. Jan. 1640. in *una Ord. Frat. Mendic. approbante Alex. VII. in sua Const. 93. anno 1660. emanata.*

766. Episcopus quando reperitur in aliquo oppido suæ diocesis ob visitationem, seu aliam occasionem, potest licite recitare Officium Sanctorum, de quibus ex forma rubricarum, seu ex concessione Sac. Cong. eo quod sint Patroni, seu Titulares; in eisdem oppidis recitatur, & sic præcepto de recitando Officio satisfacit. Sacra Rituum Congr. 14. Mar. 1643. in *una Dubiorum.*

777. Regulares, etiam Societatis Jesu, in Missis solemnibus adhibere debent Diaconum & Subdiaconum; & in Vesperis Sacerdotem plurali indutum, ac in reliquis omnibus tenentur exacte observare Rituale, Cærem., & Rubricas Missalis Romani. S. R. C. 5. Oct. 1652. *confirmante Innoc. X. 26. Decemb. ejusdem anni.*

778. Stante altercatione inter terra Montecchii diocesis Burgi S. Sepulcri super delatione simulachri S. Antonii de Padua in Processione, respectu habitus

bitus Capuccinorum, cum quo efficienda est: S. R. C. ad quem negotium deductum est, respondit: Habitum huiusmodi non esse vetitum in casu, de quo agitur, & ideo arbitrio Episcopi. Eadem S. R. C. 18. Julii 1654. in una Ordinis Capuccinorum Miniochi Provincia Marghia 17. Junii 1673. in Beneventana.

779. Asserentibus Monachis Cassinensibus eorum Abbatibus licitum esse benedicere paramenta Ecclesiarum non subditarum ex Apostolico Indulto, S. R. C. mandavit exhiberi indultum authenticum ex archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinere. Eadem S. R. C. 12. Junii 1660. confirmante Alexand. VII. die 20. Julii ejusdem anni in decreto quod incipit: Procurator generalis. Vide n. 372.

780. In capella Palatii Episcopalis, absente Episcopo, vel sede vacante, potest Vicarius generalis Missam celebrare, & in diebus festis ipsam audientes adimplere præceptum Ecclesie. S. R. C. 2. Julii 1661. in Bituntina.

781. Non posse celebrari Missas etiam pro animabus Purgatorii una hora post meridiem statutum fuit. S. R. C. 24. Novemb. 1661. in Neapolitana.

782. Laicos profectos non deberi præsumere præcedentiam a Clericis suæ religionis eoquod hi sint professione posteriores, sed in omnibus & quibuscumque actibus tam publicis quam privatis sunt præferendi. S. R. C. 19. Aug. 1662. in una Ordinis Ministrantium infirmis Alex. VII. die 6. Decembris ejusdem anni confirmante in Confir. qua incipit: Alias emanavit.

783. Decretum de non exponenda imagine S. Antonii de Padua in habitu Capuccinorum sed Conventualium, habet locum tantum in Sacramento & Ecclesia Metropolitana Neapoli & non ubique. S. R. C. 21. Julii 1668. in una Ordinis Capuccinorum.

784. Non debet cantari, nec celebrari Missa in Altari, ubi expositum est SS. Sacramento, nisi sit pro eo reponendo: at si ex necessitate fieri opus esset, populus benedicendus est more consueto, & non cum SS. Sacramento. S. R. C. 13. Junii 1671. in Angelopolitana.

Decreta S. R. C. Congregationis de iis que in causis Beatificationum & Canonizationum Sanctorum servanda sunt approbantur.

785. Sanctissimus D. N. Innocentius. XI. provide considerans, quod in tota Ecclesie gubernatione nihil majus, aut gravius sit, quam homines declarari pro Sanctis, eosque uti tales colendos, & venerandos decernere, & perpendens, quod licet sel. rec. Urbanus. VIII. de consilio Congr. S9. Inquisitionis nonnulla super hoc ediderit decreta, subindeque S. R. C. alias ordinationes fecerit secundum casuum contingentias a Summis Pontificibus approbatas; nihilominus experientia docuit quod adhuc

nonnulla desiderantur pro meliori causarum huiusmodi directione; idcirco iussit materiam diligenter discuti primum in Congregationibus particularibus, deinde vero in generalibus, prout factum fuit, & sub diebus 9. Julii & 6. Augusti 1678. emanarunt resolutiones sequentes, si eidem SS. placuerit, publicandæ.

§ R.

Primo. Animadvertens eadem S. Cong. quod necessarium sit ut processus auctoritate ordinaria fabricandi consiciantur cum maxima diligentia, censuit mandari Ordinariis locorum, ut ultra Testes inductos a postulatores, teneantur ipsi quoque inquirere, ac examinare alios Testes bene instructos super vita & moribus Servi Dei: & si aliquid repererint in contrarium, quod ipsis videatur relevans, supercedeant in ulteriori inquisitione, donec S. Cong. ab eis certiorata per litteras, mandet quid agendum sit.

Secundo. Huiusmodi diligentias servari vult etiam in processibus auctoritate Ap. faciendis a Judicibus Delegatis, quibus per litteras particulares S. Cong. enixe commendari debeat: & idem faciat Promotor Fidei in literis scribendis Subpromotoribus.

Tertio. Et pro majori cautela præscribi debeat in literis remissorialibus, quod non solum Interrogatoria retineantur semper clausa & sigillata cum sigillis eorumdem Judicum, non aperienda, nisi in actu examinis, & claudenda in fine, sed ulterius depositiones ipsæ, atque quam processus sit absolutus, in fine cujuslibet sessionis claudi, & signari debeant cum sigillis Judicum; nec possint aperiiri, nisi in præsentia ipsorum in principio cujuslibet examinis, & sessionis; ac huiusmodi diligentie fieri debeant etiam in processibus fabricandis in Curia. Idemque Judices, prout etiam Subpromotores, & Notarii tam in partibus, quam in Curia, ac Testes, & in Curia etiam Prototonarius, debeat ante inchoationem processus præstare juramentum de servando secreto, servandum religiosè sub pena excommunicationis ipso facto in casu contraventionis incurrendæ juxta formulam ejusdem juramenti imprimendam in fine decretorum, & pro omnimoda observantia transmittendam Judicibus Deleg. in ipsis liter. remissor., & Subpromotoribus in liter. Promotoris.

Quarto. Considerans, quoque S. C. quod principale fundamentum in causis Beatificationum, & Canonizationum constitui debet in fidei interpretatione processuum extero idiomate confectorum: & quod licet ex laudabili observantia interpretes semper fuerit electus ab Em. Ponente, etiam & audito R. P. Fidei Promotore; nihilominus super hoc decreta generalia nihil disponant: idcirco decrevit, quod imposterum in quilibet causa Interpretes eligantur ab Em. Card. Ponente

elato, & audito R. P. Fidei Promotore, & pro majori cautela, postquam interpretatio fuerit facta, revideatur ab aliquo viro probato, & perito, qui secrete ad hoc Officium assumatur ab eodem Em. Ponente, & si reperiatur aliquis error substantialis, Interpres severe puniatur arbitrio Sac. Congreg. per quem Em. deferri debeat tam Interpreti quam Revisori iuramentum de fideliter sibi munus commissum adimplendo, quibus etiam eadem Sac. Congr. assignavit mercedem pro suis laboribus, nempe carolenum unum pro quolibet folio reducto, ita ut factus sit linearum 24. & linea syllabarum 20.

Quinto. Advertens etiam quam necessarium sit diligens custodia processum originalium, decrevit quod ii, sicuti etiam interpretationes originales illorum, qui sunt extero idiomate confecti, retineri debeant in archivio S. Cong. in Vaticano, in loco clauso, & separato ab aliis scripturis, nec possint amoveri nisi de ordine Em. Cardini Pontificis, vel ad instantiam R. P. Promotoris ad effectum videndi: quatenus opus sit, & deinde reportandi. Cuius archivi duæ sint claves: una penes Protonotarium Apostolicum qui pro tempore intervenerit S. Cong. & altera penes Secretarium, & clavis loci in quo custodiuntur dicti processus, stet penes eundem Protonotarium, alterius vero, in quo retinentur alia Scriptura S. Cong. penes Secretarium.

Sexto. Idemque Protonotarius etiam habeat facultatem revidendi inventarium dd. processum, & quatenus non adesset, illud diligenter fieri mandet cum quatuor copis, quarum una stet penes eundem Protonotarium, altera penes Promotorem, altera penes Secretarium, & quarta in eodem archivio, & in fine anni idem Protonotarius, Promotor, & Secretarius revidere debeant dictum inventarium, & conferre cum processibus, ad effectum recognoscendi an aliquid deficiat, & curandi ut reportentur, & Secretarius referat in prima sequenti Congregatione.

Septimo. Cum pluries dubitatum fuerit circa intelligentiam decretorum pag. 28. quod non prius Sedes Apostolica moveri soleat, quam Reges, Principes, & alia personæ authenticæ, & honestæ instanter supplicaverint Summo Pontifici, & tunc etiam non statim, sed expectare, quod diu pulsetur: nam si perdurabunt miracula, & supplicantium instantiæ, tum Summus Pontifex, si ei videbitur, committit causam S. Congr. ideo si ita sanctissimo visum fuerit, censuit eadem Sac. Congr. commissionem non esse signandam nisi post elapsam tempus decem annorum a die presentationis processus auctoritate ordinaria fabricati, & cum precedenti rigoroſa discussione ejusdem processus cum scriptura, & summario, & insuper habitis post decennium a die fabricationis illius novis litteris Episcoporum circa percrebrescentiam famæ sanctitatis, & miraculorum, & elevationis populi enixe pro Beatificatione, & Canonizatione instantis. Nisi tamen in aliqua causâ

sa ex peculiaribus circumstantiis S. Congr. existimaverit anticipari posse tempus in discussione processuum auctoritate ordinaria confectorum, & Sanctissimus hoc approbaverit.

Octavo. In causis Servorum Dei ante Decretum fel. record. Urbani VIII. introductis non signentur commissiones reassumptionis, nisi prius per Sac. Congr. examinatis processibus, tam auctoritate ordinaria confectis, quam examinatis auctoritate apostolica, quatenus adsint.

Nono. Cum in decreto approbato a fel. record. Urbano VIII. die 12. Martii 1631. impresso in libello pag. 57. Sac. Congreg. cognoscens, quod in hac re, utpote gravissima, rite, sancteque procedendum est, prohibuerit omnibus, & singulis personis ecclesiasticis tam secularibus, quam Regularibus, quantumvis speciali nota dignis, ne audeant per se per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicujus, nec ullo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extrajudiciales rectificationes, aut subscriptiones sub poenis arbitrio ipsius Sac. Congreg. infligendis, illud confirmando iussit quod huiusmodi extrajudicialis attestaciones non solum exquiri, aut obtineri non valeant, sed rursus quod hætenus obtentæ, siue in futurum obtinendæ non faciant aliquem gradum probationis, nec inseri possint in processibus, tam ordinariæ, quam apostolica auctoritate fabricandis.

Decimo. Subpromotor fidei a R. P. Promotore deputatus, cui onus incumbit primo loco standi, & examinandi processus (ex quibus pendet beatificationum, & canonizationum substantia) ad effectum referendi eidem Promotori, debeat huiusmodi manus diligentissime, ac cum omni rigore adimplere, ac summaria quæ solent a procuratoribus fieri, antequam typis mandentur, conferat cum processibus, subsecuta attestacione, quod fuerint per ipsum revisa, & in quolibet folio se subscribat, eandemque diligentiam conferendi cum exemplari manuscripto iterum faciat postquam fuerint impressa cum iterata subscriptione in fine, quam subsequatur subscriptio, & sigillum Secretarii: nec ante prædictas subscriptiones possint tam summaria, quam informationes publicari sub gravissimis poenis tam quoad postulatores, quam etiam quoad imptessorem auctoritate S. Cong. seu Em. Card. Præfati infligendis. Idemque Subpromotor (quatenus ipse D. Promotor ex diligenti, & accurata revisione processum, quam facere solet, necessarium, vel opportunum duxerit) teneatur aliud summarium objectionale ad comprobationem oppositionum conficere, quod Sac. Congr. plurimum expedire cognoscit ad hoc ut veritas magis elucescat. Et pro quolibet processu ab eodem Subpromotore examinando in quolibet dñlo, persolvatur ei stipendium decem ducatorum auri præscriptum in decretis generalibus pag. 62. cum declaratione tamen quod respectu processuum auctoritate apostolica in specie, qui pluries ad diversum effectum

examinari debent, dictum stipendium debeat pro tribus dubiis tantum, nempe prima vice quando disputatur validitas, secunda vice quando disputatur de virtutibus, seu de Martyrio, & causa Martyrii, & tertia vice quando disputatur de miraculis: quamvis disputationes alicujus ex dictis dubiis pluries reiterari contingat, seu eadem dubia in diversas inspectiones pro faciliiori resolutione dividantur.

Undecimo. Et quia materię gravitas, & dignitas exposcit ut pertractetur, & dirigatur a viris notę probitatis, experientię, & peritię, censuit Sac. Cong. quod ad consiciendum tam informationes in factis, quam summarium, in quibus potissime consistit causarum pondus, assumantur solum Procuratores Collegii Sacri Palatii Apostolici, tribuendo Postulatoribus libertatem eligendi ex dicto cœtu quem voluerint, dummodo quilibet ex eis non possit eodem tempore patrocinari plures causas quam quatuor, ad hoc ut ei facilius operam dare possint, sub pœna inhabilitatis amplius scribendi in casu contraventionis: & liceat partibus in quocumque statu causę, rationabiliter tamen, & pręvia licentia Em. Ponentis, mutare procuratorem, dummodo alius in ejus locum subrogandus sit de eodem collegio, & non habeat in totum plures causas quam quatuor.

Duodecimo. Advocati vero ad scribendum in jure assumi debeant ad libitum postulatorum, dummodo sint ex Collegiis Sacrę Consistorialis Aulę, vel ex duodecim aliis approbatis a Sacra Congr. ita tamen ut quilibet eorum sex tantum causas patrocinari possit.

Decimotertio. Pro mercede autem prædictorum, ac etiam Notarii, Sacra Congr. jussit servari taxas ab ea diligenter revisas, quę ut omnibus innotescant, typis mandari debeant, & in fine decretorum inferi.

Decimoquarto. Cum etiam observatum fuerit sæpe postulatōres dare scripturas Medicorum, vel Chirurgorum pro confirmatione miraculorum, & ex alia parte non fuerit solitum responderi per peritos ejusdem professionis, ideo videtur necessarium ad hoc ut respondeatur secundum artem, quod Em. Ponens deputet ex officio secreto, & pręvio juramento, alium Medicum, vel Chirurgum celebriorem, qui respondeat pro veritate, ad effectum videndi an asserta miracula excedant vires naturę.

§. I I.

Die 15. Octobris 1678. facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo prefatorum Decretorum cum eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, & approbavit, atque servari mandavit, & publicari.

Joannes Baptista de Luca Auditor, & Secret. Memorialium.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardus Casalius Sac. Rit. Cong. Secretarius.

§. I I I.

Formula juramenti Judicum ante inchoationem Processuum.

Ego infrascriptus tactis Sacrosanctis Evangelis coram me positis juro, & promitto fideliter adimplere munus mihi commissum circa fabricationem Processus in causa Beatificationis, & Canonizationis Servi Dei N. juxta formam Decretorum Sacrę Congregationis Rituum, & præcipue novissimorum, quę confirmata fuerunt a SS. D. N. Innocentio XI. Necnon juro, & promitto religiose servare secretum, tam de contentis in Interrogatoriis, quam de Testium depositionibus super iisdem, & super Articulis, nec de iis loqui cum aliqua persona, exceptis aliis Judicibus, & Subpromotore, ac Notario pro eodem Processu deputatis, & in Curia excepto etiam Proto-notario, sub pœna perjurii, & excommunicationis latę sententię, a qua non nisi a Summo Pontifice (excluso etiam majori Pœnitentiaro) præterquam in mortis articulo absolvi possim: Et ita promitto, & juro: sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Idem juramentum præstabitur a Subpromotore, & Notario, & in Curiam a Proto-notario mutatis mutandis.

§. I V.

Formula juramenti Testium.

Ego infrascriptus tactis Sacrosanctis Evangelis coram me positis, juro dicere veritatem, tam super Interrogatoriis, quam super articulis, super quibus examinabor, necnon servare secretum, nec alicui penitus revelare tam contenta in iisdem Interrogatoriis, quam responsiones, & depositiones a me factas, sub pœna perjurii, & excommunicationis latę sententię, a qua non nisi a Summo Pontifice (excluso etiam majori Pœnitentiaro) præterquam in mortis articulo absolvi possim: Et ita promitto, & juro: sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

§. V.

Tassa per gli Avvocati, e Procuratori, che patrocinano le cause di Beatificazione, e Canonizzazione nella Sagra Congregazione de' Riti, rinnovata, e stabilita dalla medesima.

Primo. Per lo spoglio universale, che si fa per una vice tantum, si osservi la Tassa del 1618. al num. 3. ove si dice, che non si possa dire più di scudi 4. per ogni cento fogli di esso processo ridotto, cioè che il foglio sia due facciate da linee 24. e la linea abbia sillabe 16.

Secondo. Per le Scritture super virtutibus, & miraculis, sc. an. per ciascheduna, e non più.

Ter-

Terzo. Per le risposte nè medesimi dubbj sc. 10. e per tutte le altre scritture, che riguardano fatica considerabile in tutti gli altri dubbj sc. 15. per ciascheduna, e non più.

Quarto. Per le scritture d'introduzione delle cause nuove, e di riassunzione di quelle introdotte avanti li Decreti del 1642. ad effetto di segnarsi nell'altre la Commissione, sc. 15. e non più.

Quinto. Per le copie originali di tutte le scritture bajochi 15. il foglio ridotto come sopra.

Sesto. Per il Sommario sopra ciaschedun dubbio, bajocchi 5. per cartè dello stesso, ridotte le carte come sopra.

Settimo. Per li memoriali di qualsivoglia forma giulj 12. per ciascheduno, eccettuate le scritture di riassunzione o introduzione delle cause, quali vogliono andare sotto nomi di memoriali, per li quali si osservi ciò che s'è disposto di sopra al num. 4.

Ottavo. Per la prima copia originale tanto de' sommarj, quanto de' memoriali bajochi 6. la carta ridotti, come sopra.

Nono. Per l'informazione in voce, quando s'informa tutta la Congregazione con l'intervento de' Consultori sc. 30. tra il Procuratore e gli Avvocati, e quando s'informa la sola Congregazione ordinaria, si dia la metà.

Decimo. L'emolumento degl' Avvocati sia di sc. 10. per la scrittura, e per l'informazione in voce sia il medesimo che si dà a Procuratori.

Undecimo. Per la minuta di qualsivoglia commissione giulj 15. e per le due copie da darsi al Sig. Cardinal. Ponente, e al Segretario, si paghi a ragione di bajocchi 6. il foglio ridotto come sopra.

Duodecimo. Per l'accesso del Procuratore al Sign. Cardin. Ponente, ed al Promotore e per la minuta, e copia originale del fatto concordato giulj 12.

Decimoterzo. Per l'informazione in voce di N. Signore, e dell' Auditore di Sua Santità sc. 3. moneta al Procuratore, ed altrettanti all' Avvocato, se informerà anch' esso.

Decimoquarto. Per le citazioni, e intimazioni non si paghi cosa alcuna, e per l'esecuzione di esse si paghi a ragione della Tassa de' Curiosi.

Decimoquinto. Le copie dell'opposizioni del Promotore, eccetto la prima originale, si facciano fare delle parti, e fatte che saranno, dovranno portarle al Promotore, che sigillate le darà alle medesime parti per distribuirle alli Signori Cardinali, Protonotario, e Segretario, e Consultori.

Decimosesto. Per qualsivoglia fatica o scrittura non espresse di sopra, s'intenda l'arbitrio del Sign. Cardinale Prefetto della S. Cong. e Ponente della causa, nè possino i Curiali arbitrare da sè medesimi.

Decimosettimo. E li suddetti ordini si debbano registrare, stampare, e pubblicare, ed osservare sotto pena di perpetua privazione del patroc-

nio, e sollecitazione delle cause vertenti nelle dette Congreg. e sotto altre pene ad arbitrio della medesima Sacra Congregazione.

§. V I.

Ad 15. Ottobre 1678. Avendo lo infra scritto fatto relazione dalla presente Tassa a Nostro Signore Innocenzio XI. la Santità Sua l'ha lodata, ed approvata, ed ha comandato, che si osservi, e si pubblichi.

Gio: Battista de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Loco + del Sigillo.

Bernardino Cafali Segretario della Sacra Congregazione de' Riti.

Ordini e Tassa da osservarsi dal Notaro della Sacra Congregazione de' Riti rinnovati, e stabiliti dalla medesima Congregazione.

§. V I I.

Primo. S'ordina che il Notaro non faccia registri, se non degli atti giudiziarij, e non dell'esame de' Testimoni, o altro, e quelle siano senza estensione di termini, o ripetizione de' titoli, eccetto che nel primo atto: quali registri debbano onninamente farsi in tutte le cause.

Secondo. Che per ogni centenajo di foglj di registro ben fatto, e secondo la riforma della felice memoria di Paolo V. sotto il titolo de' registri, non pigli più di quattro scudi, nè per la rubricatura, nè per la collazionatura, nè per qualsivoglia altro pretesto.

Terzo. Che l'Istanze de' Principi, Religioni, Università, ed altri nelle cause delle Beatificazioni, o Canonizzazioni dal Segretario si consegnino al Notaro, il quale le registri negli atti, non altrimenti per *extensum*, ma indicando solamente il nome del Principe, o d'altri che fa l'istanza; e la data della lettera, cioè: *pro introductione causae instans talis Rex suis litteris datis die tali &c. & talis Rex &c.* e in altra separata, o susseguente carta dopo gli atti fatti per l'introduzione della causa scriva: *Pro causa prosecutione ad effectum obtinendi litteras remissoriales in genere instans N. Rex &c.* e gli originali si conservino nell'archivio, nè si dia l'estratto *de verbo ad verbum*, ma ogni volta che sarà richiesto il Notaro, ne dovrà dare un ristretto da cavarli dal detto registro, o manuale, come sopra, e per esse copie, si paghi a ragione di copia, come si dirà al seguente numero. E per la fede di esse si diano due giulj per ciascuna copia, delle quali una si darà all'Em: Signor Card. Ponente, e l'altra a Mons. Segretario, e l'altra a Mons. Promotore della Fede.

Quar-]

Quarto. Per la copia degli atti fatti in curia o fuori in forma di buon'originale non si paghi più di bajocchi sette, e mezzo per foglio da tutte le bande, e la faccia sia di linee 24. e la linea di sillabe 16. ed essendo scritta in forma di registro, si paghi a ragione di registro, come sopra.

Quinto. Per la copia pubblica di qualsivoglia Processo, fatto *autoritate ordinaria*, quanto *apostolica*, si paghino al Notaro bajocchi 7. e mezzo per foglio solamente, senza alcun'altro emolumento, o mercede per detta copia, o scrittura; ed il foglio sia di facciate, linee, e sillabe, come al num. 4.

Sesto. Tutti li registri, copie, e scritture si debbano fare in carta buona, e lettera intelligibile, e secondo la riforma, ed ordini sopradetti: altrimenti il Notaro sia tenuto farle copiare di nuovo senza altra spesa.

Settimo. Che li processi che vengono *de Partibus* tanto fatti *autoritate ordinaria*, quanto *autoritate apostolica*, non si registrino per conto alcuno, secondo la detta riforma, ancorchè non passassero 20. fogli, ma solo si possano rubricare se non saranno rubricati, o non intieramente, nel qual caso, si possa solo rubricare quello che manca, e non altro.

Ottavo. Per la rubricazione di qualsivoglia cosa, che n'abbia bisogno, ridotto il Processo a carte buone, conforme alla detta riforma, oltre detti bajocchi sette e mezzo per foglio per la scrittura, si paghino giulj dieci per cento, e tale rubricazione debba in sostanza contenere tutto quello, che contiene il corpo della scrittura, e venendo Processo, o altra scrittura rubricata *de partibus*, non essendo intieramente rubricata, si paghi solamente quello che manca, come si è detto.

Nono. Per l'ascoltazione, e collazione de' Processi ogni volta che sia continuata a ragione di sei ore il giorno, non si paghi al Notaro più di uno scudo il giorno oltre gli emolumenti suddetti, e gli ajutanti sieno deputati dalle parti, dalle quali se gli paghi quel tanto che farà convenuto, e per la fede dell'ascoltazione di tutto il Processo, si paghino giulj cinque per la prima copia solamente, e quando le parti volessero altre copie autentiche di detti Processi, oltre la prima, non possa il Notaro pretendere più di bajocchi cinque per foglio, ridotto come sopra, compresi la rubricatura; ma oltre detti bajocchi cinque per foglio, se gli debba la mercede della collazionatura, e ascolatura, come sopra, e per la fede di dette copie duplicate.

Decimo. Per le compulsorie si paghino giulj 12. conforme prescrive la Riforma suddetta di Paolo V. al Tribunale dell'A. C.

Undecimo. Per le Remissioni in genere, anche *super non cultu*, *super casu excepto*, o altre inosservanze, ed esecuzione de' Decreti della SS. Inquisizione, non si paghi più di scudi 6. per

quelle in specie di sc. 10. in tutto compensavi la scrittura, e ogni altra cosa spettante alle medesime spedizioni. Nè per la scrittura delle interrogazioni, che si mandano chiuse, prenda il Notaro mercede alcuna; ma per gli articoli l'eccessività della scrittura sopra a quindici fogli, se gli paghi a ragione di bajocchi sette e mezzo il foglio, come al num. 5. ed occorrendo di dette lettere darne duplicati, non debba il Notaro per essi esigere che la metà della mercede stabilita per la prima spedizione, ed essendovi eccessività di scrittura degli Articoli, come sopra, debba la detta eccessività pagarsi a ragione di bajocchi 5. il foglio.

Duodecimo. Per compulsa di qualsivoglia scrittura fuori di Ufficio, per l'accesso, e sessione di tre ore, non possa pigliar più di otto giulj, per la fede in fine del Processo compulsato 5. giulj, e per la scrittura a ragione di bajocchi sette e mezzo per foglio, come al num. 4. dentro l'ufficio per ciascuna sessione di tre ore giulj cinque, per la fede, e scrittura, come sopra.

Decimoterzo. Dovendosi compulsare libri stampati dandosi dalle parti un tanto, sia tenuto il Notaro inserirlo in fine del Processo, senza farne copia, o registro di sorta veruna.

Decimoquarto. Per ogni esame nell'ufficio, se finisce in una sessione, si paghino giulj tre, se si vogliono più sessioni, finchè si finisce l'esame di detto Testimonio, non possa il Notaro pretendere più di giulj due per sessione, e fuori dell'Ufficio il doppio.

Decimoquinto. Per le surrogazioni de' Giudici, o nuovi termini nelle cause delle Beatificazioni, e Canonizzazioni non se li paghi più di 15. giulj in tutto, per ciascuna spedizione di lettere remissoriali, e compulsoriali, proroghe di termini, e surrogazione de' Giudici da farsi solamente per comandamento dell'Em. Sig. Card. Prefetto della Sag. Cong. Ponente nelle cause controverse, non si paghi più di quello che prescrive la Riforma suddetta al Tribunale dell'A. C.

Decimosesto. Per qualsivoglia citazione semplice da spedirsi solamente, come sopra, e da eseguirli fuori di Roma, non si paghi più di giulj tre, e per quelle che si spediscono con l'inibizioni in virtù delle commissioni, giulj 10.

Decimosettimo. Per duplicato di qualsivoglia scrittura pubblica, o privata con sottoscrizione, sigillo, ec. o senza, non si debba pagar più di cinque bajocchi per foglio.

Decimottavo. Occorrendo dar altra scrittura, o far altre fatiche non espresse nella presente Tassa, l'emolumento si stabilisca dall'Eminentiss. Sign. Cardin. Prefetto, nè possa il Notaro pretendere alcun'altro emolumento, ancorchè incorra la medesima, o maggior ragione delle mercedi espresse.

Decimonono. Che nelli Processi delle Beatificazioni, e Canonizzazioni s'osservi puntualmente per le Commissioni, Remissorie, compulsorie, Arti-

Articoli, Interrogatori, e altro la forma prescritta nelli Decreti, e norma di fare detti Processi publicarsi d'ordine della Santa mem. d'Urbano VIII. l'anno 1642. ed ora confermati da Nostro Signore coll'aggiunte, che ci sono fatte.

Vigesimo. Che il Notaro debba ritenere il libro *Receptorum*, e fedelmente in esso notare quanto gli entra in mano de' suoi emolumenti sotto pena della privazione dell'officio.

Vigesimoprimo. Che si facciano due manuali, cioè uno degli atti delle cause di Beatificazioni, e Canonizzazioni, e l'altro degli atti delle cause controverse, nelle quali si registriano tutte le comparse, proteste, citazioni, e intimazioni con le sue intitolazioni, quali restino sempre nell'Officio, e per queste non si paghi cosa alcuna, e possano sempre da tutti gl'interessati esser veduti, e letti *gratis*, e il Notaro sia sempre obbligato mostrarli.

Vigesimosecondo. Non possa il Notaro estrarre fuori d'Officio gli processi originali, o qualsivoglia altra scrittura prodotta, ma debba darne copia pubblica, o semplice, secondo che le parti chiederanno.

Vigesimoterzo. Per la restituzione di qualsivoglia scrittura prodotta, *dimissa copia*, si diano tre giulj, e debba il Notaro far buoni due fogli, e delli due in fu se li paghi a ragione di sette bajocchi e mezzo, come sopra al num. 4. ma se si restituiscono in una volta più scritture prodotte in un sol atto, si debbano solamente tre giulj, e di più l'eccessività della copia, come sopra.

Vigesimoquarto. Che volendo le parti veder processi, o qualsivoglia altra scrittura originale dentro l'Officio, sia il Notaro tenuto lasciarli vedere senza mercede alcuna.

Vigesimoquinto. Sappino le parti, che nella Segreteria della Sac. Congreg. tutto si spedisce *gratis*, nè perciò debbano al Notaro per sigillo, scrittura, sottoscrizione, o qualunque altra cosa, che si faccia in Segreteria, emolumento, o mercede alcuna.

Vigesimosesto. Che non possa pretendere il Notaro per il viatico cosa alcuna nell'andare a leggere le citazioni.

Vigesimosettimo. Che il Notaro debba dare il giuramento in Sac. Cong. d'osservare la presente Tassa, ed ordine nella forma seguente.

Ego N. Notarius a S. Cong. specialiter deputatus in causis ejusdem S. Congr. tassis Sacrosanctis Dei Evangelicis juro, & promitto fideliter exercere officium mihi concessum, & ad unquam observare supradictam taxam sub pena perjurii, privationis officii ipso facto incurrenda; & restitutionis contra & ultra dictam Tassam habuerim; & receptorum, aliisque penis arbitrio ipsius Sac. Congr.

Vigesimoottavo. Che si facciano stampare il presenti Ordini, e Tassa, e il Notaro debba tenerli pubblicamente affissi, e il tutto sia obbligato ad osservare tanto nelle cause di Beatifica-

zioni, e Canonizzazioni, quanto rispettivamente in quelle de' Sagri Riti, sotto le pene contenute nel detto giuramento; dandosi facoltà di ricorrere ad ogni uno, che si sentisse gravato, e vedesse non osservarsi quanto è espresso di sopra, perchè vi si prenderà la debita provvisione.

Dato in Roma li 6. Agosto 1678.

S. VIII.

Adi 19. Ottobre 1678. Avendo io infraferito fatto relazione della suddetta Tassa a Nostro Signore Innocenzo XI. con in sum insiera lettura, la Santità Sua l'ha lodata, e approvata, ed ha comandato, che si osservi, e si pubblichi.

Gio: Battista de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Loco + del Sigillo.

Bernardino Casali Segretario della Sacra Congregazione de' Riti.

786. Festum Purificationis B. M. V. quando occurrit in Dominicis Privilegiatis, nisi sit titulus Ecclesiae, quoad Officium & Missam in sequentem diem transferendum est. S. R. Cong. 9. Augusti 1681. in *Bergomensi*.

787. Dies tertia Februarii non potest assignari alicui Sancto duplici, vel semiduplici semper translato pro ejus certa, & perpetua sede. S. R. C. 9. Augusti 1681. in *Bergomensi*.

788. Cum SS. D. N. Innocentius Papi XI. per universam Ecclesiam celebrari praeceperit Festum SS. Nominis Mariae Dominicae infra octavam Nativitatis ejusdem cum Officio & Missa propria sub ritu duplicis majoris: quod festum jam ante ex Indulto Apostolico, nonnullis in locis, cum Indulgentiis pro Christi fidelibus Missae solenni-interestantibus die 17. Septembris celebrabatur cum Officio & Missa propriis: Institutum fuit a S. R. C. declarari: Primo: An cessare debeat in dictis locis tam Officium proprium, quam festum SS. Nominis Mariae jam antea a Sede Apostolica approbatum, ita ut idem festum dictae die 17. Sept. cum dicto Officio & Missa propriis non possit amplius mutari? Secundo: An dictae Indulgentiae etiam censuerint cessare, an vero intelligantur translatae ad dictam Dominicam in octavam B. M. V.? Tertio: An dictum Officium & Missam pro dictis locis, aut Ordinibus Regularibus possint amplius reimprimi; ac illo posthac possint fidem uti? Et S. C. ad dicta dubia resp. ut infra. Ad primum: Cessare debere. Ad secundum: Indulgentias pariter cessare pro illa die, & pro translatione supplicandum esse Sanctissimo. Ad tertium: Non licere. Ead. S. R. C. 17. Junii 1684. annuente Leone XI. in sua Constit. XVI. in fine, quae incipit NUPER PRO PARTE.

789. Proposito dubio, an Declarationes Alexandri VII. & Clementis IX. sibi locum vindicent etiam in diebus Dominicis & infra octavas Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus licet a festo duplici non impediuntur, adhuc tamen Missæ defunctorum juxta ritum Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Missæ, quas iisdem diebus celebrare licet, servata ceteroquin privilegiatorum forma, ad altaria privilegiata celebrarentur. Et responsum fuit: Prædictorum Pontificum declarationes pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Missæ defunctorum celebrari non possunt, intelligendas esse. S. R. C. 3. Apr. 1688. in Decreto Generali ab Innocentio XI. confirmato per Preve, quod incipit: Alias postquam, datum die 4. Maji 1688.
790. Quando Parochi non sunt de gremio Capituli, præcedentia debetur Beneficiatis supra Parochos, secus vero si Parochi habent stallum in choro, & sunt de gremio illius Capituli. S. R. C. 22. Augusti 1688. in Bistuntina.
791. Usus pileoli Parocho reunite laboranti, & Eucharistiam infirmis deferenti, non intra civitatem & oppidum, spectat privative ad Episcopum. S. R. C. 10. Junii 1693. in Trevirensi.
792. In consecrandis Virginibus servetur Pontificale, & quoad egressum in Ecclesiam exteriorum arbitrio Em. Archiepiscopi, circa modum accessus standum erit. Moniales vero per eandem portam exterioris Ecclesiæ accedere debent, ac recedere. S. R. C. 27. Sept. 1698. & antea 4. Julii ejusdem anni in Bononiensi.
793. Conceditur primatus Fratibus Provinciæ S. Didaci novæ Hispaniæ in Indiis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Discalceatorum nuncupatorum contra Fratres Augustinianos in Regno Mexicano, non solum in processionibus solitis, & sub propria Cruce, sed etiam in conclusionibus, disputationibus, concurrentia Prælatorum, aliisque actibus tam publicis, quam privatis, interveniente, vel non interveniente familia de Observantia: tam in voce, quam in scriptis partibus acerrime informantibus auditis, ita respondit, & amplius dubium proponi vetuit. S. R. C. 13. Martii 1700. annuente Innoc. XII. 4. Apr. ejusdem anni in Constitut. quæ incipit, Emanavit.
794. Impedito, aut nolente Episcopo celebrare, & alias functiones explere, spectat non ad Vicarium Generalem, aut ad Canonicum hebdomadarium, sed ad primam Dignitatem, eaque impedita gradatim ad alios, ejus vices supplere. S. R. C. 11. Februarii 1702. in Gerund.
795. An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis, non parochialibus; & responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis & Orbis. Clemente XI. 22. Jan. 1704. confirmante, Constit. quæ incipit: Ad debitum.
796. Ad Confraternitates Laicorum erectæ in Capellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis adnexis Parochialibus Ecclesiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis, & Orbis. Clem. XI. approbante ut supra.
797. An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis, habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembr. 1703. Urbis & Orbis, ut supra.
798. An Confraternitates erectæ in Oratoriis publicis, quam privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas, habeant dictam dependentiam a Parocho? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis, & Orbis.
799. An benedictiones Mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Seminis, Ovorum, & similia, sint de juribus mere Parochialibus? Et responsum fuit: Negative; sed benedictiones Mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis. S. R. C. 10. Decembris 1703. Urbis, & Orbis.
800. An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus? Et responsum fuit: Negative prout jacet, sed licere confratribus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ vel Oratorii, ut in Brundusini. sub die 1. Junii 1601. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis, & Orbis.
801. An Parochus invitis Confratribus docere possit doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, Oratoriis publicis vel privatis a Parochia divisis, & separatis? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis, & Orbis.
802. An in sæpe dictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. Urbis, & Orbis.
803. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata ante Missam Parochialem, sive lectam sive cantatam? Et responsum fuit: Negative, nisi aliter Episcopus disponat. S. R. C. 10. Decembr. 1703. Urbis, & Orbis.
804. An ad Parochum spectet Officium sinebet super cadaveribus sepeliendis in sæpe dictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Et responsum fuit: Affirmative, quando tum landus est subditus Parocho, intra cujus sine est Ecclesia, vel Oratorium. S. R. C. 10. Decembris 1703. Urbis, & Orbis.
805. An possit Parochus se ingerere in administratione oblationum, vel eleemosynarum sæpe dictis Ecclesiis relictarum, vel Capellæ pro illis recipiendis expositæ clavem tenere? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. Urbis, & Orbis.

¶ 106. An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Cappellani immisceri se valeant invito Parocho in ejusdem Ecclesie functionibus, si-ve Parochialibus, si-ve non Parochialibus? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

¶ 107. An Confraternitates si-ve sint erectæ in Ecclesia Parochiali, si-ve extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta Congregationes suas facere, absque interven-itu, vel licentia Parochi? Et responsum fuit: Affirmative, dummodo non impediunt func-tiones, & divina officia. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

¶ 108. An possint propria bona administrare, atque de illis disponere absque ulli dependentia a Parocho? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

¶ 109. Quando Parochus eisdem Congregationibus interfit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum fer-re, & quatenus Affirmative? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

¶ 110. An etiam suffragium duplex? Die 10. De-cembris 1703. prout infra respondit. Et respon-sum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis, Clem. XI. nunciente super omnia dicta dubia die 12. Januar. 1704. Const. que in-cipit: AD DEBITUM.*

¶ 111. An impedito Diacono munus auferendi mi-tram, & gremiale Celebranti in Cappella Pon-tificia, & alia ejusdem Diaconi munera, spe-ctent ad Subdiaconum, vel potius ad Cere-moniarum Magistros &c. S. C. respondit *Dilata*, & ad Em. Ponentem *ad monentem* & onus fuit, quod Em. Ponens curaret, ut Magistri Cere-moniarum abstineant in futurum ab imponendo & auferendo mitram, & gremiale in casu &c. nisi impeditis Diacono & Subdiacono. S. R. C. 26. April. 1704. & iterum denegata nova audientia Præfatis Cereemoniarum, servari hoc Decretum statuit eadem S. R. C. 17. Jun. 1704. *in Romana.*

¶ 112. Religiosi celebrantes ex quacumque causa in aliena Ecclesia ubi non agitur Officium Duplex, & sint Exequiæ pro aliquo Defuncto, vel an-niversaria, vel simile Officium pro Defunctis, etiam si ipsi Religiosi recitaverint Officium San-cti duplici, possunt se conformare cum Eccle-sia, in qua celebrant. S. R. C. 23. Augusti 1704. *in una Eremit. Camald.*

¶ 113. An liceat PP. Capuccinis Civitatis Neoca-stri retinere, processionaliter publice deferre, & respective publice exponere in propria, & in alienis Ecclesiis statuam S. Antonii de Padua in Habitu Capuccino? Et an eisdem PP. Capuc-cinis in publicis functionibus Ecclesiasticis tam intus propriam Ecclesiam, quam extra, & in Processionibus tam publicis, quam privatis, li-ceat uti Vexillis, velis, alleolis, planetis, plu-ralibus, vel similibus mobilibus, ubi sint de-

pietæ, sculptæ, & impressæ imagines ejusdem S. Antonii cum Habitu Capuccino? Et an eif-dem PP. Capuccinis subtus Imagines ejusdem S. Antonii, vel S. Francisci de Assisio depictas, sculptas, vel impressas cum eorum Habitu, & Caputio, tam intus Ecclesiam, & Conventum, quam extra, & signanter in parietibus, & fron-tispicio eorum Ecclesiarum sint permittendæ inscri-ptiones indicantes illas esse effigies S. Antonii de Padua, & S. Francisci de Assisio cum verio-re forma Habitus ipsius S. Francisci, vel potius sint delendæ, aut cancellandæ, ac in futurum præhibendæ in casu? Responsum fuit ad primum, & secundum, Affirmative. Ad tertium quoad primam partem, Negative, & quoad secundam, Affirmative: & ita decrevit, & servari manda-vit S. R. C. die 22. Jun. 1707. *in una Neocastrensi.*

¶ 114. Episcopus celebrans Missam de Natali Domi-ni in pontificalibus, vel assistens cum pluviali, vel cappa, quæ eo die ob maximam solemnita-tem nunquam conveniret; ex quo sedens le-git Evangelium, non debet genuflectere ad *Ver-bum caro factum est*, sed solum quando Diaconus illud cantat. S. R. C. 28. Septembr. 1708. *in Bracharenf.*

¶ 115. Quando Altare fuit consecratum ad modum altaris fixi cum sacris sigillis, & unctionibus inter stipitem, & altare, si motus fuerit lapis superior, qui format mensam altaris a suo sti-pite, tunc execratur Altare. Si vero fuit con-secratum ad modum altaris portatilis, non ex-ecratur in quavis rethorione, sed tantum, quando frangitur sepulcrum Reliquiarum. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una Ord. Capuccin.*

¶ 116. Cum S. R. C. ne tam processus caussarum Beatificationum, & Canonizationum, quam alii qui in causis controversis confici possunt, per manus Notariorum variorum tribunalium disperfi vagarentur, usque ad annum 1725. eadem S. C. censuerit omnes causas penes ipsam controver-sas, ac imposterum controvertendas, ab eaque cognoscendas, illarumque acti omnino spectare ad Notarium ipsius S. C. privative quoad omnes alios Notarios quorumcumque tribunalium; ita observari mandavit, non obstantibus quibus-cumque, quæ causæ, processus &c. quovis mo-do in ipsa S. C. privative quoad omnes etiam Sac. Palatii Apostolici, & A. C. Notarios sub pœnis arbitrio ipsius S. C. infligendis cum in-gerere sese audeant, & præsumant. Ead. S. R. C. 6. Julii 1715. *Clement. XI. approbante 13. ejus-dem mensis, & anni in Decreto XXI. Tom. 8. Bull. Rom. edit. Luxemburgi 1727. pag. 438.*

¶ 117. Licet Capitulo Collegiatæ S. Joannis Bapti-stæ Modestæ Coronam ferream uno ex clavis Domini Nostri Jesu Christi, ut pie creditur, in laciniam, si-ve circulum compacto exorna-tam, retinere intus Crucem, in qua fuit repo-sita simul cum aliis reliquiis, & publicæ vene-rationi exponere, etiam in altari majori, & processionaliter deferre, prout olim practicaba-

- tur. S. R. C. 7. Augusti 1717. in una *Modestia*, *Clement. XI. annuente* 17. ejusdem mensis & anni in suo *Brevi*, quid incipit: Cum *Modestiz Tom. Bullar. Roman. ut in num. 28. pag. 440.*
818. Cum Tertiariæ Ordinis Capuccinorum Terræ Fani Diocesis Nonantulum, ob nondum constructam earum Ecclesiam, Missam in una ex Capellis Parochiæ audire soleant, cumque Feria V. majoris hebdomadæ in eadem Capella Missa solemniter celebrari nequeat, propterea pro facultate, ut ultra Missam Parochialem in altari majori decantandam alia privata in memorata Capella, ad spirituales ipsarum consolationem celebrari possit, S. R. C. enixe supplicarunt, & eadem Sac. Congregatio attentis circumstantiis, Oratricibus gratiam petitam, concedendam esse censuit, quibuscumque Decretis in contrarium non obstantibus. S. R. C. die 21. Martii 1719. in una nullius *Nonantula.*
819. In Missa S. Anselmi Archiepiscopi Cuxatensis, & Angliæ Primatis, quæ incipit; *In apud Ecclesia*, dicitur etiam *Credo*. S. R. C. 3. Februarii 1720. in una *Urbis & Orbis ad instantiam Serenissimi Jacobi 141. Magna Britannia &c. regis approbante Papa Clemente XI. die 4. ejusdem mensis & anni decreto 29. quod incipit: Ad plures preces. Tom. 8. Bull. Rom. edit. Luxemburgi 1727. pag. 441.*
820. In Missa S. Isidori die 4. Aprilis de communi Doctorem dicitur *Credo*. S. R. C. 25. Aprilis 1722. in decreto *Urbis & Orbis ad plures Serenissimi Philippi V. Regis Catholici preces, & Ecclesia Hispanensis, annuente Innocentio Papa XII. die eodem & anno.*
821. Officium S. Margaritæ de Cortona Ordinis Minor. cum Lectionibus secundi Nocturni, ac Oratione, necnon Antiph. ad Benedictus, & Magnificat propriis, & Missam respective Clementis XII. approbavit pro die 23. Februarii sub Ritu semiduplici, recitandum ab utroque Clero Sæculari, & Regulari, & tantum in totam Italiam extendit cum Decreto S. R. C. die 7. Maji 1736.
822. In secundo triduo majoris hebdomadæ non possunt celebrari Exequiæ defunctorum, & Officium, & preces recitentur privatim. S. R. C. 11. Augusti 1736. in *Placentina.*
823. Clementis XII. Missam & Officium proprium S. Aloysii Gonzagæ e Soc. Jesu pro Festo ipsius die 21. Junii omnibus Sacræ Cæsareæ Majestatis subiectis, nonnullisque aliis Regnis & Provinciis concessum sub Ritu duplici minori, dictum Officium, & Missam ad omnes utriusque sexus Christianos existentes in tota Italia, & Insulis adjacentibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub eodem Ritu imposterum extendi mandavit. Die 10. Martii 1739.
824. Orationes & Lectiones secundi Nocturni propriæ S. Vincentii a Paulo Congreg. Missionis, & Missam cum Evang. *Designavit Dominus &c.* ut in Communi Evangelistarum, Sac. R. C. annuente Papa Clem. XII. pro die 14. Julii in Officio dicti Festi ipsius Sancti ab omnibus Christianis utriusque sexus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu semiduplici recitari posse concessit. die 7. Decembris 1737.
825. Serventur Rubricæ Missalis, Breviarii, & Cærem. Episcop. ad verba Invitatorii: *Te adoramus, & preciamur ante Deum, &c.* & verba Symboli: *Et incarnatus est &c.* & alia similia genuflexionem requirentia, cum Cantoribus ad ambonem, aut Chorum degentibus, dum ea proferuntur actualiter: scilicet, quando mora genuflexionis est brevis, hæc sunt, quando autem, mora est longa, ac plurimum unisona modulatio inflectatur, genuflexio dum erit sub finem verborum. S. R. C. 8. Martii 1738. in *Ulixbon. Occid. Regii Nefocomii.*
826. An Feria secunda post Festum SS. Trinitatis, in qua tamquam in sede perpetua, & propterea quotannis celebratur solemnitas SS. Mysterii in Trinitate, debet cantari Missa sollemnis de Sanctissima Trinitate cum Gloria, & Credo ratione rei gravis ob concursum fidelium, licet ipsa met Feria secunda impedita sit festo duplici, dempto classico. Responsum fuit: Pro gratia. S. R. C. 8. Martii 1738. in una *Ulixbon. Occid. pro Confraternitate Clericorum Sæcularium in Ecclesia Regii Nefocomii.*
828. An Officia pro animabus Confratrum extrinsecum obitus, seu depositionis, tertium, septimum, & trigésimum, cum calice doloris, & concursu Sacerdotum officia, habere debeant, ritum duplex, vel semiduplex cum psalmo, & tribus orationibus? Responsum fuit: Serventur Rubricæ Ritualis Romani una cum novissimo Decreto edito anno 1737. in Nolana, nempe duplicatio Antiphonarum præter diem Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, & diem depositionis Defuncti, fiat in diebus tertio, septimo, trigésimo, & anniversario tantum. S. R. C. 8. Martii 1738. in *Ulixbon. Occidentali.*
828. Feria secunda post Dominicam infra octavam omnium Sanctorum, festo duplici minori occupata, in qua pro animabus Confratrum cantatur Officium Defunctorum cum solemnitate, debet pro gratia cantari Missa de Requiem: quod si anniversarium prædictum contingat in festo altioris ritus, debet illud præcedenti die celebrari. S. R. C. 8. Martii 1738. in *Ulixbon. Occid. pro Ecclesia Regii Nefocomii.*
829. An in diebus infra octavam Corporis Christi duplicia non excludentibus, cantari possit Missa de Requiem in die obitus, tertio, septimo, & trigésimo, ac anniversario in dicto obituario incidentibus? Responsum fuit negativum, & serventur Decreta vulgata in Nuscana 12. Septembris 1671. & in Collensi 5. Junii 1671. in *Ulixp. Occid.*
830. Rappresenta umilmente all' EE. VV. il Capitolo, & Canonici della Cattedrale di L'Isola Orione

Orientale, qualmente per uso antichissimo, e senza memoria d' uomini, quando il Parroco di detta Cattedrale porta il Santissimo Sacramento per Viatico agl' Infermi, e dà la benedizione al popolo con il Santissimo chiuso nella Pisside, l' incensa uno, o due Canonici, o Sacerdoti, che sono obbligati, ed ordinariamente sono due Canonici, che accompagnano il Santissimo per li statuti di detta Cattedrale approvati dalla S. Sede Apostolica, e Costituzioni dell' Arcivescovato in modo tale, che tanto li Sacerdoti, come li Canonici, che il Presidente del Coro manda ad accompagnare il Santissimo Viatico, sono contati nel Coro, quando in esso cantano il Matutino, ed altre ore dell' Offizio Divino. Ma perchè, Eminentissimi Signori, è stata riprovata dal Maestro di Cerimonie di detta Cattedrale quella d' incensare il Santissimo inchiuso nella Pisside, quando il Parroco dà la benedizione al popolo, e non ostante detta riprovazione, ha ordinato il Capitolo Oratore, s' osservasse la detta cerimonia d' incensare il Santissimo nel suddetto atto per rendergli maggior culto: pertanto supplicano l' EE. VV. a degnarsi graziarli con dichiarare, se devono, o no osservare detta cerimonia, che lasciando di farla, seguirà scandalo al popolo.

Sacra R. C. declaravit servari debere dictam ceremoniam thurificandi SS. Sacramentum inclusum in Pisside, cum deferatur pro Viatico infirmis, & cum ipso benedicendum esse populum. Eadem S. R. C. 21. Junii 1738. in *Ulixum. Orient.*

831. Si transferatur ad tempus Paschale festum SS. Martyrium, in quorum Missa Introitus sit *Gaudemus omnes in Domino &c.* si ultra Introitum *Gaudemus &c.* habeat etiam proprium vel Evangelium, vel Epistolam; tunc debet recitari idem Introitus; secus si nihil aliud proprii haberet, quia in eo casu Introitus alter incipiens *Protexisti me Deus*, dicitur. S. R. C. 29. Novemb. 1738. in una *Carthagen. in Hispan.*

832. Si festum alicujus Sancti Martyris habens in Missa proprium Evangelium transferatur ad tempus Paschale, dici debet idem proprium Evangelium, non vero unum ex assignatis pro tempore Paschali. S. R. C. 29. Nov. 1738. in una *Carthagen. in Hispania.*

833. Dum incensatur Altare, in quo est expositum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet post illud incensatum Crux quoque incensari. S. R. C. 29. Novemb. 1738. in una *Carthagen. Hisp.*

834. Ex parte moderni Episcopi Polensis Sacra R. C. pro declaratione infrascripti dubii supplicatum fuit; nempe, Dignitates, Canonici, & Capitulum Cathedralis Polensis, obtentu consuetudinis, terminatis omnibus Horis Canonicis, etiam diebus festivis, in quibus nec horam Tertiam unquam canunt, nisi Pontificalia exercente Episcopo, recitatis anticipate hoc casu Sexta, & Nona, Missam Conventualem decantant. *Gauari. Tom. II.*

Itemque Missas pro Defunctis a testatoribus legatas ante Matutinum, quoties contingunt cum cantu celebrant. Cumque hæc consuetudines resistent Rubricis Missalis Titul. de hora celebrandi Missam, nec non cuidam Decreto Sacre Rituum Congreg. in una Cathacen. die 18. Junii 1689. quæritur, an attenta consuetudine tolerari queant hujusmodi respectivæ anticipationes, & postponitiones horarum, & solemnium Missarum cantationes supramemoratæ. Et responsum fuit: Serventur omnino Rubricæ Missalis Romani sub tit. xv. S. R. C. 9. Maji 1739. in *Polana.*

835. Anno idem 1739. sub die 9. Maji S. R. C. decrevit, ut Officium S. Gertrudis Virg. Abbat. Ord. S. Benedicti cum Lectionibus secundi Nocturni, ac Oratione propriis in Ecclesia universalis die 15. Novembris recitetur sub Ritu Dupl. Min. ac ejusdem Missa respectivæ celebratur.

836. Nequit Episcopus Abbatibus, aliisque Prælatibus inferioribus exercitium Pontificalium restrictive habentibus, in suis tantum Ecclesiis, facultatem, seu licentiam impertiri exercendi illa in Ecclesiis ipsis non subjectis, sive Sæculares fuerint, sive Regulares suæ Diocesis. S. R. C. 11. Julii 1739. in *Barchinon.*

837. Canonici Collegiatæ, seclusa consuetudine in contrarium, uti personæ graduatæ, & quasi in dignitate constitutæ non genuflectant, sed caput, & humeros profunde inclinant Episcopo, & Altari, ad instar Canonicorum Cathedralis. Sacra Rituum Congregat. 11. Julii 1739. in *Noriconen.*

838. In Sabbatis quatuor Temporum, vel aliis ad Ordines conferendos a jure præstitutis, Episcopus Ordinationem faciens, Missam de feria, non autem de Sancto, qui forte diebus illis occurreret duplex, vel semiduplex, v. g. S. Matthiæ tempore verno, S. Thomæ tempore hyemali &c. celebrare debet. S. R. C. 11. Julii 1739. in *Noriconen.*

839. Non tenetur Capitulum Cathedralis pro inchoandis Divinis Officiis, quibus intervenire solet Magistratus Civitatis multoties ad deferendas consuetas oblationes, expectare ultra horam conditam. S. R. C. 11. Julii 1739. in *Senogallien.*

840. Capitulum, & Canonici celebrantes tam in Cathedrali, quam extra, postquam ingressi sunt presbyterium pro Missis, vel Vesperis celebrandis induti pluvialibus, sicut quoties procedunt ad sedem, & redeunt ad Altare sese inclinant Cruci, Episcopo, & Canonicis existentibus in presbyterio, ita quoque non debent se se vertere a presbyterio ad extra, & salutare Magistratum. S. R. C. 11. Julii 1739. in *Senogallien. inharando aliis resolutionibus in similibus pluries editis.*

841. Non licet juxta mentem, & normam præscriptam in Rituali Romano Sacerdotibus Prioris S. Petri in Silice civitatis Volterranae deferre cada-

vera Monialium ex Monasterio ad Ecclesiam prædictæ Prioris. S. R. C. 11. Julii 1739. *in eadem Volaterrana.*

842. Servandum est Cærem. Roman. quoad Canonicos Cathedralis, etiam si Mitram deferant ex indulto Apostolico, pro Diacono, & Subdiacono, assistentes a latere Archiepiscopi; nempe debent genuflectere, dum Archiepiscopus actu Sacramento benedicit, ut declaravit pro Cathedrali Messanenſi: nec valet contraria consuetudo, licet immemorabilis, ut stent, ex praxi etiam nonnullarum Cathedralium corroborata. S. R. C. 28. Novemb. 1739. *in dista Messanen.*
843. Responsorium ex testamento quotidie cantandum pro Defunctis a Monialibus Monasterii *das Chagas* potest cantari post Missam decantatam, exceptis diebus primæ, & secundæ classis, Octavis eorumdem festorum privilegiatis, necnon tota hebdomada majori, in quibus diebus ne pia Testatoris voluntas defraudetur, recitetur privatim in Choro a Monialibus prædictis, absolutis Horis Canonicis. S. R. C. 8. Julii 1741. *in Esmacen.*
844. Quando festum Annuntiationis B. M. V. transfertur simul cum præcepto audiendi sacrum ad feriam secundam post Dom. in Albis, præfertur culcumque duplici etiam primæ classis eo die occurrenti. Si vero transfertur absque præcepto audiendi sacrum, præfertur quidem cuicumque festo translato, licet primæ classis, non autem festis eo die occurrentibus. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
845. Obligatio audiendi sacrum non reddit solemnitatem majorem, sed relinquit Officium in suo ritu: quare reponendum prius erit Officium altioris ritus præ alio minoris, quamvis istud haberet annexum præceptum audiendi sacrum; cum sit peculiaris tantummodo prærogativa festi Annuntiationis B. M. V. & S. Joseph ex Decretis tum Alexandri VIII. tum Clem. XI. quod ista festa sic translata quibusque aliis festis tam translatis quam occurrentibus præferantur, quando cum illorum Officio transfertur simul obligatio audiendi sacrum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
846. Festa duplicia, quæ coluntur a populo de præcepto, retinent eundem ritum, quem alias haberent, exclusa hac qualitate præcepti, nec sunt duplicia majora. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
847. Cum juxta Rubricas Rit. Romani absque Missa quantum fieri potest defunctorum corpora non sint sepelienda, poterit præſente cadavere utrica Missa sollemnis pro defunctis celebrari feria secunda post Pascha, aut Pentecostes. Hæc autem Missa decantabitur in duplici primæ classis haud festivo, si corpus præſens fuerit, aut pridie sepultum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
848. In Missis quotidianis, quæ pro defunctis celebrantur, possunt quidem plures dici orationes quam tres, sed curandum ut sint numero impares, & aliquando pro illa *Domine vniſe largi-*
- ter* impune subrogabitur alia, v. g. pro Patre, pro Matre, &c. dummodo ultimo loco dicatur illa *Fidelium*. Insuper Anniversaria adimplenda non sunt infra Octavas privilegiatas. S. R. C. 2. Septemb. 1741. *in Aquen.*
849. In Missis defunctorum, seu, ut utar verbis Decreti, in paramentis nigris, non ministratur Eucharistia per modum Sacramenti, scilicet cum particulis præconsecratis, extrahendo Pixidem a custodia; potest tamen ministrari per modum Sacrificii, prout est, quando fidelibus præbetur Communio cum particulis infra eandem Missam consecratis. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
850. Etsi Decretum hujus S. C. de anno 1707. præcipiat, quod in Altari ubi est publice expositum SS. Sacramentum tempore Sacrificii Crux de more collocetur; non est tamen in viridi observantia, & Patriarchales Ecclesiæ Urbis oppositum servant. Supervacuum enim adjudicant Imaginis exhibitionem, ubi prototypus adoratur. Et hæc de causa instructio pro Oratione quadraginta Horarum Clem. XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. Summ. Pontificum jussu edita sub silentio præterit, an locanda, remouendave sit hujusmodi Crux, linquens quemlibet in sua praxi. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* Benedictus Papa XIV. 16. Julii 1746. Const. quæ incipit *ACCEPIMUS* corroborante.
851. Commemorationem de SS. Sacramento tempore sollemnis expositionis posse fieri in Missa de festo duplici, non tamen primæ, vel secundæ classis, declaravit S. R. C. Insuper Sancto- rum Reliquias non esse collocandas super Altari, in quo reipsa SS. Sacramentum publice venerationi est expositum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* & antea per Constitutionem *Quadragesima Horarum* Clementis XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. quæ data fuit die 1. Sept. 1736. incipit Italice: *Essendo stato fatto*. §. v.
852. Possunt adimpleri quælibet fundationes, siue in honorem Sanctorum, siue pro defunctorum liberatione Missam de die celebrando, quando & Missæ Sanctorum, & defunctorum prædictæ ab occurrente primæ, vel secundæ classis sollemnitate, aut festivo die quoad forum impedian- tur. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
853. Tertia oratio in Missa dicendi ad libitum Sacerdotis potest esse vel de Sancto, vel de SS. Sacramento, vel de Patrono, de Passione, de Cruce, &c. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*
854. Organa non silent, quando Ministri Altaris, Diaconus scilicet, & Subdiaconus utuntur in Missa Dalmatica, & Tunicella, licet color sit violaceus. S. R. C. 2. Septembris 1741. *in Aquen.*
855. Ubi festum S. Petri ad Vincula, vel Conversionis Sancti Pauli est Titulus Ecclesiæ, semper per Octavam facienda est commemoratio distincta alterutrius prout in die festo, non autem unica communis per Antiphonam: *Petrus Apostolus Cr.* S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* 856.

856. Si Episcopus non sit primum consecratus pro Ecclesia cui praeest, sed pro alia; a qua ad praesentem fuerit translatus, Missa quae habetur in Missali celebranda est in Ecclesia cui fuit ultimo loco praepositus, recurrente die quo Papa eum tali Ecclesiae praefecit. Exempla habentur in electione Summi Pontificis. Festumque huiusmodi erit annuntiandum cum termino translationis. S. R. C. 2. Sept. 1741. in *Aquen.*
857. Petitum fuit, an possint Regulares, cuiuscumque sint Ordinis, intra limites Parochiae, & extra ambitum propriae suae Ecclesiae absolutiones defuncti facere, cumque incenso adolere etiam si ad id faciendum rogati sint a parentibus defuncti, vel a Magistratibus Civitatis, quando agitur de funeribus uniusve Magistratibus; & si contra jus parochiale supradictas functiones palam, & publice deposito feretro in vico facere praesumant, quam poena plectendi sint? Et responsum fuit negative quoad primam partem. Parochi iurisdictio supra defuncto durat quousque transeat in aliorum iurisditionem: non transit autem in iurisditionem Regularium nisi quando pervenit ad fores eorum Ecclesiae. Sac. Cong. Conc. 28. Februarii 1708. in Sutrina, & 26. Martii 1711. in Montispolitiani. Et sicut non licet Parocho deposito feretro ante limen Ecclesiae Regularium consuetas recitare preces supra cadaver. S. R. C. in Camerinen. 1. Sept. 1708. ita non poterunt Regulares antequam vere, & realiter sit cadaver intra limites propriae iurisditionis, super illud absolvere, deposito feretro in vico, qui actus ad summum unice spectaret ad Parochum. Ad secundam vero partem poena consultius erit pecuniaria, quia agitur de re mere iurisdictionali juxta alias in similibus statutas, prout ex decreto diei 21. Martii 1609. quod infixit poenam centum aureorum Regularibus pulsantibus campanas in Sabato Sancto ante Ecclesiam Matricem. S. R. C. 2. Septemb. 1741. in *Aquen.*
858. Consuetudo deferendi in processionibus Reliquiam SS. Crucis manibus operis cum velo a spatulis pendente, potest retineri. S. R. C. 16. Sept. 1741. in *Bracharen.*
859. An festis, quibus concessa est Indulgentia, attenta eorum perpetua translatione, transferri etiam possit Indulgentia? ut multi praetendunt virtute Constitutionis Leonis X. quae incipit, *Exposuit*, sub die 23. Julii 1518., in qua prope finem habentur haec verba: *Ac volumus ut quoties dierum festivitatum, & octavarum earundem celebrationes qualibet ex causa, etiam extra tempus, transferrentur etiam Indulgentia, distas Ecclesias in festivitatis huiusmodi, & per earum octavas visitantibus pro tempore concessa ad tempus celebrationis huiusmodi sint, & censentur translata.* Et responsum fuit: Translato festo unice quoad Officium non transfertur Indulgentia tali festo concessa. S. R. C. 16. Sept. 1741. in *Panorm.* in una in *Ord. Min. de Ob. Ref. S. Franc.*

860. Non est omittendus in fine cuiusvis Horae *V. Fidelium anima* &c. quando post eam immediate dicitur Missa, sed servandus adamussim textus Rubricae 30. Brev. Romani sub num. 3. S. R. C. 14. Apr. 1742. in *Thelofina.*
861. Ex vi aut lege Cærem. Episcoporum non prohibetur Episcopo, ut propria utatur sede, quae ex desuper umbraculum, seu baldachinum dependeat, dum divinis assistit, vel per se ipsum peragit, SS. Sacramento super altari palam exposito: dummodo genuflexiones tunc praescriptas, debitasque reverentias adamussim observet, atque aperto capite in signum reverentiae saltem assistat. S. R. C. 9. Junii 1742. in *Conimbricen.*
862. D. Mattia Eremita Camaldolense di Monte Corona al presente Priore dell' Eremito di S. Maria degli Angeli di Nola in Rego Oratore umilissimo dell' EE. VV. riverentemente espone, come in tutta la sua Congregazione vi è l' abuso che nella processione del *Corpus Domini* si porta il Venerabile dal Celebrante col solo umbracolo, e senza alcuna assistenza de' Ministri con indumenti sagri, che d' un solo Chierico, che porta il turibulo, ed un' altro, che sostiene l' ombrella appresso, lo che pare sia contro le Rubriche, e l' uso universale di S. Chiesa, ed anche di poca venerazione, decoro, e rispetto verso Gesù Sacramentato: che però supplica l' EE. VV. volerli compiacere d' instruire tanto l' Oratore, che tutta la detta sua Congregazione della maniera propria, colla quale si deve fare non solo detta processione del *Corpus Domini*, ma anche quelle del Giovedì, & Venerdì Santo, per potere in avvenire correggere gli abusi, ed errori fin al presente commessi. Che ec.

Responsum fuit a S. R. C. Praecedet Crux hastata a Religioso Cotta induto delata inter Ceroferarios Cotta pariter indutos. Sequentur viri Religiosi bini incedentes, qui in solemnitate Corporis Christi; Monasterii cappis depositis, post Communionem Celebrantis, sument non in Choro; sed in alio convenienti loco, superpelliceum, cereosque accensos gestabunt. In Processionibus vero; quae fiunt Feria V. in Coena Domini; & Feria VI. in Parasceve, quia haec intra Ecclesiam peraguntur, cum cappis Monasticis procedent. Post digniores Religiosos viros succedent suo Thuriferarii itidem cum Cotte, qui thuribula cum incenso fumigantia lente ducent ante Celebrantem facie, non dorso, ad Sacramentum semiverfa in incessu. Tandem adveniet Celebrans pluviali, ac velo humerali albo amictus, deferens Sacramentum inter ministros sacris vestibus, sed sine manipulo, indutos, fimbrias pluvialis hinc inde elevantes, qui alternatim una cum eodem Celebrante psalmos submissa voce recitabunt. Supra Celebrantem Sacramentum portantem deferatur omnino baldachinum quaternis saltem hastis instructum.

860. Quæ a totidem Religiosis superpelliceo indutis in Festo Corporis Christi eleventur. Feria autem sexta in Parasceve deferri poterit baldachinum a Religiosis sine Cotta: qua die Celebrans non sumet Pluviale, ministri autem Celebrantis, cum non utantur planetis plicatis, tum solemnè illius dici Officio, tum Processioni, cum superpelliceo assistent. Cerei extinguuntur postquam reconditum fuerit Sacramentum, & Feria sexta in Parasceve postquam fuerit a Celebrante consumptum; nec cessabit campanarum sonitus, ubi ab Ecclesia non prohibetur, nisi post sacram actionem absolutam. Quod si ad huiusmodi supplicationes convocentur Confratres alicujus Sodalitii, hi sacco induti designari poterunt ad deferendum baldachinum, supplendo vices Religiosorum alia munia obeuntium. In his autem Confratribus, seu Religiosis familiis, in quibus parva Monachorum manus sit, assistentes Celebrantis poterunt incedere cum superpelliceo; sed nunquam fas sit ut omittatur baldachinum, semper deferendum ut supra, sive a Monachis, sive a Confratribus. S. R. C. 15. Sept. 1742. *in una Ord. Brem. Mont. Corona.*

863. Si Festum alicujus Sancti erit, tamquam Patroni loci, electi a Clero, populo &c. illius loci cum approbatione Episcopi vigore Constitutionis Urbani VIII. anno 1642. quæ incipit: *Universa*, juxta decreta S. R. C. tunc festum prædicti Sancti erit de præcepto observandum, & celebrandum ab incolis totius loci, etiam a suburbanis, alias negative, S. R. C. 15. Sept. 1742. *in Tridentina.*

864. Festa, quæ sunt ritus duplici, non celebrantur sub alio ritu, quam ritu duplici minoris, nisi constet de diversa concessione. Festa tamen secundaria Patronorum minus principalium, si celebrentur cum solemnitate, habent in se naturam duplicis majoris, & qualitatem duplicis minoris, si absque solemnitate peraguntur. Symbolum autem in Missis recitandum non est nisi in iis Ecclesiis, in quibus aut sacrum eorum corpus, aut insignes Reliquiæ asservantur. S. R. C. 1. Decemb. 1742. *Polonia, in una Ord. Carm. Exc.*

865. Cum in Synodo Provinciali constitutum sit, ut in Adventu singulis diebus celebretur Missa primaria de B. V. quæ vocatur *Rorate*, utrum in duplicibus possit dici Missa eadem privatim, & in Dominicis Adventus, ac Festis primæ, vel secundæ classis secundum institutum ejusdem Synodi, utrum ut solempne cum oratione unica, *Gloria & Credo*, an vero cum Orationibus Dominicis, vel alia tum canenda sit, & præcipue in illis Ecclesiis, ubi non est consuetudo cantandi duas, sed tantum unam Missam? Et responsum fuit tum ad primam, tum ad secundam dubii hujus partem negative. S. R. C. 1. Decemb. 1742. *Polonia in una Ord. Carmel. Exaltat.*

866. Cantata Missa solemnè de aliquo Sancto, ut est de S. Joseph in Polonia, ob concursum populi, & Indulgentias, licet solerantitas & ex-

positio SS. Sacramenti adesset, color paramentorum in Missis privatis, nullo habito respectu colori adhibito in quavis Missa votiva solemnè, semper is esse debet, qui convenit Officio in illa die occurrenti, etiam si violaceus, S. R. C. 1. Decemb. 1742. *Polonia in una Ord. Carm. Exaltat.*

867. An Celatitudinis Regalis Eminentiissimi Ludovici Domini Cardinalis Hispaniarum Toletanæ Hispalensis Ecclesiæ administratoris, ac possessoris, licet sacris destituti Ordinibus, nomen in Cînone Missæ, Collectæ, & Præconio sit exprimendum? Et responsum fuit affirmative. S. R. C. 19. Januar. 1743. *in Hispal.*

868. Cum per Rubricas, & Decreta statutum sit, quod Quadragesimæ, Adventus, & Vigiliarum temporibus, nec non in diebus Rogationum occurrente aliquo festo duplici, vel semiduplici, celebretur Missa dictarum feriarum post Nonam, cum per Constitutiones teneantur Camaldulenses Montis Coronæ celebrare Missam conventualem post Nonam in Quadragesima, & non sit consuetudo celebrandi post Nonam aliis temporibus; dubitatur an prædicti Missi feriarum remitti possint ad aliud tempus, an potius relinquenda, cum non adhuc aliqua obligatio apud illos eam celebrandi? Resp. fuit observandum esse decretum diei 22. Januarii 1701. in quo prohibetur celebratio Missæ Vigiliarum &c. post Primam, sed servandis esse Rubricas, in quibus præscribitur post Nonam. S. R. C. 19. Jan. 1743. *in una Congr. Camald. Montis Corona.*

869. Cum in Ecclesiis Camaldulensium Montis Coronæ non adhuc consuetudo celebrandi Missam post Nonam in feria quarta Cinerum, & eam rubrica, ac decreta præcipiant benedictionem publicam sacrorum Cinerum fieri debere post Nonam, dubitatur an remitti possit ad aliud tempus, nempe post Tertiam hæc benedictio, aliter post consuetudinem apud illos introducta? Resp. fuit observandum esse decretum 22. Januarii 1701. in quo prohibitum fuit fieri Cinerum benedictionem post Tertiam, sed servandis esse Rubricas, in quibus præscribitur post Nonam. S. R. C. 19. Januarii 1743. *in una Cam. Montis Corona.*

870. Pax dandi est Magistratibus secularibus solemniter assistentibus Missæ Convent. in Ecclesiis tam Sæcul. quam Regul. sed cum instrumento ab eodem ministro, qui illum per osculum deferat Dignitatibus, & Canonis, ceterisque Choro interessentibus, & non per Diaconum. S. R. C. 23. Martii 1743. *in Barchin.*

871. An Mazzarii, & Virgarii Magistratus secularis in processionibus Corporis Domini nostri J. C. & aliis, in quibus dictus Magistratus assistit, & aliqui ex personis, quæ Magistratum componunt hastas baldachini deferunt, & reliqui Magistratus cum suo capite Episcopum subsequentes, incedere debeant ante illos baldachinum deferentes, ita quod ante dictos Mazzarios & Virga-

Virgarios incedant Sacerdotes faces, & insignia Pontificalia portantes, seu potius illi incedere debeant ante dictos Sacerdotes, aut extra lineam processionis alam facientes a lateribus illorum, vel post Episcopum ante reliquum majorem numerum Regitorum cum suo capite, in quibus potius corpus Magistratus repræsentatur? Et responsum fuit: Mizzeros autem in processione Sanctissimi Corporis Christi incedere debere non ante, sed hinc inde prope baldachinum. S. R. C. 23. Martii 1743. in Barchinonen.

872. An Subdiaconus, vel alius quicumque Minister, qui inter Missarum solemnias, vel alio quovis casu petit benedictionem a Præfato pro incenso, seu aqua, possit, seu debeat invertere ordinem Pontificalis Rubricæ, quæ jubetur, ut dicat: *Benedicite Reverendissime Pater*, & dicere Brachiarum tempore præfenti, *Benedicite Serenissime Pater*? Et responsum fuit: Servetur Cæremoniale Episcoporum libro 1. cap. 23. Sac. R. C. 11. Maji 1743. in Bracharen.

873. An illa Antiphona: *Ecce Sacerdos magnus*, quæ dici debet ex dispositione Pontificalis Romani in ingressu, & receptione Prælatorum in suis civitatibus; debeat repeti toties quoties iidem Prælati ingrediuntur Ecclesiam cathedralem ad actus pontificales peragendos? Et responsum fuit. Servetur consuetudo. Sac. R. Cong. 11. Maji 1743. in Bracharen.

874. In oratione *A cunctis*, & in Suffragiis præponendus est S. Joseph Apostolis Petro & Paulo, ut præscribitur in Litanis majoribus, S. R. C. 11. Maji 1743. in Senen.

875. Ubi S. Joannis Baptistæ festum, & ejusdem Decollationis memoria gaudet prærogativa Patroni, vel Titularis, in Missa est utique recitandum Symbolum, secus vero negative, ni rursus adesset ejusdem Sancti insignis Reliquia. Sac. R. Cong. 11. Maji 1743. in Senen.

876. Il Guardiano, e Religiosi Capuccini di Vipacco nella Provincia di Stiria, diocesi di Aquileja espongono riverentemente all'EE. VV. come essendo nato un dubbio circa il giorno anniversario della Dedicatione della loro Chiesa, stantechè il documento della Congregazione della medesima parla in questi termini: *Consecravimus anno 1643. ipsa Dominica quatuor Temporum post festum Exaltationis S. Crucis Ecclesiam &c.* e dandosi alcuni anni, che fra l'Esaltazione di S. Croce, e le quattro Tempora intermedia una Domenica: si domanda, se questa Domenica, che antecede le quattro Tempora, o quella che immediatamente segue, debba considerarsi propriamente: *ipsa Dominica quatuor Temporum*, nella quale si debba celebrare l'anniversario di Consecrazione.

S. Congr. respondit: Dominicam quatuor Temporum esse illam, quæ Sabbatum quatuor Temporum immediate sequitur, non est prorsus ambigendum. S. R. C. 31. Aug. 1743. in Aquilejen. in una Ord. Caput.

Gavarr. Tom. II.

877. An diebus, quibus juxta ritum Ecclesiæ Ambrosianæ prohibetur fieri de duplici, sive de solemni, prohibeantur etiam Missæ de Requiem. Et responsum fuit affirmative. S. R. C. 7. Decembris 1743. in Mediolanen.

878. An Missæ pro enuntiatis diebus Officium de duplici, seu de solemni non admittentibus in Cal., & Missali Ambrosiano præscriptæ ad altaria privilegiata celebratæ, animabus in Purgatorio existentibus perinde suffragentur, ac si celebrarentur Missæ de Requiem. Responsum fuit affirmative. Sac. Rit. C. 31. Augusti 1743. in Mediolanen.

879. In fixatione festorum attendi debet, quod præcipitur a Rubrica x. Brev. Tom. sub n. 7. de Translatione festorum, ut scilicet prius agatur de duplici, postea de semiduplici, & inter plura duplicia quod est magis solemne semper prius celebratur, sive ex ritu, sive ex dignitate majoritas ista solemnitatis proveniat; alioquin si sint omnino æqualia, unum ante aliud reputatur, & ordine quo erant celebranda in propriis diebus: eadem enim militat ratio in fixatione, quæ probaret in translatione. S. R. C. 7. Decemb. 1743. in Mediolanen.

880. An sit validum votum emissum anno 1726. in civitate Thermitana ob liberationem a ruinis Terræmotus, primo celebrandi tria festa de præcepto, scilicet diem primam, secundam, & tertiam Septembris: secundo jejunandi die præcedente prædicta festa: tertio numquam admittendi mulieres in scænis histrionum, & theatris? Responsum fuit: Votum sustineri quoad personas tantum, quæ illud emisserunt. S. R. C. 1. Febr. 1744. in Panormitana.

881. Utrum in Sabbato Sancto pro collatione sacrorum ordinum, Episcopus in suo domestico Oratorio teneatur Missam cum Prophetiis, ut in Missali celebrare? Responsum fuit Missam collationis &c. incipiendam esse a Prophetiis. S. R. C. 21. Mar. 1744. in Bergomen.

882. In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda est semper Missa de feria occurrente, non de Sancto in ea contingente. S. R. C. 21. Martii 1744. in Bergomenfi.

883. Utrum in Dominicis primæ classis, & aliis diebus, in quibus absolute quæcumque alia festa etiam primæ classis excluduntur, licitum sit cantare Missam de Requiem præfente cadavere? Et responsum fuit: Servetur decretum latum die 5. Jul. 1698. videlicet: In duplicibus primæ classis etiam præfente cadavere non potest cantari Missa defunctorum. S. R. C. 21. Mar. 1744. in Bergomenfi.

884. Cum Rubrica Missalis de Introitu n. 5. præscribat, quod incensata Cruce, incensentur & Reliquiæ, seu imagines Sanctorum; quaeritur an imagines Sanctorum debeant habere inclusas Sanctorum Reliquias juxta Quarti p. 2. l. 4. de Introitu; & Merati t. 1. part. 2. t. 4. Responsum fuit: Non esse de necessitate in sculptis Sanctorum imaginibus in altari dispositis sacras includere

Reliquias ad hoc, ut incensata Cruce valeant illæ a celebrante thurificari. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

885. Cum in Missali ultra primam in principio detur & altera Rubrica in ordine, & canone Missæ, & inter has videatur aliqua discrepantia, præcipue in inclinationibus, & manuum junctionibus; quaeritur quænam sequendæ? Responsum fuit, pari forma sequendas esse tum Rubricas generales, tum particulares Missalis Romani, præcipue ad caeremonias inclinationibus, & manuum junctione rite peragendas. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

886. Permitti posse, ut statua B. Mariæ Virg. velo nigro circumdata in nocte feriæ quintæ in Cœna Domini cum Jesu Domino filio mortuo in gremium deposito in Ecclesia exponatur, & sequenti feriæ sexta in mane processionaliter cum pluvialibus nigris deferatur. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

887. Serventur præscripta a Cæremoniali Episcoporum circa vestem violaceam, & ferulam gestandam, prout legitur cap. 5. & hujusmodi color, & ferulæ gestatio convenit solummodo Cæremoniariis Ecclesiæ cathedralis. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Bergomen.*

888. Capellani Monialium Ordinis S. Benedicti, ceterique Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares ad earum Ecclesias confluentes, Missam propriam S. Benedicti cum Missali Monastico, non solum in die festi, sed per subsequentes dies alias non impeditas infra ejus octavam celebrare possunt, ac debent. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Patavina, Benedicto XIII. antea permittente.*

889. Cum Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XIV. ad instantiam Serenissimi Caroli utriusque Siciliae Regis sub die decima Julii 1743. induxerit universo Clero præfatorum regnorum, Officium, & Missam Beati Camilli de Lellis sub ritu duplici ad libitum pro die 15. Julii; cumque eadem die occurrat Officium diei festi S. Enrici Confessoris sub ritu semiduplici de præcepto; propterea Clerus diocesis Barenfis ad tollendam omnem hæsitacionem S. R. C. demisse supplicavit, quatenus benigne declarare dignaretur, quodnam ex duobus enunciatis Officiis sit transferendum? Et S. eadem C. censuit rescribendum ad Dominum Secretarium cum Sanctissimo. Et facti de prædictis per me Secretarium relatione, Sanctitas sua decrevit, ut fiat Officium de S. Enrico Confessore die 15. Julii, Officium vero Beati Camilli non transferatur, sed omitatur. Die 18. Apr. 1744. *pro eadem Barensi.*

890. Clerus alicujus Terræ non tenetur recitare Officium, & octavam Dedicationis Ecclesiæ Matricis, nisi fuerit ipsius Ecclesiæ servitio, vel commoditati adstrictus, aut in ea aliquod beneficium, vel tenue possideat, vel beneficium simplex. S. R. C. 16. Maji 1744. *in Auximana.*

891. An Clerus alicujus Terræ possit, vel debeat recitare Officium cum Missa tam in die, quam

per octavam Dedicationis Ecclesiæ matricis, an sint excludendi Sacerdotes alicujus Congregationis, qui habeant onus recitandi divinum Officium more Canonicorum in propria Ecclesia, cujus Dedicatio occurrit, sub cujus Cruce in processionibus, quæ fiunt infra annum promiscue incedunt? Et responsum fuit non indigere responsione. S. R. C. 16. Maji 1744. *in Auximana.*

Decretum generale SS. D. N. Benedicti Papa XIV.

892. Cum ex relatione eorum, quæ in Congr. Sac. R. aut Antepreparatoriis, aut Preparatoriis proponuntur & discutuntur facti Nobis pro sui muneris adimplemento tum a Congregationis Secretario, tum a Fidei Promotore, innotuerit, sæpe excitatam fuisse inter ejusdem Congregationis Consultores controversiam, an in causis Beatificationis, & Canonizationis Servorum Dei, procedentibus per viam non cultus, cum disputandum proponitur dubium super virtutibus, aut Martyrio, Testes de auditu auditus, qui soli extant in Processu Apostolico, in linea probationis jungi possint cum Testibus de visu, qui extant in Processu Ordinario, contendentibus nonnullis, id tantum fieri posse, si Testes de auditu, qui extant in Processu Apostolico, sint de auditu a videntibus; aliisque asserentibus, id ipsum fieri debere, etiam si Testes non sint de auditu a videntibus, sed de auditu auditus, dummodo cetera alia non desint, quæ requiruntur pro conjunctione Processus Ordinarii cum Processu Apostolico, & alia etiam concurrant a Congregatione Rituum statuta, ut rite, & recte admittantur Testes de auditu, de quibus omnibus in Nostro Opere de Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 4. & 5.

1. Nos ad amputandam quancumque controversiam, decernimus primo, non posse in linea probationis conjungi Testes de auditu auditus in Processu Apostolico examinatos, cum Testibus de visu, qui extant in Processu Ordinario, prædictamque conjunctionem in linea probationis competere tantum Testibus de auditu a videntibus, qui sint in Processu Apostolico examinati, dummodo cetera supra indicata non desint requisita: & ex conjunctione Testium de visu examinatorum in Processu Ordinario, cum Testibus de auditu a videntibus, examinatio in Processu Apostolico, propositis Dubiis super Virtutibus, aut Martyrio, responderi posse, constare de Virtutibus &c. aut constare de Martyrio: & in progressu ad ulteriora pro obtinenda formali Beatificatione sufficere debere duo miracula, quæ ante Beatificationem patrata sint, & approbata: & pro obtinenda Canonizatione sufficere debere alia duo miracula, post Beatificationem secuta, & approbata.

3. Decernimus secundo loco, quod, si in Processu Ordinario Testes extent de visu, & in Processu Apostolico non reperiantur nisi Testes de au-

de auditu auditus, Testes hi de auditu auditus, in Processu Apostolico excepti, vim, & robur adminiculi habere valeant, modo quidem levis, modo gravis, prout eorum numerus, & qualitas exposcit, ita ut, exclusa a Postulatoribus quacumque fraudis, aut negligentiae suscipione, ex qua factum sit, ut soli Testes de auditu auditus in Processu Apostolico fuerint examinati, si, attentis numero, & qualitate Testium de visu in Processu Ordinario examinatorum, habitaque consideratione adminiculi non levis, sed gravis, desumpti ex Testibus de auditu auditus in Processu Apostolico examinatis, res ad eum statum redicta sit, ut faciat fidem, & auctoritatem Viro prudenti de re gravi iudicaturus, propositis Dabitis super Virtutibus, aut Martyrio, responderi possit: *ita constare de Virtutibus, aut ita constare de Martyrio, ut procedi possit ad ulteriora, hoc est ad discussionem Miraculorum*: Nec obtineri posse Decretum Beatificationis, nisi tria Miracula praecesserint, quae fuerint approbata: neque demum Canonizationis Decreto locum esse debere, nisi duo alia post Beatificationem Miracula superveniant, quae pariter fuerint approbata.

4. Demum tertio loco decernimus, nihil per praesens Decretum a Nobis fuisse immutatum super Dubio Virtutum, aut Martyrii, in Causis, quae procedunt per viam casus excepti, aut in quibus, etsi procedant per viam ordinariam non cultus, soli Testes de auditu extant in Processu tum Ordinario, tum Apostolico; quoad eas enim exacte observari mandamus Decretum Generale a Nobis editum die 23. Aprilis 1741. &c. impressum in Nostro Opere de Canonizatione Sanctorum l. 3. c. 3. n. 25. editionis Patavinae, & editionis Romanae, quod etiam nunc confirmamus tum quoad numerum Miraculorum, tum etiam quoad cetera, quae in dicto Decreto continentur; & in quibus statuitur Miracula semper esse comprobanda per Testes contestes de visu, sive agatur de Causis procedentibus per viam Ordinariam de non cultu, sive per viam extraordinariam de casu excepto, & sive res sit de miraculis pro obtinenda Beatificatione, sive de aliis, quae proponuntur pro Canonizatione obtinenda. Et Secretario Congregationis Sacrorum Rituum mandamus, ut praesens nostrum Decretum inter acta Congregationis referat, actypis edicret, ut ad omnium notitiam deveniat.

Datum hac die 17. Julii 1744.

D. F. Card. Tamburinus Praefectus.

Locus 4. Sigilli.

M. Marefiscus S. R. C. Secr.

893. Occurrente die octavo S. Michaelis cum festo B. M. V. de Rosario, faciendum est Officium

de octava S. Michaelis, transferendo Officium, & Missam Rosarii ad primam diem non impediam. S. R. C. 10. Junii 1744. in *Albiganen.*
894. Tolerari potest Missa Votiva cantata B. M. V. toto tempore Adventus, ut in Polonia, exceptis solemnioribus festivitibus, dummodo cantetur sine Symbolo, etiamsi Missa occurrentis illud exigit, & solum cum Gloria in Excelsis in Sabbatis, & infra octavam ejusdem B. V. non omissa tamen Missa Conventuali. S. R. C. 22. Aug. 1744. in *Cracoviensi.*

895. In Ecclesiis minoribus, ubi unica celebratur Missa, non potest omitti illa occurrentis festi de praepcepto, ut cantetur Votiva. S. R. C. 22. Augusti 1744. in *Cracoviensi.*

896. Exequenda sunt omnino Decreta 2. Decembris 1684. 15. Septembris 1694. & 19. Junii 1700. quibus vetitum est dicere Credo in Missis Patronorum minus principalium, etiamsi numquam fuerint ad praxim deducta, & a Missalibus, ubi contrarium notatur. Sac. Rit. C. 22. Augusti 1744. in *Cracoviensi.*

897. Imagines Beatorum pingi, ornarique possunt laureolis, radiis, & splendoribus; non autem diademate juxta Decretum S. R. C. 19. Februarii 1658. ab Alexandro VII. confirmatum; quod rursus a Benedicto XIV. die 16. Septembris 1744. in causa Canonizationis B. Nicolai Albergati renovatum fuit, ut in ejus Bullario.

898. Prima die mensis impedita duplici, aut semiduplici, cum ex praescripto Rubricarum Officium Defunctorum, & Missa Conventualis de Requiem non sit celebranda, Officium, & Missa hujusmodi differenda sunt ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas. S. R. C. 23. Martii 1745. in *una Eponegen.*

899. Non est reprobatus Parochus, qui desert SS. Viaticum infirmo feria sexta in Parasceve, dummodo private, & submissa, quinimmo submississima, voce, recitet psalmos consuetos per vias publicas, etiamsi dicat *V. Gloria Patri &c.* quia in tali circumstantia actio talis nullam habet connexionem cum functionibus Ecclesiae hujus diei, & considerandum est, quod desert cum stola, atque pluviali albi coloris, quando in feria supradicta color paramentorum est niger pro Ecclesiae functionibus. Ideoque si desert privatim pro aliqua necessitate, non est reprobandum, si populum absque benedictione dimittat feria sexta in Parasceve, quia in publica Ecclesia non debet recondi. S. R. C. 25. Maji 1745. in *Lucana.*

900. Licet Episcopo observari facere caeremoniam candelae accensae in Confirmatione conferenda, utpote ab Ecclesia receptam uti fidei protestativam, & meritoriam. S. R. C. 15. Maji 1745. in *Portugallen.*

901. Non licere Tertiariis Sacerdotibus S. Francisci in numero decem, & octo, seu viginti nuncupatis congregatis B. M. V. de Oliveira in Diocesi Portugallensi deferre Mozzettam ad

- instar Episcoporum, & Episcopus etiam auctoritate Sac. Congr. per censuras, si opus sit, eos obliget ad illam deponendam: ita declaravit Sac. Rit. Congr. 15. Maji 1745. in eadem Ferrugallen.
902. An non obstante Decreto prima Sept. 1707. aut alio quocumque, possit quis in festo omnium Sanctorum post secundas Vesperas, etiam Vesperas Vigiliæ defunctorum una cum Matutino & Laudibus recitare, facereque fructus suos, aut an obligetur sub peccato obedire prædicto Decreto, & secunda Novembris dictam Matutinam cum Laudibus recitare, facereque fructus suos? Et responsum fuit: Privata Officii defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione absolvi licite potest post vespertinas horas festi omnium Sanctorum; in Choro autem juxta Rubricas adimplenda est mane die secunda Novembris: nisi ut populi commodius, & frequentius illis interesse possint, contraria jam faceret consuetudo. Sacra Rit. Congr. 4. Sept. 1745. in Ratisponi.
903. Canonici assistentes Episcopo in Missa Pontificali non albam, sed Rocchettum, vel Cottam, quoquo modo, vel forma ad regionis morem compacta illi sint, & consueta induere debent una cum amictu subtus Dalmaticam, vel aliud Chori peculiare insigne. S. R. C. 4. Septembris 1745. in Pernambucen.
904. Quando præbendæ non sunt distinctæ, duo Diaconi assistentes apud solium Episcopi erunt primæ duæ Dignitates immediate sequentes post primam. Si autem inter præbendatos Canonicos perpetui, non autem accidentalis esset ordinum distinctio in Presbyterales, & Diaconales, tum pro munere assistentie assumuntur primo duo Canonici ex Ordine Diaconali. Diaconus vero Evangelii, & Subdiaconus pro Epistola in Missa Pontificali inservientes, quando tale onus inter omnes per vices, vel alias juxta Ecclesiæ consuetudinem distribuendum non sit, erunt alii duo digniores, sive Canonici, sive Dignitates fuerint, qui sequantur in ordine post assistentes Canonicos in solio, si, ut supra dictum est, nulla intercedat orlinum, vel præbendarum distinctio. Sic Rit. C. 4. Septembris 1745. in Pernambucen.
905. Cum nullus pro Vicario Generali Episcopi determinatus sit locus, sed illum diversum obtineat juxta diversam consuetudinem Ecclesiarum; idcirco scribendum Episcopo, ut de sua respondeat Ecclesiæ praxi. Sac. Rit. C. 4. Septembris 1745. in Pernambucen.
906. Vigore Decreti Sanctissimi D. N. Benedicti XIV. editi sub die 12. Aprilis 1742. in actis Sacræ Congregationis exhibitæ, potest Ordinarius Rhegionenensis Provinciæ Bononiensis, in feria quinta post Sexagesimam absque alia ulteriori facultate, solempni pompa festum Sancti Aloysii Gonzagæ cum Communionem generali, Indulgentia plenaria, & Missa ejusdem Sancti celebrare juxta consuetudinem, ac respectu in perpetuum assignare Patribus Societatis festam prædictam post Sexagesimam pro Celebratione prædictæ festivitatis pro spirituali populorum profectu. Sac. Rit. C. 19. Januarii 1746. in eadem Rhegien. Provincia Bononiensis.
907. Cum Officium Gratiarum actionis pro victoria de Turcis obtenta pro Polonia concessum sit, atque approbatum a Sacra Rituum Congreg. sub die 21. Januarii 1629. sub rita duplici, & Missa nulla sit ordinata, varie illam Sacerdotes dicunt, alii dicunt Vniuersam de SS. Trinitate cum secunda oratione pro gratiarum actione, ut in Missali, alii vero Missam quidem dicunt de Sanctissima Trinitate, ideoque ad tollenda dubia suppliciter declarari qualiter debeat dici Missa, an priori modo, an posteriori, utpote in quo Missi est conformior Officio? Responsum fuit: Exhibeant Officium concessum, ut ex ipso designari possit Missa. S. R. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
908. Commemoratio de SS. Sacramento in Missis privatis poterit fieri, quando ejus expositio sit pro publica causa, etiam si Sacramentum expositum sit in Pixide. Sac. Rit. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
909. Missæ de Requiem extra Altare ubi est expositum Sanctissimum Sacramentum etiam in Pixide poterunt celebrari, dummodo tamen oratio coram Sacramento non sit pro publica causa. S. Rit. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
910. Genuflexio utroque genu est faciendæ a transseantibus ante Sanctissimum Sacramentum, etiam si fuerit in Pixide patenter expositum. S. R. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
911. Quando frequenter sunt expositiones Sanctissimi publice in majori Altari, & præter Missam solemnem dicuntur etiam Missæ privatæ ad idem Altare majus, an etiam in Missis privatis ad Altare majus, & ad alia Altaria minora durante expositione Sanctissimi poterit fieri commemoratio de Sacramento durante expositione? Responsum fuit: Poterit fieri commemoratio de SS. Sacramento durante expositione. S. R. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
912. Exposito Sanctissimo Sacramento in Altari majori dum sub Magnificat in Vesperis idem Altare majus incensatur, an debet etiam incensari alia Altaria, ex eo quod incongruum esse videtur relinquere in Altari expositum Sacramentum; & utrum thurificato Altari majori, ubi est expositum Sanctiss. debeat etiam fieri thurificatio illius Altaris in quo est reconditum Sanctiss. in ciborio? Responsum fuit, non esse thure edolenda alia altaria, licet ibi Sanctissimum Sacramentum aservetur. S. R. C. 7. Maji 1746. in Varsaviensis.
913. Transseantes ante expositam Reliquiam S. Crucis, utrum debeant genua usque ad terram flectere, vel etiam, an sufficiat semigenuflexio, ut

uti solet fieri coram Episcopo: & utrum eadem genuflexio facienda sit ante prædictam Reliquiam S. Crucis, quæ licet non sit exposita, asservatur tamen occlusa in aliquo altari, aut etiam quando exposita est, sed non apparet, ex eo quod pars hæc, quæ respicit populum, habeat figuram Christi Crucifixi? Et responsum fuit: Si loco principe Reliquia Sanctissimæ Crucis super altare fuerit exposita, tum transeuntes ante illam unico genu usque ad terram flexo venerare debent; diversimode vero sola capitis inclinatione, si præfata Reliquia recondita erit intra custodiam. S. R. C. 7. Maji 1746. in *Varsavien.*

914. Cum contingat sæpius in Ecclesiis Regularium, vel aliis, præsertim in die obitus, seu anniversario defunctorum, Missis celebrari a confluentibus Sacerdotibus, supplicatur declarari, an Sacerdotes, qui recitant Officium de festo duplici confluentes ad Ecclesias sive Regularium, sive aliorum, ubi dicitur Officium de semiduplici, possint ibi dicere Missas privatas defunctorum? Responsum fuit negative. S. R. C. 7. Maji 1746. in *Varsavien.*

915. Recitantes Officium de Martyre, & celebrantes in Ecclesiis, ubi dicitur de Confessore, utrum debeant se conformare in colore illis Ecclesiis etiam si nulla ibi sit solemnitas? Responsum fuit affirmative, etiam quoad Missam, quæ non poterit celebrari de Sancto Confessore, si color fuerit rubeus. S. R. C. 7. Maji 1746. in *Varsavien.*

916. An Dominica infra octavam Beatæ Mariæ Virgin. ut de S. Mariæ de Monte Carmelo in Missa &c. Sacerdotes qui accedunt ad dictam Ecclesiam debeant in ea celebrare Missam de S. Mariæ cum commemoratione, & Evangelio Dominicæ in fine, & an possit eadem Ecclesia celebrare ejusmodi Missam solemnem, prout singulis annis celebrat dicta Ecclesia de Massa absque ulla commemoratione? Responsum fuit: In Dominicæ infra octavam, Missæ privatae nequeunt dici de festo, sed dicuntur de Dominica cum commemoratione octavæ juxta Rubricas; constituto tamen de concursu populi, permittitur unica tantum Missa solemnis de octava cum Gloria & Credo absque ulla commemoratione. Sac. Rit. Cong. 3. Sept. 1746. in *una Massa, & Populoni.*

917. An in exequiis defunctorum Sacerdotum præsentem corpore, Subdiaconus se sistere debeat ad caput defuncti Sacerdotis, vel ad pedes juxta opinionem P. Merati? Responsum fuit: Servetur Rituale Romanum, & in exequiis defuncti Sacerdotis præsentem corpore locetur Crux ad caput defuncti inter feretrum, & altare. S. R. C. 3. Sept. 1746. in *una Massa & Populoni.*

918. An in Ecclesiis sub titulo S. Mariæ Angelorum fieri debeat die secunda Augusti Officium cum Missa de B. M. V. prout hactenus servatum fuit, vel potius festum S. Mariæ Angelorum sit celebrandum die Assumptionis ejus-

dem. S. R. C. re mature discussa ad relationem Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalis Alexandri Albani rescribendum censuit, servari solitum, nempe in casu proposito, die secunda Augusti faciendum esse Officium cum Missa de B. M. V. titulari Ecclesiæ, prout in festo ad Nives, præter lectiones secundi Nocturni, quæ sumendæ sunt ex secundo nocturno Nativitatis ejusdem B. M. mutato verbo *natali* in verbum, *festivitate*, juxta decretum editum die decima Junii anni 1690. in una Ord. Min. de Observ. S. R. C. 7. Sept. 1748. in *una Ord. Capuccinorum Provinciarum Calabria in Italia, Sanctissimo Papa Benedicto XIV. suppliciter porrecta & ad S. R. C. eadem die remissa.*

919. Ubi Processio SS. Sacramenti in ejus festo die, vel per octavam ea, quæ decet solemnem pompa nequiverit haberi, designabit Episcopus pro suo arbitrio & prudentia unicuique Ecclesiæ aliquam ex sequentibus Dominicis, in qua celebrata Missa cum commemoratione SS. Sacramenti juxta Rubricarum præscriptam formam solemnis illius Processio peragi possit. S. R. C. 8. Martii 1749. in *Lisbonen.*

920. Instructio pro Oratione quadraginta horarum Romæ jussu fel. record. Clementis XI. primum edita, extra Urbem non obligat; laudandi tamen, qui se illi conformare student, nisi aliud ab Ordinariis locorum statutum sit. S. R. C. 12. Julii 1749. in *una Cong. Oratorii S. Philippi Neri civitatis Patavina.*

921. An Presbyteri ordinandi statim ab initio vel solum a *Suscipe Sancte Pater* &c. debeant inchoare Missam cum celebrante, & ordinante Episcopo? Responsum fuit, teneri solum ad *Suscipe Sancte Pater*. S. R. C. 20. Sept. 1749. in *una Jaurinen. in Hungaria.*

922. An Presbyteri ordinandi debeant legere Missam stantes, vel in terra genuflexi? Responsum fuit negative ad primam, affirmative ad secundam partem. S. R. C. 29. Sept. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*

923. An Presbyteri ordinandi omnes illis, quæ Episcopus ordinans in Missa facit actiones, debeant facere, adeoque, an ii Presbyteri debeant cruces manu super oblata peragere, an genuflectere &c. ac denique omnia illa, quæ Episcopus sub Sacrificio agit, agere? Similiter idem quaeritur de Episcopo consecrando? Responsum fuit ad primum negative, ad secundum, servandum esse Pontificale Romanum. S. R. C. 25. Septembris 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*

924. An Presbyteri ordinandi postquam sunt de Corpore D. N. J. C. communicati, debeant de illo Gilice, quem in ordinatione sua tetigerunt, ablu- tionem sumere? Responsum fuit, non esse necesse. S. R. C. 20. Sept. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*

925. Cum Sabbato Sancto unica tantum in quavis Ecclesia Missa cantata admittatur, an Episcopus in privata Capella, vel Oratorio possit ordinationem sub Missa lecta servare? Et quatenus asse-

- affirmative, an debeat post Communionem idem Episcopus pro Vesperis: *Alleluja, Vespere autem &c. Laudate Dominum, Magnificat, &c.* Responsum fuit, ad mentem. S. R. C. 20. Septemb. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*
926. An Episcopi non habentes facultatem specialem concedendi in Oratoriis privatis, & Capellis pro secularibus, & aliis legendi Missam, possint licentiam dictam petentibus concedere? Responsum fuit, negative. S. R. C. 20. Sept. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*
927. Cum in Rubricis de Sacramento Confirmationis dicatur: Adulti seu alii Majores ponant pedem suum super pedem dexterum Patris sui: quæritur, an sufficiat, si Patrinus ponat manum suam dexteram super humerum dexterum Confirmandi? Responsum fuit, sufficere. S. R. C. 20. Sept. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*
928. An Confirmandus tempore Confirmationis, quando Episcopus dicit: *N. Signo te signo Crucis, &c.* præter nomen suum baptismale, possit aliud nomen Sancti sibi imponi curare? Responsum fuit, posse. S. R. C. 20. Septemb. 1749. in *Jaurinen. in Hungaria.*
929. Dum sit expositio SS. Sacramenti ratione solemnitatis ad populum in Dominicis privilegiatis, vel aliis festis in Altari majori ubi est expositum publice Sacramentum, si celebretur Missa diei, celebrari debet cum paramentis festo, seu officio convenientibus, scilicet non est adhibendus color albus, uti competens solemnitati ratione expositionis, sed etiam violaceus. S. R. C. die 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Discalceat. Carmelitarum Provincia Polonia.*
930. Est cum maxima solemnitate, & concursu Populi, cantetur ab immemorabili tempore in Adventu Domini singulis diebus Missa Votiva B. M. V. quæ vocatur *Rorate*, instituta etiam a Concilio Provinciali, ut est in Regno Poloniae, a Paulo V. Papa approbata, non est tamen recensenda inter Missas Votivas pro re gravi, vel pro publica causa, sed haberi dumtaxat poterit, ut mera popul. devotio. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalc. Provincie Polonia.*
931. Utrum ex præscripto Fundatorum, & institutione eorundem possit dici Missa de Assumptione, Purificatione, Conceptione B. M. V. in sabbatis, vel aliis feriis per annum non impeditis festo duplici? Responsum fuit. Non sunt violandæ Rubricæ imperitorum laicorum causa, & ideo petentibus Missam Votivam de Assumptione &c. fiet satis celebrando unam ex Missis Votivis B. M. V. juxta temporis occurrentiam. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelitarum Discalceat. Provincia Polonia.*
932. In iis Ecclesiis Regularium, in quibus non est consuetudo canendi quotidie Missam currentis officii, utrum in Missa solemniori, quæ sola canitur pro re gravi, vel occurso festi solemniori, de quo eodem die officium nequit fieri; non cantata Missa officii diei, nempe de Dominica privilegiata, feria majori, vel festo aliquo, debeat addi Collecta illius diei officii currentis? Responsum fuit: in Missis Votivis solemnibus, quæ pro re gravi, vel ob occursum festi solemniori in aliam diem sunt transferendæ, etsi unica tantum cantetur Missa, unica Oratio dicenda est. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalc. Prov. Polonia.*
933. Utrum Sacerdos secularis vel regularis habens officium duplex, & quid si duplex primæ vel secundæ classis, celebrans in aliena Ecclesia ex devotione, ubi celebratur festum solemniori, debeat ne celebrare Missam se conformando illi Ecclesie, ubi celebrat, etiam quoad solemnitatem, & colorem paramentorum? Utrum etiam Sacerdos secularis vel regularis habens officium duplex, & quid si duplex primæ, vel secundæ classis, celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemniori alicujus cadaveris, vel exequiis solemnibus, debeat se conformare illi Ecclesie celebrando Missam de *Requiem*? Responsum fuit: Serventur Decreta alias edita in unum Tertii Ord. S. Francisci die 11. Junii 1701. Et Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, conformare se debent ritui Ecclesie, in qua celebrant. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalceat. Prov. Polonia.*
934. Missæ privatz de *Requiem* etiam corpore præsentis, & insepulto dici non possunt diebus, quibus fit de Officio duplici etiam minori, vel aliis a rubrica exceptis, & quæcumque consuetudo in contrarium abusus esse declaratur; Missa tamen unica solemniori insepulto corpore celebrari poterit etiam in Dominicis & festis diebus, non tamen solemnioribus primæ classis. S. R. C. 29. Jan. 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalc. Provincia Polonia.*
935. Utrum in majori hebdomada, excepto tri-duo ante Pascha, & biduo post, & infra octavam Paschæ & Pentecosten, ac etiam in festis duplicibus primæ classis, non tamen celebribus, possit cantari Missa unica solemniori de *Requiem* in sepultura cadaveris? Responsum fuit, Affirmative. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalceat. Provincia Polonia.*
936. In die obitus, vel depositionis alicujus defuncti sacerdotis dici poterit vel Missa prima, quæ est pro Episcopis assignata, ut in Commemoratione omnium fidelium defunctorum, vel ea quæ est secundo loco posita, quæ est in die obitus, seu depositionis, dummodo oratio pro eo designata: *Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes, &c.* omnino adhibeatur. Similiter agendum erit in anniversario pro Sacerdote defuncto. S. R. C. 29. Januarii 1752. in *una Ordinis Carmelit. Discalceat. Provincia Polonia.*
937. Dignitates, & Canonici Metropolitanæ Ecclesie Urbinatensis possunt uti annulo cum unica gemma, cruce pectorali sine gemmis, caligis, sandaliis, & chyrothecis sine auri ornatu in Missa.

- in Missis solemniter decantandis; & quod solum celebrantem, qui sedere debet in scamno cooperto tapete, vel panno currentis coloris, non vero in faldistorio. S. R. C. 29. Jan. 1752. in eadem Urbinaten. Benedicto XIV. confirmante die 28. Febr. ejusdem anni in Constit. qua incipit. In Throno Justitiæ ad primum & secundum dubium.
938. Supradicti Dignitates & Canonici, an Palmatoria seu Bugia in Pontificalibus, & in Missis lectis seu privatis, uti valeant? Responsum fuit negative, & amplius. S. R. C. 29. Jan. 1752. in eadem Urbinaten. ut sup. num. antec.
939. An liceat eisdem in Missi Pontificali Populum salutare dicendo *Pax vobis*: loco dicendi: *Dominus vobiscum*? Et an post Missas, Vesperas, aut Matutinum in Pontificalibus celebratum, possint ipsi solemnem dare benedictionem, dicendo: *Sic nomen Domini benedictum*: seu potius simplicem benedictionem tantum post Missam dicendo: *Benedicat vos omnipotens Deus* cum unico, seu cum trino signo Crucis? Et an benedicendo Populum cum SS. Sacramento, dare possint trinam benedictionem, vel unicam? nec non, an induti mitra, aliisque paramentis ad instar Abbatum, etiam si Missas aut vespas in Pontificalibus non celebraverint, dare possint trinam benedictionem? Et responsum fuit ad primum, Negative & amplius. Ad secundum, Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, cum primo signo & amplius. Ad tertium ad primam partem, affirmative; ad secundam, cum unica tantum & amplius. Ad Quartum, negative, & amplius. S. R. C. 29. Jan. 1752. in supradicta Urbinaten. ad quintum, sextum, septimum, & octavum dubium Benedicto XIV. annuente.
940. An possint supradicti pontificaliter celebrare Missas in Ecclesiis Monialium absque consensu Archiepiscopi? Et an in vestitionibus, & veltationibus Monialium, factis de commissione Archiepiscopi, uti possint Mitra? Et responsum fuit, Negative in omnibus. S. R. C. 29. Jan. 1752. in dicta Urbinaten. ad nonum & decimum dubium ut supra.
941. An in Metropolitana Ecclesia supralaudatæ Dignitates & Canonici uti possint mitra, & pontificaliter celebrare in Missis Defunctorum? Et responsum fuit, negative. S. R. C. 29. Januarii 1752. in Urbinaten. ad undecimum dubium ut supra.
942. An in insignibus, & armis suæ familiæ appositis, vel apponendis in paramentis sacris, aliisque rebus Ecclesiam concernentibus, loco mitræ, vel una cum ipsa, pileum apponere valeant, Dignitates & Canonici supradictæ Metropolitanæ? Et responsum fuit, Affirmative quoad mitram tantum, & amplius. S. R. C. 29. Jan. 1752. in Urbinaten. ad undecimum dubium ut supra.
943. An pluries superlaudatæ Dignitates & Canonici in Processionibus SS. Corporis Christi incidere possint capite mitra cooperto? Responsum fuit Negative & amplius. S. R. C. 29. Januarii 1752. in Urbinaten. ad trigessimum, & ultimum dubium, Benedicto XIV. ad servandum mandante die 29. Januarii ejusdem anni in Constit. qua incipit: In Throno Justitiæ.
944. Missæ, quæ coherentes ad officia semel in mense, vel hebdomada recitari concessa celebrantur, puta de SS. Sacramento feria quinta de SS. Nomine B. M. V. in Sabbato, de Patrono principali in alia feria, cum Gloria in excelsis tantum, & sine Credo celebrari debent. S. R. C. 26. Augusti 1752. in una Gadicensi.
945. Cum ex fundatorum voluntate muneris sit quotannis ultra officium diei plura anniversaria adimplere, & de pluribus festivitibus Sanctorum officium cum Vesperis, & Missa celebrare, quaeritur num Vesperæ dictarum festivitatum Sanctorum Pontificum v. g. seu Virginum tempore Paschali, si celebrentur Antiphonæ Psalmorum, & reliquæ dici debeant cum Alleluja ob citati temporis Paschalis occurrentiam. Et similiter in iisdem Vesperis (utpote extra diem proprium earum festivitatum) ultimus Psalmus esse debeat in Sanctis Pontificibus v. gr. *Memento Domine David* & in Sanctis Martyribus Psalm. *Credidi*, num vero Psalm. *Laudate Dominum omnes gentes*? Responsum fuit: Quando ultra officium diei recitatur aliud de aliquo Sancto ex fundatorum voluntate, si tempus curreat Paschale, ritum pro tempore convenit imitari, addendo Antiphonis, Versiculis & singulis responforiis Alleluja uno excepto B. M. V. officio primo, in quo dum feriali conjungitur officio diei nullum additur Alleluja secundum peculiarem illius Rubricam juxta alias resoluta: Psalmi quoque Vesperarum erant, ut jam alias designati in festo, scilicet ut in primis, si primæ decantantur Vesperæ, ut in secundis, si secundæ. S. R. C. 26. Augusti 1752. in una Gadicensi.
946. Cum ex fundatorum voluntates Missæ solennes ultra illam diei celebrentur, quaeritur num propositæ Missæ solennes celebrari possint occurrente festo duplici, & maxime quia tunc casus, si celebretur, datur quod de eadem festivitate in eodem die duæ Missæ solennes in eodem principali Altari dicantur, e. gr. una sollemnis post Primam, & altera eadem post Tertiam? Responsum fuit: In casu de quo agitur duplex de eodem occurrenti solemnibus festo cantabitur Missa: una videlicet pro fundatione post Primam, altera Conventualis post Tertiam. S. R. C. 26. Aug. 1752. in una Gadicensi.
947. Quaeritur, num in Officio eidem Cathedrali Gadicensi, & Clericis ejus choro tantum adscitis concessio nomine & privilegio dictorum Clericorum Cathedralis gaudere possint Clerici Curati, in eadem Ecclesia curam animarum exercentes, qui quidem eidem choro de rigore non sunt adscripti? Responsum fuit: Servatur Decretum S. R. C. 30. Augusti 1601. ne npe: Cle-

Clerici licet adscripti alicui Ecclesie, non tamen obligati choro, non tenentur recitare officia, quæ in choro propria dicuntur. S. R. C. 26. Augusti 1752. *in eadem Gadicensi*.

948. Lignum SS. Crucis & Spinæ Coronæ D. N. J. C. ubi adest immemorabilis consuetudo, licitum est capite aperto sub Baldachino processionaliter deferre; easdem Reliquias incensantibus duobus thuriferariis. S. R. C. 26. Augusti 1752. *in Gadicensi*.

949. An onus celebrandi Missam unam omnibus diebus festivis Deiparæ Virginis, intelligendum sit pro diebus festivis tantum de præcepto, an etiam pro aliis simplicibus, in quibus Commemoratio in honorem Deiparæ Virginis intra annum fieri consuevit; quo relato per Eminentissimum Cardinalem Cavalchinum Ponentem, Sacra eadem Congregatio respondit: Missas esse celebrandas omnibus diebus, in quibus sit officium Beatissimæ Virginis sub ritu duplicis majoris, & altioris ritus tam in Ecclesia universali, quam in Diocesi. Die 9. Decembr. 1752. *in Bracarensi*.

950. An attentis circumstantiis toleranda sit consuetudo asserta cantandi unicam Missam, aliamque legendi iis diebus, quibus a Rubrica dux præcipiuntur Missæ? Responsum fuit: Negative, reservato jure probandi antiquam consuetudinem, & amplius. S. R. C. 14. April. 1753. *in Conimbricensi*.

951. An in Missa Conventuali cani semper debeant Gloria, Credo, totum Graduale, Offertorium, Prefatio, & Pater noster? Responsum fuit: Affirmative juxta præscriptum Cæremonialis Episcoporum, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

952. An servari possit asserta consuetudo, quæ diebus non festivis in Missa Conventuali non adssit Magister Cæremoniarum, nec adhibetur incensum? Responsum fuit: Affirmative quoad Magistrum Cæremoniarum; Negative quoad thurificationem, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

953. An servari possit asserta consuetudo pulsandi organum tempore Quadragesimæ, Adventus, ac Vigiliarum in Missis Votivis B. M. V. quæ singulis Sabbatis solemniter celebrantur, & in ejusdem Litanis, quæ post Vesperas cantantur? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. Sac. Rit. Congr. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

954. An Canonici possint, & teneantur in Feria 4. Cinerum transferre Processionem quamdam, & aliquas Commemorationes pro Defunctis, ad quas ex Legato tenentur, ut expositionem SS. Sacramenti quadraginta horarum facere possint; seu potius, an melius sit dictam Expositionem in aliam diem transferre, ut prædictis functionibus mentem Testatorum impleant? Responsum fuit: Negative quoad primam partem: Affirmative quoad secundam: nempe Expositio-

nem SS. Sacramenti esse transferendam in aliam diem commodiorem arbitrio Episcopi, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

955. An in elevatione SS. Sacramenti in Missis solemnibus cani possit: *Tantum ergo*, &c. vel aliqua Antiphona tanti Sacramenti propria? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

956. An a Cantoribus in choro incipi possit Introitus Missæ, priusquam Sacerdos eandem Missam celebraturus ad Altare pervenerit? Responsum fuit: Negative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

957. An Hebdomadarius in choro intonare possit initium Horæ sequentis priusquam Sacerdos Evangelium S. Joannis terminaverit? Responsum fuit: Negative, & amplius. S. R. C. 14. Apr. 1753. *in Conimbricensi*.

958. Utrum servari possit asserta consuetudo, ut Feria 4. Cinerum Canonicus Turnarius, impedito, vel nolente Episcopo, Cinerum Benedictionem peragat, & Missam cantet? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

959. An servari possit asserta consuetudo, ut in Processionibus Palmarum, & Candelarum, functionem non peragente Episcopo, Crucem portet Cappellanus per turnum paratus? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

960. An servari possit asserta consuetudo, ut in Processionibus Litaniarum, earumdem Cantores incedant Pluvialibus induti? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

961. An in Ecclesiis, quas Processio Litaniarum per viam ingreditur, fieri possint Commemorationes pro Defunctis in adimplementum Legatorum a Personis in iisdem Ecclesiis sepultis relictorum? Responsum fuit: Affirmative. Sacra Rituum Congreg. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

962. An servari possit asserta consuetudo, ut duo medii Canonici, seu Tertienarii Tunicella, seu Dalmatica induti in Processione Corporis Christi thuribula deferant, & SS. Sacramentum incensent? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

963. Utrum asserta consuetudo, ut quatuor Canonici, seu medii Canonici Pluvialibus induti quædam argentea insignia sine Palmis, & Candelis præ manibus gestent in Processionibus Palmarum, & Candelarum, licite retineri possint? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi*.

964. Anniversaria, quæ ex diversorum Testatorum voluntate sunt a Capitulo præsertim circa singula quatuor anni tempora in cantu celebranda, absolvi possunt in festo duplici majori per annum,

- annum, non tamen de præcepto, etiam si dies ille non sit vere dies anniversarius defuncti. Sacra Rit. Congreg. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
965. Translato Anniversario a proprio die obitus Testatoris ob occurrens impedimentum in alium diem non impeditum, de Requiem cantanda est Missa sive ut in anniversario; sive ut in quotidianis, verba tamen in oratione, *cujus anniversarium depositionis diem commemoramus* &c. non sunt varianda. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
966. Obitus die impedito, non potest pro Defunctorum anniversario cantari Missa de occurrenti festo vel feria privilegiata per applicationem. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
967. Anniversaria quæ occurrunt absolvendæ circa quatuor tempora Paschalia, & infra octavam Pentecosten, & non possunt omnia absolvi aut finire ante octavam Sanctissimi Corporis Christi, quomodo & qualiter absolvendæ? Responsum fuit. Servetur Decretum datum die 4. Maji 1686. in una Canonico Regularium Lateranensium. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
968. Pro Missis ex fundatione, aut ex alia quacunque causa in cantu celebrandis, sive de Assumptione, sive de Conceptione beatæ Mariæ Virginis extra ejus festos dies, vel octavas earundem solemnitatum, assumi nequit propria festivitas, sed substituenda est ei una ex quinque votivis Missis Beatæ Mariæ Virginis, quæ habentur in Missali Romano juxta congruentiam temporis. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
969. Pro Missis votiva alicujus Sancti, si habent propriam, mutanda sunt verba: *natalitia vel festivitas* in aliis congruentibus votivis, scilicet *commemoratio aut memoris*. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania pro Missa S. Casimiri.
970. Quando per Rubricas Missalis, ac per decreta Sacræ Congregationis, videlicet per octavas Nativitatis, Epiphaniæ, per feriam IV. Cinerum, a Dominica Palmarum usque post Octavam Paschæ, per octavas Pentecosten & Sanctissimi Corporis Christi prohibentur Missæ votivæ privatæ, prohibentur etiam votivæ in cantu fundatæ. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
971. Substitui debent Missæ de festo pro votivis in cantu fundatis diebus impeditis, & ex rationabili causa ab Ordinario dignoscenda, & approbata satisfieri posse lectis, loco cantatarum, statuit S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
972. Num saltem in primis diebus solemnibus possint substitui loco votivarum Missæ cantatæ de festo; reliquis vero diebus infra octavas prædictas, & aliis diebus supra enunciatis cantari votivæ? Responsum fuit, negative. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
973. Quando juxta Rubricas Missalis in feriis Quadragesimæ, quatuor Temporum, Rogationum, ac Vigiliarum præscribantur duæ Missæ cantatæ in Cathedralibus & Collegiatis, una de festo post Tertiam, altera de feria post Nonam: An propter insufficientiam temporis, ratione multarum votivarum cantandarum ex fundatione (ut est in Cathedrali Vilnensi) possit una ex his duabus substitui lecta pro cantata; & quæ potius; an de festo post Tertiam, an post Nonam de feria? Responsum fuit: Non posse omitti alteram ex his duabus Missis cantandis. Rursus, an securius una ex dictis votivis legi possit; ut ambæ Conventuales de Sancto, & de feria per rubricas præscriptas decantentur? Et responsum fuit: Quod Missam votivam lectam cantatæ substituendam, jam provisum sub num. octavo (de quo vide n. 971.) S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
974. An in Dominicis infra octavam sive privilegiatam, sive non, præter Missam Conventualem, quæ cantatur de Dominica, debeat etiam alia Missa cantari de die infra octavam. In Dominicis per annum, in quibus sit de aliquo festo cum commemoratione Dominicæ. An item præter Missam Conventualem de festo celebrandum per Hebdomadam, debeat etiam alia Missa cantari de Dominica per Vicarios; ut agitur in Cathedrali Vilnensi. Et responsum fuit, Negative: scilicet in Dominicis infra octavas, vel aliis a festo duplici impeditis, unicam tantummodo cantandam esse Missam: In Dominicis quidem infra octavas, de Dominica cum commemoratione octavæ, in aliis vero Dominicis non privilegiatis, & in quibus sit de occurrenti festo duplici; Missa de festo cum commemoratione Dominicæ, ejusque Evangelio in fine. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
975. Quando absolvitur Missa lecta coram Sanctiss. Sacramento in pixide exposito, debent omnes genuflexiones observari in tali Missa, quæ alias observantur coram Sanctissimo Sacramento publice exposito, & non velito conformiter ad rubricam Missalis feriæ quintæ in Coena Domini. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
976. Quando Episcopus pro publicis supplicationibus injungit in sua Dioecesi recitari publice in templis litanias de Sanctissimo Nomine Jesu, utrum Parochi scientes easdem litanias esse prohibitas; debeant satisfacere huic edicto? Responsum fuit: Oblata, & exhibeantur Litanie. S. R. C. 22. Decemb. 1753. in una Vilnen. in Lithuania.
977. Cum Archiepiscopus Civitatis Bihiz, alias S. Salvatoris nuncupatæ, occasione controversiæ in sua civitate exortæ circa commemorationem faciendam

- v. gr. *Jesu sibi sit gloria*. Et in Missis Præfatio Beatæ Mariæ Virginis erit dicenda, ut pro festo S. Hyacinthi patroni principalis Poloniæ decrevit S. R. C. 29. Novemb. 1755. in *Varmienfi*.
996. Pater Provincialis Ordinis Minorum Excalceatorum Sancti Francisci Provinciæ S. Didaci Hispalensis Sacræ Rituum Congregationi exposuit, prohiberi suis Religiosis a quibusdam peculiaribus Constitutionibus usum pluvialis in Processionibus Sanctissimi Corporis Christi; quæ leges cum adversentur Decretis hujus Sacræ Congregationis, humillime eidem supplicavit, ut præcipere dignaretur, ut ab omnibus suis Religiosis præfatæ Provinciæ eadem Decreta Sacræ Congregationis essent observanda. Et Sacra Congregatio rescripsit, quod eidem Oratori darentur Decreta alias in hoc dubio emanata, videlicet: Congregationis Montis Coronæ: Supplicante humiliter Sacræ Rituum Congregationi P. Juvenale Visitatore generali Congregationis Camaldulensium Montis Coronæ infra scriptum dubium declarari: An liceat non habentibus usum pluvialis in die, & infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi peragere processionem cum Sanctissimo Sacramento, & illud sine pluviali exponere? Et Sacra eadem Rituum Congregatio censuit respondendum: Negative quoad primam partem, & quoad secundam non posse cogi, idest in expositione Sanctissimi Sacramenti? Et ita respondit & declaravit. Die 22. Januarii 1701. Quod Decretum eadem Sacra Congregatio etiam a Religiosis Excalceatis S. Francisci dictæ Provinciæ S. Didaci servari mandavit, Die 15. Maji 1736. in *eadem Hispalensi*.
997. Sanctiss. Dominus Noster Clemens XIII. prævio Voto Sacræ Congreg. Indulgentiis, & sacris Reliquiis præpositæ indulgit die 19. Maji 1759. omnibus Ecclesiis Parochialibus Orbis Christiani Altare Privilegiatum quotidianum ad septennium, quo expleto Sanctitas sua præcipit omnibus Episcopis, Abbatibus, & Sede vacante, Vicariis Capitularibus pro unaquaque suarum Diocesium Parochia pro confirmatione ejusdem Privilegii ad septennium. Idque fieri jubet sub unico tantum Brevi, atque vult hoc unicum Breve suffragari omnibus uniuscujusque Diocesis Ecclesiis Parochialibus. Ne autem Parochi expensis graventur, vetat omnibus tam

- Episcoporum, quam Abbatum Officialibus, sub poena nullitatis Privilegii, ne quidquam penitus exigant a Parochis, sive pro ipsis certiorandis, sive in expediendis literis pro designatione Altaris privilegiati in eorum Paroeciis.
998. Singulis Dominicis diebus totius anni, quibus Præfationes propriæ, per Rubricas non sunt adsignatæ, incipiendo a Dominica Sanctissimæ Trinitatis anni 1759. Sacerdotes omnes utriusque Cleri Sæcularis, atque Regularis, Præfationem de SS. Trinitate, quæ jam inde a vetustissimis temporibus in usu fuisse dignoscitur, in Missa recitare teneantur; & inviolabiliter observari mandavit S. R. C. 3. Januarii 1759. in *Decreto urbis & orbis, Sanctissimo D. N. Papa Clemente XIII. feliciter regnante, ipso movente, & confirmante*.
999. SS. Dom. Noster Papa Clemens XIII. pro sua erga Sanctum Laurentium Justinianum pietate, decrevit, ut ab omnibus Christianis utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas teneantur, sub Ritu semiduplici de præcepto die 5. Septemb. prædicti Sancti Officium, & Missa imposterum recitari, & celebrari debeat. Die 22. Septemb. 1759.

E. Card. Tamburinus Præfectus.

Loco ✕ Sigilli.

M. Marefusus S. R. C. Secret.

1000. Concesso jam a SS. Clemente XIII. die 8. Aug. 1759. Officio & Missa de Comm. Conf. non Pontif. B. Petri Acotanto sub ritu dupl. min. Clero Sæculari & Regulari Civitatis Venetiarum, modo ad novas preces Rev. Patriarchæ prædictæ Civitatis pro approbatione Lectionum secundi Nocturni, Orationis, & Antiphonarum in primis Vesperis ad *Magnificat*, & *Benedictus*, Sanctitas sua eas accurate revisas, & approbatas a S. R. C. recitari concessit die 13. Nov. 1760.
1001. Pils, enixisque precibus Sereniss. Reip. Venet. pro extensione Officii, & Missæ, cum Lectionibus, Oratione, & Antiphonis die 19. Nov. 1760. pro Civitate Venetiarum approbatis, Sanct. Clem. XIII. benigne annuit die 20. Junii 1761.

INDEX TITULORUM

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS

Dividantur & Gavanti in quinque Partes; & Partes
in Titulos partes.

ET OMNIS PRIMUS.

PARS PRIMA.

*Generales Rubricas generales primi ordinis,
& Titulos XX.*

DE Duplici. I.	Tom. I. 51
De Semiduplici, & Simpliciter. II.	52
De Feria, & Vigilia. III.	54
De missis Votis S. Mariz, & aliis. IV.	58
De Missis Defunctorum. V.	71
De Translatione Festorum VI.	85
De Commemorationibus. VII.	88
De Introitu, Kyrie eleison, Gloria in excelsis. VIII.	91
De Orationibus. IX.	97
De Epistola, Graduali, Alleluja, Tractu, & Evangelio. X.	106
De Symbolo. XI.	111
De Offertorio, Secretis, Prefationibus, & Canone. XII.	119
De Communione, Orationibus, Postcommunione, Ite Missa est, vel benedictum Domino, & Evangelio S. Joannis. XIII.	126
De ordinanda Missa ex supradictis Rubricis. XIV.	130
De Hora celebrandi Missam. XV.	135
De his, quae clara voce, aut secreto dicenda sunt in Missa. XVI.	139
De ordine genuflectendi, sedendi, standi in Missa Privata, & Solemni. XVII.	157
De coloribus paramentorum. XVIII.	158
De qualitate paramentorum. XIX.	163
De preparatione Altaris, & ornamentorum eius. XX.	168

PARS SECUNDA.

*Generales Rubricas servandum in celebratione
Missae, & Titulos XVII.*

DE preparatione Sacerdotis celebraturi. I.	168
De ingressu Sacerdotis ad Altare. II.	181
De principio Missae, & Confessione facienda. III.	198
De Introitu, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis. IV.	218
De Oratione. V.	227
De Epistola, Graduali, & aliis usque ad Offertorium. VI.	232
De Offertorio usque ad Canonem. VII.	257
De Canone Missae usque ad Consecrationem. VIII.	384
De Canone post Consecrationem, usque ad Orationem Dominicam. IX.	389
De oratione Dominica, & aliis usque ad Communionem. X.	405
De Communione, & Orationibus post Communionem dicendis. XI.	437
De Benedictione in fine Missae, & Evangelio S. Joannis. XII.	441
De his, quae emittantur in Missa pro Defunctis. XIII.	459
De his, quae addenda sunt in Missa, quae celebratur ad Altare, in quo expositum est Sanctissimum Sacramentum. XIV.	460
Ordo Missae, & partium ejusdem additio juxta ordinem temporum. XV.	479
Mystica expositio Missae secundum ordinem totius vitae Christi. XVI.	480
Canonis expositio literalis. XVII.	485

INDEX TITULORUM

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS

Dividitur a Gratiano in quinque Partes : & Partes
in Titulos plures.

TOMUS SEQUUNDUS.

PARS TERTIA.

*De defectibus in celebratione Missarum: octo
Titulis. XL.*

De defectibus in celebratione Missarum: octo rentibus. I.	1
De defectibus in Materia. II.	2
De defectibus Panis. III.	3
De defectibus Vin. IV.	4
De defectibus Formae. V.	5
De defectibus Ministri. VI.	6
De defectibus intentionis. VII.	7
De defectibus dispositionis animae. VIII.	8
De defectibus dispositionis corporis. IX.	9
De defectibus in Ministerio ipso occurrentibus. X.	10
De Rubricis praeceptivis, & directivis. XI.	11
De obligationibus illis Sacerdotum circa Mis- sam. XII.	12

PARS QUARTA.

Completio Rubricarum propriarum, & Titulus. XIX.

De Rubricis Missarum de Adventu. I.	13
De Quatuor Temporibus Adventus. II.	14
De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.	15
De Dominicis post Epiphaniam usque ad Septua- gesimam. IV.	16
De Dominicis a Septuagesima usque ad Pascham & Cinereum. V.	17
De Feria 4. Cinereum usque ad Dominicam de Passione. VI.	18
De Dominica de Passione, & Hebdomada mayo- re. VII.	19
De Feria quinta in Coena Domini. VIII.	20

De Feria sexta in Pasceve. IX.	21
De Sabbato Sancto. X.	22
De die Ascensionis Palmarum usque ad Festum Trinita- tis. XI.	23
De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Domi- nica post Pentecosten. XII.	24
De Rubricis propriis Missarum de Sanctis. XIII.	25
De Benedictione Candelarum, & Processione in Purificatione B. M. V. XIV.	26
De Festis, in quibus cantanda sunt duae Missae in Collegiatis. XV.	27
De Rubricis Missarum communium SS. XVI.	28
De Rubricis Missarum Votivarum in fine Missae. XVII.	29
De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII.	30
De Rubricis Benedictionum. XIX.	31

PARS QUINTA.

NEMPE ULTIMA.

Appendices additae, quaeque haec sunt.

Tabulae locorum pro usu Tabellarum sequen- tium. I.	32
Tabellae Aurore, Meridiei, & mediae noctis. II.	33
Tabellae ut supra, ad usum Horologii Ro- mali. III.	34
De mensuris propriis sacrae suppellectilis ad Mis- sam congruentioribus. IV.	35
De nitore, & mundicia praedictae sacrae suppellecti- lis. V.	36
Prosodia Verborum in Missali Romano. VI.	37
Resolutio dubitationis de Missis pro Defunctis. VII.	38
Sanctos Decretorum.	39

NOI RIFORMATORI

dello Studio di Padova

Concediamo Licenza agli Eredi Baglioni Stampatori di Venezia di poter ristampare il Libro intitolato: *Thesaurus Sacrorum Rituum* Autore R. P. D. *Bartholomaeo Gavanto &c. Tomi V.* Ristampa. Osservando gli ordini soliti in materia di Stampe, e presentando le Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 26. Marzo 1789.

(Piero Barbarigo Rif.

(Girolamo Ascanio Giustinian Kay. Rif.

(Francesco Pesaro Cav. Proc. Rif.

Registrato in Libro a Carte 234. al Num. 2862.

Marcantonio Sanfermo Segretario.

...oilarte alleb

Quest'anno l'azienda agli Eredi Baglioni Stanpioni di Venezia di
aver comprato il libro: *Trattato di Venezia* di
Antonio R. di Venezia (Venezia 1717).
Dopo di che l'azienda in Venezia, e di
tutto le copie che l'azienda di Venezia, e di

2025 RELEASE UNDER E.O. 14176

11-10-1964

...X manifestly directed to ...

James M. Telford, Jr.

...and in 1825 ...

... 1950-1951 ...

Length of Altar and Incense ^{p.} 272 Cubit ^{the} 275

Flowers in Advent ^{p.} 48.

No Consecration of B. S. on Good Friday ^{p.} 126

Too much water so that the wine is vitiated - Non conficit

Sacrament
Vol II. p. 8

